خرابات

﴿ اسيمه جمع وترتيب قلنان مجموعهٔ منتخباتك ﴾
﴿ اشبو بزم ثالثنده مثنويات مندرجدر ﴾

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi
T.C. Süleymaniye Kütüphanesi 1923
٣٢٩١
Süleymaniye U. Kütüphanesi
Hacı Mahmut Ef.
Kayıt No 3291
Eski Kayıt No

﴿ خراباتك اشبو بزم ثالثنده مندرج اولان آثار منتخبه واسامئ ﴾
﴿ شعرايى حاوى جدولدر ﴾

صحيفه	« تركجه مثنويات »
٢	آهی
٤	خاقانی
٢٤	ذاتی
٢٧	رياضی
٢٨	صوفيه‌لی راسخ
٢٩	سليمان افندی
٣٣	شيخی
٤٠	ضيا بك
٤٢	عزت منلا
٦٩	عطايی
٧١	غالب دده
١٠٠	فضولی
١١٥	نابی
١٥٠	نوايی
١٧٢	وحيد مخمومی
١٨١	سنبلزاده وهبی
١٩٧	طاشلیجه‌لی يحيی بك
	« مثنويات فارسی »
٢٠٨	آذر
٢١١	ابن يمين
٢١٣	اميدی
٢١٤	انيسی شاملو
٢١٤	اوحدی
٢١٦	بهاءالدين آملی
٢١٨	جامی
٢٢٧	مولانا جلال الدين رومی
٢٣٢	جلال الدين جعفر
٢٣٤	جنتی
٢٣٤	امير حسينی
٢٣٦	خسرو دهلوی
٢٥١	شيخ سعدی
٢٧٥	سلمان ساوجی
٢٧٥	سليم محمد قولی
٢٧٩	حكيم سنائی
٢٨٥	شرف تبريزی
٢٨٥	ميرزا صادق
٢٨٨	ظهوری بسطامی
٢٨٩	شيخ عطار
٢٩٨	فردوسی طوسی
٣٢٨	فيضی هندی
٣٣١	قاآنی
٣٣٣	قاسم الانوار
٣٣٣	شيخ ابراهيم گلشنی
٣٣٩	شيخ محمود شبستری
٣٧٠	مكتبی
٣٧٣	مبسر قی
٣٧٣	ميرزا نصير اصفهانی
٣٧٩	ناظم هروی
٣٨٥	شيخ نظامی
٤١٦	نوعی همدانی
٤٢٠	وحشی
٤٢٦	وصال
٤٣٦	هلتقی
٤٣٦	هلالی

بسم الله الرحمن الرحيم

تركى مثنويات

خسرو وشيرين منظومه سندن

آهي

مكر برصبح كيم بوزال كردون
سپهرك دامنن قيلمشدى پرخون

مكر كيم وضع حمل ايتمشدى ناهيد
آنكچون قان ايچنده طوغدى خورشيد

طوغوردى صبحدم بانوى دوران
برالتون باشلى صيرمه صاچلى اوغلان

چو طلعت مطلعندن طوغدى اولماه
ملكلر ديدى كوكدن زاده الله »

ندندر اى مه آيينه رخسار
رخك ژنكار غم طوتمش فرواز

مبارك خاطرك اى چشمهٔ جان
قرا كولقده در چون آب حيوان

كوكل آيينه در سومز غبارى
كونورمز جام جمشيد انكسارى »

كوروندى برغبار توتياوار
كوزللر خطى كبي عنبرين بار

توزوب توزوب كاور كلزار ايچنده
خط دلبركبي رخسار ايچنده »

ندندر دلده نايك سوز وسازى
دليكلو سينه لر آكلار بو رازى

نه فهم ايتسون دفك درد دلندن
طبانجه يمامش استاد الندن

نه بيلسون شولكه اولدى داردن دور
كه نه چنبرده حلاج ايدى منصور »

حليهٔ نبويه

خاقاني

بسمله ايله ايدەلم فتح كلام
فتح اوله تا بو معماى بنام

كوسترر آينه سى بسمله نك
حليهٔ پاكن اووجه حسنك

بيلين شوكت بسم اللهى
اكلز سر كلام اللهى

اولسه بسمله رسمى ممدود
جنس اشياده اولورميدى وجود

مرغ وش بال آچه مزحاصلى سوز
نيم بسمل كيدر بسمله سوز

باغ وحدتده نم لطف ايله بر
كوييا بسمله بر سنبلدر

نظر ايدن كشى بسم اللهه
بكزدر جيش رجال اللهه

كوره عزتله سطور مصحف
قرشو طورر اكا كوياصف صف

خاقاني

ابتداسنده اولان باسى انك
باشلرى تاجيدر اسمانك

سينى درسوسن باغ ملكوت
ميميدر غنچهٔ شاخ جبروت

لفظهٔ اللهى آچلمش كلدر
بربر اعرابى اكا بلبلدر

صانعك اولدوغنه لطفى عميم
كوسترر هيئت رحمن ورحيم

اولدوغيچون طرف حقه دليل
سرينه تاج ايدر انى تنزيل

چكدوكيچون ره وحدتده علم
اوستى يانه الور لوح وقلم

آچدوغيچون درفياضى اكا
باشى اوستنده بر ايلر طه

فكر ايدرسك اوحروف ممدود
اولدى سرحد اقاليم شهود

صانسن روح ايله جسم اولمشدر
در حكمتده طلسم اولمشدر

بولى كسمشدر اوشمشير آسا
ماوراسينه وارلمز قطعا

عقل چابك حركاتنه انجق
رخصت اولمده دكين ويرمش حق

برسهى قامته بكزر مثلا
ديه مز كيمسه دل آچوب اكالا

ناظر اولسك اكه آيينه مثال
كور بنور عارض لطف متعال

توحيد حضرت بارى

حمد اول اللهه كه يكتادر اول
دخى دانا و تواندر اول

اكا مخصوص وسلم در هم
موبمو جمله امور عالم

متصرف اودر اشيابه تمام
نه خواص آره ده هركز نه عوام

كنز احسانى سعادت تاجى
تاجداران جهان محتاجى

براوار ايلجك عدلى ظهور
درلطفنده سليمان ايله مور

نطق حال ايله رموز اشيا
ذوالجلال اولدوغن ايلر ايما

فيض انعامى قومز كيمسه بى آج
اول مبرا اكا دنيا محتاج

بوطقوز قات فلك بى تمثيل
كبرياسينه كوره شئ قليل

اقتضا ايلر اووحدانيت
واقعا كبر وجلال وعظمت

انى درك ايده مز ادراك فحول
ايره مز قدرته فهم وعقول

بحر افكاره دوشوب چكمه املك
نكتهٔ چون وچرادن ال چك

كسمش آنمشدر انى ايتمه جدل
تيغ لا يسئل عما يفعل

نقد عرفانى بيلنلر كامل
ماعرفناك ديمش الحاصل

هيچ نقل اولمسه ده عقل سليم
حكم ايدر كاوله بر استاد عليم

نيجه بيك سعى بليغ ايتسه انام
كنه ذاتينه ايرشمز اوهام

لايق اولدر كه همان سالك راه
ديه لا نعبد الا اياه

ماحصل اول شه ملك ازلى
مالك سلطنت لم يزلى

عالم سر خفيات جهان
واقف جملهٔ ذرات نهان

یعنی سلطان سراپردهٔ غیب
حاکم وعادل بی علت وعیب

کنج پنهان کبی تا اولدن
ذاتی فردیت ایله قائم ایکن

طاعت انس وملکدن یعنی
شان اعلاسی ایکن مستغنی

اقتضا ایتدی منزه ذاتی
سبب خلقت موجوداتی

ایتدی اولدمده همان عشق ظهور
اولدی القصه هویدا برنور

سودی اول نوری حبیبم دیدی حق
اولدی دیدارینه عاشق مطلق

اکا تسخیر اولنوب ملك شهود
عزودولتله کلوب بولدی وجود

طولدی آوازهٔ احمدله جهان
ایلدی عشق الهی غلیان

نظر ایتدکجه اکا رب غفور
درادی شرم وحیادن اول نور

دوکلوب عالم ارواحه اودر
اولدی هرقطره‌سی بر پیغمبر

ینه بردمده اخراده خدا
باقدی افراط محبتله اکا

ایلدی غرق عرق انی حجاب
کل پر ژاله به دوندی او حباب

قطره‌سندن انك اصناء ازل
ایتدی بر کوهر شهوار اول

برنظر قیلدی مهابتله اکا
اریوب اولدی او کوهر دریا

ابرلطفی اولیجق دریابار
موجلر ظاهر اولوب چقدی بخار

ایلدی صکره انك ایزد پاك
کفنی خاك وبخارین افلاك

صولجان ید قدرتله همین
کلدی میدانه بو کزکوی زمین

جمله‌نك اولیدر ختم رسل
دیدیلر انك ایچون مأخذ کل

ایلدی جوهر ذاتی بالذات
رب عزت سبب مخلوقات

نعت نبوی

حقه منت او شه ذوالحسبك
یعنی پیغمبر عالی نسبك

ایلدی مقدم فرخ فالی
پایهٔ آل قریشی عالی

هیبت دبدبهٔ کوس نبی
کسدی عرق نسب بولهبی

اول مه چارده تم دنی
آفتاب افق اوادنی

مست مدهوش می ناز جمال
شمع فانوس شبستان وصال

حاصل حوصله آموز فلك
کامل معرفت اندوز ملك

رافع رایت دین وایمان
ناظم سلسلهٔ امن وامان

شاه کونین امام الحرمین
نور بی شین ونبی الثقلین

باشنه کیدی لعمرك تاجن
آلدی معمورهٔ علمك باجن

مظهر حق ایکن اول صنع جلیل
دخی نابوده ایدی جبرائیل

حق رسول ایکن اوسالار وفی
آب وکلده ایدی دخی جسم صفی

امر کندن بوغیدی صوت سخن
اول خدا ایله تکلمده ایکن

کلمدن داعی عدمدن آدم
اکا دیردی نبی الا قدم

او قومزکن او خلیلك خلفی
ایتدی ملزم علمای سلفی

اکا امی لقب اولمق محضا
اولدوغندندر ام الاشیا

نیجه امی که کتبخانهٔ حق
اولدی تألیفی ایله مستغرق

اول ظهور ایتمك ایچون رب عباد
آدمك ایتدی وجودین ایجاد

جمله‌دن ویردی اکا استغنا
التفات ولقد کرمنا

قیلدی مسجود ملك اول جسدی
نکتهٔ طینت آدم یسدی

بوقدر رتبه صفی اللهه
بوتقرب اول الودرکاهه

بوقدر نعمت بی منت رب
احمدك شانه تعظیم ایدی هب

ذاتنك قوت استعدادی
اولدی احیاسنه کونك بادی

کلدی اول فارس شاه لولاك
قویدی آتشکدهٔ فارسه خاك

سرنکون ایلدی سرکشلری هب
نابدید اولدی صنادید عرب

خرق عادت ایله اول معجزه‌لر
لات وعزایی ایدوب زیر وزبر

ویردیلر مجلس کفری باده
شك وشرکی قومدی دنیاده

بولدی تنزیلده چون نطق رسوخ
کتب منزله اولدی منسوخ

اجلای رخی یاقدقده فتیل
سوندی قندیل زبور وانجیل

ایتدی انفاس نفیسیله اوشاه
حکم تورات یهودایی تباه

توغ دین ایتدی صفا ایله خرام
ایردی عیوقه لوای اسلام

چرخه عکس اولدی اودم ماه کبی
لمعهٔ مشعلهٔ مطلبی

سنده ای شاه سلاطین افکن
نعت اولا که لیاقت وار ایکن

نیجه تعریف ایده‌یم اوصافك
نیجه شرح ایلیه‌یم الطافك

سنی حق آینهٔ ذات ایتدی
ذات یکتاسنه مرأت ایتدی

ایده‌مز آیت حسنك تأویل
بوقدر فضلی ایله میکائیل

بوس نعلکدن ایرر عرشه شرف
زیر رانکده براق ورفرف

انبیا عاجز ایکن مدحتکه
اولیا قاصر ایکن خدمتکه

بن نه خاکم که بساطکده مدام
ایلیه‌یم نطقه کلوب بسط کلام

مور مدح ایتدی سلیمانی بنم
شرم جرمدن آچلز دهنم

بنده اول مورقدر طاقت یوق
حاصلی مدحتکه قدرت یوق

بو غبار قدم آل عبا
موردن خوار در الحق اما

سن سلیماندن ایسه اشفق سین
شبهه یوق مظهر لطف حق سین

عالم معرفتك اعلی سین
رسلك اکرمی سین ارحمی سین

شب معراجده کی وحدت ایچون
بی جهت کوردوکك اول طلعت ایچون

یاقه نقصانمه احسان ایله
عفو و غفرانمی فرما ایله

حلیه‌کی مشکل ایکن شرح وبیان
ایلدم آنی بقدر الامکان

متوکل اولوب اول سلطانه
باشلدم وصفکه کسنا خانه)

مشعل قافلهٔ اهل یقین
حضرت شیخ جهان صدر الدین

دیدی بو حلیهٔ عالی جاهی
کیم که یازوب نظر ایتسه کاهی

فجاءه‌ن وسوسهٔ خاتمه‌دن
آنی حفظ ایلیه ذوالفضل ومنن

ایده حق جمله بلالردن امین
پربلا اولسه اکر روی زمین

اولدوغی خانه‌ده فقر وغم وبیم
اولمیه کیرمیه شیطان رجیم

حج واعتاق ثوابن هر آن
اکا احسان ایده دادار جهان

مبتلا اولمیه امراضه تنی
رخنه‌دار اولمیه برج بدنی

قدم اورمجه دیار عدمه
اولمیه اکا مسلط ظلمه

شر دنیا وعذاب عقبا
آکا یاقلشمیه دیر اجمالا)

افتخار خلفای عباس
یعنی هارون اوشه نکته شناس

مکر آوازهٔ عدل ودادی
باغ عدل ایتمش ایدی بغدادی

برسیه پوش فقیر ایردی اکا
دیدی برتحفه کتوردمکه سکا

سلطنت تاجی دکر هر نظری
سلافك کورمدیلر اول کهری

پس تواضعله اول استاد سخن
چقروب کوشهٔ دستارندن

بر ورق صوندی الینه بی باك
کانده یازلمش ایدی حلیهٔ پاك

نظر ایتدکجه اکا شاد اولدی
قید اندیشه‌دن آزاد اولدی

کویا مالك اولوب دنیایه
ایردی برپایهٔ بی همتایه

شولقدر ایتدی اودریشه عطا
کیم انی ایتمشیدی خلفا

بذل ایدوب کیسه‌لر ایله کهری
ویردی خروار ایله هم سیم وزری

ارقه‌سندن چقروب اول دانا
جوهری جامه‌سنی ویردی اکا

اول کیجه واقعه‌ده کوردی رسول
تاسراپرده سنه ایتدی نزول

دیدی بیك لطفله کیم یاهارون
چونکه حلیه‌م کوروب اولدك ممنون

باکه تعظیم ایدوب اجلال ایتدك
کندوکی لایق دیدار ایتدك

اول فقیر اولدی عطا کیله غنی
بنده مسرور ایده‌یم شمدی سنی

رب عزت بکا فرمان ایتدی
مژده‌لر ایلدی احسان ایتدی

دیدی کیم حلیه‌کی شاد اوله کورن
حرزجان ایلیه آنی کتورن

آخر الامر اولیجق روز قیام
جسمنه نار جحیم اوله حرام

اول کشی چکمیه بالجمله عذاب
نه بودنیاده نه عقباده عقاب

لایق دولت دیدارم اوله
دخی شایستهٔ انوارم اوله

ارتباط ایدلی جوهرله عرض
قصه‌دن حصه در القصه غرض

سابقا ایتمز ایمش اهل خرد
حلیهٔ پاك ایله‌دن سائلی رد

دخی آنکله شفاعت طلبی
مقصدك اکثر اولورمش سببی

برمراد اولمغه برآلت ایمش
مورث دولت ایمش رفعت ایمش

اکا اقبال ایدوب اقبالی اهلی
قالدن حاله کلور حال اهلی

معرفت قدرینی عرفان اکار
حکمت نظمنی لقمان اکار)

واصل اولنجه اصح خبره
وردم اولدی کتب معتبره

هرروایت که ثقاتك اوله اول
سلف ایتمش اوله‌لر آنی قبول

اخذ وتسطیر ایدوب ایتدم اخراج
اوله تاعلت عصیانه علاج

باعث مغفرت حضرت اوله
سبب پایهٔ امنیت اوله

بونی ای جملهٔ مخلوقه مطاع
ایلرم واسطهٔ استشفاع

اومرم ایده بنی اهل جنان
یمن اوصاف نبی العدنان

هم نجاتیمه برات اوله بنم
سیئاتم حسنات اوله بنم

دخی حشر ایلیه اول رب غنی
آنی دنیاده کورنلرله بنی

تاکه برقامهٔ نه یارود
ظل عدلنده اولم آسوده

کان رسول الله صلی الله علیه وسلم ازهر اللون

اتفاق ایتدی بومعناده امم
ازهر اللون ایدی فخر عالم

یوزینك خالص ایدی آغی قتی
رخلری صاف ایدی صافی صفتی

رنك رویی کل ایله یکدل ایدی
کل کبی قرمزی یه مائل ایدی

قاپلشدی یوزینی نور سرور
سورهٔ نور ایدی یامطلع نور

مصحف حسن ایدی اول وجه جمیل
خط رخساره‌سی نص تنزیل

کون یوزندن اوتانوب آب حیات
مسکنن ایتدی وراء ظلمات

وجه براقنك اصحاب صفا
حمرتی غالب ایدی دیرحتی

کوکده اولمشدی اوروی رنکین
شمع جمع حرم علیین

اکا ویرمشدی کمال زینت
کاتب چهره کشای فطرت

عرق آلود اولیجق اول سلطان
کل پرژاله یه بکزردی همان

هم دیمشلر درراشراف الحق
عارض پاکی عرقنك اولیجق

دانهٔ درکبی رویندە تری
خوشنمای ایلر ایدی اول کهری

شمع رخساری دونردی ماهه
ایکی قندیل ایدی عرش اللهه

عطر خویله پر اواوردی مشام
بوی مشك ایدی یاخود عنبر خام

تولسه اول کل کلزار سرور
جوش ایدردی صناسین قلزم نور

نته کیم شعلهٔ شمع خاور
برق اورردی رخ پاکنده اوتر

اولوب انوار رخی ایکی علو   در و دیواره صالاردی پرتو
برك كل كبی اولوردی نیكو   زلدوكنجه اولوردی خوشبو
كوردی كوثر عرق كلبوین   نیجه آقمسون آغزی صوین
دخی سیمای شریفنده انك   بیلنوردی غرضی اول جانك
نور ایدی آینهٔ وجه نبی   ظاهر اولوردی رضا وغضبی
كندونفسی ایچون اون پاك نسب   ایمدی كیمسه یه عمرنده غضب
اولمدی هركز اواهل ناباب   هیچ كیمسه ایله جهانده شكراب

ادعج العینین

اول كورر كوزلری مصنوعاتك   مقتضا سیدی تجلیاتك
آنی كوز نوری كبی سیر جمال   بی مثال ایتمشدی بالاجمال
چشم حق بینی كبی احسن ایدی   ایكی شهباز شكار افكن ایدی
كوربنوردی كوزی دائم كحول   حد ذاتنده سیه چشم ایدی اول
شیوهٔ غمزهٔ لازم نازی   عالمك اولمش ایدی غمازی
كوشهٔ چشمله ایتدكجه نكاه   غش اولورلردی سروش دركاه
حین رؤیتده آچردی نظری   نكتهٔ سر كلمح البصری
غرق خون ایتمشیدی نافه مثال   ختن آهولرین اول چشم غزال
كوزینك آغی بیاض ایدی قتی   قابل وصف دكلدر صفتی
هم سیاهی ایدی غایتده شدید   برایدی اكا قریب ایله بعید
واسع وخوب ولطیف ایدی كوزی   نور محض ایدی سعادتلو یوزی
قوت باصرهٔ مصطفوی   كیجه كوندز كبی اولوردی قوی
اول ایكی دیدهٔ بی سرمه سیاه   دائم اولمشدی نظركاه اله

واذا التفت التفت معا

هم روایتدر اوطاوس جنان   اولسه برجانبه داخی نكران
متوجه اولوب اعضاسی ایله   جسم پاكیله دونرلردی بله
سرینه تابع ایدردی جسدی   بونی ترك ایتمشیدی ابدی
دونوب اطرافنه قیلدقجه نظر   سجده ایلردی جمادات وشجر
نره یه دونسه اوقد چالاك   حاصلی بیله دونردی افلاك
امته بویله عمل سنت ایمش   بوهر برایله انس بویله دیمش
دونجك بویله دونر اهل هنر   سنت احمدی اجرا ایلر
هپ بومعنایی بیلور اهل اصول   حكمت آموز ایدی اوضاع رسول
باشنی دوندری كتمك اكثر   واقعا آدی بی حرمت ایدر

ابجل

هم جسیم ایدی رسول اكرم   پراشور روح مجسم دیر ایسم
جسم زیباسنه ویرمشدی رواج   خلعت تاج وقبای معراج
انبیا خیلنه سلطان ایدی اول   اعظم القدر ایدی ذیشان ایدی اول
اكمل الخلق ایدی اول خوب خصال   ذوالجلال ایتمش ایدی فیض جمال
اولهلی تخت نبوتده مقیم   جلوه كاهیدی انك عرش عظیم
صاحب حسن و بها ایدی رسول   حاصلی عین وفا ایدی رسول
كلمش دربیلور اشیا آنی   یاره دلمشده انك اقرانی
یاره شوردی نته كیم حور جنان   سروقدینه یشللر هر آن
اكثر آق ایدی لباسی اوكلك   یوزی آغیدی كروه رسلك
دریكتا ایدی اول دریا دل   نوله كه اولسه بیاضه مائل
كه ظهور ایلر ایدی اول كل آل   خلعت سرخله خورشید مثال
بونی تحقیق بیل اول رشك سروش   اولدی حورا كبی هم سندس پوش
یعنی كیم اینجه لطیف اطلسلر   كیدیلر دولت ایله پیغمبر
ابن عازب دیدی بورأی منیر   نهی اولنمزدن ایدی لبس حریر
بوربنوردی دخی اول مه پاره   زعفران ایله بویانمش چاره
كاهی اول تاج سر آل عبا   یوكدن ایلردی قباسن فرضا
بوقدر قدریله اول ذات شریف   مسجدی اویله ایدردی تشریف
اول سیه جامه ده اول فخر جهان   آب حیوان ایدی ظلمتده نهان
قره شاله كریجك آینه وش   بواوده كیردی صانورلردی كونش
بكوب اول قاشلری یامحرابه   اطفله دیرلر ایدی اصحابه
بن قولم قوللرین ثوابی بودر   هم عبودیتك آدابی بودر
بو تفاصیلی مبرهن مرقوم   ثابت ایتمشدر احیای علوم

اشكل العین

مست عشق اولمغین اول چشم خمار   حمرته مائل ایدی برمقدار
سینه چاك ایدی رسولك هرآن   اول ایكی قانلو كوزینه قربان
عین اعلاسنی كاه وبی كاه   غیره باقدرمز ایدی عین الله
ساكنان حرم كردونی   اولدی خونی كوزینك مفتونی
قرة العین خلیل ایدی اوخوب   اكا میراث ایدی اول جذب قلوب
دیده سندنه ایدی دیرسك اوآل   دخی چشمنده ایدی جام وصال
دولت اولمشدی اوكوزلر دینه   عین اقبال ایدی حور لعینه

خستهٔ عشق ایدی سرتاسر	قهرمانی کوزینه رستملر
باقسه اول علم لدن سلطانی	روحك اغزینه کلوردی جانی
دلکشا اولسه نوله چشم رسول	کحل مازاغ ایله مکحول ایدی اول
کورمشدی رصد انکیز قدر	کوزلری کبی خدایی کوزلر
متصل اول ایکی چشم شهباز	ساحهٔ عرشه ایدردی پرواز
ماسوی اللهه نظر قیلمدی هم	هیچ عیننده دکلدی عالم

اهدب الاشفار

عقبات ایجره او سیف صارم	یعنی فرزند معیقب دیدیکم
تیر مژکانی سیاه ایدی انك	نارکیسوسی کبی حورانك
قره کرپك دکل ای اهل اصول	سرمهٔ لیلهٔ معراج ایدی اول
ملك جان ودل عشاقه مکر	ناوك انداز ایدی اول کرپکلر
ایلمشدی انك الحق صانع	تیغ مژکاننی نص قاطع
ابن عمر انی اوصت صمدی	حاصلی کرپکنه اسمز ایدی
دیدی اوصافن ایدن موی بمو	چشم آهوسی اوزون کرپکلو
میل کحل ایتمز ایدی بی تکلیف	اکحل العین ایدی اول ذات شریف
کحل قدرتله مکحل ایدی اول	هر خصوصیله مکمل ایدی اول

ابلج

دخی مالکله ابوهاله دیدی	ماه نو کبی اچق قاشلو ایدی
تاب دیدار خدا ایله رسول	برهلال اولدوغنه دال ایدی اول
ملکت حسنی اوتیغ ابرو	سل سیف ایلیوب آچمشدی قو
خم ابروسنه اولمزدی مثال	قنادین یوکسه همای اقبال
قاشنك کوشهٔ پیچ وتابی	جامع حسنك ایدی محرابی
طاق ابروسی ایله اول ملکك	طاقنی طاق ایدی چرخ فلکك
ایکی ابرولرینك آره سی هم	سیم خالص کبی ایدی هر دم
صاف و براق وضیا کستر ایدی	یعنی خالص کومشه بکزر ایدی
قاشلری آره سین ایتمشدی خدا	اوج افلاك شریعتده سها

ازج الحواجب

بویله نقل ایتدی حکیم ابن حزام	خم ابروی رسول علام
کوسترشده ایدی هلال ایله شریك	ماه نو کبی طویل وباریك
چکسه پرکار ازل اکا مثال	قاشی پرکارینه بکزردی هلال
سورهٔ فتح ایدی اول جبههٔ ماه	مد ابروسی ایدی بسم الله

اول کوزل قاشلری محرابی انك	قبله کاهیدی بتون دنیانك
قیدینه صید قلوبك یامکر	ایکی قلاب ایدی اول ابرولر
قاب قوسینی تذکرده عیان	غرض اول قاشی کمان ایدی همان
غمزه نك بوکدی بلن بی تکلیف	کوکده اول خنجر ابروی شریف
طاقتن ایتمش ایدی عرشك طاق	خم ابروی رسول آفاق
غرهیه بکزر ایدی هرجهتی	یعنی باریك وطویل ایدی قتی
قاشلرین وصف ایده مز اهل مقال	صرف ایدرسه نقدر اینجه خیال
نیجه دقتلر اولنسه هر آن	موشکافان ایده مزلردی بیان
تیغ توحید ایدی ابروی رسول	کور بنوردی ایکی سیف مسلول
حاصلی اینجه وطولانی ایدی	کویا رشتهٔ ریحانی ایدی

اقنى الانف

مه جبینله اوبینیٔ شریف	خوب وهموار ایدی موزون ولطیف
حاجبیننه قریب اولدوغی بر	برسهل یوکسك ایدی دیر جابر
کور بنوردی او نبی عربی	قارشودن مرتفع الانف کبی
انی ایتمشدی خدای متعال	اول مهك اوج جالنده هلال
هم اوبینی قاشی ما بینی ایله	کاف وها شکلی ایدی عینی ایله
شولقدر خوب ایدی اول انف شریف	ایده مز اهل معارف تعریف
صانکه وضع ایتمش ایدی بخت بلند	بهجهٔ حسنه کومش بازوبند
تیغ ایدی عرشه اصلمش یامکر	وجه پاکندهکی انف خوشتر
سدره دن ایریلجق روح امین	کل کبی قوخوسین آلوردی همین
کویا انف حبیب الرحمن	غنچهٔ ورد سفید ایدی همان
دائم ایلردی اودولتله مشام	قرب حق رایحهسین استشمام

افلج

مونس حجرهٔ خاص نبوی	انس اول کعبهٔ دین راه روی
نظم ایدوب جوهر دندانك انك	دیدی اول پادشه یکتانك
دیشلری صاف ایدی هم سیرك ایدی	دستهٔ دانهٔ دردن یك ایدی
آچسه جوهرلرین اول بحر شرف	کف بکردی درغلطان صدف
سر صنع ایدی اول اسنان لطیف	برنمونه ایدی اکا نظم شریف
لؤلؤ تر کبی بردانه ایدی	یعنی اوضاعی ملوکانه ایدی
اکا اولمزدی محصل همسر	کان امکانده اولان کوهرلر
کویا اول در دندان نفیس	ایکی مصراع ایدی موزون وسلیس

شویله مطبوع ایدی اول رشك درر
کاکه میال ایدی بالطبع بشر
لعلنه ورمش ایدی حسن وجمال
دیشلری ایکی دیزی انجو مثال
شبرحق دیدی اومسجود ملك
فیض حکمتنه تکلم ایدیجك
انك اوك دیشلری ایتدکجه ظهور
ظاهر اولوردی همان شعلهٔ نور
شویله افراط ایله برق ایلر ایدی
مجلسی مطلع شرق ایلر ایدی
حین کفتارده اولوردی عیان
قدر قیمت شکن جوهر جان
حرز حسن ایچره اواسنان کزین
سین یس ایدی کویاکه همین
یعنی اولمشدی اودر مکنون
عالمه باعث تفریح عیون
سلك جوهرکبی اول عقد لآل
شعله دار ایدی دیمش اهل مقال
نطقه کلسه اوسخندان سلیم
رشك ایدردی کلماتینه کلیم
لعل جان بخشی اوانجه کویا
ایمرنوردی لبنه آب بقا
مکر اولمشدی اولعل ممتاز
حقهٔ لؤلؤ صندوقهٔ ناز

اذا افترضاحکا افتر عن مثل سنا البرق اوعن مثل حب الغمام

ام معبد یتورب تحقیقه
دیدی هم عایشهٔ صدیقه
کولسه اول ایکی جهانك کنشی
یعنی اول انجم اوج قرشی
خندهدن دولت ایله اولسه عیان
دهنندن اومبارك دندان
یلدرم کبی درخش ایلر ایدی
شعلهٔ شعشعه بخش ایلر ایدی
کوز ینوردی هم اودندان شریف
طواولر دانهلری کبی لطیف
نور ایله طوبطلو ایدی اودهن
شعله سیدی طولوکبی کوربنن
مکر اولمشدی اوسیمای جسیم
صدف معرفته در یتیم
شب معراجده بن دیدار
نخل امیدین ایدوب برخوردار
آنی هر وجهله شاد ایتمش ایدی
قید تکلیف ارادن کتمش ایدی
نوله بی قید تکلف هرآن
غنچهوش کولسه اوورد خندان
خندهسی ایدی تبسم اوکلك
یعنی سلطان ملوك رسلك
ابن عباس دیر اول خاص خدا
کولمکه ایلر ایدی استحیا
کولسه اول خسرو سیاره سپاه
شوقدن دترر ایدی عرش الله
قتی شرمندن اودینك سندی
قهقهه ایتمدی دیرلر ایدی
شویله محجوب ایدی اول سدره جناب
کیم ملك باقمغه ایلردی حجاب
برکون اول طوطیٔ کلزار وصال
قهقهه ایتمدیلر کبك مثال

وفی صفة اخری عن ابی هریرة رضی الله عنه وعن امة اذا ضحك یتلألأ فی الجدار

بو هریره صفت آخرده
دیر بومعنایی دخی بریرده

فخر عالم کولیجك دیشلرینك
درجی مکشوف اولیجق کوهرینك
نور رخشانی چومهر ومه نو
کونه صالاردی سرا پا پرتو
لمعه ایلردی اونور باهر
شعلهلر یریر اولوردی ظاهر
شویله شفاف ایدی اول جوهر صاف
انجلاسیله طولردی اطراف
کولسه اعزاز ایله اول فخر ملك
نه فلك دیر ایدی العزة لك
اولسه دیشلری مصباح ظلم
ظلمات ایچره قالوردی عالم
بولدی انکله شرف دین ودول
صانرده شرعه دیکلدی مشعل
کل خندانه دونوب آچسه دهان
فیض نور ایلر ایدی اول دندان
ظاهر اولوردی ضیاء انوار
عکسی دیواره دوشردی هربار

مدور الوجه

دیدی اول مظهر انوار جلی
اسد الله ولی یعنی علی
روی رخشانی دکرمیدی انك
نته کیم جرمی مه تابانك
یوزی بکزردی مدور آیه
ذاتی آیینه ایدی مولایه
ساغر عارض مه سیماسی
بادهٔ عشقك ایدی مجلاسی
عرض حسن ایتسه اومخدوم خلیل
یوسفن اکمز ایدی اسرائیل
شویله پرنور ایدی اول وجه حسن
اکا باقمز ایدی شوقندن
واضح ایتمشدی اویوزدن فتاح
نیدوکین آیت فیها مصباح
کعبهٔ وجهنه ایتدکجه نظر
سجده ایلرلر ایدی شمس وقمر
دیر عالمده اوروی پرتاب
ایتدی آتشکدهٔ دهری خراب
معجزات رخنك بالاجمال
ایدهمز نقلنی عقل فعال
آفتاب فلك دین ایدی اول
مردم چشم خدا بین ایدی اول
باغ حسن ایچره اوروی رنکین
برآچلمش کله بکزردی همین

وفی حدث ابی هالة رضی الله عنه لیس بمطهم ولا مکلثم

دخی اول مفخر موجوداتك
یعنی پیغمبر فرخ ذاتك
وجه پاکنده اولان لحم لطیف
نه کثیف ایدی دیمشلر نه نحیف
هم دخی اول ایکی رخسارهٔ تر
قتی چوق اتلو دکلدی دیرلر
حاصلی قول اصح بو که رسول
یعنی اول چشمهٔ خورشید اصول
بغدای اکلونك آغی ایدی تمام
طلعتنده وار ایدی صفوت تام
کون کبی باقسلك اوبدر اکمل
سبورك کبی کوز ینوردی سهل
نه طویل ایدی اوطلعت نه قصیر
فصحا آکا اسیل الخد دیر
دهنی لعل لبی دولتله
اعتدال اوزره ایدی غایتله

کوثر لعله ایتمشدی جلیل
سلسبیلی سر کوینده سبیل

وفی حدیث ابن ابی هالة رضی الله عنه یتلألأ وجهه تلألؤ القمر لیلة البدر

هم دخی ابن ابی هاله دیدی
بدر رخساری قمر کبی ایدی

لیلة البدر اولیجق جرم قمر
نیجه رخشان ایسه اول عارض تر

شویله تابان ودرخشنده ایدی
مهر انور کبی تابنده ایدی

دیدی کل رخلرینه ذوالنورین
تاب عشق اولمش ایدی زیور وزین

یعنی ویرمشدی شراب وصلت
جام رخسارینه نورانیت

یوزینك ماشطهٔ صنع جمال
آغین آق ایتمش ایدی آلنی آل

شعله سی شامل ایدی هر بابه
کوکده طعن ایلر ایدی مهتابه

لطفله ایلیجك رفع نقاب
جرم خورشیدی ایدردی حجاب

آفتاب رخ رخشان نبی
ماه تاب ایلر ایدی تیره شبی

واسع الجبین

یعنی اول چشمهٔ خورشید اثر
نتهکیم چشمهٔ مهر خاور

واسع و پاك وضیا کستر ایدی
فلك حسنده مه انور ایدی

انك ایتمشدی جناب خالق
کرمندن یوزن اق النن آچق

بی قرین ایدی هم اول بدر جبین
نتهکیم آینهٔ شرع مبین

عالمه اولمش ایدی شعله فکن
پرتو نور خدا آلندن

ایده لی کون کبی القصه ظهور
زیور عرش برین ایدی اونور

جبهه سین قیلمش ایدی رب انام
لوحهٔ کاخ سرای اسلام

مالك منصب وصل ایدی رسول
اکا توقیع همایون ایدی اول

نه عجب اولسه کر اول جبههٔ پاك
روشنا بخش عیون افلاك

عرشدن ایتمکه برکره نظر
جان ویردی آکا روحانیلر

نص تنزیل ملاحتده عیان
والضحی ایدی شریف آلنی همان

رجل الشعر

دخی مشکین صاچی باقول صریح
نه قو برجق نه طویل ایدی صحیح

لیلهٔ زلف شب آسامی انك
سرمکنونی ایدی اسرانك

اتفاق ایتدیلر اشراف عرب
اکثر اول موی میانك صاچی هب

سمع پاکینه چوتار عنبر
بس برابر کوربنوردی اکثر

هم او افلاك جمالك ماهی
کاکان درت بولر ایدی کاهی

ایکی جانبدن ایدوب ایکی بولك
دوش پاکینه براغوردی چوزك

اول دوتازلفدن اول ذات شریف
کوربنوردی مه نو کبی لطیف

طوتدی اول کاکل مشك افشانی
ربع مسکون ایله چارار کانی

اولدی اول زلف خفی الالطاف
نافهٔ مشك بنی عبد مناف

کاکلی ایتدی پریشان فلکی
بری بیرینه دوشوردی ملکی

هم او مجموع علومه عالم
زبدهٔ زمرهٔ آل هاشم

کاه اوکیسولر ایچنده کوشن
چیقروب خلقك آلوردی هوشن

سمع پاکیله ایدردی اصغا
کوکده جبریله نه امر ایتسه خدا

طوغه لی کون کبی اول ماه جمال
بندهٔ خلقه بکوشیدی هلال

تار مار اولسه اوزلف شبکون
نیجه لیلالر اولوردی مجنون

کاه اول طرهٔ عنبر نسبی
دوشوردی قولاغی اوزره نبی

بوینونك نوری ایدردی هر آن
تار زلفی اره سنده لمعان

شعلهٔ کردن صاف وپاکی
پرضیا ایلر ایدی افلاکی

کث اللحیة

اول خداوند خداوندانك
یعنی اول ذات عظیم الشانك

ریش پاکنده اصولی چوق ایدی
قیلی چوق تار بیاضی یوق ایدی

اول مبارك صقالندن بونی بیل
انجق آغرمشدی اون یدی قیل

دخی اجماع ایله مردان اله
دیمش اول لحیهٔ مشکین سیاه

نه قو برجق نه دراز ایدی قتی
اعتدال اوزره ایدی هر جهتی

خوب ایدی طوب زنخدانی انك
ساعد صنع ایدی چوکانی انك

ایتدی اول چاه ذقن نیجه زمان
یوسفك باشنه مصری زندان

شب قدر ایدی اوریش مقبول
یامکر سورهٔ واللیل ایدی اول

حسنه ویرمش ایدی رونق وفر
لمعهٔ نور سیاه ایدی مکر

از ایدی سبلت فرخنده لری
ملك رومك نته کیم مشك تری

احسن الناس عنقا

بو حجیف ایله دیدی بونی حریم
اولهلر قرب حماتده مقیم

کردن پاك رسول آفاق
غایت آق ایدی بغایت براق

مجلس حسنه دیدی اهل اصول
کو یاسیم صراحی ایدی اول

بوینی غایتده لطیف ایدی انك
احسن العنق ایدی دنیانك

انی خلق ایتمش ایدی حق ممتاز
اعتدال اوزره نه کوته نه دراز

کردن پاکنه دیرلر شراح
هرکز ایتمزدی اثر شمس ورياح

بوینی آغین آنك اصحاب اکثر
کمش ابریقده تشبیه ایلر

طوق کردانی ایدی حبّ خدا	عشق پاکنده ردا ایدی رضا
بوینه آلمسه عشقی اول جان	وینی باغلو قولی اولمزدی جهان

سواء البطن والصدر

پرده داران شبستان ادب	قارنی کوکسیله برابر دیدی هب
پاك بطنیله اونازك سینه	خوب وهموار ایدی بری برینه
جسم صافیدی لطافت آبی	نافی دریای صفاکردابی
نور محض اولسه نه وار جسم رسول	شعلهٔ شمع تجلا ایدی اول
ناف مشکینی اررلر هرآن	صحن جنتده غزالان جنان
دمبدم کشف اولیجق اول پهلو	عرشه واردی صدای هوهو
اعتدال بدنی اولسه عیان	مهروما ایتدی صانورلردی قران
صدر زیباسی ایله چونکل تر	شکم پرحکم پیغمبر
حاصلی دوبدز ایدی آینه‌وش	صاف ویکسان ومصفی بی‌غش
کاه اول شاه عنایت معتاد	یعنی اول باعث اصلاح عباد
صفحهٔ سینه‌سین ایتسه مفتوح	عالمی قاپلر ایدی فیض فتوح
عشقه اولنجه محل تشریف	نیجه اولمق کرك اول صدر شریف

واسع الصدر

اول مقیم حرم مولانك	یعنی سر حلقهٔ مقبولانك
سینه‌سی غایت ایله واسع ایدی	نور ساطع کبی هم لامع ایدی
وصف ایدنلر اوفلك طاوسن	دیدیلر اتلو ایدی پهلوسن
شوالقدر آق ایدی اول صدر کبیر	آنی صانوردی کورن بدر منیر
دیدی اصحاب ایدوب اکثر تصریح	آق کل کبی بیاض ایدی صحیح
فیض نور اینسه نوله صدر رسول	مخزن نور هدایت ایدی اول
اولمسه سینه‌سی ینبوع حکم	لوحه یازمزدی بو احکامی قلم
وسعت صدرینه بتزمی کواه	صیغدی اند بوقدر سر الله
نور وحدت سیلوب آینه‌سنی	طولدوروب سینه‌سی کنجینه‌سنی
یعنی اول صدر ذوی الحالاتی	ایتدی مرآت تجلیاتی
آتش شمع جمال ازلی	اودره یاقش ایدی اول کوزلی
کوکسی موزون ایدی طاوس کبی	طائر قدسی ایدی منسبی

عظیم المنکبین

اتفاقی بودرر عرفانك	کیم سردوش همایونی انك
غیره نسبت بیوك ایدی دیدیلر	جسم پاکینی کورن اهل نظر

(اموزنده)

اموزنده وار ایدی مشکین بو	نافهٔ مشك کبی برنیجه مو
مبتلا ایدی اومویه اکثر	نه قدر وار ایسه کرو یلر
هب بومعنایی بیلور پیر وجوان	یصی یغرنلو ایدی فخر جهان
ملکت علمه مدینه ایدی اوتن	نوردن برج ایدی کویا اوبدن
پایمالیدی انك مور مثال	نره شیران نیستان جلال
یغرینك اورته‌سی هم اتلو ایدی	برکرم صاحبی دولتلو ایدی
تن سینده لطافت وار ایدی	سکهٔ مهر نبوت وار ایدی
کنج علم ایدی اومخدوم ملك	لاجرم کنج ایسه مختوم کرك
اطلس چرخ ملاحتده مکر	اونکین اولمش ایدی بر اولکر
موضع خاتم ایسه یغرینك	صاغ یانه قریب ایدی انك
ظاهر اولسه اکر اونقش نکین	عبرت آلوردی نکارندهٔ چین
اکا ویرمشدی کمال رونق	حکمت اندوز وقل جاء الحق
دیدیلر آنی ایدنلر تعریف	بربیوك خال ایدی اول مهر شریف
کیم سیاهی صارویه مائل ایدی	اکا دقتله نظر مشکل ایدی
وار ایدی دائره‌سنده مشکین	قلیجغزلر بری بیرینه یقین
مثلا خیل مژه کبی اومو	دیلك طوروب چوره‌سن المشدی قو
تن پاکنده اوخال ساده	عنبر خالص ایدی دریاده
زیر دست اتمش ایدی بارخدا	خاتم مهر سلیمانی اکا
اوغزال حرمه نافه صفت	خال مشکینی ویردی زینت
واقعا ختم نبیین ایدی اول	کلدی پس مهر نبوتله رسول
کوس شرعندن اوشاهك سحری	کوم کوم اوتدی فلکك قبه‌لری

ضخم العظام

وصف ایدنلر اومعالی نسبی	دیدیلر ایری کمکلو ایدی نبی
استخوان بدن پاکی تمام	یعنی جسمنده اولان جمله عظام
هربری ایری ومردانه ایدی	صورت وسیرتی شاهانه ایدی
جسدی وصفن ایدن نازك دل	جثه دار ایدی دیمش والحاصل
بیضهٔ کونی اوشهباز انام	قنادی آلتنه آلمشدی تمام
مالك ملك وصال ایدی نبی	اول ایدی کوکبه سینك سببی
احتشام شرف ذاتندن	اوتوردی فلك پیر افکن
قپوسن خیل ملك بکلر ایدی	جمله خدامی فرشته‌لر ایدی
عظمت شانه ایتمشدی نزول	سایهٔ عرش عظیم ایدی رسول

عبل العضدين والذراعين والاسافل

راویان خبر پیغمبر
بو معانی بی بیان ایلدیلر
جمله اعضاء شریف نبوی
بری بیرندن ایدی تندوقوی
سیم ساعدلری بازولر ایله
دخی او بلوقلری ساقیله بیله
خشك وباریك دكل طولی ایدی
خالقك مقبل مقبولی ایدی
حاصلی خوب ایدی هرعضوی انك
جمله ایاتی كبی قرآنك
ساعدندن بیلنوردی هركاه
سر لا قوة الا بالله
صدف جسم ایدی بی جوهر جان
بلكه برپارهٔ بلور ایدی صان
نوردن ایكی ستون ایدی همین
جسدندن اول ایكی ران كزین
دخی اول ساق مبارك پایه
پایهٔ عرشه ایدی همسایه
كوكب بختنی ایتمشدی بلند
فلكی اندن ایدن فائده مند

رحب الكفين والقدمين

فیض حكمتدن اولوب مستعد
بویله تفصیل ایدر ابن خالد
اللری آیه سی اول سلطانك
دخی آیاقلری اللی انك
واسع و پاك ایدی نازك مرغوب
برك كل كبی لطیف ومحبوب
پاینی ودستی یاننده انك
دست و پاسی یوغیدی خوبانك
فتی موزون ایدی دراهل نظر
اول كرامتلو مبارك اللر
جانله اولمش ایدی الحاصل
ید بیضاسنه موسی مائل
تیغ انكشت ایله اول مونس حق
قمری ایتدی سماده ایكی شق
پنجه سنده ایدی انك شام وسحر
قبضهٔ قوس قضا ایله قدر
دستی چوكانه طوب ایتدی همان
جملهٔ بوكرهٔ كون ومكان
ساقیٔ كوثر اباغینی انك
بوسه كاهیدی دیدی رضوانك
بوزینی ایتمشدی پاینه فرش
بوقدر عزت واجلال ایله عرش
اكا اولشلر ایدی خاك قدم
خیل غلمان معنبر پرچم
نه فلك اوبمكه خاك قدمن
كوكده طقوز طولاردی حرمن
نعل شب رنكن انك ایتمكه بوس
یاقدی كوكلرده ثریا فانوس
عرشه آهنك ایدیجك چرخ فلك
دوشه دی پاینه پرشال بنك
زیرپای ایتدی بساطنده خدا
روی پرخالنی غلمانك اكا
اولدی هرسنك سر كوی رسول
كردن حوره حمائل مقبول
هم دیدی وصف ایدن اول وردتری
مشكبو ایدی الی آیه لری
مرحبا ایلسه بركیمسه یه كر
دولت وعزتله پیغمبر

برابكی كون آره دن ایتسه مرور
بلكه هم برنیجه ایام وشهور
طوییلوردی نته كیم ورد چمن
اول كشی رایحهٔ طیبه دن
نافهٔ مشك جهان ایدی اوجان
بوی مشك اولمز افندی پنهان

سائل الاطراف

بوطفیل اول فضلایه سرخیل
دیدی جانیله اولوب اكا طفیل
هربر انكشت همایونی انك
قلم صنعی ایدی مولانك
دست زیباسی قضا قسمت ایدی
ید علیاسی قدر قدرت ایدی
نخل فردوس ایدی بالاسی مكر
سیمدن شاخ ایدی اول پارمقلر
خامه وش هربری موزون وطویل
میل مفتاح در لطف جلیل
یازمشدی قلم ربانی
خامه انكشتنه انك ثانی
ساعدی بسمله شكلیدی همان
اكه نون والقلم اولمشدی بنان
دست عیسایه ید طولاسی
فن احیاده صونادی كاسی
ایتدی اول ابر كف دریابار
كلشن دهره نثار انوار
اولدی اول سید با استحقاق
اكرم خلق وكریم الاخلاق
خاتمیدی اوید فاروقك
حل وعقدی دوكلی مخلوقك
بویله دیرصاحب احیاء علوم
یاننه وارسه اكر برمعصوم
لطفله اوقشه سه اول كان كرم
یعنی سلطان سلاطین امم
سائر اطفالك ایچنده اوصبی
حاصل ایلردی طریق ادبی
قوقوسندن بیلنوردی فی الحال
كه اكا ال سوردی رسول متعال
نیجه كون كتمزایدی رایحه سی
مشك تركیبی اولوردی نفسی

انور المتجرد

جسم تابندهٔ محبوب خدا
صاف ایدی مهر منور كبی تا
نوره بكزردی تن بی مویی
نیجه مدح ایدهیم اول پهلویی
كویا قلزم انوار ایدی اول
صدف لجهٔ دیدار ایدی اول
هم او محبوب مسلم اسلوب
بدنن آچسه اولوردی دخی خوب
دم اوروردی اكر آچاسه دهن
بند پهلوسی انك فاتحه دن
نوردن سرو ایدی اول سیم اندام
قوله دیرلرسه عماد الاسلام
غل وغشدن دلی پاكیزه ایدی
مویدن تیته كه عضو جسدی
صفحهٔ صدرینه ایرمزدی كدر
پرغبار اولسه اكر بحر ایله بر
یاری سیر ایتمكیچون بی تكلیف
جمله چشم ایدی اول جسم لطیف
پاك ایدی مویدن اول نازك تن
نوردن برجسد ایدی او بدن

برمجلا کش آینه کبی   مویدن صاف ایدی پهلوی نبی

دقیق المسربة

دخی کوکسنده ایا ذخر ملك   اوغزال حرمك نافه دلك
خط چکلمشدی سیه قیلاردن   نقل ایدرلر بونی عاقلاردن
لوح محفوظ ایدی اوصدر نکو   اکه کویا قلم اولمشدی اوموی
صدر پاکنده دکل موی رسول   آیة الکرسی ایدی عرشده اول
دخی کوکسنده وقرننده انك   قیلی بوغیدی اونازك بدنك
دیدی وصف ایلین اون صاف دلی   یوغیدی مسربه‌دن غیری قیلی
عضو پاکنده انك سرتاسر   حاصلی یوغیدی هیچ مودن اثر
صحف صدرنده الف کبی اوخط   مویدن چکمشدی خامه فقط
تارعنبرکبی اول موی سیاه   یاره شوردی نته کیم هالهٔ ماه

متماسك البدن

دیدی اصحاب ایله ارباب حرم   لحمی اول جسم شریفك هردم
تازه کل کبی مطرا ایدی هب   بدن پاکی مصفا ایدی هب
مثلی اولمزدی اوقاتی قوسك   کللرین دیرسه فلك فردوسك
عهد ایام جوانی کبی تا   تر وتمتازه ایدی اول اعضا
نه تنزل ایدوب اول سیمین تن   نه ضرر کوردی مسن اولمقدن
هیچ اولورمی بوکه مانند کیاه   اوله پژمرده کل باغ آله
کندو افنای وجود ایتدی ولی   روح صرف اولدی تن بی بدلی
یعنی کتدیکجه اوکلزار جمال   تازه لنمکده ایدی غنچه مثال

ضرب اللحم

جسمنك لحمی خفیف ایدی تمام   لحم وشحم اسی دکلدی اوهمام
صاقن ای عارف معقول شناس   آنی غایتده نحیف ایتمه قیاس
هم دخی اول سند شرع مبین   اویله ظن ایلمه کیم اوله سمین
نه ضعیف ونه‌قتی اتلو ایدی   معتدل براولو دولنلو ایدی
بوی خوب ایله اولوردی خوشتر   نفحهٔ مشك وزباد عنبر
لحم وشحمی دیدیلر اهل درون   بربرندن نه فزون ایدی نه‌دون
خلق محبوب وکوزل خلقتی خوب   اسم ورسمی طرب افزای قلوب
اعتدال اوزره ایدی پاك تنی   نوره غرق ایدی سراپا بدنی

ربعة القد

اورته بویلوایدی اول سدره مقام   اورته‌لق انك ایله بولدی نظام
باغ فردوسده انك بونی بیل   اولدی بالاسنه طوبی مائل
دیکمدی سرونهالینه بدل   کارکاه چمنستان ازل
کورمدی خازن باغ جنات   بویله برسرو ملایم حرکات
کویا اول رسالك پادشهی   کابن حسن ایدی یاسروسهی
نخل کلباری قلوب دفع ترح   ایتدی عالمده ایفای فرح
سیر ایدن معجزهٔ قامتنی   دیدی هب مدح ایدوبن حضرتنی
کورمدك بویله کل رویی کوزل   تن کلبویی کوزل بویی کوزل
نه عجب اولسه وسط قد رسول   امته واسطهٔ حق ایدی اول
نته کیم نخل کل باغ جنان   وسط القد ایدی اول سرو روان

لیس بالطویل البائن ولا القصیر المتردد

حضرت شارع خاص الخاصك   یعنی اول دریم اخلاصك
دکل ایدی بویی هم شویله طویل   کاوله اندامی پریشان بونی بیل
متفرق اوله بالاسکدن   شاخ عرعرکبی اعضای بدن
دخی اول پادشه علامه   صانمه کیم اوله قصیر القامه
شویله کوتاه دکلدی اول اولو   کیم اکا دیه‌لر الحق بویلو
معتدل قدینی ایتمشدی کریم   مظهر خلق عظیم التعظیم
قامتی اولمش ایدی اسلامه   لفظة الله کبی سرنامه
نخل بالاسی ایدی سدره قرار   زیور روی زمین اولسه نه وار

ومع ذلك فلم یكن یماشیه احد ینسب الی الطول الا طاله

حاصلی اوسط ایکن قد رسول   برطویل آدم ایله یوریسه اول
نه قدر قدی بلند اولسه اوار   ینه بالاتر ایدی پیغمبر
صکره ایرانسه دیدی اهل حجاز   بووسط کورینور ایدی اودراز
برکشی هرنه قدر اولسه طویل   یانته کلسه رسولك بی قیل
اول اوزون بویلودن اول پاك کهر   یوکسك اولوردی الایاسی قدر
سدره‌دن قدینه ایتدکجه نکاه   روح قدسی دیر ایدی طال بقاه
امتیازینه اوسروك اشجار   سرفرو ایلر ایدی طوبی وار
سدره سا ایدی اوبالای بلند   اکه ایرمزدی خیال آتسه کمند

خاقانی

وقال ابو هریرة رضی الله تعالی عنه ما رای احدا اسرع من رسول الله فی مشیه کانما الارض تطوی له

بوهریره دیدی اول فخر کرام   فتی سرعتله ایدرلردی خرام
کورمدم برکشی کیم اول بی باك   یوریمکده اوله اندن چالاك
عاشق ایتمشدی انی رؤیت رب   صوکبی تیزرو اولسه نه عجب
زه‌یه کیتسه اوماه قرشی   پرچم حور ایدی جاروب کشی
یوله عزم ایلسه‌لر عزت ایله   سرعت ایلرلر ایدی غایت ایله
چرخی دیوانه‌یه دوندردی همان   اوخدیوانه خرام اول جولان
قدطوباسی عرض ایتسه اومه   حورلر دیرلر ایدی طوبی له
مزد پاینه ویردی صلوات   قطب افلاك سریع الحرکات
تیز چکردی زه‌دن ایتسه کذر   نقد عمر کذران ایدی مکر
کلسه رفتاره قد محترمی   کویا ارضی دوردردی قدمی

وفی صفة اخری واذامشی مشی تقلعا کانما ینحط من صبب

دیدیلر وصف شریفنده بنه   یوریسه مائل اولوردی اوکنه
نی شکر کبی حیادن هربار   اکیلوردی اوکنه برمقدار
یعنی یوکسکدن ایدرکبی نزول   یوریسه دائم اکیلوردی رسول
هردم اولوردی اوبالایه مثال   باد صبح ایله اکلدکجه نهال
حضرت حقدن ایدوب استحیا   مه نوکبی اولورلردی دوتا
اکا مخصوص ایدی صدق واخلاص   حسن خلق اولمشدی عادت خاص
نوله دال اولسه اوقد مقبول   صفحهٔ حسنه الف لام ایدی اول

قالت ام معبد فی بعض ما وصفته به اجمل الناس من بعید واحلاه واحسنه من قریب

ام معبد دیدی اول خاص خدا   رضی الله تعالی عنها
غایت اعلاسی ایدی ناسك اوشاه   نظر اولنسه ایراقدن هرگاه
هم یقیننده اوممتاز جهان   عکس آینهٔ ذات ایدی همان
اهل حسنك ایکن اعلاسی ایدی   فتی شیرین ودلاراسی ایدی
حاصلی روی عروس دهره   نوردن خال ایدی اول کاچهره
ذات قدسیلرینی کعبه مثل   قبله ایتمشدی مقیمان جمال
جسم پاکیدی رسولك هردم   مظهر جوهر اسم اعظم
اوایجق مهر جمالی طالع   قرب وبعد اولمز ایدی هیچ مانع

وقال علی رضی الله تعالی عنه فی آخر وصفه له رآه بدیهة هابه ومن خالطه معرفة احبه

دیدی داماد رسول حرمین   والد جملهٔ سادات حسین

(بوگذرکاهده)

خاقانی

بوگذرکاهده آدم کاهی   اکسوزین کورسه رسول اللهی
هیبت آلوردی کذارندن انك   کثرت حلم ووقارندن انك
دخی برکیمسه رسول ایله مدام   ایلسه خلطه ایدوب بعض کلام
کلما تنده‌کی الذات ایله اول   قولی اولوردی قبول ایتسه رسول
جذب ایدوب جذبهٔ ربانی ایله   قول ایدردی آنی اعوانی ایله
سوزه کلسه اودهان بی‌عیب   کشف اولوردی سخن عالم غیب
التیام ایله اوکفتار لطیف   دائم ایلردی قلوبی تلطیف
جام لعلنده یازلمشدی مکر   خط یاقوتی ایله کالکوثر
هردم ایلردی دهان ایتسه کشاد   نیجه شیرینی اولبلر فرهاد
سخن پاکنك اولمشدی صریح   مردهٔ لعل روان بخشی مسیح
ایلیوب وصف شریفن انشا   دیدیلر جمله فحول علما
شیرکبی صلابتلو ایدی   فتی هیبتلو مهابتلو ایدی

یقول ناعته لم ار قبله ولا بعده مثله

وصف ایدنلر اوفلك درکاهی   یعنی اطوار حبیب اللهی
اول آخر او وجودك بونی بیل   کورمدك مثلنی دیر الحاصل
اتفاقی بودر اصحابك هب   اوشهنشاه ملائك مشرب
صدف صنع الهیده عیان   در شهوار ایدی بردانه همان
ایلمشدی آنی خلاق ازل   حسن اخلاق ایله بی‌مثل وبدل
شب معراجده اولدی اول ماه   شبچراغ حرم بزم آله
وجهی نورندن ایدی مالامال   تاسرا پردهٔ درگاه جلال
خاصه کانی حرم مولانك   اونا نورلردی جنابندن انك
نوری اولمشدی اوشمعك هربار   جرم خورشید کبی شعشعه‌دار
کان فطرتده اوذات یکتا   جوهر فرد ایدی دیرلر فرضا

قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انا اشبه الناس بآدم علیه السلام وکان ابی ابراهیم علیه السلام اشبه الناس بی خلقا وخلقا

بویله فرمان ایدر اول صاحب جاه   یعنی اول پادشه عرش پناه
واضع قاعدهٔ شرع نفیس   مفخر شیث وانوش وادریس
زیور کنکرهٔ قصر جلال   شمع ایوان سرای متعال
مجلس آرای فضای لاهوت   کارفرمای دیار ملکوت
طائر طارم نه‌توی سما   عارف مسئلهٔ ما اوحی
کوهر خاتم دست قدرت   پرتو نور جمال عزت

خاقانی

فخر اجدادم اولان آدمه بن
اشبهم جمله اولادندن

هم دیدی لطف ایله اول طبع سلیم
انبیادن پدرم ابراهیم

باکه ناسك قنی پك بکزر پدر
گهر اول صدفك جوهر پدر

یعنی کیم خلقا وخلقا تقدیر
ذاتمه ایتمشیدی آنی نظیر

اولدز القصه اورن بنیادم
باعث دولت مادرزادم

حمد الله که ایدوب ختم کلام
سوزی ایتدم بوحدیث ایله تمام

خاتمة الكتاب

ای شفاساز بلای آفات
ملجأ جمله عصات عرصات

خاك درکاهك اوررلر بی شك
ماهدن ماهی یه دك ملك وملك

سایهٔ پرکلاهکده ملوك
اولدیلر هربری عبد مملوك

مدحتکده سنك ای قلزم نور
نه قدر ایتدم ایسه جرم وقصور

عفو ایدوب قلبمی احیا ایله
باکه لطف ایله تجلا ایله

قابل شرح دکل نقصانم
قالمه اکسکلکمه سلطانم

یزده یوق مدحتکه نطقه مجال
وصفك الله بیلور بالاکمال

حاصلی ای شه اقلیم وفا
ساکه جانمده فدا بنده فدا

وصفك اولمیجق پایانی
عذره حاجتمی قالور خاقانی

کیمسه مقصود الهی یه کوره
مدح ونعت ایتمز او والا کهره

غرضم بوکه انك عزتنه
حلیه سن نظم ایده نك ذلتنه

بوجر یده مده خطا اولسه اگر
قلم عفو وعطالر چکه لر

کفت وکودن بودر الحق مطلوب
بردعا ایلیه لر اهل قلوب

اولمدین بیك یدی تاریخی تمام
بوزساله مده تمام اولدی کلام

شمع وپروانه سندن

ذاتی

مکر وارایدی برنقاش کامل
اولوردی مانیٔ چینه مقابل

نه‌کیم یازار ایسه شیرین دوشردی
عسل رسم ایلسه زنبور اوشردی

نه‌یرده یازسه یوز شوق ایله برشمع
اولوردی اول یره پروانه‌لر جمع

اکر رسم ایتسه برمحبوب ترکل
فغان ایلردی قارشوسنده بلبل

هوایه صو یاز ایدی سیل آقاردی
صویه اودچیزسه ماهیلر یاقاردی

اکر کیم کهربا یازسه قاپارکاه
کوزلر یازسه کورنلر ایدر آه

کنش رسم ایتسه ماه آندن آله نور
جهانده قالیه برذره دیجور »

ذاتی

اونصوری شودکلو ایتدی غرا
کورن دیردی مژکان حذردن
خبر کلدی چوسلطان جهانه
کتوردیلر براسب اژدهادم
سوار اولدی روان اول اسبه اول جان
چوکیردی یوله یوز شوقیله اول ماه
نشان پای اشتر دوندی بدره
چیقاردی نعل اسبندن شراره
ایدرکن نقشن اول قصرك تماشا
یوزی خورشید اوزی برخوش پریدر
یازلمش اوستنه دیرلر بوکا شمع
کوروب اول نقش انك اولدی زاری
نظرقیلدی چون اول مه بوجماله
قرا زلفن کوروب کتدی قراری
قاپلدی پرتو عشقینه اولدم
دل اولدی بحر عشق آشناسی
نصیحت ایلدکجه آکا لالا
شکردن طتلو کلدن تر نصیحت
محبت انلرك کیم صنعتیدر
کونش تاجك فلك محتاجك اولسون
کونوکی ایلسون کوندن مبارك
کونك کوندن یك اولسون پادشاهم
کسنه اولسون عشقه کرفتار
محبت زدی کانك اوله کاری
مثلدر جمله عالم ایچره بوسوز
ینه بوبوستان لاجوردی
جهان فرندن انك کلشن اولدی
اولوب باد بهار انفاس عیسی
نهالك باردن قدی بوکلمش
شودکلو زین اولشدی زمانه
بهار اول دکلو بولشدی کمالی
بولوردی اول دمك لطفندن آنی
فلکدن شبنم ارنجه ژاله
کیم اکا جان ویردی کورسه عیسی
روان یکچدم صانوردی جان ومردن »
تمام اولدی اوقصر بی بهانه
هلال عید نعل وآهنین سم
صانا بن بندی شبره مهر رخشان
فلك وار اولدی انك کتدوکی راه
صاچی ظلدن ایردی راه قدره
صانورلردی سپهر اوزره ستاره)
مصور کوردی برتصویر زیبا
متاع مهربنه مه مشتریدر
کورنلر ایده‌مزلر اوزلرین جمع
اوتلدی جمله نقد اختیاری
اونقشك دوندی مهرندن هلاله
یاقدی کوکلنه رخساری ناری
صاناسین مهره مایل اولدی شبنم
قنی مشکل اولور کوکل بلاسی)
قبول ایتمزدی سوزن دیردی لالا
اورر عشق اهلنك ینبسنه لت
نصیحت انلره طاشدن قتیدر)
بیاض صبح تخت عاجك اولسون
کونش دور ایلدکجه حق تبارك
نکهبانك شه عالم پناهم)
دکلدر دکه کیمسه کاری اول کار
اوکیمسه نیلسون نقد قراری)
که کوکل قاتلانور کورمیجك کوز)
سمن اوزره بتوردی وردزردی
قاموزکسلر اندن روشن اولدی
نبات امواتی ایتمشدی احیا
چیچکلر کلشنه یوك یوك دوکلمش
ایدردی رشك ارم باغی جهانه
هوانك شولقدر وار اعتدالی
بولنلر شکل حیوان اولسه جانی
هوادن بوبی دوزدی کلاه

ذاتی

چمن باد صبادن موج اورردی
صانوردی بحر آنی هر کیم کورردی

صبانك جنبشی آهسته اولمش
مکر نرکس کوزندن خسته اولمش)

مکر وار ایدی برکورزشت قویی
یوغ ایمان منافق کبی صویی

ایرشمشدی دیبی تحت الثرایه
چیقاردی یانقوسی اوج سمایه

بولنمزدی ایچنده ذره جه نم
کورن آنی صانور چاه جهنم

برابچم صوایچون اول چاهه دوشدی
کلوب باشینه مار وعقرب اوشدی

ولی تریاك ایله بیرایدی اول لب
همان بیهوش اولدی مار وعقرب

اوعقربلرله بولدی قربی اول شاه
صاناسین کلدی برج عقربه ماه

رخندن قعری چاهك کلشن اولدی
درونی کون یوزندن روشن اولدی

منور اولدی غایت چاه دیجور
ایرشدی دیدهٔ اعمایه صان نور

چون اول چاه ایچنه اول حور ایندی
شهیدك قبرینه صان نور ایندی

اوچاهی چون اوماه ایدندی منزل
یره صان آیت نور اولدی نازل)

سحرکاه آفتاب عالم آرا
عروج ایتدی کوکه مانند عیسی

دهان حوتدن صان چیقدی یونس
جهان خلقیله کلدی اولدی مونس

قویونك چیقدی آغزندن یایوسف
ملاحت مصرینی ایتدی تصرف

چو بولمادیلر اول ذات شریفی
دیدیلر کیم کورر جسم لطیفی

برابچم صو دیر ایدك بز اول آیه
مکر کیم منقلب اولدی هوایه)

هوا ایله تنه کیم آسیا باد
کیروب چرخه دونر اول سرو آزاد

خیال یار کلدکجه او کونه
دوکونور طاشلرله دونه دونه

اواور صبر وقراری دانه سی کم
دیمز جمع ایدهین برلحظه کندم

مکحل کوزلری کحل سهردن
محنا اللری خون جکردن)

کتوردیلر شراب ارغوانی
اطبا قولی اوزره روح ثانی

نیجه می جانه اول جانلر باغشلر
دل پردرده درمانلر باغشلر

عدوی غصه وغم یار شادی
بغایت غصه لو جانك مرادی

ظرافت اهلنك جسمنده جانی
آزادهٔ ایکی یارك ترجمانی

جوان ایلر اگر پیر ایچسه آنی
قیاس ایت کیم نه ایلر اول جوانی

لبی لعلیلر آنی ایچسه درحال
چکر برلعلدن صان رشتهٔ آل

لب جانانه بکزر اول چو تحقیق
نوله برماغ ایله کوسترسه ابریق)

بیوردی اولشه خورشید طلعت
کتوردیلر براسب ماه سرعت

قرسیر وکر کردن ستون پا
زمان سرعت زمین طی راه پیما

سوار اولدی اول اسب بادپایه
صاناسین برك کل باد صبایه)

کیمك کیم بر قمر طلعت قزی وار
نحوست منزلنده یلدزی وار

کرکدر قزمثللر جمله برده
بدی باشنده باروده باارده

(اکراندن)

ذاتی

اکر اندن کچه ایلر فسادی
کیم انك بابر اولور التون ادی)

بهار ایروب جهان اولمشدی خرم
هوادن تازه جان بولوردی آدم

مزین حجله یه دونمش کلستان
عروس تازه آنده وردخندان

اولوب بادصبا داماد بی باك
ایدردی بکر غنچه پرده سن چاك

کیم اول دامادە سرو ایدی یشل موم
فرح موجود اولوردی غصه معدوم

کویه کواوتی او بخودن اویانمش
کلینجکلك طونی قانه بویانمش

کلینجك یکی زین اولمشدی کلشن
فرح ایتمشدی جمله غنچه بی شن)

چو بولدی شمع ایله پروانه وصلت
طاغلدی خلق ایکیسی قیلدی خلوت

چوکلدی برارایه شمع ایله شاه
صان ایتدی اجتماعی مهر ایله ماه

یتشدی چونکه اول لعلی نبانه
ایرشدی صانکه خضر آب حیاته

براقشلر طقوزقات جامه خوابی
براقادقلر بنك یوق حسابی

قومشلر آکا التون نردبانی
ایکیسی جامه خوابه چیقدی آنی

چو چیقدی آکا اول دردك دواسی
طقوزفت چرخه صان مؤمن دعاسی

انی حمام نازك یکی صویدی
چو عریان ایلدی قوینینه قویدی

قوینده یاره شور کوردی اویره
قویوب قوینینه قوچدی نیجه کره

پس اندن اوردی شفتالو یه دندان
صفالر سوردی ایردی جانه جان

اوسینه کویا برخرمن کل
اوشب کل خرمنینه ایردی بلبل

شهك الدن اوچار مرغ قراری
دوشر اردینه قالمز اختیاری

ایریشور برکومش وادی یه اول یار
کورر برقدرت آهوسی ایزی وار

اول آهو ایزینه چون شاه اوررال
بولور التنده بردرج مقفل

آنی مفتاح مرجان ایله آچدی
روان اول جامه خوابه لعل صاچدی

چونار ذوق وصلت ویردی تابی
آقتدی درجه اول سیم مذابی

قودی برشمع سیمین شمعدانه
ضیای ذوق ویردی بزم جانه

دوات قدرته قویدی قلم او
یازلدی جامه خوابه سرخ یازو

صاناسین کیم غلافن بولدی نیزه
یه دوزدیلر تمامی تیغ تیزه

کورر طورمز شهك الده طوغانی
چکوردی اکالطین اسکف آنی

صفا نخجیرینه اتمه غیچون تیر
چکردی پارمغنه سیم زهکیر

هزاربیتدن

ریاضی

ای شمع هدایت الهی
کمراهلرك دلیل راهی

ای وسوسه سوز عقل خودرای
اندیشه کداز وهوش فرسای

ای نوردهٔ سواد بینش
تذهیب کتاب آفرینش

ای نشوه سی ماه بخش ادراك
زهریکه فدا هزار تریاك

رياضى

اى آب طـلاى افسر جم
اى روشن ايدن جهـانى تابى
خـو ن جكر غم زمانسين
سـاقى قنى اول شراب انكور
اميد بوال يودقده جاندن
پرواز ايده چونكه مرغ جانم
چون لاله قـدح المـده بتدم
سـاقى سر خاك كـذر قيل
قيل باده يى خاكم اوزره منشـور
صاچ قيرمه درد جامى بى باك
ديك تاكنى خاكم اوسـتنده هم
انده ياتم ارقدم اوزره دائم
كور سرعت عمر پرشتابى
سـاقى كتور اول فتوح جانى
كور شيشه‌ده قلقل صدايى
مينادن اوباده كيم رواندر
باق جام شراب لاله كونه
سـويلر سـكا خط ساغر جم
ايلرمى بوجام چرخ كـردان
طى اولـدى سماط بزم رندان
ساغر جوحباب جام ميخوار
مى حسرتينك اودرد تاكى
اول دردده نيجه اولور مداوا

وى حل سـؤال مشـكل غم
هر روز سـياهك آفتـابى
آسـودكى دماغ جانسين
بارغمى دلـدن ايلسـون دور
اول نشـوه ايله كچم جهـاندن
قنـديل قـدح اوله مكانم
انكله بتـوب انكله بتـدم
طپراغمى برقـدحله ترقيـل
كورن ديسون ايتدى اوسته نور
آت اوستمـه يعنى برآوج خاك
تاكيم اوله قبرم اوزره طارم
اول سـايهٔ دولت اوله جايم
كـوزك يوملنجه كور شرابى
سرمايهٔ عمر جـاودانى
سويلر كـزر اول‌دم صفابى
حال جمى شرح ايدر زباندر
برتاج جم اولدى بازكـونه
كـيم نقش برآبدر بوعالم
هردمده مرادك اوزره دوران
طومار صفابى دورذى دوران
هم بى مى ناب هم نكونسـار
باصدانسه عجبمى شمدى تاكى
كـيم اوله علاجى خن عنقا

حكايه

صوفيه لى راسخ

وار ايدى صوفيه‌مزده برآدم
عورتى مبتـلاسى اولمش ايدى
كيجه كوندز حرم نشين ايدى اول
عورتك اولمش ايدى مغلوبى
ديرايمش عورته بن اولسم اكر
اغـلايوب عورتى دخى اول دم
ليك كربن اولور ايسـه م ظالم
غيرى عورتله ايله ذوق ايده‌سين

دولت ايله جهان ايچنـده علم
باشـنك بربلاسى اولمش ايدى
طرفه روباه دركين ايدى اول
اختيـار ايلمش بواسلوبى
قورقارم كـه سـنى آله برار
ديرايمش كه يتشمه‌يم كه كـورم
نيجه اولور اول زمان بنم حالم
بنى عالمده اونودوب كـيده سين

(طوغرايوب)

طوغرايوب ريشنه يورسمه صوغان
نيجه‌شى بخش ايدوب زنه اول دم
آسـياب ودكان عقار ودواب
آنك ايچون كه بن اولورسه‌م اكر
سـكا وار اعتماد وايمـانم
ديدى وارم قوجه‌يه واللهى
ناكهـان بركون ايردى آكا اجل
اوغرادى قورقديغنه بيچـاره
برايكى كيمسـه اسـتدى آنى
چونكه طالبلرى مسن ايديلر
بن قوجـه يه واررميم زيرا
بولدى برنوجوانى آخركـار
جمع اولوب يانته صغار وكبار
ديديلر بوايشى نيچون ايتـدك
قوجه يه وارميم ديدك اول
ديدى حاشـاكه كذب ايدم والله
بن ديدم قوجه آدمه وارمم
قوجه يه واروب ايده‌م رنجه
سـورر تا اولنجه عالمنى

راسخ

بالضروره حريف اولوب كريان
قيمت اسى جـواهر وخاتم
نيجه اشياى بى حسـاب وكتاب
نفقه اوله هب سـكا بونلر
غيره وارمـه صاقن بنم جانم
ايدرم بونده شـاهـد اللهى
چكـدى دنياى پيره زندن ال
كورنه‌لر ايلدى اومكاره
ليـك حظ ايلز ايدى جانى
شـتم ايدوب انلره ديدى كيديلر
نيجه عهـد ويمينم اوله هبـا
آكاعقد نكاحه ويردى قرار
جمله‌سى حالنى ايتدى استفسار
ايتديكك قول وعهدكى تندك
صدقكه شمدى كذبك اولدى بدل
بلكه بن صادقم اولك آكا
يوقسه بويله‌جوان نيچون صارم
واديرم بربونك كنجـه
كامى ويردبلر جهـاز غنى

منقبهٔ جليلهٔ ولادت نبويه‌دن

الله آدن ذكـر ايده لوم اولا
الله آدين هركيم اولـده آكا
الله آدى اولسـه ايشك اوكى
هرنفسـده الله آدين دى مدام
بركز الله ديسه شوق ايله لسان
اسم پاكن پاك اولور ذكر ايلين
عشق ايله كل ايمدى الله ايده لوم
اوله كيم رحمت قيله اول پادشـاه
بردر اول برايكنه شـك بوقدر
جمله عالم يوغيكن اول وار ايدى
صنع ايله بونلارى اول وار ايلدى
يارى نه حاجت قيلاوزسـوزى چوق

سليمان افندى

واجب اولور جمله ايشده هرقوله
هرايشى آسـان ايده الله آكا
هركز ابتر اولميه آنك صوكى
الله آديله اولور هرايش تمـام
دوكيلور جمله كنه مثل خزان
هرمراده ايريشـور الله دين
درد ايله كوزياشنى آقيـده لوم
اول كريم اول رحيم اول آله
كرچه ياكلش سويلينلر چوقدرر
يارادلمشـدن غنى جبار ايدى
برلكينه جمله اقرار ايلدى
بردر الله اندن اوزكه تكرى يوق)

حق تعالی چون یاراتدی آدمی　　قیلدی آدمله مزین عالمی
آدمه قیلدی فرشتهلر سجود　　هم اکا چوق قیلدی لطف اول ابی جود
مصطفی نوربنی آلننده قودی　　بیل حبیبم نوریدرر بو دیدی
قیلدی اول نور آنك آلننده قرار　　قالدی آنك ایله نیجه روزکار
صکره حوا آلننه نقل ایتدی ییل　　طوردی آنده داخی نیجه آی و ییل
ایردی ابراهیم واسماعیله هم　　سوز اوزانور کرقالانن سویلسم
اشبو رسم ایله مسلسل متصل　　تا اولنجه مصطفایه متنقل
کلدی چون اول رحمة للعالمین　　واردی نور آنده قرار ایتدی همین
امینه خاتون محمد آنهسی　　اول صدفدن طوغدی اول دردانهسی
چونکه عبداللهدن اولدی حامله　　وقت ایرشدی هفته وایامله
چون محمد کلسی اولدی یقین　　چوق علامتلر بلوردی کلمدین
دیدی کوردم اول حبیبك آنهسی　　برعجب نورکیم کونش پروانهسی
برق اوروب چیقدی اومدن ناکهان　　کوکلرهدك نورایله طولدی جهان
هم هوا اوزره دوشندی بردوشك　　آدی سندس دوشهین آنی ملك
اوچ علم داخی دیکلدی اوچ یره　　هربریسن ایدهیم زدن نره
مغرب ومشرقده ایکیسی آنك　　بیری طامنده دیکلدی کعبهنك
بیلدم انلردن که اول خلقك بکی　　کیم یقین اولدی جهانه کلمکی
یاریلوب دیوار چیقدی ناکهان　　کلدی اوچ حوری بکا اولدی عیان
چوره یانمه کلوب اوطوردیلار　　مصطفانی بربرینه موشتولار
یوسنك اوغلك کبی قدری جلیل　　رانایه ویرمشدر اول جلیل
بوکان علم لدن سلطانیدر　　بوکان توحید وعرفان کانیدر
دیر امینه چونکه وقت اولدی تمام　　کیم وجوده کله اول خیر الانام
صوصادم غایت حرارتدن قتی　　صوندیلر برجام طولو شربتی
قاردن آق ایدی هم صاوق ایدی　　لذتی آنك شکرده یوق ایدی
ایچدم آنی اولدی جسمم نوره غرق　　ایدهمدم نوردن کندومی فرق
کلدی برآق قوش قنادیله روان　　آرقهمی صیغادی قوتله همان
طوغدی اول ساعتده اول سلطان دین　　نوره غرق اولدی سموات وزمین
یارادلمش جمله اولدی شادمان　　غم کیدوب عالم یکیدن بولدی جان
جمله ذرات جهان ایدوب صدا　　چاغرشوبن دیدیلر کیم مرحبا
مرحبا ای جان جانان مرحبا　　مرحبا ای درده درمان مرحبا
مرحبا ای رحمة للعالمین　　مرحبا سنسین شفیع المذنبین
مرحبا ای عالی سلطان مرحبا　　مرحبا ای کان عرفان مرحبا
ای جمالی کون یوزی بدر منیر　　ای قو دوشمشلره سن دستکیر

(سن)

سن کوکلردر دینك درمانیسین　　سن یارادلمشلرك سلطانیسین
بربرینه مشتلا یو هر ملك　　رقصه کیردی شوق وشادیدن فلك
اشبو هیئتدن امینه خوبرو　　برزمان عقلی کیدوب کلدی کرو
کوردی کیتمش حوریلر هیچ کیمسه یوق　　کورمدی اوغلن تضرع قیلدی چوق
حوریلر آلدی تصور قیلدی اول　　حیرت ایچره چوق تفکر قیلدی اول
چوره یانن استیو قیلدی نظر　　کوردی کیم برکوشهده خیر البشر
شویله بیت اللهه قارشو اول رسول　　یوزییره اورمش وقیلمش سجده اول
دیر نور طوداقلری سویلر کلام　　آکلایه مزدم نه دیردی اول همان
قولاغم اغزینه ویردم دیکلدم　　سویلدوکی سوزی اول دم اکلادم
دیرکه ای مولی یوزم طوتهم سکا　　یاالهی امتم ویر کل بکا
حقه یاغلایوب کوکلدن همتی　　دیر ایدی وا امتی وا امتی
طفل ایکن اول دیلر ایدی امتی　　سن قوجالدك ترك ایدرسین سنتی)
کل برو ای عشق اودینه یانیجی　　کندینی معشوقه عاشق صانیجی
دکله کل معراجن اول شاهك عیان　　عاشق ایسك عشق اودینه طورمه یان
بردوشنبه کیجهسی تحقیق خبر　　لیلهٔ قدر ایدی اول کیجه مکر
اول همایون بخت اول قدری بوجه　　امهانی اوینه واردی کیجه
آنده ایکن ناکهان اول یوزی اق　　جنته واردیدی جبرائیله حق
برمرصع تاج برحله کر　　همدخی آل برپراق معتبر
اول حبیبه ایلت بنسون اکا　　عرشمی سیر ایلسون کلسون بکا
جبرئیل چون جنته واردی روان　　کوردی کیم قرق بیك براق اوتلار همان
ایچلرندن بربراق آغلار قتی　　بیز ایچمز قالمامش هیچ طاقتی
کوزلرندن یاشی جیحون ایلمش　　جیکر بنی درد ایله خون ایلمش
دیدی جبرائیل ندر اغلادیغك　　حزن ایله جان وجکر داغلادیغك
باقی یولداشك یوب ایچوب کزر　　سن نه ایکلرسین دی جانك نه سزر
دیدی قرق بیك ییلدر کیم یا امین　　عشقدر بکا یمك ایچمك همین
ناکهان براون ایشتدی قولاغم　　اول زماندن بیلمزم صولم صاغم
یا محمد دیو بن چاغردیلر　　برصدا برله که یورکلر دلر
اول زماندن بیلمزم کیم نولمشم　　اول آدك اسینه عاشق اولمشم
یورکم ایچنده اربدی یاغم　　عاشق اولدی کورمدن بوقولاغم
کرچه ظاهر جنت ایچره طوررم　　معنیده نارك عذابن کوررم
کر ایره مزسم وصالنه انك　　اوریسرم ترکنی جان وتنك
جبرئیل ایدر براقه ای براق　　ویردی حق مقصودکی آهی براق
کیمده کیم عشقك نشانی واردرر　　عاقبت معشوقه آنی ارکورر

کل بر و معشوقکه ایرکوره یم ‏ ‏ یورکل زخینه مرهم اوره یم
آلدی جبرائیل براقی اول زمان ‏ ‏ تا جناب احمده کلدی روان
حق سلام ایتدی سکا یا مصطفی ‏ ‏ کیم مبارك خاطرك بولسون صفا
دیدی کیم کلسون قونقلارم آنی ‏ ‏ عرشمی سیر ایلسون کورسون بنی
طوردی یبردن همانم مصطفی ‏ ‏ قودی تاجی باشنه اول پرصفا
چکدی اول دمده براقی جبرئیل ‏ ‏ اوکه دوشدی اکا اولدی دلیل
طرفة العین ایچره اول شاه حرم ‏ ‏ کلدی قدسه ایردی و باصدی قدم
انبیا ارواحی قارشو کلدیلر ‏ ‏ مصطفایه عزت اکرام قیلدیلر
پس بچوب محرابه اول خیر الانام ‏ ‏ انبیا ارواحنه اولدی امام
اول کیجه طورمدی جولان ایلدی ‏ ‏ شویله کیم افلاکی سیران ایلدی
هر برنده درلو حکمت کوردی اول ‏ ‏ تا که واردی سدره‌یه ایرشدی یول
جبرائیلك طوراغیدر اول مقام ‏ ‏ نه فلك تا کیم طوتالیدن نظام
قالدی جبرائیل مقامنده همین ‏ ‏ دیدی اکا رحمة للعالمین
بیلمزم بو یوللری بن نیده یم ‏ ‏ کیم غریبم بونده قنده کیده یم
جبرائیل دیدی رسوله ای حبیب ‏ ‏ صانمه قل بو یرده سنی غریب
بونده ختم اولدی بنم سیرانکهم ‏ ‏ ماوراسندن دخی یوق آکهم
بکا بویله امر ایدوبدر ذوالجلال ‏ ‏ آچه یم بن بوندن اوته پر و بال
کرکچه‌م برذره دکلو ایلرو ‏ ‏ یانارم باشدن ایاغه ای اولو
دیدی جبرائیله اول شاه جهان ‏ ‏ پس مقامکده طورایدی سن همان
راه عشقده کیم صاقنور جانی ‏ ‏ اول قچن کورسه کرك جانانی
چون ازلدن باکا عشق اولدی دلیل ‏ ‏ یانار ایسم بن یانایم ای خلیل
راه عشق صانمه غافل سربسری ‏ ‏ بلکه کترنسنه‌در ویرمك سری
سویلشورکن جبرئیل ایله کلام ‏ ‏ کلدی رفرف اوکنه ویردی سلام
آلدی اول شاه جهانی اولزمان ‏ ‏ سدره‌دن کتدی وکوتوردی همان
کوردی کوك اهلی عبادتده قمو ‏ ‏ هربری بردرلو طاعتده قمو
هربری قوتلولندی معراجنی ‏ ‏ دیدیلر کیدلك سعادت تاجنی
یوری کیم میدان سنکدر بو کیجه ‏ ‏ صحبت سلطان سنکدر بو کیجه
ایرمدی اول کلن بو دولته ‏ ‏ کیمسه لایق اولمدی اول رفعته
چونکه قاموسن کوروب کچدی اوته ‏ ‏ واردی ایرشدی اول اولو حضرته
بی حروف و صوت اول اولو پادشاه ‏ ‏ مصطفایه سویلدی بی اشتباه
دیدی کیم معبود و مطلوبك بنم ‏ ‏ سودیکك جان ایله محبوبك بنم
کیجه کوندز طورمیوب استدیکك ‏ ‏ نوله کیم کورسم جمالن دیدیکك
کل حبیبم سکا عاشق اولمشم ‏ ‏ جمله خلقی سکا بنده قیلمشم

نه مرادك وار ایسه قیلم روا ‏ ‏ ایلیم بر دردیه بیك درلو دوا
مصطفی دیدی ایا رب الرحیم ‏ ‏ ای خطا پوش و عطاسی چوق کریم
اول ضعیف امتلرك حالی نوله ‏ ‏ حضرتوکه نیجه انلر یول بوله
کیجه کوندز ایشلری عصیان قمو ‏ ‏ قورقارمکه یرلری اوله طامو
یا الهی حضرتکدن حاجتم ‏ ‏ بودرر کیم اوله مقبول امتم
حق تعالادن ایرشدی برندا ‏ ‏ یا محمد بن سکا قیلدم عطا
امتوکی ساکه ویردم ای حبیب ‏ ‏ جنتومی انلره قیلدم نصیب
ای حبیبم ندر اول کیم دیلدك ‏ ‏ پرآوج طوپراغه منت ایلدك
بن سکا عاشق اولیجق ای لطیف ‏ ‏ سانك اولمزمی دوعالم ای شریف
ذاتمه مرأت ایدندم ذاتکی ‏ ‏ بیله یازدم آدم ایله آدکی
هم دیدیکیم یا محمد بن سنی ‏ ‏ بیلورم کورمکه طویمازسین بنی
لیك واروب دعوت ایت قوللارمی ‏ ‏ تا کاو بن کوره‌لر دیدارمی
حقك امری ایله اول شاه جهان ‏ ‏ امهانی اوینه کلدی همان
هرنه واقع اولدی ایسه سرتسر ‏ ‏ جمله‌سن اصحابنه ویردی خبر
دیدیلر ای قبلهٔ اسلام دین ‏ ‏ قوتلو اولسون ساکا معراج کزین
بز قومز قوللرز سن شاهسین ‏ ‏ کوکلرز ایچنده روشن ماهسین
امتك اولدوغمز دولت یتر ‏ ‏ خدمتك قیلدوغمز عزت یتر
یا الهی اول محمد حقیچون ‏ ‏ اول شفاعت کانی احمد حقیچون
کوزی یاشی حقیچون عاشقلرك ‏ ‏ بغری باشی حقیچون صادقلرك
بزکنهکار عاصی مجرم قوللری ‏ ‏ یارلغه قیل کل کناهمزدن بری
ساکا لایق قوللر ایله همدم ایت ‏ ‏ اهل دردك صحبتینه محرم ایت
عفو ایدوب عصیانمز قیل رحمتی ‏ ‏ اول حبیبك یوزی صویی حرمتی
یا الهی قیلمه بزی ضالین ‏ ‏ بودعایه جمله کز دیك آمین

خسرو وشیریندن

شیخی

سپاس شکر و منت اول آخر ‏ ‏ اکا کاولدر قمو پنهان و ظاهر
چو موجود ایلدی کونینی جودی ‏ ‏ دلیل وحدت ایتدی هر وجودی
اول و صوك ایچ و طاش و صاغ اکر صول ‏ ‏ قمو اندن قمو آنوك قمو اول
بشر کیم مظهریدر هر صفاتك ‏ ‏ صفی وزبده سیدر کائناتك
اولورسه عقل و علم ایله موافق ‏ ‏ اولور تشریف کرمنایه لایق)
نه سلطان آفتاب هفت کشور ‏ ‏ همایون طلعت و فرخنده اختر
صورارسك کیمدر اول حقدن مؤید ‏ ‏ دیرم سلطان مراد ابن محمد
مراد خان مقصود جهاندر ‏ ‏ آنك حرمتلو آدی حرزجاندر

خدایا چون شرف ویردك بوآده
الا ای بر وبحرك پادشاهی
جنابك منبعی آب حیاتك
چوعالم عین عدلكدن اوزر لاف
اكر دستور ویرسه شهنشاه
اكرچه دولت ایله بخت پیروز
ولی عاقللر ایدزای خداوند
وفا قیلمز بیلورسین دور خیره
كوزت عالم نه شهلردن قالوبدر
غبار اولمادیمی تاج نریمان
فریدون وجم وكسری ودارا
هر ایشده كرچه آكاهك وارای‌شاه
چه كریوق عدل وبذلو كه‌نهایت
كه‌سلطانلقده بودرت‌ایش كزیندر
اكاكیم عمری شاه ایچون فدادر
قویه امرحقدر عدل واحسان
كه زیرا جمله شاهكدر مطیعی
چوبردم عدل قیله شاه عادل
شوكیم كم‌صرف ایله‌ایشلایه‌خیرایش
جهانه عدل قیلق شاه كامل
دیر اول كیم سوزلری غمدن اماندر
ایكز قرداش بكیدر كاوله همسر
كیرو دیر اولكه سوزی جان بكیدر
صاقن قوینی دیشندن آج قوردك
چوسندن صور یلوز حق ایله‌باطل
صاقن مظلومك آهندن سحركاه
چوداد ایلادی چوبانلقده موسی
كیمه‌كیم دایمی راحت كركدر
قتی قیزلقده مصر ایچنده یوسف
مزاجینه ایروب آندن تكسر
دیبجك جانكه نیچون بوزحمت
دیر ایدی آكلابك حالن مزاجك
تته آكلار غنی محتاج حالن

ایرشدر ایكی عالمده مراده
جهانك پشتی دورانك پناهی
غباركدر حیاتی كاناتك
یراشور ایره حكمك قاف تاقاف
دیم برنیجه حكمت لفظی كوتاه
سكا ناصحدر وهم حكمت آموز
ندیمیدر خردمند آدمك پند
فنای باقی‌یه ایله ذخیره
زمانه كیملرك ملكن آلوبدر
یله ویرمادیمی تختن سلیمان
ایده بیلدیمی دور ایله مدارا
دیلرون داخی آكاه ایده الله
كر آرتورسك اولور عین عنایت
سخاوت پس شجاعت عدل ودیندر
دریغ اولمزسه مالیله روادر
اولور سلطانلره غایتده آسان
النده در شریفی ووضیعی
اولور یللق عبادتله مقابل
زهی حیف ایدر ایسه غیره جنبش
بك اندندر كه یاغمور اوله شامل
كه دایم ملك ایله دین توأماندر
بری بیریله طوتار قوت وفر
رعیت كله شه چوبان بكیدر
كه بخت‌اوتلاغوك اوله‌تخت یوردك
دخیلر اندوكندن اوله غافل
كه قومامشدر اكا پرده الله
نبوت ویردی اكا رب مولی
بوفانی اودہ بیك زحمت كركدر
بكردی آج ایدوب إخلقه تأسف
یوزینك رنكی بولمشدی تغیر
سنوكدر چون یسه كه بونجه نعمت
طوینجه اونودرون حالن آجك
نه بیلسون طوق اولانلر آج حالن)

مهین بانوكه اول اقلیمه درخان
دلی وار آخورنده بر عجب آت
زمین پیمان زمان رو برق تعجیل
طاغه ایرسه پلنك آهنین سم
یوقارو تیز آغار دود شرردن
ایشتدیكنده شیرین شكر نوش
كومشدن قبه یكی طوردی درحال
عجب بند ایدی كیسولرنندہ
صناسین آفتاب یكسواره
نقاب اوجن كوتورمش آی یوزندن
بوآی ایسه نیچوندر یریوزنده
یری ایسه نیچون كوزدن طولنماز
كورهسین شهر ایچنده ای‌مه‌عصر
فلك طاقی عناصر نردبانی
پس امر ایلادی شیرین شكرریز
كتوردیلر آنی چون باد صرصر
صهیلندن طرپنور چرخ كردان
اول آی بوشبره چون شیرانه بندی
مكر قوندیغی پرپرویز شاهك
كزارك ایریشور اول سبزه زاره
اغاج ایچنده پرشبرنك باغلو
كلورك ارخون ارخون كوردی ناكاه
نیجه مه آفتاب عالم افروز
صو ایچنده جهانه برق اوردنور
تنی كنجینه قیلمش صو ایچنی
كیرو قیلمش الی اول‌ماری درپیچ
بنا كوشن كوروب ایندوكنه جوش
كورندكده شهه اول ماه دلكش
دوكیلور كوزلری باشی مطروار
مجالی قالمدی نه آونه صبران
سعنبر اول نظردن غافل ایدی
چون كندی كون یوزندن ابرمشكین
هما كوردی بنزپر عقابه

عجایب كرچه جمع ایتمش فراوان
كه ایدر حمله‌سی شاهینی شهمات
بل ابرمز كردنه كربله بیك پیل
دكركچسه نهنك خیزران دم
اشاغه سبق ایدر حكم قدردن)
طرلارنده قانی ایلدی جوش
براقدی وادی‌یه آواز خلخال
اوزی بیلندہ وجان كردنده
كنند آتمشدی بلورین حصاره
نه‌آی كون كورسه كیدر كندوزندن
كون ایسه نیشه‌در دوكر سوزنده
فرشهسه نیچون كوكده بولنماز)
سمایه همسر اولمش براولو قصر
قردر بانی كیوان پاسپانی
كه شبدیزك ششه‌لر بندینی تیز
پری پرآهنین سم كوه پیكر
اشتسه قان قاشانور رخش دستان
كورن صانور كونش آرسلانه بندی
یقینجق منزلی ایدی بوماهك
تفرج ایدرك قیلور نظاره
غمندن خنك چرخك باغری داغلو
صو ایچنده تجلی قیلدی برماه
ایرشسه سایه‌سینه اوله فیروز
صو آنی اول جهانی نورلا یور
بوكنجه تارمار ایتمش سیچنی
كه‌یعنی سحردر اوشنكوز هیچ
صو پی زلفنده ایتمش حلقه بردوش
كونش اولمشدی شه یعنی پرآتش
كه یعنی برج آیده قرار
ایصیردی پارمغنی اولدی حیران
كه سنبل نركسینه مائل ایدی
كوزین آچدی وكوردی شاهی شیرین
دبرك اولمشدر سرو آفتابه

بو شرم وخوف ایله اول چشمهٔ آب
شو رسمه دترهدی کیم صوده مهتاب

اول آی بولمادی بوندن غیری چاره
که کیسولارین ایدندی ستاره

منیر ایلرمه وشمرایی دیجور
نیجه اولسون کونش شعر ایله مستور

بوروندی سچلرین اول نظرده
کیجاسن کوندوزه ایلدی پرده)

کونش کیم نور اعظم پرتویدر
دمادم منزلی درویش اویدر)

(جمالك کرچه جان سرمایه سیدر
صلاح وزهد آنك پیرایه سیدر

آنکچوندر کونش دائم منور
که ایتمز دامنن کیمسه الی تر

کل آنکچون دوکر هر لحظه ده رنك
که وارر الدن اله صاقلماز تنك

چو تنها قاله پرعورت براوغلان
اوچنجیسی اولور البته شیطان)

نظر قیلدقده اطراف بهاره
رخندن دوندی عالم لاله زاره

خرامان اولدی چون بستانه سروی
فغان ایدردی قمری وتذروی

صولار شوریده اولدی جوشه کلدی
چیچکلر قوپدی صانکیم هوشه کلدی

سحر چون خدی کلزاری پرایلر
آچار هر بر دیکندن بوز کل تر

سنکله جام ایچن شاد اولمسونمی
اسیرك غمدن آزاد اولمسونمی

اگر سن جان ایراغ اوله بوتندن
اولام بن کلدن ایروسن دیکندن

یالان وعده ایله نوله شاد ایده سین
براولمش قولکی آزاد ایده سین)

بوعمر وزور بازویه اینانمه
یله الدانمه وصوبه طیانمه

دیمه ظلم ایده ظالم ایرمیه هلاك
طورر کفر ایله طورماز ظلم ایله ملك

یاشار کرکس کم آزار اولدیغیچون
طوغان طورماز زیانکار اولدیغیچون)

کوکل باغلادی چون شیرینه فرهاد
نهادندن قوپاردی عشق فریاد

وجودی لوحنه نقش اولدی شیرین
بوشالدی وارلغندن طولدی شیرین

جوانساندن قوطوتشدی نفرت
ایدردی طاغده وحشیلرله الفت

بلا همراهی ومحنت ندیمی
هوا همدم جفا یار قدیمی

یوله دوشدکده کوندن سچیوب دون
کیدردی مانع اولماسا بش اون کون

یوزینه قارشو کاسه طاش دیوار
طوقمینجه اولمازدی خبردار

نکچوب جانان صفاسیله جهاندن
هلاك جسمنه ایوردی جاندن

بیلور چونکیم کیده بو جسم فانی
ویرر عشقی حیات جاودانی

آنکچون تندن استردی جدالق
که بوله جانی جانه آشنالق

بلی تن کیتمینجه جان بولنماز
هوای جان ایله جانان بولنماز)

چو فرهاد اولدی نقش ایشندن آزاد
اله آلدی کلنك وتیغ پولاد

کلنك اوکنجه دوشن دکه پاره
اولوردی برج وبارو پرحصاره

براز اول نقش ایله اولوردی دمساز
قیلوردی ناله سازینه سر آغاز

کهای نقشك جهان یوزینه محراب
طولوخان مسجده شوقکله خوناب

بت شیرین پروشیرین زبانسین
نیچون سنکین دل ونامهربانسین

حلال ایتدم ولیکن ای حرامی
ایچرسین سودیکی قانم روامی

اکرچه یوق قیده عذر خواهم
سوکدن اوزکه وارمیدر کناهم

بکا یولکده اولمك اولدی آسان
که ویردم جانه غصه غصه یه جان

اولامی داخی بوندن قاتی مشکل
که باغلادم دله طاش وطاشه دل)

چو ایردی بیستونه سرو سیمین
بو سنکین طاغی قیلدی باغ نسرین

رخی عکسندن اول خورشید رخشان
طاشی لعل ایلدی طاغی بدخشان

شعاعندن یارلدی سنك خاره
طاغ اولدی پرتوندن پاره پاره

همان دم محو اولوب فرهاد مدهوش
سجوده واردی قالدی دنك وبیهوش

شه شیرین زبان وشکر ناب
کتورمشدی بیله برشیشه جلاب

صونی وردی کهای شیدای پرجوش
یوری شاد اول بنم یادومه قیل نوش

بونشوه ایله چوجان وقتی اولا خوش
ایشتدر بیزه برقاج شعر دلکش

چو آلدی ایچدی جامی بولدی جانی
بچق ساعتده عیش جاودانی

نه شربت کاوله شیرین بیکی ساقی
ایچن بولسه عجبمی عمر باقی

چو بولدی سوزینه محبوب دمساز
بو ترجیعه بدیهی قیلدی آغاز

ترجیع

یارب بونه جان آشنادر
کیم ایلك جهان روشنادر

نه شاهدرر که موکبنده
سلطان قمر کدادر

نه ماهدرر که پرتونده
خورشید جهان نما سهادر

نه عزت اولور که فرق افلاك
خاك قدمینه کم بهادر

نه جام صونار که جرعه سینك
هر قطره سی چشمهٔ بقادر

هر ذره غبار جوهرندن
یوز مهرکزینه توتیادر

هر عقدی سچی کرهلرینك
جان عقده سنه کره کشادر

آلدم اله جام پر اله باش
عشقه قدم اورانه صلادر

اول جامده جان کوزیله کوردم
کیم آینهٔ جهان نمادر

کیم یوخ بودیار ایچنده دیار
وار ایسته که یاردرنه کیم وار

احسنت زهی جمال شاهی
کیم پرتوی نور بدر الهی

تشبیه قیلان یوزینی ماهه
ماه بن اکلاماز کماهی

هجری کیجه سیله قاره کوکلم
کم قیلسه سجده خاکی راهی

اورسون دوجهانه پشت و پایی
کیمك که بو شاهدر پناهی

ایردم هله هر کون آه ایله اوش
اول لطفه یوبدی هر کناهی

اول كون ومكانه صيعميان شاه ‌ ‌ ‌ ويرانه‌يه قوردى باركاهى
اوراندى يوزك ايزينه درويش ‌ ‌ ‌ كاولدرسكا تاج پادشاهى
قيل جانكى خاك پاينه ترك ‌ ‌ ‌ كافلا كه ايرورمسبين كلاهى
چوقدر صورارم كوكول وجانه ‌ ‌ ‌ ويرور ايكيسى دخى كواهى

كيم يوخ بوديار ايچنده ديار
وارايسته كه ياردر نه كيم وار

اى ساقى فرخ خجسته ‌ ‌ ‌ صون ساغر پر بونيم مسته
شول جام كه دوشدى جرعه سندن ‌ ‌ ‌ بيك عربده مجلس السته
مستم بخدا كه بيخود ايله ‌ ‌ ‌ صوغه آنى دكه خود پرسته
كوكلوم صنيقن صارار سچك ليك ‌ ‌ ‌ نه‌دكلو درست اولا شكسته
نيجه اوليه سروقدك آزاد ‌ ‌ ‌ چون راست اواور هميشه رسته
جانوم طولاشوردى زلفكه كر ‌ ‌ ‌ اولسه قيل ايله بنفشه بسته
دل دردينه مرك ديدى غمزەك ‌ ‌ ‌ بيچاره زهى جواب خسته
يترېكا وار ويوخ غم عشق ‌ ‌ ‌ نه نيسته باقارم نه هسته
باغلانه لى زلفك ايله بنده ‌ ‌ ‌ بيلدم بوقدر شكسته بسته

كيم يوخ بوديار ايچنده ديار
وار ايسته كه ياردر نه كيم وار

اى عالم جان وجان عالم ‌ ‌ ‌ خوشدم قدمكده آل آدم
جسمكدن اوقندى آيت روح ‌ ‌ ‌ يوزكده يازلدى اسم اعظم
تشنه دوداغوكه آب حيوان ‌ ‌ ‌ جوشان اككو كه چاه زمزم
احياده سچك عصاى موسى ‌ ‌ ‌ اعجازده لبك مسيح مريم
خالك ورق جماله نقطه ‌ ‌ ‌ زلفك علم جلاله پرچم
ساقى كتورايمدى ينه برجام ‌ ‌ ‌ كيم جان ويروب ايرمدى آكاجم
شول جام كه جرعه‌سى طمارسه ‌ ‌ ‌ كوثر سچر آتش جهنم
ور آنسز اولورسا جوى جنت ‌ ‌ ‌ كورينه كوزه سراب بى نم
عالم طولو كفتكو درر ليك ‌ ‌ ‌ هركيم بونى بيلدى اولدى ابسم

كيم يوخ بوديار ايچنده ديار
وارايسته كه ياردر نه كيم وار

ساقى صونيوير شراب باقى ‌ ‌ ‌ كه اوزم قدمكده عرشه ساقى
نه راح درر بوراحت افزا ‌ ‌ ‌ كيم روحه ويرر حيات باقى
نه شربت اولور كه لذتندن ‌ ‌ ‌ جان ذوقن آلور كوكل مذاقى
طوتدى ايده لى جهانى فتنه ‌ ‌ ‌ قاشولك كوزوك ايله اتفاقى
آهم فلكه واود براقدى ‌ ‌ ‌ كه ايرودى كناشه احتراقى

طاشك ايچى طاشه طاغله طاغ ‌ ‌ ‌ يازسم غم شرح اشتياقى
بونكله كه طاقتم درر طاق ‌ ‌ ‌ دويماز كوجمه فلك نطاقى
عالم كه اوكى صوكى عدمدر ‌ ‌ ‌ نيچون قاءو طاقى ورواقى
جان ايله جهان عجوزه سنه ‌ ‌ ‌ بيلدكسه بوسرى و يرطلاقى

كيم يوخ بوديار ايچنده ديار
وار ايسته كه ياردر نه كيم وار

جان مرغى طوتليوب جهانه ‌ ‌ ‌ قيلدى ايشيكوكى آشيانه
پرواز فضاى قدس ايدركن ‌ ‌ ‌ صيد ايتدى هواى دام ودانه
يعنى كه چوكوردى زلف وخالك ‌ ‌ ‌ سيمرغ ايكن اولدى مرغ خانه
كنج دل وجان وكوهر عشق ‌ ‌ ‌ ويرانه وكنج جاودانه
اول حشر وجال بى نشاندن ‌ ‌ ‌ يوزكده كورر كوزوم نشانه
ويرور كوكل اول نشانه يوز جان ‌ ‌ ‌ جانانه ايرن قالورمى جانه
ساقى قدح فرح فزا صون ‌ ‌ ‌ ياقوت روان ايرور روانه
كه ايدم بوصفادميله درباخت ‌ ‌ ‌ دنيايى ودينى جاودانه
اوينا نغمه وارلغن دوكونك ‌ ‌ ‌ بو نغمه‌يى ايليم ترانه

كيم يوخ بوديار ايچنده ديار
وارايسته كه ياردر نه كيم وار

كرقيليجه قالورسه تن تعبدن ‌ ‌ ‌ جان ودل اوزلميه طلبدن
شئ اللهم ايشيكوكدر اى ماه ‌ ‌ ‌ عفو ايله كداى بى ادبدن
كستاخلغه سبب نه لطفك ‌ ‌ ‌ كسمزون اميدم اول سببدن
عالم نيجه لطفك اوماسون چون ‌ ‌ ‌ وار سبقت رحمتك غضبدن
دون كون سنك ايله ساكامشتاق ‌ ‌ ‌ حالم عجب اولدى بوالعجبدن
خاصيتى لعلكك ندر كيم ‌ ‌ ‌ اؤلوى ترآقيدر ذهبدن
ساقى صونيوير شراب عناب ‌ ‌ ‌ كيم قيناندى قان دم عنبدن
مطرب نفس اور كه جان شيخى ‌ ‌ ‌ چاك ايليه جان طونن طربدن
بوازكى يه دوزه صبح وشامن ‌ ‌ ‌ كوز يومه عجمدن وعربدن

كيم يوخ بوديار ايچنده ديار
وار ايسته كه ياردر نه كيم وار

تمام ايدنجه ترجيعى اول ابدال ‌ ‌ ‌ شه خوبانه ايردى وجدايله حال
براز كيم قالدى اول حالتده حيران ‌ ‌ ‌ دونوب قصرينه عزم ايتدى خرامان
رواتسدركه ايتزكن بوداغى ‌ ‌ ‌ خطا ايلادى آتينك اياغى
چوعاشق كوردى اول معشوقى چابك ‌ ‌ ‌ ديلر يلدن براغه طپراغه يوك
بزندن يل كبى ايردى يوكوردى ‌ ‌ ‌ آتك قارينه كيردى بوتن اوردى

شبخی

چوحق پیروز قیلدی روزکارین   کوتوردی آنی ایله شهسوارین
آنی اعلی فلك وار ایدینوب تاج   هر آدیمده کورردی قدرمعراج
قودی تختنده شاه فرخینی   کیرو قوللرغنه طوتدی رخینی
ایزینه یوز سوره طاغینه کلدی   بیاغی درد ایله داغینه کلدی
کنه اندیشهٔ قیلدی بیشهٔ سینی   اله آلدی کلنك وتیشه سینی
صناسین سنك وآهن جنك ایدردی   طاش وطاغ آهنه آهنك ایدردی)
سنك بیك قبله یه وارد ر نمازك   قبول اولامی بردینده نیازك
بنی قنغی خو بکله شاد قیلدك   نه کون برابلك ایله یاد قیلدك

مرصع قصیده

ضیابك

شاه دوران حضرت عبد العزیز   ماه رخشان حضرت عبدالعزیز
شهریار شهر یاران جهان   تاجدار تاجداران زمان
نامدار نامداران عظام   کامکار کامکاران کرام
ملکداران عظامك اعظمی   اطفکاران کرامك اکرمی
منبع انهار آب مکرمت   مطلع انوار تاب مرحمت
پرده انداز خفایای بطون   روشنا ساز خبایای فنون
عارف علامهٔ قدرت نصاب   واقف فهامهٔ حکمت مآب
عاقل ودانا خداوند زمین   کامل ویکتا هنرمند فطین
مبتدای خطبهٔ فضل ورشاد   منتهای رتبهٔ عقل وسداد
دستکیر عاجزان روزکار   مست شیر قهرمان کارزار
لطف ومهری مشعر دار نعیم   عنف وقهری مخبر نار جحیم
شربت انعامیدر ماء الحیات   ضربت صمصامیدر داء الممات
طرف دامانی ملاذ مستمند   حرف احسانی معاذ دردمند
شهد حکمتدر لسان صحبتی   عهد نعمتدر زمان دولتی
بارکاهندن فلکلر پایه بند   خاکراهندن ملکلر وایه مند
مایهٔ فرخنده در مایه سی   سایهٔ پرهمادر سایه سی
آشیانی فرق عرش آسمان   آستانی فوق فرش لامکان
تختی بالا سلم ادراکدن   بختی اعلا عالم افلاکدن
کوکب مسعودینه منزل شرف   مشرب پرجودینه محمل صدف
علم وفضلندن افاضل مقتبس   حلم وعقلندن فضائل ملتمس
بارکاهی ملتجای آسمان   کرد راهی بوسه جای انس وجان
ملك معمورنده آرام درون   کاك پرنورنده احکام شؤن
صاحدیغی انوار اعلام ظفر   آچدیغی اسرار احکام قدر

ضیبك

رزمده شمشیری بهرام مصاف   رزمده تدبیری صمصام خلاف
ذکر وفکری شد وتنظیم جنود   فکر وذکری سد وتحکیم حدود
فوج فوج عسکری دشمن فکن   موج موج لشکری جوشن شکن
تیغ برانی سفر خیز وغا   میغ احسانی کهر ریز عطا
حربده عسکرلری ببر وپلنك   حربده چاکرلری نمر ونهنك
خصمنه رهبر بلای ناکهان   عزمنه یاور خدای مستعان
نیتی آسایش حال بلاد   فکرتی افزایش مال عباد
معدلتده بی عدیل وبی همال   منزلتده بی مثیل وبی مثال
نردبان ایتسه سحابی آسمان   ریسمان ایتسه شهابی کهکشان
مصعد افضالنه اولماز قرین   مسند اجلالنه بولماز یقین
صون قدرتدر معین وهمدمی   عون حضرتدر قرین ومحرمی
بولدی عالم همت وعدلیله داد   اولدی آدم نعمت وفضلیله شاد
دولتی معموز وآباد ایلدی   ملکنی مسرور ودلشاد ایلدی
ویردی ملك بردوامه انتظام   کیردی سلك انتظامه هرمهام
ایتدی انشای سفاین آهنین   ایتدی احیای مداین دلنشین

عرضه حالم برغزل طرح ایلیم
عرضحالم برکوزل شرح ایلیم

فرقتیله ای تنی زار ایلین   حسرتیله ای بنی خوار ایلین
آفتابك ماهتاب انوری   ماهتابك آفتاب خاوری
خارخار خار هجرانم بتر   زارزار نار سوزانم بتر
اشتیاقك درد ناك ایتدی بنی   افتراقك کل هلاك ایتدی بنی
شهلو ندم دلپسند مسین بنم   دلپسند مسین افند مسین بنم

ایشه دوران جمشید اقتدار
ویمه تابان خورشید اشتهار

بومرصع شعری یازدم دفتره   شومصنع سحری قازدم مرمره
فیض ذاتکدر بنی کویا ایدن   التفاتکدر بنی احیا ایدن
جمله اشعارم ثنای شوکتك   جمله کفتارم دعای دولتك
منحصردر سوزلرم اوصافکه   منتظردر کوزلرم الطافکه

افتخار ایلر وجودکله سما
افتصار ایلر درودکله ضیا

تا بوله آثار کردون انهدام   تا اوله اشعار موزون پردوام
بولمسون بنیان اقبالك ختام   اولمسون دیوان اجلالك تمام
بی خزان قالسون بهار کلشنك   مستعان آلسون قرار دشمنك

عزت ملا

محنت کشان دن

بنام انیس دل بیکسان   بهین مرهم درد محنتکشان
نکارندهٔ این سرای کهن   برارندهٔ آسیای محن
طراوت فزای نهال بلا   مهابت نمای ولا نقربا
جنادن اودر آدمی یزدرن   اودرنوحه دریاری کزدرن
ایدرچاهه افتاده صدیقنی   ویرر درعقب دلو توفیقنی
ویرن یوسفی هم آلان کندیدر   خریداری کندی صتان کندیدر
نهال کراسه ویروب تربیت   ایدر قوته صکره آنی تقویت
قیلوب ابرنیسانله برمراد   ایدر کشتزاری غدای جراد
ویرکندی امری ایله خوشه تاك   کیمین باده ایلر کیمین خل پاك
کیمك مست صهبای اقبال ایدر   کیمك تشنهٔ آب آمال ایدر
کیمی چار بالش نشین حضور   کیمی دزجوکوب چکمده یاصبور
نه ایلرسه ایلر اودر مقتدر   ایدر حکمتی حکمتی مستتر
افندی نه استرسه ایتمك کرك   قولز بزدوشرمی سؤال ایلمك
نه‌ممکنکه بیلسون محیطی محاط   دکلدر انك کاری عقله مناط
بیلمز بیلمز مراد خدا   همان ایله لایسئله اقتفا »
بنم ایله درد اورتاغیدر قلم   نوله سرکذشتم ایدرسه رقم
غلطه قضاسنده حاکم ایدم   نه صاحب عدالت نه‌ظالم ایدم
ایدوب دودمان قضا النهاب   طوتشدی بزم دامن انتساب
نه حالت ایسه اولدی اول برطرف   بنه قول عالم اولوب مختلف
کیمی دیرکیم اورمه کیمی دیرکیم اور   عدولرده هیچ بوغیدی طور اوتور
کیمی دیرکه یوزمی دیونی عجب   بولیکیم او یوزدن چکیدی تعب
کیمی دیرکه دون نفی ایلمشلر بوکون   کیمی دیرکتوردی چاوش انی دون
کیمی دیرکه دون اغزینی قوقله دم   بقایم نه دیرمش دیو یوقله دم
کیمی دیرکه اصلا دکل حاجتی   برنده حریفك بنه دولتی
مجالسده نقیم حوادث ایدی   بنم قیل وقالم مباحث ایدی
بش آی بویله ایتدی زمانم مرور   اوبنجه بکا خیلیجه ویردی زور
بکا شاه عالم کرم ایلدی   جهانی بوعلت ورم ایلدی
فقط بنی کوردم اوشهدن کرم   اودر کاشانه ولی الم
سوزم یوق حسد ایلسه شاعران   ندن خصم اولدی براز قالتبان
قاچوب کیتدم استاوروزه برزمان   بنه قالمدی بیلدیکندن جهان
سکوت ایلدم قهری وار دیدیلر   براز سو یلدم ظهری وار دیدیلر

عزت ملا

شاشردم خلاصه پس وپیشمی   براقدم خدایه بتون ایشمی
دیدم ای خداوند بیکنواز   بنم ایتدیکمه کوره بونلر آز
ولکن جهانه نه طور ایلدم   سنا نیوالی بن نه‌جور ایلدم
کیمك خانه سن ایلدم تارمار   ندن بو بلایه بن اولدم دوچار
چالشدم نیجه منکرك دفعنه   صواشدم نیجه شرلرك رفعنه
نلر چکدیکم حق تعالی بیلور   براز بن دخی خلق دنیاده بیلور
یدم حاتمك نان احسانی   چالشدم خلاص ایتمکه جانی
قدرله مکر پنجه لشمك ایمش   دمر پهلوانله کولشمك ایمش »
دوزاوغلی مزادنده بی کذب ولاف   صورك خلقه وارسه بوسوزده خلاف
جواهر چالوب کوز کوره صیرفی   پراولشدی سیم وزرایله کفی
افندی اومجلسده حاضر ایدی   فقط آه ایدن کیزلی ناظر ایدی
کوروب آنی مرحومه ویردم خبر   حدوث ایتدی اندن نیجه درلو شر
قباردقچه کربی کبی دستمال   آتردی بکا ناوك انفعال
اشارت ایدوب ناظر خیرخواه   براغزدن آنکله ایلردك آه
ایدوب احمد آغا ایله اتفاق   یهودی بزی ایتدی غمز ونفاق
نیجه افتراز ایدوب ناظره   دروغ ایدی بالجمله حق حاضره
یهودی یه احمد اغا واسطه   ویررلردی تزویره خوش رابطه
بوزشدردیلر آنی مرحوم ایله   براولدی یهودی اومذموم ایله
الوب مال واملاکنی صویدیلر   بنم کبی عریان تن قویدیلر
اولوب صرهٔ شهریاره امین   خلاص ایتدی جانن اودر ثمین
بو یولده تلف اولدی عثمن اغا   اوده دزده ایتمش مکر افترا
اواوچ طوغله کندین ایتدی خلاص   بوبیچاره‌یه بوقدی جای مناص
چه کذبه دوشدم صداقت ایله   ایکی سال بچدی بوحالت ایله
عصاة رعایا ایدنجه ظهور   توکندی افندیده عقل وشعور
سایه‌ن کبی که سفر براولوب   کهی مورله برابر اولوب
تدابیر مکروهه‌یه باشلدی   نه‌سویلرسم آتش کبی حاشلدی
بنم کبی عالمده وارمی جسور   تعارضده هیچ ایتمشدم قصور
آغر کلدی مرحومه حق کلام   همان نفیه ایلدی اهتمام
واروب مفتیٔ وقته غمز ایلدی   صراحتله درصامته رمز ایلدی
بکا شیخ الاسلام پند ایلیوب   عتابی ره نطق بند ایلیوب
مدارایه مجبور اولوب عاقبت   ویردم خوش آمد ایله تسلیت
خدا کارینی ایتدی آنك تمام   نوله بزده چکسك زبان بی کلام
سبب انقسام اولوب حالته   دوشوردی فلك بویله بر محنته

ینه واردر اشته کبار زمان نوکتمزیه دولتده نعمتله نان
عجب کیمسه ایتمزمی احسان امید جهانده کرم اولدیمی ناپدید
اودرکاه جودی کلوب کعبه وار طواف ایلمشدی رجال وکبار
فقط باکه عزو ایتدیلر تهمتی کشان برکشان چکدیلر عزتی
دوشوب اردینه برآلای خائنان المده نه دکنك وارایدی نه نان
زبانمله تعریضه مجبور اولوب بوکالك سیهکاره مغرور اولوب
دکلدی سوزم دولته اعتراض ایدنلرده وارسه بوله انقراض
یلان یاکلش ایتدك براز کفتکو عدولرده ایتدی ورادن غلو
براشمز دکل شاعره قیل وقال بو اولدی همان باعث حسبحال
اکر اولسه دولتجه بر تهمتم کیجه کوندز اولمازایدی راحتم
بنم شاعر منصف حق شناس ولی شاعرك خصمیدر جمله ناس
نه عزو ایلسك شاعره یاره‌شود طویان دیرکه اولماهره یاره شور
نه چاره بوکاره سلوك ایلدم آنکله ثنای ملوك ایلدم
جهان خصمم اولسه فراغ ایلیم بنه طبعه نظمی یساغ ایلیم
کیم ایتسون خدیو جهانی ثنا بوعالمده سن وار ایکن عزتا
خلافده خلق ایلدی اتفاق بونی کوستردی سیاق وسباق «
ظهور ایلدکده بزم قیل وقال بیك ایکیوز اوتوزسکز ایدی سال
قدح کبی طولمشدی ماه منیر اوشب ایدی نصف جماد اخیر
ستانبوله کچمش ایدم صالی کون جهان کورمسون آنك امثالی کون
انشسته‌م افندیده ایدی حرم چوجقلری آنده‌دیر ایدم کورم
اوشب آنده قالماغی جزم ایلدم واروب طوغری حمامه عزم ایلدم
نهادم یانمده برابر ایدی رفیقم فقط اول هنرور ایدی
شریف وزیرانه اولدر حفید قرنداشمزدر اونجل سعید
برایتمشدی کرمابه‌یی صحبتی برایشمی یانده شکر شربتی
اوتورمش ایدك صدر کرمابه‌ده بونه قبه‌ده قویدی برعربه‌ده
سلیمان عصرك کلوب هدهدی باشنده فقط سرغوبجی بوغیدی
دیدی امر ایدر پادشاه جهان کشانده اقامت ایله برزمان
ایکی امره بردن ایدوب امتثال همان ابتدا ایلدم اغتسال
اونجه بکا بوخطر رونمون عیان اولدی فحوای المخلصون
بولندی ایکی اسب لاغربدن برینه چاوش بندی برینه بن
همان سرعت امتثال استه‌دم چقوب طوب‌قپودن مثال استه‌دم
ویروب دستمه امرشاهی چاوش دیدی آز زمانده بنه کل قاوش
کونجه مال شریفن همان یکیدن دیرلدم کلوب جمله جان

مکرشاه عالم عنایت ایدوب نه‌سوزدر عنایت کرامت ایدوب
دریغ ایتمش ویردیکی منصبی کرمکار اولورمی اوخاقان کبی
کلورسه کیمك باشنه بوقضا بهرحال اولور منصبندن جدا
کناهمدن ایتمش بر ایکی شمار اکرهر برین ایلسه آشکار
یتشمز آکا یرده لوح وقلم مکر صفحهٔ چرخه اوله رقم
بن اول عاصیم کیم معاصی ندان ثوابی کنه‌ظن ایدردم اینان
اولوب غوطه خوار محیط کناه کدوی می ایله ایدردم شناه
بنی شاه عالم خلاص ایلدی ارتدی کومش کبی خاص ایلدی)
اولوب منزلم ابتدا طوب قپو اوکون ایتدم استانبولی آرزو
درونه دوشوب نار حب وطن شرر آقدی صو برینه دیده‌دن
نه یارو نه یارونه خود غمکسار فقط دیده یاللر ایله پیکه وار
اوتوردق چاوشله بر پیکه‌ده بکا قبر ایدی صان اوتحتکده
اوشاقلر کلوب کندیلر سرسری کیمسی بنله کیمسی کری
ایکی کیجه برکون قرار ایلدك سحر وقتی ترك دیار ایلدك
دراشکی اطرافه اکمیجه کورندی نهایت کوچك چکمجه)
رفیقم ایدی برسخنور کشی بکا محرم اولسونمی یاهرکشی
عجب شاعر پاك عذب البیان سخندان سحر آفرین زمان
ادیب ونطوق وظائف شناس لبیب وخلوق واطائف شناس
بوعالمده انجق هنرور اودر نظیرم بنم وار ایسه کراودر
مشابه بکا صورت وسیرتی هنرده همان آکدر عزتی
اوزون بویلو کوسج جسیم الوجود جهانده عدیلی عدیم الوجود
او باکه بن آکه ایدوب سرفرو برآغزدن ایلرایدك کفت وکو
برابر باقردی نه کناه ایلسم باقوب برحرامه کناه ایلسم
آنی داخی نفی ایلمش پادشاه مکر ایتمشمز ایکیمز برکناه
ندم بن ستانبوله عزم ایدرم آینده برابر اولوب کیدرم
باقوب آکه مرآت کردونه‌ده آجیردم کوکلدن اومجنونه‌ده
ایدردی بن آه ایلسم اولده آه اون بن اوبم صانکه بی اشتباه
یکرسه اکر آره مزدن نفس کیروب زرآبه چقارمزدی سس
اوطوفانی ایتدمه هو برطرف اولوردی همان ماه برج شرف
میانه کیررسه غم ودود آه همان لوح پاکی اولوردی سیاه
هرآینه بندن دکلدی جدا بعید ایلسون انفکاکن خدا
توجه ایدرسم اکرسونه محاذی ایدردی بنی رونه
تخاطبده برمرد کامل ایدی هله باکه غایت مشاکل ایدی

انك مخلصى داخى عزت ايمش
هيولى ايدم بن اوصورت ايمش

ديدم يار اولورسه بو آدم اوله
اولورسه بونك كبى همدم اوله

اوصانمش اوده بيوفا دوستدن
بنم تك هزار آشنا دوستدن

بنى ايلدى كندينه يار غار
اوده بيوفا چيقدى انجام كار

نكاهمدن آينه اولدى جدا
بمله بنه قالدى باقى خدا

بنم كورديكم شكل وحدت ايمش
مكر اول بوديوانه عزت ايمش »

ويروب سفرهٔ خوليايه رواج
ايدردم سپهرى طقوزقات كلاج

آلوب كاهيجه طوغ اولوردم وزير
ايدردم همان شهرتم اوجكير

آغاجلر ايدردى باكه صان قيام
يياغى بچركن ويردم سلام

ويروب سيفمه دمبدم التهاب
نجملر هلاك ايلدم بيحساب

كيروب خولياى شب خونله
بو ياردم موره موره بى خونله

ايدوب دشمن دينى دوزخ قرين
كيردم نيجه خلعت آفرين

اولوب كاهيجه داخى مفتى الانام
نيجه بيكسانى ايدردم بكام

يازوب كندى اطلاقى ابتدا
آلوردم شه عالمه چوق دعا

برينه ويردم هزارار بهاق
بو صرفه اولورمى مدار اربهاق

نيجه منصب و پايه‌لر بخش ايدوب
جهانه نه سرمايه‌لر بخش ايدوب

بهر كون ويردم نيجه بيك رؤس
ايدردى موالى كلوب دستبوس

اولور مال خوليا ايله كامياب
كيم ايلرسه دركاهمه انتساب

قوراردم بو صحرايه چوق خانه‌لر
نه عالى بنالر نه كاشانه‌لر

مهندس كتوردم خيالم كبى
جهانى ويروب كندى مالم كبى

ياپوب كنديمه برسراى متين
سراپا مزين زمان و زمين

اولوب طرفة العين ايچنده تمام
همان فرشنه ايلدم اهتمام

سمار انديشه بناسيدر
فضاى جنون سمت مبناسيدر

نيجه بيك جوارى نيجه بيك خدم
طواشينك آديدر محترم

حرم كتخداسى قوجه اختيار
باقردوغه دولابه ليل ونهار

كدكار دوزلدى بو وفق مرام
ويروب هر برى بربره انتظام

دخانى بزم اسكى نعمان اغا
بنه قهوه جيم سليمان اغا

اولوب مال خوليا امكداريمز
بتونجه ويرلدى اكا واريمز

سرايه آنى كتخدا ايلدم
اوخرج ايلدى بن صفا ايلدم

صفايى ايدوب قاپوجى خانه يه
ديدك قويمه اكدارى كاشانه يه

تلف شد نقودم برون ازقياس
بتزيين كاشانهٔ بى اساس

ببالاى سقفش چوپابان رسيد
سمار انديشه شد ناپديد

كلوب خامه بردفتر آندى اله
نه ممكن كه مصرف حسابه كله

اولوب مال قارون اساسنده حرج
قلمش ترابى جواهرله مزج

طاشى ايتمش الماسله اتصاف
بنه اولمامشدر طبيعتجه صاف

ايچنده بولنسون ديو قاره ده
سواد اقتضا ايلسه آره ده

خلاصه اولوب بوى زلف بتان
انكله ايدرلردى نقش توان

يواقيت آنده آشى بويه‌سى
ازلمش لب يارايله قويه‌سى

اولوب رنك سرخى مى اهل ناب
آنكچون قوقردى كلندن شراب

جدارنده نقش اولنان بلبلان
ايدر عادتا بلبل آسا فغان

كل سرخى رشك هزاران بهار
ايدر غبطه شبوسنه زلف يار

كوبكلردكى زرفشان شمسه‌لر
روامهر چرخه كورسه اكر

عجب دلكشا اول سراى لطيف
زمينده جارى هواى لطيف

صفاى درون آنده بر آينه
مكدر ايسه داخى دنيايه

يوكن اول طوتركيم دولابن آچر
همان كوزلردن جواهر صاچر

جبين شهان آنده نقش حصير
سنكدر در خارجنده فقير

هزاران صفه هزاران كاخ
نه ديوانخانه فضاى فراخ

نه آويزه‌لر واركه پروين نظير
بلورين قنديلى ماه منير

توان اراسنده كزر دردسر
كورلكده محبوس كرد كدر

نه ممكن اوجابك عديلى اوله
مكر خولياده مثلى اوله

ايدوب آنده بر قصر خوب انتخاب
همان ايلدم فرش بالين خواب

اياغم جوارى اوواردى مدام
غمى دست شادى قواردى مدام

مكر اويتامش عقلم آساتمل
دماغم كبى وارمش آنده خلل

بقلدى قوناقله جهان باشمه
دكل خوش بوكلدى اينان باشمه

تلف اولدى بونجه چكيلن امك
يربنى ياپنجه زمانلر كرك

حواس سرم اولدلر دائمه
يكيدن بيار قوهٔ واهمه

هدر اولدى اموال واشيا بتون
بونه بكزه مزمى بودنيا بتون

اوشاغك بريسى ديدنجه اويان
تلف اولان اموالى صوردم همان

ديدم قنده قالدى كوچك چكمجه
ديديلر كورندى بيوك چكمجه

مكانم اولوب پيشكاه رباط
ظهور ايلدى درعقب برنشاط

دكل چكمجه بربدستان ايمش
مكر كيم او برجوهره كان ايمش

نه كوردم امان الامان الامان
امان بر پرى بربلورين دكان

يول اوستنده قالمش اوالماس فر
رواچكمجه سينه‌م اولسه اكر

كورنجه بنى كندن ايتدى نهان
كيروب جسم دكانه مانند جان

چقاردم آنى نيجه افسونله
فقيرانه بر ايكى التونله

دكر وصلى بوز بيك زر رومى ى
نه زر كنج اسكندر رومى يى

اوحسن ایله بحر غایت فقیر
سیه شروته ایله او بدر منیر
سیه صالترفه اوزلف سیه
دکاننده صانعه دخان شیشه‌سی
کزوب بر یری حسنلك دیر بنی
ایدوب چشمی اعمال وقف فسون
ترازوسی مهر ومه آسمان
اکر زهره طارتلسه اول ماهله
اوماهك سپهری ایدی صندالی
مکر ایلمش آنیده عشق یار
اوباشده کورن ابتلاسن شاشار
همیشه دروننده درد وصال
صاچی خانمانم کبی تارو مار
دیدکجه غم یار ایله اوف اوف
کوزی آغلمدن اولوب آل آل
باق اول خانمان سوندرن ساحره
بری برینه مشق ناز ایتمه‌ده
دیمه کافری کافر ایتمز اسیر
تسلی ویروب خاطر زارینه
پشیمان اولور سین دوشوب فرقته
اوسنبل کبی کیسوان سیاه
اوشوخه دینومی کمان ابروان
خطا تیره تشبیه مژکانی
ندر دینی اول غمزهٔ ساحرك
اوللدن بو میخانه‌ده باده خوار
اولوب جشمی خرسند شوق ایی
اولوب بلبلی باغ حسننده لال
طوداغنده وار کلشکر لذتی
ذقن برچه بابل پرفنون
سمن کردن صافنك خسته‌سی
نوله بعدازین صاچه اولسه سوزم
نکاه ایلدم روینه موبمو
اونورانی رخساره باقدم نهان

روا اولسه اولاق و بغدانه میر
سحاب ایجره خورشیده اولمش نظیر
شب وصله بکزر ایچنده اومه
پری حبسی در پیش اندیشه‌سی
مراد ایلسه خفیهٔ سبر یتی
صوقر غمزه‌سی شیشه‌یه سرنکون
دراهم نقود دل عاشقان
طولرکفه نك برکوزی آهله
عذارنده غنچه ایدی کویا آلی
بنم کبی هجرانله دلفکار
دوشندکجه چرخك جفاسن شاشار
فکار ایلمش آنی فکر محال
کوزی قاره بختم کبی بی قرار
بوزار عقلنی نیجه بیك فیلسوف
کل آله دونمش ایدی دستمال
دوشوب کندی ماندی برکافره
دکل ناز بلکیم نیاز ایتمه‌ده
آنکمده قولاین بولور چرخ پیر
دیدم وارسه فرصت قومه بارینه
دل زارم آسا چقوب غربته
بهم بسته چون حلقهٔ دود آه
انك قوس هرمو بی رشك کمان
آلور قوپمدن آدمك جانی
مسیحایه ایمانی یوق کافرك
دخی ایتمش چشمی دفع خمار
دکل باده نوش ایلمك مشربی
رخ آلی ایلر کل آله آل
حبث طوطی و بلبلك صحبتی
فلاطونی ایلر اسیر جنون
جهان تکمهٔ نازی دلبسته‌سی
اوخال معنبرده قالدی کوزم
خط آور دینلمز دکل ساده رو
اونور آنی الت اندر مسلمان

دکل سینه کنجینهٔ سیم کام
اوقدك یاننده قیامت ندر
طوررکن خرام ایتمده قامتی
خرامی ایکن نازدن بی مجال
بدن بحر سیماب کردابی ناف
دکل میل میل کنناه ایتمکه
نظیرن بوچشم فلك کورممش
کومشدن دوکلش صنمی دیسم
هزاران سپاس اوله بهزادینه
نکاه ایلیوب شوسنه بوسنه
ایدوب پرچمی عقلی تارو مار
اونتدم وطنده اولان یارمی
نکاه ایلدکجه رخ آلنه
الوب انی کردونه یه بی قرار
دیدم چاوشی بونده تسمیم ایدم
براقسون الندن کریبانمی
براغوز ایدم اولسه دنیا ایشم
بعید اولملق ایسه در دولته
اولنجه بو برده ایدردم قرار
بوفکر محالی ایدردم خیال
الوب عاقبت دیشمه جانمی
کوزم قالدی آردمده کریان وزار
چکوب فرقتیله اوشوخك برآه
کوزندی فلك کبی جسم جسیم
بنا ایتمش انی سلیمان خان
کلوب اندن ایتدکجه عزم سفر
بکرمی سکز کوز فلکدن نشان
فکلر قپانمش کوزی اوستنه
کوروب پرتوین کهکشان فلك
رخام لطیفی اورتبه سفید
صانورسنکه هرسنکی درعدن
ایدوب سنك محرابنی آرزو
نه رتبه فراوان ایمش حسرتی

یاننده قالور نقرهٔ صاف خام
قیامت دکل نخل جنت ندر
حرام ایلمش ناز اکا راحتی
بنه توبه‌لر ایتمده پایمال
بونی حمل اغراق ایدوب صانعه لاف
کیمك جانی واربرنکاه ایتمکه
فلك اسکی کوردرملك کوممش
نه دیر غزال حرمی دیسم
اوتصویر بی مثلك استادینه
کوکل دوشدی چنکال کیسوسنه
کوکلدن ایراغ اولدی دار ودیار
دکل یارمی اوده‌کی قارمی
آجردم باقوب عزتك حالنه
چاوش اولمسیدی ایدردم فرار
یاخود اکه بخش زروسیم ایدم
شونك هجرینه یاقسون جانمی
کشانده بنم یوق یا اصلا ایشم
نه حاجت دکر بلده‌ده محنته
انك عشقنه ایشمی ترك دیار
قالوردم چاوش اولمسه لامحال
وکیل ایلدم چشم کریانمی
کوکل بوللره دوشدی حیران وزار
اوحسرت ایله اولدی دل رو براه
صراطه‌اش اما بو بی خوف و بیم
کوزوب اولسه حیران نوله انس وجان
دکز خدمتنده قوشانمش کمر
کوزك هر بری بر یارم آسمان
دوشوب حیرتندن یوزی اوستنه
کلوب کیجه‌لرده سورنمك کرك
دوشوب عکس خورشید اولور ناپدید
مجلا اورتبه کلوب بکچمدن
فلك ایلمش خاکنه سرفرو
خیال ایتکه طوغرلدی قامتی

كوزك هر بری چشم خوبان كبی
نيجه چاندن آيرلدی اما تنم
جنود خيالی درآمد ايدوب
قوزلدم همان مير ميران كبی
حكمران ايدم تخت ملك غمه
خبالمده بر ايشمی قچ موره
بهاری آچلشدی صحرالرك
دكز بالاسنه دوشوب شاهراه
عميقكه دريای اخضر ايدی
دوشمش اودشته حصاة ورمال
اوكون ايلمشدی يغايت لدوس
قوزی كبی دالغه كلوب فوج فوج
دكز در ديوكجمه صاحب سپاه
ياقوب قاره يه صاعقه يوق قدرتی
چقوب رزمه اول ايكی شاه عظيم
جزاير كلوب قاره امدادينه
مهيا ايكی جانبك عسكری
همان اول ايكی شهريار مهيب
بونی نصح و پند ايتديلر عسكره
بياض ايدی بيراغی دريالك
بيان اوكوزی اسب صحرا ايدی
طونشدی مقدمجه جنكه چنار
قليچ بالنی چكدی شمشيرينی
مبارز ايدی فيلله قلينوز
اقن ايلدی سو بسو جويبار
ورادن كلوب چاندی امداد باد
ياقه ياقه يه كلدی ايكی سپاه
اره يرده قالدی تراب ورمال
سبب اولدی بونجه فساده لدوس
ويروب كشوردشنه قلزم كدر
اولوب قلزمك كنجينه تارماز
چكوب لشكرين ايتدی دريا كريز
كيروب بن مرخص كبی آره يه

بهم بسته ابروی جانان كبی
اوزادی به باري براز دشمنم
بنه خوليا بی سرآمد ايدوب
نه ديوانلر ايتدم وزيران كبی
جهان كريقلسيدی ديردم نه
طوتاردم كاورلر تبركن چوره)
عجب جوششی واردی در يارلك
قضا موجه سنده ايدردم شناه
يسارنده بحره برابر ايدی
كناری جواهر كبی بی مثال
قوپارمشدی كويا قيامت لدوس
كزرلردی صحرالری موج موج
اوده كندی كندينه بر پادشاه
يتر نيجه اسكندره ظلمتی
بری بر بسن ايتمك اوزره دونيم
دكزده ويروب ارقه سن باديه
غزايا شهادت ديو هر بری
بری كوه تمكين بری ناشكيب
همان اولدرك يافك اخذ سره
يشلدندی بيراغی صحرالرك
دكز آيغری رخش دريا ايدی
دخی جند دريا ايدردی قرار
همان كردی عشق ايلدی تيرينی
ايدوب قو بروغن بر يرنه طپوز
صاررمش ايدی قورقوسندن بحار
دكز جوشه كلدی اولوب قلبی شاد
بری ياقه دن خلق ايدردی نكاه
برابا كبی اولديلر پايمال
توله اولسه منفاسی بحر ردوس
كوزندی كنار قراده ضرر
براقدی نيجه جوهر آبدار
عنادنده صحرابنه ناكريز
چاوشله خبر بوللدم قاره يه

(دكر صحيفه)

دكر صلحه بالدی كسلدی لدوس
اوكيجه يغادوسده اولدق مقيم
ظهور ايلدی آنده آزاده لك
كل ای خامه تحديث نعمت ايدوب
اولوب خنده فرمای بزم انام
عدولر دخی چاتليوب كولمه دن
كرك صدر اعظم كرك بركدا
نيجه درد ومحنت حكايت ايدر
يمنكنده صورت دكركونه در
رعايتده هيچ اكسكی يوق ايدی
حماقت ايدركيم ظرافت صانور
خلاصه اشكلكده ممتاز ايدی
كلوب ايكيده برهمان يانمه
كمال كرمدن ايدوب التفات
علی زعمه لطف ايدردی بكا
هله پادشاهك شو ارسلانته
خدايه امانت جوانمرد ايمش
ايشتدكده انی حجاب ايلرم
كلورگاه دير كيم ويروب تسليت
كيمه بن مباشر اولورسم اكر
دوشمه افندی عنايت بيور
ايدردم كهی برمناسب خطاب
دخی ايتمدن سوزده عود وقفول
كلوب دير افندی اوتمه بنی
بوتكديره البت مجازات اولور
ديرم بعض كره اولور نادرا
الوب بوجوابی كيدركن دوزر
عمر ترز يلكده بماغم ايدی
بولعنبدده بن ترزيم اول پدر
محال اولدی ارتق غضب كلمك
اوشاقلر طوتلو بده چكردی بری
بولوب كاه فرصت ايدردی هجوم
اوشاقلر ايدوب حالمه مرحمت

چقوب اوكنه قلعه يغادوس)
سروب صدرخان جديده كايم
نمايان اولوب كيجه جی زاده لك
چاوشدن برازشی حكايت ايدوب
احبا اوله كل كبی شادكام
ايده آرزوی جلای وطن
ندم بوبلايه اوله مبتلا
مباشردن البت شكايت ايدر
كه هر بر مصيبت دكركونه در
عبث تسليتلر فتی چوق ايدی
بنی كورسه ناز ايليوب اوتانور
قولاغی باشندن سرافراز ايدی
خيالنده جانلر قتار جانمه
ويرر التفاتيله غمدن نجات
بومضمونله ايدوب سوزه ابتدا
وارلمزانك قورقودن يانته
مواليده يوق براشی فرداميش
بلاندن برازميل خواب ايلرم
قدومده واردر بنم ميمنت
كلور از زمانده اولور معتبر
ندوار حقده شكر استراحت بيور
ويرردم كهی عنفله برجواب
بنه اسكی قاپودن ايلر دخول
ستانبولده قاضی ايدرلر سنی
صوجك يوق ديورلر مكافات اولور
دخی اسكيمز وارسه ده ظاهرا
دوزر دير كه ايتمه افندی كدر
چاوشك اوشاغی چراغم ايدی
ای اللهم اصمرلدقدن بتر
ديدك يا غزا يا شهادت كرك
كتتی بيلديكندن قالورمی كری
افندی صاقن اوله ديردی ملوم
بوكونه ايدرلر ايمش مشورت

دیمشلر صو الم قوناقجی ایدوب
دیلر اولدر انی دیلر ایسك آص
زیاده کیدرسه دخی پاره‌سی
بورأیی ایدنجه اوشاقلریان
دیدم سز قوناقجی کبی کتسه‌کز
دیدی امر وفرمان افندیمزك
طوتنجه اوترك امریمی بی تعب
صاوب ترکی باشدن قولای کلدی راه
نه آرامکاه اول جحیم جهان
ستانبولده ادنی فقیرك اوی
مقدم بوشانمش بر ایکی دلی
الوب صکره بعض مجانین ناس
نه ممکن اوخانلرده انسان یاته
نه قالمش برنده سقوف وجدار
کیجه انده جنی یه وحشت کلور
بهائم دخی اعتبار ایتمش
فقط قهوه‌ده بر اوبوز تازی وار
کلوب خانجی براوطه ایتدی کشاد
یفق نردبانی اورتبه بوجه
ایدوب اوطه سندن کتیفن قیاس
انك هردلیکنده واردر یلان
دیدم خانجی یه بونه اعلی محل
ندر بولطافت ندر بوهوا
دیدی خانجی بونده وزیران یاتور
قونوب کوجدیلر نیجه دولتلیلر
کونش کبی عزم ایتدیلر صبحدم
اوکوز کبی یاتده همان قیل دعا
الوب بوجوابی حجاب ایلدم
دکل خوابی کورمز ایدی کوز کوزی
اولوب مهره پروانه پرواك واز
مکر انده کاهی صباح اولیبور
مرور ایتیوب کاهیجه آفتاب
کورن انی بردخی عود ایده‌می

یانجه بریمز برابر کیدوب
ینه بولمز اندن افندی خلاصی
بودرد نهانك بودر چاره‌سی
مباشر اغایی چاغردم همان
مقدمجه احضار جای ایتسه‌کز
دخی لطف واحسان افندیمزك
قورلدم وزیران کبی درعقب
اوکون اولدی ترکنلی آرامکاه
اولور آنده بللی نعیم جهان
اومظلم محلك سرای نوی
حرامی کبی ضبط ایدوب اول بلی
انی قریه صاتوب قومشلر اساس
مکر کیجه غول بیابان یاته
همان اورته‌ده برطاقم تخته وار
دکل جن شیاطینه دهشت کلور
کوپکلر کدیلر قرار ایتمش
براز خانجینك اوردیکی قازی وار
مکر دوزخیلر کیروب اوله شاد
چقار بامنه بك قدمده جوجه
نه چاره قلنمشدی وضع پلاس
قبول ایدرمی ذوی العقل اولان
نه جای مفرح نه رعنا محل
ندر بوشطارت ندر بوصفا
بوغاره کلوب نیجه شیران یاتور
نه صاحب کرملر نه همتلیلر
بری ایتمدی نشر نور کرم
یاخود ایله بریوز غروشله بنا
همان میل بالین خواب ایلدم
اکر یانسه قندیل ماهك یوزی
صباحی آرردم المده فنار
کانلرده چونکیم فلاح اولمیور
طریق دکردن ایدرمش ذهاب
اباغی ایله دوزخه کیده‌می

بنوب کیجه کردونه‌یه بیقرار
کونش طاغك اردنده بکلر ایمش
کورنجه انی ماه الوب رخصتی
هزاران حمد وهزاران سپاس
اوله فرش دهلیز طاق ازل
یوکلکده ممکنمی وصف خدا
خدادر شه عادل وبیعدیل
شریك ونظیری آنك کندیدر
مساوی قتنده سلیمان ومور
کهی پشه ایچون بقار بیك جهان
ظهور ایلسه پشه‌دن بر کناه
اودر صاحب کلك قهر وعطا
حکیم اولکه فعلنده یوق قیل وقال
دیلرسه خراب ایلمك عالمی
ایدرسه عمار ین اراده اکر
اهالی بزه برقوناق ویردیلر
نه خانه نظیری یاپلمق محال
کوروب شکلنی البت ایدر وسوسه
ستون اساسی اورتبه سقیم
علی قوشی اینسه کلوب اهتمام
مثلث بولنسه مماثل دکل
قزانجی دکانی جوارنده در
کیجه اویاتوب اللی التمش کاور
بوبحر غمه کندیمز طالمدق
ایدوب انده فرش کلیم حضور
فلك بندن الدی دکر انتقام
نه یارمدن الدم نه دلدن خبر
شبم روز روزم شب ایتدی فلك
حرام ایلدی خورد وخوابی دخی
باقوب حالمه کاهیجه اضطراب
فلك مهره ویرمش مکر کیم قسم
دوشردم ره باغه وقت سحر
سحاب بهاره صوروب کاکلن

الوب ماهی ایتدم همانده فرار
بنی آرراندم امکلر ایمش
دیدی مهره ویردم سکا عزتی»
دخی شکر بیحد فراوان سپاس
انك قپوسیدر درلم یزل
بتوز مشدر انی‌له الکبریا
فقط ذاتنه ذاتی اولمش مثیل
ینه کندینك کندی ماندیدر
برابر جنودینه نزدیك ودور
آنکله ایدر پشه‌یه امتحان
آنکیچون نه عالملر ایلر تباه
اودر کاتب صفحهٔ مایشاء
اولنماز انك حکمتندن سؤال
مسلط ایدر نیجه بیك اظلمی
ویرر عالمه برشه داد کر»
قوناق صورتی بر اوتاق ویردیلر
مراد اینسه بنای وهم وخیال
اوتورمز خلاصه بیان هندسه
نه ممکن چیقه برخط مستقیم
نه ممکن بوله بر مربع تمام
تساوی اضلاعی قابل دکل
صانورسنکه نقش جدار نده‌در
چکلج صالالدقجه قلایی صاور
نه‌ایسه بزانی صاتون الدق
کوکل اولدی مشغول اسم صبور»
کسلدی وطندن سلام وپیام
فلك چشممی ایتدی کلمیخ در
بکا هرنه وارسه هب ایتدی فلك
براقدردی الدن کتابی دخی
تلاشمدن ایلرایدی پیچتاب
قچاردی اوماهی سؤال ایلسم
صبایه صورردم کلمدن خبر
الوزدم براز نکهت سنبلن

بری الده طوتسه شکر کاغدی
صانوردم انی لعلنك قاصدی

کسنه اکر ایلزسه مروز
صورردم چکزکن وحوش وطیور

ایدردم کهی آهمی نامه بر
اوده بیجان اولدی بندن بتر

اکرچه‌مده بولسه قدرت نفس
ایدردم انی یارمه نامه رس

نکاهم شهاب منور کبی
اوچاردی ستانبوله اختر کبی

چکوب بام غمدن نیجه های وهو
ایدردم کبوترلکی آرزو

دکل یالکز اولمه خوش لقا
احبادخی ایلمشدی فدا

اوج ارکك ولدویردی رب احد
ایدری اکا داخی اخوان حسد

دکل یابوده حالتك نعمتی
بکا اولمی وردی رجولیتی

انك کلدی دهره فرزندی هیچ
ایدردی تیغی اکر بولسه پیچ

دکلدر بو احسان پاشا ومیر
ویرر انی انجق خدای قدیر

کریم وکر مور خدا درخدا
نه حالت ویرز آنی نه پادشاه)

پسندیده قیلدی بونو پیشه‌می
چراغ ایتدی شاکرد اندیشه‌می

زر نظممی ایلدی سکه دار
سوزم هر محلده چکرسه نه وار

کزوب طلعت ایله دیار ودیار
بولورسه نوله جوهرم اشتهار

کشانی بهار ایلیوب مقدمی
می اولدی کل سرخله همدمی

دوشوب باغه کزدك چمن برچمن
اولوب پرده کلشن کل داغدن

فقط محرم راز ایدی دختر رز
کهی ارده صوقولردی چرز

نه فکر جهنم نه ذکر بهشت
فراموش اولنمشدی هر خوب وزشت

اوقوندقجه خمریه‌لر کاه کاه
ایدردك خم باده ایچره شناه

قودقجه صراحی‌یه خندن شراب
ایدردی بکا بویله ساقی خطاب

همان نوش قیل عزتا باده‌یی
جهنمده یایدك یا سجاده‌یی

فراموش اولنمز بوغم باده سز
اوکلمز بودرد والم باده سز

کوروب التفات شراب آوری
دوشردم همان پاینه سرسری

خطاب ایلیوب بنده اول مهوشه
صواستر ایدم بو بتان آتشه

انی ایلدم دردمك محرمی
اودرچونکه درد اهلنك همدمی

ویررسه قسم کاهی چشمانته
ایناتم یمین اینسه ایمانته

کوزمدن دوکردم شراب نیاز
بوکونه ایدردم خطاب نیاز

می آلی‌ویر ساقیا بی درنك
شوغم کافرین الدایوب ایله زنك

سبوپی کتور دشمنان چاتلسون
سر زاهد خشکه اور پاتلسون

عیان اولدی حالم عیان ساقیا
یتشدر شرابی امان ساقیا

غریب الدیارم غریب الدیار
اولوری بکا باده‌دن غیری یار

می نابه وار یا کشانده مساغ
نه غم کیم ستانبولده اولمش یساغ

نه تسبیح ساقی نه سجاده در
بودردك همان چاره‌سی باده در

حجاب ایتمه ساقی کوررسه کسان
کشانکده کورسون کوزی میکشان

صوقانمه اکا فرنولور ساده ویر
ایکی شاعره برقدح باده ویر

هنر دشمن اولمه مثال فلك
کمال اهلی برکون اراتمق کرك

صونوب عزته بردخی طلعته
کتورز خامه‌سن ساقیا غیرته

یازوب نامه پرچمك سنبله
خجالت ویره وصف رویك کله

فراموش ایدوب محنت حالی
کشانده براقوب بودرد وغمی

نولور ساقیا ایلسك عزم کوی
دخی سنده کوسترمه‌دك سرو بوی

دخی غنچه‌لر کورمدی رویکی
دخی کالره ویرمدك بویکی

هنوز ایتمدك قدشمشاده ناز
واروب ایله سایه‌ك کبی سرفراز

عجب فتنه در دختر کافری
ایدرمش طلب شو ایکی شاعری

نکاح ایله بردن ایکی ماهره
صغار وسعت مذهب شاعره

شو ترتیبه همت ایدوب ساقیا
همان برایاق اول اول رهنما

یونی کوش ایدوب ایتدی ساقی پسند
تدارك ایدوب برایکی خوش بند

خم باده کردونه‌یی ایتدی جای
کونش اولدی کردونده صان رونما)

چقوب تخته خسرو زرکلاه
آلوب طلعتی ایلدم عزم راه

اولوب کوبه کردونه ایله روان
ایکی مهره جای اولدی درت آسمان

طوتوب دامندن غم کائنات
نه چکدم الندن بولنجه نجات

اولوب محنت روز مره رفیق
دیدم لطف ایت ای مهربان شفیق

برایکی کون ایله کشانی مکان
بنه سن بمنسین بنم هر زمان

سر رهده کوردمکه اشلر الم
دیدم ای برادر نه وار چکمه غم

ایکی کونجکز واز برنده اوتور
کلور عزتك استراحت بیور

فراموش ایتمکمیدر سزلری
همان سز فدا ایتمك بزلری

هله آدمیت ایدوب درد وغم
الن چکدی دامانمزدن اوهم

کشان طاغلرندن عبور ایلدك
صوکبی قضایه مرور ایلدك

نیجه جویباره دوشوب راهمز
سویندی براز آتش آهمز

برر ایکیشر باده نوش ایلدك
لب بلبلانی خموش ایلدك

بیوب ایچدك انده اوتوردق براز
دیسم کیم ایناتوردی قیلدق نماز

بووادیده صحبت ایدوب کاه کاه
ایدردك کهی سیر صنع اله

عیان اولدی کل کبی مرجان کوبی
دکل لعل ومرجان همان جان کوبی

چو یرمش بتون قریه‌یی جویبار
آچلشدی صان شیشه‌ده نوبهار

نکین زمرد ایدی کوهسار
طاقنمش آنی پادشاه بهار

درآغوش ایدوب سایهٔ بیدی جو
محبت ایدرلر ایدی سوبسو

دوشوب جوره سایهٔ ارغوان   اودم آب یاقوتی کوردك روان
بو یله دوشوب عکس سروسهی   زمرد اولوب نهر آقردی کهی
بری اژدها بیری کویا پلنك   همان جوایله پل ایدرلردی جنك
کلوب اکه طاشقنجه جویك سوزی   اوغیرتله جسمرك طورلردی کوزی
صداسی شبیه ایدی فریادمه   کتوردی صولر کریه‌یی یادمه
بن اغلر ایدم طلعت ایلردی آه   اواغلر ایدی عزت ایلردی آه »
دیدم ویرسکه ساقیا برشراب   او اولمش مکر بندن اول خراب
همان می یرینه صونوب لعل ناب   دیدی بوندن اعلی اولورمی شراب
همان قویدی آغوشمه باشنی   کوکل شمدی استرنه نك اشنی
الوب دستمی راحهٔ دستنه   طوتردی کهی دیدهٔ مستنه
آتردی کهی قوللرك دوشمه   طوتوب غنچهٔ لعلنی کوشمه
دیدی صوقسکه دستکی قوینمه   بنم کیبی ات قوللرك بو ینمه
زمدن مرادك ایسه بوسه آل   نه استرسك انك دریغی محال
بو تبشیری کوش ایتدیکی دم همان   صاوردم تمله وداع ایتدی جان
دوشوب انده بایلمشم نیجه‌دم   او اکسیری بخشم بکا ایتدی سم
کوکل کورمش بویله هیچ التفات   ایده یازدم ازقالدی ترك حیات
براز کلدی عقلم هله باشمه   دیدم بویله دولت کله باشمه
بو لطف ونواله سبب می اوله   خم باده‌یه غرق اولورسم نوله »
فقط کیجه‌لر واردی بر پاسبان   بدالحان وبدصورت وبدزبان
عجب بکیجی کیم پاسبان فلك   صداسن ایشتدکجه اورکك کرك
ویرر نغمه‌سی صومعه بلکیم ضرر   سزا ارمنی زانغوجی اولسه کرد
کلور اهل طبعه اکر قونسه هم   یاننده اشك بلبل خوش نغم
چوماق قوللری قارنی کویا دهل   علی زعمه الباطل استاد کل
چفق کوکسی مانندهٔ دمبلك   صدا هره وقاز ایله مشترك
فنی بو العجب هیکلی وار ایدی   باشنده برازده کلی وار ایدی
عجب در که هم کل ایدی هم فضول   اواور اولمازه چالمز ایدی طاول
یارم نغمه‌جك اکسك ایتمك محال   بتون دکلرسك ایدر انفعال
کلوب ابتدا کیجه چالدی ساز   ندر چاره‌سی دکلشدك براز
ایکنجی کیجه کلدی اول بدصدا   خدا کیمسه‌یی ایتمسون مبتلا
اوشبده نه حال ایسه صبر ایلدم   تحمل ایله نفسه جبر ایلدم
اوچنجی کیجه قالمدی طاقتم   دیدم موسقی ایله یوق الفتم
هدر اولمسون نغمهٔ جان کداز   واروب بشقه یرده چاغرسون براز
قوینجه اوشاق دستنه بخششی   همان قارننك طبله دونمش ششی

اولوب منفعل اقچه‌یی ایتدی رد   دیمش اولسه کنجینهٔ لایعد
تمام اولمدن بستهای ثقیل   الوب اقچه‌یی کندم ایتم رزیل
اوشب فی الحقیقه ایدوب انفعال   دیمش بردخی کلمك امر محال
مقدر ایمش دکلدك اوج کیجه   اواوچ کیجه‌دن کورمدم کوج کیجه
حرام ایتدی ظالم بکا اویقویی   کوزم یوسف خوابه اولدی قویی
کیرردم دولابه حجاب ایتمسم   جنوندن اکر اجتناب ایتمسم
خیالی کیروب خوابمه کاهیجه   طاردم یم دهشتنه اول کیجه
کدی ماولسه بکیجی کلدی صانوب   اوقوردم ایکی یانمه اویانوب
برآی چقمدی نغمه‌سی کوشدن   بری ایتدی کافر بنی هوشدن)
حکایه ایدرلر که وهبیٔ پیر   یلان کرچك اول شاعر بی‌نظیر
اولوب نائب بلدهٔ مغنیسا   قدومیله آیدین ایمش روشنا
صالوب دف کبی شهرهٔ شاعری   ال اوستنده طوتمشلر اول ماهری
قاره عثمانلرك پیری حاجی عمر   چوکوز شاعری ظن ایدرمش مکر
چاغرمش آنی برشب ابرامله   وارنجه اوده عز واکرامله
وجوه ولایتده مهمان ایمش   انك اغزینه‌جمله حیران ایمش
خطاب ایلیوب اکه حاجی عمر   دیمش ای افندیٔ صاحب هنر
ایدر سندن ارباب مجلس نیاز   الوب دستنه سازیکی چال براز
دیمش ای اغای مسافر نواز   اصول دکردر بزم سوز وساز
خطاب ایلیوب اکه تکرار اغا   ایدرمش حاقنده اصرار اغا
دیمش ساز یکز یوق ایسه پرده‌وار   صدفکاری طنبورهٔ سیم تار
صداسن ایدوب پرده‌پرده دراز   ایدرمش همان برطرفدن نیاز
انی کذبه حمل ایلمشدم فقیر   ظهور ایتدی بنده بحکم قدیر
نه بهتان ایدرسك قرنداشکه   کلور اولمدن عاقبت باشکه
کشان جامعنده امام صغیر   صغیر ایدی کرچه صغردن کبیر
دیدی بر ایکی ماه صبر ایلدك   دل زاره صبرایله جبر ایلدك
ایشتدککه سز شاعر شاهسز   معارف سماواتنه ماهر
دکل حدیمز کرچه چالدرمه ساز   کوکل برایکی نغمهٔ ایلر نیاز
مه روزده ایتدی ابرام تام   بکا طورمه مشق ایت دیو برمقام
دیدم بدجه چقمشدی آوازمز   ستانبولده ترك ایلدك سازمز
آوایله تمام ایلدی اعتقاد   بونی کوش ایدن ایلسون اعتماد)
کشانه دخول ایلدم ابتدا   ایدوب پاسبان فلك برندا
دیدی سمت طو بخانه‌ده وار حریق   بنی ایتدی دریای ناره غریق
کلوب خاطره واصفك خانه‌سی   دیدم یاندی اول بلبلك لانه‌سی

مه‌روزه ده کلدی برنامه‌سی
مضمین احراقی یازمش تمام
یانجه ایکی اوقه‌لق برسید
سرشمع خامه‌م ایدوب التهاب
ایچنده انك بیت عاشق اوله
فراموش ایدوب کندینك دردینی
ویروب تسلیت بودل زاریمه
فلك اولسون انك چراغی کبی
ویروب فرخدا شمع اقباله
شه عالمك ایکی وصافیز
ایکیمزی بردن مصاب ایتدی چرخ
خوشمدی خدیو جهان صاغ اوله
اوشاقان بو عالمده کیم وار اولور
سرکوی غمدن کذار ایلرز
نحوسته‌در طالع شاعران
پسند ایتدی طبعن فرنك وعجم
سلیم قدیم اولسه شعر کو
دخی خان سلیمان صاحبقران
جنود کواکب اولوب لشکری
تواریخ اسلافه ایتدم نظر
نلر ایتمش اهل کماله فلك
بو معنایی تنویر ایدر بی‌شقاق
عطارد ایکن ظالمك کاتبی
بونی بیلیوب بعض خرطینتان
صالوب باشنی دیر افندم لبی
مبارك قندن درکوب صالیه‌لر
براز خر ظریفان الوب یانه
قونوب اورته‌یه واقعات زمان
اولور درمیان عزتك صحبتی
کیمی آجیوب اجی سوزلر بولور
کیمی دیر که تك طورمز اول بدزمان
کیمی دیر که ایتسیدی حفظ لسان
کیمی دیر که کندیسی اولدی سبب

طوتشمش قوناغی کبی خامه‌سی
اویرکن طوتشدی لب احترام
دیمش یاندی طوبخانه‌ده نیك وبد
بو بیت ایله قربولدی بزم جواب
او آتش جهانی یاقرسه نوله
یازوب عالمك کرمله سردینی
علاج ایلدی قلب بیماریمه
طوتشسون عدولر قوناغی کبی
فلك رشك ایده بزم اجلالنه
تلون ندان بنده‌ء صافیز
دوچار غم اضطراب ایتدی چرخ
طاغلدقسه‌ده بویله صاغ وصوله
فلك مصطفایه ینه یار اولور
فلکدن ینه اخذ ثار ایلرز)
اکر اولسه‌ده پادشاه جهان
می کامه ال صونمدن کیتدی جم
طقوز یلده موت ایلمزدی غلو
اکر اولسه شاعر خوش بیان
اولوردی فلکلرده فرمان نبری
خدا ایتمسون کیسه‌یی پرهیز
او مهری النجه زواله فلك
عطارده‌کی کثرت احتراق
ایدر نحسنی سعدینك غالبی
ایدر شاعره عزو تهمت همان
ینه کندی دیرکیم دکلمی یلك ای
توکوردیکنی ینه کندی یالر
بزی بیرینك جان قاتر جاننه
کلورسه اکر یاده محنتکشان
آیاغیله دپدی دیوب دولتی
کیمی دیر که اطلاق اولنسه نوالز
اولور زعمی اوزره دراری فشان
سورردی انك دولتی برزمان
بلاموجب انسان چکرمی تعب

اوطعن ایلین جاهل بی‌خرد
فلك اولمسه ایکی کون همدمی
فلك دکسه جزئیجه کرسازینه
فلکدن شکایت ایدر اول زمان
افندی‌یه غدر اولدی دیرسازی
اکر شاعره ایرسه رنج وکدر
فلکدر فلك شاعره خصم جان
که درویش افندی کبی برخری
روامی اوله فطنت اول پیره‌زن
تنعم ایدر بونجه خر مشربان
نه سویلرسم اثباتنه قادرم
بنم نفیمك هفته‌سی اولمدن
ایدوب واصفك خانمانن خراب
دیسونلر بکا قیل وقال ایلدی
صفای درون ایله رب مجید
طولی جام غفران ایدی جرم ماه
بچوب کیجه‌لر صحبت صومله
عزازیل شعبانده تدریس ایدوب
قپار قویورر هر برن بریره
ره معصیتدن عبور ایتدیرر
اولور منهمك اکل وشربه عباد
غرض کسر شهوت ایکن صومدن
اویوب نفس اماره‌یه عاقبت
ایروب بی‌مثوبات هنکام عید
الهی بریسی بنم انلرك
فساد او کردوب نفس اماره‌یه
بنم شول که شیطانه یوق حاجتم
کریم وکرمکار بیلدم سنی
ختامه رسیده اولوب خورد وخواب
کوزم ایله کوز آشناسیدر اول
اولوب عزمز موسم کرمکاه
فلك ایتمدن مرغ جانی کباب
نه کوردمکه چکمش ایاق جویبار
کتورمش کوزی اغلامقدن فتور

بنی عقلی اوزره ایدر کرچه رد
اراجیف ایله طولدرر عالمی
اشك رشك ایدر اولدم آوازینه
دیمزکیم سبب اولدی سهو اسان
فراموش ایدوب تهمت ظاهری
دیمزلر فلکدن ایرشدی ضرر
نه یابدی عجب شاعران زمان
فلك ایلدیمی فطنتك شوهری
ایدر آنی کردون دینن پیره‌زن
الندن آلور شاعرك بواسه‌نان
جدل فنن ایجاد ایدن ماهرم
فلك اولدی طوبخانه‌یه شعله‌زن
همان سوندی کوکانده‌کی التهاب
او بیچاره واصف عجب نیلدی)
مه‌روزه‌یی ایتدی پایان رسید
انی جرعه قانجه ایتدك تباه
مرور ایتدی کوندزلری نومله
شیاطین انسانی ابلیس ایدوب
اوزاقدن نکهبان اولور انلره
عبادات حقده قصور ایتدیرر
کلور شهوته روزه‌ده ازدیاد
خیالات باش قالدیرر نومدن
اولورلر رفیق ره معصیت
اودمده کلور فکره یوم وعید
او افسلن قیافتلی شیطانلرك
یوزینی بنم بویه‌ین قاره‌یه
عزازیلی اضلاله وار قدرتم
چه معصیتده براقمه بنی)
وداع ایتدی اشکم ایله آسیاب
فلاکتده هم ماجرا سیدر اول
محیط عرقده ایدردم شناه
همان کوی مرجانه ایتدم شتاب
تهی قالمش اول چتر کردون مدار
بوشالمشدی مانندء چشم کور

تمام ایمش اول قریهٔ دلنشین
پریشان ایدوب استقصن افنا
دکل کوردیکم کوی مرجان دریغ
امید ایته زیرا فلکدن کمال
اوانهاردن قالمش چاغلر
طوتشمشدی کل موسم نوبهار
کنارنده قالمش ایدی کلشنك
یتوردی چمن کوستروب روی زرد
حرارت ایدوب کلستانی خراب
کونش داخی اولمش ایدی کرمخیز
دخی کیجه‌دن چشمهٔ خاوری
فلك حلقهٔ ذکر وتوحید ایدی
مقامنده بلبلارك زاغلر
درونده ماهیلر اولمش کباب
جهنم فضارده مهمان ایدی
خدایه امانت بهشت برین
دیمزدشنهٔ مرکدن کیمسه حیف
جهان بربرین ایتسه جاندن جدا
جهانی قورندی یزید فلك
شراره کبی بودلی ناتوان
کشان داخی برتر ایدی العیاذ
ایدرمش قیامتده دوزخ هجوم
اهالی دیمشلردی بالاتفاق
سپهری ایدوب بوی بد تلخکام
ویروب اول رطوبت سپهره الم
انی ناس ایدرلردی رحمت قیاس
بناردی اوآب ایله خاك کشان
اولوب برزمان اولدخی منقطع
چوالی الوب دوشنه رقیه‌خوان
ایدرمی چوالن انك آب چین
دیورلرکیم اولماز کشانده حریق
دیدیلرکه جام آچمیك کیجه‌لر
دیدم ایلرم سقف بیتی کشاد

دکرکون اولوب عنصر آب وطین
مبدل ایدی انده ناره هوا
طیانمز کوروب حالنی جان دریغ
کمال اولسه مهرنده اولماز زوال
نه بریید مجنونی وار آغلر
بوآتش کولن ایلمش خاکسار
دیلی برقارش طشره‌ده سوسنك
صانورسنکه بستره اصحاب درد
فلك بلبلك بغرین ایتمش کباب
غروب ایلمك خولیاسیله تیز
خفی سرقت ایلردی شبنملری
حرارتده هر ذره خورشید ایدی
سیه رنك ماتم ایدی باغلر
آرار آبی سوندرمکه جولر آب
اوده صانکه نیرانده سوزان ایدی
اکر کلمش اولسه کشانه یقین
جهان اولدی لب تشنهٔ آب سیف
فقط برایچم صوایدی خون بها
مکانی انك دوزخ اولمق کرك
اوآتشله مرجاندن آتمشدی جان
اوآتشدن آتش آرردی ملاذ
ویردی او پیغامی باد سموم
تمنلرایله سرکه وسر مساق
ارالقده بورنی اولوردی زکام
تقاطر ایدر ایدی آب سقم
اچرلردی حقه دهان سپاس
کرج قایغندن ویردی نشان
همان طاس اوقورلردی لاینقطع
آرردی فضارده آب روان
صویی کندی بولسه ایچردی زمین
کشان ایچره انجق جهانده حریق
بوشهرك هواسی ویزر دردسر
اکر برطرفدن وزان اولسه باد

(دیدیلرکه)

دیدیلرکه برعلت ابراث ایدر
ستانبولده کی حمیات ماؤف
اولوب باغچه بستر راحتم
کیبك دستنه کیرسه خاك مغاك
کیجه خوابه محرم دکلدی کوزم
جهنم ایکن باکه سبع طباق
سرم دور ایدی ذوق بالیندن
تقاضا ایدر دل که یاری کوره
کوکل برطرفدن ویرر اضطراب
فلك ایلیوب صبح امیدی شام
اولوب دمبدم عید اضحی قریب
فدا اولمق استر ره یارده
یازوب برنیجه صاحب مرحمت
بش اون کون بش اون کون کتوردم جنون
بش اون کوند کل اولدی بش آی تمام
ندر باقسم آیا لغتده بش اون
لغتده بش اونمی عجب عام فیل
سنیك بو ییل بك ضعیف ایمش
دم روز ماضیسی کویا که حال
مرور ایتدی کرچه زمان مدی
پس پرده سندن سپهرك مکر
عجب بربلا کیم بلادن بلا
جوارمده بردخت ترسابچه
شب وروز ایدردی انین وفغان
قبول ایتمیوب مرهم تسلیت
چقوب رازی ایمان کبی ظاهره
اسانی ایدی چونکه رومی بیان
صوروب باعث آهنی شوهری
ایدرسه دیمش ترك دین اقتضا
چلیپا ندر کیم ایده درده کار
جدایم جدا عار وناموسدن
دیمش مبتلادر کوکل مبتلا
بونك چاره‌سی ترك دین ایتمه‌در

دیدم بوندن افزون نه احداث ایدر
دکلدر بوسوز جکردن مخوف
ییلاندنده وار ایدی امنیتم
چقوب بوحرارتله اولماز هلاك
کوزم سزده بیورین یلانسه سوزم
یقوب برطرفدنده نار فراق
کوزم طویمدی خواب نوشیندن
او بویمز که رؤیاده یاری کوزه
جکردیر یتراولدم ارتق کباب
تسلیلر اولدی نهایت تمام)
ایدردی فغان کیش دل بی شکیب
کوزی بسمل آسادر دارده
بش اون کون دیوویردیلر تسلیت
ستانبولده وار برتوکمز بش اون
اون آیدن مصون ایده رب انام
بنی ایلدی بویله زار وزبون
عجب ضبط اولنمشمی سال علیل
باغایت نحیف وظریفی ایمش
تمشیده مستقبلی بی مجال
شو بش اون کونك موسمی کلمدی
مهیا ایمش بربلای دکر
هراسان ایدی اول قضادن قضا
ایدوب زارینی عالمه بجیه
طیانمزدی اولسه اکربنده جان
قومش اوینه یه دردینی عاقبت
آجردی مسلمانلر اول کافره
فقط فرق اولوردی صدای امان
دیمش سودی دل برمسلمان پری
کنیسا اومحراب چاره فدا
کرکدر بکا ساعد سیم یاز
سس آلماز قولاق بانك ناقوسدن
مسیحادن ایتمز امید شفا
یاخود بویله آه وانین ایتمه‌در

دو کوب دردینی زلفی وش مو بمو
بیان ایلش شوینه روبرو

حیا ایچیه شو هرندن که زن
ندر واردوشن آتش عشق سن

دوشوب شوی بداختری آتشه
شراری طوقندی بو محنت کشه

شبم شب دکلدی صباحم صباح
اررکن دل زاره غمدن فلاح

بلا یی کورککیم بلا اوستنه
اورر داغی داغ جفا اوستنه

بلاد دکردن ایمش اول جوان
زن مبتلا اولسهده مسلمان

مساعد دکل کارینه بخت بد
دکر دختر اول اختره نامزد

اوشوخك دخی واردی برعاشق
اوعذرا عذارك ایمش وامق

رقابت ایدوب زن او محنت کشه
یقاردی آنی بولسه کر آتشه

زن وشوهر وعاشق ونوجوان
بر آغزدن ایلردی آه وفغان

اولوب چار موج یم اضطراب
ویرردی بری برینه پیچ وتاب

پناه ایلسه زن در دلبری
یاقردی پیش وپس شوهری

جوانك کلوب یادینه نامزد
اوبد بختی یابندن ایلردی رد

ایدردی بومصرعله آه وبکا
امان یاندی جانم محمد اغا

فلکده بو ایش ممکن اولسه اوکون
بوماتم ایچنده ایدردم دوکون

کوزی عاشقك قان کبی قرمزی
هلاك ایلرم دیر اوکافر قزی

اولوب هر بری عاشق ناشکیب
بری برینه هر بریسی رقیب

بو بر کوش اولنمش حکایت دکل
فلان فسنکردن روایت دکل

بونی کورمسم بن اینانمز ایدم
بو آتش ایله کاش یانمز ایدم)

زبون اولدی عشقه نجه طاش دوکن
تحمل کتورمز ایدی کوهکن

اولوب عقلی زلفی کبی تار ومار
کزردی صوقاقلرده لیل ونهار

اوشوب باشنه جمله نسوان شهر
شاشردی جوانان وپیران شهر

یانجه او بیچارهنك شوهری
یناردی برابر کزوب سرسری

اوشوب باشنه ماتم کائنات
انکله کزردی غم کائنات

بورتبه سیاه اولمسون اختری
اوله دشمنم بوغمدن بری

اوکافر قزی دشمن دین ایکن
اولنجه بو آتش ایله نالهزن

بکا ایتدی خواب حضوری حرام
او اغلر بن اغلر ایدم صبح وشام

آررکن رفو قلب صد پاره مه
آوجله طوز اکدی فلك یارهمه

تحمل اولنمازدی فریادینه
بولنماز ایدی چاره امدادینه

طوتوب درکه حقه روی نیاز
دیدم یاربه اول دردیمه چارهساز

که سنسین نکارندهٔ حسن پاك
ایدن چهرهٔ عاشق زرد ناك

الهی بنم وارمیدر قوتم
دل زاریمك یارینه قدرتم

الهی کریم وکرمکارسین
که سن واقف هر دل زارسین

بنم بو غمه اقتدارمی وار
بورتبه خزانه بهارمی وار

سنا بولده کلسه باشه بو بلا
اولور برتسلی ویرن مبتلا

الهی ظهیر ومدد کارم اول
تسلیده قلب بیمارم اول

غریب الدیاره بو غم چوقجه در
دکر غم ایله قارنمز طوقجه در

پس وپیشمی الدی درد وکدر
نه یابسون ایکی خصمه بردانهسر

بو غمدن بنی ایله یارب خلاص
دوشنلر قپوکدن بولورهب خلاص)

مهیا ایدی سینهده خار وخس
قودی برشراره او آتش نفس

طوتشدی درونم مثال چنار
ره کاشن عشقه اولدم قنار

طبیب خرد اولدی حکمت نما
دیدی قارلی کوبدر بوناره شفا

دلیلم اولوب غم ره محنته
بنه دوشدی غربتده دل غربته

رفیقم ایدی کافرك محنتی
جهنم ایدردی بکا جنتی

بزمله برابرجه چیقدی کدر
بنه بوکیدشله برابر کیدر

قوپاقجی کبی کندی فریادمز
کدر تهیهٔ ایلدی زادمز

بو آتش ایله کیرسه دل جنته
بهشتی صوقار دوزخ محنته

طوغوب مهر روشن آچادی صباح
کوکل بولمدی هیچ غمدن فلاح

بهشت اولسه جایك ویرردم سر
برابر دکلمی اورنج کدر

کوکلده اوله زخم زهر الم
کلور عالمك آکه اکسیری سم

نهایت رفیق فلاکت کشم
دیدی برتر اولدی دخی آتشم

زبون ایلدی عاقبت درد عشق
قفاپی برهاوردی اول مرد عشق

الوب انی اولدم کشانه روان
طیانسون بو دردوغمه جسم وجان

طبیب قضا جانه قصد ایلدی
صوقوب نشتر جوری قصد ایلدی

ایدوب اکه عقلنجه بعض علاج
اطبایه مس ایتمدی احتیاج

کشانك قالورسه اطباسنه
سورر آدمك دردی عقباسنه

کتوردی بری برحکیم لئیم
ابوجهل حکمت عقل زنیم

طبابتده زعمنجه سقراطه دنك
نه طلیان نهلاتن نه روم وفرنك

ابقراط علت ندان زمان
پرازندهٔ منزل پست جان

فلاطون بی رؤیت وبی خرد
ارسطوبی عقلنجه ایتمکده رد

اکر ویرسه رنجوره راوند چین
اولور انقباض مزاجه معین

علاجنده تأثیر اولیدی اکر
کشانده نوکنمشدی نوع بشر

دخی کلدن خستهنك یاننه
اولوب نیشترکش کیرر قانه

دکل تصمه برقاج قارش ریسمان
بوغر خستهسن کلسه الدنغه قان

ایکی پرمغی ارهسنده اجل
ویرر ثقلت دستی نبضه خلل

اکر بولسه مرضاده جای دق
ایدر انده تدبیر بنی ایکی شق

ویرد کاهی اکسیر آتش مزاج　　کهی آب ثلج ایله ایلر علاج
شراینی وامعاده اولسه خلل　　ویرد باشه صاغلق طلای عسل
علاجندن ایلرسه پرهیز اکر　　بولور خستهٔ درد درده ظفر
اوانبار طاعون اوصیاد جان　　کفن دوزه اولمش شریك عنان
ویرد اجرتی وارث من هلك　　محله امامی ایله مشترك
اوقلپاقکه پرلانهٔ موش ایدی　　خم جیفه‌یه صانکه سرپوش ایدی
جهان پهلوانان سبلت دراز　　روشندن ایلر کوروب احتراز
مقبی‌یه حاجت دکل چهره‌سی　　کورن خسته‌نك چاك اولور زهره‌سی
طحلیون کریبانك پاره‌سی　　طیانسون اکا خسته‌نك یاره‌سی
اوثقلتله چوکدی کلوب مندره　　مریضی یاتوردی همان قان دره
کوروب آنی علت فرار ایلدی　　صاوشدی دیو افتخار ایلدی
بز ایتدك نه حال ایسه دفع تلاش　　زن عاشق اولدی اسیر فراش
اولوب خسته چشمی کبی عاقبت　　دهانی کبی یوق ایدی تسلیت
نیجه داغ اچوب اوستنه یاره‌نك　　دیکر کون ایدی حالی بیچاره‌نك
میانی کبی جسمی اولمش نزار　　دخی عقلی زلفی کبی تار مار
اشتدکجه حالن من ونوجوان　　بنه الدی ویردی انین وفغان
فلك اول زنی کشتکیر ایلدی　　ایکی مردی بردن اسیر ایلدی
کلوب عاقبت قوردیغم باشمه　　دکرلر آجردی یاقوب یاشمه
دوشوب آتش اضطرابه بنه　　وداع ایلمدك خورد وخوابه بنه
کهی سوز شفقت کهی نار عشق　　سیاوشه دوندك ایکی یار عشق
نصیحت ایدردم کهی بن اکا　　تسلی ویردی کهی اول بکا
دکل چونکه ممکن حصول مرام　　تسلی ونصح اولدی آخر تمام
بولوب بیخ غم دلده نشو ونما　　قدان قامتی اولدی نخل بلا
شکست ایلدی شیشهٔ عهد یار　　دوکلدی می دیدهٔ اشکبار
الوب زفته رفته شرار درون　　دل هر شرار اولدی کلخن نمون
طوتشدی اوآتش ایله دامنم　　شرر خرمنی اولدی پیر امنم)
متانت ایدردی بو مرد غیور　　طوزری دکر عاشق ناصبور
اورنجور عشقه کلوب درد سر　　ویرردی کهی خسته سندن خبر
ایکی قان چناغی ایدی کوزلری　　یقاردی بنی آتشین سوزلری
صالردی خبر اکه کاهیجه یار　　میانجی ایدی آره ده آه وزار
کهی باکه ایلر ایدی عرض حال　　کلوب یاتمه خسته وبیمجال
قویوب طاشه باشن اولور ناله زن　　ترحم ایدردی کورن مرد وزن
بولوب آتشی کون بکون ازدیاد　　چنار اولدی اول سروطوبی نهاد

(اولوب)

اولوب قامتی نوجوانلقده خم　　بهارین حزانه ایرشدردی غم
ایشتکیم بلادن بلا سویلرم　　ایکی باشلی بر اژدها سویلرم
اوشوخك كوروب حالنی چشم زار　　کوکل اولمق ایستردی دریا نثار
بلا بونده کیم اینسم آه وانین　　اولوردی رفیقم هلاکه قرین
ایدردی برآه ایلسم بیك فغان　　اکر اغلسم بحر اولوردی روان
اوبتدن بن اندن بتر درد ناك　　کریبان ودامانلر چاك چاك
اکر اولسه ممکن انك وصلتی　　اولور کوکلك موجب فرقتی
فلك آندیکیم باکه برسنك غم　　دکل زیره‌سی یستون الم
انك وصلتی باکه فرقت ایدی　　بنم فرقتم اکه وصلت ایدی
حکایات لیلی ومجنون دکل　　بوغم بیلدیکك شعر موزون دکل
یکی ویردی بومیوه‌یی نخل غم　　دخی طاتمدن باغبان الم
یکی بچدی بو جامهٔ محنتی　　فلك باکه کیدردی اول خلعتی)
غم فقر ایله ممزوج اولوب درد عشق　　خراب اولدی بردن زن ومرد عشق
قتی مس ایدوب انلری احتیاج　　چوجقلر یاتورلر ایدی اوده آج
اولوب شوهرك صنعتی کوزه کر　　سبو کبی قویدی اوده خاکه سر
فراموش ایدوب کسبنی کارینی　　یتوردی ایکی کونده هب وارینی
قیروب کوزهٔ خاطرین روزکار　　چناق چوملکی اولدی کرد وغبار
تلف ایتدی سرمایه‌سن رنج غم　　فقط قالدی خم نامنه برشکم
سبو وش قویوب بوکرینه دستنی　　صناردی دل زار اشکستنی
بوکنجه بوفقر وفلاکت بلن　　سیه کاسهٔ چرخه طوتدی الن
بیوب ایچدیکی اضطرابی ایدی　　کوزی یاشی بغری کبابی ایدی
زنیله قیوب باشنی یره　　دوا فکر ایدردی بودرد سره
دوشندکجه اول ایکی دلخسته‌یی　　توکندك بنه نسته‌یی بسته‌یی
دیمش زن که ای شوهر مهربان　　بتردی بنی حسرت نوجوان
توکتدك سنك ایله همسرلکی　　بوکون ایله اجرا بکا ارلکی
کتورکیم کوروب برنفس یارمی　　الوب کیده‌یم بودل زارمی
یتشسون بکا بودم واپسین　　مدد قالمسون حشره آه وانین
کلندن الوب شمهٔ واحده　　بنم قالدی قبرتم زاده
بودر دلی باشی قویسه زانوسنه　　نصیب اولسه جان تیغ ابروسنه
کوروب غمزه‌سن اغلسم برزمان　　اکا ایلسم باری تسلیم جان
ویروب بر ایچم صوز لالی کبی　　براقسم بو عالمده تاب وتبی
کتور باکه برلحظه جانانمی　　کلیدی خدا آلمدن جانمی
نصیبی اولوب دوشمدم پاینه　　نثار ایلیم جانمی پاینه

قوپوب خنجر غمزه‌سن قوینه   کتند ایلیم پر چمن بوینه
بکا کوسترك یاریمی برنفس   اوله‌م کاربان بقایه جرس
امانت ویروب بودل زاری   ویروب جانمی ترك ایده‌م واری
خزان بولدی نرکس کلشنم   کورنسون کلوب باکه شوخ شنم
بو حالتله کورسون کتور اوکلی   انکچون پریشان اولان سنبلی
کوروب چاك چاك لب آلی   دوشندکجه آه ایلسون حالی
کوروب قامتم سایهٔ وش پایمال   ایده حق ر وز قیامی حلال
پاصلمش کوروب یاکبی قاشمی   بنم دکسون اول پهلوان طاشمی
قوسون برنفس سینه‌مه دستنی   کورم اولمدن دیدهٔ مستنی
بتشسون دم واپسینم کبی   بنی اتمسون ترك دینم کبی
کلور کونکه جوره پشیمان اولور   بو احواله بیلارجه نالان اولور
کلور کونکه عقلن الوب باشنه   اورر باشنی قبرمك طاشنه
خبر ویر خبر بودل زاردن   قولایمی بو آیرلمه در یاردن
دکل رنجشم جانمك اجیسی   هلاك ایتدی جانانمك اجیسی
دکل مقصدم لبلرندن دوا   ایکی قطره نیرانه اولماز شفا
دیرم کیم کلوب یادینه فرقتم   انی یاقسون آتش حسرتم
نه اولدیسه اولدی بو بیچاره‌یه   شریك ایتمیم انی بو یاره‌یه
قاوشدرسون انی بکا یاره‌دن   چقه جان کبی فرقتی اره‌دن
واروب ایله جانانه کشف حال   سکا آخرت حقی ایتم حلال
بو احوالی کوش ایلیوب شوهری   طوتشمش اوجاغی کبی هر بری)
کتور ساقیا بادهٔ لاله رنك   کل زخمم ایتدی کشاده شرنك
خم دردینی ایتسون اشکست عشق   نه وارایسه دوکسون بو سرمست عشق
کتور ساقیا بادهٔ کهنه‌دن   غم تازه‌دن اوله‌یم نعره زن
ایشتدکمی ساقی بو درد وغمی   که سنسن بلا اهلنك همدمی
بکا عشقك ایتدکارین کوش قیل   بنه بو زهر غمی نوش قیل
ایکی قول اولوب آتش افتراق   بنه ایتدی غمخانه‌مز احتراق
کوروب عاشقك سوز دردك جوان   دیدی یاندی جانم امان الامان
چکوب سوز فرقتله برآه سرد   عجب امتزاج ایلدی حر و برد
طوکوب قالدم اند کلوب انجماد   طوتشدی اوکلخن آتش نهاد
اولوب هرشرر جانمك کلخنی   آنی یاقدی چرخ یاقدی بنی
کوزمدن روان اولدی برخون آل   اورلدی دیدم عاقبت اول غزال
اوزاقدن کاوردی زنك ناله‌سی   کر یبانه دوندی کوکل کاله‌سی
فغانلر که ایتدی اوشام فراق   سپهر اغلدی تاکنجه فواق

(کوروب)

کوروب رخشش چشمی آسمان   دکل رعد قیلدی انین وفغان
اوماه اغلدی آسمان اغلدی   بودرده زمین وزمان اغلدی
طوتوب عالمی بانك روحی فداك   اینان اولدی جسم زمین لرزه‌ناك
ظهور ایتدی خوف ایتدیکم عاقبت   قبول ایتمز ارتق کوکل تسلیت
بو آتش دل وجانمی حاشلدی   جکر قوقوسی کلکه باشلدی
چراغ ایلدی بنده‌سن شاه عشق   طلوع ایلدی ناکجا ماه عشق
کیروب فکر کیسوایله لاله‌یه   بنه قیس دل باشلدی ناله‌یه
غم عشقدن ایلمشدم فراغ   بنه یاقدی تاسینه‌م اوزره چراغ
دوشوردی بنه چاهه فکر ذقن   نه برکاربان وارنه دلو و رسن
بنه فکر ابرویه دوشدی کوکل   چکوب جانه خنجر بوزشدی کوکل
دشلدی بنه سینه‌مك یاره‌سی   کوجلدی دل زارمك چاره‌سی
کوکل شیر صحرا ایکن بی مهار   بنه اولدی آهوی چشمه شکار
هزار آفرین چشم جادوسنه   شکار ایلدی شیری آهوسنه
لبمدن کیدوب ذوق صهبای ناب   بوغازدن دکل باده چکمزدی آب
کتوردم قوروب سرده زلفی اوتاغ   اوسودا ایله اختلال دماغ
کلوب ذوقه زهر بزم محن   فراموش اولندی صفای وطن
کوزل ظن ایدردم بری اغلسه   صفایاب اولوردی کوزم چاغلسه
ستانبول ظن ایتمه ذکرم ایدی   دل زارمك دردی فکرم ایدی
دوزوب ساز افغانمك پرده‌سن   غم دهره دیردمکه کل نرده‌سن
وجودم خمیر اولدی اکدار ایله   پشردم ایشی محنت یار ایله
کدرله صوصیزمز ایدی آره‌دن   مکر کیم جراحت آقه یاره‌دن
شفایاب اولوب ایچدیکم زهردن   قودم اشتکایی غم دهردن
کدرله صفایاب ایدم اولقدر   کدر اولسه بن آرردم کدر
کهی اول زنك حالنی فکر ایدوب   کهی فرقت عاشقی ذکر ایدوب
فراموش اولنمشدی مال ومنال   ظهور ایلدی دلده بر بشقه حال
غم عشقله اولیله انس ایلدم   ایشتدکم اوآتش ایله نیلدم
ایدوب جامه‌دن جسم زاری بری   کزردم مجانین کبی سرسری
کهی قیس اولوب دشته اولدم روان   کهی کوهکن تك کله چکدی زمان
کریباغی قالمشدی چاك اولدق   دل وجانمی واردی هلاك اولدق
سراپای جسمم اولوب لاله‌زار   صولردم سرشکمله لیل ونهار)
یدی ماهی چکدی زمان جلا   بنه بولدی نجم بختم جلا
شتاده ایدوب وقته وقته هجوم   قرار ایتدی گردون کبی بخت شوم
توکتدی صاوتوب صاوه‌دن مازم   دخی پارمغه صاره‌جق بر بزم

عزت ملا

بوكونلرده عفو ايتسه ده پادشاه
وطن عزمنه قالدى خرج راه

سخندنده كلشدى ارتق كلال
قوكتندى سوزى افتراق عيال

تسلى دخى يازمز اولدى كبار
بلزانلر دخى اولديلر شرمسار

كرفتار اولوب عقده‌يه مهر كام
نمايان ايدى انكساف تمام

چقوب دشته كشت وكذار ايلدم
كشانلى صانوردى فرار ايلدم

يكيجه كوين ايلدم اختيار
غم كهنه‌دن صانكه ايتدم فرار

چكوب جام يأسى فلكدن مدام
مى شكوه‌يى بزمه ايتدم حرام

مى نا اميدى عجب مى ايمش
ميك كيفى يانده لاشى ايمش

تجرد شرابى كبى پرشراب
چيقارمز بو ميخانهٔ نه قباب

اوشاقلر ايدرلردى صيدوشكار
بنم شاهبازم ايدى چشم يار

ايدردم كهى يارمى بنده رام
فلكدن آلوب وصله انتقام

انيس وجليسم ايدى بوكتاب
قفادارم اولمشدى جام شراب

پناه ايليوب كاهى سجاده‌يى
دوكردى كوزم ايچديكى باده‌يى

كهى رهكذردن بكردى تتار
ديمزدم ستانبولده آيانه وار

يازركن حجاب ايتيوب خامه‌لر
كلوردى كهى تسليت نامه‌لر

بنانه ويروب رنجش فك مهر
آچوب ويرمدم خاطره شك مهر

بركدبجه سوزان ايدوب آتشه
كدر ويرمدم قلب حسرتكشه

فلك كوستروب چهرهٔ انتقام
كلوب شحنه‌دى شكست اولدى جام

اوزاتدى اياغن سربامدن
هجوم ايلدى لشكرى جامدن

قراردى فلك زلف بختم كبى
كرهٔ بند اولوب كار سختم كبى

مساوى ايدى مهره روز وشبى
دوشنده كورردى فلك كوكبى

فلك كورمدى ايكى آيدر مهى
محرم صانوردى ربيعى كهى

سيه روز ايدوب ماتم آفتاب
فلك قاره كيدى دكلدر سحاب

قرارمشدى فكرمده رنك سفيد
هله قار ياغوب اولدى لونى پديد

طولى ايلدم جام چرخى شكست
ويرر رخنه كاعجه بالايه پست

طوكوب قالدى سعدى كبى جويبار
آچاردى كلوب مرشد نو بهار

خم باده ياقوتله اولدى پر
سبوى عرق كويا كنج در

طوكوب قالدى بجسته راه نفس
چقاركن دوشردى بن خده مس

زمينه نوله ايتسه كردون حسد
كه هر كوشه‌سى اولدى برج اسد

يايلدى ياه‌وقدن نيجه ارسلان
عجب بكزدى پشه زاره جهان

شهاب فلك ايتسه عزم زمين
اولوردى طوكوب نيزهٔ آهنين

دوشردى صوغقدن باشه ميخ بام
جكركاهه ايشلر ايدى سيخ بام

قار ايچره كورن كيجه جى زاده‌يى
ديمزمى شاشرمش فلك عاده‌يى

عزت ملا

غلط كارئ چرخ غدار ايله
بو بيل صاردبلر كيجه‌يى قار ايله

شرر صيچراسه كلخن ناردن
طوكردى عقيده كبى قاردن

كونش آچسه برفك دخى دخمه‌سن
فلك كوش ايدردى اكن نغمه‌سن

كهى خاطرمدن چيقاردى قدر
سوكردم سپهره صباحه قدر

خروج ايتمدم اوطه‌دن ايكى آى
اوزاتمش اوليدم طوكر ايدى پاى

دكل اوطه اشكنبه‌دن برقناز
قلمشدى كاغد ايله استتار

كشان خلقنى ايليوب بزده جمع
ينار دم درونده مانند شمع)

خمسه‌سندن

عطايى

شاه واقف كركدر احواله
وكلايه قالورسه واى حاله

شاه واقف اولنجه احواله
كيمسه اقدام ايتمز اهماله)

اشك وآهم دليل حال فكار
عاشقك بربيلمدك نه‌سى وار)

(دم وصلت غريب حالتدر
دل مهجوره خود قيامتدر

مرهمك قدرينى شكسته بيلور
شربتك قيمتنى خسته بيلور)

(كرچه كوجدر قوىق احبابى
ذوقدر كورمامكده اعدايى)

اولمش ايكن مملكتنه پادشاه
ينه دكل قانع لطف اله

قصدى انك شاه جهاندارلق
كوسكوتورى عالمه خنكارلق

ايليه ازعاج قلوب عباد
قهرى ايله اودلره يانه بلاد

يعنى چكوب عسكر دريا نهيب
ايليه برخلق وطندن غريب

بربلوكك آدينى اعدا ايده
مملكتى اسر ايله يغما ايده

هر برى بى سابقهٔ كفتكو
بربرينى بيلمدن اوله عدو

دعوئ جاه ايلمده ايكى شاه
اورتاده احوال رعيت تباه

نخوت جهل ايله بر ايكى صوان
نامليرين ايده جهان پهلوان

بربرينه ايليه قصد هلاك
بيريسى مرد اوله برى زخناك)

حكايه

وله

مصر سوادينه ويرن روشنى
بلبل كلزار جنان كلشنى

نامى صالوب شهره صداى بلند
اولدى كرامات ايله چون شهره‌بند

حسن ارادتله قيلوب اعتقاد
ايتدى مريد اولمغى دنيا مراد

دوريده نزديك وش ايتمك مريد
اولمزايدى هيچ كرمندن بعيد

ايتسه توجه كيجه خورشيد وار
ايلر ايدى ظلمتنى نارمار

هر يكا اول مهر سپهر بلند
صالمش ايدى شعشعه‌سندن كمند

خيره لنوب ديده‌لر انواردن
آندى كبى كندويى ديواردن

عطائی

والدمك والدی ابن نصوح	پیرعلی سالك صاحب فتوح
بركون اوروب جذبهٔ همت آكا	ملغره‌دن ایتدی عزیمت آكا
طالب بحر اولدی چو آب روان	ساحل استانبوله كلدی همان
حكمنی كور خسرو كیتی پناه	شاه سلیمان فلك باركاه
كوندروب اول پیره مقدم خبر	ایتمش ایدی قصد زیارت مكر
جاذبهٔ لطفی كشند ایلمش	دعوت دركاه بلند ایلمش
غنچه‌وش اول نامه بولنجه وصول	آچش آنی دست نسیم قبول
مصردن آهنك سفر ایلمش	لجهٔ دریایی كذر ایلمش
بولیجق اول در ایله دریا شرف	اولدی صو اوستنده كشاده صدف
صالدی صو اوزره اكا سجاده فلك	فلكده دریا ایدی دریاده فلك
موجهٔ توفیق اولوب راهبر	ساحله كلدی او درخشان كهر
زورقه كالوب دوات ایمان كبی	ایتدی نزول اول بره قرآن كبی
غافل ایدی جدم او احوالدن	كوكب بخت ایتدیكی اقبالدن
ایتمكه سودا كرئ وجد وحال	مصره ایدی نیتی زورق مثال
كوزلر ایدی كشتئ دریاسوار	زورق جامی نته كیم باده خوار
ایتدی اولشاده مكر اتصال	ساحله بر كشتئ دریا نوال
ایردی همان غلغلهٔ كلشنی	كلشنه دوندردی او پیرامنی
یوسف مصری كبی پیر عزیز	ایلدی شوق اودینی دللرده تیز
ایتدی آهنك یم نیلكون	نجم هدی اولدی اكا رهنمون
آدمه لطف حق اولنجه كهی	پرده بلور كوكده ارارکن مهی
یول بول اولوب مهر ایله ذره مثال	واردی الن او یمكه جمله رجال
جددنی بك جدا ایله ایتدی دخول	بولدی دل صافی صفای قبول
پیركه خورشید پر انوار ایدی	واشتعل الرأس نمودار ایدی
صبح وش آغارمش ایدی بی جدال	قوت قدسیه‌ده مانند زال
ایتمش ایدی حاجبی چشمن نهان	شعشعه‌ده نته كه مهر جهان
قالدروب ابروی مباركلرین	آچدی كوزین صاچدی سخن درلرین
لطف خطاب ایلیوب اول صادقه	سویلدی بی واسطهٔ سابقه
ایلدی عینی ایله نامینی یاد	دیدی كه ای سالك پاك اعتقاد
مژده سكا باعث بو رحلتك	اولدی سنك جاذبهٔ همتك
سر حقیقتدن اولوب نكته سنج	درجنه درج ایلدی بونجه كنج
آكا تزوجله ایدوب نصح و پند	مژده ایدر بر ولد دلپسند
والدك احوالی ایله پایه‌سن	كسب معارفده‌كی پیرایه‌سن
عینی ایله جدمه اعلام ایدر	صحتی بو وجهله اتمام ایدر)

(حسن)

حسن وعشق دن

غالب دده

حمد آكا كه قیلدی خلقه رحمت	تحمیدده عجزه ویردی رخصت
كرحمدینه یوقسه حد واحصا	شكر ایت كه زبان عجز كویا
بخش ایلدی اهل عجزه ادراك	فحوای شریف ماعرفناك)
بر در دیدی آشنای وحدت	موج احدیت احدیت
چون اول ماخلق در اول نور	ثانئ خدا دیسه‌ده معذور
آیینهٔ وحدت الهی	مرآت وجودیدر كماهی
ایمان حقیقیه اول آكاه	[illegible] سكا [illegible]
سوز اولسه‌ده منبع كرامت	قرآنه نظیره اولمز البت)
برشبكه سرای امهانی	اولمشدی اوماهك آسمانی
اما كه نه شب امین رحمت	شیخ الحرم حریم حضرت
مانند بلال صاحب عرفان	نور سیه ایچره نور ایمان
چون آب حیات اوشام انور	رنكی سیه ایدی موجی اخضر
انوار ایله كائنات طولدی	اشته بو كیجه صباح اولدی
برخرمن نور اولوب نه افلاك	خورشیدی قپاتدی پرتو خاك
كرایتمسه مهر ومه تقدم	شبنم یرینه یاغاردی انجم
انوار بوریدی كائناتی	روشن كوررلر اولدیلر حیاتی
برق اوردی اوشب چراغ نایاب	محو اولدی هب آفتاب ومهتاب
برخرمن ایدی نجوم پرتاب	خورشید ومه آنده كرم شبتاب
آیینهٔ نور اولوب شب تار	بار ایلدی یاره عرض دیدار
كوندردی خدا ایدوب مشیت	جبریل امینی پیك دعوت
هركه كه ایزدی آسماندن	صان عرشه چیقاردی خاكداندن
تبشیر قیلوب سروش اعظم	دیدیكه ایا رسول اكرم
آدین قودیلر براق بكنا	كلدی ایاغیكه عرش اعلا
ایله كذر عرش وآسمانی	محزون بیورمه لامكانی
اول مقصد كن فكان ایجاد	فرمان خدایه اولدی منقاد
هرشی اواور اصلنه شتابان	چیقدی ینه آسمانه قرآن
چون باصدی ركابه پای همت	زین خانه‌سی ایدی بیت وحدت
نه قالدی زمین ونه زمانه	محو اولدی بوطرفه آشیانه
جوش ایلدی چون محیط وحدت	معنایه مبدل اولدی صورت
تاكه كورینوب حریم اقصا	عبدیتك اولدی سری پیدا
اول ساجد اولوب حق اولدی مسجود	دیندی بو مقامه غیب مشهود

ارواح رسل جماعت اولدی
الله بیلور نه حالت اولدی

چون باصدی سپهر اوله پا
اولدی ایکی پاره بدر رعنا

تا خلقه عیان اوله مجرد
کیم دورقمری دور احد

معراجده چون زمان یوقدر
اون دیمکه توان یوقدر

ماه اولسی معجزه ایله منشق
اثبات ایدی شرح صدری الحق

عزم ایلدی وحی وارد اوزره
واردی فلك عطارد اوزره

چون کلدی اوشاعر فلکجاه
اول شاهدن اولدی معذرت خواه

عفو ایلدی نامهٔ سیاهن
حسانه باغشلادی کناهن

مبعوثنه رهبر اولدی باعث
آچلدی در سپهر ثالث

زهراسن ایدوب شفیع زهره
عفوندن اوشاهك آلدی بهره

چارم فلکی قیلنجه سیران
فخر ایتدی دوبار چار ارکان

فیض آلدی ملجدن مسیحا
تکراردن اولدی صانکه احیا

برق اوردی اوشچراغ جاوید
شرمیله زمینه کیردی خورشید

چون طارم خامس اولدی منزل
مریخه ایرشدی خدشهٔ دل

قان آغلیوب عذره ایتدی آهنك
دامان سپهری قیلدی کلرنك

عفو ایتدی اوشاه آسمان رخش
عزرائله قیلدی جرمنی بخش

چون شش جهت اولدی کام خواهی
چرخ ششمه ایرشدی راهی

تا ایده اوشاه هفت اقلیم
قاضیٔ سپهره شرحی تعلیم

تبلیغ قیلوب جناب حقدن
نهی ایلدی حکم ماسبقدن

چون ایردی سپهر هفتینه
بخش ایتدی سعادت عالمینه

کیوان شفیع ایدوب بلالی
بویله دیوب ایتدی رومالی

بسدر بکا بوشب عذر خواهی
بالاتر رنك قیل سیاهی

چون حضرت پادشاه لولاك
تکمیل ایله قیلدی سیر افلاك

اما دخی بخشش الهی
معراجنی بولدی کماهی

کرسی‌یه باصنجه پای رفتار
شوق ایلدی ثابتاتی سیار

باصمغله قدم وجود پاکی
افلاکه چیقاردی ثور خاکی

لطف ایدوب او پادشاه یکتا
قوزبکجی باشیسی اولدی جوزا

دریوزه الن آچنجه میزان
درهم بریته در ایتدی ریزان

حوت ایلدی زیر خاکه آهنك
کرداب خفایه کیردی خرچنك

قیلدی اسد این عمی یاد
تخلیصنه آندن اولدی امداد

زیرا حمل ایلیوب شکایت
ایتمشدی جلادتن حکایت

دلو آغلیوب اولدی حالی درهم
بررشحه دیوب بچاه زمزم

برفیض ایله شاد اولوب اوکوندی
دولاب محمدی‌یه دوندی

پروین ایله جدی اولنجه تزیین
سبطینه تحفه قیلدی تعیین

چون ساعت چرخه لازم عقرب
وقتا اوده قیلدی عرض مطلب

بولدی شرف قبوله امکان
فوت اولمدی بردقیقه احسان

قوسینه باقنجه زال دهرك
پك ضعفنی کوردی حال دهرك

اول شاهسوار قاب قوسین
قیلدی سفرین ورای کونین

جبریل امینه اولدی همپا
تاعرش خدایی قیلدی مأوی

لوح وقلم وهزار اسرار
هم اولدی کروبیان بدیدار

عرشی براغوب مثال سایه
ذوالعرش دیدی اوعرش پایه

اول سیرده ماورا کوروندی
تا سدرهٔ منتها کوروندی

آچلدی درحریم وحدت
قربت کیروقالدی کلدی وصلت

جبریلده عجز اولوب هویدا
الفاظی براقدی آنده معنا

اول نه ایدی نه اولدی بیلمم
لبریز ایدی اول نه طولدی بیلمم)

برمجلس انسه محرم اولدم
اول جنت ایچنده آدم اولدم

مجلس ولی کلشن محبت
بلبللری یکسر اهل الفت

هر بریسی شاعر سخن سنج
کنجینه‌لر الده جمله‌سی کنج

الفتلری شعر وفضل وعرفان
صحبتلری نظم ونثر والحان

بن مست صبوح نکته دانی
وقت ایسه صباح نوجوانی

کاهی اوقنوردی خیرآباد
نابی اولنوردی خیر ایله یاد

حقاکه عجیب براثردر
اربابی یاننده معتبردر

هنکام هرمده سویلنشدر
پیر اولدیغی دمده سویلنشدر

اول نظمك ایدوب براهل معنی
مدحنده مبالغه ایله اطرا

بزم اهلی سراسر ایتدی اقرار
بو قولی موافقتله تکرار

برغایته ایردی کیم مآلی
تنظیرینك اولمز احتمالی

اول رطل بکا کران کوروندی
برصورت امتحان کوروندی

تعریضانه ایدوب خطابی
ویردم اوکروهه بوجوابی

کیم نابی‌یه هیچ دوشرمی اوفق
شیخك سوزینه کلام قاتمق

ای قصه‌دن اولمیان خبردار
تاقصه‌یی براقدی شیخ عطار

اشته اوقدردر اول حکایت
باقیسی دروغ بی نهایت

منظومهٔ فارسی وش ابیات
بالجمله تتابع اضافات

انشا به ویرر اکرچه زینت
ترکی سوز ایچنده عین ثقلت

آز اولسه اکر دکلدی مانع
دیردك آکابلکه ده صنایع

هم بردخی وارکه اول سخنساز
اغراقده مرغ پست پرواز

اوصاف براق فخر عالم
رخشهٔ نفعی آندن اقدم

لازم می براق مدح وتوصیف / بوکاری آکا کیم ایتدی تکلیف
عفو ایلیه لم که بلکه بیلمز / برسوزچن آنك باشی کسیلمز
هم برده بوکیم اوپیر فانی / آلمش نیجه درلو نام وشانی
بش دانه شهنشه ملکزاد / طبعینه کرمله ایتمش امداد
بازارجهانده کامن آلمش / میدان سخنده نامن آلمش
بویله ایکن ایدوب بنه تکاسل / قیلمش نیجه معنیدن تغافل
بولمغله برابکی خوشنجه تعبیر / اولمکیدر ازدواجی تصویر
دیرسك که نظامئ کرامی / ایتمش اودخی بو التزامی
اول طرز عجمدر اولمز اعجاب / رندان عجم کوزتمز آداب
هر طورینه اقتفانه لازم / جائزسه ده اجترانه لازم
هم بردخی بوکیم اول سخن سنج / ویرمش قلینه رنج بی کنج
بردزد برهنه پایی کویا / منصوره دیلرکه ایده همپا
معراج خیاله ایلیوب ساز / استرکه مسیحه اولسون انباز
مینای بنای خبر آباد / برخبرسزك کمالن ایراد
الحق چالوب آلمه قصه‌در اول / خرسزلره خیلی حصه‌در اول
پیرانه تکلف ایتمش الحق / ویرمش هله کاردزده رونق
نصیح اینسه اکر بودرمذاقی / دنیا فانی آخرت باقی
اولسه نقدر خراب ومغشوش / بوقدر بونی برایشتمامش کوش
مرد آکا دینورکه آچه نوراه / ارباب وقوفی ایده آکاه
اولمایه سوزی بدیهئ نام / ایده نیجه تجربه ایله اتمام
اماکیمه ایدیم بونی فاش / بن داخی بیلیدم اولقدر کاش
افواهه سوزم اولیدی دمساز / لازم می ایدی فلکده پرواز
وه وه یونه شکوه ایتدم اظهار / صد توبه وصد هزار انکار
بر اهل سخن که ایده تحسین / بیك چرخ دکر او بیت رنکین
دائم بونی دیرکه الده خامه / آفت بکا اعتبار عامه
چون کاری حمایت ایلمکدر / افهامه رعایت ایلمکدر
البته اولوب فسرده خاطر / معنادن اولور زبانی قاصر
لکن بنه بلیدز طبیعت / میدانده‌در آلدیغی ودیعت
چالاك ضمیر ومرد آکاه / ایتمز هله دزدی همسر شاه
اولنسه نقدر شکسته پرواز / اویمزینه کوف وقازه شهباز
قالمادیمی نشئهٔ محبت / پایانه می ایردی اول حکایت
هیچ عشقدن اوزکه شی روامی / صرف ایتمکه کوهر کلامی
دیرسك كه هزار اولندی تکرار / صهبای بقادن اولمه بیزار

عالم همه درد عشق والفت / باقی کدر والم نحوست
بوراهدن اولدك ایسه آکاه / چیقماز یولك اوزره دزد کمراه
بو درد سخندر اولماز اظهار / تعبیر ایده‌مم دخی نلر وار
کنجور جواهر صنایع / اول صنعتی یوق که ذوقه راجع
حتی دیدی برمسیح خوشدم / هم سویلیدم ده هم یکیتم
ایتدم نیجه درلو اعتراضات / هم هر برینده ایتدم اثبات
بونغمه‌کیم بن ایتدم آهنك / اول بنی قیلدی زار ودلتنك
طوتدی بنی اول سوز ایله یاران / دعوایه کرك کل ایمدی برهان
نابی آکا کیم کوچیله ایرمش / الله سکا کنجلکده ویرمش
آلدم اوهوسله کلکی دسته / بونظمی دیدم شکسته بسته
نقصانمه وار در اعتراف / بیهوده دکل ولیك لاف
بدرنك ایسه ده قماش اورن / قالماز بنه کالهٔ حلبدن
انکس که زشهر آشنانیست / داندکه متاع ماکجانیست
دل زندهٔ فیض شمس تبریز / نی پارهٔ خامهٔ شکرریز
برسمه قویوب بیان عشق / سویلر بکا داستان عشق
کیم واردی عربده برقبیله / مستجمع خصلت جمیله
سر لوحهٔ دفتر فتوت / سرخیل عرب بنی محبت
امانه قبیلهٔ قبلهٔ درد / بالجمله سیاه بخت ورو زرد
کیدکلری آفتاب تموز / ایجدکلری شعلهٔ جهانسوز
وادیلری ریك شیشهٔ غم / قوملر صاغشنجه حزن وماتم
خرکهلری دود مان حرمان / صحبتلری نی کبی هب افغان
هر بریسی پرنکاره اورغون / شمشیرکبی دهانی پرخون
اکدکلری دانهٔ شراره / بیجدکلری قلب پاره پاره
آنلرکه کلامه جان ویررلر / مجنون بوقبیله‌دندر دیرلر
هرکیم که بلایه مرتکبدر / البت اواوجاغه منتسبدر
صاتدقلری هب متاع جاندر / آلدقلری سوزش نهاندر
قصدایلسه بونلر عیش ونوشه / طوفان بلاکوردی جوشه
ساغرلری کرز کوه پیکر / صهبالری مرك دهشت آور
مجلسلری رزمکاه آشوب / مطربلری های هوی دلکوب
پقبالی پیاله ظن ایدرلر / پرکالهٔ کاله ظن ایدرلر
عزرائیل اوقومه ساقی خاص / مریخ بزملرنده رقاص
قانون ونقاره صوت شیون / تبلرزهٔ جانکداز دفزن
عشرت اراسنده نقل بادام / چشم بدخلق وزهر آلام

فریاد وشکنجه یأس وحسرت	اسباب صفادخی نه حاجت
عزم ایلسه‌لر شکاره بونلر	کیتز کلدجك دیاره بونلر
تیهولری سوسمار اولور هب	دراجلری پرنده عقرب
شهبازلری نکاه حسرت	طوتدقلری جغد وبوم دهشت
آهولری دود آه سرکش	اندامی سیاه شاخی آتش
صیادلری شکاره اورقون	طوشان اوکروهه تللی قورشون
استر اوقی کیتمیه بیانه	کندی چکنورزه کمانه
اول سمته کلنجه نوبهاران	صحرایه اولور دیلر شتابان
پیوند ایدوب آه وداغی داغه	چون برق کیدرلر ایدی باغه
مقصودلری همان آغاز صو	یکسان لب شرحه ولب جو
شبو نی کورر صانور کیمی شب	کیسیده سنبله دیر عقرب
داغ غمی کلفشان صانورلر	قان ارماغن ارغوان صانورلر
هر بری کرز کنار باغی	دوشمردیکی لاله کندی داغی
بیلمز بری ذوق بوستانی	آلمش آنی درد دلستانی
بیلمز که ندر نهال کلنار	آتشمی بتوردی یوخسه کلزار
کلمی کولر ارغوانمی آغلار	اطفال نهال قانمی آغلار
بلبلده می کلده می بو افغان	سنبلمی عجب اولان پریشان
جوباره ایچون اورلدی زنجیر	طورمز بنده کیمدن اولدی دلکیر
کیمدر دوشورن هوایه سروی	آلماز قناد آلتنه تذروی
دردی نه که نرکس اولدی بیمار	باقمازمی بوزینه یوخسه دلدار
بیلمز بری خاك وآسمانی	سیچمز کوزی نجم وکلستانی
هرفصلی بهارینه قیاس ایت	سوبلیمه خزانلرن هراس ایت)
بو طانفه‌نك ایچنده بر شب	برحال کوردی غایت اغرب
بربرینه کیردیلر فلکلر	آغلار کیبسی کولر ملکلر
برولوله سقف آسمانده	برزلزله سطح خاکدانده
بیك شوق وطرب هزار قورقو	ناقوس ونقاره بانك یا هو
که ظلمت اولوردی نوی پرتوی	که نور باغاردی سوی برسوی
هب بجده‌یه واردی برك اشجار	حیرتله اریدی آقدی انهار
که ظاهر اولوب هزار تهدید	که موج اووردی بیم وامید
انجم اراسنده اقترانات	باران فرح تکرك آفات
کم کم اوتر آسمان صدادن	ککشتنه زمین بوماجرادن
هرکسده بو اضطراب ساری	دلشادلق امر اعتباری
دهشتله طاوب هوا واجرام	طوغدی اوشب ایچره بیك سرانجام

اولدی بوسرایه پانهاده	اول کیجه ایکی کبار زاده
فی الحال آچلدی صبح امید	هم ماه طوغدی وهم خورشید
اوحاله سبب بو ایکی شهمش	هر بری سوار مهر ومهمش
امابری دختر سمنبر	بیری پسر مسیح منظر
فهم ایتدی قبیله ماجرایی	هب طویدی بو ایکی مبتلایی
حسن ایلدیلر اوده‌خره آد	فرزند کزینه عشق ناشاد
حسنه دیدی صنکره کیمی لیلا	شیرین دیدی کیمی کیمی عذرا
مجنون قودی کیمی عشق ایچون آد	وامق دیدی کیمی کیمی فرهاد
صنکره اولنت اولوب دکرکون	لیلا دیدی حسنه عشقه مجنون
هرآن بوزوب قضا طلسمی	برکونه دکشدردی اسمی)
بر بزم لطیف ایدوب مرتب	سادات قبیله کلدیلر هب
رأی ایلدیلرکه بو ایکی ماه	بزبرینك اوله خواه وناخواه
ارضا ایدهلر باباریتی	بویله ایدهلر دعا ریتی
بورأیی اولوب قضا مؤسس	بی غائله ختم اولندی مجلس
بداء ایلدی عشق پیچ وتابه	بند اولدی قماط اضطرابه
یاپدردی سپهر برفلاکت	تابوتدن آکا مهد راحت
تادیده‌سی اوله خوابه معتاد	بوشعری ایدردی دایه انشاد)

ای ماه اوبی اوبی که بوشب	کوشکده پرایده بانك یارب
معلوم دکل اکرچه مطلب	اوبله کوربنورکه حکم کوکب

شیخ سته کباب اولورسین

ای غنچه اوبی بو آز زماندر	چرخك سکا مقصدی عیاندر
زیرا قنی تند وبی اماندر	لطف ایتمیسه ده ولی کماندر

خوفم بوکه بك خراب اولورسین

ای نرکس عشق خواب نازایت	دامان قضایه دوش نیاز ایت
بیك خوف ایله چشم جانی بازایت	انجام بلادن احتراز ایت

بازیچهٔ انقلاب اولورسین

کل مهد صفاده راحت ایله	برقاچ کیجه‌جك فراغت ایله
فکر ایله صوکن عنایت ایله	سود بیبرینه قانه طاقت ایله

پیمانه‌کش عتاب اولورسین

مهد ایچره اوبی که ای سمنبر	قالمازبورونشده چرخ چنبر
برحال ایله کردش ایتمز اختر	سیرایت سکا آزوقته نبلر

سیل غمه آسیاب اولورسین

بیدارلق ایله ایتمه معتاد اویخودن اولور اولورسه امداد
بوزهر صونوب بو چرخ جلاد غالب کبی کارك اوله فریاد

بزم الده رباب اولورسین

مهد ایچره او آفت سمنبر ماه نو ایچنده مهر انور
جنبیدۀ اولنجه مهدی هر آن سیماب کبی اولوردی لرزان
لرزشدۀ ایدی او نجم امید آیینه ایچنده صانکه خورشید
چاه ایچره مثال ماه نخشب یا مهره پراولدی برج عقرب
کهواره‌ده چون اولوردی دلگیر دترردی غلاف ایچنده شمشیر
نورنکه ایدی صان او آهو اولمشدی مقامی کنج ابرو
عیسی ایدی یا او طفل کویا محراب ایدی آکا مهد علیا
امانه غمدن ایدی بیزار راحت دوشکندۀ صانکه بیمار
برحال ایله ایلمزدی آرام دترردی مثال شعله اندام
کاهیجه که یك خراب اولوردی دیرلردی که مست خواب اولوردی
والحاصل او آتش کل اندام بو جنبش ایله کچوردی ایام)
اولوردی قضای نابسامان حسنه دخی کاهواره جنبان
قیلدی آنیده سپهر بیداد برجنبش واژکونه معتاد
محزونلق ایچره ذوق وشادی دلشادلق ایچره نامرادی
چون فتنه ایدی او شوخ غدار استردی قضا که ایده بیدار
چون کچدی بوحال ایله مه وسال وقت اولدی که ایتمیه غم اهمال
سادات قبیله اولدیلر جمع بورأی رزینه یاقدیلر شمع
کیم اوله بو ایکی شوخ عاقل تحصیل هنرله بدر کامل
برقشره کیروب دو مغز بادام برمکتبه واردیلر ادب نام
بربیت اولوب ایکی طفل مصرع معنای لطیفه اولدی مطلع
افسون اوقور ایکی چشم جادو پیش نکهنده رحله ابرو
خامه کبی دو زبان ویکدل بربحثی اولورلر ایدی ناقل
یك نور اولوب ایکی شمع کافور قیلدی اوراسنی سرای بللور
مکتب اولوب آراده هیولی برصورته کیردی ایکی معنی
برشاخده ایکی غنچۀ کل بربرلرینه اولوردی بلبل
بیری برینه اولاشدی بونلر اول باغچه‌ده قانیالاشدی بونلر
آیینه ایدرلر ایدی کاهی ارسال مثلده مهر وماهی
بربرده اولوب ایکیسی جالس آیینه‌یه کیردی عکس وعاکس
مکتب اوجرمسرای وحدت جمع اولدیلر انده هجر ووصلت
مابینده تار وپود وصلت حیران حیران نکاه دقت

هب درسلری رضا وتسلیم منلای جنون پیر تعلیم
امانه جنون شیخ کامل مفتی مدبران عاقل
تنهارو وادی محالات وارستۀ قید احتمالات
جهلك کیجه سن صباح قیلمش منهیلری هب مباح قیلمش
افعالی چرا وچوندن دور هم دینده هم کفرده معذور
باننده شه وکدا مساوی عقلك سوزی تره ومساوی
بك باشنه پادشاه قادر حکمنجه کیدر بتون مشاعر
بو قدر سرکاری ظن وشکده هیچ شبهه‌سی قالمامش فلکده
اللهه بیله اولورسه سرکش خوف ایلمز آنی یاقاز آتش
باشلی باشنه بر اوزکه سلطان عسکرلری وار سراسر عریان
وار حجتنه کوره اصولی جسبیدۀ قباسنه فضولی
بحث ایتسه ایدر جهانی الزام برسوزله ایدر فحامی افحام
ابن ملکی قویوب زمینه بیك ننك بولوردی فخر دینه
برمنده قوبوزجی میرزا جان برجورجنه خربجی فخر جرجان
احسانته کور دیلنجی ابلیس قشمر باشیسی ارسطا لیس
اقلیم بلادۀ شیخ الاسلام قولینه ترتب ایتمز احکام)
برحکم قضای ناموافق حسن اولدی جمال عشقه عاشق
بیك جانله حسن عالم آرا چون اولدی او یوسفه زلیخا
معشوق اوله جقکن اولدی عاشق عذرا اوله جقکن اولدی وامق
ایتدی رخ حسنی نسترن زار برخسارۀ عشق وعشق رخسار
الف اوقوسه قدینی ایلیوب یاد تا عرشه چیقاردی آه وفریاد
جیم اوقوسه زلفه ایلیوب دال برنقطه‌دن آکلار ایدی بیك حال
خنجر کبی رادن ایدی بیمی صاقلاردی لبنده حرف میمی
دندانۀ سینی اره سیما ایلردی نهال عمرینی افنا
سیپاره‌سی الده بدر تابان مانند کلف خطی پریشان
اطفال ایدردی درسه دقت بونلر بری بیرینه مودت
وار ایله او کلشنی تخیل پروانه‌سی کل چراغی بلبل
خونکرم ایدی عشقه لعل نوشین فرهادینه جان ویردی شیرین
لیلیسی خیال قیسه مجنون پروانه‌یه شمعی زار ودلخون
حسنك سوزی الفت ومحبت عشقك ایشی حیرت ایچره حیرت
صورنده جناب عشق خاموش کرداب کبی محیط ایدر نوش
سومزمی سورمی کیمسه بیلمز اول رتبه‌ده بیخبر دینلمز
خاموش نه آه ایدر نه افغان مدهوش نه یول بیلور نه ارکان

آینه کبی همان اول آفت
با قدقجه آلوب جناب حسنی
خورشید کبی اوماه مخشب
آتش کبی حسن اواور فروزان
حسنك طلبی ورای امکان
آهو کبی خوش خرام و بدخو
حسن اولده اول فسونکاره
کاهیجه که عشق کوز سوزردی
دیردی که عجب بوچرخ آشوب
بسبللوکه غیری یار کوزل
بدر ایسه مرادی بن شب اولسم
کاهید . تفکر ایدوب اول ماه
هیچ وارمی فلکده بویله کوکب
بن ماهه که ایتمیه اورغبت
لکن بنده حسن عالم آرا
اسمی بلی حسن بی بهانه
برلاله رخ سیاه کاکل
آینهٔ سینهٔ بحر سیماب
دندان ودهانی ایدی بی ریب
اعجازده اول دهانه مقصود
لب تشنهٔ حیرته زنخدان
حیرتده جان اوچشم شهباز
بازوی لطیف شاخ سیمین
انکشت سفیدی شمع کافور
بیمار نکاهی دشمن جان
کردن لب جوده سر وسیماب
انوار صباح وش بناکوش
بازولری کوثر مخلد
کعبن ایدوب اول پری محنا
کنج دهنده خالی کویا
کنجینهٔ سینه کنج نیرنك
تیر نکهی شهاب ثاقب
چشمندن ایردی خضره درمان

بی جان وزبان براوزکه صورت
جذب ایلر او آفتاب حسنی
یکپاره نظرنه کوش ونه لب
الله بیلور کیم اوله سوزان
عشقك غرضی ضمیر پنهان
هیچ کیمسه یه ایلمز تکاپو
مانندهٔ دام پاره پاره
حیرتله بوشوخ جان اوزردی
بن خاکنی ایلرمی مطلوب
آیانه شکل شکار کوزل
کردونی سورسه کوکب اولسم
دیردی نه بوسوز نعوذ بالله
کیم مهر ایده ماهه عرض مطلب
ایلرمی سهایه صرف دقت
ایتمزدی بو ماجرایی افشا
امانه ایدی اوبی بهانه)
سنبللر ایچنده غنچهٔ کل
عقد کهر اولمش آنده کرداب
پردر وکهر خزینهٔ غیب
برنقطه وشرحی آیت نور
پیمانهٔ سیم آب حیوان
آهوی فسون کبوتر ناز
کویا که ضمیری برك نسرین
کلبرك حناسی غنچهٔ نور
کیسوی سیاهی خصم ایمان
کویاکه بوغاز ایچنده مهتاب
خورشید ایکا شچراغ منکوش
انکشتری جوهر مجرد
دوشمدی ایاغه ایاغ صهبا
برمغر بیدرکه کنج جویا
آینه ایچنده نقش ارژنك
سهم ستمی قضای صائب
ظلمت کورینوردی آب حیوان

کاکللری آفت دل و دین
چشمان سیهله نقش ابرو
زلفنده هزار رشتهٔ جان
یکپاره نزاکت ولطافت
ای خامه هزار بارك الله
چون نظم ایله مقصدك هنردر
برماه رخ سیاه چرده
عزرائل غمزه آفت جان
مغرور نکاهنه نه قابل
خط رخی دود نار نمرود
چشمنده . نهفته نطق عیسا
زیر کاهنده . تار پرچم
زلفی که ایدر فسونی آکاه
ایلر نکهی ایدرسه بیداد
خط کرد لبنده نور تنزیل
جلاد نکاهن ایت تماشا
برخسته بوکیم نعوذ بالله
مژکانی که بیم جنبش ایلر
انوار جمالی اولماز ادراك
بررتبه ده در تجلئ ناز
همنالهٔ نی هوسکرانی
فتراکنه بسته نور ایمان
خطلبی خون عقله فتوی
نطق لب تیغ نازه اسناد
بکزردی خط وجمالنه کر
نورسیه اولسه پاره پاره
ذی روح اولیدی غنچهٔ نور
رخسارهسنه خط معتبر
یوق یوق اوغدار پاکه کاکل
ویرمز نکهینه اذن یغما
هاروت نکاهی اینسه اما
ساقی کرم ایله بی دماغم
می ویرکه بودرد چاره سزدر

فرمانته بسته چین وماچین
محرابك ایچنده جفته یاهو
پیوستهٔ تار و پود نسیان
همواره ملاحت وصباحت)
اولدك جذبات حسنه آکاه
عشق دخی سویلمك هنردر
چون آب بقا ورای پرده
فتنه آکا چشمی باغلو قربان
جبریل اوله مرغ نیم بسمل
لعل لبی کوثری آلود
برسوزله قضانی ایلر احیا
ماه ایچره نوشته اسم اعظم
غمزه اوقور العیاذ بالله
عیسایی عروس مرکه داماد
عیساکبی نازل اولمش انجیل
عزرائلی کورکه روح بخشا
عزرائل اوکنده الامان خواه
بیك جند بلا نمایش ایلر
خورشید یاننده برآوج خاك
اولمز ارنی یه کوشی همراز
بزمنده ترانه لن ترانی
زنارکسسته رشتهٔ جان
قربان نکاهی جان تقوی
اعجازیده وعدی کبی بیداد
ظلمنده طوغیدی مهر انور
ایتمز بن اوزلفه استعاره
نوش لبنه اولوردی زنبور
فردوس برین ایچنده کافر
خرمنکه آتش ایچره سنبل
چوقدن یقیلوردی دین ودنیا
افتادهٔ چاه اواور زلیخا)
پابستهٔ رشتهٔ فراغم
دریای سخن کناره سزدر

ساقی مدد ایت که مستمندم
بازار بلاده غم پسندم

لازم بکا نیجه نقد گفتار
تا جنس غمه اولهم خریدار

می ویر بکا ای گل لطافت
هم صورکه نه ایلرم حکایت

ساقئ شراب بزم معنا
بونشئه دن اولدی روح بخشا

کیم حسن ایدوب اشتیاقی افزون
کوندن کونه مه وش اولدی دلخون

درد دلن عشق ایتدی مزداد
بیك فکر وخیاله اولدی معتاد

اندامنه لرزه ویردی بو تاب
آیینه ایدی ولیك سیماب

بختی قره زلف پرخمندن
خوابی طاغتقدی پرچمندن

که زلفنی فرش راه ایدردی
کههمچو صباکلور کیدردی

ناهید کبی اولوب شب آهنك
قالمازدی صباحه نغمهٔ چنك

هرشب ره عمرینی دورردی
خلوتکه عشقه یوز سورردی

هرکیجه مثال کرم شبتاب
باغ امله اولوردی رهیاب

اوبخوده کورنجه چشم یاری
پروانه دن اوکرنوردی زاری

یعنی که اوبلبل خوش الحان
خاموش خاموش ایدردی افغان

پرتبه ایدردی نرم رفتار
اولمزدی خلیده پاینه خار

غمدن نفس الیوب اوبیجان
مانند حباب اولوردی لرزان

ظلمتده کزردی بی محابا
معنا ایدی حرف ایچنده کویا

مهتابه اولوردی سایه کستر
تا اولمیه نوردی یار دلبر

ایتمزدی ایاغ اوزره رفتار
سایهم دوشه یاری ایده بیدار

بختن دخی استرزدی بیدار
شابه ویره خواب یاره آزار

بی صیت وصدا کلور کیدردی
کویا که کوکلده سیر ایدردی

مقصد بوکه ایده سیر دیدار
آکاه نکاهی اولمیه یار

بیدار بولنجه دلنوازن
آچمازدی صحیفهٔ نیازن

سوز غم ایله ایدوب مواسا
خندان کورنوردی شعله آسا

شیرین شیرین دیوب فسانه
شکر خوابه ایدوب بهانه

استردی که یاری ایده درخواب
سویلردی مثلده کاخ سنجاب

ایرلاردی جنون ترانه سندن
لیلی مجنون حکایه سندن

آخر اویودقده اوسمن رو
اول باغه ایدردی چشمن آهو

مجنون وش اولوردی اول خردمند
برساده نظاره ایله خرسند

وار بونده برآشکاره معنی
کیم حسن ایدی عشقه عاشق اما

سیرینه کیجه ایدردی رغبت
ایتمشدی نیازه نازی سبقت)

زهنکه معنی اویله بربر
کیم آبی بنفشه خاکی عنبر

اول باغ بهشت اوخاك خرم
خاك ایدی ولیك خاك آدم

سدره ایدی نهال او باغه یکسر
برخام اریك آنده چرخ اخضر

سرسبز کیاهی عمر جاوید
شبنملری نجم وغنچه خورشید

برقلزم نور سرخ کلزار
لؤلوی خوشابی لعل شهواز

رخشنده چراغی نور تنزیل
فرش چمن آنده بال جبریل

شبولری شبچراغ ایمان
کلبرك خزانی جوهر جان

زرینلری بحر وکانه قیمت
نرکسلری یادکار جنت

مریخ ایدی پاسبان بستان
آی چیچکی آنده بدر تابان

مرجان وعقیق کنج درکنج
اشجار ثمار سیب ونارنج

اخترله دوشنمه صحن هامون
الماس چاقل طاشندن افزون

شهبازی دکل شکاره مأنوس
صید ایلر ایدی تذروی طاوس

برحوض مبارك اول مقامی
سیراب ایدر ایدی فیض نامی)

ایتمش مکر اول ریاضی مولا
بکپاره کومش صویله اروا

مرأت جمال شاهد غیب
اول حوض جلی ایدی بلاریب

پنهان ایدی کونه کونه حالات
دریای صفات وکوهر ذات

هر بر صدفی دفینهٔ نور
چون پیلهٔ چشم روشن حور

آیینهٔ سیم حوضه هردم
تصویر اولنوردی بشقه عالم

اول حوضه فلك غریق ومبهوت
مهرومهی همچو یونس وحوت)

بر پیر جوان ضمیر و عیار
اولمشدی اوپرده میهماندار

نامی سخن وعزیز ذاتی
مسبوق ایدی چرخدن حیاتی

ماهیت حسن وعشقه عارف
خاصیت کرم وسرده واقف

اندیشه سی شبچراغ عرفان
سرداش ضمیر جان وجانان

هم مسئله هم کتاب منزل
هم معجزه هم نبی مرسل

قصد ایلسه بی سلاح وجوشن
ایلر ایدی صلحی جنکه رهزن

که دیو اولوردی کاه پری
که بحری اولوردی کاه بری

کمرهلره خضر راه اولوردی
بیکسلره پادشاه اولوردی

که عالم اولوردی کاه شاعر
که زاهد اولور کاه ساحر

فرماننه یأس وشوق محکوم
امید ورجا پانده مظلوم

امریله اولور روان دمادم
که اشك وسرور وکاه ماتم

مسرور ایدر ایدی سوکواری
مخمور ایدر ایدی هوشیاری

اوصاف ذکاسی سویلنمز
معنالری وار که کیمسه بیلمز

محتاج آکا جمله خلق عالم
آنکله بولور حیاتی آدم

افکاره کوره و یرنسلی
مرآته کوره ایدر تجلی

قصد ایلیجك ایدر نه مدت
برآنده ضدی ضده علت

كاه اولدی اسیر چاه محنت
شان سخنه بو بابه دوندر
ای طالب شبچراغ معنا
بومعنیده بر ایکی مباحث
عاقل قیلغند . بعض مجنون
كویا كه سخنوران پیشین
هیچ كیمسه ده قالیوب لیاقت
بو كرچه دكل جوابه لایق
اماكه رازده یاوه سنجان
زعمنجه سخنور زمانه
زیاكیء هرزه خواب منحوس
بر برینه ایلیوب تكاپو
وارمی هله سویلنمدك سوز
شمدی قنی اول سخنور روم
یا محنتیء بلا كشیده .
اشعاری آلوب كوتوردیلر حیف
قیملریمز بیلنسون احباب
باشن صاله رق تعجبانه
بر برینه صاتق ایچون اشعار
دیكر متشاعران كتاب
كراكهء صوف پرمباهات
عندنده معظم مطالب
صكره بر ایكی كوزلجه اوغلان
ایش كورمده كاسه طبعه نفرت
اولمزهله سوختوات شاعر
ای خرده شناس معنیء پاك
اسماهمه دم ایدوب تبدل
ضد یتی صانمه ذاتندندر
حاشاعبث اوله نظم وتغییر
مقدوره كه مقتدر كركدر
فیاض سخن جناب حقدر
اوصاف خدایه غایت اولمز
تدقیق نظرله ایله انصاف

كاه اولدی عزیز مصر دولت
اوصافی دروغدن فزوندر)
انصاف ایله قیل كلامم اصغا
تطویل كلامه اولدی باعث .
بوقدر دیه دوشدی تازه مضمون
هب سویلیهلر زمان پیشین
شاعرلرك اوله كاری سرقت
صرف ككهر خطابه لایق
پسمانده ء قوم جان بن جان
سجاده نشین قهوه خانه
آتشلر ایچنده پیر ققنوس
دیرلركه افندی بویله دربو
قالمشمی مكر دینلمدك سوز
زمی اوطهباشی پیری مرحوم
عینی چلبی اونور دیده
قالدق هله بزبقیة السیف
ارباب طبیعت اولدی نایاب
دیركه قوجه ثابت زمانه
مضمون نوی ایدرلر انكار
كیم اكثری خواجكان كتاب
موج آور بحر اصطلاحات
ازبرانه منشآت راغب
طنبور وشراب وبعض دیوان
بونلرله ایمش مدار قوت
ایتم اوكروهی بحثه دائر
كوش ایت كه نه در بوكلك چالاك
دور فلكه كاور تحول
آثار بتون صفاتندندر
وار هرصفت خداده تأثیر
سویلمكه سویلدركركدر
انسان بوعطایه مستحقدر
فیض سخنه نهایت اولمز
اول فیضی توكندیلرمی اسلام

بی غایه وبی قیاس وتخمین
ازجمله تجدد حوادث
سن قدرت فهمی ایله پیدا
كوردكده بوایكی مبتلایی
كاه ایلدی روی حسنه دقت
رحم ایلیوب اول ایكی جوانه
فی الواقع ایدوب اوپیر همت
اولدی همهدم بوفق دلخواه
چوق سورمدی نیلیم بوبازار
بیلم كه نه روزكار اسدی
وار ایدی قبیله ایچره برمرد
حاكدی سراسر اول دیاره
جاسوس قضادن اولدی آكاه
كردونكبی جوره قیلدی همت
امر ایلدی كیم بوایكی سرباز
امرینه تخالف امر دشوار
سیر ایت كه سپهر بی وفایی
حسن اویله خیال قوردی كویا
یعنی كه چكه بر آه جانسوز
فی الحال كاوب سخن یتشدی
حسنه نیجه نصحه ایتدی آغاز
اول مرد ایله دوشمز انكسارك
برهانلری سرد ایدوب تمامی
یقمق بوبنایی نار واردر
سن نامه یاز ایلیم بن ایصال
ناچار قالوب همان اول آفت
سوز چوقدی اكرچه خامه سنده
اول نصحه چو امتثال قیلدی
بونامه اویار جانه كتسون
بونامه كه برقفیر دندر
برظالمه دركه بادشهدر
ای بنده سنه ایفس اولانشاه
منظورك اولان شكسته بندم

سویلنمده نوبنو مضامین
مضمون نوه . كلمی باعث
بن سویلیهیم سن ایله اصغا)
فهم ایتدی مآل ماجرایی
كاه ایلدی عشقه صرف همت
بو اولدی میانجیء میانه
كوندن كونه تازهلندی الفت
بر بیرینه مشتری ایكی ماه
چوق كوردی بوذوقی چرخ غدار
كل صولدی هزار صوتی كسدی)
حیرت آدی كندی شبر بی درد
ضابط كچنور بو ایكی یاره
كیم حسن ایله عشقدر هواخواه
چكدی آره پرده سد فرقت
بربیرینه اولمسون نظرباز
آیرلدی اول ایكی ماه ناچار
راحت قومز ایكی آشنایی)
تنها ایده حیرت ایله غوغا
اول دشمنه اوله خانمانسوز
اماكه بوزق دوزن یتشدی
كیم حیرته اوله ناوك انداز
آیینه سیدر جمال یارك
بواولدی نتیجهء كلامی
كیم بریوزی یاردن بكادر
بردمدخی بویله خوش كچر حال
مكتوب ایله ایلدی قناعت
قان اغلایه یازدی نامهسنده
بوطرز ایله عرضحال قیلدی)
برآهدر آسمانه كتسون
كوكلی كبی كاغدی شكندز
نامهم نظرنده خاك زهدر
شمدی نهسبیدن ایتدك اكراه
شمدی كیمه بسته حین افندم

کرچه بیلوردم جدا دکلسین
دوشدمسه نیازه نازنینم
حیرت بکا وصله اولدی مانع
فرض ایلیه‌لم که خاکسارم
ای حالمه رحمی اولمیان یار
بیلارجه کل بهارك اولدم
ایتدم سکا جان وسرله رغبت
الآن که حالم اولدی مشکل
یاوصل ایله سندن آلوردم کام
حیرت بنی قیلدی زار ومضطر
کروار ایسه سنده باکا رغبت
البته قبیله کوش ایدرلر
ای اخترمی سیاه ایدن ماه
برآفته سنده دوش اولورسین
حسرتده قومه بوخاکساری
شکر ایله خدایه ای سمن تن
باللی که قبیله ایچره عادت
ارکیم ایده نامزددن اکراه
اولدمکه کلام ایروب ختامه
آلدی سخن عزم راه قیلدی
بولدی کلوب عشق لال وخاموش
نه دوزخ غم نه ذوق دیدار
دیدی که سخن بتر بو احوال
هم باق که جناب حسن یکتا
بیك یأسله ایلیوب شکایت
عشق اوسوزی کوش ایدوب آیلدی
برنیجه زمان کچوب اوزندن
صوردیکه نه کونه نامه‌در اول
چون آلدی نکاه ایدوب سراپا
اول آن الوب الینه خامه
سرنامهٔ نامه نام سبوح
معموز ایدن عالم بلایی
حسنی ایدن آفتاب رخشان

اول رتبه‌ده بی‌وفا دکلسین
الدن نه کلور قفس نشینم
برنامه‌یه سنده اولمه قانع
یوق شبهه که خاکپای یارم
فکر ایله که روز آخرت واز
آخر که خزان ایرشدی صولدم
هم قدرتم اولدیغنجه خدمت
ترك ایتمه بوزاری مرحمت قیل
یا مرك ایله زنده ایلرم تام
غیرت سکا دوشدی ای دلاور
وار آه وفغانه ایله عادت
وصلله سنی خوش ایدرلر
وهم ایله که منقمدر الله
آهم کبی شعله‌پوش اولورسین
برسوزله تسلی ایله باری
یاسن بن اولیدك آه بن سن
سندن بکا در همیشه رغبت
دختر قالور اوده خواه وناخواه)
دست سخنه ویرلدی نامه
هدهد کبی قصد شاه قیلدی
آیین قدیمی اوزره مدهوش
کویا که نه یار وار نه اغیار
بونامه‌یی آچده کورندر حال
سندن نیجه ایلمش تبرا
فرقت سوزین ایلمش حکایت
تکرار دوشوب بنه بایلدی
کلدی سوزه قان کلوب کوزندن
کوستر نه سیاه جامه در اول
فهم ایتدی ندر مآل دعوا
یازدی اوده برجوابنامه)
پیداکن عقل وخالق روح
مهجور ایدن ایکی آشنایی
عشق ایدن آتش ایچره بریان

مأیوسه ویرن امید وصلت
ای بنده‌سن اولدر یحیی خنکار
نامه‌ك دل زاره واصل اولدی
بیلمم نه فسوندی اول فسانه
دوزخ دیدیکم نه جانه منت
برنیجه زمان که لال ایدم بن
صاندك بنی کورمیوب اویانق
بن ایسه بووقتی ایلیوب یاد
برچاره سزم ندر بو جبرك
ای کندوبی بنده عد ایدن شاه
خون صانمه کوروب النده حنا
ظن ایتمه که غم خرابی سنسین
شوریده بنم که بیك غمم وار
بلبلده کوروب فغان هیهات
چون استدك اوله آشکاره
غرغای محبت ایسه مقصود
فرمان سنك حصولی بندن
چون اولدی جمال عشقدن دور
ایتشدی اوشمی زیب زانو
پروردهٔ شیر ایدوب مقدم
قیلمش آنی موسم صباده
تنهاده فغانی ایلیوب کوش
چون پرده‌دن آشدی ساز فرقت
حس ایلدیکم اوما هپاره
حسن ایتمده ایدی دمبدم آه
عصمت بوکا صوردی سوزودردی
حسن ایلدی ماجرایی تقریر
کیم خستهٔ عشقه صورمه دردین
پروانه‌یه صورمه خواهشندن
اول آتش غم که دوشدی جانه
عصمت ایشیدنجه بو جوابی
سوبلندیکنه اولوب پشیمان
زعمنجه اولوب فسانه پرداز

مأنوسی ایدن اسیر حسرت
تدبیر ندر المده نم وار
اوق دکدی و یاره حاصل اولدی
دوزخ خبرین کتوردی جانه
پرسوز وار ایچنده آه فرقت
اول خوف ایله پرملال ایدم بن
معشوق بنده سنسین عاشق
حیرانلغه دل ایدردی معتاد
بالله نه تیز توکندی صبرك
یوسفدر اولان فتادهٔ چاه
بی بهره در عشقدن زلیخا
روشن کونك آفتابی سنسین
هرغمده بنه بیك عالم واز
پروانه‌یه تهمت ایتدك اثبات
آسان کورینور فغانه چاره
اشته فلك اشته آه پردود
جان ویرمه بنم قبولی سندن)
حسن اولدی اوفکرت ایله رنجور
عصمت دیه‌رك برآتشین خو
ویرمش اوکله عرقله شبنم
جوبار حیادن آب داده
طوبدی غم حسنی اولدی بیهوش
کوش ایتدی اصولی ایله عصمت
برمهره دیلر کاوله ستاره
برعشق بیلوردی پرده الله
کوش ایتدی جواب آه سردی
رؤیاسنی ایتدی بویله تعبیر
درتمه اوبیکسك نبردین
سوداسنی آکله سوز شندن
لطف ایله که دوشمنون زبانه
افکارینی آشدی اضطرابی
کوش وایه اوردی مشت خسران
سرنامهٔ نصحه ایتدی آغاز

دیدی که ایا کل مرادم
نورستهٔ کلشن فؤادم
هردرد که وار دواسی واردر
هرخسته که وار شفاسی واردر
افسانهٔ یأسه اولمه معتاد
دوشدکسه‌ده عشقه ایتمه فریاد
غایت حذر ایت که ای کل اندام
بونطقکی طویمسون لب وکام
افغانکی ایلمه زیاده
ناموس خیالی ویرمه باده
برحرف که لبدن ایده پرواز
بیك کوشده اولمز آشیا نساز
اولسری که خوشجه طوتمدك سن
برسینه‌ده ایلمز نشیمن
حسن اول سوزی کوش ایدوب اوزولدی
زهر آغلدی آجی اجی کولدی
دیدی که عجب بوله کیدرسین
سیلابه قرار حکم ایدرسین
ممکنمی که عشق ایدهم انکار
سن آکلادیغك دکل بو اسرار
ناموس نه‌شی حیا نه سوزدر
پروانه‌یه مومیا نه سوزدر
بن سرخوش اولدیغم نه میدر
سن نهی بیوریغك نه شیدر
لازمسه اکر سکا فسانه
سن دکله بن ایلیم ترانه
دریا کبی بردن ایلیوب جوش
ای عشق دیدی واولدی خاموش)
جمع ایلدیلر قبیله‌یی هب
عشق ایلدی آنده عرض مطلب
کیم کوهر حسنه طالبم بن
غوغای طلبده غالبم بن
غوغایه اکر دوشرسه تدبیر
اشته قلم اشته تیغ وشمشیر
اولدر ایسه دل آکا صدقدر
جانان ایله جان خلف سلفدر
سادات قبیلهٔ محبت
بربیرینه ایتدیلر اشارت
کیم باوه‌یه باشلامش بو بیدل
مجنونه ندر دوای عاقل
هر بیری طاقلدی حسب طاقه
بیچاره‌یی آلدیلر مذاقه
کیمی دیدی تیغك ایله تیز
افیونه بغایت ایله پرهیز
کیمی دیدی خولیا بلادر
ایواه بو درد بی دوادر
کیمی دیدی شعره ایتمه رغبت
زیراکه ویرر خیاله صورت
کیمی دیدی تختکز مبارك
شاهم اوله بختکز مبارك
کیمی دیدی خیلی طرفه مجذوب
اکلمه دکلی یوخسه مطلوب
کیمی دیدی وار الده شمشیر
مجنونك اولور دواسی زنجیر
قالدی آره‌ده عشق وغیرت
ذوقلندی بتون بنی محبت
ناچار قالوب اوصرد حیران
اعدا اره اولدی عبد فرمان
صوردی سببی ندر بو بیداد
کیم ایتدی قبیله آنی ایجاد
موجب نه که مسخره اولدی حالم
حمل اولدی فصاحته مقالم
نصح ایتمکزه نه اولدی حائل
معقوله دکلیم یا قائل
زجرك سببن بیان بیورك
جرمم وار ایسه عیان بیورك

سادات قبیله جملهٔ هب
قیلدیلر آکا بیان مطلب
کای طالب حسن اولان خردمند
کوشکده طوررسه کوهر بند
فکر ایله که جمله آشنایز
هب شور وهوایه مبتلایز
برسوزله کیم اولدی یاره واصل
برغنچه ایله بهاره واصل
هیچ ممکن اولورمی رنجسز کنج
چوق کیمسه‌یه ایردی کنجسز رنج
دعوامزی صانمه حیله مزدن
وار قیسه‌ده صور قبیله مزدن
عشق اکلادیکم ندر سرانجام
غوغای مقاله ویردی آرام
دیدی بیورك نه اوله خدمت
من بعد من وبلای محنت
سادات قبیله ایتدی تدبیر
کیم مهرینه ایله نقدی توفیر
حسن عقدینه چوق بها کرکدر
اول سکا کیمیا کرکدر
طورمه سفر ایت دیار قلبه
جان باش قو رهکذار قلبه
اول شهرده کیمیا اولورمش
یولده بلی چوق بلا اولورمش
بیك باشلی براژدر منقش
مومدن کمی آلتی بحر آتش
بیك یللق یول خرابهٔ غم
آنك اوته‌سی سرای ماتم
مشهور اولوبك باشنده جادو
هرمویی یلان یالان دکل بو
بردشت ایچنده دیو وپری
ارسلان قپلان وحوش بری
جن نوعی هزار بدلقالر
جادو قیلغنده اژدهالر
مظلم کیجه‌لرده غول یابان
آوازه‌سی رعددن نمایان
سحر ایله یاغار اودشته آتش
کاهیجه‌ده افعیٔ منقش
الله معین اولوب کچرسك
قلب شهرینك آبنی ایچرسك
قیل آنده کی کیمیایی حاصل
کل بونده اول اشته حسنه واصل)
عشق اولدی بو مژده‌دن فرحناك
بیك شوقله قیلدی جامه‌سن چاك
فی الحال صوروب دیار قلبی
طوتدی ره رهکذار قلبی
غیرتده اولوب اکا قلاودار
قیلدی ایکی یار عزم دلدار
چون کیردی اوصرد راه راهه
اول قدمنده دوشدی چاهه
اماکه نه چاه چاه کرداب
مانند ابد وراسی نایاب
غیرت دیدی آکا ای فدایی
قارونه صور ایمدی کیمیایی
دیجور فراقدن نشانه
بحر ظلمات بی کرانه
دوشسه بوکا خضر اولوبده کمراه
اولور باری یولده عمری کوتاه
والحاصل او مهر عالم آرا
برعکس اولوب ایتدی چاهی مأوا
قصد ایلدی طارم سماکه
بربشقه سفر کورندی خاکه
کیتدی نیجه ماه وسال وایام
قعرین بولوب آخر ایتدی آرام
بردیوه مکر او چاه محنت
اولمشدی مقام خواب راحت

بر دیوکه وارنجه سپاهی	هر بیریسی معدن سیاهی
طوندیلر اوایکی دردمندی	طاقدیلر اباغنه کندی
عرض ایلدیلر او دیو مسته	کیم صید بودر شکسته بسته
قارشو چاغروب او دیو هائل	مهر اولدی زحلله صان مقابل
دیدی که نه راهه ایلیوب عزم	دوشدك بن چاهه بویله بی حزم
طویەم غم حسنه جان فشانسین	زر طالبیسین اسیر کانسین
لکن بونه فکر بکنمادر	ادراك دکل باشه بلادر
سن قنده او آفتاب قنده	دریا قنده سراب قنده
خوش قسمت ایمش بزه وجودك	باغلاندی بصیرت شهودك
کیم واردی دیار کیمیایه	عنقایه ایرشدی یا همایه
عشق آتش کین ایله اولوب کرم	دیدی نه کرك بوسوزلرك نرم
قتل ایتمه دکلیدر مرادك	الآن الکده ظلم ودادك
کویاکه بوسوزله فکر جانان	کوکلمدن اولورمی ذره پنهان
قورقمقه دوشمه بی محلدر	وصلت دیدیکم بنم اجلدر
غم مشعلیدر بوسوزنك اولماز	جان و برمك اولورده دونمك اولماز
اول دیوانین بدسرنجام	حبس ایتمکه قیلدی امر واقدام
تا ایلیه شحم ولحن افزون	صکره آنی طعمه ایده ملعون
برنیجه زمانلر عشق و غیرت	قالدی اوراده اسیر محنت)
برصبح سخن ینشدی اول پیر	کلدی سرچاهه ایتدی تقریر
کای بستهٔ چاه اولان جوانلر	هنکام بلاده مهربانلر
عزم ایلیکز خلاصه طورمك	یول قورقولیدر خلاصه طورمك
بوچاهده هیچ خلاص یوقدر	افتادهلره مناص یوقدر
الان چهده بر رسن وار	جنلر آکا دکل خبردار
بر پیر آکا طلسم یازمش	حفظ ایتمکه جنلی اسم یازمش
کیم اول رسنی طونارسه محکم	حفظ ایلر آنی او اسم اعظم
امر بنی طوتوب اوایکی جانباز	منصور اولوب اولدیلر سرافراز
غیرت دیدی عشقه ای برادر	کل یول اری یولده اولمق استر
بال آچدی ایکی همای دولت	دوشدی یوله همچو بوم غربت
افتاده لکه غم اولدی منضم	دوشدی یولنه خرابهٔ غم)
بردشت سبهده اولدی کمراه	یلدای شتا بلای ناکاه
بردشت بوکیم نعوذ بالله	جنلر جریده اونار آنده هرکاه
بربیرینه خوف و یأس لاحق	که قار یاغار ایدی که قرانلق
دیجور ایله برف ایدنجه الفت	برقالبه کیردی نور وظلمت

سرمادن اولوب فسرده مهتاب	شبنم یرینه دوکلدی سیماب
بوزدن قیریلوب سپهر مینا	دوشدی یره ریزه ریزه کویا
سرما ایله برف اولنجه منصب	دندانی صیرتدی زنکیٔ شب
بیك میخ ایله نعل ماهی انجم	دیجور شتادن ایلدی کم
ماننده ستارهٔ شب افروز	کاهی کورینوردی روز فیروز
ماهیلری صید ایچون سراسر	باغلو ایدی اوطهلرده اخکر
غبرایه آغاردی سقف خضرا	طوتماسه ستون نخله سرما
دریاری کشت ایدنجه کاهی	آهویه غدا اولوردی ماهی
جره اکر اولمسیدی لغزان	دوشمزدی زمینه تا حزیران
مریخك الی طوکوب شتادن	دوشدی یره خنجری سمادن
شیر فلك اولدی شیر برفین	دندانی برنده ایدی پروین
بخبسته اولنجه چشم کریان	کوزلکله آراردی مرکی مردان
باروته شتاب ایدردی آهو	آغز اوتنه کلوردی تیهو
اغرب بوکه طوکدی راه افکار	سکته ایله کلوردی طبع اشعار)
اول خوف وخطردن عشق آکاه	بیك دهشت غمله اولدی کمراه
بیلدی که شهر دکل اووادر	اما یا سحر یا سیمیادر
اسباب هلاك هب مکرر	آوازهٔ رعد و برق وصرصر
دریای ظلام موج بر موج	غولان خیال فوج در فوج
کوردی قارهلردن آشدی ظلمت	ایتدی اوجوانی غرق دهشت
ایتدی نیجه سرسری تکابو	ماندهٔ کرو باد هرسو
ناکاه آنی کوزدی اول پری وش	خرمن کبی پر مخوف آتش
قطران جحیمدن نشانه	اوستنده زبانه برزبانه
بر پیره زن ایمش آنده مأوا	جادوی مخوف دیو سیما
دوزخده مقری صانکه شیطان	درت یانی جحیم وزفت وقطران
باشی قره طاغدن نمودار	آغزی دیشی کهنه کور کفار
بورنی موده بورننك اوواسی	صرتلان یتاغی کلر بوای
صارقش لب زیری تا بزانو	ماننده ناوفیل بدبو
قاپلو بغه ایکی چشم بدرنك	کرپکلری همچو پای خرچنك
ایکی مه شکلی ایکی خنزیر	برکاز ایچون ایتمش آنی سرزیر
قاش یاپمش ایکی قره چیانی	صاچ یاپمش ایکی کومه یلانی
تارله قوغوغی ایکی قولاغی	کرپی یووه سی صچان یتاغی
آتش ایله سو یاشور زبانی	کویا او جهنمه زبانی
کهاره سوار اولوردی چون باد	که آتشه ایتدوردی فریاد

اولادی طوغردی بریانندن
طعمه ایدریدی بینه تکرار
اول دمده سخن حضوره کلدی
کوردکه او پیری عشق چالاك
حسنی آکوب ایتدی آه وفریاد

یوتدیغی چو جفلرك قاننددن
طوغوردیغن اول کریه بدکار)
کن امری کبی ظهوره کلدی
کریان اولوب ایتدی سینه سن چاك
هم قیلدی بوشعر پاکی انشاد)

خوش کلدك ایا برید جانان
جان اوله فدای عید جانان

بخش ایت بکا برنوید جانان
بی سود اوله می امید جانان

یارك بزه برسلامی یوقمی

ای خضر فتادکان سویله بوسری ایدوب عیان سویله
اول سن بکا ترجمان سویله کنم ایتمه یکان یکان سویله

غم دفترینك تمامی یوقمی

یارب نه انتظار در بو کچمز نیجه روزکار در بو
هب غصه وخارخار در بو طویسم که نه شیوه کار در بو

وصلت کبی بر مرامی یوقمی

چیقدم سرداره همچو منصور آوازم اذان نفخهٔ صور
غم قیلدی کاومی شاه منصور اولدم سپه بلایه محصور

اول پادشهك پیامی یوقمی

کام آلدی بوچرخدن کدالر فردالره قالدی آشنالر
طورمزمی اوعهده وفالر کچمزمی بوایتدیکم دعالر

حال دلك انتظامی یوقمی

دل حیرت غمله لال قالدی غالب کبی بی مجال قالدی
کوندردیکم عرضحال قالدی الآن براحتمال قالدی

انصافك او پرده نامی یوقمی

بازایتدی سخن در خطابی
سن یاریکی بیخبرمی صاندك
عاشقدر اوساکا صانمه معشوق
فریادیکه یتدی حسن یکتا
اماکه نه تیغ تیغ الماس
یك مصرع ذوالفقار حیدر
رشك آور تیغ چشم ابرو
قان ایرماغی جویبار آتش
ماه نوآکا نیام غرا

بوطرز ایله ویردی کیم جوابی
یوخسه سنی ترك ایدرمی صاندك
کوش ایت که بودر کلام موثوق
برتیغ مجوهر ایتدی اهدا
جلاد عدو شهاب وسواس
برآیت کارزار حیدر
خامشکن شاعر هجاکو
زهر اجل اژدر منقش
باشندن باشه جوهر ثریا

برتیغ که بحر بی کرانه
چکمش انی بیضهٔ قردن
چون غمزهٔ دلبران طناز
خونخوار ولیك ظلمی دافع
دعواکه سنك کواهدر بو
هرنسنه که سد اوله بوراهه
هم بردخی برسمند دلکش
سوکلون کبی برسمند کلکون
موج آور آب لعل ویاقوت
سرتا بقدم بهار کلپوش
اندامی خمیرهٔ نزاکت
تیز ایلسه شیوهٔ خرامن
رفتارینی ایلسه مساعد
برتبه ده درکه زور رفتار
چون طی مکانه همت ایلر
آرامه آیاق ویرسه کاهی
هرمویی طربده تار طنبور
صوکبی آقار زمین وکانه
عنقای سخن شناس وخوشدم
والحاصل اواشقر سبکبال
اول تیغ ایله عشق برق جولان
هرغول بلاکه چیقدی راهه
کوش ایتمش ایدی اوسرکذشتی
چیقدی یولی اوزره شمدی ناکاه
مومدن کیلر ایدوب هویدا
چون آتش اوقومه ایتمز آزار
کشتیلری برهوا طوتارلر
کشتی ولی نخل سوره بکزر
کویاکه جزیرهٔ فلاکت
هربیری مثال کوه سرخاب
تابوت ایدی ایلك کشتیٔ موم
اول فلك اونار برفلاکت
چون دولر ایتدی عشق دعوت

صوبرینه جان ایدر روانه
سرپنجهٔ آفتاب روشن
آشوب قضایه حرف انداز
کج جانلره جواب قاطع
کج باقه که تیغ آهدر بو
قیل آنی حواله تیغ آهه
ایتدی سکا تحفه اول پری وش
کلزار بهشت وقلزم خون
رفرف کبی راهوار لاهوت
صهبا کبی لعل رنك وپرجوش
هرجنبشی جلوهٔ قیامت
ویرر ازله ابد پیامن
کردینه ایرشمز آن واحد
اجزای هوایه ویرمز آزار
اجزای زمانه سبقت ایلر
قاره طاش ایدریم سیاهی
آواز دهیلی نفخهٔ صور
آتش کبی صحرار آسمانه
پروازده شعلهٔ مطلسم
ایلرسنی شهر قلبه ایصال)
غم دشتنی ایتدی ریك میدان
قیلدی آنی طعمه تیغ آهه
آتش یمی اوزره موم کشتی
اول قلزم آتش جکرکاه
قیلش نیجه دیو اوبحری مأوا
آزرده اولورمی ناردن نار
چوق ایله بی نوا طوتارلر
کالبدی سرخ شعله پیکر
برسوز بلا قزل قیامت
طوپطولی ایچنده دیو کهراب
اولماز کیرنك مزاری معلوم
هب شمع مزاردن عبارت
کل کشتی‌یه بوله سین سلامت

عشق ایلدی ماجرایی اذعان   صبر ایلیوب اولمدی شتابان
اماکه نه چاره راه مسدود   هیچ اولمدی بر طریق مشهود)
ای خالق کرد کار تاکی   بو محنت خار خار تاکی
رهزن نه رواکه یول سنکدر   کرخواهش ایدرسك اول سنکدز
لازمی هر اهل درد پرشور   چیقمق سرداره همچو منصور
ایتمه بنی فرقته نشانه   بد عهدی نه حاجت امتحانه
چون ذرهٔ عشقه مظهر ایتدك   خورشیده باشم برابر ایتدك
جادولر الده ایتمه بسته   اولدر بنی قویمه بویله خسته)
قالدی اوراده اسیر حیرت   نه تاب کذر نه فکر عودت
نطقه کلوب اشقر کل اندام   دیدی نه سبیدن ایتدك آرام
عشق ایلدی در اشکی ریزان   سوزسویلدی همچو در غلطان
غیرت کبی بوق پر ایله بالم   بو آتش ایله نه اوله حالم
اشقر سوزیلوب مثل عنقا   اون آتشه کیردی بی محابا
برنارکه دودی دود نمرود   غولانی سپه نمود نمرود
دنیالری طوتمش آتش غم   کردابلری چه جهنم
دوزخ ولی شعله زار سیماب   هر اخکری جرعه نوش کرداب
هر غوطه‌سی بر محیط آتش   هر لجه‌سی بر جحیم سرکش
طوفان شراره موج بر موج   پروازده اشقر اوج براوج
پرجوش بلا محیط اول آتش   شعله آکا اول سمند سرکش
نار ایتدی جمال عشق تشدید   خوناب شفقده صانکه خورشید
غیرت دیدی عشقه یاقمه جانك   بو آتشیدر او کیمیانك
ماننده عقاب ایله پرواز   اول بوتهٔ امتحانده ممتاز
صانمه که بوقاپودن کلورسین   آتشده کیدر صودن کلورسین
دود ایچره قالوب او مهر روشن   برفته ایدی خسوف مهدن
بال آچش آنك یانده غیرت   پروانه ولیك شیر صورت
غولانی ایدردی هم دمادم   بر تیغ ایله جان بر جهنم
والحاصل او آتشین راهی   کچدی چو نسیم صبحگاهی)
بر ساحله ایردی کیم کذاری   فردوس ریاضنك بهاری
بلبللری طوطیٔ سخنساز   بغالری سوز وسازه همراز
طوفان چمن بم زمرد   بر کوك یشل عالم زمرد
هر سوده شکوفه‌لر نمایان   پرخنده مثال ماهرویان
هر غنچه‌سی بر بهار خرم   هر شبنمی بر سحاب پرنم
صحرا طولی نرکس وقرنفل   پیکانه کیاهی ورد وسنبل

بر رتبه هواسی صاف ودلجو   بلبللری غنچه کبی خوشبو
سیر ایلیوب عشق او باغ وراغی   بر آه ایله تازه لندی داغی
نهتکه معنی یی ایدوب یاد   بوشعر نوینی قیلدی انشاد)

ای خوش او زمانکه دل اولوب شاد   جان ملکی ایدی مسرت آباد
ایتدم او هواری ینه یاد   الله ایچون ایله ای فلك داد
آرایش روزکار ایدم بن
بر باغ ایدی کیم بوجانه مأوا   هر غنچه‌سی جنت ایدی کویا
فرقت کلوب ایتدی جمله یغما   کوکلمده او نشئه قالدی حالا
مست می اعتبار ایدم بن
هیچ بوغدی سپهره بر نیازم   درکار ایدی عیش ونوش وسازم
یاغنچه کزردی سرو نازم   آچلمامش ایدی بویله رازم
رشك آور نوبهار ایدم بن
شمدی غم انتظاره دوشدم   بلبل کبی نوبهاره دوشدم
چوق ناری چکوب کناره دوشدم   ساغر کبی پاره پاره دوشدم
مینوش عتاب یار ایدم بن
ای واه او روزکار کچدی   کل کچدی ونوبهار کچدی
دیدارکیم اولدی یار کچدی   جان تشنه قالوب خمار کچدی
معشوق ایله باده خوار ایدم بن
جانان ایله عیش ونوش ایدردم   کرداب کبی خروش ایدردم
بزم میی شعله پوش ایدردم   بلبللرینی خموش ایدردم
غالب کبی کامکار ایدم بن

بوشعری اوقورکن اول ماه   برصوت غریب ایشتدی ناکاه
بر طوطیٔ سبز آل منقار   برشاخده ایلر آنی تکرار
کیم دختر شاه چین اوخونریز   بوباغه کلور چو صبح کلبیز
اول دخترك آدی هشربادر   آدمکشدر پری لقادر
یازق سکا ای جوان یازق   اولورسك اوشبو کار وعاشق
ذات الصوره واررسین البت   ایلر سنی مبتلای محنت
عشق آکا باقوب غروره کلدی   اسرار خفی ظهوره کلدی
حسن آدینی آلوب دیدیکه هیهات   اغیاره محبت ایدم اثبات
اول طوطیٔ سبز ایدوب بونی فاش   خضر ره غیبه اولدی یولداش)
وقتاکه نه کوردی عشق پرشور   اول باغه ایرشدی بر بلوك حور
بر ماه ایله بر کروه اختر   سیاره‌لر ایچره مهر انور
اول ماه که او کروهه شهدی   اول جند پری یه یاد شهدی

برحور نکاه وروح منظر
انجق اوقدر که او سخنکو
بیك ناز ایله ایتدی عرض دیدار
آیا که حسن میدر بو مهوش
یوخسه بو یرك پریسیدر بو
عشق ایلر ایکن بو فکری تکرار
برتخت کتوردیلر مجوهر
اول ماهوش اولدی آنده جالس
اطرافه ایدوب نکاه دقت
فی الحال کتوردیلر حضوره
برمجلس عیش ایدوب مهیا
عشقه نیجه احترام قیلدی
فی الحال کتوردیلر صبوحی
آغوش عریش ایچنده اول شاه
صهبا و پیاله جوش برجوش
ساقینك النده ساغر نور
لب برلب ایدی سبو وساغر
شکر ایتدی کوروب سبو اوحالی
یاقوت کبی شراب انکور
ساقی دخی کندی اول پری‌وش
دست نکهنده جام رخشان
بیك جام ایچوردی هر نکاهی
اول تیغی آلوب اوصبح کلکون
اول باغه که یاقدی عشق پرشور
نه ماه نه اول کروه اختر
آغازه نتیجه ویردی انجام
چون عشق اوشوخی حسن صاندی
یول قور قولی تیغ آه نابود
نه تاب سفر نه تاب غربت
ذات الصوره اولوب روانه
غیرت اولوب عهدینه وفادار
چوق عشق ایله غیرت اول سمنبر
نه کوردی که برغریب قلعه

عیبله جناب حسنه بکزر
خاموش ایدی بوکل سمنبو
عشق اولدی همان چونقش دیوار
کیم سینه‌می قیلدی کنج آتش
یانده پری چریسیدر بو
سررشته‌یی ایتمامشکن اظهار
قویدی اوکروه نور پیکر
مهر اولدی یا حوض نوره عاکس
امر ایلیوب عشق قیلدی دعوت
غرق اولدی همان اونور نوره
بیك کونه مسرت اولدی اجرا
یانده آکا مقام قیلدی
مزج ایتدی اوماه راحه روحی
آغوشنه آلدی عشق چون ماه
قیلدی مه وهاله نوش درنوش
کللر یتورردی شاخ بلور
یکسان ایدی رنده خاك وکوهر
هیچ سجده‌دن اولمزایدی خالی
الماس کبی پیالهٔ نور
برحور ایدی کیم شرابی آتش
عزرائل النده جوهر جان
کوزدن کچوررردی تیغ آهی
کیتدی قویوب عشق زار ودلخون
نه‌جند پری کورندی نه حور
نه شاه نه کرسیٔ مجوهر
اولدی کیجه‌نك صباحی اخشام
سیماسنه الدانوب ایناندی
ترك ایتدی بونی نکار معهود
قالدی او بلاده عشق وغیرت)
دوشدی یوله اول شه یکانه
اول کرهه اویدی چار وناچار
اول قلعه‌یه واردیلر برابر
هر بانی صور عجیب قلعه

برقلعه که سومناته بکزر
همرنك کنشت چارسوسی
هب کوچه وکویی یوسفستان
نقشی فلك البروجه همتا
کویا که اوکوه بیستوندر
هرقبه‌سی دستکار فرهاد
مرمرلری خرده کار بیرنك
هب آنده‌کی خردکار صورت
دوشدی بنه راهه اول پری‌وش
اماکه نه راه هرقدم چاه
یادینه کلنجه کوی دلدار
ای ماه بتربتر بوبیداد
برچاره‌سی یوق بلایه دوشدم
آیینهٔ دل خراب قالدی
بربحرده یمکه یوق کناری
بوزدی فلك انتظام عیشم
من خستهٔ هجر ویار بی درد
من زورق درد ایچنده ناچار
یوق کیمسه‌یه ذره احتیاجم
قالدم یالکز باشمده سودا
آچلمدی غنچهٔ نیازم
بربرفك ایچنده یمکه مدهوش
جانمده سروره وار عداوت
اولمشدی اول آفتاب پرتاب
جوش آوز ایدوب یم تلاشن
اول ماه جهان هلاله دوندی
برنبه‌ده ضعفی اولدی مزداد
برضعف که ضعفك انتهاسی
قالمدی تننده پوششه تاب
بال وپر رنکن ایلسه باز
برشعله ایدی چوکرم شبتاب
دریا ایدی چشمنه نکاهی
مستغرق ضعف اولوب اومحزون

هر سنك سیاهی لانه بکزر
برشهر عظیم یوق قپوسی
دیوارلرنده نقش خوبان
هم حالت حجرهٔ زلیخا
شیرنلری ماه لاله کوندر
هرسنکی ولی مزار فرهاد
دیواری صورنمای ارژنك
باریك ایدی چون خیال شوکت)
کندین یاقه‌رق مثال آتش
هر برك کیاهی مار جانکاه
ایلردی بو کفتکویی تکرار
فریادمه یتکه یتدی فریاد
یك باشمه کربلایه دوشدم
مهتاب کم اولدی تاب قالدی
برجنکده یمکه یوق حصاری
داغ دله دوندی جام عیشم
مشکل بوکه غمکسار بی درد
ساحلده فغانده یاور ویار
مقدور دوا دکل علاجم
کیمدن کیمه ایدم آه وشکوا
بلبل کبی اوچدی خواب نازم
دوزخ نظرمده طفل آغوش
شاد اول دیسك ایلرم قساوت
بوقلزم اضطرابه غرقاب
دریا دریا دوکردی یاشن
مهر شرفی زواله دوندی
کیم ایده‌مز اولدی آه وفریاد
بلکه عدمك ده ماوراسی
بار اولور ایدی حریر مهتاب
ملك عدمه ایدردی پرواز
که ظاهر وکه اولوردی نایاب
نورنکه ایدی سد راهی
رنکینی صانوردی قلزم خون

زنجیر ایدی آکا تار فکری
سیر ایتمز ایدی دیار فکری

کویا رك پرتو نگاهی
طوتمشدی آنی چودام ماهی

ضعف ایلدی اولقدر فسرده
برشعله ایدی ولیك مرده

قرانسه هوایه قلب اولوردی
مرلانسه صدایه قلب اولوردی

طی ایده‌مز اولدی ماه وسالی
قالمادی حیاته احتمالی

عمری کذر ایلدکجه هردم
اجزای تنی اولوردی درهم

سیماسی کورنسه ایدك امعان
جمع اولمش ایدی عدمله امکان

کیم کورسه بونی ایدردی اقرار
کیم اوله بقا فتاده درکار

سایه کبی دوشدی اشقرندن
آیرلدی شراره اخکرندن

قالدی سر رهده بی سرانجام
نه تاب سفر نه تاب آرام

اوضاع زمانه دن جکرخون
پیمانهٔ عافیت دکرکون

کوکلنده نه جنت ونه دوزخ
نه ذوق فرح نه حزنه آوخ

موج اورمده بیم یأس وحیرت
یوق آنده تأسفه لیاقت

اول ضعف ایله خسته حال ومدهوش
عزرائل ایله تنی هم آغوش

نابود جهاندن التجاسی
یوق موتدن اوزکه برجاسی

موت ایسه امید وصله مانع
دردینه دکل شراب نافع

نومید ایدی وصل دلربادن
اومزدی نجات دل بلادن)

مانند صباح فیض بر پیر
کلدی سرراهی قیلدی تنویر

اماکه نه پیر صبح صادق
هر صحبتی حکمته موافق

جوبار حیات آب رویی
مهتاب کبی سفید مویی

وردلبی سبعهٔ مثانی
شاکرد کمالی عقل ثانی

روح القدسك امین رازی
کنجینهٔ وحی کار سازی

کنجور مجردات اسما
جمع آور مفردات معنا

سبوح کنان اوپرتوجان
ایندی اوپره چو نور قرآن

عشقه ویروب استمالت تام
کوکلن اله آلدی قیلدی اکرام

دیدی که طبیب روزکارم
اول فن ایله شهرهٔ دیارم

طورمه کیده‌لم حصار قلبه
عرض ایت بونی شهریار قلبه

زیرا سن اوکیمیایه محتاج
دردك سنك اول دوایه محتاج

آنك آدی حسن بی نشاندر
بونام ایله شهرهٔ جهاندر

چون اولدی بو مژده دن خبردار
اولدی و دیرلدی ینه تکرار

هب کیتدی اوضعف کلدی قوت
بیمار غمه کوروندی صحت

اول پیر ایدوب اول جوانی همراه
بیك شوق ایله قیلدی عزم درکاه

اول شوق که هیچ بیانه صیغماز
برخنده‌سی آسمانه صیغماز

چون اولدی حصار قلب پیدا
عشق آنده نه کوردی قیل تماشا

برقلعه‌که سنکی سرخ یاقوت
ناسوتده برسرای لاهوت

انوار نقوش غیب مملو
اسرار رموز برج وبارو

هر برجده رنك رنك انوار
بارولری جمله کنج اسرار

کوزلر قاشبور نمایشندن
سوزلر توکنور ستایشندن

برجانبی بحر نور پیکر
برجانبی دشت موج اخضر

بش یابی اوبحر پاکه ناظر
دیکر بشی هم بوخاکه ناظر

عشق اولدی بوحاله مست سرشا
اطرافنی آلدی جند انوار

اول برآلای سفید خلعت
رشك آور فیض صبح وصلت

همچودم آهوان اسفید
هب جامهٔ صبح ایچنده خورشید

زرین قبا هزار عسکر
زرپوش زر افسر وسراسر

یکپاره قنادلی حور سیما
باشدن باشه هر بریسی کیمیا)

وقتا کلوب اول کروه انوار
تعظیم ایله عشقه اولدیلر یار

قیلدیلر اوشاهه جمله خدمت
آداب ایله دستبوس بیعت

یاد ایلیوب اول هوای حسنی
کوزلردی همین سرای حسنی

ناکاه کوردی بارکاهی
برقصر غریب پادشاهی

برغلغله قوپدی قصر ایچنده
کیم کورمش ایدی عصر ایچنده

آوازهٔ طبل شادمانی
آثار نشاط جاودانی

برپرده آچلدی نابهنکام
عشق اولدی تحیر ایله سرسام

برحال غریب اولدی پیدا
کیم ایلمز ایدی هیچ خولیا

کیم غیرت وحیرت ایله عصمت
کلدیلر آکا برای خدمت

هم داخی سخن اوپیر انور
مبتلای جنونده بس برابر

تبشیر قیلوب سخن مقدم
دیدی که ایا خدیو اکرم

بوحالی بیلور میسین هله سن
سن قنده سین وکیم دخی بن

بوشهر نه شهر دلستاندر
بوباغ نه باغ وبوستاندر

یادکده میدر بنی محبت
نزهتکهٔ معنی جای وصلت

اشته بواوباغ بی بدلدر
بوخانه هنوز اول محلدر

وار ایمدی کور اول ملك لقایی
سیر ایله اوحسن بی بهایی

تاجمله نهان عیان اوله هب
اولکی عیان نهان اوله هب

مبتلای جنون وغیرت عصمت
هم قالدی کیروبنی محبت

هم انس سخن نهایتکدر
بوندن ایلروسی حیرتکدر

فی الواقع الوب اوشاهی حیرت
آچلدی سراوقات وصلت

بولدی بومحلده قصه پایان
بوندن اوته‌سی دکل نمایان)

عالی دده

طرز سلفه تقدم ایتدم
بر بشقه لغت تکلم ایتدم

بن اولمدم اول کروهه پیرو
اویمش بلی کنجوی یه خسرو

بالله بو اوزکه ماجرادر
سن باقمه که دفتر بلادر

ظن ایتمه که شویله بویله برسوز
کل سن دخی سویله بویله برسوز

ارباب سخن تمام معلوم
اشته قلم اشته کشور روم

کوردکی بو وادیٔ کبنی
دیوان یولی صانمه بو زمینی

انکشت خطا اوزاتمه اویله
بش پنته بر نظیره سویله

کنجینه ده رسم نوکوزتدم
بن آچدم اوکنجی بن توکتدم

اسرارینی مثنویدن آلدم
چالدم ولی مبری مالی چالدم

فهم ایتمکه سنده همت ایله
اول کوهری بولده سرقت ایله

این دم که زشاعری اثر نیست
سلطان سخن منم دگر نیست

لیلی ومجنوندن

فضولی

آرایش صحبت ایله ساقی
ویرباده مروت ایله ساقی

برجامله قیل دماغمی تر
لطف ایله برالتفات کوستر

غم مرحله سنده قالمشم فرد
نه یار نه همنشین نه همدرد

هم جنسلرم تمام کیتمش
سوز ملکندن نظام کیتمش

بو بزمده قالمشوز سن وبن
بو بزمی کل ایدەلم مزین

سن ویرباده بن ایلیم نوش
بن نظم اوقویم سن آکا طوت کوش

بر دوردەیم که نظم اولوب خوار
اشعار بولوب کساد اسعار

اول رتبەده قدر نظمدر دون
کیم کفر اوقنور کلام موزون

انجق دیرزم که خاك بغداد
آلایش نظمدندر آزاد

یوق بر ملك بو زمانده
کیم نظم رواجی اوله انده

نه هند نه فارس نه خراسان
نه روم وعجم نه شام وشروان

اولسیدی برنده برسخن سنج
البته عیان اولوردی اول کنج

کنجینهٔ نظم کیزلو قالماز
صانمك کونش اولسه نور صالماز

کانی نیجه کیم نهان طوترطاش
ایلر آنی لعل عالمه فاش

حالا مکر اقتضای دوران
اولور که بو کنج اوله پنهان

دوران ایله بن نقیض سیرم
دور اهلندن مکر که غیرم

دوران استر که خوار اوله نظم
بی عزت واعتبار اوله نظم

بن منتظرم ویرم دواجن
بیمار ایسه ایلیم علاجن

تعمیر خرابه طالبم بن
ان شاء الله که غالبم بن)

ساقی مدد ایت که دردمندم
غم سلسله سینه پای بندم

فضولی

غم دردینه جام می دوادر
تدبیر غم ایلمك روادر

بن بر صدفم سن ابر نیسان
ویر قطره وآل درغلطان

سنسین خورشید وبن سیه خاك
ویر آتش وآل جواهر پاك

رحم ایت که غریب ودردمندم
بی مونس ویار ومستمندم

اول بر نیجه همدم موافق
یعنی شعرای روز سابق

تدریجله کلدیلر جهانه
تعظیمله اولدیلر روانه

دوران اولاری معظم ایتدی
هر دور برین مکرم ایتدی

هر برینه حامی اولدی برشاه
ذوق سخندن اولدی آکاه

شاد ایتمش ایدی ابو نواسی
هارون خلیفه نك عطاسی

بولمشدی صفای دل نظامی
شروان شاهه دوشوب کرامی

اولمشدی نوایی سخندان
منظور شهنشه خراسان

سوز کوهرینه نظر صالانلر
کنجینه ویروب کهر آلانلر

چون قالمدی قالمدی فصاحت
ارباب فصاحت ایچره راحت

اول طائفه چکدی خرقەیه باش
حالتلرین ایتز اولدیلر فاش

تا اولمیه رسم شعر مفقود
ابواب فنون نظم مسدود

لازم بکا اولدی حفظ قانون
ضبط نسق کلام موزون

ناچار طوتوب طریق ناموس
راحتدن اولوب مدام مأیوس

عهدی سوزه استوار قلدم
اشعار دیمك شعار قلدم

چون خلقه خلاف مدعایم
انلر زعمنجه سست رایم

هر سوز که کلور ظهوره بندن
بیك طعنه بولور هر انجمندن

ایلر حسد اهلی باغلیوب کین
تحسین عوضینه طعن ونفرین

امید که رفع اولوب کدورت
تغییرپذیر اوله بو صورت)

برکون که بهار عالم افروز
ویرمشدی جهانه فیض نوروز

صالمشدی نقابی چهرەدن کل
چکمشدی سرود ناله بلبل

شبنم می نابی ایله لاله
طولدرمش ایدی قزل پیاله

اولمشدی کل ایله سبزهٔ تر
فیروزه فروز لعل پرور

برنیجه مصاحب وفادار
مجنون شکستهٔ کوروب زار

هر یان دیدیلر که ای بلاکش
کل چاغیدر اولمه کیل مشوش

بو فصلده آدمی کرك شاد
اندوه وبلا وغمدن آزاد

چون ابر دکلسین اولمه کریان
چون سیل دکلسین ایتمه افغان

صحرا طوتەلم می ایچەلم شاد
اندوه ایله اولمه بویله معتاد

ای غنچه دهان سرو قامت
کول او بنا زمانی ایت فراغت

پاکیزه وجوده حیف در غم
بویله دخی قالمیه بو عالم

شـايد آچله كل مرادك
سيراوزره بو نو بهار فصلى
مجنون حزين اياغه طوردى
كريان كريان قيلوردى سيران
كه سبزه يه عرض راز ايدردى
سـويلردى بنفشه يه غم دل
چشمينه سورردى لاله داغن
نركس كوزينه نكاه ايدردى
بلبلاره شرح ايدردى حالن
هرطرفه چيچك كوروب چكوب آه
برمنزله دوشدى رهكذارى
برنيجه پرى رخ ايله همدم
ليلى كذر ايتمش اول فضايه
مجنونه مقابل اولدى ليلى
ليلى ديمه شمع مجلس افروز
ليلى ديمه جنك ايچره برحور
ليلى ديمه اوج حسنه برماه
ليلى ديمه بريكانهٔ دهر
ليلى چمن بلا نهـالى
ليلى مهٔ آسمانه حشمت
ليلى صف اهل حسن اميرى
ليلى ايشى عشـوه وكرشمه
ليلى ونشـاط حسن كامى
ليلى ولطافت دلاراى
ليلى صدف حيايه بر در
ليليده كمال حسـنله ذوق
ليلى ده وصال دوست ميلى
اول ايكى سـهى قد سمنبر
اول باقدى بوكانشاط بولدى
مجنونده قرار طوتميوب هوش
بردم باقه بيلمدى اول آيه
ليلى يتوروب هم اختيارين
حيرانلغى اول مقامه يتدى

محكم ايت اسـاس اعتقادك
شـايد بوله نكار وصلى
صحرالره سير ايچون يوزاوردى
حيران حيران كزردى هر يان
كه لالهيه بيك نياز ايدردى
كيم سويليه ياره اولسه واصل
عاشق صاوب اوپر اياغن
يارك كوزين آكوب آه ايدردى
قومش بلره محنت وملالن
منزل منزل كزردى ناكاه
كيم سيرايدر ايدى آنده يارى
مجنون شـكسته دن مقدم
صالمش كل ولاله اوزره سايه
بحر غمه باندى درد سيلى
مجنون ديمه آتش جكر سوز
مجنون ديمه ظلمت ايچره برنور
مجنون ديمه ملك عشقه برشـاه
مجنون ديمه برفسـانهٔ دهر
مجنون فلك وفا هلالى
مجنون شه كشور ملامت
مجنون سر كوى غم فقيرى
مجنون كوزى ياشى چشمه چشمه
مجنون وبلاى عشق دامى
مجنون وملامت غم افزاى
مجنون آنكله بيك تفـاخر
مجنونده جمال ليلى يه شـوق
مجنونده هم آرزوى ليلى
بر برينـه اولديلر برابر
بوكوردى آنى مقيد اولدى
درياى تحير ايلدى جوش
دوشدى براوزه مثال سايه
بردم كوره بيلمدى نكارين
كيم دوشدى اياقدن اوصى كيتدى

(كل صوبى)

كل صوبى سپوب روان يوزينه
هريان ديديلر آكا كه اى ماه
آندن كتوروب بساط وخركاه
اوز برجنه قيلديلر روانه
مجنونى هم ايتدى چشم خونباز
كورديكه نكاردن نشـان يوق
چاك ايلدى جامه چكدى ناله
اكراه ايله چقدى پير هندن
نعلينى براقدى اول بلا جو
همدملره عذره قيلدى آغاز
سـيلاب هجوم عشق يتدى
اولمالك من خسته ايله همدم
بندن سزه دوشمسون براحكر
سـوداسيه ايتدى روز كارم
اول شيوهٔ عشق ايچنده ماهر
طوتدى كوزدوب طريق وحشت
صحرايه دوشوب كونش مثالى
هرطاشه كه يتدى دوكدى باشن
كوز ياشنى بسكه توكدى هرسو
برابر بلا ايدى كواهى
بارانله برق جسم وجاندن
درياره يتسـه لمعهٔ تاب
دريالر اولوردى جمله صحرا
كنجينه كشـاى كنج كفتار
كه اول برنيجه بيقرار ومحزون
نوميد دونوب شكسته وخوار
اول پيرچو واقف اولدى حاله
صحراره طوتدى سيل تك يوز
تا عاقبت اول شكسته حالى
دوشمش يره خاكسار وغمناك
دونمش كل سرخى زعفرانه
آيينه سـنى غبار طوتمش
ايتمش الفن سـتم نوكى دال

ليلى يى كتورديلر اوزينـه
تا كه اولور آنالك آنالك آكاه
اول ماه لقايى خواه ناخواه
نا اولميه واقف آته آنه
صولر صاچوبن يوزينه بيدار
برجسم فسرده وارجان يوق
حالى بدل اولدى اوزكه حاله
عار ايتدى شـهيد غم كفندن
كيم عاشـقه پاى بند دربو
كه اى برنيجه همنشين وهمراز
بن شيفته حالى غرق ايتدى
تا يانميه سز بوسـوزه سزهم
چوندكمدى خير دكسون شر
عشـق آلدى عنان اختيارم
قيلدقده وصيتنى آخر
اصحابدن ايتدى قطع الفت
تنها يورر اولدى لاابالى
لعل ايلدى كوه ودشت طاشن
هرمرحله دن آقتدى برجو
باران سرشـك وبرق آهى
برمرتبه ده كه بوندن آندن
صحراره دوشسه قطرهٔ آب
صحرالر اولوردى جمله دريا)
اولمش بو ادا ايله كهربار
ناچار قلوب وداع مجنون
قيلديلر آناسـنى خبردار
مجنون كبى قيلدى آه وناله
واديلره آچدى چشمه تك كوز
بركوشـه ده كوردى لاابالى
احوالى خراب وسينه سى چاك
شمشـاد لطيفى خيز رانه
زنك غم روزكار طوتمش
قلمش قلمن فلك غمى نال

هم صحبتی مور وهمدمی مار / تکیه کهی خاك بستری خار
خار اوزره آکا دلوك دلوك تن / آچمش غم اوینه درلو روزن
اول پیرچو کوردی صورت حال / صورت کبی قالدی برزمان لال
صکره یقه یرتوب ایتدی فریاد / کهای بلبل بوستان بیداد
حال دلکی بکا بیان ایت / اسرار نهانکی عیان ایت
کیم آلدی الکدن اختیارك / کیم ایلدی تیره روزکارك
نه سیرده سین سکا طلب نه / بو ناله وزارکه سبب نه
دریاده ایسه سکا درکام / سن سویله بن ایلیم سرانجام
ظلمتده ایسه شمع مقصود / روشن قیل بندن استه موجود
مجنون دیدی ای بکا ویرن پند / دانای سخنور وخردمند
کیمسین نه‌درر بو کفتکولر / بی فائده باطل آرزولر
کیت دردمه سن دوا دکلسین / بیکانه سین آشنا دکلسین
بن بویله کلامه طوتمزم کوش / لیلی سوزی سویله یوخسه خاموش
دیدی بنم آتاك ای بلاکش / بن سنك ملامتم سن آتش
دیدی ندر آتا یوخسه آنه / لیلی کرك اوزکه در فسانه
چون کوردی اطاعتنده اهمال / بیلدی که تغیره اوزکه در حال
ویردی بوفریب ایله تسلی / کیم طور کیدملم چیغیردی لیلی
لیلی بزه کلدی میهماندر / لعل طلبکده درفشاندر
مجنونکه ایشتدی لیلی آدین / صاندی که فلك ویردی مرادین
لبیك دیوب آیاغه طوردی / اول کعبهٔ مقصده یوز اوردی
پیر ایله جوان دلشکسته / کلدی اوه دلفکار وخسته
باشنده هوای وصل لیلی / نه آتا غمی نه آنا میلی
که آتاسی ایتدی نصحه آغاز / که آناسی اولدی پند پرداز
که ای راحت جان نور دیده / فرزند یکانهٔ کزیده
شانکده ریاست عرب وار / میراث شجاعت وادب وار
سن سروسین اوله کل کران بار / آزاد اوله کور نه کیم کرفتار
ایتمه اوزیکی حباب مانند / باشنده اولان هوایه خرسند
کیم بو قدرر اول هواده بنیاد / باشك اولور اول هواده برباد
کور شمعی نیجه دوشر بلایه / باشنده کیدن کیدر فنایه
ای باغ امیدمز نهالی / قیله بزی تنك پایمالی
محبوب هم ایستسك کم اولماز / بز کیم سنکوز سکا غم اولماز
واردر بو حشمده بیك قبیله / هرطائفه ایچره بیك جمیله
بربر قله‌لم قوسکا عرض / بتسون برینه بزه اولان فرض

بر سرو قد ومه سمنبر / تزویجکه ایده‌لم مقرر
تعیین ایده‌لم سکا مه وسال / صرف ایلیه بلد وکنجه اموال
مجنون که ایشتدی بوخطابی / ویردی بوادا ایله جوابی
که ای روح روانم آته آنه / کام دل وجانم آته آنه
تحقیق ایدویم ایشم خطادر / هرنه دیسه‌کز بکا روادر
بن‌هم اولویم بو ایشدن آکاه / اما نه دیم نه سویلیم آه
یوقدر بو ایشده اختیارم / ضبطمده عنان اختیارم
عقل اولدی ضعیف وعشق غالب / خاطر نکران نکار جاذب
طوتدی تن وجانمی غم یار / غیر المحبوب لیس فی الدار
تقدیر چو بویله در نه تدبیر / تقدیری ایدرمی کیمسه تغییر
اولیدی بکا نشاط روزی / استرمی ایدم بو درد سوزی
کر صحته قادر اولسه بیمار / درده اوزین ایلمز کرفتار)
کوردی که برآوجی دام قورمش / دامینه غزاللر یوز اورمش
برآهو اسیر دامی اولمش / قان یاشی قره کوزینه طولمش
بوینی بوریلو ایاغی باغلو / شهلا کوزی نملو جانی داغلو
احوالنه رحم قلدی مجنون / باقدی آکا دوکدی اشك کلکون
کوکلینه قتی کلوب بو بیداد / یومشق یومشق دیدیکه صیاد
رحم ایله بو مشکبو غزاله / رحم ایتمزمی کشی بوحاله
صیاد بوناتوانه قیمه / قیل جانکه رحم جانه قیمه
صیاد بکا باغشله قانن / یاندرمه جفا اودینه جانن
صیاد صاقن جفا یماندر / بیلمزمیسین که قانه قاندر
صیاد دیدی بودر معاشم / آچمن آیاغن کیدرسه باشم
قتلنده بو صیدك ایتسم اهمال / اولاد وعیالم نولور حال
مجنون آکا ویردی جمله رختن / پاك ایلدی برکدن درختن
اول طرفه غزالك آچدی بندین / شاد ایلدی جان دردمندین
یوز اوردی یوزینه قلدی افغان / کوز سوردی کوزینه اولدی کریان
که ای بادیه کرد بادناورد / نازك بدنیله ناز پرورد
سن زینت هرکل زمین سین / کل کبی لطیف ونازنین سین
تنها قویمه بن زبونی / اولغل بکا دشت رهنمونی
کز برنیجه کون بنمله همراه / انسان دیوب ایتمه بندن اکراه
باشیم کبی کیتمه چشم تردن / کسمه ایاغن بو رهکذردن
اولسون بیکم قرارکاهك / اشك ومژه آبله کیاهك
ای چشم نکار یادکاری / سهل ایله بکا غم نکاری

قلدقده خیال چشم لیلی   سن ویرن خسته‌یه تسلی
چون اول بشریتن اونوتدی   آهو هم آنکله انس طوتدی
آنك سببله هم چوق آهو   صحراده آنکله طوتدیلر خو
دهقان فصیح فارسی زاد   بو کلشنه بویله دیکدی شمشاد
کیم اول چمن وفا بهاری   داغ غم عشق لاله زاری
یعنی روش وفاده محکم   لیلی صدف جواهر غم
کیرمشدی حصاره کنج مانند   اورمشدی ایاغه پنددن بند
نه بر فرحی نه بر نشاطی   نه کیمسه ایله بر اختلاطی
بیزار آتادن وآنادن   بیکانه جمیع آشنادن
یانینه اولوردی خوبلر جمع   پروانه صفت حوالی شمع
شاد اولمغه خاطر حزینی   اکلنمکه طبع نازنینی
بیك طرفه‌جه طرفه‌جه فسانه   شیرین سوز ایله چکوب بیانه
اولترك قیلوب نشاط وراحت   بر عضوینی ایلیوب جراحت
ایلردی بهانه ایله ناله   دوشمزدی اوزی دوشن خیاله
قیزلر قاشه ویرسه وسمه‌دن رنك   جان کوز کوسنه صالردی اول زنك
قیزلارك الی حنا ایله کلکون   آنك الی اشکی ایله پرخون
نه ایکنه‌ده نه ایکده میلی   مژکانه دوکردی اشك سیلی
قیزلر قلوب آرزوی زیور   کررشته‌یه چکسه‌لردی کوهر
اول داغی چکردی ایلیوب رشك   تار بدنینه کوهر اشك
مجنوندن ایدی جنونی افزون   ایلی دینه دیر ایدی مجنون
دونلر که کیدوب یانندن اول جمع   بر کوشه‌ده اول قالوردی وشمع
شمعه غم دل بیان ایدردی   سوز جکرین عیان ایدردی
کل ای کوزی یاغلو بغری داغلو   باشی قرالو ایاغی باغلو
کل اوله‌لی همنفس من وسن   راز دل زارك ایله روشن
نه دزد سنی نزار ایدوبدر   آلفته وزرد وزار ایدوبدر
باشدن ایاغه ندر بو یانمق   دود دله دمبدم بو یانمق
نه جنسدر اصلك ای بلاکش   کیم آب حیاتك اولدی آتش
هر لحظه دوشرسین اضطرابه   هم آتشه غرقه‌سین هم آبه
من هم سکا بکزرم وفاده   بل کیم نیجه مرتبه زیاده
سن کیجه یانارسین همین زار   من کیجه وکوندزم کرفتار
اولم اولور اولماز ایله دمساز   باشم کسیلورسه سویلم راز
شمعك کوردی چو یوق زبانی   دم اورمغه یوق یانده جانی
پروانه‌یه شرح ایدردی رازین   عرض ایلر ایدی اولان نیازین

که ای طائر آشیانهٔ عشق   سرکشتهٔ آب ودانهٔ عشق
سنسین ره عشق ایچنده صادق   عاشقسین هم تمام عاشق
خوشدر طلب وفاده حالك   کویا که فناده در وصالك
هر نیجه که شهرهٔ جهانسین   عشق ایچره سرآمد زمانسین
مشکل که منم کبی اولوب زار   نیجه اوله سنده شوق دیدار
سن سیرده‌سین همیشه سرمست   من دام بلا وغمده پابست
بر شعله‌یه سن نثار ایدوب جان   دشوار غمك قلورسین آسان
من جانله استرم چکم غم   بیك جان دیلرم غم ایچره هردم
منجه سکا یوق غم نهانی   کروار دیسك قنی نشانی
قانی نم چشم اشك ریزك   قانی دم سرد کرم خیزك
قانی ستم بلایه طورمق   عشقه طوریشوب جفایه طورمق
پروانه‌ده هم کورردی نقصان   بولمزدی آنکله درده درمان
یارم کیجه‌لرکه چشمهٔ خواب   کوزلر چمنن قلوردی سیراب
ظلمانه دوشردی نوز بینش   آرام بولوردی آفرینش
اویخویه کیدردی یاز واغیار   درد اهلی همین قالوردی بیدار
صحرایه چیقردی اودن اول ماه   کامنجه قلوردی ناله وآه
فریاد ایدوب بلند پایه   راز دلنی آچردی آیه
که ای کاه قدم کبی خمیده   کاهی پراولان مثال دیده
که ظاهر اولان بکا غم تك   که غائب انیس وهمدم تك
شاهد در آکا بو انقلابك   کیم عاشقسین بر آفتابك
هجران ایله نزار اولوبسین   سرکشتهٔ روزکار اولوبسین
ای محنت عشقدن خبردار   کورنکری ایچون نه محنتم وار
قل شعلهٔ آهمه نظاره   کروار اینسه رحمك ایله چاره
سیر ایله فضای هر دیاری   کزجلهٔ دشت وکوهساری
کورقنده در اول کزیده شاهم   شاهم ماهم امیدکاهم
حال دلم آکا عرض ایله   بالله نیجه کوردك ایله سویله
ایلردی صبایه دردین اظهار   که ای باد صبا طور ایدی زنهار
ایل غافل ایکن بو ماجرادن   سلطانه ثنا کوتور کدادن
کور مونس وغمکساری کیمدر   یردن که اوصاندی یاری کیمدر
کوکلی کیم ایله بولور تسلی   یادینه کلوری هیچ لیلی
عرض ایله که ای کوزل شهنشاه   حقدر سکا بنده‌دن بو اکراه
اول که من نکاری کوردك   پرتازه وتر بهاری کوردك
حالا که اسیر دام دردم   مانند خزان ضعیف وزردم

من برك خزانم اولمشم زار
هر نیجه كه خوار وخاكسارم
ترك ایتمه عواطف عمیمی
شب تا سحر اول بت سمنبر
ایلردی بو سوزش ایله شیون
نغمه كبی پرده دار اولوردی
پیوسته چكردی اول كل اندام
بر محمله كیردی لیلیٔ زار
ناكاه كیدردی اولدی بیهوش
بیهوشلغنده دوشدی اول نور
اول نوع ایله ظلمت شب تار
چون كلدی اوزینه اول پری وش
كوز آچدی اوزینی كوردی غمكش
درد اوزره مضاعف اولدی دردی
چوق جهد ایله ایلدی تك و پو
نه راه نه راهبر بولندی
تنها یورر اولدی اول سمنبر
چوق سیر فلكده لیلی ماه
لیلی صفتنده كون چیقوب فرد
دوشدی كذر اول سمن عذاره
هر یان نكران كزردی اول ماه
صورماغه علامت منازل
لطف ایله تكلم ایتدی آغاز
باش قالدروب اول اسیر محزون
لیلی دیدی ای اوزینه مغرور
حاشا دیه زاغ بلبلم بن
مجنون دیدی ای در یكانه
اول شیفته‌نك ندر نشانی
لیلی دیدی اول پری لقادر
سن شیفته‌سین اسیر ماتم
سن خوارسین اول عزیز عالم
مجنون دیدی اهل عشق اولور خوار
لیلی دیدی ای بهانه پرداز

سن تازه بهاره سین طلبكار
هم شفقتكه امید وارم
یاد ایله مودت قدیمی
بیدار قالوب مثال اختر
اول دمكه اولوردی روز روشن
بر پرده ایچنده زار اولوردی
اندیشهٔ صبح ومحنت شام)
كوه غمن ایتدی ناقیه بار
مطلق اوزینی ایلدی فراموش
همراهی اولان كروهدن دور
كیم اولدی ساربان خبردار
اولدی بو قضیه‌دن مشوش
همراهی براغش آنی كیتمش
دربندی عیون رهنوردی
چوق یول آرایوب یوكردی هر سو
نه قافله‌دن اثر بولندی
ظلمتده مثال ماه انور
شب قافله‌دن یتوردی ناكاه
جمازه‌یه چكدی محمل زرد
مجنون حزین اولان دیاره
بر شخص حزین كوروندی ناكاه
اول شخص حزینه اولدی مائل
كیمسین دیو بن یتوردی آواز
دوندردی جواب آكا كه مجنون
حاشا دیه اژدها سوزین مور
یالاف اوره خار ایكن كلم بن
مجنونه بیلورمیسین نشانه
كوردكده ندن بیلورسین آنی
رخسارله قدی دل‌ربادر
رخساری شكسته قامتی خم
سن بی سروپاسین اول معظم
حسن اهلنه درصفا سزاوار
قید دل زارمه فسون ساز

پیكر طوتالم دوكلدی غمدن
مجنونی دیدیلر اهل ادراك
سنده فنی اول ادای دلسوز
مجنون دیدی اهل حال اولور لال
ترتیب عبارت وفصاحت
راحتدن اولان بنم كبی دور
لیلی دیدی چون سكا شكم وار
لیلی یی سورسك ایله انشاد
مجنون حزین ایشندی سوكند
تفصیل غمینه ویردی اجمال
كه ای سبزهٔ در دمه ویرن آب
صورمه نیجه چكدی روزكارك
دلدار غمك می سویلیم آه
چكدم نیجه كون جفای مكتب
آخر كه چوق اولدی طعن اغیار
فاش اولدی جهانه فسانه‌م
كه دغدغهٔ طبیب كوردم
آچلمدی هیچ یادن باب
كه نوفله ایلدم تضرع
كه ابن سلامه یار اولوب یار
كه زید پیامنه اینانمدم
امیدله عمرم اولدی ضایع
القصه وجودم اولدی برباد
چون بیلدی كیم اولدیغنی لیلی
كریان دیدی ای كوزم چراغی
سن بن دیدیكم حبیب ایمشسین
سنسین دون وكون دیلمده ذكرم
كه روجهكی بیلمدم روادر
هر كیم كه اوزندن اوله غافل
اول دمكه دماغه یتدی بو یك
جان بیخبر اولدی عقل شیدا
دریای تحیره اولوب غرق
معذور طوت ای صنم بو حالم

یا قامتك اولدی خم ستمدن
اشعاری لطیف ولهجه‌سی پاك
اشعار وحكایت دلفروز
بسدر نم اشك شاهد حال
عشق اهلنه در دلایل راحت
كر صامت اوله دكلی معذور
مجنون ایسك ایله حالك اظهار
بر شعر وكچن زمانك ایت یاد
كوردی آنی شعره آرزومند
قلدی آكا عرض صورت حال
سر رشتهٔ تابدن آچان تاب
عشق ایچره نه اولدی حال زارك
پابند بلا وطعن بدخواه
هر روز مشقت ایله تا شب
آیرلدی من شكسته‌دن یار
تدبیرمه دوشدی آتام آنه‌م
كه سعی ایله كعبه‌یه بوكوردم
تدبیرمه عاجز اولدی احباب
فیضنده بولنمدی توقع
ویردی من مبتلایه آزار
هر وعده كه ویردی طوغری صانمدم
عالم تبه ایتدی ضعف طالع
بر لحظه فلكدن اولمدم شاد
رخسارینه آقدی اشك سیلی
وحشیلره اهل باكا باغی
درد دله طبیب ایمشسین
كوكلمده اولان خیال وفكرم
مستم من ومست ایشی خطادر
پرواز كه پی بیلمكه نه قابل
كوز كوردی شعاع ماه رویك
تن قلدی بیك اضطراب پیدا
اغیاردن ایتدم سنی فرق
طعن ایله ویرمه انفعالم

سنسزبن ایدم شکسته خاطر	یوز شکر سکا یتشدم آخر
گلزار امیدم اولدی سیراب	یارب بو خیالدرمی یا خواب
عیش وطربم چراغی یاندی	بختم بجودن مکر اویاندی
ای دل که ایدردك آه وناله	دائم نگران اولوب وصاله
هادوات وصل وذوق دیدار	بالله دخی ایتمه ناله وزار
ای دیده دوکوب سرشك گلکون	هردم دیرایدك که قانی مجنون
منظورك اولوبدر اول سمنبر	قیل مقدمنه نثار گوهر
ای جانکه چکردك انتظاری	کورمك دیلیوب همیشه یاری
بندك آکا کل چیق ایمدی تندن	کیت یاره کس اختلاطی بندن
مجنون دیدی ای بکا آچان راز	لطفیله قیلان بنی سرافراز
کیمسین بکا ظاهر ایله آدك	بوبادیه ده ندر مرادك
جان تازه لنور فصاحتکدن	بولهجهٔ پرملاحتکدن
خلقی خوش ونطقی جانفزاسین	بویله کورینور که آشناسین
بالله نه دیاردن کلورسین	نه راهکذاردن کلورسین
کرلاله ایسك نه طاغدن سین	ور سوسن ایسك نه باغدن سین
شیرین شیرین تکلمك وار	حال دلمه ترجمك وار
بیکانه دن اوممازم بوحالی	پرالفتدن دکل بوخالی
بیهوده دکل بوکوکلم آلمق	کلمك باشم اوزره سایه صالمق
عقل اولسه ایدی بنمله همراه	احوالکدن اولوردم آکاه
غم کوکلمی ایتمسیدی بی تاب	کوزپرده‌سی اولمسیدی خوناب
غفلت خلالدن آیریلوردم	البته کیم اولدیغك بیلوردم
چون بنده یوق احتمال ادراك	سن سویله اوزیکی کیمسین ای پاك
لیلی دیدی ای قرینهٔ روح	کام دل مبتلای مجروح
مژده که زمانه ویردی کامك	طولدیمی عشرت ایله جامك
مژده که میسر اولدی مقصود	سودا ایله آخر ایلدك سود
مژده که مرادك اولدی حاصل	مقصوده سنی حق ایتدی واصل
لیلی بنم آرزوی جانك	کام دل زار وناتوانك
مشتاق جمال ایدك همیشه	محتاج وصال ایدك همیشه
حالاکه میسر اولدی دیدار	تقصیر تعال ایتمه زنهار
کور دولت وصلی غنیمت	کل یا ایتمه فوت فرصت
دل نذر وصال قاتشکدر	ورجانم ایسه اماتشکدر
چون دوشدی مجالك ایتمه اهمال	کل نذرکی طوت اماتتك آل
کل بزم وصاله محرم اولغل	برلحظه بنمله همدم اولغل

(فیروزه‌بی)

فیروزه‌بی ایت قرین یاقوت	قل طوطی یه قند نابدن قوت
پیوند کل ایلر ارغوانی	خضره یتور آب زندکانی
ور عاشق مبتلا دلکسك	مجروح غم وبلا دلکسك
تقلید ایله کوستروب علامت	قیلمه اوزیکی بنی ملامت
پرعقل وفراست ایله پیدا	انجق بزی ایتمه خلقه رسوا
ای کل بوبکا دکلدر تنك	کیم اولمیه سین بنمله همرنك
بن عرض ایدم آفتاب رخسار	سن قلمیه سین حرارت اظهار
بن جام طوتم دیمکه کل آل	سن طورمیه سین ایاغه فی الحال
چوق تجربه قلمشوز اولور آز	معشوقنه عاشق ایلمك ناز
مجنون دیدی ای بت پری‌وش	خاشاك ضعیفه اورمه آتش
یاندرماغه بتر خیالك	یوقدر بکا طاقت وصالك
زنهار کتورمه ای سمنبر	آیینهٔ عارضك برابر
پرذره یه کیم وجود یوقدر	آیینه دن آکا سود یوقدر
اول کون که کوزمده وارایدی نور	کوزدن یوزیکی قاچوردك ای حور
حالا که نظارهك اولدی مشکل	طورمق نه ایچون بکا مقابل
عشق ایتدی بنای وصلی محکم	معتیدهٔ بنی سنکله همدم
رفع اولدی بو اعتبار صورت	حاشاکه اولهم شکار صورت
لذت رخ یار دلستاندن	جاندر بولان ای عزیز جاندن
جانم کیده‌لی بنی زماندر	جسمده کی شمعی اوزکه جاندر
سن‌سین حالا تنمده جانم	کوزده نورم جکرده قانم
سندن بری ایلدك بنی سن	عرضه کیمه ایلیم سنی بن
بنده بن آشکار سنسین	بن خود یوغم اولکه وارسنسین
گر بن ایسم نه سین سن ای یار	ور سن سن ایسك نیم من زار
چون بن اولویم سنکله مملو	وحدت روشنده خوش دکل بو
کیم طشره دن استیم نشانك	براوزکه مکان بیلم مکانك
رسوالغه چون بن ایتشم آد	هم سن بوسلوکی ایله بنیاد
طوت پردهٔ عصمت ایچره آرام	رسوای بنم سن اول نکونام
مجنون بکا دیرلر اهل عالم	انجق بکا درجنون مسلم
سن اوله فسانهٔ خلایق	مجنون ایشی لیلی یه نه لایق)
برکون بوهواده لیلی زار	غم دفینه ایتدی میل گلزار
کوردی کل ولاله دن اثر یوق	انواع شجرده برك وبریوق
صحن چمنك صفاسی کیتمش	نقصان صفا کماله یتمش

نه صبرنه تنده تاب قالمش
نه يركه يوزده آب قالمش

ماتمكده كوردي بوستاني
رقت اودينه طوتشدي جاني

سوز جكر ايله يانه يانه
شرح ايتدي غمني بوستانه

كه اي باغ ندر بو آه سردك
من خستهيه ظاهر ايله دردك

من داخي سنك كبي زارم
بركلدن اراغ زرد وزارم

نه دولت قربنه قبولم
نه روضهٔ كوينه وصولم

سن كرچه خزانه سين كرفتار
البته بهاره يتمكك وار

اميد وصال بنده بوقدر
سندن غم وغصه بنده چوقدر

آرتوردي غم آكديغنجه دردين
كريان كوكه طوتدي روي زردين

معبودينه عرض قلدي رازين
بلدردي كوكلده كي نيازين

كه اي حاكم عرصهٔ قيامت
سلطان سرير استقامت

نوميدلك آتشينه ياندم
بالله بو وجودن اوصاندم

چون دوست يانده ناقبولم
بالله بو حياتدن ملولم

من شمع شب فراق يارم
سوزان وسياه روزكارم

ياندردي بني جفاي عالم
دكلمزم اولمينجه بردم

ديرمكه وجودم اوله باقي
شايد دوشه وصل اتفاقي

پرتو پرجنده آفتابم
بيلدم كه وجود ايمش حجابم

يارب بني ايت فنايه ملحق
كيم راه فنا ايمش ره حق

پاك ايلدي دعاسي ايتدي تأثير
في الحال مزاجي بولدي تغيير

تأثير هواي نامناسب
تركيبنه ضعف قلدي غالب

كتدكجه زياده اولدي دردي
تبلرزه فراغتن كيدردي

محو اولدي شب ايجره اول پري وش
برشمع كبي كه كوره آتش

اكسلدي عرقده حسن نابي
بركل كبي كيم كيده كلابي

بسترده طلب قيلان نشاني
كورمزدي وجود ناتواني

رفع اولدي علامت سلامت
قوتينه كورندي چون علامت

خرم ايتدي حجاب احترازين
فاش ايتدي آنايه كيزلو رازين

كه اي درد دلم دواسي آنه
شمع املم ضياسي آنه

غم كيزلمك ايله جانه ايتدم
تا ممكن ايدي تحمل ايتدم

حالا كه مقرر اولدي كيتمك
فرض اولدي بوسري ظاهر ايتمك

اولسون سكا اي ضعيفه روشن
كيم تيغ هوا هلاكيم بن

من عاشق زار وناتوانم
برماه لقايه مبتلايم

سوداسي ايله يوق اولدي وارم
كچدي هوسيله روزكارم

چوق آرزو ايلدم جانان
بركون كوره بيلدم وصالن

حالا كيدرم كوكلده سوزي
الدن نه كلور بو ايدي روزي

انجق دكلم بن پريشان
اول يار غمنده زار وكريان

اول هم من زاره مبتلادر
سركشتهٔ وادئ بلادر

بندندر انك جنوني افزون
قيس ايكن اولوبدر آدي مجنون

دائم چكورر غمنده ايام
بركون آكا حاصل اولمدي كام

رسواي زمانه اولدي بندن
آفاقه فسانه اولدي بندن

من كيم كيدرم بوخاكداندن
دردم بو كه شرمسارم آندن

اي مونس روزكارم آنه
غمخوارم وغمكسارم آنه

من دار بقايه عزم ايدنده
دنيايه وداع ايدوب كيدنده

بن سز چكوب آهلر فغانلر
صحرايه دوشديكك زمانلر

دوشسه يولك اول اولان دياره
عرض غم ايله اول نكاره

زنهار اكا اولانده واصل
خوش كيسه در اندن اولمه غافل

دوش اياغنه رضاسن استه
من مجرم ايچون دعاسن استه

عرض ايله كه اي وفالو دلدار
جان ويردي يولكده ليلئ زار

عشقكده يرينه يتدي لافي
دعويسنك اولمدي خلافي

سويله من زار ومبتلادن
كه اي عشقده لاف ايدن وفادن

خلوتكه انسه محرم اولدم
آزاده وشاد وخرم اولدم

سن هم كله كور تعلل ايتمه
من منتظرم تغافل ايتمه

كل كام دل ايله اولهلم يار
بو يرده كه يوقدر آنده اغيار

بندن سني ايلمك خبردار
بسم الله اكر ارادتك وار

چون قيلدي وصيتني آخر
عزم سفر ايتدي اول مسافر

ياد ايلدي يار مهربانن
وصل آرزوسي ايله ويردي جانن

كيدر كه جهانده فاني اولماز
دور فلكك اماني اولماز

دوران اوزدينه در زمانه
البته كلن كيدر جهانه)

مجنونكه خبردن اولدي آكاه
سوز جكر ايله چكدي برآه

كيم غلغله سن هم اول زمانده
جاناني ايشتدي اول جهانده

آز قالدي كه ناله سيله دلدار
اول خواب اجلدن اوله بيدار

برلحظه بلند اولوب خروشي
دوشدي يره كتدي عقل وهوشي

چون كلدي اوزينه قلدي ناله
ياغدردي خزاني اوزره ژاله

دوشدي يوله زيده اولدي همراه
برحال ايله كيم نعوذ بالله

چون كوردي مزار كلعذارين
دوشدي وقوجاقلادي مزارين

كوكسني قلوب لحد كبي چاك
مرقد كبي صاچدي باشنه خاك

قبر اوزره آقتدي قانلو ياشن
لعل ايلدي باشي قبر طاشن

فضولی

بر یوزین ایدوب سرشك مملو   پکدی یره اول سرشکدن صو
اولدی دراشك بی قراری   قبرایچره نکارینك نثاری
کوزیاشنی ایلدی مخاطب   کهای تیره شب فراقه کوکب
چیقمق سکا اولدی شمدی واجب   کیم اولدی اول آفتاب غائب
بر برجی مقام طوتمش اول ماه   کیم اولماز آکا نسیم همراه
کورقنده در اول دریکانه   تمش آکا آفت زمانه
پابوسن ایدوب یتور نیازم   بیلدر بو تضرع ایله رازم
کای شمع ندر بو اجتنابك   بن بختی سیاهدن حجابك
جام می غم طوتنده عالم   هم سن ایچدك بو جامی من هم
مست ایتدی مکر سنی بو باده   کیم بزمله طورمدك زیاده
برنادره شمع ایدك شب افروز   دوشدی سکا ذوق عشقدن سوز
برنیجه زمان اکرچه یاندك   سوز دله طورمدك اوصاندك
بیدارلغه کتورمدك تاب   شهلا کوزك اولدی مائل خواب
همراهم ایدك بو یولده ای ماه   همراهی قویوب کیدرمی همراه
افلاکه تفاخر ایله ای خاك   کیم اولدی رفیقك اول درپاك
زلفینه معارض اولمه ای مار   کیم آنده مقیمدر دل زار
خالینه تعرض ایتمه ای مور   که بغلودر آنده جان مهجور
ای عمر کل ابدی باشه سن هم   کیم چشممه تیره اولدی عالم
عالم خوش ایدی چو وار ایدی یار   چون یار یوق اولمسون نه کیم وار
ای جان من خسته‌یه وداع ایت   برخسته ایله یتر نزاع ایت
مشتاقکم ای اجل کرم قیل   دفع الم ایله رفع غم قیل
قورتار منی اضطراب غمدن   ویر مژده وجودمه عدمدن
آیینه می ایله ژنکدن پاك   قل پردهٔ اعتباری چاك
رفع ایت نه ایسه اراده حائل   ایله منی اول نکاره واصل
تکلیف وصال ایدر بکا یار   برخلوتده که یوقدر اغیار
یارب بکا جسم وجان کرکمز   جانانه سز جهان کرکمز
چون راز دلینی ایتدی تقریر   رأیینه موافق اولدی تقدیر
امداد قلوب عنایت حق   قلدی آنی مقصدینه ملحق
لیلی دیدی ویردی جان شیرین   اول عاشق بیقرار ومسکین
انصاف همین اوله محبت   بودانره در مقام حیرت
کویاکه النده ایدی جانی   دائم کوزه دردی اول زمانی
چون دوز ایله بتدی اول زمانه   آندن براجازت اولدی جانه
هرنیجه که وار ایدی نکاری   عالمده ایدی آنك قراری

فضولی

چون قلدی نکار ترك عالم   بو عالمی ترك قلدی اول هم
ایل جمع اولوب ایتدیلر نظاره   مجنون سیاه روزکاره
قبر اوسته کوردیلر یقلمش   جانانه‌یه جان نثار قلمش
احوالنه آغلیوب سراسر   دفن ایتمکین ایتدیلر مقرر
غسل ایلیوب اول تن نزارین   دلدارینك آچدیلر مزارین
قویدیلر آنی هم اول مزاره   غمناك یتشدی غمکساره
روح اولدی فلکده روحه همراز   تن اولدی تنیله یرده دمساز
رفع اولدی تعلقات حائل   مطلوبنه طالب اولدی واصل
بر بزم ایکی شاهه محفل اولدی   بر برج ایکی ماهه منزل اولدی

خیریه‌دن

نابی

حمد اول الله عظیم الشانه   مبدع دائرهٔ امکانه
ایلدی مرتبهٔ انسانی   غایت مرتبهٔ حیوانی
قوریلوب سلم ترتیب حکم   چیقدی تا صدر وجوده آدم
آب وکلدن ایدیجك عزم ظهور   سجده‌یه اولدی ملائك مأمور
اولوب انسانده مراتب برجا   اولدی مفضول وتفاضل پیدا
رتبه رتبه اولوب انواع انام   درجاتیله ظهور ایتدی نظام
بی مراتب بیقلور کون ومکان   عالمك یرینی طوتمز نادان
کوره‌مز مصلحتی آتشك آب   ایده بیلمز عمل بادی تراب
ایده‌مز آهنك افعالنی زر   ویره‌مز چاشنیٔ ملحی کهر
کوره‌مز دستك اموزینی قدم   واره‌مز سیف مقامینه قلم
بصرك ایلدیکن کوش ایده‌مز   هوشك اندیشه‌سنی دوش ایده‌مز
بذرکر یرینی طوتمز زرکر   کفشکر کارینی بیلمز درکر
مالکك فعلنی کورمز مملوك   بیلمز احوال رعایای ملوك
عکسیدر بویلجه در مجموعك   اکله اولدیغی قدر مطبوعك
اولدی مرآت تفاضل پیدا   ضد ایله منکشف اولور اشیا
حکمت وقدرته غایت یوقدر   بو تماشایه نهایت یوقدر
مرتبه آخرت ودنیاده   جاری اولمش صور ومعاده
معنویات مراتب دخی چوق   بحر در موجه‌سنك غایتی یوق
دیدی سرقافلهٔ شهر شهود   یوقدر الا که مراتبله وجود
جمله‌دن اهل ولایت اعلی   انبیا رتبه‌سی اندن ارقی
انبیا صدر سریر اعزاز   هر بری بدر منیر اعجاز
لیك سلطان سریر عالم   حضرت سید ابن آدم

حکم فرمای نگین لولاك	خطه پیرای وما ارسلناك
فاتح درجهٔ کنجینهٔ نور	علت غائیهٔ نفس ظهور
اولین صرف کتاب رحمت	مقصد معنی لفظ نعت
ابتدای نفس رحمانی	انتهای اثر ربانی
صورت معنی ومعنی صور	نوربالاکش قندیل قدر
ختم کنجینهٔ سر کونین	سربهم دادهٔ قاب قوسین
صاحب مرتبهٔ او ادنی	عارف مسئلهٔ ما اوحی
زینت زین براق تمکین	رفرف آرای ره علیین
اشرف اشرف انواع بشر	احسن احسن تقویم صور
احمد الخلق محمد محمود	یعنی محبوب خداوند ودود
اصل کل مظهر اسم اعظم	جمله‌دن اولدی مراتبده اتم
صالدی افاقه سرور سوری	اول ماخلق الله نوری
کوز یتوب دورهٔ میم سرمد	اولدی موجود احددن احمد
ایلرایسك کر اوارکانی سؤال	آخر اسم محمد اکا دال)
ای سهی سر وخیابان شهود	نوخرامندهٔ بستان وجود
عالمك مشغله سندن اقدم	بودر انسانه اهم والزم
ایدوب انجام امورین تدبیر	ایلیه خانهٔ دینن تعمیر
ایتدی اندازهٔ حکمتله قیام	پنج ارکان بنای اسلام
ایت شهادت اوله‌سین اهل شهود	تا که مشهودك اوله بود ونبود
بو شهادتله بولور فرق عیان	ظلمت کفر وشعار ایمان
وقتی کلدکده همان ایله وضو	ماسوادن دهن ودستکی یو
کیدیر اندامکه پیراهن نور	اوله‌سین لایق دیوان حضور
سن قیاس ایتمه نمازی تکلیف	جانب حقدن اودر پرتشریف
دستك ایت شحمهٔ آذانه روان	حلقه‌در کوش ایدیکك ایله عیان
سجده‌ده خرده‌ٔ آداب اول	نقطهٔ دائرهٔ محراب اول
پیش حقده یوزیکی یرله سور	بندهٔ درکهی اول دولتی کور
بی توجه یارامز کاره نماز	ایله هر سجده‌ده بیك سوز وکداز
محو مستغرق دیوان حق اول	مست لایعقل حیران حق اول
اوله حیرتزدهٔ جنت ونار	اول انك صاحبنه عاشق زار
یاتمه هنگام سحر بیدار اول	وقف سجادهٔ استغفار اول
نه سعادت واروب ال باغلایه‌سین	حق حضورنده طوروب اغلایه‌سین
ایده‌سین سجده ایچون وضع جبین	کوریتور سلطنت روی زمین
هله قورلمی کور ای فرزانه	هرکسی پیشکه سلطانه

اکلایان سجده‌یی باش قالدرمز	دولت عالمه چشم آلدرمز
قیلمده قالمز ایدی آرامك	اکلاسك قدرین اکر اسلامك
سکا بو سر ایده‌یم چهره‌نما	کرچه اطفاله دکل کشفنه سزا
جهد وجهد ایت اوله‌سین نائل فهم	رفته رفته اوله‌سین واصل فهم
سن نمازه ایده‌سین چونکه قیام	الف اولورسین ایا ماه تمام
راکع اولسك کوریتور صورت دال	اندبا سر بدر آکلا بو مقال
ساجد اولسك کوریتور حلقهٔ میم	آدم اولورسین ایا روح جسیم
آکله چونکیم سکا کشف اوله بو راز	آدم اولورمی ایدن ترك نماز
بی مرض تا اوله جسمکده توان	ایلمه فوت صیام رمضان
صومدر قوللرینه لطف خدا	صومه بالذات ایدر الله جزا
کعبه‌دن غیری‌یه ایتمه سفر	سفر بیهده‌در نار سقر
کعبه بیت الشرف اعظمدر	نقطهٔ دائرهٔ عالمدر
حجر الاسوددر سنك شفا	بوسکاه لب محبوب خدا
سرمه‌در دیده‌یه خاك مسعی	ساحهٔ مروه طربکاه صفا
اولمش امادهٔ تطهیر عصات	چاه زمزمدن آقان آب حیات
رویدر یریوزینك خاك حرم	عالمك یوزی صویدر زمزم
شست وشوی کهنه بی منت	دوکیلور التون اولقدن رحمت
اولیجق واصل حد میقات	ایکی احرامدن آچ ایکی قنات
عزم ایدر کوکاره مانند ملك	نفس غلنه نالك لبیك
بونه دولت نه سعادت بونه جاه	اوله‌سین طائف درکاه اله
ایله میدان مطاف اوزره خرام	جبهك ایت فرش ره رکن مقام
کعبة الله دل انسان کبیر	حجر اول قلبه سویدای ضمیر
ذمتکده قومه برجبه زکات	ویرکاوله مایهٔ خیر وبرکات
چونکه ایتمش سنی حق اهل نصاب	سنده ایت تزکیهٔ ماله شتاب
فقرا حقیدر امساك ایتمه	پاك ایکن مالکی ناپاك ایتمه
ایلین فقر وغنایی تکوین	ایتمش انی فقرایه تعیین
سنی اغنا ایدن الله قدیر	ایلمش آنیده حکمتله فقیر
ایلمه کتم حقوق فقرا	سنه‌سی کلدیکی دم ایله ادا
دفعه قادرمی اولوردك تقدیر	سنی انك یرینه ایتسه فقیر
اغنیا آینه‌سیدر فقرا	ضد ایله منکشف اولور اشیا
صدقات ایله قیل اتمام زکات	فرعیدر اصل زکاتك صدقات
مؤمنه اولدی هدیه سائل	سکا در نفع تصدق آنی بیل
بذل قیل مالکی محتاجلره	نعمت حق بیدر آجلره

ثانی

نه سعادتلو در اول صاحب مال　　کابده یکسره ایصال نوال
باقه اکراه ایله دز وپشانه　　امتنان ایتمه صاقین احسانه
ویرعطایا ایله اطفاله سرور　　ایت نوازشله قلوبن معموز
باخصوص اوله یتیم وبیکس　　دل مجروحنه اول مرهمرس
دست احسان ایله سیل اشك ترین　　لطف ایله اکا اونوتدر پدرین
استمکدن نیجه‌لر شرم ایلر　　مستحق آره بول سن کوندر
نیجه افتادهٔ دولت واردر　　نیجه پامال فلاکت واردر
کوشهٔ فقرده قالمش پامال　　اولسه ده ایلیه‌مز جروسؤال)
ای نهال چمن آرای ادب　　نور بخشای دل ودیدهٔ اب
سعی قیل علم شریفه شب وروز　　قالمه حیوان صفت اول علم افروز
علمه سعی ایلمکدن حذر ایت　　علم وسعی ایکیسی بردر نظر ایت
مدعامه بو سخن شاهد دز　　علم وسعیك عددی واحد دز
بوله‌مز علم بلاسعی وجود　　بری کتسه بری اولور نابود
علمدر مائدهٔ ربانی　　علمدر موهبهٔ یزدانی
علم برلجهٔ بی ساحلدز　　اندهٔ عالم کچنن جاهلدز
اولمیجه متناهی معلوم　　ممکن اولورمی تناهی علوم
علمك ایت جمله‌سنی استحصال　　جمله‌سن ایتمه ولی استعمال
سکا کافیدر اوله نفس ضمیر　　علمدن فقه وحدیث وتفسیر
ایتمه خلقه صاته‌جق علمه هوس　　ایلمه بیهده تضییع نفس
اویله برعلمه چالش کیم مطلق　　انی برسن بیله‌سین بردخی حق
حکمت فلسفه‌دن ایله حذر　　اولیا نسخه‌سنه ایله نظر
نفس پاك عزیزان طریق　　ایدر انسانی قرین تحقیق
مرشد کامل اولنجه کتاب　　سکا مرشد یتشور شمدی کتاب
سعی قیل عارف بالله اوله کور　　نائل معرفة الله اوله کور
اوله‌مز واقف سر مکنون　　قاری مسئلهٔ کان یکون
چون ان اعرف دیدی خلاق ودود　　معرفتدر دوجهاندن مقصود
دوزخ وجنته ایتمه نظر　　صاحبین استه بول ای نور بصر
آره بول کندیکی بیل کیمسن سن　　تاسکا اوله دوعالم روشن
بیلمیانلر بونی نابینا در　　کاوخر دنده بیله اد نادر
ایت تکا پوی بلاد اطوار　　نابونی بیلمیجك ایتمه قرار
اکله کیم معنی توحید بودر　　واصل دولت جاوید بودر
نور دیدم هله مشکل معنی　　ایکی عالمده ده اولمق اعمی
چکه کوز چشمکه کحل عرفان　　اولمیه تاسکا محشر زندان

ثانی

طالب حقه اولور راهنما　　نسخهٔ مثنوی مولانا
دیدهٔ روحه چکر کحل خصوص　　نور اسرار فتوحات وفصوص
دخی چوقدر نسخ اهل الله　　عبدی اللهدن ایلر آکاه
رمز وایمالری روحانیدر　　جمله‌سی باطن قرآنیدر
ظاهر احکام شریعتدر هب　　باطن اسرار حقیقتدر هب
وقتکی صرف ایده کور تحصیله　　ایکیسن داخی چالش تکمیله)
علم ایله معرفته جان قبول　　اولمز الاکه مکر استانبول
ایتسون استانبولی الله معمور　　انده دز جمله معالیٔ امور
مولد ومنشأ اصحاب همم　　زیبت خانهٔ اصناف امم
نقدر وار ایسه اصحاب کمال　　هب ستانبولده بولورز استقلال
هرکمال انده بولور معیارین　　هرهنر انده کورور مقدارین
انده در مرتبهٔ عز وشرف　　غیری یرلرده اولور عمر تلف
هب رواجی بولور بی تشویش　　ضایع اولمز هنر انده کم وبیش
بولنور جاه ومناصب انده　　طرق قطع مراتب انده
نقدر عالی دوز اینسه سپهر　　بولمز استانبوله بکزر برشهر
حسن ایله کوزمکله مستثنا　　آنی آغوشنه چکمش دریا
نقش وتصویر وخطوط وتذهیب　　هب ستانبولده بولورز بفت وزیب
ماحصل جمله صناعات وحرف　　هب ستانبولده بولورز عز وشرف
دخی واردر نیجه انواع هنز　　طشره ده نامنی ده بیلمزلر
نه بیلور خانه‌ده کن خارج داز　　نه بیلور لجه‌ده کن اهل کنار
بیقصور انده مرتبدر هب　　نغمه وموسیقی وساز وطرب
انده در قاعدهٔ رمی سهام　　انده در سنك نشانی بنام
غیرطورسون ندر اول ذوق وصفا　　کا وله‌سن طاق روی دریا
انکا ایلیه سن بالبنیه　　باقه سن آینهٔ سیمینه
اوله‌سن پرهٔ باد ایله وزان　　ایده‌سن برنیجه شهری سیران
اولوب آسوده رودوش هوا　　کره سن عالمی بی منت پا
حسن صوریسنه غایت یوقدر　　انی مدح ایتمکه حاجت یوقدر
اباصوفیه خود اواعجوبهٔ دهر　　قبه‌سی ثامن اجرام سپهر
کورمدم مثلنی برملکتده　　اوله بونشئه مکر جنتده
اولور اول خطهٔ جان بخشاده　　نه مراد ایلر ایسك آماده
هرنه شی خاطره ایلرسه خطور　　انده اعلاسنك اعلاسی اولوز
عالك انده اولور مشکل حل　　ایریشور هرنیه سعی ایلسك ال
بیك وپاشا وافندی چلبی　　انده در جمله‌سنك منتخبی

اولسیدی مرض کونا کون   آه الا اومبارك طاعون
اعتدال اولسه هواسنده اکر   غیر بلدانه کیم ایلردی نظر
هر کیمك کیم اوله بنیادی قوی   پاپسون غیر ولایتده اوی
انده در ماحاصل قدر هنر   طشره‌لرده کیم اوقور کیم دیکلر
اقچه‌در طشره‌نك انجق هنری   حك اولنمش هنرك صانکه یری
طشره‌ده ایلمکه کسب غنا   یا تجارت یا زراعت یا ربا
قالمامش شمدی هله ذره قدر   طشره یرلرده معارفدن اثر
اولدی ارباب معارف نایاب   دوشدی پیغولهٔ نسیانه کتاب
شعر وانشایی صانورلر تغرین   فارسی لفظ ایسه جرب شیرین
بنسه یارار وار ایکن پایه ومال   دانش ومعرفت وعلم وکمال
نخوت وعجبله مست اولمشلر   جمله‌سی پایه پرست اولمشلر
نه فضائل نه معارف نه علوم   اولدیلر ریشه زن اسب رسوم
نیجه سجده ایته اول الهه   بلکه نقصان کله عز وجاهه
کیسه ضبط ایلیه مزدی مطلق   جهل زنجیرینه بند ایتمسه حق
تخت دولتده اولور کرچه کبار   طشره‌ده خلقك ایشی استکبار
استمز کبری رجال دولت   بو فرومایه‌لر ایلر نخوت
کوسترن طشره‌ده چین ابرو   انده در بانلره ایلر تك وپو
اوله مز نائل بوس دامان   کچنان طشره‌ده صاحب عنوان
طشره‌ده جابی اولان صدر رجال   کیرمز انده الله صف نعال
اکا برشهر اولنمز تنظیر   تابعه اولمه‌ی متبوع نظیر)
ای نظر باز تماشای کمال   نکه انداز مزایای جمال
خانهٔ دلده قومز کرد حزن   لذت نازکی وجه حسن
حسن آرایش یزدانیدر   اثر خامهٔ ربانیدر
شرط آداب ایله قیل صنعه نکاه   اوله شهوت نظریله کراه
ایلمش صنع ازل آماده   شهوت ایچون ده طریق عاده
دختران سمن اندام سمین   شرع ایله شهوته آماده زمین
قدرتك یتدیکن آل ایله صفا   اولنسون اولادکه اسباب بقا
لبك کلزار رخ خوبانه   نظر پاك ایله اول پروانه
ایلمه تخم حیاتی اسراف   اوله کمکشتهٔ وادی خلاف
اوله برعکس طریق دهقان   ارض نامنبته یه تخم افشان
ایلمه نطفه‌یی یوق یره تلف   رحم نسواندر اولولویه صدف
نطفه در اکلیانه آب حیات   صلب آبادر او آبه ظلمات
قطرهٔ نطفه‌که بیحاصلدر   تلف نفس قدر مشکلدر

(دلبرك)

دلبرك نقشنه اوله مائل   اول مزا یاسنه نقشك واصل
ندر اول جاذبهٔ روحانی   ندر اول نازکی جسمانی
ندر اول حسن ولطافت اوخرام   اوقد چشم ربا اول اندام
اوکرشمه اونکاه پرفن   برك کلدن مترکب او بدن
ندر اول پرلو پرنده اعضا   چشم وابرو ولب ودندان کف وپا
مویدر دود چراغ حکمت   سریدر کاخ سرای صنعت
کره جبهه سیدر موجهٔ جو   بسته در جسر دو طاق ابرو
موج موج کره پیشانی   سطر سطر قلم یزدانی
دیده‌لر منظرهٔ نور شعور   مژه‌لر بال و پر طائر نور
مردمك رشته کش مدنکاه   نقطهٔ دائرهٔ نور سیاه
مژه‌لر هفت حصار کردون   مردمك نقطه نمایندهٔ نون
رسم بینی الف آن ابد   نقش ابرو الف اوستنده‌کی مد
دفتر حسنده حرف ممدود   مرجع رائحهٔ عنبر وعود
کوشلردر درمحروسهٔ تن   مدخل قافلهٔ بار سخن
هله سر دهندن صورمه   وصفی چوق یوق یره کوشك یورمه
سی ودو حرفدر اول دندانلر   که انکله طلودر دیوانلر
در دریای دهندر اولال   که انکله بولنور حل نوال
لب نمکدان سرخوان کمال   غیدر خلوت بستان جمال
سینه مرآت بلورین کردار   ممه‌لر عکس دوچشم نظار
دستلر مصدر انواع هنر   پایلر قائمهٔ سیر وسفر
جمله نقش قلم قدرتندر   صنعت ماشطهٔ حکمتندر)
ایلمه کیسه‌یه عرض حاجت   اوله خجکشتهٔ بار منت
دهنك خواهش ایچون ایلمه باز   اوله آلوده لب حرف نیاز
صاحب حرص وطمع رسوادر   کیمیای شرف استغنادر
رزق مقسوم اواور البت واصل   آبرو دوکه در انجق حاصل
اولکه مقسوم دکل کیرمز اله   اولکه مقسومك اوله کتمز ایله
عالی ایت همتکی خوار اوله   کوردیکك شیئه طلبکار اوله
عبد دستنده نه وار استیه سن   آنی یابونی بکا ویر دیه سن
اوده محتاج عطای حقدر   بستهٔ موهبهٔ مطلقدر
عاجزن لطف ایده‌جك حالیمی وار   سکا بخش ایلیه‌جك مالیمی وار
لطف حق هرکسه یتمشدر   دست عبد اراده برآلتدر
ترك اسباب دکل کرچه صواب   بی مسبب نیه یارار اسباب

بی مسبب سببی ایتمه طلب
بیلور احوالکی رزاق حکیم
دادهٔ رازقه خاطر بند اول
ماله موقوف دکل ارزاقك
اقچه مأکول دکل آلتدر
اولمز اینسك زروسیمی خرمن
چکمه هیچ کرسنه‌لکدن خشیت
وعده‌یه دست وفابی باز ایت
ایلمه هزل ومزاحی پیشه
دوستك ایتمه لطیفه ایله فدا
آبدار اولسه لطیفه خوشدر
هیچ لطیفه دیمه اوسوز اوفته
دیدیلر اکا لطیفه ظرفا
لفظی اندك اوله معناسی کثیر
باغ دلدن یکی قوپمش کل اوله
انی نقل ایلیه‌لر شهر بشهر
بو بله اولورسه لطیفه نه کوزل
ایلمه کیمسه‌یی ذم وغیبت
ذوقی یوق عالمی یوق لذتی یوق
دوستلر اولمز اولور سندن امین
حسن حال ایله کچن هرکس ایله
زیر دستانکی ازار ایتمه
جور ایله کیمسه‌یی بیزار ایتمه
یار اول دوستلره بار اولمه
غیر ایچون اولمه دوعالمده ذلیل
وارمه شکوا ایله باب شاهه
سنده ظاهر اولیجق عجز وفتور
مسکنت خلعتی ایله اعداد
سکا حلم وادب وحسن سلوك
خنده رواق اثر رحتدر
هضم اولنمز روش واطواری
عقلا کرچه شکرلر یدیلر
لیك غوغایه چیقار بریانی

حیرته اشته بودر جمله سبب
رزقکی وقتله ایلر تسلیم
هرنه ویررسه اکا خرسند اول
غیری یوزدن بتور درزاقك
ینه آخرینه جك نعمتدر
بدل نان وپرنج وروغن
قولن آج قوری ولی نعمت)
کیمه وعد ایلر ایسك انجاز ایت
دوشورر دوستلرك تشویشه
حق نان ونمکی قیلمه هبا
لیك برسمتی یانار آتشدر
که اوچی خاطر یاره طوقنه
که محلنده اوله جلوه نما
ایتمیه کیمسه‌یی اصلا تکدیر
ایشیدن وصفی ایله بلبل اوله
قاله عالمده مثل دهر بدهر
بوغیبسه ترکنی بیل خیر عمل
عیدر عاقل اولانه بوصفت
کنهی غیر معاصیدن چوق
نامك آکلسه ایدرلر نفرین)
خوشدل اول هرکس وهرناکس ایله
سرد تکلیف ایله بیزار ایتمه
سکا جور ایتسه‌ده آزار ایتمه
سوء خلق ایله دل آزار اولمه
نه وصی اول نه وکیل اول نه کفیل
سکا جور ایدنی صال اللهه
انتقامك قومز الله غیور
اول ملایم دل ودرویش نهاد
ایلر احراری ضروری مملوك
ترشرولق سبب نفرتدر
هرکیمك کاوله تکبر کاری
سکا کبر ایدنه کبر ایت دیدیلر
سن تواضعله صاوشدر آنی

طوتالم چرخه ایرشمش جاهك
عنف ایله خلقی قپوکدن سورمه
نقدر جاهك اولورسه عالی
سکا لازم یره یوزلر سورمك
شرمدر غازهٔ روی ایمان
سفها ایله مدارا ایله
انبیا مسلکنی ایله قبول
بی مدارا اولمزسن راحت
جام وش ایلمه هربزمه شتاب
خانه‌دن چیقمه که اولدر جنت
کشف راز ایلمه بیکانه‌لره
هرکسی محرم اسرار ایتمه
هرکسك قولنی صادق صانمه
کسه‌نك مدحنه مغرور اولمه
جریدن فرق ایده‌مم اول سخنی
سندن ایلرسه اکر قطع امید
وارمه غیرك اوینه بی دعوت
اولمه مجلسده نه پرکونه خوش
سخنی غیرت دروکهر ایت
سوزده اولسون سکا دستور عمل
اوا ور انسانده زبان برایکی کوش
سویلدکده سوزی ایتمه تکرار
کسه‌نك عیبنی اورمه یوزینه
ایلمه کسه‌یی قطعا تجهیل
هله نیلرسك ایت ای روح روان
کسر خاطر کنهك اکبریدر
ایتمه تزویر ونفاقی معتاد
شهره درخلق ارأسنده بوشئ
دیدی مسلم اودر اول سروردین
هب ودیعتدر ایا طالب کام
(اوله دلبستهٔ جام کلفام
خلق ایچنده سبب نفرت اولور

ینه ادنا قولیسین الهك
کیمسه‌یه دامن ودست اویدرمه
دامنك بوسه‌دن اولسون خالی
قوله دوشمز ال اتك اویدرمك
بی حیالق ایکی عالمده یمان)
انبیا قولنی اجرا ایله
اولدی مأمور مدارایه رسول
فخر عالم دیدی رأس حکمت
مهروش ایلمه دور ابواب
کوشهٔ خانه‌ده کنج خلوت
ویرمه یول مجلسه دیوانه‌لره
سربکی زیور بازار ایتمه
جمله‌یی لیك منافق صانمه
کسرنفس ایلمدن دور اولمه
که شفاها ایده‌لر مدح سنی
اوغرامز دائره که کاسه‌ده عید
اوله اما اوده اهل حرمت
وقت ایله که زبان اوله که کوش
ممکن اولدیغی قدر مختصر ایت
معنی نکتهٔ ماقل ودل
سن دخی سویله براول ایکی خوش
یامکر ذکر اوله یا استغفار
کوشکی باب قبول ایت سوزینه
ایتمه مخلوق خدایی تخجیل
اولمه خاطر شکن وتیز زبان
جملهٔ معصیتك بدتریدر
که ایدر قصر وفاقی برباد
جان ویرر محنت ایله اهل حیل
خلق اوله دست ودهانندن امین
عرض ومال ودم اهل اسلام)
که ایدر آدمی رسوای انام
قتی بی حرمت وبی عزت اولور

ایلمه ام حبائثه صها
که تولد ایدر انواع بلا

الحذر اوله صاقن باده پرست
که ایدر رنج خمار آدمی مست

چونکه نهی ایلدی الله حکیم
سنده اول نهی خدایه تسلیم

دوشمه‌دن ام کناهه عار ایت
اولسه‌ده درعقب استغفار ایت

اولیجق بعض مجالسده دوچار
ایتمه توبیخ وتعنف اظهار

اعتراض ایلمه مستانه‌لره
اولمه طاش آتیجی دیوانه‌لره

نیه دخل ایلرایسك برکون اوحال
سکا بی شبهه ایدر استقبال

رمضانده صاروب افیونه کفن
معده‌یی مرده‌یه ایتمه مدفن

آدمی مسخرهٔ ناس ایلر
صورت ناسده نسناس ایلر

طونه‌لم یوق اثرندن باکی
نه‌بلادر لقب تریاکی)

(اولمه دلبستهٔ زیب وزیور
اولمه دلدادهٔ در وجوهر

کرچه تفریجی مقرر اما
اوله‌مازدر وکهر مرده سزا

مرده سرمایهٔ احسانیدر زر
زنه پیرایهٔ ابداندر زر

ترك ارایش عنوان ایله
زرك افزون ایسه احسان ایله

کونه کونه آرایوب کالالر
ایلمه جامه ایچون غوغالر

نه کیرسه انی کی اقرانك
اویسون اقرانکه طرز وشانك

بکزه‌سون خلقه بساطك آنك
اعتدال اوزره کرك آلاتك

اولسه سمور ایله‌ده مقدورك
یرینی نافه طونار سمورك

کوردیکك اطلس ودیبا وحریر
جمله بد بوکفن کرم حقیر

اولمه دلدادهٔ شان وشهرت
شهره دردبلده‌کی شهرت آفت

مالکی ایلمه بیوجه اتلاف
اولدی مبغوض الهی اسراف

شرع ایله حکمت ایله بوتمثیل
عزت ماله‌در اقوای دلیل

اهل حکمت دیدی جمع اموال
کسب سرمایهٔ اسباب نوال

برکران سنکی قوپارمق کیبدر
قلهٔ کوهه چیقارمق کیبدر

خرج وصرفی آنی کردان ایتمك
کوه دامانته غلطان ایتمك

قنغیسی صعب ایدوکن اذعان ایت
اعتدالی ایشکه میزان ایت)

کوشکه بوسوزمی ایله کهر
دیندن پك صاقن ای جان پدر

آدمی دین دکر کون ایلر
دردین افزون جکرین خون ایلر

دین دانازی ایلر کودن
شیر مردان ایسه‌ده ایلر زن

جسمی صحتده درونی خسته
داینه بندهٔ کردن بسته

وعده‌سی وعدهٔ تسلیم حیات
حبسه تکلیفی مزار اموات

باخصوص اوله غریبده شریر
ایده هرروز دماغن تکدیر

اصلنه ضم اولنه فرع ربا
قامتن بار ربا ایده دوتا

(امر)

امر شرعك دیو فریاده کله
زور شاهدلری امداده کله

ایده مدیونی پامال جفا
دردمندی ایده خلقه رسوا

بولمیه دینن ادایه قدرت
اوجه چشمنده زمان رحلت

خوشدر اسباب وبساطن صاتمق
دینسز آج وبرهنه یاتمق

ویرمه بی رهن صاقن کیسه‌یه مال
که اولور صکره مؤدیٔ جدال

خلقده خشیت حق نادردر
کتم وانکار همان حاضردر

کیدرك صکره بویور هنکامه
سکا ویرمز ییدر حکامه

مستندر برینه اعیانك
حقکی استه وار ایسه جانك

جان آتار خانه‌سنه اول ساعت
ویرر اول ظالمه رشوت غیرت

دیرسنك کبی افندم وار ایکن
حقن آلمق نه دیمکدر بندن

بز اول ظالم اودم نفس آتنه
عزم ایدر ظلم کنان بك قاتنه

آنی حکام ایله تخویف ایلر
اقچه‌دن کچ دیو تکلیف ایلر

اکر ایتمزسه فسونی تأثیر
جوش ایدر موجهٔ بحر تزویر

درلو شاهدلر ایله دعوالر
یاپه حجتلر ایله فتوالر

هرنه ایلرسه ایدر اول مغرور
ایدر ابطالنه بذل مقدور

بویله‌در شمدی زمانك حالی
دوشمسون کیسه‌یه خلقك مالی)

جمله احوالده عمرم واری
اول طلبکار رضای باری

ایتمه اعیانلغه زینهار هوس
اوسط الناس اول اودولت سکا بس

اولمغه مرجع ارباب امور
ابتدا لازم اولور ترك حضور

هم ولایتلو ایدر رشك وحسد
هم دوشر قصدیکه حکام بلد

نقدر ایلو که سعی ایدسك سن
ظلم حکامی بیلورلر سندن

ایونام ایله دوشرسین دامه
ایو آدم یارامز حکامه

آقچه در مطلبی خود حکامك
بیلسون مرحمتی اسلامك

یارایان انلره رشوتله یارار
علم وعرفان وصلاحی کیم آراز

الیجی قوش کبی حکام زمان
المق استرنه ایودیرنه یمان

ایلمش چشمی شکار آلمغه باز
پیك ایودن یك آکا برغماز

شرع ایله کورسه امورین حکام
یارامز فنده بولور شهرت ونام

سبب شهرتی خود اعیانك
کورمه‌یدر مصلحتن سکانك

مصلحت کورمین اعیان اولمز
خلق آکا بندهٔ فرمان اولمز

آقچه سز مصلحت ایسه بتمز
بتسه‌ده صاحبنه خیر ایتمز

بودر اعیان دیارك کاری
روز وشب منتخب افکاری

طرهٔ طبل ستم چالدرمق
حاکم شهره شکار آلدرمق

خلق غمز ایتمسه شهرت بولمز
نافذ اولمز سوزی رغبت بولمز

آندن ایتمزلر ایسه خوف ورجا
رتق وفتق اهلی دیمز کیمسه آکا

مال واشیاسن آلوب ویرمکه بیم
ایتدرر اهل فراسن تجریم

هم ویرر حاکه هم کندی آلور
حاکه نصفی یاخود ربعی قالور

دیدیکم کبی نیجه تازه ظهور
جان ویررا ولمق ایچون اهل امور

جمع ایدوب برقاج اویوز خدمتکار
ایدر اتباع ایله تقلید کبار

انتساب ایتمك ایچون حکامه
قدماسن چالشدر اعدامه

کندی قوللاغی ایچون آلتنی
اهل عرضك اوچورر راحتنی

دردی بو اوله ولایتده فرید
غیریلردن اوله اقبالی مزید

جمله تصویب ایدهلر تدبیرن
کیمسه رد ایلیه تقریرن

ضرر ایلرسهده ناسه قطعا
دیمیه کیمسه خطاسنه خطا

لیك دهر آکاده ویرمز فرصت
که سوره باشلو باشنه دولت

بولنور آکا دخی نیجه رقیب
ملعنده بری برینه قریب

چرخ نعمتی ویرر غوغاسنز
هیچ فرعون اولهمز موساسز

کیمی حکامه تقبلر ایدر
سوزن اجراده تصلبلر ایدر

خواه وناخواه ایدر رأینه رام
حاکی کندو ایدر استخدام

اوله بر یرده که حاکم محکوم
اورانك حال ومآلی معلوم

حاکم شهره ایدنجه غلبه
صیغهمز شهرتی شام وحلبه

اوزمان. کور آنك استقلالن
نخوتن کوکبهٔ اجلالن

کوزلری زهر ترش چهرهسی نار
سوزینی رده کیمك زهرهسی وار

طوعا وکرها ایدر خلقی زبون
اتباع ایتمینك حالی نکون

آکا برایش طانشلمزسه اکر
ایدر اول مصلحتی زیر وزبر

باغ وبستان وحمام ودکان
حصه ویرمزسه اکا حالی یمان

امر وفرمان وشهود وحجت
آندن اذن اولمسه بولمز صورت

بریسی اویمسه سهوا انکن
قالمز اخشامه اوکون برکوتکن

زور ایله خلقك آلور املاکن
زین ایدر دائرهٔ ناپاکن

فرون وقهوه ودکانیمی وار
احتساب اوغرامغه جانیمی وار

صاف صاتمز ایچنه حیله قاتار
نه بها استر ایسه آکا صاتار

شهر تکلیفنه ایتمز انصاف
ایدر اتباعنی البته معاف

عالمك آنلر ایدرکن کارین
چکدررلر فقرایه بارین

لعنت اول دولته کیم اوله غدا
اشك چشم فقرا صبح ومسا

غرق اولور دولت وجان وماله
کلهلم عاقبت احواله

گرچه برشیئه ضرورت کورمز
لیك چوقلق باشامز چوق سورمز

کورر آلایش طول املن
بولور البته جزای عملن

اولور اولمزسه اکر موته قرین
کیمی منفی کیمیسی قلعه نشین

طولاشور ایاغنه اعمالی
هب کیدر عرض ووجود ومالی

سیل اولور اشك تر مظلومان
دولت عمرینی ایلر ویران

سن چالش اولمیهسین انلردن
چکمه اعیاندن اولهم دیو محن

ملحق اولمه حذر ایت اعیانه
وارمه هیچ محکمه ودیوانه

چیقمه آیلرجه درخانهکدن
طشره میل ایلمه کاشانهکدن

آل کتابك اله سد ایله درك
اولسون خارج دردن خبرك

اوقی تاریخ وحکایات وقصص
ویرر انسانه مزایای حصص

شغلك اولورسه حدیث وتفسیر
نعم الایام ونعم التدبیر

قانع اول دغدغهیه اولمه قرین
نان خشك ایله یکن اولوب امین

آدمه لازم اولان راحتدر
قودیسونلر سکا بیهمتدر

ارتکاب ایتمه صاقن کذب ودروغ
تا اوله صبح مقالکده فروغ

مرد اولان کذبه تنزل ایتمز
ذات کذبه تحمل ایتمز

فتی بیعار وحیادر او خبیث
که ایده کذب ایله آغزین تلویث

اوله قصدی مکر اصلاح خصوم
اول زمان بلکه دکلدر مذموم

اولسهده منکرك انکاری شدید
سوزیکی ایتمه قسمله تشدید

نیجهلر وار که مباهات ایلر
کذب ایدر نقل محالات ایلر

ایدر ایتدرمکه کذبن تصدیق
قسمی شد نطاق تحقیق

علم باللهده اولان اهل قدم
جان ویرر ایلمز اللهه قسم

کورمشزدر نیجه بی مذهب ودین
هر سوزنده ایدر اوچ دفعه یمین

بوندن اشنع نیجه دزد بدکار
ایدر اطوار ولایت اظهار

ویرمکه شان کراماته فروغ
بسط ایدرلر نیجهسی روی دروغ

کورمز اول کیمسه دوعالمده فلاح
که صاته ساخته تقوی وصلاح

اولدی آلات معاش دنیا
عصرده خرقه وتسبیح وعصا

فیضی یوقدر ویرر انسانه صداع
صوت تقسیم الهی وسماع

اکر ایتدی ایسه اسلاف طریق
شمدی تقلید ایدوکن بیل تحقیق

اکر ایدردی ایسه دورانی
سلفه جاذبهٔ رحمانی

ینه اول جذبه کلورسه نه کوزل
کیم ایدر جذبهٔ حق ایله جدل

سوزیمز زمرهٔ تقلیددهدر
بحثمز رزقدهدر شیددهدر

سکر وجد اولسون او مجذوبه حلال
کاوله مستغرق انوار جمال

یوخسه تقلید ایله هر بر احمق
نه روا پایهٔ ولایت صاتمق

خردن اول بیهدهکو بدتردر
آنی تصدیق ایدن آندن خردر

باخصوص اوله مدار دعوی
قصد تحصیل معاش دنیا

خلق اشیا صانعه اول قرب خدا	خلق اشیترصانه اول خیر دعا
ویرمکه زهد وصلاحینه رواج	خلق نعمت بیجك اول ثاله آج
ویرر اول غله فروش طاعت	جنته نقد مزور قیمت
تاجی تقلید رداسی تقلید	سوزی تقلید اداسی تقلید
علمی یوق معرفت وصنعتی یوق	کسبه سرمایه‌سی یوق وسعتی یوق
ایتدی تحصیل معاشه آلت	زهد وتقوایی اودزد صورت
برابکی حرف تصوف قاپمش	کندوبی پیر طریقت یاپمش
نیجه بی عقل وتمیز وخائن	صانه کرچك او یه‌دست وپاین
آلداتوب آکا عوام بی عقل	افتخار ایله ایده غیری یه نقل
رفته رفته اوله‌رق شهره تیاب	تکیه‌سی اوله ملاذ احباب
صدمهٔ عزل یین کرکسلر	لاشهٔ ظلمه قونن کرکسلر
سوره‌لر یانه روی بیداد	نفسندن ایده‌لر استمداد
باخصوص اوله اوشخص طرار	نازك ورند وظریف وعیار
کوره اصرارلجه رؤیالر	کوستره مقصدینه ایمالر
چیقه برحکمی قضا یی کم وکاست	اتفاقی کور ینه پیربسی راست
کور هجومن اوزمان اعیانك	عزت ونخوتنی دربانك
مکر الارمی ایرر دامننه	اوغرادرلرمی یاپیرامننه
تکیه‌سی قبلهٔ اهل حاجات	یورر امواج نذور وصدقات
سنده اوئه صاقن اول کراهه	صاقن اول طائفه‌دن اللهه
اولیا دیو صاقن الدانمه	ساخته وضعنی کرچك صانمه
اولیا ماله تنزلمی ایدر	ثقلت ناسه تحملی ایدر
اولمش اول محو قضای اطلاق	نفس آلدرمز آکا استغراق
اولیا مرده یی احیا ایلر	پیر صد ساله یی برنا ایلر
اولیا طاشه بقارسه زر ایدر	خس وخاشاکی در وکوهر ایدر
اولیادر ندمای حضرت	جایدر زیر قباب عزت
موم وش کندی زمیننده برپا	پرتو نوری صالار عرشه ضیا
اولور آرایش چشم افلاك	اولیانك قدمی باصدیغی خاك
اولیادر سبب حفظ جهان	اولیا ایله طورر کون ومکان
روحدر قطب جهان کون بدن	روحسز قائم اولورمی هیچ تن
دیه برطائفه یه فخر جهان	آه شوقاه لقاه اخوان
لفظ اخوان ایله وزن حالت ایت	انلرك رتبه‌سن استدلال ایت
نه روا رهزن حق هر ارغاد	کندنی اول زمره‌دن ایتمك تعداد
وزن ایدرمی بونی میزان شعور	دعوی سلطنت ایتسه مز دوز

(اسب)

اسب تازی چکینه هر برخر	سنك خارا صانه کندین کوهر
اوله‌می مجمره افروز وجود	شاخ بید ایلر ایسه دعوی عود
هله چوق جرأت وچوق ترك ادب	ایلمك دعوی نزدیکی زب)
(ای تماشاکر صنع باری	ناظر کار که هشیاری
سیره چیق فصل بهار اولدقجه	موسم کشت وکذار اولدقجه
چمن اطرافنه کاهی کذر ایت	اثر رحمت حقه نظر ایت
صانعك صنعته اول دیده کشا	ایلمش مرده زمینی احیا
دل انسانده قومز درد کهن	جلوهٔ تازه نهالان چمن
یتورر طائر شوقه پر وبال	طرف کلشندن آقان آب زلال
غنچه‌نك خواجه‌سی وار یاننده	ال کاغد طولو جزداننده
ویرر انسانه نشاط تازه	نغمهٔ بلبل خوش آوازه
کوش قیل نغمه‌سنی مرغانك	اقتضا ایلر ایسه انسانك
قومز آینهٔ خاطرده غبار	نغمهٔ چنك ونی وموسیقار
نغمه برمنطق روحانیدر	نغمه‌نك لذتی وجدانیدر
جانفزادر نفس انسانی	دلسزادر نغم روحانی
خانهٔ جانه ویرر نور سرور	نشوهٔ نغمهٔ تار طنبور
نسخهٔ شوقه دیکر شیرازه	تاردن صادر اولان آوازه
خطی وار کرچه خوش آوازلرك	دکلنور نغمه‌لری سازلرك
لیك آمیزش اسباب صفا	ایدر انسانی لکدخوار هوا
کرچه کیم لذتی چوق نشوه‌سی چوق	التزام ایلمکه لذتی یوق
ذوقنی ایت غیریه اولدقجه دوچار	خانه که لیك کتورمه زینهار
آنده ده عبرت ایله کوش ایله	لذت لهوی فراموش ایله
کرحقیقتله اولورسك سامع	اولمز اوقات خیالك ضایع
موسیقی حکمته دائر فندر	بیلنه بیلمیه‌نه روشندر
نیجه اسراری وار ادراك ایده‌جك	یکلور سینه‌لری چاك ایده‌جك
اعتبارات تقاسیم وفصول	امتیازات مقامات واصول
هر بری حکمت ایله مملودر	جان ریاضن صوارر پرصودر
نغمهٔ یابس وحار وبارد	هر بری فیض حکمله وارد
هر بری برمرضه نافعدر	ضدینی هر بریسی دافعدر)
(ای صفایاب کلام موزون	آشنای سخن کونا کون
طبعك ایلرسه اکر شعره هوس	سکا معناسنی فهم ایتمك بس
سخنان شعرای اسلاف	ایدر آینهٔ قلبی شفاف
ترکیده نفعی ایله باقی یه یق	غیری دیوانلری ده ایت ملحق

آنلرك شعری متیندر اما
شعرای عجمك دیوانی
طالب وصائب وعرفی وسلیم
تازه كویان زمانده شوكت
صاحب خمسه نظامی خسرو
جامی وانوری وخاقانی
بلبل شاخ طراز شیراز
سخنان قدمای شعرا
یوق نهایت شعرای عجمه
شعری چوقدر شعرای عربك
دیمه ابیاتنه ناموزوندر
نیجه معنالری وار رقص آور
انتسابه چالش اول اشعاره
عربی بیلمیجك ایش بتمز
بوایكی بال ایله ایلر پرواز
حكمت آمیز كركدر اشعار
یوخسه برنظم تهی وساده
باخصوص اولمیه تشبیه تمام
دیمه‌دن آنی سكوت اولادر
باقسك اكثرسخن شاعر خام
چیقه من دائرهٔ دلبردن
كه بهاره طولاشورکه چمنه
ره نارفته‌ده جولان ایده‌من
یچنور معنیٔ خاییده ایله
قوقوسز لاله یه بكزر اوسخن
آنی یوق دلبره بكزر اوكلام
هجودن الحذر ای جان پدر
حسنه صرف ایله سوزك شاعر ایسك
تیز نسیان اولنور نثر سخن
هجوه مائل سفهادر انجق
هجو قات قات سبب روسیهی
سنی ایتمش بری فرضا دلگیر
آنی لازمی همان هجو ایتمك

غیرده داخی اولور چوق معنا
حسن تعبیر ومعانی كانی
فیضیٔ هندی نظیری وكلیم
معنیٔ تازه‌یه وردی صورت
هر بری جلوه‌ده بر معنیٔ نو
هر بری ملك سخن سلطانی
سعدی وحافظ معنی پرداز
حق بودر بیری بندن اعلا
هب اسامیلری صیغمز قلمه
كه اودرمایه‌سی شام وحلبك
انلرك و زنیده دیكر كوندر
مشعل آسا دوكر اسماعه شرر
آره معناسنی فهمه چاره
فارسی عارفه تنها یتمز
طائر شعر معانی پرداز
كمالی اوله ارشاد . مدار
اوده معنادن اوله آزاده
استعارات وجناس وایهام
شعردن مقصد اولان معنادر
زلف وسنبل كل وبلبل می وجام
قد وخد ولب وچشم ندن
طولاشور سروه كل و یاسمنه
صابه وادیلری سیران ایده‌من
لفظ مشهوز جهاندیده ایله
كه اوله لفظی تهی معنادن
كاولیه آنده . جناس وایهام
كه ویرد مشرب عرفانه كدر
خلقی تسخیره چالش قادر ایسك
نظم اماكه ایدر دور دهن
عاقل ایتمز انی ایلر احمق
كیم اوقورسه سكا عائد كنهی
قول ایله فعل ایله قلبك تكدیر
سفها كیندیكی راهه كیتمك

انكساری یتشور قاصر ایسه
آنی سن لطف ایله ایله بنده
سكا یوجه ایسه ایتدیكی جفا
وجهی وارسه سین ایله سؤال
بلكه نادم اوله اطواردن
سن قبول ایله بو بندی بندن
(صبر قیل ایته اموركده شتاب
صبرایله دوست اولور دشمنلر
یاتمه هنكام سحر بیدار اول
قلبكی دغدغه دن پاك ایله
ازدواجكده . تحری ایله
نه بلا برزنه محصور اولمق
بلكه بدچهره چیقه یا بدخو
هضمی كوج ردی دخی مشكلتر
یوق كنیزكده . هله بومحذور
نازك ونرم ایسه‌ده . آلمه اوروس
خائن اولور اوروسك مرد وزنی
كرچه چركس ابازه اویله دكل
كوله‌سی تیغ وتفنك استرلر
اعتقادنده دكل اهل فلاح
ایتمدن رفع بنان ایمان
چركسك جاریه‌سی آفت اولور
مسقو ونمچه وافرنج ومجاز
بونلرك بیری مسلمان اولمز
عربك ده چوغی اولور بدخو
اولمق ایسترسك اكركیم راحت
كرچه كیم آغز اوور تنبل اولور
لیك افندیلرینه صادق اولور
(معتدل اولمق ایچون جمله امور
وزنه‌چك مصرفك ایرادك ایله
حق ویروب واسع اولورسه حالك
دفعهٔ ایتمه تهی همیانك
فضله مال اولمیجق ایتمه بنا

انتقامه چالشور قادر ایسه
عفو واكرام ایله ایت شرمنده
سبب شرم وحجاب اولور آكا
اولمه آتشزن كانون جدال
اعتذار ایلیه كفتاردن
دوستلق وار ایكن اولمه دشمن)
صبر ایله دیرلر اولور غوره دوشاب
صبر ایله رهبر اولور رهزنلر
وقف سجادهٔ استغفار اول
هر ایشك حكمتی ادراك ایله
صاقن اولمه تسری ایله
تازه ذوق ایلمه‌دن دور اولمق
نوبته دیرسین شب اول یاهو
بر مصیبتدر اوكیم عمره سورر
تازه‌دن تازه‌سن آل ایله حضور
الك ایوسی اولور آنك مهوس
قپو آرنده . دوزرلر دوزنی
اولمه آنلاره ده . چوقلق مائل
اورمغه عرصهٔ جنك ایسترلر
اولمیان دسترس اسب وسلاح
اولور آویختهٔ تیر وكمان
آبازه قیزلری بی عفت اولور
جمله‌سی خائن ونابرخوردار
نائل دولت ایمان اولمز
كرچه كیم خدمته ایلرتلك ویو
كورجیدن غیری یه ایتمه رغبت
جامه‌سی كیرلو اولور مهمل اولور
جمله‌سندن نظره لایق اولور)
لازم اعماله ترازوی شعور
راحت اول اهل ایله اولادك ایله
ادخار ایله براز اموالك
نیجه بازیچه‌سی وار دنیانك
ایلمه مالنی بیهوده هبا

مصرفك ایتمه كوزم نوری زیاد
نقدر واسع اولورسه ایراد

باغچه سیری اولورسه مطلب
یتشور بنك ایچون برمركب

مصرف آخوره اولدقجه زبون
یوریلور آتلو یایادن افزون

فسخ ایدر قید ضمان سامانك
فشقی آلوده ایدر دامانك

منصب وجاهه هوسكار اولمه
طلب عزت ایچون خوار اولمه

اهل منصبده بولنمز راحت
حالت عزلده در امنیت

اولمه پاشالق ایچون آواره
طبل وسورنا ایله كیرمه‌ناره

باغلمه طنطنهٔ طبله كوكل
دوردن خوش كلور آواز دهل

پاشالق عمره سوورر محنتدر
حاصلی درد وغم وقسوتدر

نامی پركوكبه جاهی عالی
ایك دوزخده بكر احوالی

خاطری منصبی كبی ویران
صورمه هیچ آخرت احوالی یمان

ظلم ایدرسه یقیلور خانهٔ دین
ایتمسه بولمز اموری تمكین

چكدیكی محنت اولنسه تعداد
دكز اول محنته مصر وبغداد

پادشه قورقوسی خود راحتسوز
عزل ناكاهی قیامت اندوز

نوبنو وسوسهٔ كوناكون
قوت واهمه همكار جنون

نه بلادر نه مصیبتدر بو
نیجه دولت نیجه رفعتدر بو

غالبا كوردیكمز پاشالر
باخصوص آصف صاحب رالر

كندو نفسنده نكوكاران هب
حسن الخلق كریم الشان هب

ملكی الشیم وپاك خصال
صافدل صادق پاكیزه مقال

واقف حال ومآل فقرا
مائل زهد وصلاح وتقوی

نیجه‌سی وار كه قاچاركن نیجه‌ییل
پاشالق جبرا اولنمش تحمیل

نیجه‌سی صاحب پرهیز وعفیف
میلی یوق ماله اولنسه تكلیف

نیجه‌سی راضی دكل جاهندن
ایكلر آغلر چوغی اكراهندن

كیمی اندیشهٔ فردا ایلر
خوفدن موتی تمنا ایلر

لیك مركزلرینك احكامی
ظلمه پیوسته ایدر انجامی

ایتمسه دائره‌سی بسلنمز
سوزی حكم ایلسه ده اسلنمز

ایلمز مرتبهٔ صرفه صعود
خاصلر نامنه جوق معدود

قالمامش خاصده جای معمور
كه ایده صرف ایده‌جك آقچه ظهور

آنی اسلاف خراب ایتمشلر
هر بری واری آلوب كیتمشلر

بولمغه دائره‌سی نشو ونما
آكا لازم قتی چوق باد هوا

منصبی آقچه ایله آلمشدر
بحر دینك دینه طالمشدر

دینك امانیجه قات زبجیده وار
آنی محتاج ادادر ناچار

پراوینده بساط وآتی
ناقص اولمز پاشالق آلاتی

منصبك مصرفی خود نامحدود
هیچ اولنمز آكا تعیین حدود

مطبخ وآخور وتعیین خدم
داخلی خارجی اتباع وحشم

قره قوللقجی ایله مهترلر
جو واسب وشتر واسترلر

باخصوص اولنه تكلیف سفر
الك یقینی كوزه‌در سمت مفر

سفره كیتمكه عسكر لازم
عسكره مصرف ایچون زر لازم

ظلمسز آقچه‌یه دستی ایرمز
خلق ایسه كوز كوره مالن ویرمز

كش مكشلرله ایدر عمری كذر
بوكا دولتمی دینور خاك بسر

بسلنورمی هله كور لیل ونهار
بونجه حیوان بوقدر خدمتكار

قره قوللقجیلر اولور عفریت
شبر زندده اولور هر بری ایت

بیك نیاز ایلسه قبول ایتمزلر
بخشش وترخله سز كیتمزلر

آشچینك قورآدن اوغلی جانم
كتخدادر سایهٔ سلطانم

صورمه آمدشد ایدن آغالر
كبر ایله نخوت ایله عنقالر

باامیر خوار باسر بوابین
هر بری معتمد دولت ودین

هر بری كورك كران قیمت اومار
هم مكمل آت اومار خدمت اومار

بش كیسه ویرسه ایدر استحقار
اونه راضی اولور آخر ناچار

پاشانك دینی ایسه غایتی یوق
صرف یكروزه‌سنه طاقتی یوق

خاطری نقد كدرله مالی
كیسه‌سی كنج عدمدن خالی

آكلمز آنی مباشرلر ایسه
جور ایدرلر نه قادرلر ایسه

اومدیغن ویرمكه خود طاقت یوق
ویرمك سمتنده جرأت یوق

ویرسه جنك وشكایت حاضر
در دولتده مذمت حاضر

نیلسون بوآرالقده پاشا
بوكا دولتمی دیرم بن حاشا

طوتالم صالح ایمش عاقل ایمش
منصف وعادل دریا دل ایمش

ظلمك آدینی قویوب باد هوا
منصبی ایلسونمی یغما

دیدیكمدر صلحای اصرار
ارتكاب ایلیه ظلمی ناچار

ظلمه مائللری واردر وافر
صورتا مؤمن ومعنا كافر

مؤمنك تشنهٔ مال وجانی
منعدم مرحمت وایمانی

قتل نفس ایله مباهات ایلر
كفری شمشیر ایله اثبات ایلر

نامی فرمانده نظام عالم
عالمك نظمن ایدر كندی عدم

آنلرك ظلمی وار ایله قیاس
واردیغی ملكده قورلمی اساس

آغلار ظالم وآچ وعریان
ویرمده هر بری مال آلمده جان

ظلم تحصیلنه چكمش غربت
ذكریدر آقچه وفكری خدمت

قنده یورلدی ایله ایلسه شتاب
واردیغی قریه‌نك احوالی خراب

قریه خلقنی قومز تقریره
بند ایدر بولدیغنی زنجیره

در دمندانی دیزوب صحرایه — دست بسته کتورر پاشایه
اصلی یوق ماده‌نك جرمی عدیم — دیکلمز کیسه ایدرلر تجریم
بوکابکزر فتی چوق جوروستم — طوندی یوز سمت خرابه عالم
هب عمارات جهان اولدی خراب — قوندی دهقان یرینه بوم وغراب
ملکده زلزله غفلتدندر — ترك احکام شریعتدندر
باغبان ایتمیجك چشمنی باز — باغنه هرکس ایدر دست دراز
صاحب باغ اولابیدی اویانق — چشمه اولمزدی باشندن بولانق)
(ای طرازندهٔ ایوان خصال — وی فروزندهٔ دیوان کمال
ایتمه زقوم جحیمه اقدام — الحذر الحذر اولمه قسام
اولمه دندان زن اموال یتیم — ایتدی نهی آنی خداوند حکیم
اولمه اللهی سورسك قطعا — طالب راه قضا وفتوی
جاهلك قطع طریقی اهون — رهزن شرع شریف اولمقدن
هله فتوایه قارشمز تزویر — مجتهد قولنی ایلر تحریر
قول فتواده بوهجنت بوقدر — چوقله تحریف شریعت بوقدر
کاه اولور آنده‌ده واقع تحریف — صدر فتوایه کچر قول ضعیف
عصرده لیك قضا مشکلدر — حکم حق اولمیجق باطلدر
سیما اکثر ارباب قضا — ایتمز احکام خدایی اجرا
حکمدن اول ایدر حکمی مراد — اول آلور قنغیسی ایلرسه زیاد
اول نهی دست که رشوت ویرمز — قاضی دعواجی‌یه نوبت ویرمز
علمی یوق اکثری بی مذهب ودین — کوزی محصولده رشوتده همین
الده اندازه وکیل ومیزان — ایلمش محکمهٔ شرعی دکان
قاضی دلال ومیانجی محضر — کتخدا قبضنه مالك حاضر
پادشه قورقوسی حق قورقوسی یوق — رشوته حرصی قدر غلظتی چوق
استسه دآبنی مدیون ایلر — استسه مفلسی قارون ایلر
نیجه‌سی صورت حقدن کورینور — منع ایچون ظلمی حتار سوزیور
قصدا آغلر کتورر چشمنه دمع — هب ایدر شهرك اشراسنی جمع
ایتمکه حق صریحی عاطل — کورینور صورت حقدن باطل
بیلمین ساده دل بی فطنت — صانور اول حیله‌یی حقانیت
سد ابواب دکاکین ایلر — ناسه شدت یولی تلقین ایلر
نه طریق ایله اولورسه اوحیل — بولور اجرای فساداته سبیل
شرع نامینه تسلیلر ایدر — بکه پاشایه تغلبلر ایدر
حاکم عرفك اولوز ظلمنه سد — کندونك ظلمی ولی آندن اشد
کندو افزونتر اولور پاشادن — اشته مقصودی بودر غوغادن

عسکرینك هله حالی معلوم — یاقشور انلر اولورسه ظلوم
آنلره ظلم مدار اولمشدر — جمع اموال شعار اولمشدر
حاکم شرع ایکن اما که قضات — ایتمز ایتدکاری ظلمی حشرات
جانبنه آلت ایدر فتوایی — مد ایدر ماله ید یغمایی
کیسه کیسه آلتان مال یتیم — تونون ایچمکیجه دکل وزر عظیم
تونونك ذاتنی سومز اما — آقچه‌سن آلور اولنسه دعوی
طعن ایدر کورسه اکر خاتم زر — زرك اماکه کران وزن آرر
کیجه اطلسله قوچار محبوبی — طویمز اطلس کیسه‌لی مکتوبی
رشوتك آدینی قویمش محصول — کیم اوله ایتمیه محصولی قبول
حیف صد حیف که شرع شاداب — تیشهٔ رشوت ایله اولدی خراب)
(ای زرناب عزیز الخلقت — معدن ارای جهان حکمت
کیمیا سازلغه ایتمه شغف — ایلمه مالکی بیهوده تلف
اولمه زنهار بوسودایه اسیر — اوله جق حال دکلدر اکسیر
کیمیا کارینی صنعت صانمه — مبتلانك سوزینه آلدانمه
اسمی وار جسمی ولی ناپیدا — کیمیا ایله جهانده عنقا
مال ایچون مالکی سوزان ایتمه — حاضرك غائبه قربان ایتمه
چوقنك غم جکرین خون ایتمش — کیمی کوردك ایشی التون ایتمش
قالور ازبابنه چیقسه طاره‌سی — الینك کیری یوزینك قاره‌سی
قلب اعیانه اولورسه امکان — کیمیا فعلیده اولور آسان
کیمیاکر سوز ایله سیر اولمز — اصطلاحات ایله اکسیر اولمز
برج تاریدن اولورسه پرتاب — اوچه‌مز اوج حقیقتده عقاب
طین حکمتله یاپلمز بوبنا — ایدر اجزاسنی تصعید هبا
کیمیایه الی ایرمز ناچار — قلبز نلقده ایدر کاری قرار
کیمیا قصه‌سی چوقدر اما — بری مشهوردر ایله اصغا
برزمان ایچره مکر برعیار — ایلمش برنیجه التونی غبار
ایدوب آمیختهٔ چند اجزا — قومش آدینی طرامون خطا
صاتمش اجزا دیو برعطاره — آلمش اول وجهله برقاج پاره
عرضحال ایدوب اوشهرك شهنه — ایلمش وضع جبین در کهنه
دیمش ای پادشه کشورکیر — بنم استاد فنون اکسیر
بیوریلورسه قولکه حسن نظر — ایده‌یم کنجکی پرکوهر وزر
شبهه ایلرسك اکر ایتمه‌ده ساز — لله الحمد در تجربه باز
برنمونه ایده‌یم ساکه عیان — کندی چشمکله کوروب صکره اینان
بوسوزی کوش ایدیجك شاه کرم — میل ایدوب خاطری اولدی خرم

دیدی کوسترکورملم صنعتکی
یازدی بردفتره برقاج اجزا
دیدی آماده ایدك بونلری هب
شاه امریله سکردوب خدام
اولمدی لیك طرامون پیدا
طرامودر بوکا اجزای عظام
شاه تأکید ایله ایتدی فرمان
بری بیرینه کیروب عطاران
عاقبت دیدی بری براجزا
کتورك بلکه بودر مقصودی
کیمیا کرکوریجك دیدی بلی
کیردی تنهاشه ایله برجایه
ایدوب اجزایی عمله اتلاف
پوته‌یه قویوب ایدوب استجلا
عقلن الدردی کوروب شاه جهان
آفرینلر سکاهم صنعتکه
لیك وارمی بونی تکمیله سبیل
دیدی اول رندك اکسیر نما
دیدی شه آکا مکر سن کیده سین
دیدی فرمان سنك ای شاه جهان
ویردی اول شاه آکا چوق مال ومنال
آلدی او کنجی او رند عیار
کنجه نائل اولان اکسیری نیدر
بوخبرله طواوب افواه جهان
وار ایدی آنده مکر بردویش
قنده کوش ایلر ایسه براحق
کوروب اولدیغنی شاهك ساهی
ایشیدوب شاه انی ایتدی احضار
سوبله واقعی بو تحریراتك
دیدی اول دزدك مجهول الحال
بردخی سمتکه عزم ایتسونمی
بوقدر مال ایله اول فرزانه
کینه‌دن خاطرکی صاف ایله

بیله لم مرتبهٔ قدرتکی
برینك اسمی طرامون خطا
هنرم کوستره یم سا که بوشب
آلدیلر جملهٔ اجزایی تمام
دیدی اکسیر کر ای ملك آرا
کیمیا اولمز اول اولمزسه تمام
که بولنمق کرك البت بوزمان
آرادیلر آنی دکان دکان
بنده وار نامنی بیلم اما
دخی یوق شهر عزیك موجودی
بودر اکسیرك اهم عملی
اوردی حیله کوروکن اجزایه
قدره‌نك قعرینه چوکدی زرصاف
برسبیکه زری قیلدی پیدا
دیدی تحسین ایدوب ای رندزمان
فن اکسیرده اهلیتکه
طرامونی نیجه ایتسك تحصیل
ایتمك ایستر سفر سلك خطا
غیری بیلمز بوایشی سن ایده‌سین
ایده یم بولکه جانم قربان
ایلدی شهر خطایه ارسال
کلدوکی سمته ینه ایتدی فرار
اوکید شدرکه کیدر داخی کیدر
اولدی حیران عقلای دوران
عالمك بحر دندن درلریش
دفتره عادتی ایدی یازمق
دفترك باشنه یازدی شاهی
دیدی ای نامکش ناهشیار
حقمه وارمی سنك اثباتك
الله کیرمش ایکن مبلغ مال
عقل ودانش بونی جزم ایتسونمی
کلمز الاکه اوله دیوانه
یازمیمی هله انصاف ایله

دیدی شه یاکلیجك نیلرسین
دیدی شاهم وارانك آسانی
مؤمنه فرضدر ای روح روان
طبدر اقوای مهمات فنون
فننی محروسه که یوق آنده حکیم
ایتمش اجزای عقاقیری خدا
دینور اما اوطبیبه حاذق
چوق فنون کورمکه محتاج طبیب
هم مجرب اوله هم اهل کتاب
نبضدن ایلیه تشخیص مرض
طبع اجزای عقاقیری بیله
ایده تدبیر وتجربله علاج
ایده قانون ایله تدبیر دوا
ایتمیه نشتر جهلی خونریز
دیمز اول شخص هوسکاره حکیم
خودبخود طبه اوکیم سالکدر
متطبب‌قتی چوق شخص غریب
آلمز اصلا نظره سقراطی
بکچنور وضع حکیمانه ایله
رطب ویابس سخنی سرتاپا
سوز اراسنده صاتار بارد وحار
اصطلاحاتی سور معناسز
ظن ایدر مفرد ایشتسه کلمات
زعمی وار اوکرنه مز اهلندن
قبضی فرق ایلیه مز لینتدن
ایلمز فرق سفوف ومعجون
کورسه قاروره صانور ظرف شراب
ویرر انسانه ملینله کشاد
زنج سودایه ویرز بادنجان
بیدرر حکه یه باقله لبن
یخ ویرر ایتسه سعاله تدبیر
یدرر خستهٔ جمایه عسل
بویله هب شمدی اطبای زمان

اوزمانده نه جواب ایلرسین
سنی بوزوب یازارم بن آنی)
علم ابدان ایله علم اذیان
آنی منکر دکل الا مجنون
یوق جوازاولمغه اول پرده مقیم
مرض وعلته اسباب شفا
که اوله اسم حکیمه لایق
هر بریندن آله برنبذه نصیب
اوله دانای خواص واعصاب
اوله سبابه‌سی جاسوس مرض
کشور جسمده تدبیری بیله
ایتمیه جهل ایله افساد مزاج
ایتمیه تجربه‌یه خلقی فدا
اولمیه راهزن عمر عزیز
کاوله بی تجربه او بی تعلیم
نه طبیب اول مرض مهلکدر
بکچنور کندی خیالنده طبیب
کندو شاکردی بیلور بقراطی
اصطلاحات طبیبانه ایله
برینك اصلنی بیلمز اما
صانور اماکه اسامیٔ دیار
شربت وحقنه یاپار اجزاسز
دیر مرکب دیسه‌لر یوقمی دوات
اولدرر خسته‌لری جهلندن
صفره‌یی آکلایه‌مز صفرندن
صانور آفیونه دینور افتیمون
شاخ حجامی صانور شیشهٔ آب
قبضه امساك ایله ایلر امداد
قان آلور قنده کوررسه یرقان
قوقودر دردسره مسك ختن
بدیرر حار مزاجه انجیر
درد چشمه آقیدر آب بصل
اکثری جاهل احوال ندان

نابی

اقتضا ایتمیجك بوزمه تنك
تختهٔ تجربه ایتمه بدنك

اقتضا ایتدیکی دم بی‌تأخیر
رأی حذاق ایله ایله تدبیر

ایت مداوا بولیجق استادین
وزن قیل رتبهٔ استعدادین

بنجه کافی سکا طب نبوی
طب شافی حکم مصطفوی

معده‌یه دیدی بنی بیت الدا
حمیه حقنده دیدی رأس دوا

ایله بوقاعده‌یی پیش نهاد
ایتمه زنهار بومقداری زیاد

ایله پرهیزی محافظ بدنه
کیرمسون خصم مرض قصرتنه

خیرآباددن

وله

حمد آکاکه حمد آکا روادر
حمدلك دخی حمدینه سزادر

دور آورنه روان افلاك
آرامدهٔ طبیعت خاك

عصار سحایب زمستان
رسام صحایف کلستان

معمار بنای چار ارکان
باروکش شهربند امکان

شیرازه کش کتاب امکان
مجموعه نویس کان ماکان

عقرب نه ساعت سماوات
میزانده چارسوی اوقات

سبحان الله زهی صنایع
مااحسن هذه البدایع

اولمقده نثاره پاش اجزا
منشار تقابلات اسما

هرقهری هزار لطف حامل
هرزهری هزار شهدی شامل

هرتاکده صدهزار خوشه
هرخوشه‌ده صدهزار نوشه

حیرتله اوانجه شاه لولاك
سبابه کزای ماعرفناك

سن‌قانده قالورسین‌ای‌لب پست
دامان بیانه اورمغه دست

وصف ازلی بیانه صیغمز
اول مرغ بوآشیانه صیغمز)

سرحلقهٔ انبیای مرسل
هادیٔ سبل بنی اکمل

بخشندهٔ کشور مخلد
شاهنشه انبیا محمد

معنای کتاب آسمانی
مقصود خطاب کن فکانی

زه بند کمان قاب قوسین
بازوکش قبضتین کونین

سلطان سریرلی مع الله
چاك افکن جیب سکهٔ ماه

سرسطر کتاب اقدمیت
ممهور نکین خاتمیت

سرمایهٔ هستیٔ دو عالم
بادیٔ مکرمیٔ آدم

اول کهر خزانهٔ راز
آخررس تختکاه اعزاز)

برشب که عنایت الهی
زین ایتمش ایدی بوبارکاهی

اخترله سپهر اولوب مذهب
زرجامه ایله صاتاردی کوکب

بوکهنه سرای آبنوسی
کیمشدی لباچهٔ عروسی

نابی

شب صالمش ایدی جهانه سایه
مه یاقمش ایدی چراغپایه

اولمشدی چراغ ماه انور
مشعل کش کاروان اختر

اولمشدی اوشام جنت آسا
پرتشوهٔ فیض هفت مینا

آیینهٔ مهر اولوب شکسته
دیواره یاپشدی جسته جسته

اولمشدی اوشام پرتو افشان
هر ذره برآفتاب رخشان

اول شب کل باغزار هستی
سرمایه‌ده بلند وپستی

محبوب خدا رسول اکرم
بادیٔ وجود هر دو عالم

ایتمشدی برای عیش جانی
تشریف سرای امهانی

مژکانلری ایچره خواب شیرین
اولمشدی لحافه چین مشکین

ناکاه ایریشوب امین حضرت
نقاد رسائل رسالت

مرغ ملکوت لانهٔ وحی
همراز بلند خانهٔ وحی

سرداز ملائك مقرب
جبریل امین خبربر رب

چشم دوجهان رسول مختار
آوازهٔ پردن اولدی بیدار

چشمندن اوچنجه طائر خواب
شاهین نکاهی ایتدی پرتاب

مد ویردی چو قامت نکاهه
جبریل ایرشدی بارکاهه

جبریل امین‌چون ایتدی تقدیم
برقاعده خاکبوس تعظیم

آداب ایله ایتدی پك واری
تبلیغ سلام کردکاری

مالیده ایدوب یوزین ترابه
صوویری حدیقهٔ خطابه

کای نیر آسمان احسان
ای روح جهان حبیب یزدان

ای خاك نشین کنج ناسوت
تشریفکه تشنه بزم لاهوت

اقبالکه تنکدر بوعالم
اوبارکه بلند سلم

پایکه نثار ایچون مرتب
درایله طقوز طبق لبالب

صف چکدی قدومکه ملکلر
رقص ایلدی شوقکه فلکلر

ای شاه منصهٔ نبوت
ایتدی سنی حق حضوره دعوت

صال سوزش شوق قدسیانه
باص پایکی سطح لامکانه

قیل سروبهشته عرض قامت
قوپسون سرسدره‌یه قیامت

هیچ کیمسه‌نك اولمدی بودولت
بالاسنه سایه بخش عزت

برکیمسه‌نك اولمدی بومعراج
فرق سرافتخاریشه تاج

بوبارکه اولمدن ممهد
مقصود بولیله در مجرد

هم‌عرش اوله پای بوسه نائل
همسن اوله‌سین کماله واصل

ای سید نازنین قیام ایت
اقصای مقاصده خرام ایت

اول پادشه بلند اختر
اولدی بوپیامدن مبشر

قوندی سرینه همای دولت
مست ایتدی نوید بزم وصلت

كلدی اوزمان قيام نازه   مانندۀ سرو اهتزازه
جبريل سفير سدره پيرا   چكدی آكا بر براق رعنا
امانه براق برق خاطف   هم جنبش نور چشم هاتف
سيماسی مثال حور رضوان   رخساری مثال روی انسان
شيرينۀ هيئتی نكه سوز   آرايش خلقتی دل افروز
اعضاسی مجوهر ومششع   رانندە ايكی پر مرصع
بركونه ايدی اوجست وچالاك   كيم كردينه ايرەمزدی ادراك
ايام نشاطدن سبكرو   مانند وصال تيز پرتو
ايتك دم وصلدە نه منت   رنك رخ عاشقانی سبقت
سيماب مثالی جوش ايدردی   مانندۀ يم خروش ايدردی
رفتار ايچون اورسه عرصه‌يه سم   ايلردی خيالدن تقدم
پرواز ايچون ايلدكده پرباز   جبريل ايدی الحق آكا دمساز
پايله شه فلك نشيمن   چون چشم ركابن ايتدی روشن
آلدقده براق انك شميمن   بوس ايتدی عنان كف كريمن
جبريل وبراق اولدی يكسان   ديده‌كبی مشترك شتابان
اول قدمنده اولدی پيدا   انوار حرمسرای اقصا
اولدقده اوسروره نظركاه   پيرامن صخر صخرة الله
ناكاه بولندی آنده حاضر   اقطاب اوائل واواخر
شاهان قلمرو نبوت   حكام ممالك شريعت
اولدی اوزمان شه تهامه   اول سبحۀ اولويه امامه
اولدی شه دين پناه اكمل   طغرای سطور صف مرسل
يعنی اولوب انبيا جماعت   فخر رسل ايلدی امامت
چون وقت ايريشوب آچلدی منهاج   پردن كوكه نصب اولندی معراج
اول نور جهان شه يكانه   عزم ايلدی سوی آسمانه
بالاسنه سوردی راهواری   طی ايلدی برج باد وناری
كردون آكا احترام قيلدی   بوخرق او التيام قيلدی
آنك كاوله جسمی روح اجسام   حائلمی اولور اوجسمه اجرام
باز اولدی در سپهر اول   ياقدی مه بدر اوكيجه مشعل
پاينه سوروب يوز الدی كامن   پرايلدی طاس ناتمامن
چرخ دومه اولنجه وارد   مشق ايتدی ثناسنی عطارد
مانند قلم ايدوب تكاپو   صفحه‌كبی سوردی پاينه رو
ايردكده اوچنجی آسمانه   دوشدی كف زهره‌دن چغانه
اولدی نفسی حجاب ايله تنك   شرمندەلك ايتدی قامتی چنك

اولدی كيدرك اونور ديده   چون طارم چارمه رسيده
خجلتله دونوب باشی سپهرك   زرد اولدی يوزی زوالی مهرك
چيقدقده بشنجی باركاهه   مريخ يوز اوردی خاكراهه
جانی غم ايله دهانه كلدی   تيغن براغوب امانه كلدی
اولدقده ششم سپهره واصل   برجيسه سعادت اولدی حاصل
سجاده مثالی اوپدی پاسن   عرض ايلدی بنده‌لك رداسن
هفتم فلك اولدی چونكه منزل   حال زحل اولدی خيلی مشكل
رخسارينه اورمدی كناهن   رد ايتدی عبد روسياهن
ايردكجه سپهر ثابتانه   بخش ايتدی فروغ نيرانه
هشتم فلك دوازده پا   كرسی مرصع دلارا
اظهار نياز ايدوب جلوسه   قدينی خم ايتدی پای بوسه
عقدين كتوروب نثار پروين   نور ايلدی خاكی عنبر آكين
جوزا كمرين ايدوب هديه   ايتدی بنه كندويه عطيه
شوق ايله ثوابت اولدی سائر   اوچدی بوهواده نسر طائر
ميزان دوشوب اول شب اضطرابه   يوزسوری ترازوی ركابه
اوردقده ركابه فرقدان چنك   ميزان ايله اولدی اولده همسنك
اولماغه سزای حبل احسان   آب رخن ايتدی دلو ريزان
حدين بيلوب اولديلر مؤدب   خرچنكله صلحه كلدی عقرب
جديی كتوروب سماك رامح   ذبح ايلدی آنی سعد ذابح
شكوای حمل كچنجه حددن   آلدی آنی پنجۀ اسددن
كنج نعمندن آلمغه قوت   خرج ايلدی جمله فلسنی حوت
آوازۀ ذكر قدسيان هب   آغازۀ سنبله ايدی اول شب
چون اولدی شهنشه مقدس   آرايش باركاه اطلس
اولدی اورادن كذاره دركار   مانند حرير خوشترين تار
آندنده كچنجه برق واری   دوشدی پی سدره‌يه كذاری
اماكه نه سدره تاج نه كاخ   نعلين بدن وزمردين شاخ
جوشش كدۀ زلال رحمت   ينبوع چهار جوی جنت
بار آور نوقاش آمال   منزلكه كاروان اعمال
همسايۀ صحن جاودانی   سرحد ديار لامكانی
آرامكه جناب جبريل   مجرای فيوض وحی وتنزيل
اولدقده اوشاه تخت ديده   منزلكه سدره‌يه رسيده
جبريلك اودمده پروبالی   نقش طيراندن اولدی خالی
دوشدی اوراده زبون وخسته   مانندۀ مرغ بال بسته

اعضای براق اولوب قوی سست	اول چابك وجست قالدی ناجست
جبریله دیدی رسول اکرم	ای یار ویرادر مکرم
انصافیدر برید دعوت	مهمانی قومق اسیر وحشت
لایقمی اولوب بنمله همپا	بونده قویه سین غریب وتنها
بوسوزدن اولوب امین حضرت	وامانده‌ٔ پیچ وتاب خجلت
باز ایتدی زبان عذر خواهی	کای ضیف مکرم الهی
بوندن ایلرو دکل پریده	سندن غیری برآفریده
آچسم پروبالی نیم پرمق	خاکستر ایده تجلیٔ حق
بوسوزده ایکن امین سرور	ناکاه آچلدی باشقه بردر
برهودج ایرشدی نامی رفرف	کهوارهٔ مهر تاب مظرف
پروازه کلنجه دینسه شایان	هم جنبش مسند سلیمان
اماکه اوقطع راه ایدردی	بوجانب علوی یه کیدردی
آغوشه آلوب اوجان جانی	طی ایتدی حدود لامکانی
چون رفرف ایله اوشاه دلخواه	طی ایتدی هزار راه بی راه
رفرف دخی قالدی منزلنده	باغلندی سفینه ساحلنده
ترك ایلدی آشیانی عنقا	قشرینی براقدی لب معنا
اولدقده رسول واصل عرش	عرش اولدی غبار پاینه فرش
ایتدی اوخدیو بنده طینت	برقاعدهٔ سجدهٔ تحیت
حق ایلیوب احترام واعزاز	اکرام ایله ایلدی سرافراز
آرایش بزم وصلت اولدی	مستغرق نور وحدت اولدی
وهاب وکریم ورب منان	بذل ایتدی اودکلو لطف واحسان
کیم حوصلهٔ حسابه صیغمز	ذراتی نه آسمانه صیغمز
قطره ایریشوب یم حیاته	غرق اولدی تجلیات ذاته
مستغرق اولنجه نور نوره	سایه کبی وهم آتلدی دوره
حادث اولنجق قدیمه واصل	آثار حدوث اولدی زائل
کچدی آره‌ده نیجه مقالات	هب خارج وسعت مقولات
اول صحبته نطق همدم اولمز	اول خلوته کیمسه محرم اولمز
برکیمسه دکل اوسردن آگاه	برکندو بیلور آنی برالله
بوجمله عطای جاودانی	هب امتك اولدی ارمغانی)
کیم وار ایدی برشه یگانه	فرمانی روان ایدی جهانه
سلطان جهان خدیو دوران	شاهنشه پای تخت جرجان
دارای ملك سرشت اکرم	نامی کبی طبعی داخی خرم
خوش طبع وظریف وشوخ مشرب	دانا دل وکامل ومؤدب

فاضلتر زمرهٔ سلاطین	عارفتر عمدهٔ خواقین
ماننده‌ٔ حسن امری جاری	ماننده‌ٔ عشق حکمی ساری
دست کرمی سحاب باران	هرقطره‌سی آب روی عمان
ایلردی ابدیدی قصد تسخیر	ساعت کبی چرخی پا بزنجیر
برقاعدهٔ رسم پادشاهی	بیحد وحساب ایدی سپاهی
صف وزراسی سلك لولو	هر بریسی خواجهٔ ارسطو
هر بیری صدر زمانه	هر بیری برآصف یگانه
هر بیری امین کنج تدبیر	هر بیری مه سپهر تسخیر
ماننده‌ٔ خلد ملکی معمور	نار اهل کبی عدوسی مقهور
وارسته رعیتی ستمدن	آسوده بلای درد وغمدن
کنجی در وکوهر ایله مملو	همچو دل شاعر سخنگو
برکونه ایدی کرمده چالاك	صوم اولمسه ایلمزدی امساك
یوق مملکتنده جای خالی	زهادك اوله مگر که بالی
ملکنده غریب اولوردی راحت	انجق کوربنوردی بومه غربت
یوغیدی قلمرونده ویران	الا دل عاشق اولده پنهان
ملکنده اودکلو ظلم نایاب	کویا رمضانده بادهٔ ناب
عصرنده یوغیدی زار وگریان	درسن اونوده مگر که صبیان
بزمنده پری بیرینه یکتن	کج باقزایدی مگر که نیزن
عهدنده یوغیدی عقدهٔ دل	اولماسه معمیات مشکل
عصرنده یوغیدی چاك سینه	خط چکمسه مهرکن نکینه
ذوقه اوقدر ویردی رخصت	رقاصسز اولمز ایدی ساعت
باغنده هزار نغمه پرداز	بی دف که ایلمزدی آواز
متروك ایدی آلت شکنجه	قوللنمز ایدی تفك طبنجه
شهرنده بولنمزایدی دزدان	دلدوزلك ایتمسیدی خوبان
صوباغه ایدر یوغیدی اقدام	اولماسه ولاینده حمام
کیمسه کزه‌مزدی تیغ در دست	یوز بولمسه سرتراش تردست
ایتمزدی جهانده کیمسه بیداد	قان دوکمز ایدی مگر که فصاد
کیمسه ایده‌مزدی ظلمه اقدام	اندوهه مگر شراب گلفام
ذوق وطرب ایدی کار وباری	عشرتله کچردی روزکاری
که ساز وطرب کهی اغانی	ایام نشاط ایدی زمانی
اولمشدی برآفت ملك ذات	طوطیٔ دل خدیوه مرآت
صالمشدی جهانه مهروش نور	اولمشدی جهانده حسنی مشهور
دورنده جمال ماه کنعان	اولمشدی اسیر چاه کنعان

كلغنچهٔ كلستان اميد
قدی الف صحيفهٔ راز
كيسوی سياه عنبرين تار
توصيف دوزلفی پيچ در پيچ
هر غمزه برآشيان فتنه
بينی به طيانمش ايكی خونخوار
كل كبی دو نقش كوشی كويا
رخ شعشعه بخش مهر انور
لب فتحهٔ شرح مطلب
بر حقهٔ لعل ايچنده مملو
پرنور اينوب آسمان سردن
مغزی كوريتوردی استخواندن
سرتا بقدم تموج نور
باقسه نه يه اوشمع مجلس
ناز ايله اولنجه نرم رفتار
اولمشدی خديو اوشوخه مائل
روين كوره مزسه نيم ساعت
مانع بولنورسه دستبوسه
اول شاه ايله اولمش ايدی مونس
لشكركش شاهراه تحرير
مرغوله طراز روی عرفان
وفق المحل ايدی هر بياضی
سويلردی اوكونه تازه وتر
هر مصرع بيت در فشانی
نثرينه بنات نعش بنده
مانندهٔ نسخهٔ مكرم
اولمشدی آنكله شاه خرم
برشاه ايله بردخی اول آفت
برشب كه مشاعل ستاره
امر ايلدی شاه شوخ مشرب
بزمه عرق ومی اولدی ريزان
ساقينك الده جام لبريز
كرديده ايدوب بنان نازی

مهپارهٔ عالم اسمی جاويد
مژكانی خدنك تركش ناز
سرمايهٔ عمر عاشق زار
تعريف دهانی هيچ در هيچ
هر كوشه سی بردكان فتنه
بربالشه سرقومش دوبيماز
سيم اوزره اورلمش ايكی تمغا
مه باب لطافتنده چاكر
فم هيئت جزم آخر اب
دندانلری خرده صاف لولو
آدين قومش اهل حرف كردن
فانوسده صانكه شمع روشن
آندن ايچروسی راز مستور
اول يردن اولوردی رسته نركس
لغزيده اولوردی پای انظار
محكمز ايدی علاقهٔ دل
اردنجه كيدردی صبر وطاقت
آلوردی لب نكهله بوسه)
پرورند جهان نديم مجلس
دارای سرير حسن تعبير
مشهور ايدی نامی فخر جرجان
ضرب المثل ايدی هر كلامی
كيم شعرينه تشنه ايدی كوثر
يكپاره مسلم معانی
پروبنه ايدردی نظمی خنده
ال اوزره طوتاردی آنی عالم
محسود ملوك ملك عالم
فخر ايله مثلث ايدی صحبت)
ايتمشدی دل شبی اناره
بربزم می ايتديلر مرتب
زين ايتدی زمينی درومرجان
رشك افكن كلبن كل انكيز
ايتمكده ايدی پياله بازی

(پيمانه‌يه)

پيمانه‌يه باش اكوب سبولر
القصة اومجلس شهانه
مخصوص اوشوخ ماهپاره
شاعرده برای رسم صحبت
اولدی دلی ذوقدن كشاده
كه جامه باقردی كاه ياره
عشق ومی ودلبر منادم
بولمشدی شرابدن تباهی
ويرمشدی مزاج هزله دستور
پيمانهٔ خنده ايدی لبلر
شاعر دخی مست اولوب صفادن
چشمينه كلوب شراب عشرت
ايتمشدی دل دقيقه دانی
هرقنده كه حسن اوله هويدا
هردلكه جماله مائل اولمز
حسن آينهٔ جمال جاندر
كرم اولدی اوشام چونكه صحبت
خاكستر ايچنده نار سودا
اولدی دل فخره اول كل اندام
ايتدردی اورند خوش نهاده
دزديده نكاه ايدوب اوماهه
آز قالدی كه ايده اولعل آلی
اول شاه ممالك معارف
شاهين دوديده سی نهانی
كوردی كه هوای حسن جاويد
پروانه ايكن جمال ياره
عشقه كرم ايليوب تغلب
جوش ايتدی عطای پادشاهی
شاعر كوربجك عطای شاهی
عرض ايتدی كه ای شه يكانه
بن قنده اوعيد خاص قنده
حدم دكل ای شه زمانه
بوخاك ذليل كم بهايه

رنكين سوزه كيردی بذله كولر
اولمشدی بهشتدن نشانه
ساقيلك ايدردی شهرياره
بولمشدی صفای قربه رخصت
چيقدی باشنه بخار باده
طورمزدی نكاهی برقراره
اسباب جنون دخی نه لازم
اسباب تكلفات شاهی
ترك ادب ايتسه لرده معذور
ريزان ايدی می كبی ادبلر
كتز دكل ايدی پادشادن
جوش ايلدی طبع شاعريت
جاويده علاقهٔ نهانی
سيرانه طبع ايدر تقضا
ناقص دينور آكا كامل اولمز
نقاش قدردن ارمغاندر
كيندی آره‌دن رسوم كلفت
اولدی دل فخردن هويدا
مهتاب كتان صبر وآرام
كستاخلق ارتكابی باده
ويردی صوكابن نكاهه
جولانكه بوسه لاابالی
احوالنه فخرك اولدی واقف
كوزردی اوصيد ناتوانی
ايتمش دل فخری لرزهٔ بيد
زجم ايتدی اوزار دلفكاره
عشق ايتدی مروته تغلب
فخره هبه ايلدی اوماهی
سوزردی پرروی عذر خواهی
چوقدر اوقماش بودكانه
بودولته اختصاص قنده
كيم زين اوله اول كهر بوكانه
صالمق اوهما سزامی سايه

نابی

کلدی شهه عار نقص همت   زور ایتدی محبته حمیت
دیدی آنی ساکا ایتدم احسان   تکلیف رجوعه بوقدر امکان
انعام شهان دکل مجازی   احسان ملوك اولورمی بازی
اماکه بووضع سردی جاوید   هیچ شاهدن ایلمزدی امید
هم سرده بخار جام صهبا   هم دلده ملال روح فرسا
نه راه روش نه پای آرام   دیوانه‌یه دوندی اول کل اندام
چون کیردی بوصورته حکایه   عزم ایلدی شه حرمسرایه
اما بوطرفده اول سخن سنج   دوندی بومحلده بولمشه کنج
بیم شه ایله وصال جاوید   سرمایهٔ موج بیم وامید
تدقیق خیال شاعرانه   قویمادی سرور شادمانه
اصحاب سخنده در حقیقت   شاعرده اولور اولورسه غیرت
البته ایدوب خلوصن اثبات   نان ونمکه ایدر مراعات
فکر ایتدی که داور جهاندست   اولدی بوکیجه تمام سرمست
ایتدی اثر نشاط باده   قلبی کبی دستنی گشاده
اول نشوه ایله اومهر رخسار   اولمادی کوزنده ذره مقدار
فردا اولیجق دم سحرگاه   اوضاع شبانه سندن آگاه
البته اولور لب ندامت   انکشت گزای صبر وطاقت
هر صبح اولور نکاهی شاهك   کلچیدهٔ کلشنی اوماهك
فردا اولیجق مثال بلبل   نادیده بهار خیلی مشکل
یاخود اوله امتحان مرادی   بووضع اوله سوء حاله بادی
جائزکه کیروب آرایه غیرت   جنبیده اوله رك حمیت
دریای محبت ایلیوب جوش   لطف ایتدوکن ایلیه فراموش
یا اوتوده ایتدوکنی احسان   یاخود اوله لطفنه پشیمان
شاید اوله بوخیاله ذاهب   کیم اولدی لباب اجانب
عصمت اوریدن اولدی زائل   من بعد قبولی امر مشکل
رد ایله قبول ایدوب کشاکش   شاهك اوله خاطری مشوش
برسمته چکه محبت یار   برسمته دخی حمیت عار
آخر بو دوآتش جهانسوز   اوله برفقیره خانمانسوز
بو فکر ایله فخر عاقبت بین   بنیاد خلوصه ویردی تمکین
اول رأیی که اتمش ایدی اضمار   خدام وخواصه ایتدی اظهار
انلر خود اولوب بوحاله حیران   اولمشلر ایدی حزین وترسان
تدبیرنه فخرك اولدیلر شاد   یکسر دیدیلر صد آفرین باد)
تحتده مکرکه تخت جاهك   یعنی که سریر پادشاهك

نابی

پنهان ایدی برعمیق سرداب   کیم آکا دکلدی وهم رهیاب
ایتذکده ملوك میل طاعت   ایلرلر ایدی کیروب عبادت
خدام وخواص اولوب نکهبان   فخر ایتدی اوشوخی آنده پنهان
اول زیر زمینه کیردی جاوید   کویاکه غروبه واردی خورشید
بسط ایتدیلر آنده جامه خواب   باشی اوجینه قودیلر آبن
یاقدیلر اکا سه شمع کافور   خلوتکده اولدی غرقهٔ نور
فخر ایتدی ایله بسته بابی   سد ایلدی مدخل عتابی
کنجوره ایدوب کلیدی تسلیم   حضار شهودی ایتدی تقدیم
چون جمله اموری ایتدی اکمال   ما واسنه کیتدی فارغ البال)
چون صبح نکاه شاه جرجان   اولدقده لحافه چاك مژکان
اطرافه صالوب سفیر انظار   ایلردی تفحص رخ یار
هر صبح اول آفتك لقاسی   اولمشدی نکاهنك غداسی
چون کوردی که یوق اومهر رخشان   اولدی کوزینه آچه‌دن پشیمان
چون یوغیدی بالشنده دلدار   ممنون ایدی اولمسیدی بیدار
بی یوسف اولوب سرای زندان   هر کنجی کوروندی بیت الاحزان
چشمنده اوخوشترین نشیمن   تنك ایدی مثال چشم سوزن
ابروسی گره گرفتهٔ غم   رخساری ترش جبینی درهم
دوشدی غم فرقت ایله اول شاه   برمحنته کیم نعوذ بالله
نه اکل ونه شرب ونه تنعم   نه نطق ونه طاقت تکلم
اماکه ینه وقار شاهی   اظهاره قومزدی دود آهی
ایلردی نهفته آه جانکاه   غیر اولدیغن استمزدی آکاه
نه حال ایسه هضم ایدوب اوردی   کتم ایتدی لبنده آه سردی
بالای سریر عز وجاهه   عزم ایتدی ولی مع الکراهه
جمع اولدی مقربان حضرت   ارکان مبانیٔ سعادت
برقاعده ینه فخر خوشکو   قربنده خدیوك اوردی زانو
اتمکده ایکن خدیو کامل   اطوار شبانه دن تغافل
کنجور کاوب حضور شاهه   مفتاحی کتوردی پیشگاهه
اصلندن اولنجه شاه پرسان   عرض ایتدیلر اصلنی اهل دیوان
اول رأیی که فخر ایتدی بنیاد   هب ایلدیلر یکان یکان شاد
برکونه صفادن اولدی خرم   اولدی یکیدن خدیو عالم
برکونه نشاطه اولدی دمساز   آزقالدی که روحی ایده پرواز
فخرك ادبندن اولدی سلطان   دلبسته آکا هزار چندان
تحسین وپسند ایدوب بورایی   یردن کوکه ایلدی دعایی

ثانی

احضارینه چون اولندی فرمان / هب اولدی مقربان شتابان
مفتاح ایله فتح اولندی چون باب / برکونه دخی کوردی سرداب
نقاش صور نمای قدرت / برنقش غریبه ویردی صورت
اخراجنه قصد ایدن اوجهدن / حس ایتدیلر اثر او مهدن
آخر آنی بیلدیلر کاومهوش / اولمش هدف خدنك آتش
برشعلهٔ اولوب شراری افشان / نه وار ایسه ایتمش انده سوزان
نه آب وقدح نه جام جمشید / نه بستر وبالش ونه جاوید
مجموعن ایدوب فنایه ملحق / برتوده رماد قالمش انجق
کیتمش کلی کلستانی قالمش / بلبل اوچوب آشیانی قالمش
بو وقعه دن اولدی اول جماعت / خاکستر دود مان حیرت
خونابهٔ اشك ایروب ثرایه / دوشدی یکیدن فغان سرایه
اطرافه ایدوب فغان سرایت / هر کوشه ده قوپدی برقیامت
چون کوردی بو حالی فخر ناکام / محو اولدی شعوری اولدی سرسام
تدبیرن ایدوب شکسته تقدیر / دود دلی اولدی آسمانکیر
شرمندن اولوب هلاکه نزدیك / عالم نظرنده اولدی تاریك
اولدی بو حجاب ایله او نالان / آتشزن سینهٔ بیابان
آرامن ایدوب بو نقش یغما / صحرایه دوشدی بی سر و پا
واقف اولیجق بو حاله خرم / خرملکی اولدی عین ماتم
غم جامهٔ صبرین ایلیوب چاك / ساغر کبی چشمی اولدی نمناك
من بعد بولوب خلل دماغی / سویندی درونك چراغی
دولتدن ایدوب فراغی تصمیم / ملکن وکلایه ایتدی تسلیم
کاه آلمغیچون شمیم یاری / ویردی اوده خلوته قراری
اول فکر ایله کیم ایدوب فراغت / خلاقنه ایلیه عبادت
مانندهٔ شمع اوله دائم / کوندز صائم وکیجه قائم
بو نیتی دلده ایتدی محکم / سردابه نزول قیلدی خرم
هر شب کتوروب طعام وآبن / سد ایلدیلر کلید بابن

حکایه

وله

غزنه ده محمود شه کامکار / اولمش ایکن پادشه نامدار
وار ایدی بزمنده انك برندیم / نامی سنائی ومزاجی حکیم
اولمش ایدی بحر فنون ایچره نون / حکمت طبعنده ارسطو زبون
عمرین ایدوب صرف حصول علوم / اولمش ایدی خواجهٔ علم رسوم
برنفس ایترزدی آنی شاه دور / آره لغه کیرمسه خواب حضور

ثانی

صبح نمازنده کلوب خدمته / نیم شبان وارر ایدی راحته
عادتی اوزره ینه وقت سحر / ایتمش ایکن داعیهٔ عزم سفر
استرینه شوق ایله اولوب سوار / شاه سراینه ایدرکن گذار
بندیکی اول دابهٔ راهوار / ایلدی برکلخن اوکنده قرار
چون شکم استری زخم رکاب / ایلدی هرچندکه پرخون ناب
اولمدی بك خطوهٔ جنبش پدید / اولدی تونونلکده آصلمش قدید
خادمی ایتدیسه نه دکلو عمل / اولمدی امکان عبوره محل
عاجز اولوب عاقبت ایندی یره / تاکه ندر اصل توقف کوره
کوردیکه چکمش یره زانو یه دك / چار ستون قصرینه اولمش دیرك
استر ایچون قلبی اولورکن حزین / کندی دخی اولدی اسیر زمین
دستخوش حیرت ایکن ناکهان / چشمنه اولدی درکلخن عیان
کوردیکه پرتاب سمندر صفات / همسر آتشکدهٔ سومنات
بیلدی که برکلخن دوزخ مآب / چرخ اثیر آکا نظرجوی آب
بوی بد وتودهٔ سرکین ودود / ایلمش اطرافی جهنم نمود
لیك برآتش دم عیسی نظر / کوشه سنك بیرینی ایتمش مقر
مست خراباتیٔ ناهوشیار / نامی انك کلخنیٔ لایخوار
دائرهٔ عقلدن اولمشدی کم / اکا غدا اولمش ایدی لای خم
خم دینه ایرکلیجك مهملات / آکا ویررلردی برای زکات
روز وشب اول مست ملامتزده / ایتمش ایدی کلخنی عشرتکده
کلخنه قنده یاقشور نقل وجام / کهنه سفال ایله چکردی مدام
اولدی سنائی کوریجك دنك ولال / کندیده استر کبی آشفته حال
کوردی همان اول شه عالیجناب / ایلدی کلخنجی یه بویله خطاب
رغمنه محمودك ای خوشخصال / طولدره نوش ایلیه لم برسفال
دیدی اکا کلخنی ای نابهوش / ذوقکی کورلایکی چك اول خموش
عارف وغازی اوشه بی بدل / بو دیدیکك لفظه دکلدر محل
خنده ایله دیدی او سرمست ناز / اکلادیغك کبی دکلدر بو راز
داور او در اولمیه نفسه زبون / اولمیه آلودهٔ دنیای دون
ایلر ایدی عقلی اولایدی اکر / بار جهان دغدغه سندن کذر
دیدی کتور دخی اول مردکك / رغمنه پابستهٔ سنائی بکك
دیدی ینه کلخنی ای خوش نهاد / عالم وفاضلدر او صاحب سداد
اکا نه لایق بو مقوله ادا / ایلمه بویله سخنه اجترا
دیدی ینه خنده ایله اول فقیر / عالم وفاضلمیدر اول ناخبیر

نابی

ایلیه دنیا ایچون اول بی نوا — کندی کبی بی مدده التجا
اولمیجق اذن خداوند کار — عاجز مخلوقك التدة نه واز
ایتمیجك صاحب سایه مدد — شایه‌نه قادر در ایده نیك و بد
دیدی که‌وار کندی به‌صور بی کذاف — فضلنه ایلرمی اوده اعتراف
دیدیکه قنده بوله‌یم بن آنی — اولسه‌ده کبررمی اله دامنی
دیدیکه وار آره دکلدر بعید — کلخن اوکنده طورر اول ناامید
باین آچوب چیقدیغی دم کلخنی — کوردی سنائی فسرده تنی
پردهٔ سامانی اولوب چاك چاك — پابی کرفتار وتنی لرزه ناك
تا که اوسلطان رفیع الجناب — کل ایچری کیر دیو ایتدی خطاب
حل اولنوب رشتهٔ قید زمین — کلدی حضوره قودی خاکه جبین
ایلیوب اول ساقئ فیض التفات — صوندی همان دستنه جام ممات
آلدی سنائی چون انی ایتدی نوش — قطره‌ایکن بحر اولوب ایتدی خروش
یکسر اولوب خلع لباس صفات — اولدی غریق یم انوار ذات
رسم انانیتی اولوب هبا — بولدی او بیچاره بقا در فنا
مرد خراباتدن آلدی نظر — ایلدی نه‌طاق سپهری کذر
اولدی مثال مه مشکین نقاب — غرقهٔ نور کرم آفتاب
اوردی مس نفسنه بر کیمیا — ایتدی زرین سکهٔ شاهه سزا
اولدی چو معبودی ایله آشنا — قالمدی محموده ضمیرنده جا
بویله‌در اشته نظر کاملان — غوره‌یی انکور ایدر در زمان
فیضی ایدر سنکی عقیق یمن — قطرهٔ کمپایه‌یی در عدن
نقصی ایدر نائل اوج کمال — برکهٔ چرکابه‌یی حوض زلال
اکثر اولور ذروه نشین کمال — اویله خراباتئ آشفته حال
ایتمه نظر ظاهر افعالنه — ایله نکه باطن احوالنه
قشرده یوق مغزه‌در سرکار — سیرته‌در صورته یوق اعتبار

خمسه‌سندن

نوایی

ای فلك اوجی دین اوتوب رفعتینك — ای وقویاش دین چالیپ نوبتینك
ملك سلیمان اوزا عشرت نمای — باشنکا سالمای کولاکا جز همای
حق که سالیپ سایهٔ رأفت سنکا — روزی ایتیب تخت خلافت سنکا
خلق نی آلینکدا قیلیب ناتوان — بارچه سیغه ایلادی حکمونك روان
خدمتینکا ایلنی زبون ایلادی — قدلارین الینکدا نکون ایلادی
بیل مونی کیم سین داغی بیر بنده‌سین — کوپراکیدین عاجز وافکنده‌سین
اولدی رعیت کله و سین شبان — اول شجر ثمره سین باغبان

(قوبنی)

نوایی

قوبنی شبان اسراماسه آی بیل — آج بوری‌لار طعمه سید ور باری بیل
باقاسه دهقان چنینی تون کون — نخل ترین آنکله قوروغان اوتون
بوزینی داغی کله‌دین دور قیل — سو بیریبان باغنی معمور قیل
غم یبسانك اول کله منافع بیرور — باغ کل میوهٔ نافع بیرور
کوز آچ اگر خود بار ایسانك ره‌شناس — ایش روشین ایله آنیك دیك قیاس
کیم نی کیشی کیم سنکا محکوم ایرور — ظلمونکا بیچاره مظلوم ایرور
کرچه که یوق شوکت سرمایه‌سی — سیندین ایرور آرتوق آنینك پایه‌سی
نیکه که‌چون حشر کونی ذوالجلال — ظالم مظلومنی ایلار سؤال
آنکا عوض دور سینکا شرمنده‌لیق — آنکا بو یوك لیك سینکا افکنده‌لیك
آندا نشاط وسینکا اندوه وغم — اول سینکا آنداق که آنکاسین بودم
هرنی خطا قیلغانینك اولغاج حساب — بولغوسی دور هر بیریکا یوز عذاب
تنکری بو دردینکا دوا ایلاماس — اوشبوجهت دین که حق الله ایماس
کرچه سینوق ایکنه حق الناس دور — باغرینك آرا خنجر الماس دور
قیلماسا مظلوم کناهینك بحل — دوزخ آرادور وطنینك متصل
عفوین آنینك توتماسانك امیدسین — بیل که تاموغ اوتیدا جاویدسین
کیمکه تیکان بیرلا قیلیب سین ستیز — اورغوسی دور کوکسونکا یوز تیغ تیز
کیمکه بولور پرشر رینك فاش آنکا — دوزخ اوتی بولغوسی پاداش آنکا
کیمکا که بیر رشته یتور دونك زمان — قتلینکا اول رشته‌نی بیلکیل یلان

واقعهٔ عبرتنما

وله

شه‌لار آرا بیله صفت کم دوروور — کیم شه غازی غه مسلم دوروور
آندا که غازی شه فرخنده بخت — تاج آلاین دیب تالاشور ایردی تخت
یوز ایکی یوزجه کیشی بیرله قزاق — که‌بیری خوارزم ایدی کاهی اواق
ناوکی دشمن یوراکین قان ایتیب — تیغی عدو باشینی پران ایتیب
بارایدی ذاتیدا سزاوارلیق — کیم آنکا حق بیردی جهاندارلیق
عدل ایشیکین ایلکه کشاد ایلادی — تخت اوزا اولتوردی داد ایلادی
توزدی یوز وغلارنی عمارت بیله — ظلمنی دفع ایتی عدالت بیله
بیرکون ایدی سیرغه عزمی درست — شیفته زالی ایتاکین توتی رست
ناله‌یی وافغان چکیبان تارتیب آه — دیدی که ای شاه شریعت پناه
قیلغوم اگر عدل ایسه مرئی بوکون — سینیك ایله دعوی شرعی بوکون
شرط بوکیم ایلامه محکم عتاب — محکمهٔ شرع دا بیرکیل جواب
شه دیدی گر دعوی ایسه قائمه — شرعی ایسه منتهی دور جائمه
ایلادی لار بولدی چو بونکته جزم — قاضی اسلام حضوری غه عزم

نوایی

ایکیسی چون یانداشیب اولتوردیلار
هرساری ایل حیرت ایله توردیلار

زال دیدی کیم قزاق ایرکندا شاه
تیغ چالیب کیم چیکار ایردی سپاه

بازایدی مین تواغة جکر کوشهٔ
بل جکریم مزرعیدین خوشهٔ

باغیم آرا سرو سهی شیوه اول
بلکه قوروغ نخلیم اوزا میوه اول

شاه قیلیجی جکریم قیلدی چاک
اول جکریم پارەسین ایتی هلاک

تیغ ایله یا رب جکریم پانینی
برکه آقیزدی جکریم نینی

ایتی قاضی کیتور ایکی کواه
تا قیلاین حکم نی بی اشتباه

دیدی کر ایکی تانوق اینسام هوس
هم آنینک اوق عدلی انصافی بس

بیله چو ایکی تانوق اوتکاردی زال
بولدی مقر خسرو فرخنده فال

قاضی اولوب عدل حریمی غه خاص
قیلدی روان حکم دیت یا قصاص

شه دیدی شرع اینسه بو یانکلیغ ادا
شرع نبی حکمی غه جانیم فدا

یاغلیق ایله باغلادی بوینینی رست
بوز همایانینک دخی بوینینی سست

تیغ بیروب زال غه بی وهم وبیم
یرساری داغی توکوبان کنج سیم

دیدی قصاص ایلاسانک آلیکدا باش
سیم نی آل کر غرضوکدر معاش

من ایدیم اول امرده بی اختیار
هرنی سین اینسانک مینکا نی اختیار

تیغ نی اول عدل ایله انصاف تند
زال حزین تیشلاری دیک قیلدی تند

توشتی ایاغی غه بولوب عذر خواه
دیدی که ای خسرو انجم سپاه

کر سکنیم قیلدی فدا جان سنکا
مین قاری جانی داغی قربان سنکا

مندین اکر بولدی عنان اضطراب
لطف ایله عفو ایت که مین اولدوم خراب

وه بونی اظهار خجالت بولور
بونی دیکان لطف عدالت بولور

زال کیجیب دعوی دستانیدین
یوق که اوغول قانیدین اوز جانیدین

طرفه بو کیم خسرو عادل آنی
عدل ایله اول دورده ایلاب آنی

زال نی انجم کبی سیم روان
زال فلک دیک قیلیبان نوجوان

سیم کوچیدین بولوبان سیم بر
خلق لقب ایلاب آکا زال زر)

فرهادوشیرین دن

وله

بو بیخودلیغ یولی نینک هوشمندی
بولور بو نوع معنی نقش بندی

که چون فرهادنی اول خیل چالاک
شه آلیغه یتوردیلار طربناک

بولوب خسرو اونی ایشدین شادمانه
عطا ایلاب آلارغه خسروانه

دیدی مجنون غه سالدیلار آغیر بند
ایکی ایلکین قیلیب بند اوزرا پیوند

مجانین دیک مقید قیلدی حاصل
باری اعضاسین اغلال سلاسل

بو یوردی کیم حکیم اولوب هم آغوش
کیتوردی ناتوان نینک مغزینه هوش

کوزین چون آچتی اول مجنون بیخود
که بولمیش ایردی مجنون دیک مقید

نوایی

باشیدا خسرو آیین بارگاهی
توروب اطرافیدا خیل سپاهی

توزیدا بارکه نینک بربیک تخت
آنینک اوستیده برشاه جوان بخت

ایاغی آستیده تخت کیانی
باشی اوستیدا تاج خسروانی

تعجب بیرله آنینک ساری باقیب
باشینی ایرغاتیب ایلکینی قاقیب

یقین بیلدی چو بولدی فکرت اندیش
که نی فعل ایلامیش چرخ جفا کیش

ادب بیرله حیا رسمین قیلیب فاش
بورون ایندوردی مجلس اهلیغه باش

شکوهیدین یتیب خسروغه تغییر
قیلیب هم عشق اوتی کونکلیکا تأثیر

اونوتی ایلاماکنی قتل وبیداد
آنکا یاقیب تکلم قیلدی بنیاد

دیدی قایدین سین ای مجنون کمره
دیدی مجنون وطن دین قایدا آکه

دیدی نیدور سنکا عالمده پیشه
دیدی عشق ایچرا مجنونلیغ همیشه

دیدی بو ایشدین اولماس کسب روزی
دیدی کسب اولسه بس دور عشق سوزی

دیدی کیم عشق اوتی دین دی فسانه
دیدی کویمای کیشی تاپماس نشانه

دیدی کیم کویما کینکنی ایلا معلوم
دیدی آندین ایرور جان اهلی محروم

دیدی قای چاغدین اولدینک عشق آرامست
دیدی روح ایرماس ایردی تنکه پیوست

دیدی بو عشق دین انکار قیلغیل
دیدی بو سوزدین استغنا ر قیلغیل

دیدی عاشق غه نه ایش کوب قیلار زور
دیدی فرقت کونی عشق بلاشور

دیدی عشق اهلی نینک نیدور حیاتی
دیدی وصل ایچرا جانان التفاتی

دیدی کیم دلبرینینک دی صفاتین
دیدی تیل غیرتی دین توتماس آتین

دیدی وصلی غه یارسین آرزومند
دیدی یارمین خیالی بیرله خورسند

دیدی جانینکنی آلسا اهلی یادی
دیدی کیم اوشبودور جانیم مرادی

دیدی کوکسینکنی کر چاک ایتسه بی باک
دیدی کوکلوم تونای هم ایلادیب چاک

دیدی کونکلونک فدا قیلسا جفاسی
دیدی جانیمنی هم ایلای فداسی

دیدی بو عشق ترکی بخشی راقدور
دیدی بو شیوه عاشقدین ییراقدور

دیدی آل کنج وقوی مهرین نشانی
دیدی توفراق غه بیرمان کیمیانی

دیدی جانینک غه هجران کینه کشدور
دیدی چون وصل یار امیدی خوشدور

دیدی کیم شه غه بولما شرکت اندیش
دیدی عشق ایچرا نی دور شاه و درویش

دیدی کشور بیرای کیچ بو هوسدین
دیدی بیچاره کیچ بو ملتمسدین

دیدی عشق ایچرا قتلینک حکمین ایتکوم
دیدی عشقی دامقصود بغه یتکوم

لیلاومجنون دن

وله

ای بخشی آتینک بیلا سر آغاز
انجامی غه کیم یتار هر آغاز

ای سیندین اولوب خجسته فرجام
آغازینکا عقل تاپمای انجام

ای عقل غه فایض معانی
باقیسین خلق بارچه فانی

نوایی

ای یوق قیلیبان جهاننی بودونک　　یوقلیق نی عدم قیلیب وجودونک
ای حسننی دلپذیر قیلغان　　ایل کونکلین آنکا اسیرقیلغان
ای عشق اوتین ایلاکان جهانسوز　　هر بز شرر ینی آسمانسوز
ای اورتاب اول اوتغا خانمانلار　　نی خان ونی مان که جسم وجانلار
ای کیمنی قیلیب پری غا مجنون　　اشکی سوسین آقیزیب جکرخون
ای هر ساری کیم قیلیب تجلی　　اول مظهر اولوب جهاندا لیلی
یرکوک کیبی پستی مرتفع سین　　بل کیم یر وکوککا مخترع سین
صنعونک بیلاتورت ضد موافق　　حکمونک بیله یتی کوک مطابق
هرنیکا که دیسام اوخشاماس سین　　سیندین اودوروسین اول ایماس سین
هرنی سینی دیسا رای صایب　　اول سیندین وسین آرادا غایب
افلاک غه سین شتاب بیردینک　　انجم غه بونور وتاب بیردینک
کون یوزینی ایلادینک مشکل　　تون کوزینی ایلادینک مکحل
کل یافراغینی هواغه ساچتینک　　غنچه کرهین صبادین آچتینک
کیجه آنکا بولماسون دیبان بیم　　بیردینک نرکس غه مشعل سیم
چون کوکنی کسوف زاد قیلدینک　　ای نینک کوموشین سواد قیلدینک
کاهی که کسافت ایتی مهتاب　　مهر التونین ایلادینک سیهتاب
بیردینک چوجهت غه زیب ایلافر　　باشی اوزاتیکدینک آلتی کوهر
عنصرنی توزوک سرای قیلدینک　　دیواریغی چار دای قیلدینک
کیدوردینک زینت ایلاماکدین　　توقوز خلعت آنکا فلک دین
کوک اطلسی یاری زرحل ایتینک　　انجم دریدین مکلل ایتینک
جسمی آرا تکمه تیر وناهید　　ایکنی دا طرازی آی خورشید
یوق یوق که تونینی جرم ماوی　　آندیتی چابک سماوی
کیم پارچه لارینی فاعل ایتینک　　سیروحرکت غه شاغل ایتینک
آبا چوبولارغه آت بولدی　　اول تورت هم امهات بولدی
ایلاب بو اتا اناغه پیوند　　اوج بولدی ارالاریدا فرزند
هر بیرینیک اوزکاچا صفاتی　　حیوانی کانی نباتی
آنداق چوتوزولدی کد خدالیق　　بونوع اولدی اتا انالیق
بیرکیمیاکا تورت اکر طلب دور　　یتی آرا تورت بس عجب دور
هرمیل غه تاقدینک ایکی زنجیر　　قیلدینک لقبین قضا وتقدیر
هرشاه که آندین ایل هراسان　　یوق قیلماق آنی قاشینکدا آسان
یاقایسی کداکه نانی یوق توق　　شاه اینسانک آنی کیم آیتغای یوق
بس عالم ایچیدا ایلادینک قان　　بیرلقمه یوتارغه یوتتی مینک قان
بس جاهل ایورکه بیغم ورنج　　توکدینک اتاکیکا مخزن وکنج

نوایی

بوایشدانی بیلسون ایل کاهی　　نی ایرکان نی حکمت الهی
لیکن بوطرف کونکلکا یول دور　　هرنیکیم ایلادینک ایش اول دور
تابغانغه قناعت اول که قیلماس　　اوزمصلحتینی سین چابیلماس
بیزدین نیکه کیلسا بی جهت دور　　سیندین نیکه بولسا مصلحت دور
دایم قیلیبان سؤال ورزش　　خوان کر مینکدین آفرینش
کوندوز سنکا بیرکدای روسی　　خورشید دین ایلکیدا کدوسی
تون دزکهینکا تیلانچی زنکی　　اکنیدا تیریسیدور پلنکی
دریا سنکا طالب نواله　　کشتی کفیدا یغاج پیاله
ملکونک ایکی باغی ایکی عالم　　سلطانلیق ایرور سنکا مسلم
باغینک ایکی وردی مهرایلامه　　نی باغ نی ورد الله الله)

نامهٔ لیلی

وله

اول تنکری آنی بیلا بومنشور　　کیم بیردی کونکول کاعشق دین نور
اورغاج می عشق نینک جلاسی　　آدم غا ینشدی ابتلاسی
بیرجرعه که چیکتی اول جکرخون　　مست اولدی نی مست بل که مجنون
اول می بیلاکیم کاکیم بیریب بهر　　تلخ ایتی فراقدین قاتیب زهر
بیرکانکا مفارقت بلاسین　　یتکوردی مواصلت شفاسین
کیم اوشبو رقم که نقش چین دور　　بیرخسته غه بیرشکسته دین دور
یعنی مین زار ومبتلادین　　سنکاکه قوتولما دینک بلادین
ای عشق اوتیدین خسیم نیچوک سین　　ای بیدل ویکسیم نیچوک سین
ای بولغالی عشقیم ایچرا مدهوش　　بیرجرعهٔ وصل قیلماغان نوش
ای فرقتیم ایچرا کریاغیب تاش　　مینک تاش بیبان یاشورمایین باش
ای هجریم اوتیدا کربولوب کل　　هرشعله کوروتوبان آنکاکل
حالینک نیدوروز فراقیم ایچرا　　فکرینک نیدور اشتیاقیم ایچرا
ساچینک غه یاپوشسه خاروخاشاک　　کیم تارتار ایکن بیرین بیرین پاک
فرقینک که ایتیش قوش آشیانی　　کیم هورکوتور ایرکان آندین انی
باشینک که سپهر اوشاتتی درهم　　کیم باغلار ایکان آلارغا مرهم
اولتورسه یوزینک کاکردخاری　　کیم آریتوز ایرکان آنی باری
جسمینک که قانامه غم تاشیدین　　کیم یورایکن آنی کوز یاشیدین
خاری که کفینک غا بادر وایرکن　　کریپک بیلاکیم چیقارور ایرکن
قوم اوزرا بیلقسه جسم زارینک　　کیم بار ایکن اندا غمکسارینک
هریان یوکورور دا زار بیکس　　سایه نک سنکا همره ایرکان بس
تاغ ایچرا ایسیغ اولسا معلوم　　سایه قیلور ایرکان اوستونکا بوم

ای کاش سپهر سبزه انجم
کیم تون وکون اولغامین رفیقینك
سین بولسانك مین جهاندا موجود
که ثابت وکه جهاندا سیار
دلخواه ایله ایکیمز معاشی
مأمن بدنیم غاقوینونك اولسا
که ایکنیما تکه قیلسا باشینك
که یوزیما بولسا یوزینك آرام
نیلای که سپهر هرزه ناورد
سنینك نیجاکیم غمینك غابوق مهل
هرساری اورای دیسانك ناکینك نی
ایتاك داغی پای بندینك ایرماس
مسکین مین زار پای بسته
نی میل سکون نی حد رفتار
بولماق یوز الم اوی دا محبوس
ایرمجلسی ایجرا راح ایرور زیب
بو محنت عشق پیچ در پیچ
پردەسینی غنچه ایلا ساچاك
سین تار تیبان آه آتش آلود
هرنیچه غمیم دین آه چیکتینك
خیلیم یوزیکا بلا اوروب کاج
ایستاب آتاهم هلاك جانیم
مین مونچه بلیت ایجرا خوشدل
کر واقعه جزهلاك ایماستور
موندلق داغی دیدیلار فسانه
چون جمله سی ساری کوز سالیب سین
بولسون سنکا بخت یار و یاور
بولسا داغی چون سنکا ایرور کام
باغ ایجرا قویوب قدمنی بیر کون
هم خوب هم ایلکا مهر باندور
یاور سنکا حق تبارك اولسون
بولسانك نیجه آنینك ایلا خرم
انصاف غا هم کناره توتما

بیر کای منکا داغی اول شم
بول سیز یوکورور دا هم طریقینك
بولسا یانا کاینات نابود
یوق دهر دیاری ایجرا دیار
آیین وصال بی تحاشی
مسکین ایلیکیم کا بوینونك اولسا
طوق ذقنیم دا اولسا قاشینك
آغزینکا یتورسه ایلاریم کام
قیلدی بومراد دین مینی فرد
چون ایرکیشی سین بو سهل ایرور سهل
توتقوچی تیکن دور ایتاکینك نی
دور زهی هم کمندینك ایرماس
یوق یوق که ضعیف پاشکسته
یوز قید بلا آرا کرفتار
بیریان یانا بیریان اولدی ناموس
خاتون کیشی کاصلاح ایرور زیب
ناموس چوکیتی پارجه‌سی هیچ
برباد ایتار آنی چرخ بی باك
مین اوت باقیبان چیقار مابین دود
نوفل بیلاکیم سپاه چیکتینك
اهل حشمیم غه بیم تاراج
توکاك تیلابان پراوزرا قانیم
کیم یارغا کام بولسا حاصل
یوز مونجه هم اولساباك ایماستور
کیم نوفل ایلا بولوب یکانه
تولماقغه قیزینی سوز سالیب سین
بالله سنکا توشمادی بو باور
نی کام سنکا منکا ایرور کام
کورمیش ایدیم اول صنمنی بیر کون
نیجا دیسا بخشیغنا جاندور
بوخبر ایشیتك مبارك اولسون
یاد ایله کهی بوخسته نکی هم
بیرنی داغی بیر بولی اوتوتما

اول تنکری آتی بیلا بونامه
فردی که یوق اول ابتداسی
ناغ باغچیغی اوزرا لاله اورغان
هرکیمنی که ایلابان پری روی
هجرایمکا کیمنی قاتیغ یاراتغان
عشق اوتیغا کیمنی کویدوروب چوم
قیلغان نیجا عاشق اولسا ناشاد
معشوق غا کیم ایسیب نسیمی
اوشبو الم درون بیانی
میندین که ایچیم غمینکدا قاندور
یعنی بو جنون فسانه سیدین
کلرخ لار آراسیدا پری غا
نی حدیم آنکا دعا دیکای مین
مدحینك دیکالی قانی منکا تیل
کون وصفینی قیلماق آشکارا
هرنیجا که تیلی چیکتی سوسن
ای کشور حسن پادشاهی
ای ناز وکرشمه باغیدا ورد
ای لطف جهانی نینك بهاری
آغزینك که عدم دا بار ایدی کم
قدینك قیلیبان هوای رفتار
نازاو یقوسیدین آچار موسین کوز
کوزینك آرا یوق میننك کیبی خس
بو ایرمیش ارادهٔ الهی
کیم کوز که او یولغای ایردی ای کاش
اول عارض دلرباغه توشکای
فکر ایتسام ایدی بونوع اوزومنی
مین کیم ایدیم و بودرد جاو بد
بیخواست یوزینکا بیر نکاهیم
کیم مونچه کیلیب بلا باشیمغه
دیوانه بولوب چیقیب جهاندین

کیم عشق ایلیدین کوتاردی خامه
حی که یوق آخر انتهاسی
قوم توفراغی اوزرا ژاله اورغان
طعن ایلاکان آنکا عادت خوی
غم شربتینی آچیغ یارا تغان
معشوقی غایبر ماکان ترحم
معشوقلیق اقتضاسی بیداد
عاشق ایچیکا سالیب جحیمی
جان کلشنی دا باغیر نشانی
سنکا که غمینك تنیدا جاندور
رسوالیق اوتی زبانه سیدین
انجم آرا مهر خاوری غا
یوز مدح بیلا ثنا دیکای مین
بولسادی آلورموهم آنی تیل
خفاش تیلیکا قایدا یارا
کل وصفی دا کیلدی لال والکن
حسن اهلی بو کشورینك سپاهی
نی ورد بهار ناز پرورد
یوزینك بوبهار لاله زاری
ایلارمو عیان آنی تکلم
ایلارمو جهان ایلین کرفتار
یوز ناز ایلا ایلکا درموسین سوز
خسدین داغی قدر ایچیدا واپس
کیم سو پرونی بیلماس ابل کاهی
نی کوز که کیپلکای ایردی بوباش
جان بیرله کونکول بلاغا توشکای
کور ایتسام ایدی ایکی کوزومنی
ذره یاشیدا هوای خورشید
توشکان کا مینك نیدور کناهیم
یوز درد وبلا قرا باشیمغه
آواره دیار وخانماندین

هرکون وطنم بیر اوزکا وادی
قوم نطعی بولوب مینک سریرم
آت منکا جبال قله سیدین
که یار ومصاحبیم دد و دام
حیرتدا وحوش و حشتیدین
اندوه وبلا کاندین آرتوق
بیر طور منکا عدم بولوب جسم
بو ضعف بیلا چوبویه قیلیب
کوکسومنی که تیغ هجر اییب چاك
کوکسوم ایچیدا جیبین سالیب شور
بو نوع قاتیغلیق وایریك لیك
بودم که کهر نثار خامه نك
الفاظین اوقوردا روح تاپتیم
لیکن ایکی سوز ایدی محرر
اول که نظرغا بولدی معلوم
کیم تارتیب ایکاو سپاه خونریز
الله الله بونی بلا دور
پشه کیم وفیل لك خیالی
بوموناق ایدی کیم اول سپهبد
بیلکاج غم ونا توانلیغم نی
بولمیش نفسی قاشیدا ساکن
مین بیردم اوزوم دامین دمی یوق
سوز ایچرا چوکوردوم اضطرابن
اول آلدی مینی او یکاکیتی
چون کینه وقتاین آنکلادیم راست
کیم قینی غاسالدی خنجر کین
بولغاندا فسون قیلور غه همدم
نی آنکلادیم ایلاکان خطا بین
کونکلومدین اولوب هم ایردی برباد
قیلماق منکا موناق ایشنی منسوب
مین موتجا بلا چیکیب بلادا
نیکیم بنیدین نتیب قیلاد زد
غوغای جنونغه مبتلامین

هرتون یانا بیر دمن سوادی
کون قرصی بولوب مینک فطیرم
تون منکا سموم حله سیدین
که تونمای آلار بیله هم آرام
محنتیدا طیور محنتیدین
ضعف آنجا که بولماس آندین آرتوق
کیم آنکا وجود بیر بیان اسم
اورکامچی طنابیدین یقیلیب
کیریب حشرات ایچیکا بی باك
کوزم او یدا وطن قیلیب مور
یادینك دین اولوب منکا تیربك لیك
تحریر ایتیبان یتیشتی نامه نك
هر حرفیدا یوز فتوح تاپتیم
کیم جانیما سالدی اوت مکرر
نوفل ایشی بولمش ایدی مرقوم
خیلیم ساری تیغ چیکتینکیز تیز
کیم دیرکه بورشته اژدها دور
یاموزغا شیرلیق مجالی
تیکاندا منکا سپاه ایدی دد
عشقینك آرا خسته جانلیغم نی
سوزلار داغی دیمیش اولجا ممکن
موندین عجب ایلکا عالمی یوق
بیلمان نی دیدیم آنینك جوابن
اول یرکا یتیشتی ایش که یتی
قیلدیم نی که ممکن ایردی درخواست
تونتی بانیبان اوتیدا تسکین
اوی لاتماك ایشین دیدی ایکن هم
نی آنی که مین دیدیم جوابین
نامه نك اوقوغاندین ایلادیم یاد
تونتقایو مروت اهلی محبوب
سین بیلا خیال ومدعا دا
نی قیلسا قیلور کیم اولسا بیخود
باشدین آیاقیمغه جه خطامین

نامه نك غه فدا کونکول کوزوم هم
نوفل سوزی کیم قیلیب ایدینك عیب
اول عشق جنونی اولدی حادث
اویلاتماك ایشی که نسبت ایتینك
کیم ابن سلام ایتیب خیالینك
کونکلینی آتاك قیلیب تراضی
سین راضی ایرور ایماس نی بیلمان
هی هی نه فسانه لار بولور بو
کویا سودا بولوم نی اوردی
بوسوزدا شعور ایماس شعاریم
دیوانه مین ای پری صفت حور
بولدوم چو سینك غمینکدا نابود
یوق بیتك نی سوزی بولور خطایی
بو قلیق منکا کراو روبدور ور یول
اقبال ایلابخت یارینك اولسون
بوبزم غم ایچرا درد پرورد
کیم نوفل اویدین اول جکرخون
چون بادیه ساری عزم قیلدی
پس کیم کیلیبان اولوس اویانی
بوزلاندی آتا سیغا ایسیتماق
بستر اوزا یاتتی درد بیرلا
کوپراك نیجا قیلدیلار علاجی
چون بتی سروش آسمانی
یوزلاندی قیبله غا عزایی
بو واقعه ایچرا ناتوان زال
بریاندین اوغول غم شکنجی
بس کیم ایتی اوزین نی پاره
آق ساچین اوزوب که یلکابیردی
آنی داغی کنبد جفا کوش
کراوغلی فراقی بیرله کیتدی
تونتی لار آنینك داغی عزاسین
موندین که نی فعل قیلدی کردون

لیکن سنکا بار بیر سوزوم هم
میندین ایماس ایردی واقع اول ریب
سین عشق بیلا جنونغه باعث
بیرکا اوز ایشینك نی تهمت ایتینك
بلکیم طمع ایلابان وصالینك
بولمیش نی اول ایستاکانکا راضی
بیلماس نیما تهمتینی قیلمان
خارج نه ترانه لار بولور بو
هوشیم نی جنون ییلی ساوردی
یوق هرزه دیماکدا اختیاریم
معذور دور اول که تونسا معذور
نابود غا نکته قایدا موجود
تونماق کیراك آنی یوق حسابی
سن یار بو یوق غا باری یار اول
جانلار نقدی نثارینك اولسون)
بونوع چیکاری سرود پردرد
یعنی که غریب خسته مجنون
تانکلاکه آتا آناسی بیلدی
قطع اولدی ایکی سینیك حیاتی
تیرسوینی جمیدین آقیتماق
اسیغ تبر وآه سرد بیرلا
صحت غا یوز اورمادی مزاجی
تابشوردی ودیعت نهانی
سوك اهلی غا توشدی های هایی
آندین که دیکای لار اولدی بدحال
بیر یاندین ابوشقه درد رنجی
یوق ایردی حیاتدین شماره
بیر تار ضعیفی جسمی ایردی
اوزجفتی غه ایلادی هم آغوش
نی بولسا ابوشقه سی غه یتدی
کیدیلار آنینك داغی قراسین
نجد اوزرا خبرسیز ایردی مجنون

بیر کون آشیان باشی غه قایغو   کیلدی نفسی کوزیکا اویقو
چون کوزلاری یوالدی راحت آمیز   کور کوزدی خیال صورت انکیز
کیم ایکی کبوتر یکانه   بیر اوی دا چیقاردیلار جوانه
چون چیقتی جوانه غایز وبال   چرخ ایلادی آنی مضطرب‌حال
آشفته بولوب دماغ رایی   بولمیش ایدی مدتی هوایی
آنا آنا دین تمام اوزولدی   صحرایی خیل آرا قوشولدی
اول ایکی سی کیلتورورکا آنی   پرواز ایلا توتتی لار هوانی
تاپتی لار رام بولمادی هیچ   جویای مقام بولمادی هیچ
باندی لار آلار یکاولا نومید   کیم بولدی عیان بلای جاوید
یوقاریدین ایندی ایکی بورکوت   قیلدیلار ایکی حمله نی قوت
چون واقعه کورکوچی کوز آچتی   کوزدین قانلغ سرشك ساچتی
چون ایستادی اول توشیکا تعبیر   اوز حالیغا دل تابتی بیر بیر
بیلدی که آتا آناسی اولمیش   خورشید حیاتی تیره بولمیش
تاغیدین قوپوب ایلادی قوبه میل   هرقولغا توکوب سرشکدین سیل
اول بیرکا چاپلاب آه وزاری   کام اوردی که خیلی نیذك مزاری
قیلدی چو قبورنی نظاره   بولدی ایکی قبر آشکاره
توفراق لار آرا یانکی یاسالغان   غم باجیغیدین یوزی سوالغان
چون کوردی آتا آنا مزارین   کویا چاقین اوردی جسم زارین
باشیغا ساوردی آنجا توفراق   کویا که ییقلدی بوکهن طاق
تاش اورماق ایلاتن تزندین   کویا که آیردی بند بندین
چون چیکتی فغان جانکدازین   مونداق توکتی نهفته رازین
کای بادیه اهلی ارجندی   کوك طاقیغه همتنك کندی
اعراب کرام زیردستینك   مین یتیبان یاری شکستینك
هم کونکلینك اولوب غمیدا ناشاد   هم عرضینك اولوب ایشیدا برباد
بوغمدا تیتیب تریك بولای وای   عذرینك نی نی تیل بیلا قولای وای
امرینك بیلا چونکه توتمادیم یول   روحینك غه تیچرك دیین بحل بول
ناکام ایلا میندین ایلاتوبدینك   کیم غم تاغین آرقام اوزرا قویدینك
عفو ایلا کرم بیلا کناهیم   روحینك نی خود ایلا عذرخواهیم
تاش اوزرا قیلوب تنینی سرکوب   مژکانینی ایلابان زمین روب
چون بولدی وطن اناسی کوری   توشتی یانا عالم ایچرا شوری
یرنی تنکیز ایتی اشکدین سیل   بالیق دیك اولوب قبور هر خیل
قوم اوستیدا لیك تاب آهی   اوز جسمینی قیلدی تابه ماهی

(تابه)

تابه اوزا جسم سوزناکی   بوغدای کبی کوکسی اوزرا چاکی
قیلدی آناسیغه مویه آغاز   یوزدرد ایلا بولدی نوحه پرداز
کای جانیما قبله قبلهٔ نور   مشکونك بولوب ایکا کیمدا کافور
جانیم طربی کوزوم چراغی   کونکلوم خوشی خاطریم فراغی
سالیب سنکا اضطراب هردم   کیم نی قیلیب خراب هردم
کیم بولمیش منینك خرابیم   تنکریغا نی بولغوسی جوابیم
جسمینك صدفیدا چرخ اوباش   سالغان ایمیش اینجو ساغنیب تاش
توغغندانی بولغای اولسام ایردی   توغغان ایلاتینك اولسام ایردی
هرکون اینکا ایشیمدا قایغو   هرکون کوزینکا حرام اویقو
اویقونکنی حرام ایتیب فغانیم   تینمای کیچه زار یغلاغانیم
کوندوز کیچه محنتیمدا تینمای   ایچماك نی یماك نی هم ساغینمای
کر لقمهٔ نان که ایلابان قوت   آندین غرضینك منکا بولوب سوت
بونوع امید ایلاکه ناکاه   بولسا سنکا زال چرخ کین خواه
محنت یوکیدین قدینك خم ایتسا   چین بیرلا یوزینك نی درهم ایتسا
جسمینك غا ضرورت اولسا بستر   باشینك داغی بولسا تکیه ایستر
هم خم قدایلا توروب قاشینکغا   کردون کبی ایورولوب باشینکغا
قول بانکلیغ اوغوللیغینك نی قیلسام   اوغول کبی قوللیغینك نی قیلسام
چون بولدی عیان بوایش هما نا   سین زار ضعیف مین توانا
مونداقدا مین لئیم مدبر   بولمای نفسی باشینك دا حاضر
شفقت بیلا توتمابین قولینك نی   کوز بیرلا سوپورمابین یولینك نی
رنجینك تن ناتوانغه قویمای   اوشبو منت نی جانغه قویمای
یوقکیم خدمتلیغ ایلادیم کوب   کافر نعمتلیغ ایلادیم کوب
سیندین تون و کون جدالیغ ایتیم   بیلماس لیك یوقالیغ ایتیم
دردینك غه خود ایتمادیم دوایی   بوطرفه که هرنفس بلایی
میندین سین ناتوان غا یتی   کونکلونك المیدا جانغا یتی
کویا که بورنج بی کراندین   چیقتینك غم رنج ایلا جهاندین
مین هرزه سرای دشت پیمای   یوق کیم مجنون بی سروپای
روحونك نی که روضه دوز پناهی   جنات نعیم جلوه کاهی
میندین بیلسام که شاد ایماس دور   اوزدین اوزیما بوظلم بس دور
بیچاره مین اوزکا نیلاکای مین   دردیم کانی چاره ایلاکای مین
مشغوف بونوع سوزنی دیرکا   کوب اوردی سینوق باشینی یرکا)
بوصفحه نی ایلاکان زر افشان   سوز بوصفت ایتی کوهر افشان
کیم تیلبه که بار ایدی نواسز   چون بولدی آتاسز آناسز

نوایی

اوزتاب ایدی آنی یار داغی   ضم بولدی بوایکی زاد داغی
هجران بیریب ایردی زهر قاتل   اولکونجا بوسوك قیلدی بسمل
درد اوستیکا دردچون اوزالدی   اول کورستان ایچندا قالدی
چون مونچا غم و بلا ییغیلدی   اول غمکش مبتلا ییقلدی

وفات لیلی

وله

اول واقعه لارکه دست بیردی   ییلمیش ایدی کیم سبب اول ایردی
بو محنت آنی نژند قیلدی   اندوه اوتیغه سپند قیلدی
ییغلار ایدی بوفسانه‌نی دیب   نوحه بیلا بوترانه‌نی دیب
کیم ای چرخ و سپهر خود رای   ظلمینك دین وای یوز بونان وای
جا تیغه تومان ستم قیلورسین   کونکلوم‌کا نصیب الم قیلورسین
برکل‌کا نیجا طپانچه اورماق   یافراغلارینی اوزوب ساوورماق
لیلیٔ ضعیف بی نوانی   یوز درد و بلاغه مبتلانی
اولتورماك ایلاهم ایتانین بس   هجر اوتیغه سالماق ایلاکیم خس
ساوورولغاسیز ای رونده افلاك   قوزغالغاسیز ای نجوم بی باك
جسمیم‌نی قتیل قیلدینکیز لا   جانیم‌نی ذلیل قیلدینکیز لا
بوغدای کبی نیجا قاوورولایین   سامان کبی نیجه ساوورولایین
جسمیم‌کردین اوچوردی آهیم   ای چرخ اریمادیمو کناهیم
بوزدی کونکلوم اوبین شکنجینك   ای چرخ توکاتما دیمو رنجینك
بودرد شکنج هم منکا دور   بازیم داغی رنج هم منکا دور
آنکا آتا آنانینك غمی دور   هم بومنکا هم آنینك غمی دور
لیلی‌که بلای فرقتی یار   ایکی مجنونجا محنتی باز
عمر آنکا غلط هوسدور آخر   جان ترکی عجب ایماسدور آخر
چون نوحه‌سی اوتی حدین آشتی   جسمی‌غا حرارتی توتاشتی
اول اوتدین ایسیتی مهر کلچهر   انداق که زوال وقتیدا مهر
کلبرك تیریدین اولدی سیراب   هم تاپتی ایسیغه اوتیدین تاب
تیرسوی بیلا عرق نشین کل   حما اوتی بیرلا آتشین کل
بار ایدی آتا ایشیدین آکه   چون قیزنی بونوع کوردی ناکه
تاکه ایشی اضطراب بولدی   کویا جکری کباب بولدی
ییغلاب آتا آنا بل احبا   باشی‌غا کیتوردیلار اطبا
کوب بولدی قویاشینینك اضطرابی   یوزدا سارینی تنی‌دا تابی
یوق ایردی معالجت‌دا بهبود   چون یتی اجل علاج‌نی سود
چون یتی بونوع روزکاری   اوچرادی خزانغا نوبهاری

نوایی

اچیلدی کنند زلفیدین تاب   جانلار تویی دین الدی قلاب
قان یاش ایتی کلینی تازه   مشاطهٔ مرك اوردی غازه
جزم ایتدی که کیتماکی کرکدور   جان ترکینی ایتماکی کرکدور
خلوت طلب ایلایان زمانی   ایل‌کثرتی دین تاپیب امانی
اوزالیغا ایستابان اناسین   عرض ایتی نهفته ماجراسین
کای جانینك اولوب منینك مکانیم   کیم جانینکا صدقه خسته جانیم
رنجیم‌نی اوزینکا آلدینك اسرو   درد و المیم‌غا قالدینك اسرو
مینك ییل هم اکر تیریك بولایین   عذرینك‌نی تیل بیلا تولایین
خاصه‌که کلوم خزانغا توشتی   دیبیلی بوکلستانغا توشتی
بودم‌که ایرور محل پدرود   قصم‌نی یاشورماغیمدا یوق سود
سین بیلدینك ایلدینك مدارا   مین ایتدی قیلورمین آشکارا
بیرلحظه که تاپشوروب ودیعت   توفراغ ساری ایلاکوم عزیمت
دیبسام که عزاغا قیلماغیل میل   هرساری آقیزما اشکدین سیل
یرتوتما غومی بوسوز بیلورمین   بیراوزکا وصیتینك قیلورمین
کیم توتما بوسوك آرا عزاکوب   کیدورما عذارینکا قراکوب
تاممکن اوزینکا صبری یار ایت   تسکین شکیب اختیار ایت
تنکری سنکا صبر یار قیلسون   خیلینك اوزا پایدار قیلسون
کرهولسا بوماتم آشکارا   فهم ایتکوسی اهل کوه و صحرا
شك یوق که منینك غریب زاریم   غم شامیده تیره روزکاریم
جسمیدا حیات یادیم اولغان   اولماکلبکی خبریادیم اولغان
که دشت اوزا سیرایتیب صبادیك   که تاغ اوزا چرمانوز صدادیك
بوسوز قولاغیغه یتکوسیدور   بوحادثه‌نی ایشیتکوسیدور
ممکن که قاچان بوراز ایشیتکاج   بوقصهٔ جانکداز ایشیتکاج
روحوم ساری روحی ایستابان یول   اوزقالبن ایلاکاتهی اول
یا اول که بویان عزیمت ایتکای   عمریم کونی دیك یاشیغا یتکای
اوزدین کیتاریب فراق جورین   کوزکوزکان اولوبسغا طورین
طوفراغیمه توفراغینی قاتغای   روحینك‌نی منینك ساری اوزاتغای
جانسیز بولوبان تن نزاری   توفراق اوزا یاتسا جسم زاری
زینهار که ایلاب احترامین   یاتیمدا یاساغاسیز مقامین
اول جسم شریف خود ایرور پاك   یاشینك بیلاهم یوسانك ایماس باك
قوی کینه و لطف و مهرفن قیل   جان پرده سیدین آنکا کفن قیل
چرمامینی داغی اول کفن‌غا   بیر جنس کفن ایکی بدن‌غا
فرزندینك ایلا انکا اسباب   فرزندینك ایلاقیل آنی هم خواب

نوایی

چون روح ایلا روح تاپتی پیوند
بیر مهد آرا یاتغوز ایکی فرزند

بوملی توکاتیب آناسیغا سوز
هم سوزدین وهم اناسیدین کوز

جانین مجنون سوزیدا بیردی
هرکز لیلی دیکیل یوق ایردی

وفات مجنون

وله

لیلی‌غا سالیب بوحال تقدیر
مجنون سوزین ایلای ایمدی تقریر

باعیش ایدی اول قبور ایچندا
عریان اهل نشور ایچندا

کورستان ایچرا جان پاکی
کور اهلی کبی وجود خاکی

لیلی‌غا چو بولدی ناتوانلیق
ییقتی آنی داغی خسته جانلیق

معشوق چو دردناك بولدی
عاشقنی داغی هلاك بولدی

آنینك بیلا بارچا حال بیرله
که توش بیله که خیال بیرله

که پاك ضمیری کا، هاتف
دلداریدین ایلاب آنی واقف

اول کونکا دیکونیچا کیم پری وش
بولدی اجل ایلکیدین قدحکش

دیوانه دا ایردی پیچ ایله تاب
تیتراب کونکلی نیچوك که سیماب

کیم بتی قولا غیغا خروشی
آیتور ایدی بوخبر سروشی

کای درد وبلا سپاهی‌غا شاه
عشق اهلی قاشیدکدا خاك درگاه

هم کشور درد قهرمانی
هم زمرهٔ عشق حکمرانی

عشق اهلی‌غا قوللوغنك هوسدور
قوپغیل که یاتارغا وقت ایماسدور

کیم توشتی خزانغا تازه باغینك
تانك بیلیکا اوچرادی چراغینك

بلبل لیغینك اولسا ایلا پرواز
پروانه لیغینك نی ایلا آغاز

یار اولدی سفر ایشیکا مشغوف
همره‌غا دو روز ولیك موقوف

دیوانه چو بیلدیکیم نیدور حال
کرچه تنی ایردی ضعفدین نال

قاپلان کبی سیکریدی یاتاغدین
یا ایلاکه کوك غزالی تاغدین

یوز اوردی قبیله ساری حالی
آغزیدا ترنم وصالی

جان قولغا توتوب نثارلیق‌غا
سیکریب اوزی جان سپارلیق‌غا

هم اشك نشاط انکاباغین دیك
هم یویه دا سیکریری چاقین دیك

مهری اوتی یاروتوب جهانی
بل مهر کبی توتوب جهانی

نی کونکلیدا قتل دین هراسی
نی دشمن ایچندا وهم وباسی

چون یتی اول استانغا باشی
کیردی اوی ایچیکا بی‌تحاشی

لیلی قیلیبان سفرده نیت
ایلاردی اناسیغا وصیت

هر نکته که ایلابان کذارش
مجنونی قیلوز ایدی سپارش

کیم کیردی اوی ایچرا یار جانی
یوق یوق رفیق جاودانی

بیر بیرکا نظر کشاد تاپتی
هم بووهم اول مراد تاپتی

(جانا)

نوایی

جانانیغا اول فدا قیلیب جان
بوجان بیریبان نیچوك که جانان

ایل کیردی اوی ایچرا بی شماره
مجنون ساری قیدیلار نظاره

جسمی یاتیب ایردی یرکا مقرون
لیلی بیله یارمیش ایدی مجنون

حیرت قیلوب اول قبیله نی لال
کیم تاپتی وقوع بولماغان حال

باری دیدیلار بوایکی غمناك
هرشائبهٔ فساددین پاك

کیم عمرلاریدا عشق قاتل
قیلمای تفسی آلارنی خوشدل

هجر ایچرا قویوب رمیده جاندین
ارمان بیلا باردیلار جهاندین

چون روحلاری‌غا دور نهانی
جنت دا وصال جاودانی

نیتکای قوشولوب ایکی بدن هم
کور اولسا آلارغا بیرکفن هم

وصل اولدی چو روحلارغا حاصل
توفراغ توفراغه اولدی واصل

هم شرح وصیتین قیلیب یاد
بارچا بوفسانه دین بولوب شاد

برنعش غه صالدیلار ایکاونی
جانسز کلین واولوك کیاونی

کیردی ایکی جسم برکفن‌غا
یوق یوق ایکی روح بر بدن‌غا

برنعش آرا اول ایکی دلارام
انداق ایدی‌کیم دوکانه بادام

یوق یوق دیما آنی ایکی دانه
اول دانه ایماس ایدی دوکانه

هفت اورنك دن

وله

لله الحمد کیم بنه اقبال
کوکب بختیم ایتی فرخ فال

طالع سعد یارلیغ قیلدی
قلبیم در نثارلیغ قیلدی

یالغوزین یوقکه درعمانی
بلکه تولوك جواهر کانی

ایلادیم حجره عزمی یتماق اوچون
کوزلارم اویقودین ایسیتماق اوچون

بیرکهن بوریا فراش ایردی
متکا کوشه اوزرا تاش ایردی

بولغاج آرامکاهیم اوشبو فراش
اویقوایستاب قویولدی تاش اوزاباش

اویقو ایتمای هنوز کوزکا نزول
کونکول اولمای خیالدین معزول

جلوه قیلدی نظر فضاسیندا
نوم واویغا قلیغ آرا سیندا

شور وغوغادا بیر کروه کثیر
باشلاری اوزرا پر بلند سریر

وضعی اول تخت نینك مثمن اولوب
اورتاسیدا بیر اوکا مسکن اولوب

باشیدا تاج سلطنت ظاهر
یوزیدا نور معدلت باهر

یانا اول تخت آسمان سایه
که آنکا بار ایدی سکیز پایه

پایه‌لار اوزرا ایردی سکیز برج
هر بیری بیر جمال دریغه درج

درج لاردا سکیز ثمین کوهر
برج لاردا سکیز منیر اختر

هر بیرین بیرقویاش نشیمن ایتیب
برجنی عکسی بیرلا روشن ایتیب

منکا اول تخت کیلدی اوزودا
مین نی او یغاغ ایدیم نی اویقودا

مخبرکه نی مثال ایرکین
که بیراو کیلدی اول طرفدین تیز
قوپ و بیرلحظه زنجه ایلا قدم
یانا برقیبز اهتمام ایلاب
سوردی بونکته شوخ شیرینکو
یتی سی شاه کامرانغه حرم
نطقینی ایلادی کلام آور
دیدم ای ایکی نکته کوی فصیح
منکا اول بوشاه آتینی دینک
تابلیب اول ساری قدم اوراین
دیدیلار بوشه بلند مقام
حرم اهلی یتی کل اندامی
بیلکاج اول سوزنی شادمان اولدیم
چوبر اوبدیم شه ایستادی اوزیکا
سوردیم تخت پایه سیغه جبین
جیکتی آغو شیغه نخست منی
شاه بیرله قوجو شغوجی بیرله
شاه توتغاج قولومنی اولتوردی
نیجه دیدم یریم ایماس بومکان
بولمادی توشماك اضطراب بیله
قویاش الیدا ذره دیك بی تاب
منکا یوز طوتدی شاه فرزانه
کای سخن ملکین ایلاکان تسخیر
نظم کشور ستانی هم سین سین
بوکه نادر بخیز بیان قیلدینك
اوزکالارهم یونوب بوایشکا قلم
نی ایشیتکا نی ایلایان تصدیق
چین دیلغانی قیلمایین معلوم
سنکا نوبت چویتی سی ایتینك
سین بو ایش سیغه چون باردینك
لاجرم کوب غرایب اولدی عیان
یانابوکیم آلار قیلوردا رقم
فارسی بیلکان ایلادی ادراك

منکا بونوشمو یاخیال ایرکین
دیدی کای نکته کوی سحر آمیز
که نیلار صحبتینك نی شه بیردم
یتی هم بوزمان خرام ایلاب
که سلامینك دیدی سکز بانو
بیر محبوب مونس وهمدم
ایلاکیم بورناغی پیام آور
نطقینکز داخواص نطق مسیح
یانا سکیز پری صفاتینی دینك
نکته سور سام وقوف ایلاسوراین
یتی اقلیم شاهیدور بهرام
بیریسی دابر ودل آرامی
قویوبان اول ساری روان اولدیم
قدم اوردیم مطیع اولوب سوزیکا
آنچه کوردیم که قوبدی تخت نشین
قوچتی تکرار بیرلا رست منی
خوبلار هم ایلیك اوجی بیرله
ذره قدرین قویاشغه یتکوردی
توشکالی قویماق اولمادی اسکان
ساکن اولدیم تومان حجاب بیله
تنزابان جسمیم ایلاکیم سیماب
نکته آغاز قیلدی شاهانه
نیزهٔ کلك بیرله عالمکیر
بلکه صاحبقرانی هم سین سین
ایلکا احوالیمز عیان قیلدینك
ایلا دیلار بوداستانی رقم
قیلدیلار نظم ایتماکان تحقیق
نامه ضمنیدا قیلدیلار منظوم
قصه نینك حرف حرفیغه یتدینك
ایسکی دفتربسی کوب آختاردینك
بوکه افسانه ایجرا تاپتی بیان
فارسی نی مکرکه ایردی قلم
لیك محروم قالدیلار اتراك

مین چوقیلدیم وداع دارغرور
آتینك مونجا داستان میندین
آتیا اوجنبش ایردی آوازه
بولسا ایردی مینینك چاغیمدا بوایش
تا که توشتی مینینك قولومغا جهان
هرنی ایلکیمکا توشتی صرف ایتیم
کنج قویسام ایدی فریدون دیك
منکا راحت یتیب بوچاغ آندین
شاه لارکیم کوروب زماندا رنج
آدمی بولمادی چو عالم غیب
کرچه سندین بسی خجل دورمین
کونکلونك ازسرو کوب مشوش دور
بیری بوکیم بونوع دیرلار خیل
دهر ایشیدین ملالتینك بار ایمش
یوق ایمیش جاه ساری پرواینك
هرنیکیم دهر مالی تاپسا وجود
نیچه کیم خاطر نیکغا دلکش ایماس
یانا بیر بوکه دورهٔ افلاك
آنکا هم یتی صرصر بیداد
قالمادی عالم ایجرا آثاریم
لیك شاهی که شه نشان بولغای
که جهان اهلی سرفرازیدور
شاه سلطان حسین چرخ سریر
سین آنکا کیم بودم ملازم سین
شاه لارکیم جهان آرا ایدیلار
باریغه کرچه باز مشابهی
بیری اول جمله دن شجاعتدور
قیلدی خاقان چین دیاریمه عزم
سپهیم بیوقالیغ ایلا دیلار
متحیر بولوب یوصورتدین
آنکا باردی ایل وسپاهم هم
اول باری عالم اوزرا شاه اولدی
عاقبت بخت نینك هدایتی دین

ایکی مینك ییل سپهر قیلدی مرور
سالدینك ایل ایجرا کوب نهان میندین
آنی یانکی باشدین ایلادینك تازه
کنج لار ایلاکای ایدیم بخشش
قیلمادیم برتو بیدا کنج نهان
کنج وکان بارچه دهردین کتیم
نقدلار کومسام ایدی قارون دیك
سنکا بیر کای ایدیم سراغ آندین
پرتو بیدا قوبارلار ایرمیش کنج
منکا بوایش کور ونور ایردی عیب
شکرینك آتوردا منفعل دورمین
ایکی ایشیدین ولی بسی خوش دور
کیم سنکا یوق ایمیش جهان آرا میل
جاهدین صعب حالتینك بار ایمیش
مالیدین مجتنب ایمیش راینك
کوزینك آلیدا بار ایمیش مردود
سنکا قیلماق رجوع آنی خوش ایماس
که وجودیمنی قیلدی تودهٔ خاك
ایلاکیم بیردی بارچه سین برباد
تونی یوق حکمنی یوق وباریم
کف احسانی درفشان بولغای
ایمدی عالمدا شاه غازیدور
کیم آنکا یوق جهان ایلیدا نظیر
جان بیلا قوللوغیغا جازم سین
دهر ملکیدا کدخدا ایدیلار
منکا کوپرا کدور مناسبتی
شهغه بوایش اولوغ بضاعتدور
ایستادیم رو بروی قیلماق رزم
بارچه مندین جدالیغ ایلا دیلا
اوزنی چیکتیم یراق ضرورتدین
قولیغه توشتی تخت وجاهم هم
منکا هریر کریزکاه اولدی
بخت یوق تنکری نینك عنایتی دین

آزکیشی بیرلا اوستیکا سوردیم
کیم اوایتکونجه رزم اوچون بیغم
یانا عالم سراسر اولدی منکا
شاه غازیغا هم بوحال اولیش
چرخدین اویقوغا قالیب بختی
چریکی هم قویوب عد وسیغایوز
آزکیشی بیرلا بیرطرف کیتمیش
تاپیش اوزکامی بیرلا دشمنینی
لیك انصاف اکر آراده دوروز
که مین ایتیم اول ایش بیاباندا
یانا اول کیم خورنق یاسامیش
نی خورنق ارم کلستانی
آنکا داغی بوکام بولدی نصیب
توفراغی مشك عنبر سارا
یانا بیر بوکه ایلامیش یتی قصر
چمن آراکه بار آنکا بیر باغ
منکا بولسا خزانه کرنا بود
بیلا شاهی که مونجا حالاتی
شهلار ایجرا ایرور منکا مانند
که جهان شه لاریغا شاه اولسون
سین که آلیندا برکین قل سین
ایمدی شاهینکغا دی سلامینی
که جهان کیمسه کا وفاقیلماس
شه که مینك ییل آنینك حیاتیدوز
یخشی لیق بیرله کرقالور آتی
شاه چون سوزنی مونداغ ایتی تمام
هم قویوب حمد ایلا ثنا دیدیلار
کوزآچیب آنکلادیم توش ایرمیش بو

آنکا بیر وقت اوزینی یتکوردیم
اوچوروب ایردی باشینی تیغم
ربع مسکون مسخر اولدی منکا
کیمچو ملکیکا انتقال اولیش
توشمیش اعداسی ایلکیکا تختی
اوزی قالغاندا بیکس و یالغوز
خصم باشیغا ایلغابان یتمیش
ایکالاب تاج وملك ومسکنینی
مندین آنینك ایشی زیاده دورور
لیکن اول شهر بیرله قورغاندا
دهر باغیغا رونق یاسامیش
نی ارم بلکه روضه بستانی
دهر آرا باغی ایلادی ترتیب
آتی عالم آرا جهان آرا
هر بیری اوزچاغیدا زینت عصر
روضه باغیغا حسرتیدین داغ
آنکا یوقتور خزانه خود موجود
طرفه وضع وعجب کمالاتی
دی آلورمین منکا ایرور فرزند
تاقیامت جهان پناه اولسون
باغیدا خوش ترانه بلبل سین
سونکرا مونداغ یتورپیامینی
شاه لیغ ترکیکا کرا قیلماس
غرض اولکاندا یخشی آتیدور
بو ایرور موجب مباهاتی
اول سیکیز سروقد سیم اندام
مهد علیاغه کوب دعا دیدیلار
کوزیوموب ایستادیم یانا اویقو

اسکندرنامه‌دن فهرس ملوك فرس

وله

کوب ایتیم تواریخ اوقورساری میل
که تاریخ تحریرین ایتکان رقم
که سالمیش دورور امتداد زمان

هماناکه بار ایردیلار تورت خیل
بتیب دوز آلارنی ملوك عجم
حوادثکه عام ایلامیش آسمان

تواریخ وضعی غا بیحد فتور
ولی اوجله بیرکابلار آندین خبر
قیلیب اوزکالار بیرله تطبیق هم
بولارنی که ثبت ایلادیم تورت قسم
بورونغی غا کیلدی لقب پیشداد
اوچنجی کا اشکانی اولغای لقب
ولی پیشداد ایردی اون بیر کیشی
آلار پیشواسی کیومرث راد
توتوب کرجهاننی اساسی آنینك
یانا بیر جهاندار هوشنك ایدی
آنکا یوق خردمندلیق ایجرا حد
چو اول باردی طهمورث اولدی پدید
بی شهر عالمدا قیلدی بنا
یانا سوردی جمشید عالمغه رخش
خلایقغه کوب یتکوروب انتفاع
یانا دهر داراسی ضحاك ایدی
نیچه کون ایشیکا کوروندی ثبات
فریدون ایدی سونکرا آفاق کیر
باشی اوزرا تاج کیانی بولوب
منوچهر بولدی ولی عهد آنکا
فرات آریغین اول روان ایلادی
یانا تاپتی نودر جهاندین نوا
ولی دهر کامین روا قیلمادی
یانا شاه لیق قیلدی افراسیاب
زمانیدا کر ایردی آباد کم
بولوب زاب طهماسب نینك نوبتی
مسلم آنکا ایردی اورنك وتاج
چوعالم تهی بولدی طهماسب دین
فلك توسنین کرچه رام ایلادی
کینور ساقی اول جام جمشید ساز
چو یوق شاه لیق رسمی آکاه لیق
مغنی عجم ایجرا تو تغیل نغم
نوایی عجب برکا یتمیش سوزینك

که آندین بوفن ایجرا بولمیش قصور
نظام التواریخ دور معتبر
بوسرنامه فهرستین ایتیم رقم
ایشیت ایمدی باریغه تاریخ اسم
ایکنجی ایمش لار کیانی نهاد
یانا بیرکا ساسانی اولغای لقب
بورون سلطنت کیلدی بوقوم ایشی
کماول قویدی تخت اوزرا آیین داد
دد ووحش چرمی لباسی آنینك
که زیبنده تخت واورنك ایدی
بتیب نسخهٔ جاودانی خرد
آنکا باغلادی عالم اهلی امید
نشابور ومرو وسپاهان یانا
که هم تخت کیر ایردی هم تاج بخش
غریب امرکوب ایلادی اختراع
کم ایل قانی توکما ککایی باك ایدی
بارورچاغ کوروندی آنکا اسرویات
آنکا باری آفاق فرمان پذیر
درفشی آنینك کاویانی بولوب
که مسند ایدی بوکهن مهد آنکا
شجر ایکتی وبوستان ایلادی
جهان ملکی کا بولدی فرمان روا
آنکا داغی عالم وفاقیلمادی
ولی قیلدی ایراننی ظلمی خراب
آنی قویمادی چرخ بی داد هم
فلك دین اوتوب چتری نینك رفعتی
که باغیشلادی یتی ییل لیق خراج
زمان زیب وفر تاپتی کرشاسب دین
چو وقت اولدی اول هم خرام ایلادی
که قیلغای جهاندین منی بی نیاز
ایرور میدین آکاه لیق شاه لیق
سیغور آندا ذکر ملوك عجم
نی ایل دور بولار خود بیلورسین اوزینك

ادب بیرله شاهانه ساغر سومور
دماغینك چو کرم اولدی افسانه سور)

ببر اوکیم بوسوز ایلادی ابتدا
قیلور فرس تاریخی بونوع ادا

کیم ایردی کیانی ایکنجی کروه
که عالم دا ایردی آلاردین شکوه

بولاردین بورونغی نی بیل کیقباد
که ایردی خردمند وعادل نهاد

مکر رستم اول وقت ایدی نوجوان
که بولدی آنینك آلیدا پهلوان

یانا توتتی کاوس آفاقنی
طمع ایلادی چرخ نه طاقنی

سپهداری کودرز ایردی وطوس
سیاوش غه یاروتدی نار مجوس

یانا بولدی کیخسرو پاك رای
جهان اهلیغه رای ایله کدخدای

سپهدار آنکا طوس وکودرز وکیو
فرامز ایلا رستم زال نیو

یانا بولدی لهراسب ملك اوزرا شاه
کوبی بلخ ایردی آنکا تختکاه

یقین دین آنکا تیره بولدی بصر
که لشکر کشی بولدی بخت نصر

یانا ملك اوزا قیلدی کرشاسب حکم
نیچوك کیم قیلور ایردی لهراسب حکم

ولی توتتی زردشت آیینی اول
مجوس اولدی ایستاب آلاردینی اول

یانا ملك اوزا توتتی بهمن قرار
اوچوردی ضلالات اوتیدین شرار

اکرزا بلستانغا سالدی فتور
ولی بیت مقدس غه بیردی سرور

چو اول باردی ملکینی بیردی خدای
قیزی غاکه بار ایردی آنی همای

چو توفیق آنکا بولدی آموزکار
نیجه ییل آنکا توقتادی روزکار

وفا قیلمای اول عالم آراغه ملك
یانا منتقل اولدی داراغه ملك

شهی ایردی اول پیشه‌سی عدل وداد
بوبوردی جهان اهلیغه انقیاد

آنینك اوغلی دارای دارا ایدی
که آندین سونك اول عالم آرا ایدی

وزیری بولوب شاه ایله خشمناك
آنینك قصدی دین بولدی دارا هلاك

سکندر که کردونغا چیکتی اوا
آنینك عصریدا بولدی فرمان روا

کیانی لار ایردی بوتوقوز کشی
که چیکتی آلارنی فلك کردشی

ایاقچی می دوستانی کینور
تولا ایلا جام کیانی کینور

که دوران که آیینی اولمیش جفا
نی کی غه نی داراغه ایلار وفا

نوایی می ایچ داغی بول ره شناس
بوشه لاردین ایت اوز ایشینکی قیاس)

مؤرخ که یازدی ملوك عجم
بو یانکلیغ قیلور داستانی رقم

که اون توقوز ایردی اوچونجی ملوك
که بار ایردیلار عالم ایجرا ملوك

ملوك طوائف که مشهور ایرور
بولار دور که دفتردا مذکور ایرور

که اسکندر کاردان ایتی نصب
ممالك آرا حکم ران ایتی نصب

آلاردین بیری اشك دارا ایدی
که کوك شوکتی آشکارا ایدی

نیجه کون قیلیب ظلم یا عدل وداد
جهان ملکیکا ایلادی خیر باد

چو اشکال داراغه قالدی جهان
قیلیب ظلمنی ایل کوزدین نهان

جهان اشك اشکانغا بولغاج مقام
ظهور ایتی عیسی علیه السلام

چو بهرام شاپور غا قالدی دهر
باری دهر ایلی عدلیدین تاپتی بهر

بلاش ابن بهرام سور کاج سمند
فلك برجیغه محکم ایتی کمند

چو آلدی جهان هرمز ابن بلاش
عدالت اوتار دهر آرا قیلدی فاش

یانا نرسی ابن بلاش آلدی تخت
نیجه کون آنی کامران ایتی بخت

یانا قالدی فیروز هرمزغه تاج
اوکوش تاجورلاردین آلدی خراج

بلاش ابن فیروز چون آلدی ملك
تفاخر آنینك عدلیدین سالدی ملك

یانا خسرو ابن بلاش اولدی شاه
آنکا یر یوزین توتتی خیل وسپاه

یاناشه لیق ایتی بلاش بلاش
کشیکا آنینك بیرله بولمای تلاش

یانا اردوان بلاش اولدی تند
آنینك تیغی نی هم فلك قیلدی کند

یانا اردوان ابن اشقان اولوب
زمانه آنینك غدرینی قولوب

جهان آلدی کودرز اشقان بنه
آنکاهم جفا قیلدی دوران بنه

یانا شاه تیری کودرز ایدی
که منز لکهی بوکهن مرز ایدی

یانا بولدی کودرز تیری اولوغ
آنی هم زوال ایلدی قاینغواوغ

یانا توتتی عالم یوزین اردوان
که چیکتی آنی چرخ اخضر روان

بولارغا داغی باقی اولمای حیات
فلك ملکینی بیردی بات آلدی بات

کینور ساقی اول ساغر لعل رنك
آنکا دوریدا ظاهر ایتمای درنك

چو یوقتور درنکی فلك جامیغه
کونکول قویمای آغاز وانجامیغه

مغنی بوشه لار که چیکتیم طراز
آلار یادیغه نغمه چیك دلنواز

که نغمنك بیله ابیر قدح نوش ایتای
دمی نکته دین تیلنی خاموش ایتای

نوایی بوشه لار که کوردی جهان
بو کون بارچه توفراق آرا دور نهان

چو باریغه اول یان عزیمت دورور
زمانی خوش اولماق غنیمت دورور)

نوا ساز دهقان آذر پرست
بو نوع ایتی سوز رشته‌سین بازبست

که تورتونچی خیل اولجا شاه ایردیلار
فلك قدر وانجم سپاه ایردیلار

که حالا عدم دور آلارغه مقر
یکرمی دورور داغی توقوز نفر

بیری اردشیر ابن بابك ایدی
که بعضی ایل آنی ولی هم دیدی

یانا ایردی شاپور بن اردشیر
که شاهی ایدی کاردان ودلیر

اول ایتی بقا ملکی ساری خرام
قویوب اوغلی هرمزنی قائم مقام

یانا تیکتی بهرام هرمزغه تاج
جهان ایجرا عدلیدین اولدی رواج

یانا قیلدی بهرام بهرام جهد
که دهر ایتی تازه آنینك بیرله عهد

یانا اوغلیغه دهر آرا کام ایدی
که بهرام بهرام بهرام ایدی

یانا قیلدی نرسینی چرخ ارجمند
هم آخر عدم ساری سوردی سمند

یانا هرمز نرسی ایتی غلو
که قدری فلکدین آشوردی علو

نوایی

یانا بتی شاپور هرمزغه زور
که سالدی سپه بیرله عالمغه شور
یانا اردشیر ابن هرمزغه کون
یتشتی چو اول تنکریدین تاپتی عون
یانا قیلدی شاپور شاپورکین
که آفاق آنکا بولدی زیر نکین
یانا توزدی بهرام شاپور جیش
که ایلکیکا آلدی تولاجام عیش
یانا آلدی فیروز بن یزد جرد
جهاندا قیلیب عدل وانصاف ورد
یانا شه بلاس ابن فیروز ایدی
عدالت بیله عالم افروز ایدی
قباد ابن فیروز هم توزدی بزم
بو کاخ ایچرا لیکن قو یوب قیلدی عزم
یانا بولدی جاماسب کشورستان
جهان بولدی انصافیدین بوستان
چو تخت آلدی نوشیروان قباد
اول ایتی بنا دهر آرا عدل وداد
یانا هرمز ابن انوشیروان
کیتوردی جهان جسمی ایچرا روان
چو پرویز هرمزغه چرخ اولدی یار
زمانی دا شاد اولدی ملك ودیار
چو شیرویه آغاز کین ایلادی
عزیز ایلنی خوار وحزین ایلادی
یانا اردشیر اولدی چون قهرمان
آنینك قهریغه قالمای اهل زمان
یانا کسری ارسلان تاپتی فر
عدم ملکیکا اول هم ایتی مقر
یانا کسری اولدی جهان داوری
که کردونیدین اوتتی آنینك افسری
یانا دهر تورانتی قیلدی عزیز
که نسبت دا پرویزغه ایردی قیز
جهان آلدی پرویز بهرام هم
قولیغه توتوب تیغ ایله جام هم
یانا بولدی آزرم افسرپرست
کیم اول تاپتی فوران بریکا نشست
یانا فرخ آلدی جهان کشورین
سالیب عدل آرا طبع دانشورین
یانا یزدجرد آلدی ملك ودیار
که دیرلار لقب دا آنی شهریار
جهان ملکین اوزملکی قیلدی کمان
کمانی همان ایردی کیتماك همان
قوتولدی آلار دهر آزاریدین
کیتیب باری قالدی جهان باریدین
ایاقچی منکا جام شاهانه توت
توکانکان ساپی تولدوروب یانه توت
چو کینکوم دوور دهر بزمی قالیب
کیتای باری کامینی می دین آلیب
مغنی سرود آینیان رود توز
وفاسیز جهان بیرله بدرود توز
چو کیتما کلیك آندین ایرور ناگریز
دمی خوشدل اولماق ایرور دلپذیر
نوایی بو یانکلغ ایمیش دهر ایشی
وفا کورمامیش هرکز آندین کیشی
کیشی بودورر کیم اونوتسانك آنی
چو ترکینك قیلور ترك تونسانك آنی

حکایه

وحید مخزومی

وار ایدی بغداده برکامران
نعمت وحشمتله فرید جهان
مال فراوان ایله مشهور ایدی
ایکی کوزی طبعی کبی کور ایدی
برنیجه خدام طوتوب دامنن
طولانه‌رق نیجه‌سی پیرامنن

وحید

جر ایچون الده طبق سیم خام
دور ایدوب اسواقی کزردی تمام
یولده دوچار اولدیغی شخصه اوکون
دیر ایدی براقچه ویر الله ایچون
ایدیجك اول مبلغی محسن ادا
اکسه‌سنی آچوب ایدردی رجا
روم وعجم اولدیغی کسدن دوچار
برعربی سلهٔ چهره فکار
اکسه‌سنی دوکدروب اول بی‌خرد
اورمیانك اقچه‌سن ایلردی رد
برکشی غایت متعجب اولوب
حکمتنی بیلمکه طالب اولوب
جر ایچون آچدقده کف افتقار
اول کشی احسان ایدوب ایتدی قرار
آردینه دوشدی دیدی لطف ایت یکیت
ایتدیکك احسانی تمام ایتده کیت
چون کرم ایتدی بزه بی‌شك الك
بو یمزك بورجیدر اوعك الك
اهل کرم مردم ممتاز ایسه‌ك
اقچه‌کی آل سله‌یی اورماز ایسه‌ك
دوندی شتاب ایله کیدرکن ظریف
دیدی نه ویردك آله‌مزسین حریف
نه آلورم اقچه‌یی اینسك دیلك
نه اوررم سله‌یی چکمه املك
محرم ایدرسك بنی اسرارکه
وضع شتر کربهٔ اطوارکه
ایلیه‌یم اکسه‌کی بی اختیار
سلهٔ سخت ستمله فکار
قابل کتم اولمدیغن بیلدی حال
ایتدی بو اسلوب ایله بسط مقال
دیدی که سابقده بکا ای جوان
یوز دوه ایتمشدی عطا مستعان
انلره چون اشتر مست فلك
ناقهٔ صالح اوله‌مزدی کوچك
قافله‌نك کرم رواجی ایدم
یعنی که آنلرله کرایجی ایدم
بار چکوب انلر ایله صبح وشام
ایلر ایدم عزم ره مصر وشام
ایلر ایدم لیك خدادن رجا
کیم بکا خرمنله ایده زر عطا
کیل ایله اولچرسه زری هرغنی
بنده بوانونه ذهبك خرمنی
ایلر ایکن بویله خیال محال
کلدی همان یانمه براهل حال
نور رخی چون مه ایام بیض
دیرلر ایمش نامنه درویش فیض
معرفتی نامتناهی ایمش
فیض دلی فیض الهی ایمش
خاکه نظر ایلسه اکسیروار
خاکی ایدرمش زر خالص عیار
وردی صد آداب ایله باکا سلام
ناقه‌لرك یوزینه باقدی تمام
کوشه‌مه کلدی دیدی ای مردکار
یوکلده‌جك شونده براز نسنه وار
یوزدوه یوکلمك اولور غالبا
ایلك رفیق اولمیه کیمسه سکا
وقت عشا اوللیوز کیم بدر
سایه‌مز اولمیه بزه همسفر
زحمت ایچون ایتمز ایسه‌ك امتناع
نصفنی آل هرنه ایسه اول متاع
قول وقسملرله ایدوب استوار
باکاده خوش کلدی بوقول وقرار
دوندی طمع ایتمامك ایچون همین
وردی بکا برنیجه کره یمین
قازمه کورك جمله جوال درسن
هب بیله آلدق نه ایسه استنن

وحید

ایلدك اول یوز دوه‌یی برقطار   ایتدك اودرویش ایله عزم کنار
یولده کورنلر بزی چون کهکشان   کیجه صمان اوغریسی صاندی همان
چونکه شهردن چیقوب اولدق روان   قارشوده برغار کورندی همان
غار قاپوسنه کلوب یکسره   ناقه‌لری جمله چوکردك یره
شمع یاقوب غاره چون ایتدك دخول   ایلدیم امعان نظر صاغ وصول
نسنه یوق اول غارده اصلا عیان   کیسهٔ مفلس کبی خالی همان
فیضه دیدم نسنه کورنمز جلی   یوز دوه‌یه غاری می یوکتلی
فیض دیدی جمله جهان کنجدر   حرص ولی دیده‌یه بررنجدر
دنیه‌ده هرنجه جناب خدا   لطف عجبیله قودی بردوا
یانمه کل قدرت سبحانی کور   صکره بوغار ایچره نه وار آنی کور
یاننه واردقده اومرد خدا   اولدی ایکی دیده‌مه‌ده سرمه‌سا
قرطهٔ کوش دل وجان ایت کوزم   نظرهٔ اولاده نه کوردی کوزم
فیض ایله ماننددرون کرام   غار زر سرخ ایله مملو تمام
قالدی همان جزؤ کاوله‌م شادمرك   غارتنی نقد روان ایده ترك
خواب اوله شاید دیو چکلدم کدر   کوز یوموب آچدم ینه ایتدم نظر
فیضه یاقوب بهت ایله مجنون مثال   بنك یدم می دیو ایتدم سؤال
آجیدی کوردکده بو دیوانه‌یی   غیری اوزاتمه دیدی افسانه‌یی
ایکی کشی ایلدك اقدام تام   یوز دوه‌نك یوکنی طوتدق تمام
عودت ایدوب مال فراوان ایله   شهره کلورکن سر وسامان ایله
نابض اولوب عرق طمع خودبخود   باشلادم ایتمکلکه کفت وشنود
مالم ایکن جمله جوال ورسن   یوز شترکوه بدن برده بن
فیض ایله یکسان ایده یوز خدمتی   یوزده بر ایکی در آنك قسمتی
یوز دوه‌یه یوکلنه‌جك بی کمان   بن یاکومور در دیرایدم یاصمان
کرچه طمع ایتامك ایچون اودم   غفلت ایله نیجه کز ایتدم قسم
لیك زر اولدیغنی بیلسه‌م اکر   نصفنه راضی می اولوردم مکر
مسئله معلوممز امر قضا   غبن که فاحش اوله ویرمن رضا
تارك دنیا یکجنور دربدر   دیر طمع ایتمه بکا کندی ایدر
فیض ایشیدوب دیدی که چکمه تعب   بر یوله بن قانعم ای بی ادب
یوز دوه‌ده ویر بربنی باکا بس   غیریسی اولسون سکا آمال رس
بویله دیوب شهره دخول ایلدك   خانمه فیض ایله نزول ایلدك
صبح اولیجق فیض دیدی کیده‌یم   اقچه‌می حفظ ایتمکه برایده‌یم
کوندز آلوب کتمه‌ده واردر خطر   کیجه کلوب ایلرم آنی بدر
بن قاپویی سد ایدوب ایتدم قیام   حولیسده‌کی خرمنه ویردم نظام

وحید

خرمن ایدوب یوز یوکی دوکدم یره   قالدروب انباره قودم یکسره
طالع میمونمه شکر ایلدم   بخت همایونمه شکر ایلدم
جمعنه فیضك ایدیجك اعتماد   اول یوکیده ویرمامك ایتدم مراد
چون طاغیلوب خرمن زوزدوم   کیل زر مهری سپهر ایتدی کم
قاپومه کلدی دیدی فیض دلیر   یردوه یوکی زر معهودی ویر
بن دیدم ای شیخ بونه سیر اوله   واقعه کوردکسه اکر خیر اوله
قنغی دوه قنغی جوال قنغی مال   نه دوه کوردم نه کوچك نه جوال
هم دیدم اول مکحله‌یی ویر بکا   برزر سرخ ایدیم احسان سکا
نصفی ایله بوکیجه افطار قیل   نصفنه یار بن براییب آلده آصیل
قوینته لاحول اوقیوب صوقدی ال   مکحله‌یی ویردی بکا اول محل
ایتمك ایچون تجربه کحلی درست   ایکی کوزم سورمه‌لدم جست جست
فیض نظردن بنی دور ایلدی   سرمه ایکی کوزمی کور ایلدم
دستمه براقچه قویوب پرستیز   اکسمه برسله یاپشدردی تیز
دیدی بنی آدم اولان کس اشك   حق یولنه وارینی ویرمك کرك
انجنوب اول مردم پرهیزکار   دیدی یوری بعد ازین ای نابکار
غادت ایده خالق ارض وسما   سله ایله ذل سؤالی سکا
قان آقیدر دیده‌دن اشك ندم   حال بودر اشته اودمدر بودم

شهرانکیزندن

وله

صندلی زیب داستان خیال   قصه خوان بدیع حسن وجمال
شمع حسنه تمام اولوب انباز   ایتدی تقریره سوز ایله آغاز
برزمان بوخیال بازکهن   کوستروب صورت جلای وطن
مهرهٔ جسمی چرخ نافرجام   ایتدی بازیچهٔ ید ایام
که دف طعن چالدی کاه نفیر   دست برهمزن اولدی میر وفقیر
عرض ایدوب حادثات شعبه‌لرین   بنده کوستردی خلقه هب هنرین
سیر ایدوب حالمی رفیقلرم   یار صادقلرم شفیقلرم
چاره خواهانه ایلدکجه نیاز   خندهٔ هزله ایتدیلر آغاز
بودر ابنای عالمك کاری   رسم منسوخدر وفاکاری
بولکه صانمه جان ویررلر هب   حین حاجتده یان ویررلر هب
کاسه لیس سماط احسانك   اولور اول دمده دشمن جانك
انلر یده بن ایلمم تعییب   اجنبیدر دکلدر امر غریب
کلیجك مرك پایدار اولمز   آدمه کندی جانی یار اولمز
عقلا هب بوقوله قائلدر   دوست ایدنمك زیاده مشکلدر

حاصلی چونکه ایلدی دوران   بنی سنك فلاخن هجران
همچو سیاح رهنورد زار   دور ایدوب عالمی دیار دیار
چونکه روم ایلنه کذار ایتدم   یکیشهره کلوب قرار ایتدم
نهر شهری کوروب صفابولدم   برایکی تازه آشنا بولدم
زخم دیرین بولنجه مرهملر   اونودلدی براز چکن دملر
هرکیجه جمع اولوب نیجه یاران   که غزل که مناقب خوبان
صبحه‌دك ذوق وصحبت ایلرایدك   حاصلی دفع وحشت ایلر ایدك
برکیجه اوچ ظریف شیفته حال   سائر احبابی ایتدك استثقال
غیردن بزمی خلوت ایتمش ایدك   برپری چهره دعوت ایتمش ایدك
نام نامیسی سید احمد ایدی   شیوه ونازده سرآمد ایدی
اولدی کلزار بزمه اول دلبر   فرح آور مثال غنچهٔ تر
نکه دیدهٔ کبود نما   کوکدن ایتمش بلا ایدی کویا
ایلر ایکن بو وجهله تحسین   دیدی اول غنچه‌لب حزین حزین
بن کیم کیم اولهم بومدحه سزا   بندن احسن بولنمیه حاشا
بونده صد شوخ معتبر واردر   شهرمزده دخی نلر وار در
باخصوص اول کل ریاض کمال   سرو موزون کلستان جمال
شهلوند یکانهٔ دوران   غنچهٔ کلشن حیا عثمان
سرخیوش اولسه لاله‌وش موزون   قامتی اوله نیزهٔ کلکون
مدحه شایان کوزل اودرانجق   اعتماد ایلمز ایسه‌ك واربق
سحر اول شوق ایله اولوب پویان   اولدم اول ماهه دوردن نکران
بورخ مهر التماع کوروب   خیره لندی کوزم شعاع کوروب
کومش آیینه کبی سینه‌سی آق   کردنی تیغ برقدن براق
خط یاقوت لعل رخشانی   رونق آرای رسم عثمانی
ما مضادن خبر ویروب روشن   ایلدم نقل ماجرای کهن
دیدی ای مست بادهٔ دیدار   بنی مدح ایتمه ایله استغفار
راغب ایسه‌ك جمال جانانه   برطریق ایله وار بدستانه
برقوزی واردر اومأواده   پدریدر چوبان ولی زاده
نام نامیلری محمد در   جمله‌دن شهر ایچنده سرمد در
اولدی شهر ایچره اول مهك الآن   لقبی صدر اعظم خوبان
سوز مدحیله جانه اول مهوش   صالدی سوراخ کوشدن آتش
شوق ایله عزم ایدوب بدستانه   طالب اولدم متاع جانانه
کوروب اول خوش قماش رخساری   اولدی جان دل ایله خریداری
اطلس جسم صافنك کویا   تاروپودیدی صان حریر ضیا

بالش نازه یاصلانوب اول ماه   كاه وبیكاه ایدر نهانی آه
دیدم ای کلبن ریاض ادب   نه هوادر بواضطرابه سبب
دیدی رنجور عشق جانانم   مبتلای بلای هجرانم
ادب اولماسه مانع اظهار   ایلرایدم سکا هزار آزار
نادم اولور آنی کوروب زیرا   بنی حسن ایله مدح ایدن شعرا
برمیدر هیچ ضیاده شام وسحر   کرم شبتاب وکوهر خاور
نامی منلا حسین خوش الحان   حسن الخلق حافظ القرآن
ارنابود زاده در اوعالیشان   لاله اولسه اولوردی اسمی سنان
زخم جان ودل اول پسردندر   جمله فریادمز جکردندر
نیجه یوسفلرك اومهپاره   ایپلکنی چیقاردی بازاره
اولدی روبله صان اوایل تر   آیت نور وسورهٔ کوثر
منفهم صفحهٔ رخندن خاص   معنی نصف سورهٔ اخلاص
حسننه صوتی نه موافق اولور   کوش ایدنلر قولقدن عاشق اولور
علم افراز ناز اولوب اوجوان   ویردی یابراقلی جامعه عنوان
آتش انداز اولور نه افلاکه   دور خواندر اومعبد پاکه
جمعه کون وار اومسجد خوبه   ایله توجیه چشم اومحبوبه
مصحف عارضن قیلوب ازبر   آیت صنع حقه ایله نظر
مسجده جمعه کون شتاب ایتدم   برمناسب برانتخاب ایتدم
معتکف اولدم اوقنجه اذان   جمع اولوب خلق طوالدی چون ارکان
دیدی برکیمسه ناسه ناظر اولك   آیت سجده کلدی حاضر اولك
کوردم اول شاه کشور خوبی   یکیشهرك کزیده محبوبی
سجده‌یه واردی طاق مسجدوبام   قامتنه مناره ایتدی قیام
ارقه‌سین ویردی خلق محرابه   اولدی قبله اوکعبه اصحابه
محفلی ایتدی ناز ایله تشریف   برده یانجه برعبوس حریف
دوراوقوماغه قیلدی چونکه هوس   سورهٔ یوسف اوقودیدی اوکس
حین ترتیلده دیدیلر اکا   بوملکدر دکل بشر حاشا
چونکه اتمام اولندی امر نماز   ایدوب اخلاص ایله دعا ونیاز
متفرق اولوب جماعت عام   قالدی خاصان ایله اوشاه بنام
سالف الذکر اوچ کزیده جوان   همدخی صدر اعظم خوبان
آشنالق ایدوب وسیله اودم   کلدیلر یانمه اواوج محرم
دعوت ایدوب اوماه سیمایی   هالهٔ بزمه آلدق اول آیی
دیدم ای دلبر مسیحالب   ایده اعجاز حسنك افزون رب
ایلدك حسن صوت ایله حالا   نیجه دلمردهٔ غمی احیا

وحید

کوکل اچلقلغی ایدوب ناگاه
بزمز روشن ایلدك ای ماه
قطب ذاتکله قیلدك ای دلدار
جمعمز وفق چار اندر چار
کلشن رویکز کبی خرم
اوله بز چار باغ ملك عجم
یکیشهر قنارده ایا
قنغی عاشق بولطفه اولدی سزا
درت یانی جای ایده فریح البال
چاربالش نشین تخت جمال
خندهٔ شکرین ایدوب ایثار
دیدی اول طوطیٔ شکرگفتار
بو ولایتده بر عمل واردر
قوری نامنده بر محل واردر
عرصهٔ وقفدر برای صفا
قرامانلو قوریسی دیرلر اکا
علم اولمشدر ای هنرمایه
قارشو یافه دیرز بز اول جایه
چون بهار اوله آچیله ازهار
سایه دار اوله هر درخت چنار
شهر اولور بر بلورتن دلبر
قوشادر شهری نهر همچو کمر
چکر اشخاصی ایلیوب تسخیر
موجهٔ آب نهر اولوب زنجیر
اوته یاقه به کچمکه مطلق
قوریلور نهرك اوستنه زورق
نهر بر صوف دستگاهی اولور
مکوکی زورق سپاهی اولور
پیر و برنا بتون صغیر و کبیر
نیجه انبوه موجخیز کثیر
اتفاق ایله الفت ایتمك ایچون
کچر اول جایه صحبت ایتمك ایچون
اومحل خلقه جای عشرتدر
یکی شهر ایچره اسکی عادتدر
کرم اولور همچو آهن تفته
صحبت خلق آنده بر هفته
تاب کرمادن اولوب آسوده
سایهٔ بیدده لب جوده
آتش عارضیله هر لبی مل
ایدر اورمان کبابی نیجه کوکل
زیور بزم انس اولور بر بر
هر درختك یاننده یوز دلبر
صدف جامه‌دن اولوب عریان
آتیلور صویه یوز درغلطان
سیم تنلر مثال پالوده
درشورلر یوزه یوزه صوده
حاصلی دیدی وصف ایدوب اوملك
صبر قیل تا او وقت خرمه دك
سکا اول موضعه دلیل اوله‌لم
کسب ذوق ایتمکه کفیل اوله‌لم
لیکن اول شرط ایله که باتمییز
دوزه‌سین حقلرنده شهرانکیز
اسم نامیسی لاله زار اولسون
اهل عرفانه یادکار اولسون
هرکوزلدن توسط ایلیه‌لم
بزمیانه کیروب ویرك دیه‌لم
آله‌لم ساکا بربهانه ایله
ایکیشر بوسه عارفانه ایله
بوسه ویرمز بری بوزارسه اویون
بو یمیز بوریجی بزکفیل دیون
در دیده پی ویروب بحکم قضا
حجت نذری ایتدیلر امضا
اومبارك مقردن آخر کاز
کندی اول چار یارین ناچار
در دیده دلبر موافقدز
هر بری دیکرینه عاشقدز

وحید

دیمك اولمز بریشه آچقدر
چار مذهب کبی که هپ حقدر
حسن دنیاده کعبه اولسه اگر
رکن اولوردی اکا بو چار پسر)
برسحر جمع اولدیلر ازهار
یکیشهر چنده فصل بهار
بوزیلوب زخ رایج سرما
باغلاندی درد کان شتا
کل و نرکسله زین اولوب کلشن
چیقدی اصناف چارسوی چمن
پرایدوب لاله جام کلرنکی
غنچه چاك ایتدی جامهٔ تنکی
بید مجنونی ایلیوب جاروب
باغی سیلدی سو پوردی باد جنوب
کل خنداننه بلبل نالان
ایلدی قوشچه جاننی قربان
یکیشهر ایچره ناکهانی سحر
قوپدی پرشورش قیامت اثر
صان ظهور ایلدی برامر مهم
سوق وبازارده باجمهم
هربری کندی حرفتنی بولوب
یعنی هرفرقه برجماعت اولوب
نقدر وار ایسه کروه رجال
چیقدیلر اول مسیره یه درحال
زورق ایله او جمع نامحصور
نهر کوستمدن ایلدیلر عبور
او فضای بهشت آساده
ایدوب اسباب ذوقی آماده
انجمناز عیش اولوب بربر
خیمه‌لر قوردیلر فلك پیکر
ناکهان کلدی اوستمه اول دم
سایه صالدی او چار نخل کرم
دیدیلر ای غریب شهر جهان
الکریم اذا وعد بخوان
ایده‌لم عزم فصل خرمدر
قرامانلو قوریسی بودمدر
انده کور صنع پاك یزدانی
سیر قیل جیش جمع خوبانی
اوقورز بستهٔ مصنعلز
کارلر نقشلر مربعلر
نی کبی چون بوقولی کوش ایتدم
دم بودمدر دیدم خروش ایتدم
اولدم اول چار نوجوانه جلیس
که مربعلرین ایده‌م تخمیس
خوان دیشه دل اوردی پنجهٔ کام
قول خمس مبارك ایله تمام
نوله رشك ایتسه باکاجمله بشر
بشلی باراغی آچشم بوسفر
واردق اول جای جنت آسایه
باشلادق عالمی تماشایه
دیر صحرا بتان ایله طولمش
برصنمزار پربلا اولمش
دل دوچار اولدی جمع خوبانه
دوندی پروانهٔ چراغانه
دیدیلر نام نهر شهر ایچره
یالی حمامیدر بودهر ایچره
قنغی دلبر کیررسه بوآبه
آل ایکی بوسه مزد کرمابه
اهل حسنه بهانه لازمدر
لطف شاهه بهانه لازمدر
هپ کوزلر بوقوله راغبدر
جمله ایفای نذره طالبدز
بز مقدم کیروب بوآبه سکا
ایکیشر بوسه ایده‌لم اعطا

وحید

یزدن اورنك آلوب پری رویان
چکسون ال ناز وشیوه‌دن خوبان

بو یله دیوب اوچار تازه جوان
اتفاق ایله اولدیلر عریان

آچلوب اطلس سفید بدن
چکدی اندازهٔ نکاهمدن

جوی شفاف وصافه کیردی بتان
اولدی کویا پری یه شیشه مکان

صاف ایدی جوشال آینه
کومش آینه ایدی هرسینه

نهر شیر اوزره نافلر کرداب
اولدی پستانلر اوجوده حباب

دوشدی شب لرزهٔ محبتنه بید
رعشه‌دار اولدی نیجهٔ خورشید

صوده رفتاری هر پری رویك
یورکن اوینادر ایدی جویك

آشنالرده چوق هنر کوردی
چشمی ماهیلرك تلر کوردی

ایلدی صانکه موج نهر صفا
نیجه کرداب سرنکون پیدا

چوق کیرش چیقش اویناوب خوبان
چیقدیلر چونکه جویدن عریان

بوسه چین اولدم اول وآخر
صولو شفتالو زیدم وافر

لیك پرسرکش سرآمد قد
ویرمیوب بوسهم ایلدی بنی رد

دیدی اول سرو قدسیم اندام
کیمك اوله بو بوالعجب حمام

تاب یوق آفتابدن غیری
قبه کورمم حبابدن غیری

اجرت المق دیلرسه خدامی
سویلسون باری نام حمامی

دیدم ای دلبر جفاکردار
نازدن فارغ اول مدد زنهار

اولدی بوجای دلکشك زیرا
نامی حمام قاپودان پاشا

اورته صفه سیدر زمین جسیم
هفت خلوتدر آکا هفت اقلیم

نه فلك نه قبابیدر کویا
جاملردر اکا نجوم سما

رسن قبه‌در شهاب سفید
حولیلر درسریلمش ابر سفید

روز وشب فوطه درسفید وسیاه
زرطلا ایکی طاس مهر ایله ماه

قفص نار اولوب افقله شفق
بدر آینه در هلال طرق

بنکه مخنومیٔ وحید قنم
اشته کلخن جیدن حمامجی بنم

فرض اولور جسمك ایلمك تطهیر
کیرلندکجه ای صنم کل کیر

کرمندن اوآصف سامی
بکا باغشلادی بو حمامی

حافظ دین مصطفی پاشا
صدر جم پایه قاپودان پاشا

کشتیٔ دانشنده اولسه جلیس
غاردیان اوله‌مز مراد رئیس

دور عدلنده عقدایدوب خلعت
آتش آب ایله اولدی کرم الفت

نیجه بحریٔ آتشین زیرا
آلدی قوینده صاقلادی دریا

کیسه‌دن کیسه ایتمز آه وانین
دور الندن مکر وحید حزین)

آصفا زیب صدر معدلتا
کامبخشا ستوده منقبتا

راز پنهانم ای کریم نسب
چونکه معلوم دولتکدر هب

(اوسیدن)

وحید

اوسیدن جنابکی بوفقیر
ایدرم عرضحال ایله تکدیر

دور اولوب بزم کامدن ناکاه
جرعه کبی ایاقده قالدم آه

کهر قدرم ایلیوب پامال
چرخ دون ایتدی زیور خلخال

ایدرم کاه وکه بیأس وامید
کندی کندمله کفت وکوی شنید

رقه وشام وکعبهٔ دهری
طولاشوب جای ایدوب بکیشهری

آلتی ییلدر که زار ومهجورم
غربت ایلده عیالدن دورم

دشمنم بیلم عذر ایده‌م هربار
کنهمٔ بیلم ایده‌م استغفار

کنهم جوق خدا بیلور اما
قنغی جرمم بلاسیدر بوبلا

باب توبه اولندی می منسد
نه کنهدر عفو اولنمز ابد

باخصوص ای خدیو نادره فن
اوکناهی هنوز بن بیلمم

قلبز نلك می ایلدم بر آن
یوقسه یازدم می ساخته فرمان

حرم اهل عرضه می کیردم
دشمن دینه قلعه می ویردم

اویله فرض ایده‌لم نعوذ برب
قوللق ایتدم بوملعنتلری هب

ایتمش ایسه‌مده جرم بی پایان
دکل ایسه‌مده لایق احسان

بیك بنم کبی متهم بولنور
که شفاعتله جرمی عفو اولنور

مصطفانك شفاعتی انجق
اولور اهل کبائره ملحق

اولمز ایسه وسیله مرحمته
معصیت کبی توبه معرفته

نظم اوقومایه‌یم کتاب ایسه‌ده
شعره شغل ایتمیم ثواب ایسه‌ده

قیلیم فارسی لغتله عمل
آبدست آلمدن بویایم ال

بعدازین بنده ایده‌یم اظهار
وسخ جهلی غازهٔ رخسار

جاهلم ترك مرکب اطوارم
خرلایفهم علف خوارم

ایدرم ذکر اولنسه ابن کمال
جرید آتمق بیلورمی دیوسؤال

دکلم حاصلی بنی آدم
صانکه جندیلرك بریده بنم)

لطفیه دن

سنبلزاده وهبی

ای بنم نور دوچشم املم
درج دلده کهرلی پدلم

پدرانه سخنم کوش ایده‌سین
درکبی کوشکه منکوش ایده‌سین

وارمیدر فائده‌سی دنیاده
دیسه‌لرده سکاوهبی زاده

ارث اولورمی اب وجدك هنری
علمیدر نجل اصیلك پدری

انبیا وارثی اولمش علما
آکله کیم بونه وراثت نه غنا

ما الله علی مساوی صانمه
ماله رغبتله واروب الدانمه

اغنیا مفلس اولور بردمده
کورمشز نیجه‌سنی عالمده

مال برنسنه که چوق دشمنی وار
یولینی بکلیجی رهزنی وار

علمه سینه‌کی ایله مالی
صاقلسون مخزنه هرکس مالی

علما چکسه‌ده فرضا خسران
علم سرمایه‌سی بولماز نقصان

آتشه یانسه جهان حرق اولماز
قوپسه طوفان صویه‌ده غرق اولماز

جبر ایله حاکم ووالی آله ماز
قالسه میدانده خرسز چاله ماز

کسر ونقصان ویره مز بذل وسرف
یوقدر آنده خطر محو وتلف

بویله صرفیله اولورمی افزون
بره کچسون هله مال قارون

دار عقبایه برابرجه کیدر
هم جهانده براغور نیجه اثر

صانمه تحصیل فنون اوله جنون
بوسوزی سویلمز الا مجنون

کیمیا فضل وهنردر انجق
استمز کلفت عقد زیبق

علما هب ایشن التون ایلر
کیمیا کرجکرین خون ایلر

اهل علمه زر وزیور رخ زرد
یوکلنور مال اشکی صرتنه درد

عالم فاسق اولسه‌دی ترجیح
جاهل عابده بانص صریح

اولی سعی وصوکی موهبه در
قولنه جانب حقدن هبه در)

خواجه‌که ایله بغایت تعظیم
حق استاد عجب امر عظیم

حرف برنکتهٔ من علمنی
آکلادر قیلدیغنی بنده‌سنی

قید محنتدن اولور آزاده
دائما قوللق ایدن استاده

خواجه‌یه هرکیم ایدرسه آزار
کورمدك اولدیغنی برخوردار

طالبه خیر دعای استاد
دوجهانده سبب نیل مراد)

علم تفسیر واحادیث واصول
آدمی جنته ایلر موصول

فقه ایسه بحر عمیق عرفان
واردر آنده کهر بی پایان

علم ابدان آکاهم توأمدر
بلکه آندن دخی چوق اقدمدر

چون صحیح اولمیجق اصل وجود
علمه بذل ایلیه مزسین مجهود

علم طبه ایده کورکیم دقت
اوله سین قادر حفظ صحت

اوقو اسلوب حکیم اوزره همان
فن تشریحه ده ایله امعان

قالمدی شمدی طبیب حاذق
اولدیرر خلقی کیدیلر بازق

اقتضا ایتسه تداوی وعلاج
اولمه اویله جهلایه محتاج

ایتمه آنکله ولی کسب معاش
خسته‌لر مالی ایچون چکمه تلاش

کندی دردین براغوبده آدم
نه بلاغیری یه سورمك مرهم

لیك اول فنی ایدرکن تحصیل
ایلمه قول حکیمی تأویل

کیزلودر حکمت رب متعال
حکما سوزلری در وهم وخیال

کوریتورکرچه موافق عقله
اکثری لیك مخالف نقله

فلسفیانه توغل ایتمه
روز وشب آنی تأمل ایتمه

فلکیات وطبیعیاتی
انفعال وکم وکیفیاتی

اوقیوب بن دخی کشف ایتمشیدم
فلسفی مسلکنه کیتمشیدم

جمله برهانلریدر ناموثوق
حکمت خالقی بیلمز مخلوق

آنی نه صاحب قانون آکلار
نه ارسطو نه فلاطون آکلار)

منطقه ایله ولیکن اقدام
خلط ایدردکلمه کیم دیرسه حرام

حد ذاتنده اودر فن دقیق
که ایدر طالبن اهل تحقیق

نفعیدر حاصلی بحث وقیاس
بیل نتیجه آنی هرعلمه اساس)

چیقررلر سنه ده برتقویم
اولمه سن طالب علم تنجیم

رجم غیب ایتدیکیچون اهل نجوم
اولدی مانند شیاطین مرجوم

اکثری سوزلریدر کذب صریح
نه عمل بیکده بری چیقسه صحیح

نیجه منحوسه ایدر نسبت سعد
کذبی تصدیق اولنورمی من بعد

شاهد حالی دکلمی باری
آنلرك ظاهر اولان ادباری

چوق منجم بیلورم بی پیوند
یلدزه آقچه ایچون آتدی کمند

ایتمدی موت هلاکوبی عیان
زایچه سازی زیج ایلخان

قالدی حیرتده کوروب خواجه نصیر
کوردی کیم پرده‌لیدر چشم بصیر

بوسعید ایتمش ایدی نیجه زمان
رصد آرایی زیج کورکان

بیلمدی قاتلنی یاننده
زخمی کار ایتمیجك جاننده

بالشهاده بیلورز عالم غیب
رب علامدر انجق لاریب

صورت حال خسوف ایله کسوف
اولور ادنی عمل ایله مکشوف

آنی ظن ایلمه برامر عظیم
اوحسابی سکا ایتدم تفهیم)

سحر ایچون تبت وارون اوقومه
رقیه‌خوانلق ایله افسون اوقومه

اولمیوب سحر حرامه میال
شعره سعی ایت که اودر سحر حلال

اخرج اخرج دیمك ایله نه چیقر
کیم یاپر آنی که الله یبقر)

کیمیا علمی کیمی ایتمدی غنی
سیمیا سیمه باترمز بیلنی

جلدکی قولی یالاندر جمله
اومجلد هذیاندر جمله

جابرك اکلامشوز بطلانن
بی نتیجه بیلورز برهانن

اصطلاحات مزیفدر هب
برآلای قول مزخرفدر هب

زروسیم آدی ایمش شمس وقمر
بویله اسماده سمادمی ایمز

کیم بیلور زیبق رجراج ندر
موی سردهننه محتاج ندر

بویله لافه قاپیلوب نیجه فقیر
قرعه‌دن روحنی ایلر تقطیر

مالنی ناره یاقر مفلس اولور
آلتون آدی بوزبلورده‌مس اولور

چوغی مأیوس اولیجق آخرکار
قلبنی نلکده ویرر کاره قرار

نیجه تحویل اولنور ماهیت
کارکر اولمیه بونده صنعت

بیله سین انجق ایدر رب قدیر
اوقوسك علم تصوف نه ضرر
چون اودر علم شریف ابرار
قوم صوفیه در اهل تحقیق
واردر اول زمره ده چوق صاحب حال
صاقن اسلافه صاقن طعن ایتمه
ایلمه تخطئهٔ قول فصوص
هیچ یاقشماز هله اهل دینه
کور فتوحاتنی کیم اول تحریر
صانمه کیم راه شریعت بشقه
شمدی کور دکلرك اهل تقلید
نه شریعت نه طریقت اکلار
اکثری دیش بیله یوب قربانه
بوکا راضیی اولور رب خبیر
آغلایوب خلق ایناندر معجون
طائفه توحیدی دیوجوش ایدرلر
کورسه لر بر کوزل اوغلان کلیور
ناقیه قایمق روشنده آکاه
ستر ایچون ایلدیکی خذلانی
حاش لله ندر اول قول سخیف
بولنور نیجه وجودی مذهب
واردر اول زمره ده ضعف ایمان
اویله ملحدده کرامتی اولور
بونلرك ظاهر اولان بطلانی
برکوی بونلری ایلر انکار
بنه سن ایلمه طعن و تشنیع
قلب درویشه طوقنمه حذر ایت
اوله چون جذبه سی من عندالله
بیلورز آغزی ایله قوش قاپه ماز
صانمه القلرینی احسندر
موسیقی فنیده حکمتندر
بیلورم راحت ارواح اما
بسته خوانلق سکا شایسته دکل

حجری جوهر وخاکی اکسیر)
پاك بیل تصفیهٔ باطن ایدر
کنج اسرار حقایق آثار
دل صافیلری دریای عمیق
واصل رتبهٔ اعلای کمال
متعصب روشنده کیتمه
اصطلاحات اوله شاید مخصوص
افترا حضرت محی الدینه
نیجه اسرار ایدر آنده تحریر
مسلك اهل طریقت بشقه)
بکزه مز انلره کرشیخ ومرید
نه مجاز ونه حقیقت آکلار
کوز دیکر نذره باقر احسانه
حلقهٔ ذکر اوله دام تزویر
دونه لر آقچه دولاندر معجون
عشقنی آچغه می نوش ایده لر
دیه لر تکیه به قربان کلیور
سکه صورتله ایده خلقه کلاه
حاجی بکتاشه ایده بهتانی
دیه لر ساقط اولورمش تکلیف
نیجه زندیق وحلولی مشرب
انلرك عرقنه کیرمش شیطان
اولیا اهل ضلالتی اولور
صانمه اسلافه ویرر نقصانی
سویلمز حق سلفده کفتار
اهلنه راجع اولور فعل شنیع
فقرا در دیوحسن نظر ایت
ایتمه مجذوبه حقارتله نکاه
آدمی یقسه ده آنلر یابه ماز
اوزاق اولمق قپی مستحندر)
علم اصحاب طبیعتندر
مایهٔ قوت اشباح اما
سلسله لك انلره پیوسته دکل

دیه مطربله یللا یللی
طبعك ایلرسه اکر میل نوا
نابه تضییع نفس ایلملی
چالمه اویله دودکی مولانا
پرده سزلکدر امان ایتمه کمان
نه رزالت دیه لر سنطوری
نغمه ده کرچه نیجه حالت وار
اولیجق سمع حقیقت آکاه
شوقله زمزمه لی آوازه
طبع انسان نیجه ایلرکه قرار
ادبیات ایله تاریخ وسیر
آنلر ایله نیجه معنا بیلنور
بیلمین بونلری پك غافل اولور
اندساب ایلیه کور تاریخه
اوقیوب تجربة الامصاری
نه صفادر بیله سین حال امم
اوله سین واقف اطوار دول
جنك وصلحن بیله سین فائده سن
حال عالمدن اولوب یعنی خبیر
نه زمان درج دهانك آچه سین
ایشیدنلرده صفار بوله لر
هرقفادن ایشیدوب پرآواز
شعر وانشا هنرك اعلاسی
شعرا طالعیدر سهم الغیب
نه صفا رند سخندان اولمق
شاعر ماهره سلطان دیرلر
باخصوص اوله فضائلپرور
شعرینی ایلیه علمه تطبیق
سویلیه طوطی کبی کفتاری
هله خوش بیلدیکمز معنادر
آنی جمع ایلمش انشه وصاف
آکا تقلید ایدن اهل انشا
کرچه لاف هنر ایلر چوقدر

اوله هر طنبوره نك اورته تلی
بیل مقاماتنی بی صیت وصدا
اوقلیوب یعنی آنی تیلملی
که دینه آدیکه نیزن مثلا
یاقشور سینهٔ جورجی یه کمان
شهرتك یاخود اوله طنبوری
نیجه دقت ایده جك حکمت وار
ایشیدر نیجه صدای جانکاه
بلبلك قوندیغی چوقدر سازه
حظ ایده اشتر اشکسته مهار)
سیرت اهل ادبدر یکسر
دهرك احوالی نه رعنا بیلنور
علمی وار ایسه دخی جاهل اولور
که سزا اولیه سین توبیخه
کشف وتحقیق ایده کور اسراری
جمله مضبوط اوله احوال امم
سکا معلوم اوله اسرار دول
دولك اوکرنه سین قاعده سن
اوله سین صاحب رأی وتدبیر
بزم عرفانه کیره لر صاچه سین
باقه لر آغزیکه حیران اوله لر
دهنك ایلمه شاشقین کبی باز)
یعنی هر معرفتك رعناسی
شعره طعن ایلمه در غایت عیب
زیور مجالس عرفان اولمق
شان ویروب صاحب دیوان دیرلر
فیض اسرار علومه مظهر
بیله مفهوم معانیٔ دقیق
اوله همقدر شکر اشعاری
بولنور منشیٔ شاعر نادر
طرز اعجازده حق الانصاف
اولور البته حقایق پیرا
لیك وصافی بیلور هیچ یوقدر

شعر و انشا ایکیسی توأمدر
ویسی وزکسیدر کار قدیم
کنندك ایجاد ایده‌کور آثاری
فن امثاله ایدرسك همت
فارسی وعربیت لازم
بو العجبدر هله ابنای زمان
فارسی کوبی قزلباش صانور
عربی کرچه هنردر سوز یوق
بلی انواع نقوشك کوزلی
سیکی ایلمه اما مقصور
اولیجق خبط وخطا املاده
لیك اولماز ایسه املاده غلط
اولمه‌سن تخته وطاش نقاشی
لعب ولهو ایله چودنیا مشحون
نه‌روا دوندره صاحب خانه
نرده کوردم ایسه نرد وشطرنج
زار درکاری اولورمی دلشاد
نیجه‌سی برپوله اولمش محتاج
دخی شطرنجدر ادباره قرین
ایومنصوبه سنه اسم وصفات
عجمیسی دخی ماهر کچنور
تخته باشنه کچوب شاهانه
خیلی فرزانه ایدر دعوایی
قیزارر کرچه رخی خجلت ایله
کیش کیشه صرف ایدر امانفسی
ادعایی براغوب آخرکار
صیصه وداهرینی سیر ایتدك
اکثری آلت شطرنج مثال
صانکه لجلاج ایدی حق الانصاف
نه‌روا بو یله او یونه طاله‌سین
کرچه شطرنجده چوق صنعت وار
براویوندر آکا عالم بایلور
لیك ادمانی دکلدر مقبول

لیك انشا دخی بك الزمدر
شمدی متروکدر اطوار قدیم
چکه‌مم بصمه قالب کفتاری
کلور انشای کلامه قوت
یعنی انلرده مهارت لازم
کورمشز چوق متعصب نادان
صائب وشوکت اوقورسك اوصانور
فارسی لیك شکردز سوز یوق)
حسن خط اولدیغی مشهود وجلی
ساده خط ایلمز اتمام قصور
حسن خطدن نه‌چیقر معناده
اوقنور اولسه‌ده خطك اوسط
اینسه‌لرده سنی تخته باشی)
استمز عاقل اولان غیری او یون
خانه‌سن ملعبهٔ صبیانه
مبتلاسنده هویدا صدرنج
قالمه ده مهره بششدر زاد
قوری تخته اوزرنده یاتور آج
آنی اکلنجه ایدر معزولین
طمه یه چیقمه ایمش یاخود مات
فرزی طرح ایتمکه قادر کچنور
فیل سورر آت چیقرر میدانه
یکیاورسه کوره‌سین غوغایی
طورماز او بنارینه کرمیت ایله
قپانور پردهٔ آچماز ده سسی
صلح اولور قیمه چار وناچار
یعنی چوق ماهرینی سیر ایتدك
خانه کز روز ولیال
اوکمدی کیندی جهاندن صحاف
آت فکریله پیاده قاله‌سین
نیجه عبرت اله‌جق حالت وار
بیلمسی نوع هنردن صایلور
که ایدر آدمی غایت مشغول)

حرفکیر اولمه ظرافت صاتمه
شاعر اولسکده یلاندن حذر ایت
دهن کاذب اولور زهر افشان
آتشه یانسه‌ده بیت کذاب
نه سعادت سکا صادق دیه‌لر
مجلس آرالق ایچون الحاصل
بیلورز چوق متشدق چلبی
کوزینی قاشنی برخوش سوزه‌رك
اصطلاح اوزره تکلم ایلر
سوز بیلور ناطقه پرور کچنور
بیمحل فقره یه آغاز ایلر
جوش ایدر صانکه یم عرفانی
کوسترر کندو بی قاموس لغات
بسط ایدوب کاهجه مخلوط کلام
ایدر الفاظ غریبه آهنك
کیمسه‌یی ایتمه صاقن استهزا
خوبدر کرچه لطافتله مزاح
کورمشز اولدیغی هزل وشقا
مجلسك مجلس عرفان اولسون
یعنی هرلفظك اوله برمعنی
کلمسون سنکه ارباب نفاق
کیمسه‌یی فصل ومذمت ایتمه
غیرینك ذمن ایدن شخص دنی
حذر ایت کیم اوقوله نکبت
کورمشزکیم چوغنك افسادی
دائره‌کده هذیان سویلتمه
خانه‌کی ایتمه حوادث خانه
دولته دائر آچلسه صحبت
بزه انجق یافشور خیر دعا
وار نیجه حدینی بیلمز نادان
ناسزا خلط کلامه مائل
اهل جاهی اوتوروب هزل ایلر
او بله دلال مصیبت چوقدر

سوزیکه کذب ودروغی قائمه
طوغری یولدن ره صدقه کذر ایت
بردر املاده یلان ایله یلان
ایناتوب کیمسه کتورمز آکا آب
اعتماد ایتمکه لایق دیه‌لر
اولمه تزیین کلامه مائل
نازکانه آچیلوب غنچه لبی
اوینادوب باشنی آغزین بوزه‌رك
باقوب اطرافه تبسم ایلر
خیلیدن خیلی سوز آکلر کچنوز
ظن ایدرکیم هنرابراز ایلر
اصطلاحاته بوغار یارانی
سویلیوب نیجه عربجه کلمات
فارسی خلطنه ایلر اقدام
صانه‌سین وانقوایدر یافرهنك)
کورمه حقك قولنی هزله سزا
اولمیه لیك مؤدئ سلاح
اصدقابه سبب بعض وشقا
هرکورن شوقله حیران اولسون
ارتکاب ایلمه ما لایعنی
شخص تمام رذیل الاخلاق
اهل غیبت ایله الفت ایتمه
بلکه مدح ایلمز البته سنی
کندو قولن سکا ایلر نسبت
اولدی انواع شقاقه بادی
اولور اولمازه یلان سویلتمه
سکا لازم دکل اول افسانه
منعنه ایله اوساعت غیرت
ایلسون آنی مؤید مولا
بی ادبلك ایله سویلر هذیان
بیلسه‌ده حقه دکلدر قائل
کیمی نصب وکیمی عزل ایلر
عرض وانصاف وحیاسی یوقدر

بوانور نیجه بغیض عالم
طاق اقبالدن اولمش دوشكون
الله دامن دولت كیرمز
تسلیت ویرمك ایچون سینه سنه
اولا باشلایوب آه وواهه
جمله سی اهل خیانت دیه رك
كندو زعمنجه ویرر دهره نظام
ظن ایدر آنی نیجه ظاهر بین
اولیسه مرتكب ومفسددر
او مقوله متجاسر قوال
بی محابا جسارتلر ایدر
یوریوب فصل كبار عصره
بیلورز اویله هزاران منحوس
آغزین آچدقجه مصیبت سویلر
بك یقین اولدی قیامت دیه رك
كاه مهدی چیقرر كه دجال
اولسه اقبالله اما شادان
دكلمه اویله كریه اقوالی
احترام ایله شریف النسبه
اختلاط ایتمه فرومایه ایله
جستجو ایتمه یاران وجلیس
ناسزا بزمه صاقن كیتمكدن
كاه احبابی زیارت ایله
كوریجك شائبهٔ استثقال
واردیغك یرده كوزتمه صدری
اولمه خانه كده دخی صدر نشین
وار ایسه جوهر ذاتكده كمال
بوغیسه مایهٔ فضل وهنرك
ذاتكی ایله سزای رغبت
متواضع اولانك رب رفیع
كبر وعنوان ایدن اهل تلبیس
حضرت آدمك اول اولعین
ایلدی عجب وغروره آهنك

بی سبب دشمن ارباب نعم
كچنور دولته كویا كوسكون
قبضهٔ شوقنه فرصت كیرمز
چاره امیدی ایله كینه سنه
طعن ایدر زمرهٔ اهل جاهه
كندوسن صاحب امانت دیه رك
ایدرك رابطه سز خلط كلام
قصدی غیرتكشیٔ دولت ودین
رأی وتدبیری دخی فاسددر
منقرض اولدی دیو جمله رجال
سوز ایله قیلمق ایچون دفع كیدر
طاش آتار نیجه معلا قصره
سوزنی بیلمز اولنجه مأیوس
طورمیوب سویلر اونكبت سویلر
كورینور نیجه علامت دیه رك
یقلور دیر بوجهانی فی الحال
عمر دنیایی ایدر بی پایان
اوغراسون باشنه سوء حالی
صاحب عرض ووقار وادبه
مبتذل زمره سی پس پایه ایله
كتب فاخره وش وارمی انیس
قدریكی محو وهبا ایتمكدن
لیك اطوارینه دقت ایله
قالقه كورطورمه اوتورمه فی الحال
پست اولور طالب صدرك قدری
كوشه یه چكمه اولوب فخر آیین
جایك اولسه نه ضرر صف نعال
وارمیدر فائده صدر اولسه یرك
كچوررلر سنی صدره البت
رتبه وقدرینی ایلر ترفیع
لایق لعنت اولور چون ابلیس
اولمدی سجده سنه سر بزمین
صكره اولادینه اولدی یزه ونك

(متكبرلر)

متكبرلر اولور بویله حقیر
لیك هرشخصه تملق ایتمه
سكا كبر ایلینه كبر ایتمك
اولسه ده فخره سزا اسبابك
زر وزیور یاقشور نسوانه
اهل ایمانه نظافت لازم
كیمه سفلیت ایله كبر ولباس
ایتمسون حدی تجاوز انجق
كوركی صانمه سبب عنواندر
مایهٔ فخر اولمماز ثوب حریر
ستر ایدر عیبنی انسانك هب
كرچه حلم اولدی پسندیده نما
بشه آدمده حمیت لازم
واردر اسماء الهیده صبور
كظم غیظ ایله دخی عفو جمیل
مشكل اما كه بشرده بوخصال
آدمی غیرت ایله بعض امور
باخصوص ایده شماتت اعدا
عفو اكرچه ایو نام المقدر
اولمسه رخصت اكر نوعما
ممكن اولدقجه چالش عفوه ولی
اهل علمی بولوب ایله توقیر
كوركنه بوركنه باقمه اصلا
پوستی صرتنده كزر حیوانك
خاك ایچنده در وكوهر بولنور
نیجه بول بكلی مفخم كوردك
اویله چوق قوجه قاوقلی جهلا
كورینور خیلی عجیب الهیكل
كوریجك پیرلری اكرام ایت
زور پرواز ویرتیره كمان
یعنی پیران ایله ایله الفت
انلرك تجربه سی اقوا در
كرم وسردین چكه رك دورانك

كبره راضی دكل اول رب كبیر
طور ذلتله تخلق ایتمه
صدقه ویرمه كیدر بی شك)
اویدر اقرانكه هر اثوابك
جامهٔ مرد كرك مردانه
جامه ده یعنی طهارت لازم
پاك اثوابه نظر ایلر ناس
سفها ذیلنه اولمه ملحق
قوری بر پوستكی حیواندر
یازبلاغتله حریری یه نظیر
نه كوزل جامه ایتمش ثوب ادب
اولمیه حلم حماری اما
بعض حالاتده غیرت لازم
اولدی براسمیده اماكه غیور
اولدی ممدوح خداوند جلیل
مكر اقدار ایده رب متعال
انتقام آلمغه ایلر مجبور
آكا طاقت كتورلمز اصلا
انتقام آلمه ده كام المقدر
منتقم اولمماز ایدی نام خدا
حسن اخلاقك اودر بك كوزلی)
تا ابده علمكی الله توفیر
عرف وظرف آدمی ایتمز اعلا
علمی صدرنده اولور انسانك
كیمكده دیدیلر اربولنور
مجلس بحثده مفحم كوردك
باشنه صاردی تعظمله بلا
مبحث علمی آچنجه باشی كل)
احتیاجی وارایسه انعام ایت
بودر آكله مثل پیر وجوان
نصح وپندنده بولورسین قوت
نیجه سی اهل دل ودانا در
آكلامش نیدوكنی دنیانك

کهنه تقویم دیو بده آتمه
بونامشدر دیو مفته صاتمه

سوزینی ایتمز ایسکده اصغا
ایتمه معتوهی دخی استهزا

پدر و مادره تعظیم ایله
یعنی افراطله تکریم ایله

اف دیمه باشکه اورسه فرضا
دائما ایلیه کور جلب رضا)

وار ایسه خویش وتبارك سائر
اوله چوق دائره سنده دائر

تجربه ایلمشوز عالمده
وار بوخصلت که بنی آدمده

بربرینه حسدی ظاهردر
اقربادہ هله پك باهردر

بوسوزم صانمه تهی اعلابیل
بللو در وقعهٔ قابل هابیل

اقربانك حسدیدر مشهور
خصمی خصمی بیلور اهل شعور

عم وغم بربازیلور املاده
فرقی برنقطه در انجق ساده

هب عقار پدرا قارب بیله سین
بربرینه متقارب بیله سین

مشفق ومخلصی نادر بولنور
بیك ایچنده ایکی یار بولنور

اغنیاسی وار ایسه فاسد اولور
فقراسی دخی پك حاسد اولور

بیلورز نیجه کبار دولت
صدر پیرای مقام رفعت

اقرباسیله بلاسن بولدی
انلر ایتدی اوجراسن بولدی

سکا ایتدم بوقدرجه افهام
قیل تواریخه نظر آکله تمام

لیك سن حسن موالات ایده کور
اقربا ایله مواخات ایده کور

آکله مفهوم اولی القربایی
ایلمه کندوکی پك هرجایی

صله در موصلهٔ رحمت رب
قطع رحم ایتمك اولور بعده سبب

اقربا اولسه ده فرضا دشمن
اجنبیدن ینه البت اهون

اولیجق بعض وعداوت درکار
ایتمه بیکانه یه کشف اسرار

انلرك عیبنی قلمه افشا
عاقبت راجع اولور قبحی سکا)

وعد لطف ایلر ایسك آزایله
لیك موعودیکی انجاز ایله

وعد عرقوب دکلدر مرغوب
صکره خلقیله اولورسین محجوب

بعض ذات ایلیوب اظهار همم
وقت عزانده ایدر وعد کرم

اولنجق نائل جاه واقبال
ایدر انجازینی ترك واهمال

عیدر اویله مواعید دروغ
شمع جاهنده قومازنور فروغ

صادق الوعد اولور اهل همت
شمدی اول زمره ده وار درقلت

اوجدیلر قافه همم اصحابی
صانکه عنقادر انلك اصحابی)

احتراز ایلیه کور خستدن
کندوکی قورتار اوسفلیتدن

زنده در تابابد اهل کرم
دخی طی اولمدی نام حاتم

بخل ایله اولدیغیچون پك مردود
کیرمدی مصحفه نام نمرود

سبب عزت اولور جود وعطا
خلقه شیرین کورینور اهل سخا

ظن ایدرکیم اوله مال ایله غنی
خست اربابی اولان شخص دنی

اولا کلمیجك قلبه غنا
مال ایسه آدمی ایتمز اغنا

موت ایدر چرکن انك پاك انجق
چشم حرصی طویور رخاك انجق

خلق ایچنده قتی بی حرمت اولور
اهل خست هله پك نکبت اولور

دوستی یوق دشمنه صاقلر مالی
منتج خیر اوله ماز آمالی

صانکه صاقلر قیزینه عورتنه
قاریشوب غیرینك قسمتنه

ییه لر عورتی یفعلیه رك
هیچ دوشنمز که کیرسه اولشك

کندوسی پیر اولور حرصی جوان
کنج ایکن حرصی ایدن مایهٔ جان

کوکلشور حرصله طول آمال
ریشهٔ نخل کهنسال مثال

ینه انلر فقرادن معدود
اولسه ده نقد کثیری موجود

الکی بوینکه ایتمه مغلول
بسط کلی ایسه ده نامقبول

اولیه واصل طور سفها
اقتصاد اوزره کرك یعنی سخا

یاقشورمی کیه سین صکره عبا
مال موجودی ایدوب محو وهبا

اولمه محتاج صاقن نامرده
صاچه رق اقچه کی ناحق یرده

چوقدر اویله سفهاسی خلقك
بوقدر انصاف وحیاسی خلقك

صکره ویرمز کوریجك بوالده سلام
اکل ایدر مالکی اوجله تمام

خلقه بیهوده طاغتمه درمی
بولیجق اهانه ایله کرمی

اتخاذ ایلمش اول صنعتی کار
لیك وار نیجه حیاسز جرار

قیویه دیکسه عصایی کیتمز
کیمسه دن شرم وتحاشی ایتمز

اکثری مصری وشامی حلبی
بعضیسی مکه مدینه عربی

صاریبوب شمله بورنمش احرام
کیمی سایس کیمیسی در عکام

حاجی فشفش دیو نام او پدرمش
کسوت جری تمام او پدرمش

آلور البته اوخواه وناخواه
ظاهرا دیرسه ده شیئالله

قارنی طوق اولسه ینه کوزلری آچ
ال آچار اولمسه داخی محتاج

طولاشور کاسهٔ دریوزه بدست
بعض اعمی کورینور پایی شکست

بلکه شیخی بونی تعلیم ایلر
طوتدیغن جبرایله تجریم ایلر

خرکدادیر ظرفای اعجام
بدصدا بویله دیلنجی یه تمام

جراثقالده ماهر کچنور
بعض جرارده شاعر کچنور

اوله رق لایق لوم وتوبیخ
طاغیدر خلقه مزیف تاریخ

بواداسن کورن آدم اوصانور
ایشیدن یونس الهیسی صانور

جائزه آلمسه قالقوب کیتمز
سوزلری برچورك آقچه ایتمز

صاقنوب و یرمیه سین برپاره
سنی مدح ایتمك ایچون جراره

که قالوب دست ضرورتده اسیر
لیك انعامه سزادر او فقیر

آتش فقر ایله سوزان اولمش   جگری درد ایله بریان اولمش
صبر ایله تاب وتوانی کسیلور   تیغ بأس ایله امانی کسیلور
ینه سترہ چالشور احوالن   عرض ایدر رب کریمه حالن
اوتانور جر وسؤال ایلمکه   سفره باشنده اوتورماز یمکه
سرینی کیسه‌یه فاش ایلیه‌مز   آج یاتور آغزین آچوب سویلیه‌مز
باخصوص اوله عیال واولاد   ایده‌لر نان طلبیله فریاد
ارایوب بویله فقیر ناکام   دائما ایله عطا و انعام
صدقه اشته بوکونه احسان   صدفه دوشمه کبیدر نیسان)
خواجه کاناق دیمش اول نابی   شمدی سد ایلدیلر اول بابی
کثرتی مانع اولوب عزتنه   سبب اولدی چوغنك ذلتنه
اکثری دائره‌سن بسلیه‌مز   دفتری اولسه‌ده چالوب بیه‌مز
سر وسامانی خراسانیدر   مفخری خواجهٔ دیوانیدر
آچلغندن آتنی صاتسه مثال   قالسه راجل ینه دیرنحن رجال
بعضیسی مائل اولوب عنوانه   چالیجق عیده مهتر خانه
فخر ایدرخیلی ممنون کوریور   سیر ایدن خلقه مطنطن کوریور
پك بیوك غلغله ایلر اظهار   ایشیدن اولدی صانور دفتردار
او ایسه مصرف عید ایله ملول   دوردن خوش کلور آواز طبول
باشنه کیدیکیدر قوری قفس   متواتر اولان ایرادی نفس
مال صراف ایله در عنوانی   ویره‌سی اوستی ایله ارکانی
کلیجك وقت ادای دینی   خسته‌یم دیر قپایوب مابینی
بقاسینه دیکیلورسه قره بت   دیه‌مز جبق بقیلوب کیت بره ایت
خواه وناخواه مدارا ایلر   دینه وعده تمنا ایلر
دیرکه یاقلشدی هله توجیهات   بو بلادن بولورز غیری نجات
یاعطیه آلورز یا منصب   ویره‌لر بلکه براعلا منصب
بویله لاف ایله کچر اوقاتی   کوزه‌در لیلهٔ توجیهاتی
ویرز البته کانجه بیرام   اوسته باشنه برخوشجه نظام
لیلهٔ دعوتی آلدقده خبر   موم طونتماسی ایدر تا بسحر
قولاغی سسده کوزی درده قالور   دعوت اولمازسه باشی درده قالور
حرم ودائره‌سندن اوتانور   اوزمان نیك وبدی خوشجه طانور
ارتکاباته پشیمان اوله‌رق   نقشبند غم دوران اوله‌رق
قیلوب ارکان صلاح اوزره نماز   خواجکان ختمنه ایلر آغاز
که منجم آرایوب که رمال   آچدیرور بختی ایچون کاهجه فال
رفته رفته طاغیلور اعوانی   طورمیوب بلکه کیدر غلمانی

دوش اولوب چاره‌سی یوق رنجه   نرد وشطرنجی ایدر اکلنجه
یوزی یوقدرکه واره صرافه   یکیدن دین ایدینور اضافه)
هرطریقك شرفی ذات ایله در   صانمه کیم رخت ایله در آت ایله در
دخی لازمدر اوله قوت بخت   شخص بدبختك اولور ایشلری سخت
صانمه آسایش ایدر برفردی   بولنور هرکسك البت دردی
اهل جاهك هله هیچ راحتی یوق   دوشونوب عزلنی امنیتی یوق
بلکه اتباعی ایدر ذوق وصفا   کندونك چکدیکیدر جور وجفا
لطف ایله عالی ممنون ایده‌مز   هرکسك خواهشی اوزره کیده‌مز
باخصوص اولدی زمانه غدار   سویلنور حقنه یوز بیك کفتار
ایشیدرسه اولور البت غمناك   غیرت ایتمزمی درونن صدچاك
بو بله محنتله کچر ایامی   دوشونورکیم نه اولور انجامی
سکر منصبله یاتورکن سرمست   جام اقبالی اولور کاهی شکست
باخصوص اکثریدر دون همت   بیودکجه اولوب اهل عظمت
بیلدیکی یار صدیقن اونودر   اسکی اصحاب شفیقن اونودر
عار ایدر انلر ایله الفتدن   اجتناب ایلیه‌رك صحبتدن
یانه کیرسه‌ده باقماز یوزینه   التفات ایلمز اصلا سوزینه
قطرهٔ همتن ایتمز تسویغ   ایدرالدن کلن احسانی دریغ
سفهایه قاپلور منصبده   انجق انلر یاپلور منصبده
کندوبی عالمه ایلر رسوا   قازانور باشنه بیك دراوبلا
یعنی بردرلو موفق اوله‌ماز   آرایوب راه صوابی بوله‌ماز
کیدیجك سکره الندن فرصت   ایدر اظهار ندامت قت قت
لیك فرصت ینه کیرسه النه   تام احبابی آلماز دیلنه
طوتار البت ینه اسکی صوبنی   چیقسه‌ده جانی دکشمز خوبنی)
بعض اصناف ایدر اما راحت   هیچ چکلمز هله ذل حرفت
یوقدر آنلرده معزز برفرد   چون یکیت باشیلری باش نامرد
نیجه‌سی نقد حیل صرافی   نیجه‌سی اولمش آغز خفافی
خواجه کیلرده عجایب دولاب   آجدیلر خلق طولاندرمغه باب
صنف اصنافده یوقدر انصاف   یعنی نادر بولنور سینه‌سی صاف
ایده‌رك حیله‌یه صرف مجهود   انلرك عقلی اولور عقل یهود
بذل ایدر ملعنته مقدوری   اوسته‌دن اویله آلور دستوری
کذبی سرمایه ایدوب حیله‌یی کار   دوشورر دامنه انواع شکار
نظری درهم ودینارده در   چیقه‌جق ایکی کوزی کارده در
نیجه‌سی شکل تعصبده کزر   سورمه‌لی کوزلرینی خوشجه سوزر

آچز اول بسمله سز دکانی   آلدادر بولسه ولی شیطانی
کورینور کرچه بلنده مسواك   دهنی کذب ایله اما ناپاك
اوقیا فتله نه جانلر یاقش   آتش حیله‌یه چاتمق چاقش
نه روا عرضی اولان تجاره   ضم ایدوب حیله‌یی کسب وکاره
عاقبت الحق ایدوب پایه‌سنی   کدی‌یه بوکاده سرمایه‌سنی
ویرسه‌هب مالنی آلمه ویره‌سی   قپودن طشره چیقار اول ترسی
لامحاله سنی مغبون ایلر   چکورر دفتره مدیون ایلر
عیبدر عاقله مغبون اولمق   صوك پشیمانلغه مقرون اولمق
بیل حسابك چکر ایسکده تعب   کیم تغرر اولور افلاسه سبب)
عقلکی ایله همیشه اعمال   طورمه جبریه وقدریه مثال
عقل ایله اولدی مشرف انسان   قالمه مانند بهایم حیران
لیك یك عقله ده مغرور اولمه   مشورت ایلمدن دور اوله
بکنوب عقلنی اولانلر خود بین   قالدیلر کنج ندامتده حزین
قلبی وحی ایله اولان مشرق نور   اولدی شاورهم ایله چون مأمور
متفاوت اولور البته عقول   مشورتله بیلنور هر معقول
مستشارك اوله اماکه امین   صاحب تجربه وصاحب دین
حق بروجهله کتم ایلمیه   کندویه نافعنی سویلمیه
ایلمیه راه صوابه ارشاد   ایتمیه یعنی اموری افساد
بوده نادر بولنور عالمده   قالمامش صدق ووفا آدمده
آرایوب بول نه ایسه اهونی   بوله مزسین بیلورم احسنی
حق بیلدکده ولی ایتمه عناد   اوله غیرت ایله بادیٔ فساد
ایتمیوب رأی خطاده اصرار   عودت ایت راه صوابه تکرار
اولور انسانده نسیان وخطا   عیب ظن ایتمه آنی سن اصلا
مجتهدزده دخی واقع اولور   رجعت ایتمك بیله سین نافع اولور)
ایله تدبیر امور بیتك   کور تمامیله قصور بیتك
منتظم اولمیدر خانه همین   بیت شاعر کبی تا اوله متین
ویرمین خانه‌سنه حسن نظام   کوره‌مز روی صفا و آرام
مصرفك اویدره کور ایراده   تا که غمدن اوله‌سین آزاده
لیك اولاد وعیالی قومه آج   ایلمه غیری‌یه اصلا محتاج
انلرك رزقنی الله ویرر   نه وزیر ونه شهنشاه ویرر
امتنان ایتمه عیاله حذر ایت   رحم وشفقت ایله حسن نظر ایت
بیلیوز حالمزی عقباده   خوش چکمك ایودر دنیاده)
ازدواج امری هله امر خطیر   آنده واردر نیجه محذور کثیر

عقلا آنده تحری ایلر   اکثری میل تسری ایلر
چونکه هرکسده طبیعت بشقه   خواهش نفس وطبیعت بشقه
اختیار ایت آنی کیم رعنادر   چوق تصرف کوتورر معنادر
بونده‌بن اکلادیغم رأی صواب   اخذ منکوحه بقول ماطاب
مالنه حسننه ایتمه رغبت   عرضنه دیننه ایله دقت
ثیبات اولسه دخی معموره   آله کوز باکرهٔ باکوره
شبهه‌سز باکره‌در مستحسن   درناسفته در البت احسن
عورتك مالنه اولسون لعنت   مال ایچون عورته اوله عورت
عورته ویرمه حذر قیل رخصت   که آنك چوغی اسیر فرصت
انلری ایتمه اموره محرم   چیقمسون طشره‌یه هیچ صوت حرم
رخصت فاحشه در اول رخصت   که کوره کار رجالی عورت
ماکیاندن کلیجك بانك خروسی   اولوب اول خانه‌نك اهلی مأیوس
شوم وادبار بنی جزم ایله تمام   باشنی کسمکه ایله اقدام
مرد ایشنه قاریشورسه نسوان   چاره‌سن کورملیدر بویله همان
عرض اسلامه یاقشمز حاشا   زن کفار اولور اویله رسوا
چون خدا قیلدی رجالی قوام   اوله مغلوب زن بدفرجام)
طور اتباعکه ایله دقت   که بوله قوکشولرك امنیت
نه بلادر سفهای خدمه   کوندرر آدمی ملك عدمه
بولنسان بختنی قپاندر اکثر   قاپ قاچ اربابی قپوقاپو کزر
آیلغه بیلغه ایلر خدمت   آره‌مز حق ولی نعمت
نه قدر ایلر ایسك لطف وکرم   ایدر انلرینه کفران نعم
منصب اولدقده قپارلر پاره   اوله‌رق خدمته پاره پاره
عزل اولنجه یانکه کلزلر   اوزمان بلکه سنی بیلمزلر
اتفاق ایلسه‌لر ملعنته   جمله‌سی یکدل اولور مفسدته
ویرمکه سوزلرینه استحکام   قلج آتلارلر اوپرلر انعام
ملك ایرانده نلر چکدم آه   ایتدیلر مالمکم محو وتباه
اوکز انلرده بلی چوق سور ینور   علت فقر ایله مسکین کورینور
طورر البت کوزینه نان ونمك   کورا اولور شبهه‌می وار اویله کویك
خائنی اوغرادر الله قهره   بولور ارباب صداقت بهره
هله صادقلری پك نادر اولور   انلری بولمغه کیم قادر اولور
آق بیق دیرلر آنك کهنه‌سنه   فخر ایدر تازه‌سی بیلمم نه سنه
عیبدر عرضی اولان انسانه   صقالنی بولدره بر اوغلانه
اوله هرحالی یاننده مقبول   قاله اقران آراسنده مدخول

وهبی

ظاهرا دوست طوتار محبوبی — چار میخ ایله در مطلوبی
بولنور عشق حقیقی یك آز — هب علاقه کورینن رسم مجاز
نه کوزلدر خدمه اولسه تمیز — حیز ناپاکدن ایله پرهیز
چوقدر اویله بیغن یولدرمش — چهره‌سن دوزکون ایله صولدرمش
برجوانسال خطر آور کچنور — پیر پرورده‌سی دلبر کچنور
ابن خلدون حقایق پرور — یعنی اول صاحب عنوان عبر
درده تقسیم ایدوب خدامی — بیلدرر لایق استخدامی
بری هم عاقل وهم صادقدر — اعتبار ونظره لایقدر
آنی هر برآریان صانمه بولور — پادشهلر دخی کوج مالك اولور
بری هم خائن وهم احمقدر — جمله سندن هله بو احقدر
بریسی صادق احمقدر هم — آنیده ایتمه دیمش مستخدم
بریده خائن اولور عاقل اولور — حسن وقبحی بنه عقلیله بولور
اختیار ایت آنی استخدامه — بویله تحریر ایدر اول علامه
هرنه ایسه ایدوب امعان نظر — ارتکاب ایتملیدر اهون شر
هوس ایتمه خدمه چوقلغنه — طورسه‌لرده بوغازی طوقلغنه
ایتمه خدامی اموره محرم — آیریلورده یاپشور دشمنه هم
استمالتله کواوب یوزلرینه — اعتماد ایلمه چوق سوزلرینه
بك خطادر اناعورت سوکه — طاریلورسك قپودن سوردوکه
کتخدا عقلنه اولمه محتاج — آچسونلر کوزیکی سن کوزك آچ
مصرفه ایتمه وکیلخرجی امین — چوغنی خانه‌در ایدر صکره یمین
لیك امکداره رعایت ایله — صادقه سنده صداقت ایله
هله هر درلو قصوره باقمه — جانی یانغسلری ناره یاقمه
چاره یوق چکمه‌لی چار وناچار — قومسون حق سنی بی‌خدمتکار)
باده‌نك جمله بیلور حرمتنی — استه‌مم آچمغه کیفیتنی
ای اوغول ام خبائثدرمی — فسق تولیده سبب پیدرپی
شعرا باده‌یی ایلرسه‌ده یاد — نشئهٔ عشق ایدر جمله مراد
ساقی ومغبچه معناسی مجاز — بلور ارباب حقیقت نیجه راز
صانمه صهبای بهاری چکیلور — مهر جان کبی خماری چکیلور
مسلمانه کوره در نامسعود — مشرب پیرمغان شرب یهود
کاسه‌ده یاد هوادن باده — خرمن عقلکی ویرمه باده
هم عرق اولدی مقطر جیفه — صانمه کیم آنی مطهر جیفه
عنبریه دیدی چوق بیچاره — اویله بد رایحه‌لی مرداره
طالدروب کندوکی عشق ونوشه — خم صهباکبی کلمه جوشه

{ نه بلادر }

وهبی

نه بلادر هله برش وافیون — که ایدر آدمی مست ومجنون
بنکی کتم ایلیه مز اسرارین — شبره‌کش طاتلو صانور گفتارین
تلخ اولور ذائقهٔ ادراکی — شکر ایلرسه دخی تریاکی
مبتلادر ظرفا شمدی بتون — بوی اکرام ویرر قهوه توتون
عادت ایت قلت استعمالی — ضررندن اوله طبعك خالی
قهوه خانه بوجاغنده قوقه — اویله سفلی یره باشك صوقه
خوشنجه بر کیف ایدی انفیه خبیث — ایتمسه ریش وبرونی تلویث
آکلادك اشته بو کیفیاتی — آدمك کیفی کرکدر ذاتی

یوسف وزلیخادن

طاشلیجه لی یحیی بك

دلیل کوی جانان ترك جاندر — نشان راه کعبه استخواندر)
ایکلدر بوصدادن کوه ووادی — بلادر انقطاع اتحادی)
کونش کبی وجودین طاغدن آندی — نیجه کون سایه کبی دوشدی یاندی
ییقلدی خاکه نه مست ونه هشیار — نه دیری نه اولی نه صاغ نه بیمار
یره سوردی یوزین مانند جاروب — آغاردی اغلامقدن چشم یعقوب
محصل کوزلرینك ماجراسی — اوبحره دوندی که اولمز قراسی)
بنی اوغلدن آیردی بوناچار — آنی اوغلندن آیر آخر کار
دوکنسون اغلاسون یانسون یاقیلسون — نیجه اولور اوغل آجیسی بیلسون)
ایشی عاشقلرك سهو وخطادر — قو معلوم یار دلربادر
جفا ایتمك مراد ایلرسه جانان — بهانه بولمق اولور آکه آسان)
یونلدی نیله اوسمر چشمهٔ جان — یوریدی سلسبیله صانکه رضوان
چیقاردی جامه‌سین اول قد موزون — صدفدن چیقدی صانکم در مکنون
قوشاندی پشتمال اول سرو چالاك — طوتلدی صانکه نصف بدر افلاك
چونیل ایرماغی اولدی جلوه کاهی — ایرشدی حسنی مهدن تا بماهی)
چل اوستنده کورندی جمالی — سرطور اوزره نور حق مثالی
دیرایدی قد طو باسن کورنلر — تعالی شانه الله اکبر
کورینور نور ذاتی پیرهندن — نته کیم جامدن خورشید روشن
ایرشدی عزت ایله برسرایه — هواسی دلکشا رعنا فضایه
اشیکی اولدی مقناطیس انسان — کیمی نالان کیمی سوزان وکریان
قپوسی دوندی یزدار الشفایه — کلور مجنون وشیدالر اورایه
طورردی منتظر درد اهلی قات قات — تجلایه نته کیم اهل جنات
کورنلر بر دخی کورمکده حیران — یوزینی کورمیانلر ایلر افغان
اوبرکز کورمکه ایتمز قناعت — بو ایتمز آرزوسندن فراغت

کوکلر اشتیاقنده پریشان
النی اوپمکه ال ایرمز اصلا
طوقنسه ناکهان پیراهنه
یاراشمش ایکی پستان اول جماله
کون اولوردی که آق آته بنردی
سیاه اولوردی گاه انك سمندی
قاره آته نوله بنسه اومهرو
بلای یوسفه اولدی خریدار
بیلمز اول همانك آشیانی
دیر ایدی ای پری یوزلو دلارام
اپاحسن ایلنك تازه جوانی
نه‌شهرك ماهیسن بیلدر بیان ایت
نه برده بیودك ای سرو قامت
کیمك یاری کیمك جانانیسن سن
بنی آهم یلی کردابه صالدی
غم عشقم کورنمز برقضا در
شب قدر ایدی بر دلداری کوردم
یاناغی آل کندو آل ایشی آل
ملکدر یاپری یاروح ثانی
تحمل ایده‌مز بوذوقه انسان
سکا برکره کورنمش ایکن یار
زهی ذوق وزهی شوق وزهی حال
عیان اولسه قچن بولطف واحسان
محبت اهلی فرضا سوسه ماهی
دیر ایدی مشکل اولدی دردو هجران
کورن ای عالم معنی حبیبی
سکادوشده دخی دوش اولمزاولدم
یوررم درد هجرانه کرفتار
حجاب اولدی وجودم اقربامه
اوطورسك غنچه طورسك سرو بالا
قول اولمق برسنك کبی امیره
بنم انجق مرادم سندن اولدر

کورنلر کورمیانلر اولدی یکسان)
مکر آل ایتمك ایله اوپه حنا
یاناردی برك کل نازك تننه
دیزلمش ایکی غنچه برنهاله
سحاب اوستنده خورشیده دونردی
سمندینك مه‌ایدی سینه بندی
اولورز بر اچراغ آلتی قرا کو)
دکل اماکه یوسفدن خبردار
نه اقلیمی نه کانی نه مکانی
نه پرده درمقامك ایله اعلام
ایادل ملکنك کنج نهانی
نه برجك آفتابیسن عیان ایت
نه برده قوپدك ای روز قیامت
کیمك شاهی کیمك سلطانیسن سن)
بنم ایشم همان اللهه قالدی
بلابودر که دردم بی دوا در
دوشمده بر پری رخساری کوردم
بیاننده لسان ناطقه لال
نه کورمش نه ایشتمش کیمسه آنی)
طورر کن بیکس وبی یار وبی جان
ظرافت قصد ایده کورینه تکرار
برایکن ایکی اوله روی اقبال
کرکدر چاك اوله یوز بیك کریبان
کمند اولور جکر آه سیاهی
تجلی ایله ای خورشید یزدان
اسیرکه بن غریب بی نصیبی
ایشم اغلامق اولدی کولمز اولدم
نه کندمدن نه عالمدن خبر دار
بلایم کندمه هم آشنامه)
سنی عالی یاراتمش حق تعالی
نه دولتدر بنم کبی فقیره
بنی برکون یا احیا ایت یا اولدر)

دم فرقتده آرتار حسن جانان
قویوب کتسه قچن کیم عاشقی یار
کلن اغلار کیدن اغلار عجبدر
دیرایدی کاشکی جامه‌ك اولایدم
تولایدم پیرهنده تار اولایدم
دیدی ای پادشه‌لر پادشاهی
کوکل اولدی اوماهینك مثالی
یونك کبی وصال ایرسون زواله
او پولمز بوسه‌دن کبرلر دهانی
یوزیمه باقامق ایچون همیشه
سکوت اینسون دیو عشقم زبانی
زمانه بیوفا یار ایسه سرکش
ایدردی محنت ایله آه وزاری
تنی غرق اولدی باران بلایه
وفاسز یاره شفقتسز نکاره
فنا اهلی اودم اوغرار بلایه
سؤالی عاشقك ایرمز تمامه
دیدی پروانه‌یه ای عشق مستی
ایدرسن آتش شمعه تحمل
دوشوب نار وصاله نور اولدك
خلیل آساده کیم ناره دوشدك
نه‌خوش وقتك نه‌عالی عالمك وار
نه آهك عالمه ابر جفادر
خلاص اولدك غمندن کاشکی تك
تولایدی بنده پروانه اولایدم
بویوقلقدن وجودم وار اولایدی
نه خوشدر عاشقه اول دردوزاری
مزید اولسون اونهر اشك فرقت
محبت باد آهی حاصل ایلر
قامشدن ایلدی برخانه بنیاد
وجود ذات پاکی نته کم نای
کچردی یوسف اندن گاه اولوردی

عزیز اولور اولور کن جان انسان
جیقوب کتمك کیبدر جان بیمار)
بو عالم دار آلام وتعبدر)
سنی هر لحظه قوینده بولایدم
سزاوار وصال یار اولایدم)
فقیرك یاری درویشك پناهی)
دکزلرده آرار آب زلالی
که هر کون باعث اولور انفعاله
کناره اوغرامز صاقلار میانی
کتابن اوقومغی ایتدی پیشه
تلاوتدن تهی اولمز دهانی)
قرار وصبری یوق عشق ایسه آتش
کچردی حسرت ایله روزکاری
وجودی دوندی ایام شتایه
بولنمز اغلامقدن غیری چاره
که کوکل ویره عاقل دلربایه
قچن شاکرد اوله یار بنامه)
محبت بزمنك آتش پرستی
دخانك سنبل ایتدك شعله‌سن کل
عجب شاد وعجب مسرور اولدك
جان آتدك عالم انواره دوشدك
نه دردك وار نه بیك درلو غمك وار
نه کوزك یاشی باران بلادر
جهانك قیدینه یوق التفاتك
فنا اقلیمنه وصلت بولایدم
سزاوار وصال یار اولایدی)
که اوله باعث رحم نکاری
که اوله دلربایه دام وصلت
نهال قدیاری مائل ایلر)
ایچنده قیلمغه نی کبی فریاد
فغان وناله اولدی تاسر وپای
دل بیچاره‌سی آگاه اولوردی

یحیی

بلورسه هرقچن یلدن نشانه	اوبندن خانه باشلاردی فغانه
قچن کم عشق پاك ایرسه کاله	الم برعالم اولور اهل حاله
اوصانمش ایدی جان ناتواندن	الن چکمش ایدی قید جهاندن
بلا صحرا الرنده قالدی تنها	کوزینك نوری کتدی اولدی اعما
بولی دوشوب کلور کن ماه کنعان	اوبندن خانه‌ده ایلردی افغان
یکرکن بولدن اول دلدار سرکش	چیقاردی خانهٔ نیدن صدا وش

ساقی نامه

وله

کل ای نشوه دار شراب الست	بلاکوچه‌سی ایچره اوکار مست
درمیکده باز در قیل شتاب	بحمد الله ایردی دم فتح باب
نه‌در حلقه سیدر هلال فلك	روا اولسه چاروب پرملك
ایدر فرشنی پاك جاروب لا	قومز ذره جه انده کرد هوا
آچیق دستیاریٔ مولا ایله	انك قفلی مفتاح الا ایله
قپانمز اومیخانه هیچ بر زمان	انك روزه وعیدی بردر همان
شومیخانه کیم اوله ساقیسی یار	انك ویردیکی میده اولمز خمار
پرایت ساقیا جامی رندانه صون	کوزت عهد و پیمانی پیمانه‌صون
اومیدن که زیباك اکبردر اول	نه زیباك صهبای کوثردر اول
انك مستیدر غمزهٔ فتنه ساز	انی بیلمینلر صانور مست ناز
اوجامك می نابی مهر صفا	انك هر حبابی سپهر وفا
حبابنده پنهان انك نه‌قباب	زهی بارکاه رفیع الجناب
اوبر شبچراغ جم عشقدر	اوبر نیر عالم عشقدر
اودر نور بخش زمین وزمان	اودر پرتواندازکون ومکان
اودر ساقیا آتش آب سوز	اودر ساقیا آب آتش فروز
سپهرك مه بدری ماه نوی	آنك پرتوبدر انك پرتوی
انك اصلیدر حب حب خدا	که اندن ظهور ایتدی تاك رضا
ایدوب تربیت باغ دل خاکنی	اوخاك ایچره غرس ایتدیلر تاکنی
نه خمدر بوخم یانه ملدر بومل	اوله مهردار اکا ختم رسل
تهی اکلایان انی کمراهدر	اوخم منبع صبغة اللهدر
اوخمدن اولوب فیض حق آشکار	بخاری اولور آنك ابر بهار
هوایی ایدوب معتدل رشحه‌سی	صفا بخش اولور کلشنه نفحه‌سی
زهی فیض کیم بی طبیب وعلاج	اوله رطب هر نخل یابس مزاج
ینه حکمنی ویردی اومل ینه	ینه‌روی باغ اولدی کل کل ینه
انك نرکس باغ مستانه‌سی	شب وروز دستنده پیمانه‌سی

یحیی

قنی ساقیا اول می روح بخش	اودر سالك راهه کلکونه رخش
اولان سالك راه قا نزل کرك	اورخش ایله قطع منازل کرك
بزه‌مقصد اولورسه صد مرحله	انك جنبشیله برآدیم کله
قنی ساقیا اول شراب طهور	اوفیض خدا چشمهٔ دشت نور
که لوث هوادن بزی ایده پاك	رخ زردیمز ایلیه تابناك
قنی ساقیا اول می خوشکوار	که تلخ ایلدی عیشمز روزکار
نه‌عیشنده حالت نه‌نوشنده ذوق	نه یارانی یاران نه بزمنده شوق
قنی ساقیا اول می مهر تاب	که هر ذره‌سی اوله برآفتاب
کتور ساقیا اول می ساده‌یی	بویجه بکا جامه قیل باده بی
قنی ساقیا اول درخشنده برق	که جان عالمن ایلیه نوره غرق
اوبرق جهانسوز اوله تابدار	یانه خرمن تهمت اختیار
قنی ساقیا اول کوارنده آب	که آب حیات ایلراندن حجاب
کتورکیم کوکل باغی پژمرده‌در	حیات ابد طالبی مرده در
قنی ساقیا اول جهان صفا	بولنمزمی برجام کیتی نما
بولنمزسه‌ده ساغر جم هله	صنق کوکلمی لطف ایدوب آل اله
قنی ساقیا همت بی دریغ	نیام تغافلده نیلر اوتیغ
فدا ایده‌یم ساکه جان وتنی	کرم قیل قومه نیم بسمل بنی
قنی ساقیا اول شجاعت پناه	که حال سپاه غم اوله تباه
عدودن کوکل ملکن ایده خلاص	انی ایلیه خسرو عشقه خاص
قنی ساقیا اول صباح فتوح	دکلمی دم نغمهٔ الصبوح
بنه مطربا دستکه عودی آل	بوعشتخانه‌یه بنه آوازه صال
اوقی نظم یحیایی آواز ایله	که پرسوز سوزخوش کاورساز ایله
ملك نغمه‌کی استماع ایلسون	فلك شوقه کلسون سماع ایلسون

کلشن انواردن

وله

شاه که زهد ایله اوله کثرتی	لازم اولور قوله صلاحیتی
ظالم وبی دین اولور ایسه اکر	قوللری داخی اکا تقلید ایدر
ظالم اولان شاهك اولور ظلمتی	عامهٔ ناسه دکر نکبتی
هی نه کوزلدر بوکه یاربنا	صالح اولان شاه ولایت اولا
اهل صلاح ایله ایده اتحاد	دین اوینه قابتی اوله عما
عین عبادت اوله کورر کوزی	اکا توجه ایده دولت یوزی
صبر وسکون ایله کچه راهدن	خوف ایده خلق اندن او اللهدن
املکنی سو بلیه هر نیك وبد	سیل بلایه اوله احسانی سد

واى اكا كيم عمرينى اسراف ايده   مصلحتى قويه شكاره كيده
چوغى ايرقدن كاه قاله ذليل   اغلايه بوينى بوكه مانند نيل
ايليه لر اوده كى اولادى ياد   كلدوكى ييره كيده لر نامراد
خلقك آلوب كوزى ياشن بقياس   قوللرينه ايده مجوهر لباس
دوست اوله آكا قاشق دشمنى   آكلامية فكرزن رهزنى
يوزويره كاكل كبى هر ظالمه   حاكم اوله حاكمه برحاكمه
نيلر ايسك ايله يورى قيل يمين   اوله بواصحاب شماله قرين)
شير كبى طاغلره نوشيروان   عزم شكار ايتمش ايدى برزمان
نيته كه ابروى جفاكار يار   طولدى اوچار شاهين ايله لاله زار
باز كبى برنيجه اهل هوا   قول قول اولوب اولدى هوادار اكا
دائره‌سى طولدى كلاب شكار   كثرت اغيار ايله كويا كه يار
باغچه‌لر ايچنه اوغرادى يول   هپ شجر ميوه ايله صاغ وصول
بكلرينك بيرى مكر اول محل   برشجرك اوجنى كسدى سهل
ديشلرينى قورجالادى ناكهان   كوردى قضا ايله شه كامران
ديدى ايا ظالم اهل عذاب   مست مى معصيت وبى حجاب
برشجر ميوه‌يه يوق حرمتك   مملكته نيجه اوله شفقتك
ايلاره قارشومده ايدنلر تعب   كورمديكم پرده نه ايلر عجب
منصبنى آلدى عتاب ايلدى   دوكدى خراب ايتدى عذاب ايلدى
داخى اوته كتدى براز پادشاه   صاغنده صواينه ايدركن نكاه
دوشدى طوغان آردينه برقاج جوان   چكندى برتارلايه ايتدى زيان
تارلايى كوزدكده ديدى آه آه   كندم ايمش باعث ظلم وكناه
غايت ايله اغلادى آجيدى هم   شفقت ايله طاشدى اونيل كرم
توبه ايدوب ترك شكار ايلدى   كيتدى سراينده قرار ايلدى)
شاهلرك اعلى واعظمى   قطبلرك محترمى ادهمى
بركيجه برعالى ضيافت ايدر   بكلرى ديوانه دعوت ايدر
جامهٔ فاخرلرينى كيدى هپ   زينتى اولدى عجب اندر عجب
يعنى بو اولدى غرض ونيتى   شايع اوله شهرت ايله شوكتى
زينتى موجب عنوان ايده   خلق اكا تعظيم فراوان ايده
بكلرى ديوانده چكر انتظار   تاكه كله پادشه نامدار

براشك آروسى يوزينى صوقار   يوزى شيشهٔ عقلى شرب كوردوشر
باغ طلوى كبى قبارر يوزى   ابوا دينه دونر ايكى كوزى
يوزى هوالندى مثال حباب   آغلادى آه ايلدى ايتدى حجاب
كلدى چو ديوانه مانند ديو   شاهه نه اولدى ديو قوپدى غريو
ايلديلر اصلنى انك سؤال   وردى جوابنى او فرخنده فال
ديدى كه هيچ اوله مى شاه جهان   براشك آروسنه مغلوب اولان
آككز اول پادشهك شوكتى   براشك آروسى بوزه صورتى
قنده كه وار كبر خفى كبى عيب   عينى بوزينه اورر دست غيب
مائل اولوب فقر وفنادن يكا   شاهلغندن كچوب اولدى كدا
شاهلرك سلطنتى اى همام   يورديشى آغريسنه دكز مدام
مملكته حاكم ايدر برخرى   آغلادر آجى سوزى مردملرى
سارقه تفتيش ايله كفتار ايدر   برنيجه شخصه اوينى دار ايدر
خلق خطاسى دم اولور كولدرر   طوغرويى اوغرى يرينه اولدرر
سرو كبى صالح اولان چوق ياشر   عاصى چورك شاخ كبى تيز دوشر
كورمدى عمرنده بر اهل شهود   فاسق اوله يوز ياشه‌يه بر وجود
آدمه بو تجربه اولدى دليل   عمرى حراميلرك اولور قليل
فسقكى ترك ايله عيان ونهان   عمركه ومالكه ايلر زيان
ساغر ميدر شرر معنوى   نكبت صورى ضرر معنوى
زلزله در بيت وجوده شراب   بيت وجودى ييقار ايلر خراب
فاسق اولان بى مزه ويادكار   كندين ايدر مسخرهٔ روزكار)
سبزه چيقار برمتكبر وزير   مرحمتى آز عتابى كثير
ظلمى زياده الى بى شمار   جورى نهايتده غمى صدهزار
يل كبى اشخاصى يصاوللرى   برك خزان كبى سورردى كرى
بركشى يانندى انك اول محل   طوردى صاولمادى مثال اجل
شوكته چون فلك بى ثبات   ذره قدر ايلمدى التفات
كلدى عتاب ايتدى اكا برجوان   ديدى ايا ابله دور زمان
وار ايسه سن بوكانى بيلمدك   حرمتنى عزتنى قيلمدك
قارشوله ايام سعادت كبى   يانده وار سايهٔ دولت كبى
وردى جوابن ديدى اى بى اصول   اصلى ايله بيلدوكم آدمدر اول
اولى برقطرهٔ آب كريه   آخرى برپاره تراب كريه
باشنه ديوانه كبى خلق اوشر   قيد جهان ايله بلايه دوشر

يحيى

ظاهريدر آلت جرم وكناه   باطنيدر مزبله وجيفه كاه
آخرته كتمزو اولسه اكر   كندو بوخيل وحشمی قوركيدر
متبذل وزار وحزين وملول   قبری ايچنده يالكز قالور اول
پشه خلاسندن آچار بال وپر   باشنه يوزينه كوزينه قونر
باشنی قورتارمغه درمانی يوق   ذوق وصفاسندن انك دردی چوق
جامهٔ زرين ايله اول خودپسند   دكله نه‌نك كيدر ای دردمند
صانكه براچق يازيدر قالبی   آلتون ايله يازمش انك صاحبی
ايلمه آلتونلی لباسی قبول   معنيده عريان ايدر انسانی اول)
غربت اولور دافع رای ريا   قال ايدر انسانی بونار بلا
ذوقنی بيمار بيلور صحتك   مفلسه صور لذتنی دولتك
درد وبلا مصلح انسان اولور   جان ودله مرشد جانان اولور
نار جفا پخته ايدر عاشقی   آخر اولور دولتك لايقی
موجب شادی اولانه غم ديمه   غم يمين آدمه آدم ديمه

كلشن رازندن

وله

ارنود اصلی اولوبدر اصلم   قيليج ايله ديريلور هر نسلم
نوله اول طائفهٔ شير افكن   قيلسه شاهين كبی طاشلقده وطن
ارنود اصلی اولانده بو هنر   اكا بكزر كه اوله طاشده كهر
دل ديوانه‌مى ازهار بهار   برزمان اكلر ايكن ليل ونهار
كالمره ايردی اجل كبی خزان   اوچدی اول خوف ايله بكزنده‌كی قان
باغی سير ايلر ايدی زاغ سياه   صانكه محشر يرينی اهل كناه
شجرك ياپراغی جمله صولدی   براياغ اوزره بيك اياغ اولدی
هرچيچك يومدی كوزين اولدی هلاك   باشنه دست زمانه قودی خاك
نيجه بيك ييل اوله كر عمر حيات   ايچورر دست اجل جام ممات
سنبل اولورسه دخی طره‌لرك   عاقبت خاك سياه اوله يرلك)
عشق مولابه شوكيم مائل اولور   صبح صادق كبی صافی دل اولور
يوانی پاك ايدر ارماغ كبی   سويلز سويلمدين طاغ كبی
كوشهٔ فقرده اول ايسم اولور   كاف كوفی كبی قدی خم اولور
خانهٔ جانن ايدر نورانی   واردات قبيل ربانی
عالمه شاه اولانك اوتاغی   كورينور آكا اوريجك آغی
ديدهٔ جانن آچار نوربصير   غير راجع اولميز آنده ضمير
ايلمز زينت دنيايه نظر   كنده مه كنده سنك دردی بتر)

(اولدی)

يحيى

اولدی چون مؤمنه معراج نماز   دال وش سجده‌يه وار ايله نياز
ال صفى دل وجان ايله وضو   اوليا كبی نمازه يوز بو
كه وضو رحمت نور افزا در   غيردن ال يومغه ايمادر
ابرميوب سجده يرندن كوزكی   يره سوركون كبی هر كون يوزكی
بوسعادت سكا تمزمی مدام   ايده‌سين جانب حق ايله كلام
ناكهان بادنسيم ايرسه اكر   سجدهٔ شكر ايدر اللهمه شجر
هب قيام اوزره طورر جمله نبات   هر زمان سجده‌ده در حيوانات
آلنك اوستنده كورينن ايكی قاش   آكديروبدر طرف قبله‌يه باش
كرپكك ايكی صف اولوب دايم   اولدی صدق ايله صلاته قايم
تنك اوستنده نظر قيل هرقيل   سجدهٔ حقه اولوبدر مايل
جمله اعضا كه سكا خدمت ايدر   معنيده رمز صلاحيت ايدر
چونكه طاعتده در هرنه كه وار   طاعت ايتسنده يوری ليل ونهار
سنی بدنام ايدنه وارمه يقين   اولمه ساغر كبی ميخانه نشين
دوشسه برقطره مركب ناكاه   برقازان صويی ايدر جمله سياه
آشنا اولمه كنهكار اولانه   التفات ايلمه بی عار اولانه
ايلمه اهل صلاحه طعنی   سويلمه جهل ايله مالا يعنی
صانمه مخلوق جهانی خالی   وار در هر كشينك برحالی
كبريا چون صفت خالقدر   بوصفت پس بزه نه لايقدر
مايل اول آلچاغه مانند هلال   آرته كوندن كونه تاسنده جمال
خاكه سورر يوزينی باد نسيم   قعره درياده اولور دريتيم
چونكه رفعت كوزه‌در ابرسما   آنی صدپاره ايدر باد صبا
ايتمسون بركشی منصبده غرور   تاكه معزول اولمجق اولميه خور
خاكدن حاصل اولان مرده پاك   آلچاغه مايل اولور نيته كه خاك
شرفی علم ايله در انسانك   فرقی يوق جاهل ايله حيوانك
صاحب جهل مركب اولمه   بوعذاب ايله معذب اولمه
علم ايله قلبكی آباد ايده كور   زحمت شغل ايله معتاد ايده كور
صنعت وعلمی اولان آچ اولمز   ايللرك نانته محتاج اولمز
فرض وسنت كه ادا اولنه هب   ايله برصنعتی بركاری طلب
كی صاقن شويله معطل اولمه   كاهل ومهمل وتنبل اولمه
يير وكوكی ياراتدن رب اله   كيمی بنده ايدر كيمی شاه
آدمك اولمز ايسه كوكلی غنی   آنی طويورميه دنيای دنی
عالم ايچنده عيان وپنهان   كلور البته سكا قسمت اولان
رزقنه قانع اولان اهل مذاق   اوليسر مظهر اسم رزاق

یکنور بر دیلم اتمکله فقیر   یدی اقلیمی یوروب طویمز امیر
بوحدیثی بیورر پیغمبر   کوش جان ایله ایشیت دکله نه دیر
اهل دنیایه شوکیم ایده سجود   رزقنی ایلیوب اندن مقصود
امر وفرمان خدا ایله همان   کیدر اندن ثلثان ایمان
پند معقوله اوکیم قایل اولور   سنت احمد ایله عامل اولور
رزق تقدیر ایدیجی اول حقدر   رزق ایچون غصه یین احمقدر
بردکرمن کیدر هر انسان   دانه سز قومز انی دور زمان)
قحطلق دوشدی براقلیمه مکر   اولدیلر خشم خدایه مظهر
ایدی آغلامدی چرخ برین   کولمدی نیجه زمان روی زمین
چشمه لرده یوغیدی صودن اثر   عاشقك عینی ایدی انجق تر
کلیجك باشنه خلقك بو بلا   هر بری دردینه آراردی دوا
فضل ایله وار ایدی برشیخ کزین   اولمش ایدی اوولایتده مکین
قحطلق ایلدی چون جانه کار   قیلدی احبابی ایله ترك دیار
اتفاقی مکر اول شیخ بنام   بردکرمن یانتی ایتدی مقام
کوردی شوق ایله دونر چرخ مثال   صانه سین ایرمش اکا وجد ایله حال
دیله کلدی اودکرمن فی الحال   سویلدی حال دلی ایله مقال
دیدی ای شیخ سفیه نادان   بوغاز اوجندن ایدرسین نقصان
بنی بر اهل فنا ایتدی بنا   اکسیك اولمز ایدی دانه بکا
سن بناه حق ایکن ای احمق   دانه سز قورمی سنی غیرت حق
سنی یوقدن وار ایدن آج ایتمز   غیره قاپوره محتاج ایتمز
یوری وار حقه توکل ایله   حالکه صبر وتحمل ایله
دیکلدی چون آنی اول شیخ رجال   آه ایدوب دوشدی یره سایه مثال
ایلدی کوزی یاشن آب روان   طاشلرله دوکنوب ایتدی فغان
ایتدی احبابنه بورازی عیان   کلدوکی یره دونوب کتدی همان)
وار ایدی ایکی شقی بدخو   بری بیریسنه اولشدی عدو
غضب ایله نته کیم ببر وپلنك   ایلر ایدی بری بیری ایله جنك
برینك فرصتنی بولسه بری   دیلر ایدی قومیه آنی دیری
بری بیریله ایدرکن جدلی   ناکهان کلدی برینك اجلی
کبر وکین ایله جهاندن کیتدی   فوت اولوب جانی تسلیم ایتدی

ایلدوب خلق انی قبرینه همین   قیلدیلر منزلنی زیر زمین
ایشیدوب اول بری خندان اولدی   صانه سین عالمه سلطان اولدی
دیدی شکر اولسون اوقهار قدیر   خصمی قیلدی بو کون خاکه حقیر
یوله دوشدی نته کیم باد شمال   قازدی قبرینی واروب کرك مثال
خصمنی کوردی مزارنده اودم   کوزینه قاره کو اولدی عالم
قوت شوکتی تغییر اولمش   زور بازوسی انك زیر اولمش
کشتکیر اجلی دور انك   ارقه سین یره کتورمش آنك
عدم اویخوسی کوزینی آلمش   الی ایاغی عملدن قالمش
خاك ایله سینه سی هموار اولمش   مار ومورء دهنی غار اولمش
انتقامن آلیورمش بوجهان   ایلمش کندوینی بی نام ونشان
چیقاروب باغنه قصد ایتمشیدی   کین ایله دینی انك کیتمشدی
کوکلنه تکری براقدی رحمت   رحم ایدوب آلدی اولندن عبرت
دیدی چونکیم بوکا قالمادی جهان   بکاده قالیه بی شك وکمان
یاته جق یرین ایدوب فکر وخیال   آخرت حقنی آکا ایتدی حلال
کورکه اسکندر ذوالقرنینی   کورمدی عین حیاتی عینی
واردی بیك تخت سلیمان باده   روزکاره نه طویار دنیاده
خبرك یوق نیجه شاه والا   اولدی خشت در ودیوار کدا
بولدکیم یوری یه حیوان وبشر   سر خاقان ایله جمشیدء بصر
طوتدیلر روی زمینی نیجه یل   ایتدیلر زیر زمینی منزل
دولت اول شاهه که عدل اسی اولا   سوره دنیاده وعقباده صفا
اولیه جود وسخادن خالی   عینه کلیه دنیا مالی

بسم الله الرحمن الرحيم

مثنویات فارسی

از یوسف وزلیخا

آذر

چو یوسف شد بمصر ازحسن مشهور … کرفت از دلبران مصر منشور
بخود سرمایهٔ هرکس کمان داشت … هوای بیع آن سرو چمان داشت
شنیدم غم کشیده پیره زالی … که بود ازیوسفش آشفته حالی
چو عینك درره آن نوردیده … سراپا چشم باقد خمیده
کلاف ریسمانی داشت در دست … عصا برکف نخست ازجای برجست
بمالك کفت برجان منم نه … بکیراین رشته آن کوهر بمن ده
که دل زین غم بخون آغشته دارم … چوکوهر رشته خواهد رشته دارم
خریداران کرد نکش دران دم … بطعنش همزبان کشتند باهم
درون پیره زن زان طعنه زدجوش … بکفت ای خواجکان مصر خاموش
مراهم هوشمندی هست چندان … که دوراست این سخن ازهوشمندان
ولی خواهم برند ازخاص وازعام … زیوسف داستان اول مرانام)
زلیخا سوی خلوت دایه راخواند … کشید آهی واشك ازدیده افشاند
که یوسف آن بهار زندکانی … نهال سرکش باغ جوانی
شدم دیدی پریشان ازهوایش … بعجز ولابه سودم سر بپایش
زنخل نورسش کامی ندیدم … کلی ازکلبن وصلش نچیدم
چه ازوی دایه دید آن آه وناله … کرفت آن ماه را دربر چوهاله
بکفت ای زینت آغوشم ازتو … صدف سان پرز کوهر کوشم ازتو
کنون من آنچه می پندارم اینست … کمانی کربکارت آرم اینست
که اورا مانع ازوصلت دوچیز است … یکی شرم ویکی بیم عزیز است
کنی کر خاطرش رازین دوره جمع … نشیند باتوچون پروانه باشمع

(کنونت)

آذر

کنونت ساخت باید هفت خانه … که هر یك باشد ازجنت نشانه
در ودیوار آن باشد مصور … زتمثال تو و یوسف سراسر
ولی باشند باهم آن دوتمثال … برنك تازه کرم صحبت حال
چو اول باتو روآرد بمنظر … بدیوار ودرش بیند مصور
دوتن باهم نشسته راز کویان … غم دیرینه ازهم باز جویان
کهی این میکند زان شکوه آغاز … کهی العذر می‌کوید باین باز
چو افتد سوی دوم قصر راهش … نه بیند هرطرف کافتد نکاهش
دوتن درکلشنی خرم نشسته … بزیر کلبنی باهم نشسته
که این برسبزه آن رامی نشاند … که آن کل برسراین می فشاند
بسیم کوشك چون منزل کزیند … بچشمش آید ازهر سو که بیند
دوتن باهم نشسته برلب جوی … پریشان کرده بررخ عنبرین موی
کهی این لنك اورامی کشاید … کهی آن بوسه ازاین می رباید
چو در ایوان چارم کسترد رخت … کند هرسو نظاره برسر تخت
دوتن پهلوی هم مست اوفتاده … صراحیهای می هرسو نهاده
کهی این میشود ازجام اومست … کهی آن می زند برجام این دست
چوسوی خانهٔ پنجم کند روی … عیان بیند کند چون رو بهرسوی
دوتن چون سرووکل در دست بازی … برسم دلبری ودلنوازی
که این می بوسد اورا کوشهٔ لب … که آن می بوید اوراسیم غبغب
چودر برج ششم آن مه نهد پای … فتد چشمش بهر سو بند آنجای
دوتن تنها بمهد ناز خفته … بزیر پرنیان رورا نهفته
کهی بردوش او این می نهد پای … کهی رودر بر این رامی نهدجای
بهفتم کاخ روآرد چوکستاخ … بهر سو بیند ازاطراف آن کاخ
دوتن خوش خوش نهاده ناف برناف … زخوی کردیده روی هردوشفاف
کهی ازموی این آن میخورد تاب … کهی ازجوی این آن میکشد آب
نه بیند پای غیری در میانه … نماند ازبرای او بهانه
برآید زان نکاه ازپردهٔ شرم … زشهوت باتو کردد صحبتش کرم)
(ندارم آکهی زآغاز وانجام … ولی این حسرت ازمن برده آرام
که یوسف راچه یارب دردل افتاد … که آن روز اززلیخا غافل افتاد
جزاین ازهر سخن بندیم لب به … که لولا ان رأى برهان ربه)
(زلیخا چون شنید این قصه زایشان … که در طعن وبند این جورکیشان
بحکمش مجلس آرایان خانه … بنا کردند جشنی خسروانه
ترنجی پیش هرخاتون نهادند … بدستش کزلکی برنده دادند
نمی دانم دران ساعت چه دیدند … که دست خود بدست خود بریدند

آذر

زنان را دست چون از تیغ شد ریش / زلیخا این سخن می‌گفت باخویش
چه بودی یارب این کج نغمه خوانها / بجای کف بریدندی زبانها
زلیخا گفت اینست آن دلارام / که میگفتم ازان شد صبح من شام
کر ازدست شما کاری برآید / که روز محنتم ازوی سرآید
بدرمانم نشاید کوتهی کرد / مرا باید درین ره همرهی کرد
که غمخواری زغمخواران خوش آید / زیاران یاری بایاران خوش آید
همه کردند برك معذرت ساز / بیك قانون برآورند آواز
که یوسف فتنهٔ دوران خویش است / بخوبی آنچه می‌گفتند بیش است
تو معذوری مترس از طعنهٔ کس / ترا حجت جمال یوسفی بس)
عزیز ازمصر هستی چون سفر کرد / زمصر آهنك اقلیم دگر کرد
زلیخا سرو از گلشن رمیده / شد ازبار غمش خاطر خمیده
خزان انگیخت گلزار جوانیش / بخاك آمیخت آب زندگانیش
سیاهی ازشب گیسوی اورفت / صباحت ازصباح روی اورفت
ز پیری شد سفید آن موی شبگون / که بود اورا سیاهی ازشب افزون
معنبر سنبلش بادا پذیری / کلاف ریسمانی شد زپیری
زمژگانش تهی شد چشم غماز / زتیرش گشت خالی نرگس ناز
دهانش حقه لعلی جود پردر / ازان درشد تهی آن حقهٔ پر
زنخدانش نکون برسینه آویخت / نمکها ازنمکدانش فرو ریخت
سری کش بود تاك از افسر شاه / نهاد آخر سپهرش برسر راه
زلیخا راچو عشق ازخود تهی کرد / چونی شد ازغم یوسف رخش زرد
زنی درمنبرش کاشانهٔ ساخت / برای ناله ازنی خانهٔ ساخت
درانجا بادل سوراخ سوراخ / چونی کردی دمادم ناله گستاخ
زچاك دل چودادی ناله بیرون / چودادی را زچندین ساله بیرون
جدا هرنی هم آوازیش کردی / هم آوازی ودمسازیش کردی
بمصر ازنی شکر خیزد وزان نی / شکرنه زهربودی بهرهٔ وی
تراشیدی ازان پنهان قلمها / زخون دل نوشتی شرح غمها)
شنیدم داشت یوسف آن یگانه / بسیمین دست زرین تازیانه
بگوشش چون رسید آن ناله وآه / به نزدیك زلیخا آمد ازراه
بگفتش کیستی وازچه نالی / چرانالی باین آشفته حالی
زلیخا جست از آواز آن ماه / گرفتش تازیانه برکشید آه
زدش ناگه زدل آتش زبانه / گرفت آن آتش اندر تازیانه
فکند آن تازیانه یوسف ازکف / کف سیمین آن شد شقه از تف
کشید آهی وگفتا این چه سوز است / که ازسوزت نفس آتش فروز است

آذر

زلیخا گفت این سوز ازتو دارم / غم ودرد شب وروز ازتو دارم
بدل یك عمر ازین آتش نهفتم / که ازسوزت بکس حرفی نگفتم
ازان آتش شراری درتو پیوست / که ازسوزش تراشد کار ازدست
کنون جای شکایت نیست دانم / که تو نازك تنی من سخت جانم)
(چنین افسانه‌ساز حجلهٔ فکر / برون آرد عروس مدعا بکر
که یوسف رازحق آمد چو پیغام / که ازرحمت زلیخا را دهد کام
برخ چشم از پی دیدن گشودش / ولی چشمی نه کاول دیده بودش
به لب بوسید اول لعل لبها / حلاوت یافت کامش ازرطبها
بلعل تر جلای گوهرش داد / جلای گوهر از لعل ترش داد
بکام دل گرفتن شد چو مایل / دوساعد درمیانش کرد حایل
چوشد نزدیك آن سرو خرامان / گل نشکفته دیدش زیر دامان
نه گلچین چیده اورا برگی ازشاخ / نه بلبل سوده منقاریش گستاخ
گلی نشکفته دید ازدم شکفتش / دری ناسفته دید ازلعل سفتش
هزاران منتش بنهاد برجان / نهفت اندر عقیقش شاخ مرجان
چو آمد زاخم سوزن برحریرش / روان شدجوی خون ازجوی شیرش

ازکنزالحکمة

ابن یمین

شنیدم که کسری شه دادگر / که دیهیم ازوبود بازیب وفر
زهرکشوری موبدان را بخواند / فراوان سخنها زحکمت براند
چنین گفت باموبدان شهریار / که تامن بگیتی شدم کامکار
نگشتم دمی ازره بخردی / نجستم بجز فرهٔ ایزدی
به بیچارگان برنکردم ستم / جهان شد زدادم چو باغ ارم
بداد ودهش عالم آراستم / همه نام نیك ازجهان ساختم
کنون چون زمانم سرآید همی / بتلخی روانم برآید همی
جهان‌خواهم ازبخشش کردگار / که گنجی بماند زما یادگار
که تاهرکه برخاك من بگذرد / ازان گنج حکمت گهرها برد
برو موبدان آفرین خواندند / مرورا شه پاکدین خواندند
چوشد گنج نوشیروان ساخته / شدش دل زتیمار پرداخته
بفرمود پس دخمهٔ ساختند / زخاکش بگردون برافراختند
وزان پس بدیوار آن دخمه بر / سخنها نوشت آن شه دادگر
بدان تاکسی کوشتابد زراه / بآن دخمه آید ببالین شاه
نباید که ضایع شود رنج او / بردگوهر حکمت ازگنج او
کنون در دل ای نامور هوشدار / سخنهای نوشیروان گوش دار

ابن يمين

نخست آنك تاروز وشب را مدار	بود ازحوادث شگفتی مدار
دکر آنك زنده بخوان خويش را	چوم هم نيابی دل خويش را
ترازنده گفتن نيايد درست	اکر زندکانی نه برکام تست
دکر آنك بينا دل هوشيار	زکاری پشيمان نکردد دوبار
بزرگی بازار جويد همی	کل راحت ازخار بويد همی
دکر آنك بامردم بی هنر	مکن دوستی رنج ضايع مبر
که هرگز نيابی ازو ايمنی	نه در دوستی ونه در دشمنی
دکر آنك حق کوی باهرکسی	وکرچه بتلخی گرايد بسی
دکر آنك کر راز داری نهفت	زدشمن نيايدت بادوست گفت
دکر کر نخواهی نوای نامجوی	که بدکو بدت کس بدکس مکوی
دکر آنك ديوانه خوانند وبس	کسی را که نابوده جويد زکس
دکر آنك سرکشته مانی همی	چو ناکرده را کرده دانی همی
دکر آنك آيينهٔ کارخويش	همی دار در پيش ديدارخويش
دکر آنك بی بيم باشد کسی	که آزار مردم نجويد بسی
دکر آنك برگفت خود کار کن	که تا ازتو دارند باور سخن
دکر آنك قدر بزرکان بدان	سخن پيش ايشان باندازه ران
دکر آنك نان دادن آيين اوست	کند دشمن اوراستايش چودوست
دکر آنك باشد کسی باتو دوست	که بدهاش را جمله کوئی نکوست
بکام دل هرکه گفتی سخن	داش دوستی باتو افکنده بن
دکر آنك باراى فرزانکيست	شناسد که درخورد هرکار کيست
نجويد زبی مايه کار شکرف	که چشمه نباشد چودريای ژرف)
شنيدم که می گفت بوزرجمهر	بکسری که ای شاه فيروز چهر
زبخت همايون دلت شاد باد	زدادت جهان يکسر آباد باد
بدان ای هنرمند باداد ودين	که کار جهانرا جهان آفرين
نهفتست چون گنج اهل خرد	باين گنج کس راه کمتر برد
نداند کسی تاسماك ازسمك	که فرداچه بازی نمايد فلك
زاسرار کردون کس آگاه نيست	خرد را بدين پرده در راه نيست
نه بينی که دانا بصد درد ورنج	دهد جان ونادان در افتد بگنج
بسا بيخرد کوزدولت رسيد	بجائی که بخرد بخوابش نديد
يقين دان که کار جهان سربسر	قراری کرفتست ازين پيشتر
دکر کون نخواهد شد اين کارها	تو بيهوده بردل منه بارها
بدونيك کردون چو می بکذرد	نشايد که بيدار دل غم خورد
اکرشاد باشد ور اندوهناك	جهانرا نباشد ازوهيچ باك

(خوشا)

ابن يمين

خوشا وقت آنها که بشناختند	که کار جهان پيش ازين ساختند
نکردند بردل در آز باز	نکردند جز سوی يزدان نياز
زکيتی نجستند جز نام نيك	چه بهتر بود ازسر انجام نيك)
چه خوش کفت فرزانهٔ دورمين	که باهيچ نادان مشو همنشين
مکن دوستی باوی ازهيچ روی	وز وهمچو دشمن همی پيچ روی
که دانا کرت دشمن جان بود	ازان دوست بهتر که نادان بود)
شنيدم که کسری يکی فرش داشت	بران فرش هرکونه پندی نکاشت
نخست آنك دنيا نجويد کسی	که داند در ودر نماند بسی
دوم آنك سودی ندارد حذر	زکاری که رفتست اندر قدر
سيوم آنك دانای خالق شناس	زمخلوق برسر نکيرد سپاس
چهارم چو روزی مقدر شدست	چرا آزرا خلق چاکر شدست)

ساقی نامه

اميدی

بياساقی آن تلخ شيرين کوار	که شيرين کند تلخی روزکار
بمن ده که تلخ است ايام من	زايام من تلخ ترکام من
بيا ساقی آن جام کيتی نما	که ازجم رسيده است دورش بما
بمن ده که دوران کيتی مدام	زدستی بدستی رود همچو جام
بيا ساقی آن موميائی خاص	که آرد يکی قطره اش صد خواص
بمن ده که ازبام کردون دون	فتادم درين خاکدان سرنکون
بيا ساقی آن آفت عقل وهوش	بيا ساقی آن لعبت لعل پوش
بمن ده که بيهوشيم آرزوست	بمستان هم آغوشيم آرزوست
بياساقی آخر بياسا دمی	دم بيغمی بهتر از عالمی
بيا تا قدحهای پرمی کشيم	لبالب کنيم وپياپی کشيم
بياساقی آن چشمه لعل ناب	که سيمين زمين است وزرين حباب
روان کن که در جويبار روان	برويد کل وبشکفد ارغوان
بيا ساقی آن آفتاب منير	که در سايه پرورد دهقان پير
برآور زبرج خم لعل فام	که عمر آمدا بيست برطرف بام
بياساقی ان جام کيتی فروز	چراغ شب وروشنائی روز
بمن ده که شد روز کارم سياه	خلاصم کن ازکردش مهر وماه
بياساقی آن آب ياقوت رنك	ملا منکر اهل ناموس وننك
بمن ده بکلبانك زود وسرود	که نتوان ازين بيش شرب اليهود
مغنی توهم برکران کير عود	که اين آتش ازمن برآورد دود
توکاين ساز پرسوز دلکش زنی	توانی که آبی برآتش زنی

امیدی

فغان کاندرین لاجوردی قفس   چو من بلبلی را کرفته نفس
دریغا که در صحن این کهنه باغ   چه آوای قمری چه غوغای زاغ
چه شد یاوهٔ یاوه کویان بلند   امیدی لب از نکته سنجی مبند
خروس سحر چون بر آرد خروش   چرا بلبل مست کردد خموش

از محمود و ایاز

انیسی شاملو

چو تبرد صید کاه عشق بنیاد   نه صید انجا امان یابد نه صیاد
شه صاحبقران محمود غازی   برون آمد بعزم صید تازی
بخون صید نا آلوده دامان   قرار این بود شه را با غلامان
که صیدی کر شود از پیش کس دور   بچنکش تا نیارد نیست معذور
برون جست از کمین شه غزالی   چو رخسار بتان پر خط و خالی
منقش پیکری طاوس زیبی   چو چشم دلبران عاشق فریبی
چو لیلی نازنین و شوخ و خودرای   چو مجنون پوست پوش و دشت پیمای
هما نارفته از تأثیر کردون   روان لیلی اندر جسم مجنون
کریزان روز و شب از سایهٔ خویش   چو صاحب کنج از همسایهٔ خویش
چو آن صید از کمین شاه بکریخت   بقصدش شه سمند از جا برانکیخت
غزال از هیبت آن آهنین چنك   نوردیدی زمین فرسنك فرسنك
بکوشش میرساند از هر کران باد   که صیاد تو صید دیکران باد
چو لختی رفت صید و شاه از پی   دران وادی بدید آمد یکی حی
سیه خانه کروهی همچو عشاق   بدیدار کسان چون دیده مشتاق
غزال از بیم آن صیاد خونریز   سوی صحرا نشینان شد سبکخیز
طلب کر از درون صید حزین را   که آلاید بخون فتراك و زین را
بر افکندند از خرکه نقابی   عیان شد در دل شب آفتابی
جوانی کرد سر از خانه بیرون   چو کنجی کاید از ویرانه بیرون
رخی خالی ز خط آینه کردار   قدی جا کرده در جانها الف دار
کشاده هندوی زلفش دکانی   بهر مویی نهاده نرخ جانی
بلا و فتنه چاوشان راهش   اجل فرمانبر چشم سیاهش
نمیشد سیر چشمش از شکر خواب   مکر دیدار خود میدید درخواب
بکفتا کلبهٔ ما را بر افروز   شب ما تا شود از طلعت روز
درین غمخانه یکدم باش خشنود   که آتش را کزیری نیست از دود
چو این صید از جفای صید کیران   پناه آورد سوی ما اسیران
کزند از ما بر او آئین نباشد   مروت را تقاضا این نباشد
زبهر خون بها از بره و میش   دهیمت آنچه خواهی بیش از بیش)

انیسی شاملو

بظاهر عشوه در شیرین زبانی   ولی چشمش نهان در جانستانی
چو شد میل دلش ز اندازه بیرون   فرود آمد چو ماه از اوج کردون
عنان از کف رکاب از پا برون رفت   خرد از کوشهٔ صحرا برون رفت)
نشیمن کرد شهبازی بسروی   که صید خود کند رعنا تذروی
قضا را در کمینش بود صیاد   کذار باز در دام وی افتاد
چو پر زد تا خلاصی یابد از بند   بر و پیچید از نو رشتهٔ چند
پران شد تا که بکشاید بمنقار   که هم بر کردنش پیچید زان تار
بر آورد آهی از جان غم اندوز   که چون من کیست در عالم سیه روز
پی صید آمدم با خاطر شاد   شدم آخر اسیر دست صیاد
کر این فکرم بخاطر نقش می بست   که صیاد دکر صیاد را هست
قدم ننهاده می هرکز درین باغ   بیاد صید دل را کردمی داغ)
سپاه آمد ز هر سو شاه جویان   چو در شبهای ظلمت ماه جویان
صف اندر صف ز هر سو ایستادند   شکار خویش یك یك عرضه دادند
جواز درد کرفتاری خبر داشت   بفرمانش منادی بانك برداشت
که نزد شاه آنان سر فرازند   که صید خویش را آزاد سازند)
کرفتار محبت را نشانهاست   که خود خاموش و حرفش در زبانهاست
نداند عشق شاهی و کدائی   بود یکسان برش قید و رهائی)
تملل چیست در افشای این راز   که از یك دست بیرون ناید آواز
اکر مقراض بی همراز بودی   کجا قطع طریق خود نمودی

از جام جم

اوحدی

پسری با پدر بزاری کفت   که مرا یار شو بهمسر و جفت
کفت بابا زنا کن و زن نه   پند کبر از خلائق از من نه
در زنا کر بکیردت عسسی   بهلد کو کرفت چون تو بسی
زن بخواهی ترا رها نکند   کر تو بکذا ریش چها نکند
از من و مادرت نکیری پند   چند دیدی و باز بینی چند
آن رها کن که آب و هیمه نماند   ریش بابا نکر که نیمه نماند
آب کارت مبر که کردی پیر   کار این آب را تو سهل مکیر
بهترین میوهٔ ز باغ تو اوست   راستی روشن چراغ تو اوست
آن نماند چراغ تیره شود   خاطرت کند و چشم خیره شود
در سرت زوست عقل و در رخ رنك   در کر سیم و در ترازو سنك
آتش شهوتش بباد مده   اینچنین آتشی بباد مده
فرج کور است اندران لحدی   صحبت او عذاب بر احدی

اوحدی

الت شهوت توکور افتاد — زنده زان بی کفن بکور افتاد)
عابدی شب بخواب در فکری — دید دنیا چو صورت بکری
کردازوی سؤال کای دختر — بکر چونی بدین همه شوهر
کفت دنیاکه باتو کویم راست — کهمرا هر که مرد بود نخواست
هر که نامرد بود خواست مرا — این بکارت ازان بجاست مرا)
شبی پروانهٔ بشمع شدجفت — چوآتش درفتادش خویشرا کفت
که پیش ازتجربت چرن دوست کیری — بنه کردن که پیش دوست میری)
جوانی خارکن برخارمی خفت — کسی کل برسرش کرد آن جوان کفت
مرا تا خار دامنکیر کشت است — کل اندرخاطرم کمترنشست است)
طبیبی بایکی ازدرد دندان — بکفت آن شب که بودش درددندان
که دندان کوبدرد آرد دهانت — بکن ورخودبود شیرین جانت)
بکل کفتند بلبل بس حقیر است — ترا با اوچه جای داروکیر است
بکفتا بلبلی کز من زند لاف — برمن به زصد سیمرغ در قاف)

از نان وحلوا

بهاءالدین آملی

علم نبود غیر علم عاشقی — ما بقی تلبیس ابلیس شقی
سینهٔ خالی زعشق دلبران — کهنه انبانی بود پراستخوان
دل که فارغ شدزمهر آن نکار — سنك استنجای شیطانش شمار
یعنی آن کس راکه نبود مهر یار — بهر او پالان وافساری بیار
وین علوم واین خیالات وصور — فضلهٔ شیطان شمر بر آن حجر
توبغیر علم عشق اردل نهی — سنك استنجابه شیطان میدهی
چند وچند ازحکمت یونانیان — حکمت ایمانیان راهم بدان
دل منور کن بانوار جلی — چند باشی کاسه لیس بوعلی
سرور عالم شه دنیا ودین — سؤرمؤمن راشفا کفت ای حزین
سؤر رسطالیس وسؤر بوعلی — کی شفا کفتی نبی مقبلی
سینهٔ خود را بروصد چاك کن — دل ازین آلود کیها پاك کن
بادف ونی دوش آن مرد عرب — وه‌چه‌خوش میکفت ازروی طرب
ایها القوم الذی فی المدرسه — کلما حصلتموه وسوسه
فکر کم ان کان فی غیر الحبیب — مالکم فی النشأة الاخری نصیب
فاغسلو ایاقوم عن لوح الفؤاد — کل علم لیس ینجی فی المعاد
ساقیا یکجرعه ازروی کرم — بربهایی ریز ازجام قدم
تا کند شق پردهٔ پندار را — هم بچشم یار بیند یار را)
هر کرا توفیق حق باشد دلیل — می کزیند عزلتی ازقال وقیل

بهاءالدین آملی

کر زدیو نفس مهجوری امان — روبهان کن چون پری ازمردمان
چون شب قدر ازهمه مستورشد — لاجرم ازپای تاسر نورشد
اسم اعظم چونکه کس نشناسدش — سروری برکل اسما بایدش
تا تونیز ازخلق پنهانی همی — لیلة القدری واسم اعظمی
عزلت آمد کنج مقصودای حزین — لیك اکرباعلم وزهد آید قرین
زهد چبود ازهمه پرداختن — جمله را در داو اول باختن
خشیة الله را نشان علم دان — انما یخشی تو در قرآن بخوان
سینه را ازعلم خوف آبادکن — روحدیث لوعلمتم یاد کن)
علم زیب ازفقر یابد ای پسر — نه زباغ وراغ واسب وکاو وخر
نقص علمست ای جناب مولوی — حشمت ومال ومنال دنیوی
قاقم وخز چند پوشی چون شهان — مرغ وماهی چند سازی زیب خوان
خود بده انصاف ای صاحب کمال — کی شود اینها میسر ازحلال
چند مال شبهه ناك آری بکف — تا که باشی نرم پوش وخوش علف
عاقبت سازد ترا ازدین بری — این تن آرامی وآن تن پروری
لقمه کآمد ازطریق مشتبه — خاك خور خاك وبران دندان منه
کرمزعفر نبودت باقند ومشك — خوش بوددوغ وپیاز ونان خشك
ورنباشد مشربه بازر ناب — باکف خود می توانی خورد آب
ورنباشد مرکب زرین لکام — می توان زدهم بپای خویش کام
کرنباشد جامهٔ اطلس ترا — کهنه دلقی ساتر تن بس ترا
ورنباشد فرش ابریشم طراز — باحصیر کهنهٔ مسجد بساز
ورنباشد شانهٔ ازبهر ریش — شانه‌بتوان کرد با انکشت خویش
هرچه بینی درجهان داردعوض — وزعوض کردد تراحاصل غرض
بی غرض دانی چه باشددرجهان — عمر باشد عمر قدر آن بدان)
نان وحلوا چیست ای شوریده سر — متقی خودرا نمودن بهر زر
دعوی زهد ازبرای عز وجاه — لاف تقوی ازپی تعظیم شاه
خرده بینا نند درعالم بسی — واقفند ازکار وبار هرکسی
زیرکانند ازیسار وازیمین — ازپی رد وقبول اندر کمین
با همه خودبینی وکبر ومنی — لاف تقوی وعدالت میزنی
دین فروشی ازپی نان حرام — مکر وحیله بهر تسخیر عوام
این عدالت باوجود این صفات — هست دایم برقرار وبرثبات
برسرش داخل نکرده لا ولیس — این عدالت هست کوه بوقبیس
تن نیابد اختلال ازهیچ چیز — چون وضوی محکم بی بی تمیز)
بود در شهر هری بیوه زنی — کهنه رندی حیله سازی پرفنی

بهاءالدین آملی

نام او بی پی تمیز خال دار
در نمازش بود رغبت بیشمار
باوضوی شام خفتی بامداد
نامرادانرا ولی دادی مراد
کم شدی خالی دواتش از قلم
برمراد هرکسی میزد رقم
در مهمسازی که او باش ربود
دایما طاحونه اش درکرد بود
ازنه هرکس برجستی بناز
میشدی فی الحال مشغول نماز
کفت یااورندکی ای نیك زن
حیرتی دارم ازین کار تومن
زین جنابتهای پدر پی که هست
هیچ ناید دروضوی توشکست
این وضوازسنك وفولاداندراست
این وضونبودسد اسکندراست)
نان وحلوا چیست دانی ای پسر
قرب سلطانست زان قرب الحذر
میرود هوش ازسر واز دل قرار
الفرار ازقرب سلطان الفرار
فرخ آن کورخش همت راتاخت
کام ازین حلواونان شیرین نساخت)
نوجوانی ازخواص قرب شاه
میشدی باحشمت وتمکین براه
دل زغم خالی وسر پراز هوس
جمله اسباب تنعم پیش وپس
بریکی عابد دران صحرا کذشت
کوعلف میخوردچون آهوبدشت
ترزبان از ذکرحی لایموت
شکرکویان کش میسر کشت قوت
نوجوان سویش خرامیدوبکفت
کای شده باوحشیان درقوت جفت
سبرکشته چون زمرد رنك تو
زانکه ناید جز علف درچنك تو
شدتنت چون عنکبوت از لاغری
چون کوزنان چند در صحراچری
کرچومن بودی توخدمتکارشاه
درعلف خوردن نشد عمرت تباه
پیر کفتش ای جوان نامدار
کت بود ازخدمت شه افتخار
کرچومن تونیز میخوردی علف
می نشدعمرت دران خدمت تلف)

از یوسف وزلیخا

جامی

دل فارغ زدرد عشق دل نیست
تن بی درددل جز آب وکل نیست
زعالم رویت آور در غم عشق
که باشد عالمی خوش عالم عشق
فلك سرکشته ازسودای عشق است
جهان پرفتنه ازغوغای عشق است
اسیر عشق شوکا زاد باشی
غمش برسینه نه تاشاد باشی
زیاد عشق عاشق تازکی یافت
زذکر او بلند آوازکی یافت
اکر مجنون نه می زین جام خوردی
که اورا در دو عالم نام بردی
هزاران عاقل وفرزانه رفتند
ولی از عاشق بیکانه رفتند
نه نامی ماندزایشان نه نشانی
نه دردست زمانه داستانی
بسامرغان خوش پیکر که هستند
که خلق ازذکرایشان لب به بستند
چواهل دل زعشق افسانه کویند
حدیث بلبل وپروانه کویند

جامی

متاب ازعشق رو کرچه مجازیست
که آن بهر حقیقی کارسازیست
زلوح اول الف بی تا نخوانی
زقرآن درس خواندن کی توانی
شنیدم شدمریدی پیش پیری
که باشد درسلوکش دستکیری
بکفتا ر پا نشد درعشقت ازجای
بروعاشق شوانکه نزد ماآی
که بی جام می صورت کشیدن
نیاری جرعهٔ معنی چشیدن
ولی باید که در صورت نمانی
وزین پل زود خودرا بکذرانی
چوخواهی رخت درمنزل نهادن
نباید درسر پل ایستادن)
چرا دوزی بقد زشت دیبا
چواز دیبا نکردد زشت زیبا
زدیبا زشت زیبایی نیابد
ولی زیبا سوی زشتی شتابد)
چودل بادلبری آرام کیرد
زوصل دلبری کی کام کیرد
کجا پروانه پرد سوی خورشید
چو باشد سوی شمعش روی امید
نهی صد دسته ریحان پیش بلبل
نخواهد خاطرش جز نکهت کل
چوخواهد تشنه جانی شربت آب
نیفتد سود مندش شکر ناب)
کهی درخون وکه درخاك می خفت
زاندوه دل صد چاك می کفت
کجایی ای پدر آخر کجایی
زحال من چنین غافل چرایی
بیا بنکر کنیزك زادکان را
زراه عقل ودین افتادکان را
که باکام دلت در دل چه دارند
حق الطاف توچون میکذارند
کلی کز روضهٔ جانت دمیدست
بروباران احسانت چکیدست
چنان ازتشنکی در تاب مانده
که نی رنك اندرونی آب مانده
نهال ناز پرورد بهشتی
که در بستان سرای عمر کشتی
چنان ازباد جور افتاد برخاك
کزو جوید بلندی خار وخاشاك
مهی کزوی شبت را نور بودی
زظلمتهای دوران دور بودی
رسیدش ازفلاك زان سان وبالی
که جوید لمعهٔ نور از هلالی
بدین سان بودحالش تاسه فرسنك
ازو صلح وازان سنکین دلان جنك
ازو نرمی وزایشان سخت روئی
ازو کرمی وزیشان سخت کوئی
زرفتن برسرچاهی رسیدند
زرفتن برلب چاه آرمیدند
چهی چون کور ظالم تنك وتیره
زتاریکیش چشم عقل خیره
لب اوچون دهان اژدهائی
به قوت ازبردن مردم ربائی
درونش چون درون مردم آزار
برای مردم آزاری پرآزار
مدار نقطهٔ اندوه دورش
برون ازطاقت اندیشه غورش
محیطش پرکدورت مرکزش دور
هوایش پرعفونت چشمه اش شور
نفس زن کردرو یکدم نشستی
نفس را برنفس زن راه بستی)
بحکم مالك آن خورشید تابان
بسوی نیل شد حالی شتابان

بزیر پیرهن برد از درون دست	سمن را پردهٔ نیلوفری بست
کلاه زرنشان ازفرق بنهاد	ززرین بیضهٔ خور زاغ شب زاد
کشید آنکه چنان پیراهن ازفرق	که جیبش غرب مه شد دامنش شرق
نمود آن دوش و بر ازعطف دامن	چنان کزدور کردون صبح روشن
ازار نیلکون بسته به تعجیل	چوسیمین سروی آمد برلب نیل
زچرخ نیلکون برخست فریاد	که شد نیل از قدوم آن مه آباد
بجای نیل من بودم چه بودی	زپا بوسش من آسودم چه بودی
بران شد خور که خودرا افکند پیش	برود نیل ریزد چشمهٔ خویش
نه بیند چشمهٔ خورچون سرایش	طفیل نیل شوید دست و پایش
بدریا پانهاد از سوی ساحل	چو مه در برج آبی ساخت منزل
بطلعت بود خورشید جهانتاب	چونیلوفر فرورفت اندران آب
تنش درآب چون عریان درآمد	بتن آب روان را جان در آمد
کشاد ازهم مسلسل کیسوانرا	برخ زنجیربست آب روانرا
مهیا ساخت بهر صید خواهی	معنبر دامی ازمه تا بماهی
کهی میریخت آب ازدست برسر	زپروین ماه رامی بست زیور
کهی میداد ازکف مالش کل	زپنجه شانه میزد شاخ سنبل
چو کردازروی وچرك ازتن فروشست	چوسروی ازکنارنیل برست)
چه خوش وقتی وخرم روزکاری	که یاری برخورد از وصل یاری
برافروزد چراغ آشنائی	رهائی یابد ازداغ جدائی)
به بیداریست یارب یابخوابست	که جان من زجانان کامیابست
بشبهای سیه کی بود امیدم	که کردد روزی این روز سپیدم
بحمد الله که دولت یاریم کرد	زمانه ترك جان آزاریم کرد
چه غم کرحقهٔ کوهر شکستم	چو آمد معدن کوهر بدستم
به پیش نقد جان کوهرچه باشد	طفیل دوست باشد هرچه باشد
جمادی چند دادم جان خریدم	بنامیزد عجب ارزان خریدم
کی ازنقد خود انکس بهره بیند	که عیسی بدهدو خرمهره چیند
اکر خرمهره را بدرود کردم	چوعیسی آن من شد سود کردم)
اکر خاری خلد درپای دلدار	دل عاشق شود افکار ازان خار
وکر بادی وزد برزلف محبوب	فتد برجان عاشق زان صد آشوب
وکر کردی نشیند برعذارش	شود خم پست عاشق زیربارش
شنیدستم روزی کردلیلی	بقصد فصد سوی نیش میلی
چو زد لیلی بحی نیش ازپی خون	بوادی رفت خون ازدست مجنون)
میان آن رمه یوسف شتابان	جو در برج حمل خورشید تابان)

زلیخا بودخون از دیده ریزان	ولی می بود از ویوسف کریزان
زلیخا را چو این غم برسر آمد	باندك فرصتی از پا در آمد
برفت ازلعل لب آبی که بودش	نشست از شمع رخ تابی که بودش
نکردی شانه زلف عنبرین بوی	جزاز پنجه که میکندی به آن موی
بروی آینه اش روکم کشادی	مکر زانو که بروی رونهادی
زبس کزدل فشاندی خون تازه	نکشتی چهره اش محتاج غازه
همه عالم بچشمش چون سیه بود	بچشمش سرمه راکی جایکه بود)
بود پاکیزه طینت پاك کردار	زنا زاده نباشد جز زنا کار
زمردم سك زسك مردم نه زاید	زکندم جو زجو کندم نباید)
برخسار از مژه خون جکر ریخت	زبادام سیه عناب تر ریخت
بدو کفت ای سرمن خاك پایت	سرم خالی مبادا از هوایت
زمهرت یکسر مویم تهی نیست	سرموئی زخویشم آکهی نیست
خیال تست جان اندر تن من	کمند تست طوق کردن من
اکر جانست غم پروردهٔ تست	وکر تن جان بلب آوردهٔ تست
زحال دل چه کویم خود که چونست	زچشم خونفشان یك قطره خونست
زمن فصاد هر رك را که کاود	بجای خون غمت بیرون تراود
جوابش داد یوسف کای خداوند	منم پشت به بند بندکی بند
برون ازبندکی کاری ندارم	بقدر بندکی فرمای کارم
خداوندی مجواز بندهٔ خویش	برین لطفم مکش شرمندهٔ خویش
کیم من تا ترا دمساز کردم	درین خوان باعزیز انباز کردم
بباید پادشاه آن بنده راکشت	که زد در یك نمکدان باوی انکشت
چوصبح ارصادقی درمهر رویم	مزن دم جز بوفق آرزویم
مرا چون آرزو خدمتکذاریست	خلاف آن نه رسم دوستداریست
دلی کو مبتلای دوست باشد	مراد او رضای دوست باشد
خوش آن عاشق که برفرمان معشوق	بود خوش بردلش هجران معشوق
چوخواهد خاطر معشوق دوری	کند برمحنت هجران صبوری
چو نبود وصل دلبر رای دلبر	بودصد بار هجر ازوصل خوشتر)
چراغ کذب را کافروزدش زن	بجز اشك دروغی نیست روغن
ازان روغن چراغش چون فروزد	بیك ساعت جهانی را بسوزد)
زلیخا کش ازان سر ویکانه	به ازخرم کلستان بود خانه
چوآن کل ازکلستانش بدرشد	کلستانش ز زندان تیره ترشد
بتنك آمد دران زندان دل او	یکی صد شد زهجران مشکل او
چه مشکل زان بتر برعاشق زار	که بی دلدار بیند جای دلدار

چه آسایش دران گلزار ماند   گرو گل رخت بندد خار ماند
رخ گلگون خودمی ساخت نیلی   چو نیلوفر ز ضربتهای سیلی
که سرخی درخور آمد خرمی را   نشاید جز کبودی ماتمی را
زدل خونین رقم بر رو همی زد   بحسرت دست بر زانو همی زد
که این کاری که من کردم که کردست   چنین زهری که من خوردم که خوردست
درین محنت سرا یك عشق پیشه   زد چون من به پای خویش تیشه
بدست خویش چشم خویش کندم   زکوری خویش را درچه فکندم
بجانم از دل آوارهٔ خویش   نمیدانم چه سازم چارهٔ خویش
بدینسان هردمش از نوغمی بود   زهر چیزی جدا در ماتمی بود
چوقدر نعمت دیدار نشناخت   بداغ دوری از دیدار بگداخت
بغیر از صبر بهبودی نبودش   پشیمان شد ولی سودی نبودش
هلاك عاشق از جانان جدا ئیست   بخصوص آنکه بعد از آشنا ئیست)
زتو هر لحظه ام از نوغمی زاد   مرا ای کاشکی مادر نمی زاد)
شب آمد عاشقان را پردهٔ راز   شب آمد بیدلان را غصه پرداز
توان بس کار درشبگیر کردن   که روزش کم توان تدبیر کردن
زلیخا چون غم شب بگذرانید   نه غم بل ماتم شب بگذرانید
بلا و محنت روز آمدش پیش   صد اندوه جگر سوز آمدش پیش
ز نعمتهای خوش هر لحظه چیزی   نهادی برکف محرم کنیزی
فرستادی بزندان سوی یوسف   که تا دیدی بجایش روی یوسف
چو آن محرم ز زندان آمدی باز   بدو صد عشقبازی کردی آغاز
گهی رو برکف پایش نهادی   گهی صد بوسه اش برچشم دادی
که این چشمیست کان رخسار دیدست   که این پاییست کانجاها رسیدست
اگر چشمش نیارم بوسه دادن   و یا رو برکف پایش نهادن
ببوسم باری آن چشمی که گاهی   کند در چشم زیبایش نگاهی
نهم رو برکف آن پای باری   که وقتی میکند سویش گذاری)
زما در هرکه دولتمند زاید   فروغ دولتش ظلمت زداید
به خارستان رود گلزار گردد   گل از وی نافهٔ تاتار گردد
چو ابر ابگذرد بر تشنه کشتی   شود از مقدمش خرم بهشتی
چو باد از در رود در تازه باغی   فروزد از رخ هر گل چراغی
بزندان گر در آید خرم وشاد   کند زندانیان را ازغم آزاد)
بلی آن را که ایزد برگزیند   بصدر عز معشوقی نشیند
ره اسباب بر رویش ببندد   رهین این و آنش کم پسندد
بدست غیر تاراجش نخواهد   بغیر خویش محتاجش نخواهد

نخواهد دست او در دامن کس   اسیر دام خویشش خواهد و بس)
سخن گز دوست آری شکرست آن   ولی گرخود بگوید خوشترست آن
چو از دلبر سخن شاید شنیدن   چرا از هر دهن باید شنیدن)
درین دیر کهن رسمیست دیرین   که بی تلخی نباشد عیش شیرین
بسا سختی که بیند لعل در سنگ   که خورشید درخشانش دهد رنگ)
چو یوسف گفت باوی ای زلیخا   فتاد ازپا زلیخا بی زلیخا
شراب بیخودی زد ازدلش جوش   برفت از لذت آوازش ازهوش
چو باز از بیخودی آمد بخود باز   حکایت کرد یوسف باوی آغاز
بگفتا کو جوانی و جمالت   بگفت ازدست شد دور ازوصالت
بگفتا چشم تو بی نور چونست   بگفت از بس که بی تو غرق خونست
بگفتا کو زر و سیمی که بودت   بفرق آن تاج دیهیمی که بودت
بگفت از حسن تو هر کس سخن راند   زوصفت برسر من گوهر افشاند
سر و زر را نثار پاش کردم   بگوهر پاشیش پاداش کردم
نهادم تاج حشمت برسر او   گرفتم افسر ازخاك دراو
بگفتا حاجت تو چیست امروز   ضمان حاجت تو کیست امروز
بگفت از حاجتم آرزده جانی   نخواهم جز تو حاجت را ضمانی)
بیا ای کام جان محرومیم بین   زظلم آسمان مظلومیم بین
بریدی ازمن و یادم نکردی   بدیداری زخود شادم نکردی
بیاران شیوهٔ یاری نه این بود   وفادارا وفاداری نه این بود
عجب خاری شکستی در دل من   که بیرون ناید الا از گل من
نه جائی راه رفتن کردهٔ ساز   کز انجا هیچ می ناید کسی باز
همان بهتر کز اینجا پرگشایم   بیك پرواز کردن سویت آیم
بیك جنبش ازان اندوه خانه   برحلتگاه یوسف شد روانه
ندید آنجا نشان زان گوهر پاك   بجز خرپشتهٔ از خاك نمناك
بران خرپشته آن خورشید پایه   بخاك انداخت خودرا همچو سایه
ز رخسار چو زر درزر گرفتش   زاشك لعل در گوهر گرفتش
گهی فرقش همی بوسید وگه پای   فغان میزد زدل کای وای من وای
تو زیر گل چو بیخ گل نهفته   بیا لا من چو شاخ گل شگفته
تو زیر خاك منزل کرده چون گنج   بروی خاك من ابر گهر سنج
فرو رفته تو همچون آب در خاك   به بیرون مانده من چون خار و خاشاك
خیالت موج خون بر خاك من زد   فراقت شعله در خاشاك من زد
زدی آتش بخاشاك وجودم   ازان پیچان دود برچرخ دودم
همی نالید وهردم سینه چاك   بصد حسرت همی مالید برخاك

چو درد حسرتش از حد برون شد
بچشمان خود انکشتان برآورد
بخاك وی فکند از کاسهٔ سر
چو باشد ازکل زوبت جدا چشم
بود رسم مصیبت بین مبهوت
چو آن مسکین زتابوتش جداماند
بخاکش روی خون آلود بنهاد
چه خوش کفت آن قدم فرسوده درعشق
که عشق انجاکه باشد کرم بازار
کفن برعاشق ازوی چاك باشد
خوش آن عاشق که درهران چنین مرد
فلك برخویش پیچان اژدهائیست
کرفتاریم در پیچ وخم او
نه بینی کس ازو زخمی نخورده
زظلمش هیچکس سالم نجست است
بهر اخترکز و روشن چراغیست
ترا باهرکه رو در آشنائیست
مبین دور سپهر ومهر کرمش
زشورش کس دمی بیغم نیفتاد
درین غمخانه بی غم چون زید کس
بکیتی در نشان خرمی نیست
دل ازاندیشهٔ شادی تهی کن
بداغ نامرادی شاد می باش
چو در بینش ترا چون نیست سیرت
بکی چشمانت در کوری وتنکی
زطبعت هر کزاین معنی نزادست
جهانرا کردهٔ برخویشتن تنك
ادیم خاك کفشی پافشارست
برآن کین کفش را ازپافشانی
بیفکن پردهٔ افلاك در پیش
برون از پرده نامحدود نوریست
درآن لمعه زهر امید کم شو
چو کم کشتی درو یابی رهائی

برسم خاکبوسی سرنکون شد
دو نرکس راز نرکستان برآورد
که نرکس کاشتن درخاك بهتر
چه کار آید درین بستانسرا چشم
سیه بادام افشاندن بتابوت
دو بادام سیه برخاك افشاند
بمسکینی زمین بوسید وجان داد
زهرسود وزیان آسوده درعشق
ندارد هیچ با آسودکی کار
اکر خود خفته زیرخاك باشد
بخلوتکاه جانان جان چنین برد)
پی آزارما زور آزمائیست
رهیدن چون توانیم ازدم او
زصدکس بربکی رحمی نکرده
کدامین سینه کان ظالم نخست است
نهاده بردل آزاده داغیست
قرار کارت آخر برجدائیست
که هیچ ازکین کذاری نیست شرمش
کران در عمرها ماتم نیفتاد
دل پژمرده خرم چون زید کس
وکر باشد نصیب آدمی نیست
دماغ ازفکر آزادی تهی کن
بفعل بندکی آزاد می باش
مکش سرمه مکر چشم بصیرت
چه سازی چاره ازچشم فرنکی
که انکس می برد انرا که دادست
نداری درجهان دیکر آهنك
درو صدکوه سختی ریکبارست
وکرنه خسته پا دره بمانی
مباش ازپردکی محروم ازین پیش
کزان هرلمعه خورشیدسروریست
بسان ذره درخورشید کم شو
زدرد فرقت وداغ جدائی

نامه بسلطان محمد خان فاتح قسطنطنیه

طاب ربالك ای نسیم شمال
نفس ازبوی یار مشکین کن
از خراسان به بند بار نیاز
چون رسیدی زراه راه بپرس
چهره بزخا کراه دربان سای
پیش شاه مجاهد غازی
کای ترا ذروهٔ علا مسند
اصل تو تا بآدم ارشمرند
خواست زیشان جهان فخر نخست
کم کسی برسریر جاه وجلال
مشکل حکمت ازکلام توحل
راه مشائیان زتو واضح
طبع پاك تراکه وقاد است
بردلت حکمت الهی تاخت
فکر تو زد سوی ریاضی رای
هست پیشت شریعت نبوی
معقل کفر ومعبد اصنام
حسن تدبیر تو بحرب وقتال
مقبلی برمراسم اشفاق
جمع در ذات تو برغم حسود
تا بود دورهٔ فلك ممکن
روش آن بوفق رأی توباد
ای معنبر نسیم نافه کشا
ورقی چند نظمهای غریب
باتو همراه می کنم زنهار
عرضه کن درحریم مجلس او
ارسل النمل من خلوص وداد
قائلا ذاك منتهی جهدی
ثم اوجز مخافة الابرام

قم ومر نحو کعبة الآمال
راه اخلاص رفتن آیین کن
راه بردار ملك روم انداز
بارکاه جلال وجاه بپرس
باجازت زمین ببوس درای
بکشا لب بنکته پردازی
ملك میراث توابا عن جد
همه مسند نشین وتاجورند
لیکن امروز فخر جملهٔ تست
چون توکرد اکتساب فضل وکمال
منطق تو بیان هر مجمل
نور اشراقیان زتو لایح
فهم حکمت طبیعی افتادست
که رخ ازظلمت ملاهی تافت
شد ریاضی ریاض خلد آرای
نبوی ازمساعی توقوی
شد زجهد تو قبة الاسلام
کرده قلع قلاع کفر وضلال
معرضی ازذمایم اخلاق
حکمت وعفت وشجاعت وجود
تابود نقطهٔ زمین ساکن
شرف این بخاك پای توباد
چو بپردازی ازدعا وثنا
لایق فهم هوشمند ادیب
زان غریبان به بزم شه یادآر
این محقر هدیهٔ وبکو
لسلیمان نصف رجل جراد
والهدایا بقدر من یهدی
واختتم بالسلام والاکرام

ازسلسلة الذهب

جامی

هیچ موجود نیست در عالم	که شناسد حقیقت آدم
داند آدم حقیقت همه چیز	عین حق را حقیقت همه نیز
بیند آن عین را بچشم عیان	کشته ظاهر بصورت اعیان
غیراو در جهان نبیند هیچ	آشکار ونهان نبیند هیچ
لیکن این دولتی نه آسانست	بلکه خاص خواص انسانست
جانب آن اشارتیست نهفت	آن امانت که حضرت حق کفت
بر سموات وارض وما فی البین	قد عرضنا الامانة فابین
لیس فی الکون کائنا من کان	کافل حملها سوی الانسان
غیر انسان کسش نکرد قبول	زانکه انسان ظلوم بود وجهول
ظلم اوانکه هستی خودرا	ساخت فانی بقای سرمدرا
جهل اوانکه هرچه جزحق بود	صورت آن زلوح دل بزدود
نیك ظلمی که عین معدلتست	نغز جهلی که مغز معرفتست
ای نکرده دل از علایق صاف	مزن از دانش حقایق لاف
زانکه در عالم خدا دانی	جهل علم است وعلم نادانی
حد انسان بمذهب عامه	حیوانیست مستوی القامه
پهن ناخن برهنه پوست زموی	بدوپا رهسپر بخانه وکوی
هرکرا بنکرند کین سانست	میبرندش کمان که انسانست
وانکه خودرا کمان برد زخواص	می فزاید برین معانی خاص
شیخ خود بین برد زنادانی	ظن که دارد کمال انسانی
که کند خانقاه وصومعه جای	واکشد پا زباغ وراغ وسرای
همه اسباب شیخی آماده	بنشیند بروی سجاده
ابلهی چند کرد او کردند	تابع کرد ورد او کردند
از خلایق مقدمش دارند	هرچه کوید مسلمش دارند
صد کرامت بنام او سازند	تا سلیمی بدامش اندازند
حفظ کرد است چند مسئلهٔ	در پی افکنده ازخران کلهٔ
سینه پرکینه دل پر از وسواس	کرده ضایع بکفت وکو انفاس
کشته مشعوف لایجوز ویجوز	مانده عاجز زکار دین چو عجوز
باچنین کاروبار کرده قیاس	خویشتن را که هست اکمل ناس
همچنین تابه درزی وجولاه	همه زین کونه اندروی براه
هرکسی رابخود کمان آنست	که همین اوست عین انسانست
لفظ انسان یکی ولی هرکس	زده ازوی بقدر خویش نفس

جامی

جنبش هرکسی رجای ویست	روی هرکس بفکر ورای ویست

ازمثنوی

مولانا جلال الدین رومی

بشنو ازنی چون حکایت میکند	از جداییها شکایت میکند
کز نیستان تامرا ببریده اند	ازنفیرم مرد وزن نالیده اند
سینه خواهم شرحه شرحه ازفراق	تابکویم شرح درد اشتیاق
هرکسی کودور ماند ازاصل خویش	بازجوید روزکار وصل خویش
من بهر جمعیتی نالان شدم	جفت بدحالان وخوش حالان شدم
هرکسی ازظن خود شد یار من	از درون من نجست اسرار من
سر من ازنالهٔ من دور نیست	لیك چشم وکوش را آن نور نیست
تن زجان وجان زتن مستور نیست	لیك کسرا دید جان دستور نیست
آتشست این بانك نای ونیست باد	هرکه این آتش ندارد نیست باد
آتش عشقست کاندر نی فتاد	جوشش عشقست اندر می فتاد
نی حریف هرکه ازیاری برید	پردهایش پردهای ما درید
همچونی زهری وتریاقی که دید	همچونی دمساز ومشتاقی که دید
نی حدیث راه پرخون میکند	قصه های عشق مجنون میکند
محرم این هوش جز بیهوش نیست	مرزبانرا مشتری جزکوش نیست
درغم ما روزها بیکاه شد	روزها باسوزها همراه شد
روزها کررفت کو رو باك نیست	تو بمان ای آنکه چون تو پاك نیست
هرکه جزماهی زآبش سیر شد	هرکه بیروزیست روزش دیر شد
درنیابد حال پخته هیچ خام	پس سخن کوتاه باید والسلام
بند بکسل باش آزاد ای پسر	چند باشی بند سیم وبند زر
کر بریزی بحررا در کوزهٔ	چند کنجد قسمت یکروزهٔ
کوزهٔ چشم حریصان پرنشد	تاصدف قانع نشد پردر نشد
هرکرا جامه زعشقی چاك شد	اوزحرص وعیب کلی پاك شد
شاد باش ای عشق خوش سودای ما	ای طبیب جمله علتهای ما
ای دوای نخوت وناموس ما	ای تو افلاطون وجالینوس ما
جسم خاك ازعشق برافلاك شد	کوه در رقص آمد وچالاك شد
عشق جان طور آمد عاشقا	طور مست وخر موسی صعقا
بالب دمساز خود کر جفتمی	همچونی من کفتنیها کفتمی
هرکه او ازهمزبانی شد جدا	بی زبان شد کرچه دارد صدنوا
چونکه کل رفت وکلستان در کذشت	نشنوی زان پس زبلبل سرکذشت
جمله معشوقست وعاشق پردهٔ	زنده معشوقست وعاشق مردهٔ

چون نباشد عشق را پروای او
اوچومرغی ماند بی پروای او
ملت عشق ازهمه دینها جداست
عاشقانرا مذهب وملت خداست
ازمحبت مرده زنده میشود
وز محبت شاه بنده میشود
آن خیالاتی که دام اولیاست
عکس مهرویان بستان خداست)
ماهمه مرغابیانیم ای غلام
بحر میداند زبان ما تمام
خلق مابرصورت خود کردحق
وصف ما از وصف او کیرد سبق
جسم مارو پوش ماشد درجهان
ماچو دریا زیر این که درنهان
کان قندم نیستان شکرم
هم زمن میروید ومن میخورم
من چوخورشیدم درون نورغرق
می‌نتانم کرد خویش ازنورفرق
متفرق شد آفتاب جانها
در درون روزن ابدانها
مؤمنان معدود ولیك ایمان یکی
جسمشان معدود ولیکن جان یکی
تفرقه در روح حیوانی بود
نفس واحد نفس انسانی بود
در نظر کاهست ای مغز وجود
اختلاف مؤمن وکبر ویهود
در معانی تجزیه وافراد نیست
وآنکه شد محجوب ابدان درشکیست
منبسط بودیم ویك جوهر همه
بی‌سروبی پابدیم آن سرهمه
یك کهربودیم همچون آفتاب
بی کره بودیم وصافی همچوآب
چون بصورت آمدآن نور سره
شد عدد چون سایهای کنکره
آمده اول باقلیم جماد
وزجمادی در نباتی اوفتاد
ازنباتی چون بحیوان اوفتاد
نامدش حال نباتی هیچ یاد
باز ازحیوان سوی انسانیش
میکشید آن خالقی که دانیش
همچنین اقلیم تا اقلیم رفت
تاشد اکنون عاقل ودانا وزفت
خویشتن نشناخت مسکین آدمی
از فزونی آمد وشد درکمی
ای خنك آن را که جان خود شناخت
اندرامن سرمدی قصری بساخت
هرکه محجو بست اوخود کودکست
مردآن باشد که بیرون ازشکست
کر بریش وخایه مرداستی کسی
هربزی را ریش ومو باید بسی
بس چو آهن کرچه تیره هیکلی
صیقلی کن صیقلی کن صیقلی
پنبهٔ وسواس کن بیرون زکوش
تابکوشت آید ازکردون خروش
پاك کن دوچشم را ازموی عیب
تابه بینی باغ وسروستان غیب
دفع کن ازمغز وازبینی زکام
تاکه ریح الله در آید درمشام
کرسیه کردی تونامه عمرخویش
توبه کن زانها که کردستی تو پیش
جمله ماضیها ازونیکو شوند
زهرپارینه ازو کردد چوقند
مرکب توبه عجایب مرکبست
برفلك تازد بیك لحظه زپست
چون برآرند ازپشیمانی انین
عرش لرزد ازانین مذنبین

کریه وزاری قوی سرمایه ایست
رحمت کلی قوی تر دایه ایست
تانکرید ابرکی خندد چمن
تانکرید طفل کی جوشد لبن
کرتوکل میکنی درکارکن
کشت کن پس تکیه برجبارکن
کافرم من کرزیان کرداست کس
درره ایمان وطاعت یك نفس
کرکران وکرشتابنده بود
عاقبت جوینده یابنده بود
همرهی راجوکه زویابی مدد
همدل وهمدرد وجویای احد
لیك هرکراه راهمره مدان
غافلان خفته را آکه مدان
هست تنهائی به از یاران بد
نیك باید چون نشیند بدشود
پیر را بکزین که بی پیر این سفر
هست بس پرآفت وخوف وخطر
هرکه درره بی قلاوزی رود
هردوروزه راه صدساله بود
دست پیر ازغائبان کوتاه نیست
دست اوجز قبضهٔ الله نیست
غائبانرا چون چنین خلعت دهند
حاضران ازغائبان لاشك بهند
چون کرفتی پیر هین تسلیم شو
همچوموسی زیر حکم خضررو
ای خنك آنکس که عیب خویش دید
هرکه عیبی کفت او برخود خرید
کارپاکانرا قیاس ازخود مکیر
کرچه ماند درنوشتن شیر وشیر
هرچه ازوی شادکردی درجهان
ازفراق او بیندیش آن زمان)
زآنچه کشتی شادبس کس شادشد
آخرازوی جست وهمچون بادشد
از توهم بجهد تودل بروی منه
پیش کوبجهد توخود ازوی بجه
ترك دنیا هرکه کرد اززهد خویش
بیش آید پیش اودنیا وبیش
هرکه ازدیدار برخوردار شد
این جهان درچشم اومردار شد
این جهان خودحبس جانهای شماست
هین رویدآن سوکه صحرای شماست
کین جهان چاهیست بس تاریك وتنك
هست بیرون عالمی بی بو ورنك
این جهان زندان ومازندانیان
حفره کن زندان وخودراوارهان
مال وزر سررا بود همچون کلاه
کل بود اوکزکله سازد پناه
آنکه زلف جعد رعنا باشدش
چون کلاهش رفت زیبا باشدش
بازکونه ای اسیر این جهان
نام خود کردی امیراین جهان
مراسیرانرا لقب کردند شاه
عکس چون کافور نام این سیاه
شه که او ازقصد حرص این حرام
میکنند اورا کدا کویند نام
شاه آن دان کوزشاهی فارغست
بی مه وخورشید نورش بازغست
تخته بنداست آنکه تختش خوانده
صدر پنداری وبردر ماندهٔ
نردبان خلق این ماومنیست
عاقبت زین نردبان افتاد نیست
هرکه بالاتر رود احمق تراست
استخوان او بتر خواهد شکست
آن خداوندی که دادندت عوام
باز بستانند ازتو همچو وام

مولانا

اشتهار خلق بند محکم است   درره این از بندآهن کی کم است
تا توانی بندهٔ سلطان مباش   زخم‌کش چون کوی وچون چوکان مباش
هرکه اندر عشق یابد بندکی   کفر باشد پیش او خر بندکی
دانه باشی مرغکانت برچنند   غنچه باشی کودکانت برکنند
صبر کن بافقر و بکذار از ملال   آنکه در فقراست عز ذوالجلال
کرتوخواهی ورنخواهی رزق تو   پیش تو آید دوان از عشق تو
هین توکل کن ملرزان پاودست   رزق تو بر تو ز تو عاشق تراست
آنکه او از آسمان باران دهد   هم تواند کوز رحمت نان دهد
سالها خوردی وکم نامد زخور   ترك مستقبل کن وماضی نکر
هین ازو خواهید نه از غیراو   آب دریم جو مجو درخشك جو
ور بخواهی از دکر هم اودهد   بر کف میلش سخاهم اونهد
پس چه عرضه میکنی ای بدکهر   احتیاج خود به محتاج دکر)
ای دریغا کرترا کنجا بدی   تا زجانم شرح دلی پیدا شدی
کین سخن شیرست درپستان جان   بی کشنده خوش نمی کردد روان
مستمع چون تشنه وجوینده شد   واعظ ارمرده شود کوینده شد
چونکه نامحرم درآید از درم   پرده در پنهان شوند اهل حرم
چونکه زاغان خیمه بربهمن زدند   بلبلان خامش شدند وتن زدند
عارفان کزجام حق نوشیده اند   رازها دانسته وپوشیده اند
هرکرا اسرار کار آموختند   مهر کردند ودهانش دوختند
کوش آنکس نوشد اسرار جلال   کوچوسوسن صدزبان افتادلال
تانکوید سر سلطان را بکس   تا نریزد قند را پیش مکس
درخور دریا نشد جز مرغ آب   فهم کن والله اعلم بالصواب)
حق پدیداست ازمیان دیکران   همچوماه اندر میان اختران
دوسر انکشت بر دو چشم نه   هیچ بینی درجهان انصاف ده
کرنه بینی این جهان معدوم نیست   عیب جز انکشت نفس شوم نیست
تو ز چشم انکشت را بردار هین   وانکهانی هرچه میخواهی به‌بین
کر بجهل آئیم آن زندان اوست   ور بعلم آئیم آن ایوان اوست
ور بخواب آئیم مستان ویم   ور به بیداری بدستان ویم
ور بکرئیم ابر پر زرق ویم   ور بخندیم آن زمان برق ویم
ور بخشم وجنك عکس قهراوست   ور بصلح وعذر عکس مهراوست
ماکئیم اندر جهان پیچ پیچ   چون الف اوخود ندارد هیچ هیچ
پیش چشمت داشتی شیشه کبود   زان سبب عالم کبودت می نمود
کرنه کوری این کبودی دان زخویش   خویشرا بدکومکو کسرا تو بیش

مولانا

آفتاب آمد دلیل آفتاب   کردلیلت باید ازوی رومتاب
ماهمه شیران ولی شیر علم   جمله شان ازباد باشد دمبدم
جمله سان پیداست ناپیداست باد   آنك ناپیداست هرکز کم مباد)
این جهان کوهست وفعل ماصدا   سوی ما آید صداهارا ندا
کرضعیفی درزمین خواهد امان   غلغل افتد درسپاه آسمان
کربکرید آسمان کریان شود   وربنالد چرخ یارب خوان شود
تادل مرد خدا نامد بدرد   هیچ قومی را خدا رسوا نکرد
چون قضا بیرون کنداز چرخ سر   زیرکان کردند جمله کور وکر
چون قضا آید طبیب ابله شود   وان دوا درنفع هم مکره شود
ازقضا سرکنجبین صفرا فزود   روغن بادام خشکی می نمود
ازهلیله قبض شد اطلاق رفت   آب آتشرا مدد شد همچونفت
چرخ کردانرا قضا کره کند   صد عطارد را قضا ابله کند
برقضا کم نه بهانه ای جوان   جرم خودرا چون نهی بردیکران
کردخود برکرد وجرم خود به‌بین   جنبش ازخود دان وازسایه مبین
فعل توکوز آید از جان وتنت   همچو فرزندت بکیرد دامنت)

حکایه

وله

آن کری را کفت افزون مایهٔ   که ترا رنجور شد همسایهٔ
کفت باخود کرکه باکوش کران   من چه دریابم زکفت آن جوان
خاصه رنجور وضعیف آوازشد   لیك باید رفت انجا نیست بد
چون به بینم کان لبش جنبان شود   من قیاسی کیرم آن را هم زخود
چون بکویم چونی ای محنت کشم   او بخواهد کفت نیکم یاخوشم
من بکویم شکرچه خوردی ابا   او بکوید شربتی یاماش با
من بکویم نوش بادت کیست آن   ازطبیبان پیش توکوید فلان
من بکویم که مبارك پاست او   چونکه اوآمد شود کارت نکو
پای اورا آزموده‌ستیم ما   هرکجا شد میشود حاجت روا
این جوابات قیاسی راست کرد   عکس آن واقع شدای آزادمرد
اودرآمد پیش رنجور ونشست   برسراو خوش همی مالید دست
کفت چونی کفت مردم کفت شکر   شد ازین رنجور پرآزار ونکر
کین چه شکراست اومکر باما بداست   کو قیاسی کرد وآن کژ امداست
بعدازان کفتش چه خوردی کفت زهر   کفت نوشت بادوافزون کشت قهر
بعد ازان کفت ازطبیبان کیست او   که همی آید بچاره پیش تو
کفت عزرائیل می آید برو   کفت پایش بس مبارك شاد شو

مولانا

کر برون آمد بکفت اوشاد مان
شکر کش کردم مراعات این زمان
کفت رنجور این عدوجان ماست
ما ندانستیم کوکان جفاست)
آن یکی نحوی بکشتی درنشست
رو بکشتیبان نهاد آن خود پرست
کفت هیچ از نحو خواندی کفت لا
کفت نصف عمر توشد درهبا
دل شکسته کشت کشتیبان زتاب
لیك آندم کشت خامش از جواب
باد کشتی را بغرقابی فکند
کفت کشتیبان بآن نحوی بلند
هیچ دانی آشنا کردن بکو
کفت نه ای خوش جواب خوبرو
کفت کلی عمرت ای نحوی فناست
زانکه کشتی کرد این غرقا بهاست»
عمر همچون جوی نونو میرسد
مستمری می نماید درجسد
آن زتیزی مستمر شکل آمدست
چون شرر کش تیز جنبانی بدست
شاخ آتش را بجنبانی بساز
در نظر آتش نماید بس دراز
این درازی مدت از تیزی صنع
می نماید سرعت انکیزی صنع»
اختران اند ازورای اختران
کاحتراق ونحس نبود اندران
ساران در آسمان های دکر
غیر این هفت آسمان مستتر »
مرغ پرنارسته چون پران شود
لقمهٔ هرکربهٔ دران شود »
بچه میلرزد ازان نیش حجام
مادر مشفق دران غم شادکام»
کر توسنك صخره ومرمر شوی
چون بصاحبدل رسی کوهر شوی»
آنچه از دریا بدریا میرود
از هم انجا کامد انجا میرود »
خوی شاهان در رعیت جا کند
چرخ اخضر خاکرا خضرا کند»
تن چو مادر طفل جانرا حامله
مرك درد زادنست وزلزله »
چون دهد قاضی بدل رشوت قرار
کی شناسد ظالم از مظلوم زار »
کر بصورت آدمی انسان بدی
احمد وبوجهل خودیکسان بدی»
نور حق را نیست ضدی در وجود
تابضد اورا توان پیدا نمود »
دشمن ارچه دوستانه کویدت
دام دان کرچه زدانه کویدت »
«دربیست ودشمن اندرخانه بود »
« سیل چون آمدبدریا بحر کشت »
«صدهزاران سال ویك ساعت یکیست »
« عاشق آینه باشد روی خوب »

تمثیل

جلال الدین جعفر فراهانی

بزرکری داشت یکی تازه باغ
لاله درخشنده درو چون چراغ
سرو وکل وبید بهم برشده
نارو به وسیب بهم درشده
نرکس سرمست بطرف چمن
عربده کن یاسمن ویاسمن
برسر هرشاخ سرایندهٔ
هوش بری عقل ربایندهٔ
صاحب بستان چو یکی زنده پیل
ازهوس اندر بغل آورده بیل

جمال

اب روان کرده بهر کوشهٔ
توشهٔ جان داده زهر خوشهٔ
کرد کذر برطرف میوه دار
دید یکی مرغك دیوانه واز
چنکل ومنقار کشیده دراز
هرچه همی دید همی کرد باز
میزد ومیکرد برو ریشخند
پخته ونابخته همی می افکند
بزرکر ازکینه چنان برفروخت
کاتش چشمش همه عالم بسوخت
دانه بکسترد وتله برنهاد
مرغك غافل بتله درفتاد
مرد چو دیوی زکمینکه بجست
زد دوسه کام وبسرش درنشست
دام برافکند وبرآهیخت تیغ
تا ببرد کردن او بی دریغ
مرغك بیچاره بنالید زار
کفت جوان مرد بجان زینهار
بادچه افکندهٔ اندر بروت
قوتی ازمن نفزاید نه قوت
دست زخون ریختن من بدار
تاسه نصیحت دهمت یادکار
پند نخست آنکه محال سخن
هرکه بکوید بتو باور مکن
پند دوم آنکه زغم درکذر
مال چو از دست شدت غم مخور
پند سیوم آنکه مریز آب روی
در پی چیزی که نیابی مپوی
کوش کن ارزان که نترسی زرنج
این سه نصیحت که بهست ازسه کنج
مرد جهان بین کرم آباد کرد
وز پی آزادیش آزاد کرد
مرغك دانا زکف باغبان
جست چوتیری که جهد ازکمان
برسر شاخی شد وآواز کرد
دردل آن مرد دکر ساز کرد
کفت چه دانی که زدستت چه شد
یاچه شاهی که حریفت که بد
برصفت خایهٔ بط کوهری
درشکمم بود به از کشوری
بخت نبودت که بدست آوری
درهمهٔ عمر ازان برخوری
مرد پشیمان شد از آزادیش
غصه وغم کشت همه شادیش
بازدر آمد بفسون وفریب
درهوس مال شده ناشکیب
کفت بمرغ ازسراین درکذر
صحبت توبه زهزاران کهر
مونس من باش ودلارام من
تازه کن ازوصل خود ایام من
تاچو دل ودیده نکو دارمت
کرخوریم خون که نیازارمت
مرغ بخندید ودرآمد براز
کفت زهی ابله نیرنك ساز
تانشنیده بدی احوال مال
خون مرا داشته بودی حلال
چونکه شنیدی خبر مال من
درکف توچون بود احوال من
شرط نکرده بدم ای کینه جو
باتوکه چیزی که نیابی مپوی
ازچه شدی طالب پیوند من
زود فراموش شدت پند من
هم نبرد خایهٔ بط بی شکی
درشکم کوچك کنجشککی
مرغ که از بیضه نه افزون بود
درشکمش بیضه بکوچون بود

جمال

این نه محالست که شد باورت / هوش وخرد نیست مگر باورت
مال که خودنیست اگرنیز هست / غم چه خوری چونکه برفت زدست
تا نشوی بزرگر آسا جلال / غم نخوری درطلب ملك ومال

تمثیل

جنتی اصفهانی

شبی بازی ببازی گفت در دشت / که تا کی کوه وصحرا میتوان گشت
بیا تا سوی شهر آریم پرواز / که باشهزادگان باشیم دمساز
بشبها شمع کافوری گدازیم / بروزان باشهان نخجیر بازیم
جوابش داد آن بازنکورای / که ای نادان دون همت سراپای
تمام عمر اگر در کوهساران / جفای برف بینی جور باران
کشی درهرنفس صدگونه خاری / زچنگال عقابان شکاری
بسی بهترکه در تخت زراندود / دمی محکوم حکم دیگری بود

از زاد المسافرین

امیرحسینی

آه این چه زانه می زنم من / عمریست که جان همی کنم من
از خویشتنم خبر نیامد / جزیك دم سرد برنیامد
بسیار دویدم ازچپ وراست / حاصل نشد آنکه دل همی خواست
صدبار قدم زدم بهر کوی / ازخاك درش نیافتم بوی
هرطائفه را بیازمودم / که پیر وگهی مرید بودم
درصومعها بزرق وطامات / رفتم به بهانهٔ مناجات
عمری بدر نیاز بودم / درروزه ودرنماز بودم
درمدرسها زبهر تأویل / مشغول شدم بسی بتحصیل
بسیار شبم بروز پیوست / جز باد هوا نبود در دست
باهرکه دلم زد این نفس را / آسوده ندید هیچکس را
کس را بحقیقتش گذر نیست / وزرفتن وآمدن خبر نیست
ماهیچ کسان بهیچ کاریم / وزهیچ کیم اگر شماریم
چون هیچ نه ایم پس برین هیچ / این واقعه چیست هیچ درهیچ
گویند عنان خود چه تابی / گم شوکه چوگم شوی بیابی
این نکته نمود ناصوابم / چون گم شدم آنگهی چه یابم
یابنده اگر کسی دگرجاست / ازگم شدنم پس اوچه میخواست
خود را چونیافتم درین راه / نایافته راچه گم کنم آه
نایافته راکسی چه جوید / گم گشته زیافتن چه گوید
آخر همه را بهم زدم من / سرگشته زدوری خودم من

امیرحسینی

تاکی طلبم درین تن اورا / آن چیست که گم کنم من اورا
گرهیچ شوم من ازخود آگاه / خود را بدر افکنم ازین راه
بی من اگراو رهی نمودی / این محنت دوریم نبودی
ازبهر تصورره دور / بودم همه عمر خویش مغرور
چون ذره بسی بسر دویدم / جزسایهٔ خویشتن ندیدم
درحسرت آنکه نور بینم / افتاده چوسایه برزمینم
بااین تك وپویم ازپس وپیش / پس مانده ترم زسایهٔ خویش
ازمحنت خویش اشك ریزان / چون سایهٔ خودزخود گریزان
نزدیکی اومرا کند دور / باسایه بهم نمی شود نور
خود بر سر خود چوسایبانم / محروم زعکس نور ازانم
این پرده چو بی خیالبازاست / هرنقش که میکشم مجاز است
من خود همه تن خیال گشتم / وزپردهٔ خویش در گذشتم
خود را بخیال پای بندم / باشد که بپرده در کشندم
درپرده خیال خویش دیدم / گفتم بحقیقتی رسیدم
آن بخیهٔ منفتاده بر روی / وان پرده دریده شد درین کوی
دل نقش رخش ندیده بنگاشت / یعنی بخیال دل توان داشت
ازخانه برون دوید سرمست / دستارچهٔ خیال در دست
سرگشته شد وبسر درافتاد / دستارچه را بباد بر داد
تحقیق نشد مجاز هم رفت / این نیز نماند وآن قدم رفت
بوداست خری که دم نبودش / روزی غم بی دمی فزودش
ازهرطرفی قدم همی زد / دم میطلبید ودمی نمی زد
ناگه نه زراه اختیاری / بگذشت میان کشتزاری
دهقان مگرش زگوشهٔ دید / برجست وازو دوگوش ببرید
بیچاره خرآرزوی دم کرد / نایافته دم دوگوش گم کرد
آنکس که زخود برون نهد گام / اینست سزای او سرانجام
هان ای دل گم شده کجائی / کزخود نفسی بخود نیائی
میسوز تراهمین تمامست / سوداچه پزی که کار خامست
آنکس که زدید نست نومید / گرمیست نصیب اوزخورشید
میسوزم وزهرهٔ نفس نیست / درمان چه کنم که دسترس نیست
این سوخته چند کاهد آخر / ازسوختنم چه خواهد آخر
هردم غمش آتشی فروزد / تاسوخته رادوباره سوزد
میسوزم وباز میگذارم / سوزد بترم اگر نسازم
ازآتش اونشان ندارم / جز سوزدلی نهان ندارم

امیرحسینی

آتش چونه بینم ازچپ وراست
این دود ندانم از کجا خاست
چون هیچ ندیده ام بجز دود
این سوختنم کجا کند سود)
این طرفه حکایتست بنکر
روزی زقضا مکر سکندر
میرفت وهمه سپاه با او
وان حشمت ومال وجاه با او
تاکه بخرابهٔ کذر کرد
پیری زخرابه سربدر کرد
پیری نه که آفتاب پرنور
درچشم سکندر آمد از دور
پرسید که این چه شاید آخر
وان کیست که می نماید آخر
در کوشهٔ این مغاك دلکیر
بیهوده نباشد این چنین پیر
چون راند بدان مغاك چون کور
پیرازسروقت خود نشد دور
چون بازنکرد سوی او چشم
پرسید سکندرش بصد خشم
کفت ای شده غول این کذرکاه
غافل چه نشستهٔ درین راه
بهرچه نکردی احترامم
آخر نه سکندر است نامم
دانی که منم بتخت فیروز
پشت همه روی عالم امروز
دریا دل وآفتاب رایم
فرق فلکست زیر پایم
پیر از سروقت بانك برزد
کفت این همه نیم جو نیرزد
نه پشت ونه روی عالمی تو
یکدانه زکشت عالمی تو
دوران فلك که بی شمار است
هرساعت چون تو صد هزاراست
نه غول ونه غافلم درین کوی
هشیارتر از توام بصد روی
ازروز پسین چو آکهم من
چون منتظران برین رهم من
غافل توئی کز برای پیشی
مغرور دو روزه عمر خویشی
بامن چه برابری کنی تو
چون بندهٔ بندهٔ من تو
دو بندهٔ من که حرص وآزند
برتو همه روز سرفرازند
کریان شد ازین سخن سکندر
بفکند کلاه شاهی از سر
از خجلت خود نفیر می زد
سر بر کف پای پیر می زد
پیر از سرحال ره نمودش
کاندر همه عمر بار بودش

از طلع الانوار

خسرودهلوی

آدمی آنست که دروی دلیست
ورنه علف خانهٔ آب وکلیست
دل نه همین قطرهٔ خونست وبس
کز خور وآشام برآرد نفس
دل اکراین مهرهٔ آب وکلاست
خرهم از اقبال تو صاحبدلست
لیك دل آن شد که هوائی دروست
وزطرفی بوی وفائی دروست
زنده بجان خود همه حیوان بود
زنده بدل باش که عمر آن بود
زندکیٔ حو زدل درد ناك
زندکی کالبدی جست خاك

خسرودهلوی

شوق نه در آب وکل وقالبست
مست نکردد خم اکر تالبست
سیخ کجا داند حال کباب
شیشهچه آکاه زبوی کلاب
غمزده بهدل که غم اندوز نیست
سوخته بهدل که در وسوز نیست
سردی دل مردکی دل بود
خون چو بتن سرد شود کل شود
کرچه دهان لقمه زانکشت خواست
ذوق دهانراست نه انکشت راست
کفچه زدیك ارچه که حلواکش است
چاشنی ازاست که حلواجش است
خون دل سوختکان باشد آب
کریه کند برسر آتش کباب)
دوستی باید ازان کونه جست
کان ابد الدهر بماند درست
هر که حق صحبت یاران شناخت
عمرجز اندر ره ایشان نباخت
باکه ومه صحبت ازینسان کزین
کزتو خرد مند شود همنشین
همدمی کس نه درازست امید
هم چو خضابست بموی سفید
میل کسی کن که وفایت کند
جان سپر تیر بلایت کند
جان که ازو به بجهان یارنیست
هیچ نیرزد چو وفا دار نیست
یار توان یافت بکیتی بسی
لیك وفادار نیابی کسی
سك که وفائی برپانیستش
زآدمیٔ به که وفانیستش)
زاده که او صاحب پیشانیست
درهمه جا عزتش ارزا نیست
مرد زند ازخلفان بانك کوس
تاج خروسست زخون خروس
یکشب روشن زبسی سلخ به
یك برشیرین زد وصد تلخ به
سك بچه پیش آرد وشیر اندکی
این زیکیده بود آن دو یکی
تیره بود دودهٔ دامن تران
نور بود زادهٔ نور آوران)
ای زجفا کرده دل خلق ریش
پیشهٔ آزار کرفته به پیش
بی بجفا بار بهی بسته اند
مشت زنان مشتبهی بسته اند
هر که بره بهر کسی چاه کند
ازپی خود زیر زمین راه کند
کشته شود زود عقاب دلیر
دبرزید مرغ کم آزار دیر)
پیر شدی پیشهٔ پیران پذیر
زشت بود لعب جوانان ز پیر
وانکه جوان پیر به تزویر کشت
طفل بود کرچه بود پیر کشت
عمرچو از حیله نخواهد فزود
سبلت رنکین بتکلف چه سود)
باده باندازه بود خوشکوار
بیش خوری بیشتر آرد خمار
لقمهٔ طرار که مستی فزاست
مستی سهلست خمارش بلاست
باغ چه بینی که بهاریش نیست
هیچ کلی نیست که خاریش نیست
شادی عالم که سراسر غمست
آنکه بود شاد بعالم کمست)
چشم هنربین بود ازعیب پاك
بی هنر ارعیب کند زوجه پاك
عیب هنرمند که جوید خسی
آینه را پشت نه بیند کسی

دیدهٔ انصاف که بینا بود
در شمرد گرچه که مینابود

وانک ندارد دل رحمت پذیر
تهمت پشمینه نهد بر حریر

رسم بزرگان بود انصاف کار
کار خسان نیست بجز خار خار

گرچه که باشد زمخالف بسی
خیزد از انصاف هم آخر کسی

ای که نظر سوی هنر نیستت
عیب زخود کن که نظر نیستت

در پی هر دیده پی دید نیست
گردن خر درخور تعویذ نیست

از خسرو وشیرین

له و

چو پیران پختگی کن گاه خامی
که نیکست از جوانان نیکنامی

جوان دیوانه باشد از همه روی
ز دیوانه بتر پیر جوان خوی

اگر خواهی نکو باشی نکو باش
همیشه راست کار و راست گو باش

مترس از تهمتی گت راست کار است
که مرد از راستکاری رستگار است

گریزان باش از آن کژ باز بدکیش
که باشد راست دیدار و بداندیش

بگیتی بایدت خورشید روئی
چو صبح آخرین کن راست گوئی

نخستین صبح کاخر بی فروغست
سیه روئیش پاداش دروغست

کسی کورا هوس در جمع مالست
نشان راستی در وی محالست

بصدق آنکس تواند راست بودن
که بتواند زحرص آزاد بودن

امل را ره مده پیرامن دل
بنه نقد رضا در دامن دل

گرت خوردی و پوشی هست برجای
زیادت ترمنه بیرون زد ر پای

گرت درخانه باشد نانی از جو
میفت از بهر گندم در تک ودو

بنانی صبر کردن پادشائیست
دویدن در پی گنجی گدائیست

چو باکم سازی وافزون نخواهی
علم بر بام دولت زن که شاهی

مباش از بهر تاج و تخت محتاج
زمین را تخت دان وآسمان تاج

گرت دندان بهم بندد به پرهیز
بمال مرد مان دندان مکن تیز

بکش پیش همه بی مزد خوانی
مخواه از خوان کس بی مزد نانی

می از جام کسان در کام کردن
لوندی را حریفی نام کردن

بجام دیگران سبلت مکن شست
شراب لعل تو خونابهٔ تست

ورت گردد بزرگی نعمت اندوز
بخدمت دام آن نعمت همی توز

نه کمتر زان سگی کز مهربانی
کند بر منعم خود پاسبانی

درت را قفل بر درویش کن سست
توانگر خود نه محتاج در تست

چنان هم خویش را مکرم مکن نام
که از سرمایه داری دست پروام

کسی کو وام شیرین شد شمارش
همیشه تلخ باشد روز کارش

نمی گویم که گر بدهی فرج نیست
گرت باشد بده ورنه حرج نیست

بحاجت هیچ در دنیا مجو چیز
وگر ناجسته یابی رد مکن نیز

چو گردد ابر دولت بر تو در بار
فروتن باش هم چون شاخ پر بار

به هستی به که خدمتکار باشی
که خود در نیستی ناچار باشی)

مبادا هیچ کس را تنگی حال
که سایه نیز بگریزد ز دنبال

بها چندان بود گل را بگلزار
که باشد بر سوادش برگ بسیار

چو خالی شد زسیم وزر کنارش
بروی خاک بگذارند خوارش

چو بی برگ وخزان شد گلبن باغ
نه بلبل بر سرش بینی ونه زاغ)

نه پاینده است بر مردم جوانی
نه کس را اعتماد زندگانی

گل از بوی ارچه باشد نافهٔ مشک
چو شد پژمرده خاشاکی بود خشک)

چه فرخ روزگاری باشد آن روز
که گردد همنشین دو یار دلسوز

مراد وخوشدلی و کامرانی
نشاط وعیش وشادی وجوانی

کسی را کین همه یکجا بدست
گر از دولت بنازد جای آن هست

مراد از زندگانی کامرانیست
چو آن نبود چه جای زندگانیست

بشادی نوش اگر سرمایه داری
بقا چنداست کاندر غم گذاری

زمان چون رفت و دیگر یافت نتوان
عنان زندگانی تافت نتوان

زسال رفته نتوان یافتن روز
نه وی را باز گردانیدن امروز

چو باقی نیست کس در گردش دهر
خوش آن کز شادمانی باشدش بهر

خوریم امروز آب با صفا را
که فردا خاک خواهد خورد ما را

گرت نقدیست امروزش بخور خوش
مشو زاندیشهٔ فردا مشوش

بسا کس کاندهٔ فردا کشیدند
که وی مردند وفردا را ندیدند

پس آن بهتر درین دهروزه بنیاد
که هم باشی بروی دوستان شاد)

چو طبع مرد از غیرت بود دور
زنا محرم نماند خانه مستور

کشد یک ماده را ده خوک در زیر
نه باشد ماده شیری را دو نر شیر

نداند مرد آیین خروسان
که تنها داشت نتواند عروسان

مرنج از یار اگر در وی وفا نیست
کم از خوبان وفا جستن روا نیست

وگر با کس وفایش بیش دیدی
مکافات جفای خویش دیدی

چو تو خوردی زخوان دیگران چیز
نشیند دیگری بر خوان تو نیز

کند هر کس بقدر عقل خود کار
چه داند کس نهایت را نمودار

هم اول گر توان دیدن بد خویش
نیاید هیچ کس را روز بد پیش

بچاه افتادن مردم ز کوریست
وگر بیناقتد خود آن ستوریست

گذشته خود گذشت از بود ونابود
پشیمانی نمی دارد کنون سود)

بلی اینست رسم آدمی زاد
که دور افتاده را دیر آورد یاد

خداوندان که قدر بنده دانند — غلامان را چنین بیرون نرانند
غلامی کو کهن پیوند باشد — نه بنده بلکه خویشاوند باشد
گل ار در نازکی از سرو کم نیست — ولیکن در وفا ثابت قدم نیست
بتان را گرچه باشد یار بسیار — بود بسیار فرق از یار تا یار
نصیبم گر ز تو نامهربانیست — نه از تو کز قضای آسمانیست
گرفتم خود که ای سرو خرامان — نگیرد صحبت دیرینه دامان
مشو غره چنان نیز از جوانی — که قدر هر جوانی را ندانی
جوانمردان چو پیش آرند خوانی — سگی را نیز بخشند استخوانی
سر خود ز آستانت دور دارم — ترا از کار خود معذور دارم
شوم راضی بدل از بی نصیبی — بمیرم چون غریبان در غریبی
ز مشتاقان چه چاره سیم تن را — فراوان مرغ باشد یك چمن را
اگر بر من تو صد یاری بگیری — یکی زان صد منم گر در پذیری
من از خاك درت بردم گرانی — گرم خوانی ورم رانی تو دانی)
فرستادی بسوی من نهانی — سوادی همچو آب زندگانی
نه نامه کز فرح حرز یمان بود — که تعویذ دل و آرام جان بود
چو دیدم بر سرش اسم مبارك — کهش بر دیده سودم که بتارك
بهر حرفی خرد کامی دگر یافت — بهر خط خاطر آرامی دگر یافت
دران پرسش که با یار کهن بود — فراوان ز آرزومندی سخن بود
ز سر تا پای آن فرخنده تحریر — نبود از مرد میها هیچ تقصیر
ازان یادی که آمد در دل شاه — ز شادی جان نهادم بر سر راه
شدم زان گونه با دولت هم آغوش — که خود را کردم از دولب فراموش
که باشد این پرستار کمینه — که یادش بگذرد شه را بسینه
کنیز اویم ار دارد عزیزم — وگر خوارم گذارد هم کنیزم
شدم بر هرچه فرماید یگانه — شفاعت کیست کاید در میانه
چو بیرون داد شاه از دل دم خویش — کنون من هم برون ریزم غم خویش
امید از دوستی مارا چنان بود — که خواهم با تو دایم هم عنان بود
ز آمیزش که دارد نور با نور — نخواهی بودن از من یکزمان دور
گمان کی بود کافتد خار خاری — بچشم دوستی آید غباری
یقین شد کان وفا و مهربانی — فریبی بود بهر من زبانی
وگرنه بر کس این تهمت توان بست — که خود می نوشی و گوئی حرامست
تو از پیمان من بیرون نهی گام — مرا بر عکس بی پیمان نهی نام
چه پنداری تو ای نامهربان دوست — که بی مهرم چو تو من نیز در پوست
من آن یارم که تا مهرت گزیدم — بجز تو در خیالت هم ندیدم

تو میدانی که مردم زا همین خوست — که دارد دوستدار خویش را دوست
چرا خود پس بود داغ جدائی — تو ریشم را نمك دیگر چه سائی
اگر ماریست اندر فرجهٔ سنگ — وگر موریست اندر رخنهٔ تنگ
اگر در گرد کهساران پلنگست — وگر در گردش دریا نهنگست
وگر مرغیست اندر لاله زاری — وگر هست آهوئی در مرغزاری
ز هر جنس آنك حیوان نام دارد — همه با جنس خویش آرام دارد
نه یکدم ز آشنائی در فراقند — نه یك ساعت ز جفت خویش طاقند
ندانم تا به تنها نام من چیست — که می باید بدینسان بی کسم زیست
کسی همدم بجز آهم نباشد — کسی جز سایه همراهم نباشد
روانم خون ز مژگان شاخ در شاخ — نه در دهلیزم آسایش نه در کاخ
تو شب در خواب و من ز آه جگرگاه — بسان شمع سوزم تا سحرگاه
بلی رسمیست شاهان را که تا روز — شه اندر خواب باشد شمع در سوز
بزاری چند سوزم چون چراغت — بکش تا وارهم آخر زداغت)
چو بشنید این سخن فرهاد دلتنگ — فتاد از بیخودی چون شیشه بر سنگ
بچهره خون بمژگان خاك میرفت — میان خاك و خون افتاد و میگفت
که دیدی بخت بی سامان چه کردی — بدردم کشتی و درمان چه کردی
اگر می ریزی این خون بهر یاری — هم اندر زیر پایش ریز باری
بمردن بود در پایش گمانم — نه آن کو میرد و من زنده مانم
کنون ان دوست کاندر خاك خواریست — من ار مانم نه شرط دوستداریست
چو از عالم برون رفت آنك یارست — مرا بی یار با عالم چه کارست
چو جان با جان درآمیزد بهم شاد — در آمیزی بخاکش خاکم ای باد
همی گفت این و روزش را شب آمد — بتلخی جان شیرین بر لب آمد
دهانش تلخ و شیرین در دهان بود — مگر کش واپسین شربت همان بود
بشیرین گفتنش از دیده خون رفت — که با شیرین لبان جانش برون رفت
چنین خود دارد این چرخ جفا کوش — که نارد کام دل کس را در آغوش
نماید تشنگان را شربت از جام — ولی در خاك ریزد گاه آشام
خیال خواب شد گیتی بفرسنگ — که بنماید ولی ناید فرا چنگ
شعاع خور نشاید زر گرفتن — چو نتوان از زمینش بر گرفتن
رها کن خاك را در ظلمت خاك — روان کن پاك را در عالم پاك
همائی داری از پیروزه کهسار — مدارش چون غلیواژی بمردار
گرت صد زیب و زیور در وجودست — تن آسایدا زان جان را چه سودست
در آن عالم که جان را کارسازیست — نیاز مرد تاج بی نیازیست
مترس از مرگ ارت جان بی نیازاست — که بعد از مردنت عمری درازاست

خرد مند آن بود کز کاردانی
غم مردن خورد در زندگانی)

بحالی زیر پایش دیده غمناک
بکوئی آسمان را قصهٔ خاک

که مارفتیم باجانی پر امید
ترا جان تازه باد وعمر جاوید

مرا کر باسر آمد زندگانی
ترا هر روز نو بادا جوانی

وکر من شربتی خوردم جکرجوش
ترا بادا شراب خوشدلی نوش

چو بنشینی بروی دوستان شاد
فرامش کشتکان را هم کنی یاد

چو آئی برسر خاکم خرامان
غبارم را نیفشانی ز دامان

مبین خوار ارشدم خاک زمین سود
که روزی آخر این خاک آدمی بود

مرا ازیاری شیرین مکن خوار
که من هم روزی آخر بودمت یار

کلی بودم اکر نسرین نبودم
شکر بودم اکر شیرین نبودم

توخوش بادوست خفت ای یارچالاک
که من باخویش خواهم خفت درخاک

ازین پس کز جدائی تاب بینم
جمال یکدکر در خواب بینم

درین کفتن مژه برهم غنودش
درآمد خواب مرک ودر ربودش

کسی کو بیشتر کرد زغمش جوش
ز خاطر بیشتر کردش فراموش

همیشه عادت مردم چنین است
دلش سنکین وقالب کوشتین است

همه کس باهزاران بیقراری
کنند برمردهٔ خود اشکباری

چودر خاکش نهد بیکار کردد
همان ساعت فرامش کار کردد

درآن دم کادمی راکل سرشتند
زغفلت نکتهٔ بروی نوشتند

کران غفلت نبودی سینه را برک
ز بیم مرک بودی هرزمان مرک

کسی زین زخم که ایمن فتاد است
که یامرد انکسی یاخود نزاد است

کسی کز مرک نبود جانش آزاد
چرا کردد بمرک دیکران شاد)

نکو را نیک وبد را بدشمار است
بپاداش عمل کیتی بکار است

اکر بنیاد تو بر نیک جو نیست
مکافات نکوئی هم نکو نیست

ور ازخود خوی بدرا ساز یابی
جواب خودهم ازخود باز یابی

درین کنبد به نیکی برکش آواز
که کنبدهرچه کوئی کویدت باز

یکی را ده صدا یابی درین راه
که بالا کنبد است و زیر آن چاه

درخت زهر هرجا کاشت نتوان
جوکاری زوشکر برداشت نتوان

چوچشم مردمان بخراشی ازخار
خراش خویش را هم چشم میدار

برآید جانستان را جان بتاوان
عقاب اندک زید کرکس فراوان

بود سوزن به از تیغ برنده
که این دوزنده باشد آن درنده)

چه فرخ ساعتی باشد به تقدیر
دوعاشق چون فتند باهم بتقدیر

کهی خوش خوش بشادی جام کیرند
کهی یکجا بوصل آرام کیرند

که ازلبها نصیب لب ربایند
که ازدلها غبار غم زدایند

(کهی)

کهی برسرو وسنبل دست مالند
کهی افسانهٔ هجران سکالند

چه روزاست اینکه بختم سازکاراست
میم دردست و یارم درکناراست

شکوفه میدهد شاخ جوانی
خضر میریزد آب زندکانی

نه زمست این که بویش جان سرشتست
که نزهت خانهٔ هشتم بهشتست

مکر رضوان که شد مهمان مادوش
کلید خانه کرد اینجا فراموش

درا ای ساقی خورشید پایه
بفرق دوستان انداز سایه

بنوشانوش فرخ کن زمان را
صلای خوشدلی درده جهان را

روان کن شربتی کز بزم شادی
فرو شوید غبار نامرادی

باه عاشقان ناشکیبت
بناز غمزهٔ جادو فریبت

بدان زلف پریشان کاه مستی
که فتوی میدهد بر بت پرستی

که یکدم پیش پایت جان فشانی
به ازصد سال بی تو زندکانی

چونوش باده ولب را کنی پاک
بیفشان جرعهٔ آخر بدین خاک

بخاک ارمی فرستی بیکناهی
کن ازدنبال چشم آخر نکاهی

تودرخوابی وخون خلق بیدار
مکن کردن بچندین خون کرفتار

چه خوش کار یست روی یار دیدن
کهر بی سنک وکل بیخار دیدن

نه هر کو یار شد باشد وفادار
فراوان نسبت است ازیار تایار

نه هرآبی که بودارد شربتست
نه هروردی که رنکین شد کلابست

هزاران جان فدای آشنائی
که باشد در دلش بوی وفائی

کسانی کز خرد کار آزمایند
زکار افتادکی یار آزمایند

سفال ازطاس زرکم نیست درکار
ولی کاه کرو کردد پدیدار

زهی حسن وجوانی باتو درناز
غمت باجان من چون عیش دمساز

درت حاجتکه بخت جوانم
سر زلف تو خلوتکاه جانم

نه بینم چون توباشی در نظرکاه
کرم خورشید پیش آید وکرماه

نیامد هرکزت ای سرو آزاد
که روزی ازفراموشان کنی یاد

نه من ازمی زخون دل خرابم
تو پنداری که من مست شرابم

کل آمد تازه شد فصل بهاران
شرابی نوش کن برروی یاران

بدین شربت غبار ازدل جدا کن
نشاط رفته را ازتو قضا کن

کنیم امروز تاجان دلنواز است
که ازما تا بفردا ره دراز است)

معاذالله اکر من درتو پیچم
چوتو هیچی چه برخیزد زهیچم

مکس راچون توان کشتن بشمشیر
چکونه پشه را سیلی زند شیر)

از اسکندرنامه

تمنای هرکس بچیزی دراست
که هرمرغ رامیوهٔ درخور است

وله

همه آدمی نی بیك فن بود / یکی باغبان یك تبر زن بود
زیك نخل شد خار وخرما پدید / که هم قفل از آهن بود هم کلید
ورق کاهل معنی سیاهش کند / کله دوز توی کلاهش کند
کراز چشم بینش نگاهش کنی / نیرزد که حرز کلاهش کنی
وکر بینشت را در و نور نیست / دکان کله دوز هم دور نیست
ولیکن یقین دانم ازرای خویش / که هر زاده ماند بآبای خویش
مریز ازخود آن قطرهٔ سیل بار / که شد غرقه دروی چوتو صدهزار
مپندار کان چند قطره نمست / که هر قطره کرداب رنج وغمست
نخواهی که پیش آید اندیشهٔ / باندیشه رو پیش هر پیشهٔ
بهر کاری از راستی کن شمار / که هم رسته کردی وهم راستکار
بود کرچه مردم بسی کژ خرام / هم آخر شود راستان را غلام
چوبد کفتی آزاد منشین بسی / که روزی ترانیز کوید کسی
مروت نباشد زآزادکان / لکدکوب کردن برافتادکان
کسانی که از کفت وکوی جهان / نهادند مهر ابد بر دهان
زبان نیك نبود پریشان کشید / که برمرده شمشیر نتوان کشید
نه جان این مثل بلکه جان پروراست / که یك زنده رامرده صد لشکراست
اکرچند باشد کمان سخت کیر / تواضع کند عاقبت پیش تیر
هم از راستان آمد این داستان / که کس کژ نرفتست باراستان
بخیلی که باشد خوش وتازه روی / بسی به زبخشندهٔ تلخ کوی
وکرنان بلطف تمنا دهی / دو نعمت بود کان بیکجا دهی
نخواهی که زیر افتی ازجای خویش / زاندازه بیرون منه پای خویش
چوآب ازلب دیك جوشد برون / بخاك سیه اوفتد سرنکون
تن آدمی را به نیروی ذات / قدم باید انکه قدم را ثبات
کسی کاستواری بکارش بود / همه کار با استوارش بود
درخت ازپی آن بود دیرپای / که باش ازسکونت نجنبد زجای
کران سنك باید چوپولاد کشت / خسست آنچه بازیچهٔ باد کشت
کند هرکسی پیشهٔ خویشتن / بمقدار اندیشهٔ خویشتن
بیندیشی اول چودر پیشها / سرانجام پیش آید اندیشها
جوی بهره کردن زکسب حلال. / به از کنج بردن بغصب و وبال
حلال انکسی را دهد بو که وی / بکسب هنر آب ریزد زخوی
کدائی که هست ازهنر بهره ور / به از پادشه زادهٔ بی هنر
چوکوشش کند مدبر از بهر کنج / زیادت نهد بر تن خویش رنج

ولی جهدما نیز هست ازشمار / که بیکار کاهل نیابد بکار
کسی کو زدولت کشاید قناع / بدلالی بخت یابد فقاع
ستم کش نشد مقبل وشاد کام / که نتوان ستد بخت ودولت بوام
نه هرپای درخورد کاهی بود / نه هر سر سزای کلاهی بود
سرازجوهر خود بود تاجور / که طاوس را تاج روید زسر
اکر مار را مهر تاج سراست / ولی مهرهٔ آدمی کوهراست
اکر کوهرت نیست سر کومباش / چوکوهر بود تاج زر کومباش
چوآزاده راخوش بود روزکار / هم آزاد پیشه کردد آموزکار
ازآزاده کس زخم دشمن نخورد / که کس خاری ازسرو وسوسن نخورد
چو برپادشا جور لازم شود / کرش تخت عود است هیزم شود
ملالست فرمان روا را خراج / چودرغصب کوشد حرامست باج
شبان به که ازشیر شوید زبان / چوخون خورد قصاب شد نی شبان
چودرسیم وزر رنج دلها بسیست / کسی کین ندارد چه خوش دلکشیت
بود کرچه غم بیش چون زرکمست / اکر زر بود بیشتر زان غمست
جهان کرکشی درته پای خویش / بخسبی سرانجام برجای خویش)
بچشم بداندیش درکار زار / یکی صد نماید وصد صد هزار
ولی مرد باید بجولان خویش / که برکیرد اول دل ازجان خویش
چو مردم زسر ناهراسان بود / سرافکندن ازخصم آسان بود
کسی کرسر خویش ترسد بجنك / سر دیکری راکی آرد بچنك
کسی را که دل شد بمردی دلیل / اکر پشه باشد خورد خون پیل
نه بیش ازکلنکست شاهین بزور / که سیلی زنانش رساند بکور
غلیواژ ازان کشت مردار خوار / که مشکل بود زنده کردن شکار
نه زیباست برمرد بازرس وبیم / زره کوز زرباش وخفتان زسیم
خرماند • کزریش تالان بود / چه سود ارزدیباش پالان بود
چوکاهل بود ناقه درخاستن / نباید بخلخالش آراستن
بساخود نمایان بیهوده کوی / که باشند در بزمکه جنك جوی
کسی را که مردی بود اندکی / اکر صد کند زان نکوید یکی
چوتیغت ندارد زبان درمصاف / مکن رنجه تیغ زبان را بلاف
بشمشیر پولاد به دست برد / که ازخنجر کوشتین کس نمرد
دلاور که نبود سلیح آزمای / زبی دستی خود خود درآید زپای
نمی باید آن ترکش وتیغ بست / که دشمن بسیلی ستاند زدست
بزرکی چه بینی بشاخ کوزن / که شیرش بناخن کند سست وزن
بجائی که هنجار باید نه زور / شود شیر بیچاره در دست مور

چودستت سبک نیست در داوری / کند تیغ توخصم را یاوری)
دودریای جوشان بهم بازخورد / قیامت درفته را باز کرد
سواران عنان درعنان تافتند / فرسها عنان داده بشتافتند
زبس کرد کز جایش انکیختند / زمین وفلك باهم آمیختند
غوکوس کارامش دل ربود / درافکند غلغل بچرخ کبود
زشمشیر چاك افکن تابناك / برآمد زهر جانبی چاك چاك
طراق سر کرز پولاد بند / همی خواند اجل را بیانك بلند
مشبك شده سینها از سنان / بلازان مشبك تماشاکنان
زغلطیدن کشتکان در مصاف / شده پشته برپشته چون کوه قاف
هرا سندکان را دران رستخیز / شدازسیل خون بسته راه کریز)
بهر کار بی یار مکذار کام / که بی یار کاری نکردد تمام
نه بینی که درکار کاه خراس / بیك سنك نتوان علف کرد آس
چه کار آید آن یار ناساز کار / که هنکام سختی نیاید بکار
بد شواریت یار درمان بود / باسانیت خود فراوان بود)
کسی را که ساقی چنان مه بود / کرازمی عنان تابد ابله بود)
توانا چوپیش توشد ناتوان / مزن کرچه دشمن بود ناتوان
کرم کن چودست تو بالاتراست / که بخشایش ازرحم زیباتراست
بکاه کنه غصه را رخنه بند / که خود بی کنه ایمنست ازکزند
ترا چون زیزدان بزرکی عطاست / بتعجیل کردن سیاست خطاست
کر اول توقف کنی در قصاص / توان کشتن آنرا که بدهی خلاص
ولیکن چوقالب پراکنده کشت / نیارد بفرمان توزنده کشت
چه باید چنان پیکری کاستن / که نتوان ازو موئی آراستن
درختی که عمری برآید بلند / توان دریکی دم زبیخش فکند
نکون میکنی صدکس اندرنبرد / یکی زنده کن تات خوانند مرد
چوبرخود نداری روانشتری / مکش تیغ برکردن دیکری
مکوش اندران کزتنی خون رود / که جان بازناید چوبیرون رود
زبون کشته را تیغ وخنجرزدن / بود برك مرده نشترزدن
بدنبال آهوچه پوئی چوتیر / اکرشیر مردی پی شیر کیر
ستوری که درجله پوید فراخ / برافتاده رحمی بباید زشاخ
سکی کوبخونت در آرد شتاب / چوپیشش نشینی نشیند زتاب
ستور وسکی کوزبون هش بود / به ازمردمی کوزبون کش بود
چودربند وزنجیر باشد تنی / زند کردن پهلوانی زنی
اسیری که در بندت افکنده تر / چوآزاد کردی شود بنده تر

اکر صعوه را کذاری بکام / به ازان که سیمرغ کیری بدام
چوزربخشی کرددبهین حدزیست / بهبین حد بخشیدن جان که چیست)
چوآشوب شمشیرکیران بود / فرومانده را خانه ویران بود
دوتوسن چوکیرند باهم ستیز / کیارا بود برزمین رستخیز
توای تاجور کامدی درنبرد / بمردی کن این داوری درنورد
به پیکار اکر بانی کینه سنج / سپه راچه بیهوده داری برنج
چوکاری میان من وتست وبس / چه جوئیم فریاد وفریاد رس
بیاتابهم دست بیرون کشیم / زره درخوی وتیغ درخون کشیم
بکوشیم تابخشش کرد کار / کرا برسرآرد سرانجام کار
زما هردوتن هرکه ماند بجای / بود برسرروم وچین کدخدای)
بزرکی کسی را دهد دستکاه / که آرد پناهنده در پناه
غم دیکران خورچووقتت خوشست / غم خویشتن خودخورد هرکه هست
کسی برسر خلق زیبد امیر / که افتادکان را بود دستکیر
به تنها نباشد کسی سرفراز / سرآن شد که باشد رعیت نواز
برنك ارچه طاوس باغی بود / کرش پربریزد کلاغی بود
پرستار کین خدمتش کردنیست / ترانیز تیمار او خوردنیست
زسر کرچه پازیربار اندراست / چومی بنکردی باز بارسراست
بود سربجا تابود پابجا / چوپانیست سر اندر آید زپا
جهانداری آنرا مسلم بود / کزورخنهٔ فتنه محکم بود
بود پاسبان کرچه هشیارتر / همه حال ازودزد بیدارتر
مکن تکیه برخاطر هوشمند / که زیرکتراست ازتوچرخ بلند
بغوغا وشور ابلهان خوش بوند / ولی کار دانان مشوش بوند
دهل کاردش نوبتی در نفیر / بود شادی کودك ورنج پیر
اکر برسر کهتران سروری / حمایت قوی دارتابرخوری
چوخوش خسبد اندرپناهت کسی / بران خواب تونیز خسپی بسی
وکر کهتری در پناهی کریز / که هنکام خفتن نکوبند خیز)
بیا تا بشادی وفرخندکی / برآریم باهم همه زندکی
بهم صحبتان دوستکانی دهیم / نشینیم داد جوانی دهیم
چوغم راکرانه پدیوار نیست / به ازشاد بودن دکرکار نیست
کسانی که رخت ازجهان برده اند / همه درغم زیستن مرده اند
یك امروز درخوشدلی رونهیم / غم دی وفردا بیکسو نهیم
بعمری که نقداست وازغم تهیست / غم عمر رفته خوری ابلهیست
چوخواهی غم وشادمانی کذاشت / جهان خوش کذارارتوانی کذاشت

همی تازه کردان دل ریش را	رها کن حساب کم و بیش را
متاعی که ده روزه مهمان تست	بخور کانچه خوردی همان آن تست
درم در جهان بهر خوش خوردنست	نه از بهر زیر زمین کردنست
زری را که در گور کردی بزور	چو گورت کند سر برآرد زگور
درم چون توان داشت در دل نگاه	چو در دست گیری کند کف سیاه
خور از بهر خوردن گرت هست چیز	که کس ندهد از بهر تو یک پشیز
ستانندهٔ مال بینی بسی	رساننده دشوار بینی کسی)
نگه کن درین چرخ دولاب گرد	که چون می‌برد هر زمان آب مرد
چه دلها کز آسیب غم گرد خورد	چه سرها که در خاک خواری سپرد
کس این ماجرا زو نپرسید باز	کزین ره نوشتن چه داری بباز
چه شکلست کاین دور ظلمات و نور	زگردندگی نیست یکلحظه دور
رواقی برآوردن از خاک و آب	چو شد ساخته باز گردد خراب
خیالی بهر پیکری ریختن	طلسمی بهر گنجی انگیختن
چو رخشنده شد گوهر تابناک	ودیعت سپردن بگنجور خاک
بسا دست بردیم بالا و پست	ازین در کلیدی نیامد بدست
مبین دلکش این منظر شیشه فام	که در شیشه کرد او جهان را تمام
چو کرد او جهان را بشیشه درون	تو از شیشهٔ او کی آئی برون
بسا حال مردم که گشت و گذشت	که از حال خود چرخ موئی نگشت
یکی کم شد و دیگری خاست نو	که هست این جهان جای کشت و درو
ازین کشتن و باز کردن درود	ندانم غرض باغبان را چه بود
یکی باز کن پرده زین خاک زرد	که دیبای چین بینی اندر نورد
هر آن لاله و گل که در گلشنیست	بناگوش و رخسار سیمین تنیست
بسا دیده کز سرمه آزرده گشت	که در خاک برخاک از سرمه گشت
جهان را چو نیکو شناسد کسی	متاع جهان را نجوید بسی
درین خوان که حلواش خاکستر است	جگر اول و زیر پا بستر است
همان طفل را مادر دستگیر	بخون پرورد اول آنگه بشیر
دوره دارد این تنگنای دراز	که رفتن و آمدن هر دو باز
درو هر زمانی سری میرود	یکی آید و دیگری میرود
چه کار آید آن ملک حسرت فزای	که شه میرد و آن بماند بجای
چرا باید آن تاج بر سر نهاد	که پیش از تو صد چون تو دیگر نهاد
شهی گرچه جولان عز و علاست	بصورت بزرگی بمعنی بلاست
بلای بزرگان بود بیشتر	که خردان نیایند پیش نظر
زنی تیر بر پیل صد بی شکی	بر پشه نتوان ازان صد یکی

(کلیمی)

کلیمی که با تن بود سازگار	به از بستر پرنیان پر زخار
چه زیباست این نطع رنگین بزیر	نشیننده را گر گذارند دیر
چو زین نطع پیشینه برخاستیم	نشستیم آنگاه و برخاستیم
چو گیتی ندارد وفا با کسی	گدائی به از پادشاهی بسی
بسا عمر کز پانصد افزون نمود	چو بگذشت گوئی دمی هم نبود
همه سطح این عرصهٔ دردناک	بچشم خرد چیست یکمشت خاک)
سخن گرچه هر لحظه دلکش تر است	چو بینی خموشی ازان بهتر است
بلب دوختن غنچه را زند کیست	چو بشکفت ازان پس پراکند کیست
پشیمان زگفتار دیدم بسی	پشیمان نگشت از خموشی کسی
شنیدن زگفتن به ار دل نهی	کزین پر شود مردم وزان تهی
صدف زان سبب گشت گوهر فروش	که از پا و تا سر همه گشت گوش)
دریغا که روز جوانی گذشت	زمان می و کامرانی گذشت
فروماند آواز ساقی زگوش	سلام صراحی برون شد زگوش
همه زیب مرد از جوانی بود	جوان نیست کی زندگانی بود
چو آسیب پیری دهد گوشمال	بگردد همه حال مردم زحال
شود تیره در چشم مردم ضیا	گهی سرمه باید گهی توتیا
تن از کوشش دهر مسکین شود	شکم پرخم و روی پرچین شود
جوانان زصحبت گرانی کنند	کهن گشتگان هم عنانی کنند
جوانی که در سلک پیران بود	گلی تازه در باغ ویران بود
چو پیری غرور جوانی شکست	زامید واری فرو شوی دست
چو گلبن زسبزی ببرد امید	بهیزم فروشان رساند نوید
ندانی الا ای جوان حال پیر	نظر کن به پیران و عبرت پذیر
جوانی شد و پیری آغاز گشت	دریغا که این نیز خواهد گذشت
خوش آن کس که چون برگ ره کرد ساز	بمیراث بگذاشت عمری دراز
بود مرگ را نام چون هرکسی	ولی نام هرکس نماند بسی
همه کس پی خفتن افسانه خواست	نشیننده چون خفت افسانه خاست
چه هشیار و بیدار فرزانهٔ	که او گفت ماند ازوی افسانهٔ
برانکس بود زندگانی حرام	که اورا نماند پس از مرگ نام
نمرد آن کسی کز جهان نام برد	که مرد نکونام هرگز نمرد
ربودن بنام از جهان گوی را	میسر نشد جز سخنگوی را

از پنجنامه

وله

هست در زیر کاخ پیروزه	آدمی میهمان ده روزه

خسرو دهلوی

نیکبخت آن کسی که در فرجام / زنده جاودانه کشت زنام
آنچه منشور آدمی زاداست / نام نیکست وان ذکر باداست
وانچه زان نام مرد ماند دیر / سخنست آن نه‌خامه وشمشیر
کرکسی‌را بود جواهر وکنج / پیش از اندیشهٔ جواهر سنج
یا زند بر بساط سلطانی / ملك را نوبت سلیمانی
یابر آرد بکاه سرفکنی / سربروئین تنی و تهمتنی
چون درون رفت قالبش درخاك / نام اوکردد از ورقها پاك
هرکسی رابکارخویش هشست / کس نکویدکه تارمن زشست
زنکی ارچه سیاه فام بود / نزد مادر مه تمام بود
کنبد پرصدای عالم ساز / هرچه کوئی همانت کوید باز
چون بدونیك را جزائی هست / کفت وناکفت را سزائی هست
خنك آنکس که تخم نیکی کاشت / تابر خویشتن از وبرداشت

ساقی نامه

وله

بیاساقی اندر قدح پی به پی / بعاشق نوازی فرو ریز می
می کو بعشق آشنائی دهد / زتشویش خویشم رهائی دهد
بیاساقی ودرده آن خون جام / که‌شد قرة العین مستانش نام
چنان پرکن این کوشم از بانك نوش / که بیرون رود پندانا زکوش
بیاساقی آن جام شادی فزای / که بنیاد غم‌را درآرد زپای
بمن ده که راحت بجانم دهد / زخو نابهٔ دهر امانم دهد
بیاساقی آن بادهٔ تلخ نام / که شیرینی عیش ریزد بکام
بده تابشیرینی آرم بکام / که تلخی بسی دیدم از روزکار
بیاساقی آن شربت خوشکوار / کز وبزم کردد چوخرم بهار
بده تاچودرتن درآرد توان / کل زردمن روشود ارغوان
بیاساقی آن بادهٔ چون عقیق / که‌هم کوثرش نام شدهم رحیق
فرو ریزتاچون بکشتی شود / خراباتی ازوی بهشتی شود
بیاساقیا زان می دلنواز / دل آهنین من آیینه ساز
می صاف کاید چومارا به تن / توان دید جان آشکارا به تن
بیاساقی آن ساغر دلکشای / که صورت نمایست ومعنی فزای
بده تادل ازمی مصفا کنم / دودریای معنی بیکجا کنم
بیاساقی آن سلسبیل حیات / که‌شوید همه تیرکیها زذات
بده تاچو منزل بخاکم کند / زآلایش خاکه پاکم کند
بیاساقی آنجام دریا درون / کز وکوهر مردم آید برون

خسرو دهلوی

بده تانشاط درون آردم / بود سنك وکوهر برون آردم
بیاساقی ازبادهٔ بی خمار / فروشوی ازین خاك تیره غبار
که‌چون کم شود جان غمناك ما / نریزد کسی جرعه برخاك ما
بیاساقی آن می که کام منست / بمن ده که درخورد جام منست
میم باحریفان من نوش باد / حریفان بدرا فراموش باد

حکایه

وله

داشت شبانی رمه در کوهسار / پیروجوان کشته ازوشیرخوار
شیرکه ازبز بسبو ریختی / آب دران شیر برآمیختی
بردی ازان آب ملع به شیر / نقرهٔ چون شیرزبرنا وپیر
روزی ازان کوه بصحرای خاك / سیل درآمد رمه را برد پاك
انك جهان سوختهٔ شیرکرد / سوخته شد تاکه ازان شیرسرد
خواجه‌چوشد باغم واندوه جفت / کارشناسیش دران حال کفت
کان همه آب نوکه درشیربود / شد همه سیل ورمه را دربود

حکایه

وله

تاجوری از سر قصر بلند / پیش وپس شهر نظری فکند
دیدبتی در ته دیوار قصر / زهره‌شکاف همه خوبان عصر
شاه که اودید قرارش نماند / قاعدهٔ صبر بکارش نماند
کرم فرستاد پیامی براو / تاکه کند دست بکامی براو
کردبت ازپاکی دامان خویش / دامن‌خود پردهٔ سامان خویش
رفت پس پرده بسی کفتکوی / کام نیامد بسوی کامجوی
شه که‌شدش پردهٔ دل چاك چاك / پرده برانداخت زبیم هلاك
کفت بخادم که شه از بارکاه / پرده کشانش بشبستان شاه
کفت صنم کای ملك روزکار / پادشاهان را بکدایان چه کار
چیست درین تن که بچشمت نکوست / کزکششش سینه کرفتش دوست
کرد ملك دیدهٔ حسرت پرآب / کفت دوچشم توزمن بردخواب
رفت پری چهره بکنجی درون / کرد بانکشت دودیده برون
داد بخادم که بکو با امیر / کانچه زمن دوست کرفتی بکیر
خادم ازان حال چوشه را نمود / کشت زسوزش سرشه پرزدود
ازعمل خود بخجالت نشست / کرد رها دامن پاکش زدست

از بوستان

شیخ سعدی

شنیدم که در وقت نزع روان / بهرمز چنین کفت نوشیروان

که خاطر نکهدار درویش باش   نه در بند آسایش خویش باش
نیاساید اندر دیار توکس   چوآسایش خویش جویی وبس
نباشد بنزدیك دانا پسند   شبان خفته وکرك در کوسفند
ملك سرفروبرده درناز و نوش   که دارد ببانك ستمدیده کوش
برو پاس درویش محتاج دار   که شاه ازرعیت بود تاجدار
رعیت چو بیخست وسلطان درخت   درخت ای پسر باشد ازبیخ سخت
مکن تا توانی دل خلق ریش   اکر میکنی میکنی بیخ خویش
فراخی دران مرز وکشور مخواه   که دلتنك بینی رعیت زشاه
غم زیر دستان بخور زینهار   بترس اززبردستی روزکار
کاید قدر نیست دردست کس   توانای مطلق خدایست وبس
چوخواهد که ملك تو ویران کند   نخست ازتوخلقی پریشان کند
وکر باشدش برتو بخشایشی   رساند بخلق ازتو آسایشی
رعیت نشاید به بیداد کشت   که مر سلطنت را پناهند وپشت
مراعات دهقان کن ازبهر خویش   که مزدور خوشدل کند کاربیش)
بران باش تاهرچه نیت کنی   نظر درصلاح رعیت کنی
خرابی کند مرد شمشیر زن   نه چندان که دود دل پیرزن
چراغی که بیوه زنی برفروخت   بسی دیده باشی که شهری بسوخت
ازان بهره ورتر درافاق کیست   که در ملکرانی بانصاف زیست
چونوبت رسد زین جهان غربتش   ترحم فرستند برتربتش
خدا ترس را بارعیت کار   که معمار ملك است وپرهیز کار
بداندیش ملکست خونخوار خلق   که نفع تو جوید درآزار خلق
ریاست بدست کسانی خطاست   که ازدستشان دستها برخداست
مکن رحم برعامل ظلم دوست   کهازفربهی بایدش کند پوست
مبخشای برهرکجا ظالمست   که رحمت برو ظلم برعالمست
سر کرك باید هم اول برید   نه چون کوسفندان مردم درید
جهانسوز را کشته بهتر چراغ   یکی به درآتش که خلقی بداغ
جفا پیشکان رابده سر بباد   ستم برستم پیشه عدلست وداد
هرانکو که بردزد رحمت کند   ببازوی خود کاروان میزند
برانداز بیخی که خار آورد   درختی بپرورکه بار آورد
کسی بابدان نیکوئی چون کند   بدان را نکوئی بد افزون کند
چه نیکوزداست این مثل پیرده   ستور لکدزن کرانبار به
چوکرك خبیث آمدت درکمند   بکش ورنه دل برکن ازکوسفند
چوکربه نوازی کبوتر خورد   چوفربه کنی کرك یوسف درد

(از)

از ابلیس هرکز نیاید سجود   نه از بدکهر نیکوئی دروجود
بداندیش را جاه وحرمت مده   عدو درچه ودیو درشیشه به
مکوشاید این مار کشتن بچوب   چوسر زیرسنك تودارد بکوب
کنهکار اندیشناك ازخدای   بسی بهتراز عابد خودنمای)
خداترس باید امانت کذار   امین کز تو ترسد امینش مدار
امین باید از داور اندیشناك   نه ازرفع ودیوان وزجر وهلاك
قدیمان خود را بیفزای قدر   که هرکز نیاید زپرورده غدر
چوخدمت کذاریت کردت کهن   حق سالیانش فرامش مکن
کر اورا هرم دست قدرت ببست   ترا برکرم همچنان دست هست)
چه خوش کفت بازارکانی اسیر   چو کردش کرفتند دزدان بتیر
چو مردانکی آید از رهزنان   چه مردان لشکرچه خیل زنان
شهنشه که بازارکانرا نجست   درخیر برشهر ولشکر ببست
تبه کردد آن مملکت عنقریب   کزو خاطر آزرده باشد غریب
نکه بایدت نام نیکو قبول   نکه دار بازارکان و رسول
بزرکان مسافر بجان پرورند   کزانان نام نیکی بعالم برند
نکودار ضیف ومسافر عزیز   وز آسیب شان برحذر باش نیز
زبیکانه پرهیز کردن نکوست   که دشمن توان بود درروی دوست
غریبی که پرفتنه باشد سرش   میازار و بیرون کن از کشورش
توکر خشم بروی نکیری رواست   که خود خوی بد دشمنش درقفاست)
دوهم جنس دیرینه یك قلم   نباید فرستاد یکجا بهم
چه دانی که همدست کردند ویار   یکی دزد کردد یکی پرده دار
چو دزدان زهم باك دارند وبیم   رود درمیان کاروانی سلیم
یکی را که معزول کردی زجاه   چو چندی برآید ببخشش کناه
بفرمان بران خسرو دادکر   پدروار خشم آورد برپسر
که کهش میزند تاشود دردناك   کهی میکند آبش ازدیده پاك
چو نرمی کنی خصم کردد دلیر   وکرخشم کیری شوند ازتوسیر
درشتی ونرمی بهم در بهست   چوفاصد که جراح ومرهم نهست
جوانمرد وخوش خوی وبخشنده باش   چوحق باتو باشد تو باینده باش
چو یاد آیدت عهد شاهان پیش   همین نقش برخوان پس ازعهد خویش
نیامد کس اندر جهان کو بماند   مکر آنکه زونام نیکو بماند
نمرد آنکه ماند پس ازوی بجای   پل وخان وخوانی ومهمان سرای
هرانکو نماند پسش یادکار   درخت وجودش نیاورد بار
چوخواهی که نامت بود درجهان   مکن نام نیك بزرکان نهان

بسمع رضا مشنو ایذای کس وگر گفته باشد بغورش برس
چو چشم آیدت بر گناه کسی تامل کنش در عقوبت بسی
که سهلست لعل بدخشان شکست شکسته نشاید دگر باره بست
اگر شاه درعرصه نام آورست چوضعف آید ازبیدقی کرست
درآفاق اگر سر بسر پادشاست چومال ازرعیت ستاند گداست
پسندیده کاران جاوید نام تطاول نکردند برمال عام
بسا نام نیکوی پنجاه سال که یك نام زشتش کند پایمال)
سپاهی که خوشدل نباشد زشاه ندارد حدود ولایت نگاه
خزانه پراز بهر لشکر بود نه ازبهر آیین وزیور بود
چوشاید گرفتن بنرمی دیار به پیکار خون ازمشامی میار
کرم کن نه پرخاش وکین آوری که عالم بزیر نگین آوری
چوکاری برآید بلطف وخوشی چه حاجت بتندی وگردنکشی)
بمردی که ملك سراسر زمین نیرزد که خونی چکد برزمین
به پیکار دشمن دلیران فرست هژبران بناورد شیران فرست
برای جهاندیدگان کار کن که صید آزموده است گرگ کهن
سپه را مکن پیشرو جز کسی که درجنگها بوده باشد بسی
نتابد سك صید رو ازپلنگ زروبه رمد شیر نادیده جنگ
گرت مملکت باید آراسته مده کار معظم بنوخاسته
جوانان پیل افکن وشیرگیر ندانند دستان روباه پیر
مترس ازجوانان شمشیر زن حذرکن زپیران بسیار فن
خردمند باشد جهاندیده مرد که بسیار گرم آزمودست وسرد
سپه را نگهبانی شهریار بسی بهتر ازجنگ درکار زار
اگر پیل زوری وگر شیرجنگ بنزدیك من صلح بهتر که جنگ
اگر صلح خواهد عدو سر مپیچ وگرجنگ جوید عنان برمپیچ
چودست ازهمه حیلتی در بست حلالاست بردن بشمشیر دست)
چوشمشیر پیکار برداشتی نگهدار پنهان ره آشتی
که کشور کشایان مغفر شکاف نهان صلح جستند وپیدا مصاف
منه در میان راز باهر کسی که جاسوس هم کاسه دیدم بسی
سکندر که باشرقیان حرب داشت درخیمه گویند باغرب داشت
چو بهمن بزابلستان خواست شد چپ آوازه افگند ازراست شد
اگر جز تو داند که عزم توچیست بران رای ودانش بباید گریست
چودرلشکر دشمن افتد خلاف تو بگذار شمشیر خود درغلاف
چوگرگان پسندند باهم گزند برآساید اندر میان گوسفند)

(وگر)

وگرخود هزاری ودشمن یکیست چوشب شد دراقلیم دشمن مایست
شب تیره پنجه سوار ازکمین چو پانصد بهیبت بدرد زمین
چوخواهی بریدن بشب راهها حذرکن نخست ازکمینگاهها
میان دولشکر چو یکروزه راه بماند بزن خیمه برجایگاه
گراو پیش دستی کند غم مدار گر افراسیابست مغزش برار
ندانی که دشمن چو یکروزه راند سرپنجهٔ زورمندش نماند
تو آسوده برلشکر مرده زن که نادان کند حیف برخویشتن
چودشمن فکندی بیفکن علم که بازش نیابد جراحت بهم
بسی در قفای هزیمت مران مبادا که دور افتی ازیاوران
یکی را که دیدی تودرجنگ پشت بکش چون عدو درمصافش نکشت
مخنث به ازمرد شمشیر زن که روز وغا سر بتابد چوزن)
مگو ملکی ازسلطنت بیش نیست که ایمن تر ازملك درویش نیست
تهی دست تشویش نانی خورد جهانبان بقدر جهانی خورد
نگهبانی ملك ودولت بلاست گدا پادشاهست نامش گداست
چوخیل اجل برسر هردوتاخت نمی شاید ازیکدگرشان شناخت)
خرابت کند شاهد خانه کن بروخانه آباد گردان بزن
نشاید هوس باختن باگلی که هر بامدادش بود بلبلی
زن خوب خوشگوی آراسته چه ماند بنادان نوخاسته
زن خوب وفرمان بر پارسا کند مرد درویشرا پادشا
برو پنج نوبت بزن بردرش که یار موافق بود در برش
همه روز اگر غم خوری غم مدار چوشب غمگسارت بود در کنار
چومستور باشد زن خوبروی بدیدار او در بهشتست شوی
اگر پارسا باشد وخوش سخن نظر در درشتی وزشتی مکن
درختی که همواره بارش خوری تحمل کن آنگه که خارش خوری
چواز گلبنی دیده باشی خوشی روا باشد ار جور خارش کشی
بهست ازپری چهرهٔ خوبروی زن دیوسیمای وخوش طبع وخوی
زنی را که جهلست وناراستی بلا برسر خود نه زن خواستی
زن زشت خو گرچه زیبا بود بجادر درون دلش جا بود
بزندان قاضی گرفتار به که در خانه بینی برابرو گره
سفر عید باشد بران کدخدای که بانوی زشتش بود درسرای
تهی پای رفتن به از کفش تنگ بلای سفر به که درخانه جنگ
در خرمی برسرائی ببند که بانگ زن ازوی برآید بلند
چوزن راه بازار گیرد بزن وگرنه تو درخانه بنشین چوزن

چو بینی که زن پای برجای نیست / ثبات ازخردمندی ورای نیت
چو در روی بیگانه خندید زن / دگر مرد گو لاف مردی مزن
گریز ازکفش درنهان چون پلنگ / که مردن به از زندگانی به ننگ
یکی گفت کسرا که زن بد مباد / دگر گفت زن در جهان خود مباد
زنامحرمان چشم زن کور باد / چو بیرون شد ازخانه در گور باد
زن نو کن ای خواجه هر نو بهار / که تقویم پاری نیاید بکار)
پسر چون زده برگذشتش سنین / زنامحرمان کوفر و تر نشین
بر پنبه آتش نشاید فروخت / که تا چشم برهم زوی خانه سوخت
چو خواهی که نامت بماند بجای / پسر را خردمندی آموز ورای
که گر عقل ودانش ندارد بسی / بمیری وازتو نماند کسی
خردمند و پرهیز کارش برار / گرش دوست داری بنازش مدار
بسا روز کارا که سختی برد / پسر چون پدر نازکش پرورد
نو آموز را ذکر تحسین وزه / ز توبیخ وتهدید استاد به
بیاموز فرزند را دست رنج / وگر دست داری چو قارون بگنج
به پایان رسد کیسهٔ سیم وزر / نگردد تهی کیسهٔ پیشه ور
چه دانی که گردیدن روزگار / بسختی بگرداندش در دیار
چو بر پیشهٔ باشدش دسترس / بجادست حاجت برد پیش کس
هر آن طفل کو جور آموزگار / نه بیند جفا بیند از روزگار
پسر را نکودار وراحت رسان / که چشمش نباشد بدست کسان
نگهدار از آموزگار بدش / که بدبخت وبی ره کند چون خودش
پسر کو میان قلندر نشست / پدر گوز خیرش فروشوی دست
دریغش مخور بر هلاك وتلف / که پیش از پدر مرده به ناخلف
مکن بد بفرزند مردم نگاه / که فرزند خویشت برآید تباه
گروهی نشستند باخوش پسر / که ما پاکبازیم وصاحب نظر
زمن پرس فرسودهٔ روزگار / که بر سفره حسرت برد روزه دار)
شنیدم که جمشید فرخ سرشت / بسر چشمه آمد بسنگی نوشت
برین چشمه چون ماسبی دم زدند / برفتند چون چشم برهم زدند
گرفتند عالم بمردی وزور / ولیکن نبردند باخود بگور)
چو بر دشمنی باشدت دسترس / مرنجانش کو راهمین غصه بس
عدو زنده سرگشته پیرامنت / به از خون او کشته در گردنت)
سکندر که بر عالمی حکم داشت / در آندم که میرفت عالم گذاشت
میسر نبودش کزو عالمی / ستانند ومهلت دهندش دمی
بس ای خاکسار کنه عنقریب / سفر کرد خواهی بشهر غریب

بخردی درم زور سرپنجه بود / دل زیر دستان زمن رنجه بود
بخوردم یکی مشت زور آوران / نکردم دگر زور بر لاغران
گر از حاکمان سخت آید سخن / تو بر زیر دستان درشتی مکن
مزن بر سر ناتوان دست زور / که روزی بپایش درافتی چو مور
فروتن بود هوشمند گزین / نهد شاخ پر میوه سر بر زمین
درون پرا کندگان جمع دار / که جمعیت باشد از روزگار
چه خوش گفت فردوسی پاکزاد / که رحمت بران تربت پاك باد
میازار موری که دانه کش است / که جان دارد وجان شیرین خوش است
اگر می بترسی زروز شمار / از آن گز تو ترسد خطا درگذار
مکن چیره بر زیر دستان ستم / که دستیست بالای دست توهم
گرفتم زتو ناتوان تر بسیست / توانا تر از تو هم آخر کسیست
چو تمکین وحاجت بود بر دوام / مکن زور بر مرد درویش عام
که افتد که باجاه وتمکین شود / چو بیدق که ناگاه فرزین شود
بسا مفلس بی نوا سیر شد / بسا کار منعم زبر زیر شد
چو خود را قوی حال بینی وخوش / بشکرانه بار ضعیفان بکش
زدشمن شنو سیرت خود که دوست / هر آنچه زتو آید بچشمش نکوست
ستایش سرایان نه یار تواند / نکوهش کنان دوستدار تواند
شنیدم که در روزگار قدیم / شدی سنك در دست ابدال سیم
نه پنداری این قول معقول نیست / چو قانع شدی سیم وسنگت یکیست
چو مر داندرون دارد از حرص پاك / چه مشت زرش پیش چه مشت خاك
خبرده بدرویش سلطان پرست / که سلطان ز درویش مسکین ترست
گدارا کند یکدرم سیم سیر / فریدون بملك عجم نیم سیر
گدائی که برخاطرش بند نیست / به از پادشاهی که خرسند نیست
اگر پادشاهست اگر پنبه دوز / چو خفتند گردد شب هر دو روز
قناعت توانگر کند مرد را / خبر کن حریص جهانگرد را
قناعت کن ای نفس براندکی / که سلطان ودرویش بینی یکی
چرا پیش خسرو بخواهش روی / چو یکسو نهادی طمع خسروی
خنك نیك بختی که در گوشهٔ / بدست آرد از معرفت توشهٔ
ندانست قارون نعمت پرست / که گنج سلامت بکنج اندرست
کجا است در نفس مرد کریم / گرش زر نباشد چه نقصان وبیم
نخست آدمی سیرتی پیشه کن / پس آنکه ملك خو تی اندیشه کن
باندازه خور زاد اگر آدمی / چنین پر شکم آدمی یا بهی
ندارند تن پروران آگهی / که پر معده باشد زحکمت تهی

وگر خود پرستی شکم طبله کن
درخانهٔ این وآن قبله کن

توقـع براند زهر مجلست
برانش زخود تا نراند کست

یکی را تب آمد زصاحبدلان
کسی کفت شکر بخواه ازفلان

بکفتا بتلخی به تب مردنم
به ازجور روی ترش بردنم

حلاوت نباشد شکر درنیش
چو باشد تقاضای تلخ ازپیش

یکی کربه درخانهٔ زال بود
که برکشته ایام و بدحال بود

روان شد بمهمان سرای امیر
غلامان سلطان زدندش به تیر

چکان خونش ازاستخوان میدوید
همی کفت وازهول جان میدوید

اکر جستم ازدست این تیرزن
من وموش وویرانهٔ پیر زن

نیرزد عسل جان من زخم نیش
قناعت نکوتر بخو شاب خویش

کر آزادهٔ برزمین خفت وبس
مکن بهر قالی زمین بوس کس

زرونعمت اکنون بده کان تست
که بعد ازتو بیرون زفرمان تست

تو باخود ببر توشهٔ خویشتن
که شفقت نیاید زفرزند و زن

مکردان غریب ازدرت بی نصیب
مبادا که کردی بدرها غریب

فروماند کانرا درون شاد کن
زروز فرو ماندکی یادکن

نه خواهندهٔ بدر دیکران
بشکرانه خواهنده ازدرمران

سخاوت زمینست وسرمایه زرع
بده کاصل خالی نماند زفرع

نه منعم بمال ازکسی بهترست
خرارجل اطلس بپوشد خرست

تفضل کند سیر باوی کل
فروماند آواز چنك از دهل

مپندار کر سفله قارون شود
که طبع لئیمش دکرکون شود

اکر درنیابد کرم پیشه نان
نهادش توانکر بود همچنان

زنعمت نهادن بلندی مجوی
که ناخوش کند آب استاده بوی

به بخشندکی کوش کاب روان
بسیلش مدد میرسد ز آسمان

خدائی که ازخاك مردم کند
عجب دارم ارمردمی کم کند

وکر قیمت کوهری غم مدار
که ضایع نکرداندت روزکار

هزاران کاوخ اوفتاده براه
نه بینی که دروی کند کس نکاه

وکر خردهٔ زر زندان کاز
بیفتد بشمعش بجویند باز

بدرمی کند آبکینه زسنك
کجا ماند آیینه درزیر زنك

هنرباید ودین وفضل وکمال
که کاه آید وکه رود مال وجاه)

اکر هست مرد ازهنر بهره ور
هنر خود بکوید نه صاحب هنر

اکر مشك خالص توداری مکوی
که کرهست خودفاش کردد ببوی

بسوکندخوردن که زرمغربیست
چه حاجت محك خودبکوید که چیست)

بچشم کسان در نیاید کسی
که درخود بزرکی نماند بسی

(مکوتا)

مکوتا بکویند شکرت هزار
چوخود کفتی ازکس توقع مدار

مکن کفتمت مردی خویش فاش
چومردی نمودی مخنث مباش

باندازهٔ بود باید نمود
خجالت نبرد انکه ننمود وبود

که چون عاریت برکنند ازسرت
بماند کهن جامه اندر برت

نکو سیرت بی تکلف برون
به از پارسای خراب اندرون

بنزدیك من شبرو راهزن
به ازفاسق پارسا پیرهن

بروی ریاخرقه سهلست دوخت
کرش باخدادر توانی فروخت

چه دانند مردم که درجامه کیست
نویسنده داند که درنامه چیست

همان به کرآیستن کوهری
که همچون صدف سربخوددربری)

کسی کیرد آرام دل درکنار
که ازصحبت خلق کیرد کنار

تراهرکه کوید فلان کس بداست
چنان دان که درپوستین خوداست

من ارنام مردم بزشتی برم
نکویم بجز غیبت مادرم

کسانی که پیغام دشمن برند
زدشمن همانا که دشمن ترند

کسی قول دشمن نیارد بدوست
جزانکس که در دشمنی یار اوست

ازان همنشین تاتوانی کریز
که مرفتنهٔ خفته را کفت خیز

میان دوتن جنك چون آتش است
سخن چین بدبخت هیزم کش است

میان دوتن آتش افروختن
نه عقلست وخوددرمیان سوختن

تونیکوروش باش تابد سکال
بنقص توکفتن نیابد مجال

چو دشوارت آید زدشمن سخن
نکرتاچه عیبت بکفت آن مکن

چه خوش کفت بهلول فرخنده روی
چو بکذشت برعارفی جنك جوی

کراین قیمت دوست بشناختی
به پیکار دشمن نپرداختی)

کراز هستی خود خبر داشتی
همه خلق رانیك پنداشتی

درون خانهٔ مهریارست و بس
ازان می نکنجد دروکین کس

زهشیار عاقل نزیبد که دست
زند برکریبان نادان مست

محالست اکر تیغ برسر خورم
که دندان بپای سك اندر برم

توان کرد باناکسان بدرکی
ولیکن زمردم نیاید سکی

نکویم مراعات مردم مکن
کرم پیش نامردمان کم مکن

باخلاق نرمی مکن بادرشت
که سك را نمالند چون کربه پشت

کرانصاف خواهی سك حق شناس
به ازآدمی زادهٔ ناسپاس

بدی رابدی سهل باشد جزا
اکرمردی احسن الی من اسا)

چو بینی زبردست را سخت دست
نه مردی بود پنجهٔ خود شکست

بکش بچهٔ مار مردم کزای
چو کشتی درآن خانه دیکرمپای)

پدرمرده را سایه برسرفکن
غبارش بیفشان وخارش بکن

چو بینی یتیمی سر افکنده پیش مده بوسه برروی فرزند خویش
الا تانکرید که عرش عظیم بلرزد همی چون بکرید یتیم
من آنکه سر تاجور داشتم که سر درکنار پدر داشتم
مرا باشد از درد طفلان خبر که در طفلی ازسر برفتم پدر)
خورنده که خیرش برآید زدست به ازصائم الدهر دنیا پرست
مسلم کسی را بود روزه داشت که درمانده‌ٔ را دهد نان چاشت)
به بد بختی ونیك بختی قلم بکردید وما همچنان در عدم
نه روزی زسر پنجکی میخورند که سر پنجکان تنك روزی ترند
بروز اجل نیزه جوشن درد زپیراهن بی اجل نکذرد
نه دانا بسعی از اجل جان ببرد نه نادان بناساز خوردن بمرد
چه داند طبیب ازکسی رنج برد که بیچاره خواهد خود ازرنج مرد
چو دریا که پیدا ندارد کنار غرور شناور نیاید بکار)
شتربچه بامادر خویش کفت بس ازرفتن آخر زمانی بخفت
بکفت ار بدست منستی مهار ندیدی کسم بارکش درقطار
قضا کشتی آنجا که خواهد برد اکر ناخدا جامه برتن درد)
زپیش خطر تا توانی کریز ولیکن مکن باقضا پنجه تیز
عسل خوش کند زندکان رامزاج ولی درد مردن ندارد علاج
رمق مانده‌ٔ را که جان دربدن برآمد چه سود آنکبین در دهن)
مکن ناله از بی نوائی بسی چو بینی زخود ناتوان ترکسی
نشاید که برکس درشتی کنی که خودرا بتأویل پشتی کنی
کرت زشت خوئی بوددرسرشت نه بینی زطاوس جزپای زشت
چرا دامن آلوده را حد زنم چو درخود شناسم که تردامنم
چو بدناپسند آیدت خودمکن پس آنکه بهمسایه کوید مکن
من ارحق شناسم وکرخود نمای برون باتو دارم درون باخدای)
نکوکاری ازمردم نیك رای یکی رابده می نویسد خدای
تونیز ای پسر هرکرایك هنر ببینی زده عیبش اندر کذر)
کس ازدست جور زبانها نرست اکرخود نمایست اکرحق پرست
اکر برشوی چون ملك زآسمان بدامن درآویزدت بدکمان
بکوشش توان دجله راپیش بست نشاید زبان بد اندیش بست
فراهم نشینند تر دامنان که آن زهد خشکیست واین دام نان
اکر کنج خلوت کزیند کسی که پروای صحبت ندارد بسی
مذمت کنندش که زرقست وریو بجای سلیمان نشستن چو دیو
وکر خنده روئیست وآمیزکار عفیفش ندانند وپرهیزکار

غنی را بغیبت بدرند پوست که مرعون اکر هست درعالم اوست
اکرمرد درویش درسختی است بکویند زادبار وبدبختی است
وکر بینوائی بکرید بسوز نکون بخت خوانندش وتیره روز
وکر کامرانی درآید زپای غنیمت شمارند وفضل خدای
که تاچند این کبر وکردنکشی خوشی را بود درقفا ناخوشی
وکرتنکدستی تنك مایهٔ سعادت بلندش کند پایهٔ
بخایندش ازکینه دندان بقهر که دون پروراست این فرومایه دهر
چو بینند کاری بدستش درست حریصش شمارند ودنیی پرست
وکر دست همت بدارد زکار کدا پیشه خوانندش وپخته خوار
وکر ناطقی طبل پرباوهٔ وکر خامشی نقش کرماوهٔ
تحمل کنان را نخوانند مرد که بیچاره ازبیم سربر نکرد
وکردرسرش هول مردانکیست کریزند ازو کین چه دیوانکیست
بغیبت کنندش کراندك خورست که مالش مکر روزیٔ دیکرست
وکر نغز وپاکیزه باشد خورش شکم بنده خوانند وتن پرورش
وکرکاخ وایوان منقش کند تن خویشرا کسوت خوش کند
بجان آید ازدست طعنه زنان که خودرا بیاراست همچو زنان
وکر پارسائی سیاحت نکرد سفر کرد کانش نخوانند مرد
که نارفته بیرون زآغوش زن کدامش هنر باشد ورای وفن
جهاندیده را هم بدرند پوست که سرکشته بخت برکشته اوست
کرش حظ اقبال بودی وبهر زمانه نراندی زشهرش بشهر
عزب را نکوهش کند خرده بین که میرنجد ازخفت وخیزش زمین
وکرزن کند کوید از دست دل بکردن درافتاده چون خر بکل
نه ازجور مردم رسد زشت روی نه شاهد زنامردم زشت کوی
وکر قانع وخویشتن دارکشت بتشنیع مردم کرفتار کشت
که همچون پدر خواهد این سفله مرد که نعمت رها کرد وحسرت ببرد
وکر بی تکلف بود مالدار که زینت براهل تمیز است عار
زبان در نهندش بایذا چو تیغ که بدبخت زر دارد ازخود دریغ
که یارد بکنج سلامت نشست که پیغمبر ازخبث دشمن نرست
خدارا که مانند وانباز وجفت ندارد شنیدی که ترسا چه کفت
رهائی نیابد کس ازدست کس دل اندرجهان آفرین بند وبس)
چو پنجاه سالت برون شد زدست غنیمت شمر پنج روزی که هست
چو برسر نشست ازبزرکی غبار وکر چشم عیش جوانی مدار
نشاط جوانی زپیری مجوی که آب روان باز ناید بجوی

دریغا که بی ما بسی روز کار / بروید کل و بشکفد نوبهار
بسی تیردیماه وارد بهشت / بیاید که ماخاك باشیم وخشت
پس ازماهمین کل دهد بوستان / نشینند بایکدکرد وستان
من آن روز برکندم ازجان امید / که افتادم اندر سیاهی سفید
نشاط انکه ازمن رمیدن کرفت / که شامم سفیده دمیدن کرفت
اکر درجوانی زدی دست و پای / در ایام پیری بهش باش ورای
بسبزه کجا تازه کردد دلم / که سبزه بخواهد دمید از کلم
دریغا که بکذشت عمر عزیز / بخواهد کذشت این دمی چند نیز
کذشت آنچه درناصوابی کذشت / ور این نیزهم در نیابی کذشت
بمایه توان ای پسر سود کرد / چه سوداست انرا که سرمایه خورد
کرت چشم عقلست وتدبیرکور / کنون کن که چشمت نخوردست مور
کنون کوش کابت نه ازسر کذشت / نه وقتی که سیلاب ازسر کذشت
زهجران طفلی که درخاك رفت / چه نالی که پاك آمد و پاك رفت
تو پاك آمدی برحذر باش و پاك / نه ننکست ناپاك رفتن بخاك
نشستی بجای دکرکس بسی / نشیند بجای تودیکرکسی
اکر پهلوانی وکر تیغ زن / نخواهی بدر بردن الا کفن
چودی رفت وفردا نیامد بدست / غنیمت شمر این نفس را که هست
درین باغ سروی نیامد بلند / که باد اجل بیخ و بارش نکند
قضا نقش یوسف جمالی نکرد / که ماهی کورش چو یونس نخورد
عجب نیست برخاکش ار کل شکفت / که چندین کل اندام درخاك خفت
جوانا ره طاعت امروز کیر / که فردا نیابد جوانی ز پیر
فراغ دلت هست ونیروی تن / چو میدان فراخست کوئی بزن
قضا روزکاری زمن در ربود / که هرروزی ازوی شب قدر بود
من آن روز را قدر نشناختم / بدانستم اکنون که درباختم
چه کوشش کند پیرخر زیربار / تو میرو که برباد پائی سوار
که کفت به جیحون در انداز تن / چو افتادهٔ دست و پائی بزن
بغفلت بدادی زدست آب پاك / چه چاره کنون جز تیمم بخاك)
یکی از بزرکان اهل تمیز / حکایت کند زابن عبد العزیز
که بودش نکینی در انکشتری / فرومانده درقیمتش جوهری
بشب کفتی آن جرم کیتی فروز / دری بود در روشنائی روز
قضارا درآمد یکی خشك سال / که شد بدر سیمای مردم هلال
چو در مردم آرام وقوت ندید / خود آسوده بودن مروت ندید
چو بیند کسی زهر درکام خلق / کیش بکذرد آب نوشین بحلق

(بفرمود)

بفرمود وبفروختندش بسیم / که رحم آمدش برغریب و یتیم
بیك هفته نقدش بتاراج داد / بدرویش ومسکین ومحتاج داد
بکفتند باوی ملامت کنان / که دیکر بدستت نیاید چنان
شنیدم که میکفت وباران دمع / بعارض فرومیدویدش چوشمع
که زشت است پیرایه برشهریار / دل خلق از ناتوانی فکار
مرا شاید انکشتری بی نکین / نشاید دل خلقی اندوهکین
خنك آنکه آسایش مرد وزن / کزیند برآسایش خویشتن
نکردند رغبت هنرپروران / بشادی خویش ازغم دیکران
اکر خوش بخسبد ملك برسریر / نه پندارم آسوده خسبد فقیر)
یکی زهرهٔ خرج کردن نداشت / زرش بود ویارای خوردن نداشت
نخوردی که خاطر بیاسایدش / نه دادی که فردا بکار آیدش
بدانست روزی پسر درکمین / که ممسك کجا کرد زر درزمین
زخاکش برآورد و برباد داد / شنیدم که سنکی بجایش نهاد
جوانمرد را زر بقائی نکرد / بیکدستش آمد بدیکر بخورد
نهاده پدر چنك برنای خویش / پسر چنکی ونائی آورد پیش
پدر زار وکریان همه شب نخفت / پسر بامدادان بخندید وکفت
زر ازبهر خوردن بود ای پدر / زبهر نهادن چه سنك وچه زر
زر ازسنك خارا برون آورند / که بخشند و پوشند وآسان خورند
زر اندرکف مرد دنیا پرست / هنوز ای برادر بسنك اندر است
بخیل توانکر بدینار وسیم / طلسمیست بالای کنجی مقیم
بسنك اجل ناکهان بشکنند / بآسودکی کنج قسمت کنند)
جوانی بدانکی کرم کرده بود / تمنای پیری برآورده بود
بجرمی کرفت آسمان ناکهش / فرستاد سلطان بکشتن کهش
تماشا کنان بردر وکوی بام / تکاپوی ترکان وجوش عوام
چودید اندرآشوب درویش پیر / جوانرا بدست خلایق اسیر
دلش برجوانمرد مسکین بخست / که باری دل آورده بودش بدست
برآورد زاری که سلطان بمرد / جهان ماند وخوی پسندیده برد
بهم برهمی سود دست دریغ / شنیدند ترکان آهخته تیغ
بفریاد ازایشان برآمد خروش / طبانچه زنان برسر ورو ودوش
پیاده بسر تادر بارکاه / دویدند و برتخت دیدند شاه
جوان ازمیان رفت و بردند پیر / بکردن برتخت سلطان اسیر
بهولش بپرسید وهیبت نمود / که مرك منت خواستن ازچه بود
برآورد پیر دلاور زبان / که ای حلقه درکوش حکمت جهان

بقول دروغی که سلطان بمرد
ملك زین حکایت چنان برشکفت
وز اینجانب افتان وخیزان جوان
یکی کفتش ازچارسوی قصاص
بکوشش فرو کفت ای هوشمند
یکی تخم در خاك ازان می نهد
جوی بازدارد بلائی درشت
حدیثی درست آخر ازمصطفاست
شبی در جوانی وطیب ونعم
چو بلبل سرایان چو کل تازه روی
جها ندیده پیری زما بر کنار
چوفندق زبان از سخن بسته بود
جوانی فرا رفت کای پیرمرد
دمی سر برآر از کریبان غم
برآورد سر سالخورد از نهفت
چو باد صبا در کلستان وزد
چمد تاجوانست وسرسبز خوید
بهاران که باد آورد بید مشك
نزیبد مرا باجوانان چمید
شمار است نوبت براین خوان نشست
مرا برف بارید بر پر زاغ
کلستان مارا طراوت کذشت
چو دوران عمر از چهل در کذشت
تفرج کنان از هوا وهوس
کسانی که ازما بغیب اندرند
یکی دیدم از عرصهٔ رود بار
چنان هول از ان حال برمن نشست
تبسم کنان دست برلب کرفت
توهم کردن ازحکم داور مپیچ
چو خسرو بفرمان داور بود
محالست چون دوست دارد ترا
قضارا من و پیری از فاریاب
مرا یك درم بود برداشتند

نه مردی وبیچارهٔ جان ببرد
که چیزش ببخشید وچیزش نکفت
همی رفت بیچاره هرسو دوان
چه کردی که آمد بجانت خلاص
بجانی ودانکی رهیدم ز بند
که روز فروماندکی بردهد
عصائی ندیدی که عوجی بکشت
که بخشایش وخیر دفع بلاست)
جوانان نشستیم چندی بهم
زشوخی در افکنده غلغل بکوی
زدور فلك لیل مویش نهار
نه چون مالب ازخنده چون پسته بود
چه درکنج حسرت نشینی بدرد
بآرام دل باجوانان بچم
جوابش نکر تاچه پیرانه کفت
چمیدن درخت جوانرا سزد
شکسته شود چون بزوری رسید
بریزد درخت جوان برك خشك
که برعارضم صبح پیری دمید
که ما از تنعم بشستیم دست
نشاید چو بلبل تماشای باغ
که کل دسته بندد چو پژمرده کشت
مزن دست وپا کآبت ازسر کذشت
کذشتیم برخاك بسیار کس
بیایند و برخاك ما بکذرند)
که پیش آمدم بر پلنکی سوار
که ترسید نم پای رفتن ببست
که سعدی مدار آنچه دیدی شکفت
که کردن نه پیچد زحکم تو هیچ
خدایش نکهدار و یاور بود
که دردست دشمن کذارد ترا)
رسیدیم درخاك مغرب بآب
بکشتی و درویش بکذاشتند

سیاهان براندند کشتی چو دود
مرا کریه آمد زتیمار جفت
مخور غم برای من ای پرخرد
بکسترد سجاده بر روی آب
زمد هوشیم دیده آن شب نخفت
عجب ماندی ای یار فرخنده رای
چنین کفت پیری پسندیده هوش
که در هند رفتم بکنجی فراز
در آغوش او دختری چون قمر
چنان تنکش آورده اندر کنار
مرا امر معروف دامن کرفت
بتشنیع ودشنام وآشوب وزجر
شد آن ابر ناخوش زبالای باغ
زلاحولم آن دیو هیکل بجست
که عمری مرا دل زکف رفته بود
کنون پخته شد لقمهٔ خام من
تظلم برآورد وفریاد خواند
نماند ازجوانان کسی دستکیر
که شرمش نیاید زپیری همی
همی کرد فریاد دامن بچنك
برون رفتم ازجامه دردم چو سیر
برهنه دوان رفتم از پیش زن
پس ازمدتی کرد برمن کذار
که من توبه کردم بدست تو بر
یکی زهرهٔ خرج کردن نداشت
نه خوردی که خاطر بیار آیدش
بدانست روزی پسر درکمین
زخاکش برآورد وبرباد داد
پدر زار وکریان همه شب نخفت
زر از بهر خوردن بود ای پدر
چو در زندکانی بدی باعیال
عیال توانکه خورند از تو سیر
بخور مردم آزار را خون ومال

که آن ناخدا ناخدا ترس بود
برآن کریه قهقه بخندید وکفت
مرا آنکس آرد که کشتی برد
خیالیست پنداشتم یا بخواب
نکه بامدادان بمن کرد وکفت
ترا کشتی آورد ومارا خدای)
خوش آید سخنهای پیران بکوش
چو دیدم چو یلدا سیاهی دراز
فرو برده دندان بلبهاش در
که پنداری اللیل یغشی النهار
فضول آتشی کشت ودرمن کرفت
سپید از سیه فرق کردم چو فجر
پدید آمد آن بیضه از زیر زاغ
پری پیکر اندر من آویخت دست
برین شخص وجان بروی آشفته بود
که کرمش بدر کردی از کام من
که شفقت برافتاد ورحمت نماند
که بستاندم داد از ین مرد پیر
زند دست در ستر نامحرمی
مرا مانده سر در کریبان زننك
که ترسیدم از زجر برنا و پیر
که دردست او جامه بهتر که من
که میدانیم کفتمش زینهار
که کرد فضولی نکردم دکر)
زرش بود ویارای خوردن نداشت
نه دادی که فردا بکار آیدش
که ممسك کجا کرد زیر زمین
شنیدم که سنکی بجایش نهاد
پسر بامدادان بخندید وکفت
برای نهادن چه سنك وچه زر
کرت مرك خواهند ازیشان منال
که از بام پنجه کز افتی بزیر
که از مرغ بد کنده به پر و بال

مر ابلیس را دید شخصی بخواب | بقامت صنوبر بروی آفتاب
نظر کرد وگفت ای نظیر قمر | ندارند خلق از جمالت نظر
ترا سهمگین زشت پنداشتند | بگرمابه ات زشت بنگاشتند
بخندید وگفت آن نه شکل منست | ولیکن قلم در کف دشمنست
بر انداختم نسل شان از بهشت | کنونم بکین می نگارند زشت)
میان دوتن دشمنی بود وجنك | سر از کین بایکدگر چون پلنك
زدیدار هم تا بحدی رمان | که برهرد وتنك آمدی آسمان
یکی را اجل برسر آورد جیش | بآخر رسانیدش ایام عیش
بداندیش وی ازدرون شاد گشت | بگورش پس ازمدتی در گذشت
خرامان به بالینش آمد فراز | همی گفت باخود لب ازخنده باز
پس ازمرك آن کس نباید گریست | که روزی پس ازمرك دشمن بزیست
زروی عداوت ببازوی زور | بکندش کلوخی دواز روی گور
سر تاجور دیدش اندر مغاك | دو چشم جهان بینش آکنده خاك
زدور فلك بدر رویش هلال | زجور زمان سرو قدش خلال
کف ودست وسر پنجهٔ زورمند | جدا کرده ایام بندش زبند
چنانش برو رحمت آمد زدل | که بسرشت برخاکش ازگریه گل
پشیمان شد ازکرده وخوی زشت | بفرمود وبرسنك گورش نوشت
مکن شادمانی بمرك کسی | که مهات نماند ترا هم بسی)
حکایت کنند ازیکی نیك مرد | که اکرام حجاج یوسف نکرد
بسرهنك دیوان نگه کرد تیز | که نطعش بینداز وخونش بریز
بخندید وبگریست مرد خدای | عجب داشت سنگین دل وتیره رای
چودیدش که خندید ودیگر گریست | بپرسید کاین گریه وخنده چیست
بگفتا همی گریم از روزگار | که طفلان بیچاره دارم چهار
همی خندم ازلطف یزدان پاك | که مظلوم رفتم نه ظالم بخاك)

متفرقه از بوستان وگلستان ودیوان

وله سخندان پرورده پیر کهن | بیندیشد آنکه بگوید سخن
مزن بی تأمل بگفتار دم | نکو گوی گر دیر گوئی چه غم
بیندیش وآنکه برآور نفس | وزان پیش بس کن که گویند بس
سخن راسر است ای خردمند وبن | میاور سخن در میان سخن
خداوند تدبیر وفرهنگ وهوش | نگوید سخن تا نبیند خموش
مجال سخن تا نیابی زپیش | به بیهوده گفتن مبر قدر خویش
کمالست درنفس انسان سخن | تو خود را بگفتار ناقص مکن

صد انداختی تیر وهر صد خطاست | اگر هوشمندی یك انداز راست
چرا گوید آن چیز درخفیه مرد | که گر فاش گردد شود روی زرد
مکن پیش دیوار غیبت کسی | بود کز پسش گوش دارد کسی
ازان مرد دانا دهان دوختست | که داند که شمع اززبان سوختست
تو اول مگو را زدل بر کسی | که او خود بگوید بهر کسی
جواهر بگنجینه داران سپار | ولی رازرا خویشتن پاس دار
سخن تا نگوئی برو دست هست | چو گفته شود یابد او بر تو دست
سخن دیو بندست درچاه دل | ببالای کام وزبانش مهل
توان باز دادن ره نره دیو | ولی باز نتوان گرفتن بریو
مگو آنکه گر برملا اوفتد | وجودی ازان دربلا اوفتد
بدهقان نادان چه خوش گفت زن | بدانش سخن گوی یادم مزن
ضمیر دل خویش منمای زود | که هر گه که خواهی توانی نمود
ولیکن چو پیدا شود راز مرد | بکوشش نشاید نهان باز کرد
بهایم خموشند وگویا بشر | پراکنده گوی ازبهایم بتر
بنطق آدمی بهتر است ازدواب | دواب ازتو به گر نگوئی صواب
مگوی آنکه طاقت نداری شنود | چو جو کشته گندم نخواهد درود
چه نیکو زداست این مثل برهمن | بود حرمت هر کس ازخویشتن
چو دشنام گوئی دعا نشنوی | بجز کشتهٔ خویش ندروی
نخواهی که نفرین کنند از پست | نکوگوی تا بد نگویت کست
چه حاجت که نه کرسیٔ آسمان | نهی زیر پای قزل ارسلان
مگو پای عزت بر افلاك نه | بگو روی اخلاص برخاك نه)
فرشته صفت مردم هوشیار | نه بسیار خفتست وبسیار خوار
دریغ آدمی زادهٔ پرمحل | که باشد کالانعام بل هم اضل
طعام از لطیفست وگر سرسری | چودبرت بدست اوفتد خوش خوری
سر آنکه ببالین نهد هوشمند | که خوابش بقهر اندر آرد به بند
زاندازه بیرون مرو پیش زن | نه دیوانهٔ تیغ برخود مزن
به بی رغبتی شهوت انگیختن | برغبت بود خون خود ریختن)
خداوند دانش غم دین خورد | که دنیا بهر حال می بگذرد
بد انجام رفت وبد اندیشه کرد | که بازیردستان جفا پیشه کرد
که سختی وسستی بهم بگذرد | بماند برو سالها نام بد
غم زیردستان بخور زینهار | بترس از زبردستی روزگار
رعیت درختست اگر پروری | بکام دل دوستان برخوری
به بی رحمی از بیخ وبارش مکن | که نادان زند زخم برخویشتن)

بخردان مفرمای کار درشت   که سندان نشاید شکستن بمشت
رعیت نوازی وسر لشکری   نه کاریست بازیچه وسرسری
نخواهی که ضایع کنی روزکار   بناکار دیده مفرمای کار
نه هرکاو زور آورد بر پلنك   مکر آنکه باشیر کرداست جنك
عدورا بکوچك نباید شمرد   که کوه کران دیدم ازسنك خرد
نه بینی که چون باهم آیند مور   زشیران جنکی بر آرند شور
نظر کن بران موی باریك سر   که باریك بینند اهل نظر
چو نهاست ازرشتهٔ کمتراست   چو پر شد ز زنجیر محکم تراست
جوانان فرخندهٔ بخت ور   زتدبیر پیران نه پیچند سر
جوانان ببازوی شمشیر زن   نواحی کشایند و پیران بفن
بسی سال باید نکه داشت مرد   که روزی بکار آیدت درنبرد
چه مردی کند درصف کار زار   که دستش تهی باشد وکار زار)
بنی آدم اعضای یکدیکرند   که در آفرینش زیك جوهرند
چو عضوی بدرد آورد روزکار   دکر عضوها را نماند قرار
توکز محنت دیکران بی غمی   نشاید که نامت نهند آدمی)
جهان ای برادر نماند بکس   دل اندر جهان آفرین بند وبس
مکن تکیه برملك دنیا وپشت   که بسیار کس چون تو پرورد وکشت
چو آهنك رفتن کند جان پاك   چه بر تخت مردن چه برروی خاك)
درختی که اکنون کرفتست پای   بنیروی شخصی برآید زپای
ورش همچنان روزکاری هلی   بکردونش از بیخ برنکسلی
سرچشمه شاید کرفتن به بیل   چو پر شد نشاید کذشتن به پیل)
چو پرخاش بینی تحمل بیار   که سیلی ببندد در کار زار
لطافت کن انجاکه بینی ستیز   نبرد قز نرم را تیغ تیز
بشیرین زبانی ولطف وخوشی   توانی که پیلی بموئی کشی)
درشتی نکیرد خردمند پیش   نه سستی که ناقص کند قدر خویش
نه مر خویشتن را فزونی نهد   نه یکباره تن در مذلت دهد
نشاید بنی آدم خاك زاد   که در سر کند کبروتندی وباد
ترا با چنین کرمی وسرکشی   نه پندارم ازخاك ویا آتشی)
اکر هوشمندی مکن جمع مال   که جمعیت را کند پایمال
مرا پیش ازین کیسه پرسیم بود   شب وروزم ازکیسه پر بیم بود
بیفکندم وروی برنافتم   وزان پاسبانی فرج یافتم)
هران بحر کآبی نیابد بوی   باندك زمانی شود خشك پی
کر از کوه کیری ونتهی بجای   سرانجام کوه اندر آرد زپای)

دروغی که حال دلت خوش کند   به از راستی کت مشوش کند)
نهالی که سی سال کردد درخت   زبیخش بر آرد یکی باد سخت)
مروت نباشد به افتاده زور   بردمرغ دون دانه از پیش مور)
مروت نباشد بدی با کسی   کز او دیده باشی نکوئی بسی)
چو پیروزه شد دزد تیره روان   چه غم دارد از کریهٔ کاروان)
بتندی سبك دست بردن بتیغ   بدندان کزد پشت دست دریغ)
چو آید زپی دشمن جانستان   ببندد اجل پای مرد دوان)
مکو غصهٔ خویش بر دشمنان   که لاحول کویند شادکنان)
سك آخر چه باشد که خوانش نهند   بفرمای تا استخوانش نهند)
چه نیکو زداست این مثل پیرده   ستور لکدزن کران بار به)
چو کربه نوازی کبوتر خورد   چو فربه کنی کرك یوسف درد)
بندای پسر دجله چون آب کاست   که سودی ندارد چو سیلاب خاست)
چو کرك خبیث آمد اندر کمند   بکش ورنه دل بر کن از کوسفند)
زابلیس هرکز نیاید سجود   نه از بد کهر نیکوئی در وجود)
بد اندیشرا جای فرصت مده   عدو در چه ودیو در شیشه به)
مکو شاید این مار کشتن بچوب   چو سر زیر سنك تو دارد بکوب)
خبر داری ای استخوانی قفس   که جان تو مرغیست نامش نفس
چو مرغ از قفس رفت وبکسست قید   دکر ره نکردد بسعی تو صید
نکهدار فرصت که عالم دمیست   دمی پیش دانا به از عالمیست)
شنیدم کاسب سلطانی خطا کرد   به پیوست اززمین بر آسمان کرد
شه مسکین زاسب افتاد مدهوش   چو پیلش سرنمیکر دید بردوش
خردمندان نظر بسیار کردند   ز درمانش بعجز اقرار کردند
حکیمی باز پیچانید رویش   مفاصل نرم کرد ازهر دو سویش
دکر روز آمدش پویان بدرکاه   ببوی آنکه تمکینش کند شاه
شنیدم کان مخالف طبع بدخوی   به بی‌شرمی بکردانید ازو روی
حکیم از بخت بی سامان بر آشفت   برون ازبار که میرفت ومیکفت
سرش برتافتم تا عافیت یافت   سرازمن لاجرم بدبخت برتافت
جوازچاهش بر آوردی ونشناخت   دکر واجب بود درچاهش انداخت
غلامی را کیاهی داد وفرمود   که امشب در شبستانش کن این دود
وازانجا کرد عزم رخت بستن   که دانش نیست بی حرمت نشستن
شهنشه بامداد ازخواب برخاست   نه ازچپ روی میکشتش نه ازراست
طلب کردند مرد کاردان را   بکجا بینی دکر برق یمان را
پریشان از جفای کفت هردم   که بد کردم که نیکوئی نکردم

چو به کشتی طبیب ازخودمیازار
چوباران رفت یارانی میکفن
چوخرمن برکرفتی کاه مفروش
منه در روشنائی دل بیکبار
نشاید آدمی چون کرهٔ خر
وفاداری کن ونعمت شناسی
جزای مردمی جز مردمی نیست
یکی را دیدم اندر خانقاهی
بدست ازبار کاهش خاك می رفت
ندانم پادشه یا پاسبانی
پادشاهی پسر بمکتب داد
برسر لوح اونوشت بزر
جوانی پاکباز و پاك روبود
چنین خواندم که دریای اعظم
چوملاح آمدش تادست کیرد
همی کفت ازمیان موج وتشویر
درین کفتن جهان بروی برآشفت
حدیث عشق ازان بطال منیوش
چنین کردند یاران زندکانی
این حکایت شنو که در بغداد
رایت ازکرد راه و رنج رکاب
من وتوهردو خولجه تاشانیم
من زخدمت دمی نیا سودم
تونه رنج آزمودهٔ نه حصار
قدم من بسعی پیشتراست
توبر بندکان مهروئی
من فتاده بدست شاکردان
کفت من سربر آستان دارم
هرکه بیهوده کردن افرازد
دیدم کل تازه چند دسته
کفتم که بود کیاه ناچیز
بکریست کیاه وکفت خاموش
کرنیست جمال ورنك وبویم

که بیماری توان بودن دکر بار
چومیوه سیر خوردی شاخ مشکن
کهدون همت کند نعمت فراموش
چراغ ازبهر تاریکی نکه دار
چوسیر آید نکردد کرد مادر
که برفرجامی آدر ناسپاسی
هرآن کوحق نداند آدمی نیست)
که میکاوید قبر پادشاهی
سرشك ازدیده می باریدومی کفت
همی بینم که مشتی استخوانی)
لوح سیمینش برکنار نهاد
جوراستاد به که مهر پدر)
که پاکیزه روئی درکرو بود
بکردابی درافتادند باهم
مبادا کاندران حالت بمیرد
مرا بکذار و دست یار من کیر
شنیدندش کهجان می دادومیکفت
کهدرسختی کند یاری فراموش
زکار افتاده بشنو تابدانی)
رایت وپرده را خلاف افتاد
کفت باپرده ازطریق عتاب
بندهٔ بارکاه سلطانیم
کاه وبیکاه در سفر بودم
نه بیابان وباد ورنج وغبار
پس چراعزت توبیشتراست
باکنیزان یاسمن بوئی
بسفر پای بند وسرکردان
نه چوتو سربرآسمان دارم
خویشتن بکردن اندازد)
برکنبدی ازکیاه بسته
تادر صف کل نشیند اونیز
صحبت نکند کرم فراموش
آخر نه کیاه باغ اویم

من بندهٔ حضرت کریمم
کربی هنرم وکر هنرمند
باآنکه بضاعتی ندارم
اوچارهٔ کاربنده داند
رسم است که مالکان تحریر
ای بارخدای کیتی آرای
سعدی ره کعبهٔ رضا کیر
بدبخت کسی که سربتابد
یکی پرسید ازان کمکشته فرزند
زمصرش بوی پیراهن شنیدی
بکفت احوال مابرق جهانست
کهی برطارم اعلا نشینم
اکر درویش برحالی بماندی
چه نیکو کفت ابراهیم ادهم
نباید بستن اندر چیز کس دل
من آن مورم که در پایم بمالند
بکجاخود شکر این نعمت کذارم
خداوندان کام ونیك بختی
بروشادی کن ای یار دلفروز
دو عاقل را نباشد کین وپیکار
اکر نادان بوحشت سخت کوید
دوصاحبدل نکه دارند موئی
وکر ازهر دوجانب جاهلانند
حریف سفله در پایان مستی
درخت اندر بهاران برفشاند
حرامش باد بدعهد بداندیش
شکم پرزهر مارش باد وکژدم
روا دارد کسی برنا توان زور
اکر عنقاز بی برکی بمیرد
نه هربازو که دروی قوتی هست
ضعیفانرا مکن بردل کزندی
شبانی باپدر کفت ای خردمند
بکفتابنك مردی کن نه چندان

پروردهٔ نعمت قدیمم
لطف است امیدم ازخداوند
سرمایهٔ طاعتی ندارم
چون هیچ وسیلتش نماند
آزاد کنند بندهٔ پیر
بربندهٔ پیر خود ببخشای
ای مرد خداره خدا کیر
زین درکه دکر دری نباشد)
که ای روشنکهر پیرخردمند
چرا درچاه کنعانش ندیدی
دمی پیدا ودیکر دم نهانست
کهی برپشت پای خود نه بینم
سردست ازدو عالم برفشاندی)
چوترك ملك ودولت کفت وخاتم
کهدل برداشتن کار یست مشکل)
نه زنبورم که از دستم بنالند
که زورمردم آزاری ندارم)
چرا سختی برند ازبیم سختی
غم فردا نشاید خوردن امروز)
نه دانائی ستیزد باسبکبار
خردمندش بنرمی دل بجوید
همیدون سرکشی وآزرم جوئی
اکر زنجیر باشد بکسلانند)
نیندیشد زروز تنکدستی
زمستان لاجرم بی برك ماند)
شکم پرکردن ازپهلوی درویش
کهراحت خواهد اندر رنج مردم
کبوتر دانه هرکز خواهد ازمور
شکار از چنك کنجشکان نکیرد
بمردی عاجزانرا دست بشکست
که درمانی بجور زور مندی)
مرا تعلیم ده پیرانه یك پند
که کردد چیره کرك تیز دندان)

خلاف رای سلطان رای جستن
بخون خویش باشد دست شستن

اگر خود روز را گوید شبست این
بباید گفت اینك ماه و پروین)

چو کاری بی فضول من بر آید
مرا در وی سخن گفتن نشاید

وگر بینم که نابینا و چاهست
اگر خاموش بنشینم گناهست)

اگر دنیا نباشد دردمندیم
اگر باشد بمهرش پای بندیم

بلائی زین جهان آشوبتر نیست
که رنج خاطرست ار هست وار نیست)

شنیدم گوسفندی را بزرگی
رهانید از دهان و دست گرگی

شبانگه کارد بر حلقش بمالید
روان گوسفند از وی بنالید

که از چنگال گرگم در ربودی
چو دیدم عاقبت گرگم تو بودی)

اگر کشور گشای کامرانست
اگر درویش حاجتمند نانست

دران ساعت که خواهد این و آن مرد
نخواهند از جهان بیش از کفن برد

چو رخت از مملکت بربست خواهی
گدائی بهتر است از پادشاهی)

طلب کردم ز دانائی یکی پند
مرا گفتا که با نادان مپیوند

که گر دانای عصری خر بباشی
وگر نادانی ابلهتر بباشی

رقم بر خود بنادانی کشیدی
که نادانرا بصحبت برگزیدی)

بچشم خویش دیدم در بیابان
که مرد آهسته بگذشت از شتابان

سمند بادپای از تك فروماند
شتربان همچنان آهسته میراند)

چو کنعانرا طبیعت بی هنر بود
پیمبر زادگی قدرش نیفزود

هنر بنمای اگر داری نه گوهر
گل از خارست و ابراهیم از آذر)

یکی را زشت خوئی داد دشنام
تحمل کرد و گفت ای نیك انجام

بتر زانم که خواهی گفتن آنی
که دانم عیب من چون من ندانی)

اگر روزی بدانش در فزودی
زنادان تنگ روزی تر نبودی

بنادان آنچنان روزی رساند
که صد دانا دران حیرت بماند

بکوش امروز تا گندم بپاشی
که فردا بر جوی قادر نباشی

تو خود بفرست برگ رفتن از پیش
که خویشانرا نباشد جز غم خویش)

سخن آنکه کند حکیم آغاز
یا سر انگشت سوی لقمه دراز

که زنا گفتنش خلل زاید
باز نا خوردنش بجان آید

لاجرم حکمتش بود گفتار
خوردنش تندرستی آرد بار)

گل بتاراج رفت و خار بماند
گنج برداشتند و خار بماند

دیده بر تارك سنان دیدن
خوشتر از روی دشمنان دیدن

واجبست از هزار دوست برید
تا یکی دشمنت نباید دید)

خواجه در بند نقش ایوانست
خانه از پای بست ویرانست

دست برهم زند طبیب ظریف
چون حرف بند اوفتاده حریف

پیر مردی ز نزع می نالید
پیره زن صندلش همی مالید

چو مخبط شد اعتدال مزاج
نه عزیمت اثر کند نه علاج)

علم چندانکه بیشتر خوانی
چون عمل در تو نیست نادانی

نه محقق بود نه دانشمند
چارپائی برو کتابی چند

آن تهی مغز را چه علم و خبر
که برو هیزمست یا دفتر)

نیك سهلست زنده بیجان کرد
کشته را باز زنده نتوان کرد

شرط عقلست صبر تیر انداز
که چو رفت از کمان نیاید باز)

زن بد در سرای مرد نکو
هم درین عالمست دوزخ او

زینهار از قرین بد زنهار
وقنا ربنا عذاب النار)

ترك دنیا و شهوتست و هوس
پارسائی نه ترك جامه و بس

در کژاغند مرد باید بود
بر مخنث سلاح جنگ چه سود)

بلطافت چو برنیاید کار
سر به بی حرمتی کشد ناچار

هر که بر خویشتن نبخشاید
گر نبخشد برو کسی شاید)

بخت و دولت بکار دانی نیست
جز بتأیید آسمانی نیست

اوفتادست در جهان بسیار
بی تمیز ارجمند و عاقل خوار

کیمیا گر بغصه مرده و رنج
ابله اندر خرابه یافته گنج)

ما نصیحت بجای خود کریم
روزگاری درین بسر بردیم

گر نیاید بگوش رغبت کس
بر رسولان پیام باشد و بس)

آنکه هفت اقلیم عالم را نهاد
هر یکی را آنچه لایق بود داد

گر توانائی و گر کوتاه دست
هر کرا بینی چنان باید که هست

آنکه مسکین است اگر قادر شود
بس خیانتها ازو صادر شود

گربهٔ مسکین اگر پر داشتی
تخم گنجشك از جهان برداشتی)

نا سزائی را چو بینی بختیار
عاقلان تسلیم کردند اختیار

چون نداری ناخن درنده تیز
با بدان آن به که کم گیری ستیز

هر که با پولاد بازو پنجه کرد
ساعد سیمین خود را رنجه کرد

باش تا دستش ببندد روزگار
پس بکام خویشتن مغزش برآر)

عام نادان پریشان روزگار
به ز دانشمند ناپرهیزکار

کان به نابینائی از راه اوفتاد
وین دو چشمش بود و در چاه اوفتاد)

گوش تواند که همه عمر وی
نشنود آواز دف و چنگ و نی

دیده شکیبد ز تماشای باغ
بی گل و نسرین بسر آرد دماغ

گر نبود بالش آگنده پر
خواب توان کرد حجر زیر سر

ور نبود دلبر همخوابه پیش
دست توان کرد در آغوش خویش

وین شکم بی هنر پیچ پیچ
صبر ندارد که بسازد بهیچ)

سعدی

مسکین خر اگرچه بی‌تمیزاست / چون بار کشد همی عزیزاست

گاوان وخران بار بردار / به ز آدمیان مردم آزار)

نکند ظلم پیشه سلطانی / که نیاید زگرگ چوپانی

پادشاهی که طرح ظلم افکند / پای دیوار ملك خویش بکند

ای زبر دست زیر دست آزار / گرم تاکی بماند این بازار

بچه کار آیدت جهانداری / مردنت به که مردم آزاری)

ای گرفتار پای بند عیال / دیگر آزادگی مبند خیال

غم فرزند ونان وجامه وقوت / باز دارد زسیر در ملکوت

همه روز اتفاق میسازم / که بشب باخدای پردازم

شب چو عقد نماز پیوندم / چه خورد بامداد فرزندم)

ای تهی دست رفته در بازار / ترسمت پرنیاوری دستار

برك عیشی بگور خویش فرست / کس نیاردز پس تو پیش فرست)

ای که پنجاه رفت ودرخوابی / مگر این پنج روزه دریابی

عمر برفت وآفتاب تموز / اندکی مانده خواجه غره هنوز

خجل آنکس که رفت وکار نساخت / کوس رحلت زدند وبار نساخت

خواب نوشین بامداد رحیل / باز دارد پیاده را زسبیل

هرکه آمد عمارتی نوساخت / رفت ومنزل بدیگری پرداخت

وان دگر پخت همچنین هوسی / وین عمارت بسر نبرد کسی)

این دغل دوستان که می بینی / مگسانند گرد شیرینی

تاحطامی که هست می نوشند / همچو زنبور برتو می جوشند

بازوقتی که ده خراب شود / کیسه چون کاسهٔ رباب شود

ترك یاری کنند ودلداری / دوستی خود نبود پنداری

بار دیگر که بخت باز آید / روشنائی زدر فراز آید

دوغ بائی به پزکه ازچپ وراست / درتو افتند چون مگس درماست

راست خواهی سگان بازارند / کاستخوان ازتو دوستتر دارند)

دهر ناپایدار دوست مدار / دوستی را نشاید این غدار

نیك وبدچون همی بباید مرد / خنك آنکس که گوی نیکی برد)

هرکرا باشد ازتو بیم گزند / صورت امن ازو خیال مبند

کژدمازا که خلق نیش زنند / اغلب ازبیم جان خویش زنند)

ای پسندیده حیف بردرویش / از برای قبول منصب خویش

تادل پادشه بدست آری / حیف باشد که حق بیازاری)

حرص فرزند آدم نادان / مثل مورچه است در میدان

این یکی کشته زیر پای دواب / وان دگر دانه می برد بشتاب

سعدی

قیمت عمر اگر بداند مرد / بس بگرید برانچه ضایع کرد»

طفل را سیبکی دهند بنقش / بستانند ازو نگین بدخش

جوهری راکه این بصیرت هست / نه‌دهد بی‌بهای خویش زدست»

سك بران آدمی شرف دارد / که دل دوستان بیازارد

آدمی با تو دست در مطعوم / سك زبیرون آستان محروم

حیف باشد که سك وفادارد / وآدمی دشمنی روا دارد»

هرکه دل پیش دلبری دارد / ریش دردست دیگری دارد

آهوی پالهنك در گردن / نتواند بخویشتن رفتن

آنکه بی او بسر نشاید برد / گرجفائی کند بباید برد»

سلمان ساوجی

شبی وقت گل بودم اندر چمن / گل وشمع بودند شب یارمن

شنیدم که پروانه با بلبلی / همی کرد درعشق گل غلغلی

همی گفت کاین بانك وفریاد چیست / زبیداد معشوق این داد چیست

زمن عاشقی باید آموختن / که هرگز نمی نالم ازسوختن

چوبلبل شنید این بنالید زار / که من تیره روزم توئی بختیار

ترا بخت یارست ودولت رهی / که در پای معشوق جان میدهی

بروز من وحال من کس مباد / که یارم رود پیش چشمم بباد

بباید بدان زنده بگریستن / که بی یار خود بایدش زیستن

نگویم که سلمان توئی کم زکم / گرفتم که پیشی زهوشنك وجم

ببین تااز ان مایهٔ سروری / چه بردند ایشان توهم آن بری

اگر شیر یا اژدهائی بزور / سرانجام خواهی شدن صید مور

اگر خواجهٔ ور امیر اجل / رهائی نیابی زتیر اجل

چرا خفتهٔ خیز وکاری بساز / که خود در پی تست خوابی دراز

حکایه

محمد قولی سلیم طهرانی

شنیدم روزی از خونابه نوشی / چوگل ازپارهٔ تن خرقه پوشی

نه فکر زندگی اورانه مرگی / چوسرو آزادهٔ باشاخ وبرگی

کناره جو زخلق از بی رجوعی / چونقل خویشتن نامش وقوعی

که چندی پیش ازین ازجوش سودا / مرا شوق سفر انگیخت ازجا

زخورشیدم جهانگردی فزون شد / بملك مصر شوقم رهنمون شد

چو دیدم رود نیل چرخ رفتار / چو مستانش زموج آشفته دستار

ازین اندیشه شد دل ناصبورم / که چون خواهد شد ازاینجا عبورم

که ناگه گشت پیری خوب رفتار / چو صبح ازدامن دریا نمودار

بسوی من شتابان آمد ازراه
سحری دررعشه چون شمع سحرگاه

بدوگفتم که ای آشفته چون گل
فدتم کشته ات این رود را پل

بقدر زندگی هرکس اسیراست
ز فکر نان وآبی تا کز راست

چوداری آب از بن دریای بی بن
بگیراین را بهای نان خودکن

بگفتا پیر کای آشفته کردار
زرخود را بدست خود نگهدار

بعزت جای داد ان بیقرینه
چو بیت انتخابم در سفینه

ازان فرزانه پیر لجه پیما
حکایت کونهٔ کردم تمنا

پی گوهر فشانی پیر دانا
لبی جنباند همچو موج دریا

که روزی از تقاضای زمانه
در بن دریای ژرف بیکرانه

بکشتی میشدم هر سو شتابان
سوار اسب چوبین همچوطفلان

زشوق صید ماهی ناشکیبا
تنم درکشتی اما دل بدریا

بچشمم چیزی آمد از ره دور
که می آورد این دریای پرشور

بشد ز بن آب بعد ازموج بسیار
تنی چون سینهٔ ماهی نمودار

بگفتم بارفیق خویش بی تاب
که آتشپارهٔ می آورد آب

چو غواصان بیا همت گماریم
که همچون گوهر ازآبش برآریم

شتابان کرده کشتی را روانه
گرفتیمش سر ره عاشقانه

نمی آمد برون آسان که میجست
تن لغزنده اش چون ماهی ازدست

بصد زحمت زآب موج پرداز
برآمد چون تذرو از سینهٔ باز

نمایان شد باج آفتابی
فروزن اختری از برج آبی

هنوزش خط نرسته بربنا گوش
بمرگ عاشقان زلفش سیه پوش

نمودم سرنگون همچون سبویش
دوساعت آب میرفت ازگلویش

ازو من هم سخن بی تاب جستم
زگوهر سرگذشت آب جستم

دهان کرداز سخن چون غنچه رنگین
سخن را ازتبسم ساخت شیرین

که در دامان این دریای پرشور
دهی باشد چوشهر مصر معمور

ازو تا مصر یکشب در میانست
بعالم گر بهشتی هست آنست

لب کشت وکنار جویباران
بطی درمیان چشمه ساران

دهی زانسان که مثلش کس ندیداست
پدر بهر مقام من خریداست

درین ده داشتم عیشی مدامی
بزلف شاهدانم بود دامی

دل مادر زمهر من پرآشوب
پدر درعشق من هم چشم یعقوب

بعیشم حرف می شد زندگانی
که تاکه از قضای آسمانی

باتم رهنمونی کرد دوران
زسر تاپاشدم چون تیغ عریان

وداع خویشتن کردم بساحل
دران دریاشدم چون قطره واصل

نهادم پای خودراچون در بن آب
سرم آمد بگردیدن چو گرداب

(درآمد)

در آمد مه تنم را پای ازجا
چوعکس ماه افتادم بدریا

بگردن دست درآغوش کشتم
کشیدم دست و پا بیهوش گشتم

چوجانم سوی جوعزم ازبدن کرد
خداهمچون تونی راخضر من کرد

برآمد عاقبت ازلطف بیچون
سبوی من درست ازآب بیرون

مپرس ازدوری من حال ایشان
خبردارم من از احوال ایشان

دران ساعت که من افتم بدریا
غلام من خبر برداشت انجا

کنون خواهم قدم بره گذارم
زماتم مردم خودرا برارم

بهمراهی آن مرغ بهشتی
گرفته پر زپر خویش کشتی

نه درکشتی نشاندش دور افلاك
که در تابوت می بردش سوی خاك

بنزدیکی ساحل چون رسیدیم
زدریا رخت برصحرا کشیدم

دران ساحل کهن ویرانهٔ بود
که غمهای جهانرا خانهٔ بود

بجا مانده ازان دیرینه آثار
چوکوه بیستون یك کهنه دیوار

زشوخی بامن آن شیرین تکلم
دهانرا کرد لبریز تبسم

که ترسم خلق چون مرگم شنیدند
طمع یکبارگی ازمن بریدند

زغافل دیدنم بی برگ کردند
مرا بیند وشادی مرگ کردند

دهی تامژدهٔ از من باحباب
روان شو سوی ده چون جدول آب

چو او بنشست من برخاستم زود
نشست وخاست پنداری همین بود

بران ده گشتم از یك لحظه رفتن
چو ابر نو بهاری سایه افکن

چو دیدم مجمعی از ناصبوران
زگریه گشته آن ده شهر کوران

چو مژکان حلقهٔ هرسو سیه پوش
زغم گریان نشسته دوش بر دوش

که ایام پریشانی سرآمد
گرامی گوهر از دریا برآمد

چونام گوهر ودریا شنیدند
همه یکبارگی پیشم دویدند

بمن گفتند کای پاکیزه گوهر
چه میگوئی بگو یکبار دیگر

زبانرا ساختم چون شعله سرکش
بگفتم سرگذشت آب وآتش

چنان جستند ازجا اهل ماتم
که گفتی خیل زاغی خورد برهم

دوان ازده خلایق سوی صحرا
که دارند آدم آبی تماشا

زبیتابان ماتم خیل درخیل
روان شد سوی آن ویرانه چون سیل

کشد تادر برخود آن بر و دوش
گشوده مادرش چون موج آغوش

پدر در پیش پیش بیقراران
دوان چون برق از ابر بهاران

شتابان سوی او بیگانه وخویش
ولی دیوار آمد برسرش پیش

جهان ویرانهٔ بس خوفناکست
چه آفتها که در این آب وخاکست

سلیم طهرانی

حکایه

راویٔ افسانهٔ اهل کرم / طوطیٔ پرریخته یعنی قلم
نقل کند کز پی سامان کار / قافلهٔ جمع شد از هر دیار
نقد خرد مایهٔ بازار شان / جنس هنر بود همه بارشان
غیر جرس هیچ ولی درمیان / ناله نمیکرد دران کاروان
رفت بتعجیل ز آرامکاه / قافله چون یکدوسه فرسنك راه
دهر شد از ظلمت شب ناکهان / سرمه کش دیدهٔ سیارکان
کرد ز بس ظلمت شب اشتلم / قافله سر رشتهٔ ره کرد کم
در طلب راه ز نزدیك ودور / کشته سراسیمه‌تر از خیل مور
دست ودل جمله چو از کار شد / آتشی از دور نمودار شد
روی نهادند روان بیقرار / جانب آتش همه پروانه دار
براثر شعله دران پهن دشت / یکدوسه فرسنك چو پیموده کشت
روضهٔ آمد بنظر همچو نور / سنك بنایش همه از کوه طور
جمله قنادیل وی وشمعدان / چون دل عاشق شده وقف کسان
جانب آن روضه کسی ازمیان / رفت که پرسد خبری زان مکان
کفت باو شخصی ازان سر زمین / مقبرهٔ حاتم طائیست این
بار کشودند دران خوش مکان / بردر او حلقه بزد کاروان
بیهوده کوفی زمیان کروه / کفت که ای حاتم دریا شکوه
قافلهٔ ما شده مهمان تو / چشم نهاده همه برخوان تو
زود پی مائده تدبیر کن / قافلهٔ کرسنه‌را سیر کن
بود هنوز این سخنش بر زبان / کز پی او کریه کنان ساربان
کفت که خوردان شتر برق ساز / مهره بدل از فلك حقه باز
کفت ببرید سرش را ز تن / تا که شود مائدهٔ انجمن
مردم آن قافله را خاص وعام / داد صلا برسر خوان طعام
از غم جمازه دلی تنك داشت / باکرم حاتم طی جنك داشت
رفت سوی تربت او سر کران / چون نکه یار سوی عاشقان
کفت که ای حاتم صاحب کرم / خواستم از جود تو فیضی برم
طرف مزار تو بمن شوم شد / همت تو برهمه معلوم شد
یافتم اکنون که چسان بوده است / جود تو ازمال کسان بوده است
خرج که ازکیسهٔ مهمان بود / حاتم طائی شدن آسان بود
او شده در طعنه زدن بیقرار / روح کرم پیشه ازو شرمسار
صبح که این ناقهٔ کیتی نورد / ازطرف شرق بر انکیخت کرد

(صاحب)

سلیم طهرانی

صاحب جمازه پی کار خود / کشت فرومانده‌تر از بار خود
بود سراسیمه که ازیك کنار / خاست غباری چوخط ازروی یار
اندکی آن کرد چوشد بیشتر / ناقه سواری شد ازو جلوه کر
بار شتر اطعمهٔ بیکران / ناقهٔ دیکر بردیفش روان
کفتی ازان سان که سبکتاز بود / همچو شتر مرغ بپرواز بود
راند بسرعت شتر آن نوجوان / کشت چو نزدیك بان کاروان
رفت سوی روضه نخستین چوباد / کرد طوافی زسر اعتقاد
مردم آن قافله را جابجا / داد سوی تربت حاتم صلا
سفره پی مائده ترتیب داد / جانب آن طائفه برد وکشاد
سفرهٔ ازمائده آراسته / یافته دل آنچه درو خواسته
سفره چو بر داشته شد ازمیان / عذر طلب کرد ازیشان جوان
قاعدهٔ لطف وکرم تازه کرد / رو بسوی صاحب جمازه کرد
کفت کلی ازچمن حاتمم / همچو زبان برسخن حاتمم
دوش زاندیشه چوخوابم ربود / حاتم طی خویش بچشمم نمود
کفت که امشب زقضا ناکهان / قافلهٔ کشت مرا میهمان
مقدمشان کرچه خوش آهنك بود / وقت چودست ودل من تنك بود
یك شتر آنجا زهمان کاروان / قرض کرفتم پی ترتیب خوان
خیز که هنکام خور وخواب نیست / در لحدم ازغم این تاب نیست
مائدهٔ درخور احسان من / آنچه که بودی بسر خوان من
همره یك ناقهٔ رهوار زود / جانب آن قافله بر همچو دود
معذرت من همه را تازه ده / ناقه بان صاحب جمازه ده
مردم آن قافله را این سخن / شور باورد زجان وزتن
هرکسی ازبهر مرادی چوباد / روبسوی تربت حاتم نهاد
صاحب جمازه هم انداز کرد / کریه کنان معذرت آغاز کرد
کفت که ای شمع شبستان جود / ای کف تو ابر بهاران جود
بی ادبی کرده ام ازحد بدر / تو زادب کردن من درکذر
همچو دلت روح تو مسرور باد / همچو رخت خاك ترا پرنور باد

از الهی نامه

حکیم سنائی

ای درون پرور برون آرای / ای خرد بخش بیخرد بخشای
کفر ودین هردو در رهت پویان / وحده لاشریك له کویان
با قبول توای زعلت پاك / چه بود خوب وزشت مشتی خاك
هرزه بیند روان بینندهٔ / آفرین جز بآفرینندهٔ

آنچه فهم ترا دروره نیست — غایت فهم تست الله نیست
بارخی کاندر آینه منقول — توره اتحاد جو نه حلول
پیش آن کش بدل شکی نبود — صورت وآینه یکی نبود
نور خورشید درجهان فاش است — آفت ازضعف چشم خفاش است
احداست وشمار ازو معزول — صمداست ونیاز ازو مخذول
آن احد نه که حس شناسد ووهم — آن صمدنه که عقل داند وفهم
تا ترا دردرون شمار وشکیست — چه یکی کوچه دو که هردو یکیست
پسری احول ازپدر پرسید — کای تو درهای بسته را چوکلید
کفتی احول یکی دو بیند چون — من نه بینم ازانچه هست فزون
احول ارهیچ کژ شمارستی — مه که برچرخ دوست چارستی
بس غلط کفت آنکه این کفتست — کاحول ارطاق بنکرد جفتست
بدونیك تو برتو راندهٔ اوست — تا بدانی که دشمنی یادوست
کرده آخر خدای در هرفن — قوتی را بفعل آبستن
تا چوراه مشیه بکشایند — زانچه کشتند حامل آن زایند
هرچه استاد برنبشت وبراند — طفل درمکتب آن تواند خواند
بند کان را که ازقدر ضرراست — آن نه زیشان که آنهم ازقدراست
بیشتر چون روی چوجابت نیست — پای پس چون نهی که پایت نیست
خیر وشر نیست درجهان سخن — لقب خیر وشربه تست وبه من
سوی تو نام زشت ونام نکوست — ورنه محض عطاست هرچه ازوست
بد بجز جلف وبی خرد نکند — خود نکو کار هیچ بد نکند
هرچه درخلق سوزی وسازیست — اندران مرخدای را را زیست
اندرین راه دربدی نیکست — کاب حیوان درون تاریکست
مرك هرچند بد نکوست ترا — مال ومیراث جمله زوست ترا
مرك این را هلاك وآنرا برك — زهر این را غذا وآنرا مرك
کرچه کژدم زنیش بکزاید — داروی مرحمت بکار آید
تلخ وشیرین همه چوزوباشد — زشت نبود همه نکو باشد
همه را ازطریق حکمت وداد — هرچه بایست پیش ازان بنهاد
درد درعالم ار فراوانست — هریکی را هزار درمانست
پیل را پشه کر بدرد پوست — کوبران کوش پشه زان با اوست
نقشبند برون کلها اوست — نقش دان درون دلها اوست
ابلهی دید اشتری بچه را — کفت نقشت همه کج است چرا
کفت اشتر که اندرین پیکار — عیب نقاش میکنی هشدار
در کژمن مکن بنقش نکاه — تو زمن راه راست رفتن خواه

لطف او بینوا نوازنده — قهر او نازنین کدازنده
تا کسان را بلطف خود کس کرد — خاك را قبلهٔ مقدس کرد
کر نبودی از و عنایت پاك — کی شدی تاجدار مشتی خاك
پدر آدمان واین آدم — هست ازان دم که زاد ازو مریم
تن که شد تن زرنك آدم شد — جان که شد جان زبوی آن دم شد
دل یکی منظریست ربانی — خانهٔ دیو راچه دل خوانی
از در نفس تا بکعبهٔ دل — عاشقان را هزار ویك منزل
علم را زشمر عمل ماده — دین ودولت ازین دوشد زاده
کار بی علم تخم در شوراست — علم بیکار زنده درکوراست
عشق باسر بریده کوید راز — زانکه داند که دل بود غماز
عاشقان سر نهند درشب تار — تو برانی که چون بری دستار
همچو شمع اند اکرچه در بندند — زانکه جان میدهند ومیخندند
عاشق را یکی فسرده بدید — که همی مرد خوش همی خندید
کفتش آخر بوقت جان دادن — چیست این خنده وخوش استادن
کفت خوبان چو پرده بر کیرند — عاشقان پیش شان چنین میرند)
هر کرا درد راهبر نبود — مرورا زان جهان خبر نبود
آن شنیدی که رفت نادانی — بعیادت بدرد دندانی
کفت باداست زین مباش حزین — کفت آری ولی به نزد تواین
برمن این رنج کوه پولاداست — چون توزان فارغی ترا باداست)
ای بسا رایت عدو شکنان — سر نکون ازدعای پیره زنان
همه خلق ارچه ماده ارچه نرند — ازدرون خازنان یکدکرند
کردهی نیك نیك پیش آرند — ورکنی بد بدی نکهدارند
ازرعیت شهی که مایه ربود — بن دیوار کند وبام اندود
فتنه بیدار شد چو شاه بخفت — شاه را خواب خوش نبایدجفت
شه چو عادل بود زقحط منال — عدل سلطان به ازفراخی سال
ظلم صفرای ملك ودین آمد — تیغ رایش سکنجبین آمد)
آب نایافته کران باشد — چون بیابند رایکان باشد
آب چون کم بود بجان جویند — چون بیابند کون ازان شویند)
منکر دربتان که آخر کار — نکریستن کرستن آرد بار
شاهدان زمانه خرد وبزرك — دیده را یوسف اند ودل را کرك
باش درخشنده شمع تابنده — ازدرون سوز وز برون خنده
مردم ازنیك نیك خوکردد — یار اکر بد بود چو اوکردد
بابدان کم نشین که بدمانی — خوپذیراست نفس انسانی

دوست را کس بیك بلا نفروخت
بهر کیکی کسی کلیم نسوخت

آب روز آب پشت بکریزد
کاب پشت آب رویها ریزد

بار فیقان سفر مقر باشد
بی رفیقان سفر سقر باشد

بدکسی دان که دوست کم دارد
زان بتر چون کرفت بکذارد

یار بد را مکن بخشم بتر
نکند شیشه کس رفو به تبر

مر ترا آن رفیق یار بود
که به نیك وبدت بکار بود

یار همکاسه است بسیاری
لیك همدرد کم بود یاری

دوست خواهی که تابماند دوست
آن سخن کو که طبع وعادت اوست

درد هان دار تابود خندان
چون کرانی کند بکن دندان

من وفائی ندیده ام زخسان
کر تو دیدی سلام من برسان

کرنهٔ همچومه بنور کرو
همچو خورشید باش تنها رو

از تقی دین طلب زرعنا لاف
ازصدف در طلب زآهو ناف

آستین کرز هیچ خواهی پر
ازصدف مشك خواه وز آهو در

که بدید است درجهان باری
کار هر مرد ومرد هر کاری)

داشت زالی بروستای تکاو
مهستی نام دختری وسه کاو

نوعروسی چو سرو بن بالان
کشت روزی زچشم بد نالان

زال کفتی همیشه بادختر
باد پیش تو مردن مادر

از قضا کاو زالك ازپی خورد
پوزروزی بدیکش اندر کرد

ماند چون پای مانده اندر ریك
آن سرمرده رنکش اندرذیك

کاو مانند دیوی ازدوزخ
سوی زالك دوید ازمطبخ

زال پنداشت هست عزرائیل
بانك برداشت ازپی تحویل

ملك الموت من نه مهستیم
من یکی پیر زال محنتیم

تندرستم من ونیم بیمار
ازخدارا مرا بدو مشمار

کر ترا مهستی همی باید
اینك اورا ببر ترا شاید

بی بلا نازنین شمرد اورا
چون بلادید درسپرد اورا

تا بدانی که وقت پیچا پیچ
هیچکس مرترا نباشد هیچ)

آدمی زیر طبع کی شاید
چار حال مرده را باید

اندرین منزلی که یك هفته است
بوده نابوده آمده رفته است

بر وفای زمانه کیسه مدوز
بکذرانش بقوت روز بروز

عمر چندانکه عمر موز و مکس
امل افزون چو عمرده کرکس

هر شبی کان زمانه برتو شمرد
روزی اززند کانی توبرد

زودبخش سبکستان فلکست
پیررا فعل کودکان فلکست

درسخاوت بکودکان ماند
بدهد زود وزود بستاند

هست چون نیش کرزه دولت دهر
نرم ورنکین واندرون پرزهر

دل زدنیا ومهر او بکسل
زانکه جانرا سم است ودلراسل

آفت آدمی زدنیا دان
راحت جان زمیل عقبی دان

درنکر ازسر نظر یکدم
زین دومعنی بعیسی وآدم

آن ززهد آسمان کرفته بناز
وین شده خاك خورده ازپی آز

کوشهٔ کیر زین سرای مجاز
توشهٔ آنجهان درومیساز

این دو روزه حیات نزد خرد
چه خوش وناخوش وچه نیك وچه بد

ترك دنیا خرد نه بپسندد
مرك بربرك این جهان خندد

دورشوزو که این جهان تو نیست
توچه خواهی ازو که آن تونیست

درجهانی چه بایدت بودن
که بکامی توانش پیمودن

این که اقلیم بیم وامیداست
خود یکی روزه راه خورشیداست

وین که امروز ربع مسکونست
قطرهٔ ازهزار جیحونست)

سوی مرکست خلق را آهنك
دم زدن کام وروز وشب فرسنك

ازثری نیز تا باوج اثیر
همه میرنده اند دون وامیر

جز دورنکی نشد زمرد هلاك
مرد یکرنك را زمرك چه باك

درجهانی که عقل وایمانست
مردن جسم زادن جانست

چیست دنیا وخلق واستظهار
خاکدانی پرازسك ومردار

دین ودنیا بضد یکدکرند
هرکجا دین بود درم نخرند

رخ بدین آر وبکذر ازدینار
زانکه دینار هست فردا نار)

صوفیانی که اهل اسرارند
دردل نار وبرسر دارند

تو بصفوت صفات صوفی باش
خواه بصری وخواه کوفی باش

آدمی را زجاه بهتر چاه
کل فضولی شود چو یافت کلاه

دل که باجاه ومال دارد کار
این سکی دان وآن دکر مردار

زرنداری تراچه کوید میر
خر نداری چه ترسی ازخرکیر)

درضیاع وعقار خویشانرا
بشناسی چوکرك میشانرا

کرچه ایشان اقاربند همه
دراقارب عقاربند همه

کرترا خواهر آورد مادر
شوی ازوی سیاه روچو پدر

ورتو ناری خود آورد بی شك
بنویسند بی حضور توچك

هم زده سالکی کند درسر
شوهروزر ومال وچیز وکهر

زان هوس خیره لعبت آراید
کبر و کالای را همی باید

جامه برتن درد همه بستیز
مانده درانتظار کیر وجهیز

ورکنی درجهیز اوتأخیر
همه توفیر تو شود تقصیر

نام ونکت بباد بدهد او
برسرت زود خاك برنهد او

مرد بیگانه گردد ازخانه / خانه ات پرشود زبیگانه
دوست جوی از برادران بگسل / که برادر کند پرآذر دل
که بود غمز بر پدر خواند / مه بود برتو خواجگی راند
تاپدر زنده باتو دمسازاست / چون پدرمرد خصم وانبازاست
نه برادر بود به زرم ودرشت / گزبرای شکم بود هم پشت
عقل نبود برادری کردن / ازپی رنج دل جگر خوردن
بود فرزند بدبود بد وباب / زنده مالت برند ومرده ثواب
وربود خود ،نعوذ بالله دخت / کار خام آمد وتمام نه بخت
چه نکو گفت آن نکو استاد / که وی افکند شعرار بنیاد
هر که را دختراست جای پسر / گرچه شما هست هست بداختر
وآنکه اورا دهیم ماصلوات / گفت المکرمات دفن بنات
برفلك چون بنات بانعش است / برزمین هم بنات بانعش است
هر کرا دختراست خانه نژاد / بهتراز گور نبودش داماد
دور باد ای برادر ازمادور / خواهرو دختر وزن ومستور
آنکه عم تو وآنکه خال تواند / همه خونخواه جاه ومال تواند
همه لرزند درعنا وعذاب / بزر وسیم سفله چون سیماب
آشکارا چو گربه برسر خوان / زیرتر زموش درپنهان
عم که بدگو وپرستم باشد / عم نباشد که درد وغم باشد
درمهی خویشتن پدر گردد / پس که پورش پدر گردد
گرت بخشد عمامه عم مستان / کان بود چون عطای بدمستان
خال کازار توگزیده بود / همچو خال سپید دید بود
کند آن خالت ازخرد خالی / بهر میراث مادرت حالی
چون زرت باشد ازتو جویدونك / چون بوی مفلس ازتو داردننك
خواجه خواندچو کارباشدراست / پس چو گرشد غلام زادهٔ ماست
حکمت اندر عرب فراوانست / وز همه خوبتریکی آنست
کهعدی شدچوازعداوت خال / روتو غم عم شمار وخال وبال
کرده باید زن ستوده سیر / لیکن ازخانمان خویش بدر
زیرك آنست کونگاید زن / ننهد درسرای خود شیون
اشتقاقش زچیست دانی زن / یعنی آن قحبه را به تیر بزن
موش کزدشت بادکان افتد / به که خویشیت باعوان افتد
چون نشیند عوان خرپشته / چه پدر پیش اوچه خرپشته
خویشتن را خدای نام دهد / خال وعم را گدای نام دهد
گرنداری بخدمتت خواند / ور بداری بعنف بستاند

حکیم سنائی

همه یادش زحاجب وز امیر / همه لافش زنائب وزوزیر
که من ازدست اینم وآنم / من کنون دست راست سلطانم
گردنم بین زدست شه نیلی / که بدست خودم زند سیلی
شاه مارا بمیرد اریزید / جز بفرمان ریش من نرید
کیست درچشم عقل ناخوشتر / درجهان ازگدای کبر آور)

ازساقی نامه

شرف تبریزی

دریغا زیاران خاکی نهاد / کهرفتند ازین خاکدان همچوباد
بصحبت همه شمع مجلس فروز / چو انجم شب آورده باهم بروز
همه روز دربوستان یارهم / چو گلها شکفته بدیدار هم
دریغا کهاین دیدهٔ خون نشان / نمی بیندا کنون زایشان نشان
یکی نیست زان غمگساران همه / من وغم که رفتند یاران همه
دریغا که پرده نشینان راز / نرفتند جائی که آیند باز
برآن خاك فریاد کردم بسی / بگوشم نیامد جواب کسی
گذشته چنان شد که گفتی نبود / رود تیز آینده چون رفته زود
پس پیش این راه چون اند کیست / رونده اگر پیش اگر پس یکیست
ندانیم از اینجا کجا میرویم / چرا آمدیم وچرا میرویم
ز اندیشه خون شد جگر هابسی / ولی حل نکرد این معما کسی
بیا ساقی آن بکر پرشوررا / بیا ساقی آن مست مستور را
بمن ده که عقلش بکابین دهم / ازین گوژ پشت جهان وارهم)

ازمثنویات

میرزا صادق فنا

آتشی می بینم ای یاران زدور / گرم می اید بچشمم نخل طور
شعله خوبی خود نمائی میکند / فاش دعوئ خدائی میکند
بنگرید این آتشین رخسار کیست / این قباداراٰئی وکلنار کیست
فتنهٔ دلهای اگاهست این / دعوی انی انا اللهست این
مدتی بود آتشم افسرده بود / آه کامد باز یادم آن عهود
آتشین روئی که پروردم بناز / بازرد برآتشم دامان ناز
ای خدا عمریست زاری میکشم / ابتهال وخاکساری میکشم
روزگاری حرف محنت کرده ام / باتو دعوئ محبت کرده ام
سی چهل سال است محنت میکشم / ازامید خویش خجلت میکشم
دربلا شبها بروز آورده ام / درمصیبت روزهاشب کرده ام
هرکسیرا یك نصیبی میدهند / درد هرکسرا طبیبی میدهند

ای خدا آخر نصیب من کجاست
مردم از حسرت طبیب من کجاست

بسکه شب شد روز درتاب و یم
روز شد شبها یارب یاربم

ای خدا کو آن دعاهارا اثر
تیره غمهای شبرا کو سحر

سی چهل سال است باین درد وسوز
ای مسلمانان نه شب دارم نه روز

روز خون دل زچشمم میرود
کی خدا امروز کی شب میشود

شب درین ماتم که با این حال من
یارب امشب روز کی خواهد شدن

ای خدا تأثیر آه وناله کو
مزد محنتهای چندین ساله کو

ای خدا آخر مرا با این امید
چند تاکی باید این محنت کشید

باغمت روزیکه میکردم قرار
یاد آنشبها خوشا آن روزکار

کز غم دوران بنازم داشتی
ناز دیکر بانیازم داشتی

زخمهای سینه ام را داد داد
دست لطفت کو که مرهم می نهاد

روزها کردیم شب در سوزها
یاد آنشبها خوشا آن روزها

ماودل بودیم ذوق وصل یار
کوشها وکریه های زار زار

ای خدا این کریه وزاری به بین
دوستانرا بدین خواری به بین

این منم درکار خود درماندهٔ
پای در کل دست برسر ماندهٔ

این منم یارب که بعد ازچندسال
بندکیها میدهندم کوشمال

چون سکی درآستانی پیر شد
از وفا درکردنش زنجیر شد

حرمتش هرروز کردد بیشتر
عزتش افزون شود از بیشتر

ازوفا طوقست چون درکردنش
ازمروت نیست بیرون کردنش

منکه یك عمریست دراین آستان
ازوفاداری شکستم استخوان

برزخم امروز می بندند در
کاشکی میداشتم جای دکر

این منم ای خاك عالم برسرم
که درین درکاه ازسك کمترم

بندهٔ چون پیرشد دربندکی
نیستش هرچند زان ارزندکی

حق خدمت را باو افتادکی
میدهندش سرخط آزادکی

نه بیك تهمت زنا فرمانیش
میفروشندش بدین ارزانی اش

درکدامین مذهب ای بیرحم چند
دوسترا قربان دشمن میکنند

ازمن واز کارمن در روزکار
ای مسلمانان بکیرید اعتبار

مدت سی سال از جور زمان
رنجها بردیم زیر آسمان

تابصد ناکامی کام وهوس
جمع آوردیم مشتی خاروخس

همچو عنقا از جفای آسمان
دامن کوهی کرفتیم ازجهان

خارخار سینه‌را پرداختم
جا بکنج آشنائی ساختم

نقد فرصترا زکف دادیم مفت
باغم ایام کردیدیم جفت

بارها باناله وآه سحر
بیضها پروردم ازخون جکر

پایه پیشش زاغ محنت پرکشود
یاعقاب آتش مرکش ربود

چون بود حال چنین دل مردهٔ
مرغ یکجا بیضه باطل کردهٔ

مدتی با آه وافغان هم نفس
طفل اشکم بود درد امان و بس

باز تا ازکرمیٔ آه سحر
بیضها پروردم از خون جکر

هریك از سیمرغ فرخفال تر
ازهما هریك همایون بال تر

کرچه هریك پارهٔ بود ازجکر
بایکی دل داشت پیوندی دکر

چون عنایت بیش از او کفیل
زیربال خود کرفتش جبرئیل

ماچه اوراق کل این خونین دلان
دامن همرا کرفتیم از جهان

بادلی چون غنچه از خون غرقهٔ
سرفرو بردیم زیر خرقهٔ

درقناعت صدهما در رشك ما
بودآب ودانهٔ ما اشك ما

ساختیم از دهر باعریان تنی
چشم پوشیدیم از پوشیدنی

دست خود شستیم ازهرما حضر
اکتفا کردیم باخون جکر

بود کردون درکمین حال ما
چشم اختر بود دردنبال ما

عجب وعزلت کرد برماچون اثر
روزکار انداخت ما را دربدر

شام همچون رشتهای تار شمع
یارهم بودیم دل سوزانه جمع

صبح کردیم ازجفای آسمان
دربدر هریك چه اوراق خزان

حال یکعمریست دور ازآشیان
هم نفس باناله وآه وفغان

همچو آن بلبل که باکام وهوس
ازشکاف رخنهٔ تنك قفس

شسته دست آرز و ازجزؤ کل
میکند سیر خزان برك کل

راضیم ازکردش اختر اکر
حال هریکرا بدانم آن قدر

ازجفای چرخ تا افتاده اند
هریك ازیاران کجا افتاده اند

آه واغوثاه من شد الوثاق
آه واشد قاه من ذکر العراق

آه واویلاه ممالا یطاق
خامه ودفتر کجا واین سیاق

نی سوران ازکجا واستباق
نعل میریزد درین وادی براق

سینه خواهم شرحه شرحه ازفراق
تابکویم شرح درد اشتیاق

ای برون ازخانمان افتاده ها
درقفس ازآشیان افتاده ها

نوسفرها دل زحسرت ریشها
چشم برشهر ودیار خویشها

ای زهمراهان خود وامانده ها
رفته همراهان وتنها مانده ها

ناتوانها دل حزین وزارها
از خود واز عمر خود بیزارها

ای زکام زندکی بی برکها
جان بکف در آرزوی مرکها

چشم دل اززندکانی سیرها
تشنهٔ آب دم شمشیرها

ای تمام عمر محنت دیدها
نام راحت درجهان نشنیدها

میرزا صادق

ای کره درکار وبار افتاده ها ... رشتهٔ تدبیر از کف داده ها
ای بحنت روزها شب کرده ها ... شب به بیداری بروز آورده ها
عرصهٔ امید بردل تنکها ... روز وشب بابخت خود درجنکها
زخم از شمشیر حسرت خورده ها ... داغ ناکامی ز عالم برده ها
یاد دارد هیچکس زین انجمن ... یك کره افتاده در کاری چومن
هیچکس دیداست ازمحنت کشان ... همچومن آوارهٔ بی خانمان
شب که هرموری بسوارخی رود ... هرکجا مرغیست بر شاخی رود
هرددی در کوشهٔ ما واکند ... هرسکی در آستانی جا کند
من چه مرغ آشیان ککردهٔ ... باچه سکهای شبان ککردهٔ
درخراسان زار وبیقدر وحزین ... بادو چشمی کریه اش درآستین
بادلی آغشته در خون جکر ... سر نهم با چشم تر در زیر پر
بادلی پردرد ازباد وطن ... سرنهم برروی دست خویشتن

تاچه زاید بخت برکردیده ام ... وین شب کیسو بخون غلطیده ام
دارم از حسرت دلی لبریز خون ... آه ازبیداد چرخ نیلکون
نه فغان نه ناله ام دارد اثر ... نه دعا نه کریه نه آه سحر
ازنظر افتادهٔ یاریم یار ... کار دارد کار باما روز کار
دوست ازماسر کران شدچند روز ... کار دارد آسمان باما هنوز
در امید ار روزی آیم سینه سوز ... میکشد اندیشه دامانم هنوز
زخم ازجای دکر دارد نمك ... ورنه میکشتیم دوری بافلك
آه کز مطلب فتادم دور باز ... شدزکف سررشتهٔ عرض نیاز
ای خدا آن بندهٔ سرکشته ام ... دیم کاری تخم حسرت کشته ام
اخر از امید وآران توام ... چشم بر امید باران توام
سایهٔ برکشت زار من فکن ... رحم کن ای ابر دریادل بمن
ای خدا آن بندهٔ درمانده ام ... که تورا عمری بزاری خوانده ام
باکمال قرب مهجورم زتو ... تو بمن نزدیك من دورم زتو
دورنه کورم تو برپهلوی من ... از برای کیست این کو کوی من
در دل شبهات خواندم زارزار ... ای خدا کومزد آنشبهای تار
ای خدا امروزمزدان شب است ... مزد آنشبهای یارب یارب است
چارهٔ این درد بیدرمان کجاست ... رحم اخر ای مسلمانان کجاست

ظهوری بسطامی

شنیدم شهی ازشهان زمن ... نمی خواست ازکشور خویش زن
که ایشان امان پروران منند ... همه دختران دختران منند

شیخ عطار

از منطق الطیر

حمد پاك ازجان پاك آن پاك را ... کوخلافت داد مشتی خاك را
آن خرد بخشی که آدم خاك اوست ... جزو وکل برهان ذات پاك اوست
آفتاب روح را تابان کند ... در کل آدم چنین پنهان کند
چون کل آدم بصحرا آورد ... این همه اعجوبه پیدا آورد
در درون نطفهٔ جان می نهد ... آفتابی در سپندان می نهد
زنده را ازمرده پیدا آورد ... مرده از زنده بصحرا آورد
ای شده هر دوجهان ازتو پدید ... ناپدید ازجان وجان از تو پدید
عقل اکر ازتو وجودی پی برد ... لیك ره هرکز بکنهت کی برد
ای زپیدائی خود بس ناپدید ... جملهٔ عالم تو وزکس ناپدید
چون درون جان برون جان توئی ... هرچه کویم آن نهٔ هم آن توئی
ای دریغا هیچکس رانیست تاب ... دیدها کور وجهان پرآفتاب
ای خرد سرکشتهٔ درکاه تو ... عقل را سررشته کم در راه تو
جملهٔ عالم بتو بینم عیان ... وزتو درعالم نمی بینم نشان
هرکسی ازتو نشانی داده باز ... خود نشانت نیست ای دانای راز
واصفانرا وصف او درخورد نیست ... لایق هر مرد وهرنامرد نیست
عجز ازان همشیره شد بامعرفت ... کونه دروصف آید ونه درصفت
کر بغایت نیك ور بد کفته اند ... هرچه زوکفتند ازخود کفته اند
عقل درسودای او حیران بماند ... جان زعجز انکشت بردندان بماند
چیست جان درکار اوسرکشتهٔ ... دل جکر خواری بخون آغشتهٔ
جانم آلوداست از بیهودکی ... من ندارم طاقت آلودکی
یا ازین آلودکی پاکم بکن ... یا نه در خونم کش وخاکم بکن
جمله ترسند ازتو من ترسم زخود ... کزتو نیکی دیده ام وزخویش بد
رهبرم شو کرچه کمراه آمدم ... دولتم ده کرچه بیکاه آمدم
ای کناه آمرز وعذر آموز من ... سوختم تاچند خواهی سوز من
چون ندانستم خطا کردم ببخش ... بردل وبرجان پردردم ببخش
مبتلای خویش وحیران توام ... کربدم کرنیك هم آن توام
من چه باشم تاکسی باشم ترا ... این بسم کرناکسی باشم ترا)
ای همه چیزی بهیچی دادهٔ ... اینچنین برهیچ دل بنهادهٔ
کر ترا دین باید ازدنیا متاز ... هردو ناید راست باهم کج مباز
دین ودنیائی نیابد کس بهم ... عزدنیا نایدت بادین بهم
ای سرا وباغ تو زندان تو ... خان ومان تو بلای جان تو

در گذر زین خاکدان پرغرور   چند پیمائی جهان پرشرور
چشم همت برگشا وره ببین   بس قدم در ره نه ودر که ببین
چون درین زندان بسی نتوان نشست   خویشتن راباز کش ازهرچه هست
ای دریغا روبهی شد شیرتو   تشنه می میری ودریا زیرتو
تشنه از دریا جدائی میکنی   برسر گنجی گدائی میکنی
گر بکنه خویش ره یابی تمام   قد سیانرا فرع خوانی والسلام
گرهمه عالم شود زیر وزبر   نیست جزسرگشتگی کار دگر
همچومن شوگرتوهستی مرد کار   ورنه بنشین چون نداری درد کار
هرزمانم زخم چون گوئی رسد   من ندانم تاکیم بوئی رسد
اوچومیداند کهاین ازبهر اوست   گربرای او بخون گردم نکوست
چندخواهی بود نه پخته نه خام   کار باید کرد تا گردی تمام
هرکه اودر کارخود کامل بود   عاقبت مقصود اوحاصل بود)
تا کلاغی را شود پرحوصله   کس نماند زنده دریك قافله
صدهزاران سبزپوش ازغم بسوخت   تا که آدم را چراغی برفروخت
صد هزاران خلق در زنار شد   تا که عیسی محرم اسرار شد
صدهزاران جسم خالی شدزروح   تادران حضرت دروگر گشت نوح
صدهزاران پشه درلشکر فتاد   تا براهیم ازمیان برسر فتاد
صدهزاران طفل سر بریده شد   تاکلیم الله صاحب دیده شد
صدهزاران جان ودل تاراج یافت   تامحمد یك شبی معراج داشت
قدر نی نودارد اینجا نی کهن   خواه اینجا کارکن خواهی مکن
گردرین دریا هزاران جان فتاد   شبنمی در بحربی پایان فتاد
گرفروشد صدهزاران سربخواب   ذره باسایه شد از آفتاب
گرشود افلاك وانجم لخت لخت   درجهان کم گیر برگی از درخت
گردو عالم شد همه یکبار نیست   در زمین سنگی همان انکار نیست
گر زماهی درعدم شد تابماه   پای موری لنگ شد درقعرچاه
گرنماند ازدیو وازمردم اثر   ازسریك قطره باران درگذر
گر بر زد جمله عالم بخاك   موی حیوانی اگر نبود چه باك
گر بیك ره گشت این نه طشت کم   قطره در هفت دریا گشت کم
نام جزویات وکلیات کو   آدم آخر کو وذریات کو)
شیخ صنعان پیرعهدخویش بود   در کمالش هرچه گویم بیش بود
شیخ بود اندر حرم پنجاه سال   بامریدی چارصد صاحب کمال
هم عمل هم علم باهم یارداشت   هم عیان هم کشف وهم اسرارداشت
قرب پنجه حج بجای آورده بود   عمره عمری بود تامیکرده بود

(پیشوا)

پیشوا یانی که درپیش آمدند   پیش اوازخویش بخویش آمدند
هرکه بیماری وسستی یافتی   ازدم او تندرستی یافتی
گرچه خودرا قدوه اصحاب دید   چندشب اوهمچنان درخواب دید
کزحرم در رومش افتاده مقام   سجده میکردی بتی را بردوام
چون بدید آنخواب بیدارجهان   گفت دردا و دریغا کین زمان
یوسف توفیق درچاه اوفتاد   عقبه دشوار در راه اوفتاد
من ندانم تا ازین غم جان برم   ترك جان گفتم اگر ایمان برم
اخر الامر آن بدانش اوستاد   با مریدان گفت کارم اوفتاد
می بباید رفت سوی روم زود   تاشود تعبیر این معلوم زود
چارصد مرد مرید معتبر   پی روی کردند با او در سفر
میشدند ازکعبه تا اقصای روم   طوف میکردند سرتاپای روم
از قضارا بود عالی منظری   برسر منظر نشسته دختری
دختر ترسا وروحانی صفت   در ره روح اللهش صد معرفت
درسپهر حسن وبربرج جمال   آفتابی بود امابی زوال
آفتاب از رشك عکس روی او   زردتر ازعاشقان درکوی او
هرکه دل در زلف آن دلدار بست   ازخیال زلف او زنار بست
هرکه جان در لعل آن دلبر نهاد   پای در ره نانهاده سر نهاد
هر دوچشمش فتنه عشاق بود   هردوابرویش بخوبی طاق بود
روی او در زیر زلف تابدار   بود آتشپاره بس آبدار
لعل سیرابش جهانی تشنه داشت   نرگس مستش هزاران دشنه داشت
گفت را چون بردهانش ره نبود   ازدهانش هرکه گفت آگه نبود
چاه سیمین در زنخدان داشت او   همچوعیسی درسخن جان داشت او
صدهزاران دل چویوسف غرق خون   اوفتاده درچه او سرنگون
گوهری خورشیدوش درموی داشت   برقع شعر سیه در روی داشت
دختر ترسا چو برقع برگرفت   بند بند شیخ آتش در گرفت
گرچه شیخ انجانظر درپیش کرد   عشق آن بت روی کارخویش کرد
شدبکلی ازدست وازپای اوفتاد   جای آتش بود برجای اوفتاد
هرچه بودش سربسر نابودشد   زآتش سودا دلش پردود شد
عشق دختر کرد غارت جان او   کفر ریخت اززلف برایمان او
شیخ ایمان دادو ترسائی خرید   عافیت بفروخت رسوائی خرید
عشق برجان ودل اوچیر شد   تازدل نومید وازجان سیر شد
گفت چون دین رفت چه جای دلست   عشق ترسا زاده کاری مشکلست
چون مریدانش چنان دیدندزار   جمله دانستند کافتاده است کار

سر بسر درکار او حیران شدند   سرنکون کشتند وسر کردان شدند
هر که پندش داد فرمان می نبرد   زانکه دردش بوی درمان می نبرد
بود تاشب همچنان روز دراز   چشم برمنظر دهانش مانده باز
چون شب تاریك در شعر سیاه   شد نهان چون کفر در زیر کناه
هرچراغی کان شب اختر در کرفت   ازدل آن پیر غمخور در کرفت
عشق او آن شب یکی صد بیش شد   لاجرم نومیدو ازجان سیر شد
یکدمش نه خواب بود و نه قرار   می طپید ازعشق ومی نالید زار
کفت یارب امشبرا روز نیست   یامکر شمع فلك را سوز نیست
در ریاضت بوده ام شبها بسی   خود نشان ندهد چنین شبرا کسی
همچو شمع ازسوختن تابم نماند   برجکر جز خون دل آبم نماند
همچو شمع ازتف سوزم میکشند   شب همی سوزندو روزم میکشند
هردم ازشب صد شبیخون بکذرد   می ندانم روز خود چون بکذرد
روز وشب بسیار درشب بوده ام   من بروز خویش امشب بوده ام
کار من روزی که می پرداختند   ازبرای امشبم می ساختند
یارب امشبرا نخواهد روز بود   یا مکر شمع فلکرا سوز بود
یارب این چندین علامت امشب است   یامکر روز قیامت امشب است
یاز آهم شمع کردون مرده شد   یازشرم دلبرم درپرده شد
شب درازاست وسیه چون موی او   ورنه صد ره مردمی بی روی او
می بسوزم امشب ازسودای عشق   می ندارم طاقت غوغای عشق
عمر کو تا وصف غمخواری کنم   یا بکام خویشتن زاری کنم
صبر کو تا پای در دامن کشم   یاچومردان رطل مردافکن کشم
بخت کو تا عزم بیداری کند   یامرا در عشق او یاری کند
پای کو تا بازجویم کوی یار   چشم کو تا باز بینم روی یار
یار کو تادل دهد دریك غمم   دوست کو تا دست کیرد یکدمم
روز کو تا ناله وزاری کنم   سوز کو تا ساز هشیاری کنم
رفت عقل ورفت صبر و رفت یار   این چه عشقست این چه درداست این چه کار)
جملهٔ یاران بدلداری او   جمع کشتند آن شب اززاری او
همنشینی کفت ای شیخ کبار   خیز این وسواس را غسلی برآر
شیخ کفتش امشب ازخون جکر   کرده ام صدباره غسل ای بیخبر
آن دکر کفتش که تسبیحت کجاست   کی شود کارتو بی تسبیح راست
کفت تسبیحم بیفکندم زدست   تاتوانم برمیان زنار بست
آن دکر کفتش که ای پیر کهن   کرخطائی رفت برتو توبه کن
کفت کردم توبه ازناموس حال   تایبم از شیخی وحال محال

آن دکر کفتش که ای دانای راز   خیز خود راجمع کردان درنماز
کفت کو محراب روی آن نکار   تانباشد جز نمازم هیچ کار
آن دکر کفتش که تاکی زین سخن   خیز درخلوت خدا را سجده کن
کفت اکر بت روی من اینجاستی   سجده پیش روی او زیباستی
آن دکر کفتش پشیمانیت نیست   یکنفس درد مسلمانیت نیست
کفت بس بودم پشیمان پیش ازین   تاچرا عاشق نبودم پیش ازین
آن دکر کفتش که دیوت راه زد   تیر خذلان بردلت ناکاه زد
کفت دیوی کو ره ما میزند   کو بزن کو چست وزیبا میزند
آن دکر کفتش که یاران قدیم   ازتو رنجورند ودل مانده دونیم
کفت چون ترسابچه خوشدل بود   دل زیاد این وآن غافل بود
آن دکر کفتش که بایاران بساز   تاشویم امشب بسوی کعبه باز
کفت اکر کعبه نباشد دیر هست   هوشیار کعبه ام در دیر مست
آن دکر کفتش که دوزخ در رهست   مرد دوزخ نیست هرکو آکهست
کفتا کردوزخ شود همراه من   هفت دوزخ سوزد ازیك آه من
آن دکر کفتش برامید بهشت   باز کردو توبه کن زین کارزشت
کفت چون یار بهشتی روی هست   کر بهشتی بایدم این کوی هست
آن دکر کفتش که ازحق شرم دار   حق تعالی را بدل آزرم دار
کفت این آتش چو حق درمن فکند   من بخود نتوانم ازکردن فکند
آن دکر کفتش برو ساکن بباش   باز ایمان آورد مؤمن بباش
کفت جز کفر ازمن حیران مخواه   هر که کافر شد ازو ایمان مخواه)
چون سخن دروی نیامد کارکر   تن زدند آخر بدان تیمار در
موج زن شد پردهٔ دلشان زخون   تاچه آید ازپس پرده برون
روز دیکر کین جهان پرغرور   شدچو بحر ازچشمهٔ خور غرق نور
شیخ خلوتساز کوی یار شد   باسکان کوی او درکار شد
قرب ماهی روز وشب در کوی او   صبر کرد از آفتاب روی او
عاقبت بیمار شد بی دلستان   هیچ برنکرفت سر از آستان
بود خاك کوی آن بت بسترش   بود بالین آستان آن درش
چون نبود ازروی او بکذشتنش   دختر آکه شد زعاشق کشتنش
خویشتن را اعجمی کرد آن نکار   کفت شیخا ازچه کشتی بیقرار
کی کنند ای ازشراب شرك مست   زاهدان در کوی ترسایان نشست)
شیخ کفتش چون زبونم دیدهٔ   لاجرم دردیده دل دزدیدهٔ
یا دلم ده باز و یا با من بساز   در نیاز من نکر چندین مناز
از سر ناز وتکبر درکذر   عاشق وپیر وغریبم درنکر

عشق من چون سرسری نی ای نکار | یاسرم ازتن ببر یاسر درآر
جان فشانم برتو کر فرمان دهی | کرتو خواهم بازم ازلب جان دهی
ای لب وزلفت زیان وسود من | روی خوبت مقصد ومقصود من
دل زدست دیده درماتم بماند | دیده رویت دید ودل درغم بماند
آنچه من ازدیده دیدم کس ندید | وآنچه من ازدل کشیدم که کشید
ازدلم جز خون دل حاصل نماند | خون دل تاکی خورم چون دل نماند
هرشبی برجان کین سازی کنم | برسر کوی توجان بازی کنم
روی برخاك رهت زان می نهم | جان بنرخ خاك ازران میدهم
چند نالم بردرت دربازکن | یکدمم باخویشتن دمسازکن
آفتابی ازتو دوری چون کنم | سایه ام بی توصبوری چون کنم
میروم باخاك جانی سوخته | زاتش جانم جهانی سوخته
پای ازعشق تودرکل مانده ام | دست ازشوق تودردل مانده ام
می برآید زآرزویت جان من | چند باشی بیش ازین پنهان من)
دخترش کفت ای خرف ازروزکار | ساز کافور وکفن کن شرم دار
چون دمت سرداست دمسازی مکن | پیرکشتی قصد جان بازی مکن
این زمان عزم کفن کردن ترا | بهتر آید زانکه عزم من ترا
شیخ کفتش کر بکوئی صدهزار | من ندارم جزغم عشق توکار
عاشقیرا چه جوان چه پیرمرد | عشق برهردل که زد تأثیر کرد
کفت دختر کرتوهستی مردکار | چار کارت کرد باید اختیار
سجده کن پیش بت وقرآن بسوز | خمر نوش ودیده از ایمان بدوز
شیخ کفتا خمر کردم اختیار | باسهٔ دیکر ندارم هیچ کار
برجمالت خمر تانم خورد من | وان سهٔ دیکر نیارم کرد من
کفت دختر کردرین کاری درست | دست پاکت باید ازاسلام شست
هرکه او همرنك یارخویش نیست | عشق او جزرنك وبوئی بیش نیست
عشقهائی کزپی رنکی بود | عشق نبود عاقبت ننکی بود
شیخ کفتش هرچه کوئی آن کنم | وانچه فرمائی بجان فرمان کنم
حلقه درکوش توام ای سیم تن | حلقهٔ اززلف درحلقم فکن
کفت برخیز وبیا وخمر نوش | چون بنوشی خمرآیی درخروش
شیخرا بردند تادیر مغان | آمدند اندم مریدان درفغان
شیخ الحق مجلسی بس تازه دید | میزبانرا حسن بی اندازه دید
جام می بستد زدست یارخویش | نوش کردودل برید ازکارخویش
چون بیکجا شد شراب وعشق یار | عشق آن ماهش یکی شدصدهزار
آتشی از شوق درجانش فتاد | سیل خونین سوی مژکانش فتاد

قرب صد تصنیف دردین یادداشت | حفظ قرآنرا بسی استاد داشت
چون می ازساغر بناف اورسید | دعوی اورفت لاف اورسید
هرچه یادش بوداز یادش برفت | باده آمد عقل چون بادش برفت
شیخ چون شدمست عشقش زورکرد | همچو دریا جان او پرشور کرد
دل بداد ازدست وازمی خوردنش | خواست تادستی کند درکردنش
دخترش کفت ای تومرد کارنه | مدعی درعشق ما بی بینه
همچو زلفم نه قدم درکافری | زانکه نبود عشق کارسرسری
عافیت باعشق نبود سازکار | عاشقیرا کفر سازد یادکار
اقتدا کرتو بکفر من کنی | بامن اندم دست درکردن کنی
ورنخواهی کرد اینجا اقتدا | خیز وروانیك عصا اینده ردا
بود می بس کهنه دروی کارکرد | شیخرا سرکشته چون پرکار کرد
پیررا می کهنه وعشق جوان | دلبرش حاضر صبوری چون توان
کفت بی طاقت شدم ای ماهروی | ازمن بی دین چه میخواهی بکوی
کر بهشیاری نکشتم بت پرست | بت پرستیدم چوکشتم مست مست
دخترش کفت ایزمان مرد منی | حال خوش بادت که درخورد منی
پیش ازین درعشق بودی خام خام | خوش بزی چون پخته کشتی والسلام
چون خبر نزدیك ترسایان رسید | کانچنان شیخی ره ایشان کزید
شیخرا بردند سوی دیرمست | بعد ازان کفتند تازنار بست
دل زدین خویشتن آزادکرد | نه زکعبه نه زشیخی یادکرد
شیخ کفت ای دختر دلبرچه ماند | هرچه کفتی کرده شددیکرچه ماند
هرچه کوئی بعد ازین فرمان کنم | زین بتر چبود که کردم آن کنم
خمر خوردم بت پرستیدم زعشق | کس مبیناد آنچه من دیدم زعشق
قرب پنجه سال راهم بود باز | موج میزد دردلم دریای راز
ذرهٔ عشق ازکین درجست چست | برد مارا برسر لوح نخست
عشق ازین بسیار کرداست وکند | خرقه باز نار کرداست وکند
این همه خود رفت برکو اندکی | تاتوکی خواهی شدن بامن یکی
وصل خواهم زآشنائی یافتن | چند خواهم درجدائی یافتن
باز دختر کفت ای پیر حقیر | من کران کابینم وتو بس فقیر
سیم وزر باید مرا ای بیخبر | کی شود بی سیم کار توچو زر
شیخ کفت ای سروقد سیمبر | عهد نیکومی بری الحق بسر
چند داری بیقرارم زانتظار | تو نکردی اینچنین بامن قرار
جملهٔ یاران زمن برکشته اند | دشمن جان من سرکشته اند
توچنین ایشان چنان من چون کنم | نه مرا دل ماند ونه جان چون کنم

عاقبت چون شیخ آمد مرد او
دل بسوخت اغاهرو بردرد او

کفت کاینم کنون ای ناتمام
خوکوانی کن مرا سالی تمام

تاچو سالی بکذرد هردو بهم
عمر بکذاریم درشادی وغم

شیخ ازفرمان جانان سرنتافت
کانك سرتابدزجانان سرنیافت

رفت پیر کعبه وشیخ کبار
خوکوانی کردسالی اختیار)

همنشینان دید چون زاری او
باز کر دیدند از یاری او

جمله از شومی او بکریختند
درغم اوخاك برسر ریختند

بود یاری درمیان جمع چست
پیش شیخ آمد که ای درکارسست

میرویم اکنون بسوی کعبه باز
چیست فرمان تو ای دانای راز

شیخ کفتا جان من پردرد بود
هرکجا خواهید باید رفت زود

تامرا جانست دیرم جای بس
دختر ترسام روح افزای بس

کرزما پرسند برکوئید راست
کان زپاافتاده سرکردان کجاست

چشم پرخون ودهن پرزهرماند
دردهان اژدهای قهرماند

همرهان رفتند سوی کعبه باز
مانده جان شیخ درسوزوکداز

جمله کی دربیت علیای عرب
معتکف بودند پنهان روزوشب

بردر حق هریکیرا صد هزار
کهشفاعت کاه زاری بود کار

همچنان تاچل شبانروزی تمام
سرنه پیچیدند هریك زانمقام

کزتضرع کردن انقوم پاك
درفلك افتاد جوشی صعبناك

سبزپوشان مقرنس بارکاه
جمله پوشیدند ازان ماتم سیاه

آخرالامر آنکه بود او پیش صف
آمدش تیر دعائی برهدف)

صبحدم بادی برآمد مشکبار
شد جهان کشف بروی آشکار

مصطفی را دیدمی آمد چوماه
دربرافکنده دوکیسوی سیاه

می خرامید وتبسم می نمود
هرکه میدیدش صفایش میفزود

آن مرید اوراچودیدازجای جست
کای نبی الله دستم کیر دست

رهنمای خلق ازبهر خدای
شیخ ماکمراه شد راهش نمای

مصطفی کفت ای بهمت بس بلند
روکه شیخترا برون کردم زبند

درمیان شیخ وحق ازدیرکاه
بود کردی وغباری بس سیاه

آن غبار ازراه او برداشتیم
درمیان ظلمتش نکذاشتیم

بحراحسان چون درآید موجزن
محوکرداند کناه مردوزن

مرد ازشادی آن مدهوش شد
نعرهٔ زدکاسمان پرجوش شد

رفت با اصحاب کریان ودوان
تارسید آنجاکه شیخ خوکوان

شیخرا دیدند چون آتش شده
درمیان بیقراری خوش شده

هم فکنده بود ناقوس ازدهان
هم کسسته بود زنار ازمیان

هم کلاه کبرکی انداخته
هم زترسانی دلش پرداخته

شیخ چون اصحابرا ازدور دید
خویشتن را درمیان بی نور دید

بس زخجلت جامه برتن چاك کرد
هم بدست عجز برسر خاك کرد

کاه چون ابرشك خونین می فشاند
کاه دست ازجان شیرین می فشاند

کهز آهش پردهٔ کردون بسوخت
کهزحسرت برتن اوخون بسوخت

حکمت وقرآن واسرار وخبر
شسته بودند ازضمیرش سربسر

جمله بایاد آمدش یکبارکی
بازرست ازجهل واز بیچارکی

چون بحال خود فرونکریستی
درسجود افتادی وبکریستی

همچوکل درخون دل آغشته بود
ازخجالت درعرق کم کشته بود

شیخرا کفتند ای بی پرده راز
ابرشد ازپیش خورشید تو باز

موج زد ناکاه دریای قبول
شدشفاعت خواه کارتو رسول

این زمان شکرانه عالم عالم است
شکرکن حقراچه جای ماتم است

شیخ غسلی کرد وشد درخرقه باز
رفت بااصحاب خودسوی حجاز)

دید ازان پس دختر ترسا بخواب
اوفتادی درکنارش آفتاب

آفتاب آنکاه بکشادی زبان
کزپی شیخ ومریدان شوروان

مذهب اوکیر وخاك اوبباش
ای پلیدش کرده پاك او بباش

اوچو آمد دره تو بی مجاز
درحقیقت توره اوکیرباز

ره زنش بودی بسی همره بباش
چند ازین بی آکهی آکه بباش

چون درآمد دختر ترسازخواب
نورپیدا ازدلش چون آفتاب

آتشی درجان سرمستش فتاد
دست دردل زد دل ازدستش فتاد

می ندانست اوکه جان بیقرار
در درون اوچه تخم آورد بار

کارش افتاد ونبودش همدمی
دید خودرا درعجایب عالمی

عالمی کانجانشان راه نیست
کنك باید شد زبان آکاه نیست

درزمان ازجلکی نازوطرب
همچوباران زوفرو ریخت ای عجب

نعره زن جامه دران بیرون دوید
خاك برسر درمیان خون دوید

بادلی پردرد شخصی ناتوان
ازپی شیخ ومریدان شد روان

می ندانست اوکه درصحرا ودشت
ازکدامین سوی می باید کذشت

زارمیکفت ای خدای کارساز
عورتی ام مانده ازهرکار باز

مرد راه چون توئی را ره زدم
تومزن برمن که بی آکه زدم

بحرقهار بست رابنشان زجوش
می ندانستم خطا کردم بپوش

می بمیرم ازکسی یاریم نیست
بهره ازعزت بجزخواریم نیست)

شیخرا اعلام دادند ازدرون
کامدان دختر زترسائی برون

آشنائی یافت بادرکاه ما
کارش افتاد این زمان درراه ما

شیخ عطار

بازکرد و پیش آن بت بازشو … بابت خود همدم وهمراز شو
شیخ حالی بازکشت ازره چو باد … با زشوری درسر بدانش فتاد
جمله کفتندش زسر بازت چبود … توبه وچندین تك وتازت چه بود
بار دیکر عشق بازی میکنی … توبهٔ بس ناغازی میکنی
حال دختر شیخ با ایشان بکفت … هر که آن بشنید ترك جان بکفت
شیخ واصحابش ز پس رفتند باز … تاشدند آنجا که بود آن دلنواز
زردمی دیدند چون زر روی او … کم‌شده درکرد ره کیسوی او
سر برهنه پا برهنه جامه چاك … بر مثال مردهٔ برروی خاك
چون بدید آنماه شیخ خویشرا … حسرت آمد آن بت دلریشرا
چون برفت آنماه ازحیرت بخواب … شیخ برویش فشاند ازدیده آب
چون نظر افکند برشیخ آن نکار … اشك می بارید چون ابر بهار
دیده برعهد ووفای اوفکند … خویشتن دردست وپای اوفکند)
کفت ازتشویر توجانم بسوخت … پیش ازین درپرده نتوانم بسوخت
برفکن این پرده تا آکه شوم … عرضه کن اسلام تا باره شوم
شیخ بروی عرضهٔ اسلام داد … غلغلی اندر همه یاران فتاد
چون شد آنمه روی از اهل عیان … اشك باران موجزن شد درمیان
شد دلش ازذوق ایمان بیقرار … غم درآمد کرد او بی غمکسار
کفت شیخا طاقت من کشت طاق … می نیارم هیچ طاقت درفراق
میروم زین خاکدان پرصداع … الوداع ای شیخ عالم الوداع
شد سخن کوتاه ای شیخ کبار … عاجزم عفوم کن ومعذور دار
این بکفت آنماه دست ازجان فشاند … نیم جانی داشت برجانان فشاند
قطرهٔ بود اودرین بحر مجاز … سوی دریای حقیقت رفت باز
اینچنین افتد بسی در راه عشق … این کسی داند که هست آکاه عشق
جنك دل باعشق هردم سخت شد … نوحهٔ درده که ماتم سخت شد)

ازشاهنامه دروصف معرکه

فردوسی

دو لشکر بیکدیکر آویختند … تو کفتی بهم اندر آمیختند
غریودن مرد وغرنده کوس … همی کرد بررعد غران فسوس
زآسیب شیران پولاد چنك … دریده دل شیر وچرم پلنك
زخون دلیران بدشت اندرون … چودریا زمین موج‌زن شدزخون
زسم ستوران دران پهن دشت … زمین شش شد وآسمان کشت هشت
فرورفت و برفت روز نبرد … بماهی نم خون وبرماه کرد)

فردوسی

بروز نبرد آن یل ارجمند … بشمشیر وخنجر بکرز وکمند
برید ودرید وشکست وببست … یلانرا سروسینه وپاو دست
برآمد زهر دوسپه بوق وکوس … هوا نیلکون شد زمین آبنوس
همه یکسره تیغ کین آختند … بهمدیکران اندر انداختند
چوبرق درخشنده ازتیره میغ … همی آتش افروخت ازکرز وتیغ
هواکشت سرخ وسیاه وبنفش … زبس نیزه وکونه کونه درفش
زمین شد بکردار دریای قیر … همه موجش ازخنجر وکرز وتیر
زآواز دیوان واز تیره کرد … زغریدن کوس واسب نبرد
شکافید کوه وزمین بردرید … بدانکونه پیکار کین کس ندید
برآواز رعداست کفتی جهان … ویاروز درتیره شب شد نهان
چکاچاك کرز آمد وتیغ وتیر … زخون یلان کشت دشت آبکیر
جهان یکسره همچو دریا نمود … نهنك اندروکرز وشمشیر بود
سواران چوکشتی روان اندرو … بروی اندر آورده ازکینه رو
همیکرز بارید برخود وترك … چوباد خزان باردازبید برك
فراوان سر افتاد مانندکوی … دل وسینها چاك وخون به جوی
دمان بادپایان چوکشتی برآب … سوی غرق دارند کفتی شتاب)
سپهدار رستم یل صف شکن … اباجان ستان تیغ دشمن فکن
نشسته برخش اندرون همچوکوه … درافکنده تن را بدیدان کروه
زباره چوبکذاردی تیغ تیز … زدیوان برآوردی اورستخیز
بکرز خم‌ده سر فکندی زدوش … بنعره بکندی دل شیر زوش
زکرزش دل آسمان چاك شد … زکردش فلك روی برخاك شد
خدنکش چوازشست کردی کذر … مغربل شدی زان دل شیرنر
کمندش چوتن راست کردی بخم … چو اژدر کشیدی یلانرا بدم
ازآواز آن کرد سالارکش … نه باد یوجان ونه باپیل هش)
زهردوسپه برفلك شد خروش … زمین همچو دریا برآمد بجوش
زبس کرز وباران الماس تیر … زتاب سواران بادار وکیر
توکفتی جهان کام نراژدهاست … زکردان روان برزمانه بلاست
زکرد سواران هوابست میغ … دم کوس تندر بدو برق تیغ
بدش تیرباران وخنجر تکرك … روان کشته ازبرق وبارانش مرك
سپه برسپرها نبشتند نام … بجوشید شمشیرها درنیام
زمین کشت جنبان چوکشتی برآب … زکرد سپه تیره شد آفتاب
سپاهی که صحرا ودریا وکوه … شد ازنعل اسبان ایشان ستوه

نبد شیر درنده را جایکاه / نکور ژیان یافت بردشت راه
پلنك از پرسنك وماهی درآب / هم اندر هوا پرران عقاب
همی راه جستند وکی بود راه / ددودام را برچنان جایکاه
جهان کفتی ازدرع وازجوشن است / ستاره زنوك سنان روشن است
زبس خود زرین وزرین سپر / بکردن درآورده رخشان تبر
توکفتی زمین کشت زر روان / همی بارد ازتیغ هندی روان
زکردش هوا کشت چون سندروس / زمین سر بسر تیره چون آبنوس
بدرید کوه ازدم کاو ودم / زمین آمد ازسم اسبان بخم)
دولشکر چو برهم رسیدند تنك / دل ازکینه آکنده وسرز جنك
زهردو طرف برنشیدند صف / بکف خنجر وبرلب آورده کف
فکندند بریال اسبان عنان / بزهراب دادند نوك سنان
چو برکوههٔ زین نهادند سر / خروش آمد وچاك چاك تبر
توکفتی همی سنك وآهن کنند / ویا آسمان برزمین می زنند
بجنبید کاوس در قبکاه / سپاه اندر آمد به پیش سپاه
چنان شد که تاریك شد چشم مرد / بباريد شنکرف برلاجورد
توکفتی هوا ژاله بارد همی / بسنك اندون لاله کارد همی
هوا کشت ازنیزه چون بیشهٔ / دل هر سواری در اندیشهٔ
زبس خون که شد ریخته برزمین / یکی لاله زاری شدآن دشت کین
زپیکان الماس وپر عقاب / بتابید رخشان رخ آفتاب
دکر روزلشکر بیارا ستند / درفش ازدورویه بپیراستند
توکفتی جهان سر بسرز آهنست / ویا کوه البرز درجو شنست
از آواز کردان بتوفید کوه / زمین آمد ازنعل اسبان ستوه
بلرزید کیتی زبار کران / زبس کوه آهن کران تاکران
زبس کرد لشکر جهان تارشد / مکر مهر رخشان کرفتار شد)
دولشکر بروی اندر آورد روی / همه کینه خواه وهمه جنکجوی
یکی تیرباران بکردند سخت / چو باد خزان برجهد بردرخت
توکفتی هوا پرکرکس شداست / زمین ازپی پیل اطلس شداست
نبد هیچ پرنده راجایکاه / زتیر وزکرد خروشان سپاه
کرفتند زان پس عمود کران / همی حمله کردان برین این یران
زمین کشت کردان وشد روزتار / یکی ابربست ازبرکارزار
ازان چاك چاك عمود کران / شد آهن بکردار چاچی کمان
کرفتند شمشیرهندی بجنك / فرو ریخت آتش زپولاد و نك

زنیروی کرد نکشان تیغ تیز / خم آورد ازخم شده ریزریز
زپیکان پولاد وپر عقاب / سیه شد میان فلك آفتاب)
چو برزد سراز برج خرچنك شید / جهان کشت چون روی رومی سفید
تبیره برآمد زهردو سرای / جهان شد پرازنالهٔ کره نای
هوا تیره کشت ازفروغ درفش / طبرخون وشبکون وزرد وبنفش
کشیده همه تیغ وکرز وسنان / همه جنك را کرد کرده عنان
توکفتی سپهر وزمان وزمین / بپوشد همی چادر آهنین
به پرده درون شد خور تابناك / زجوشن سواران وازکرد خاك
بباريد الماس از تیره میغ / همی آتش افروخت ازترك وتیغ
چو دریای خون شد همه دشت وراغ / جهان چون شب وتیغها چون چراغ
چو دریای خون شد همه رزمکاه / نه خورشید ازکرد روشن نه ماه
زبس کرز وکوپال وتیغ وسنان / نبد هیچ پیدا رکیب وعنان)
برکوه لشکر بیاراستند / درفش خجسته به پیراستند
برآمد خروشیدن کرنای / سپه چون سپهر اندر آمد زجای
چو کاموس تنك اندر آمد بجنك / بهامون نبودش زمانی درنك
سپه را بکردار دریای آب / که ازکه فروآید اندر شتاب
بیاورد پیش هامون رسید / هوا نیلکون شد زمین ناپدید)
همی نیمی روزی زلشکر کذشت / کشیدند صف بردوفرسنك دشت
زکرد سپه روشنائی نماند / زخورشید شب را جدائی نماند
زنیزه زپیکان هوا تیره کشت / همی آفتاب اندران خیره کشت
خروش سواران واسبان بدشت / زبهرام وکیوان همی برکذشت
زجوش سواران وزخم تبر / همی سنك خارا برآورد پر
همه تیغ وساعد زخون کشته لعل / خروشان شده خاك درزیر نعل
دل مرد بددل کریزان زتن / دلیران زخفتان بریده کفن)
تهمتن به بند کمربرد چنك / کزین کرد یك چوبه تیر خدنك
خدنکی برآورد پیکان چوآب / نهاده براو چار پرعقاب
چو زد تیر برسینهٔ اشکبوس / سپهر آن زمان دست اوداد بوس
قضا کفت کیر وقدر کفت ده / فلك کفت احسن ملك کفت زه
کشانی هم اندر زمان جان بداد / توکفتی که اوخود زمادر نزاد)
زدورویه تنك اندر آمد سپاه / یکی ابر کفتی برآمد سیاه
که باران او بود شمشیر وتیر / جهان شد بکردار دریای قیر
زپیکان پولاد وپرعقاب / سیه کشت رخشان رخ آفتاب
سنانهای نیزه بکرد اندرون / ستاره ببالود کفتی بخون

فردوسی

چرنکیدن کرزه کاوچهر	توکفتی همی سنك بارد سپهر
درخشیدن تیغ الماسکون	شده ابروباران آن ابرخون
کرائیدن کرزهای کران	چنان چون بود پتك آهنکران
بخون و بمغز اندرون خار وخاك	شده غرق وترك سران چاك چاك)
بشمشیر کردان توران کروه	بدوحمله کردند هریك چوکوه
بشمشیربدر آزمان شیردست	چپ لشکر چینیان برشکست
هرآنکه که خنجر برانداختی	همه دشت بی تن سرانداختی
نه باجنك اوکوهرا جای بود	نه باخشم اوپیلرا پای بود
برانسان کرفتند کرد اندرش	که خورشید تاریك شد برسرش
زبس نیزه وخنجر وکرز وتیر	که شد ساخته برپل شیرکیر
کمان برد کاندر نیستان شداست	زخون روی کشورمیستان شداست
بیك زخم صدنیزه کردی قلم	خروشان وجوشان چوشیر دژم
دلیران ایران پس پشت اوی	بکینه دل آکنده وجنکجوی
زبس نیزه وکرز وکوپال وتیغ	توکفتی هوا ژاله بارد زمیغ
زکشته همه دشت آوردکاه	تن ودست وسر بود ترك وکلاه
بلند آسمان چون زمین شدزخاك	بسی کردن وبرشده چاك چاك)
بشیده چنین کفت کای پرخرد	سپاه توبیمار توکی خورد
چنان دان که آن لشکر بیشمار	که آمد براین رزم چندین سوار
سپهدار شان رستم شیردل	که ازخاك سازد بشمشیر کل
چوکاوس ومنشور وخاقان چین	کهار وچو فرطوس باآفرین
دکرکند روشنکل آن شاه هند	سپاهی زکشمیر تارود سند
به پیروزی رستم شیرکیر	بکشتند وبردند چندین اسیر
چهلروز بالشکر آویز بود	کهی رزم وکه رو بپرهیز بود
سرانجام رستم بخم کمند	زپیل اندرآورد شان کرد بند
سواران وکردان هرکشوری	زهرسو برید ازبزرکان سری
سلیح وهیونان واسبان وتاج	بایران فرستاد باتخت عاج
بدین کشورآمد کنون زین نشان	همه نامداران وکردنکشان
من ایدر نمانم بسی کنج وتخت	که کردان شداست اندرین کارسخت
کنون هرچه کنجست وتاج وکمر	همه طوق زرین وزرین سپر
فرستم همه سوی الماس رود	نه هنکام نازاست ورود وسرود
هراسانم از رستم تیزچنك	تن آسان که باشد بکام نهنك
بمردم نماند بروز نبرد	نه پیچد ززخم ونه نالد زدرد
زنیزه نترسد نه از تیغ وتیر	وکرکرز بارد بروچرخ پیر

(توکوئی که)

فردوسی

توکوئی که ازروی واز آهنست	بمردم نژاداست اهرمنست
سلیح استچندان براو روزکین	که سیر آید ازبار پشت زمین
زره دارد وجوشن وخود ببر	بغرو بکردار غرنده ابر
نه برتابد آهنك اوژنده پیل	نه کشتی سلاحش بدریای نیل
یکی کوه زیرش بکردار باد	توکوئی که ازچرخ دارد نژاد
تك آهوان دارد وهول شیر	بدریا وکوه اندر آید دلیر
سخن کویم ارزوکنی خواستار	بدریا چوکشتی بود برکذار)
زبس نالهٔ بوق وبانك سپاه	زکرز یلان اندران رزمکاه
همی آب کشت آهن وکوه سنك	بدریا نهنك وبهامون پلنك
زمین پرزجوش وهواپرخروش	هزبر ژیانرا بدرید کوش
جهان سر بسر کفتی اهرمنست	بدامن براز آستین دشمنست
بهرجای بدتوده چون کوه کوه	زکردان ایران وتوران کروه
همه ریك خون وسر ودست وپای	زمین را همی دل برآمد زجای
همه بوم وبر زیر نعل اندرون	چوکرپاس آهارداده بخون)
برآمد زآوردکه کیرودار	نه بیند بدانکونه کس کارزار
زبس کشته بردشت آوردکاه	پی ره ندیدند برخاك راه
همه ریك پرخسته وکشته بود	کسانرا کجا روز برکشته بود
بیابان بکردار جیحون زخون	یکی بیسر و دیکری سرنکون
خروش سواران واسبان زدشت	زبانك تبیره همی برکذشت
دل کوه کفتی بدرد همی	زمین باسواران بپرد همی
سربی تنان وتن بی سران	چرنکیدن کرزهای کران
زرخشیدن خنجر وتیغ تیز	همی جست خورشید راه کریز
توکفتی که ابری برآمد سیاه	بباریدخون اندران رزمکاه)

زاری رستم برسهراب

وله

همی کفت زار ای نبرده جوان	سرافراز واز تخمهٔ پهلوان
نه بیند چوتونیز خورشید وماه	نه جوشن نه خود و نه تخت وکلاه
کرا آمد این پیش کامد مرا	که فرزند کشتم به پیران سرا
بریدن دودستم سزاوار هست	جزازخاك تیره مبادم نشست
کهفرزند سهراب دادم بباد	که چون اوکوی نامداری نزاد
زسام نریمان وکرشاسب وکیو	بمردی فزون بود کردان نیو
چومن نیست درکردکیهان یکی	بمردی بدم پیش اوکودکی
چه کویم چه آکه شود مادرش	چکونه فرستم کسی را برش

فردوسی

چه گویم چرا کشتمش بیگناه	چرا روز کردم برو بر سیاه
کدامین پدر اینچنین کار کرد	سزاوارم اکنون بگفتار سرد
بگیتی که کشته است فرزند را	دلیر وجوان وخردمند را
پدرش آن گرانمایه تر پهلوان	چه گوید بدانخت پاک جوان
که رستم بکینه برودست یافت	بدشنه جگرگاه اوبر شکافت
برین تخمهٔ سام نفرین کنند	مرانام بیمهر وبی دین کنند
که دانست کان کودکی ارجمند	بدینسال گردد چوسرو بلند
بجنگ آیدش رای وسازد سپاه	بمن برکند روز روشن سیاه
جهان چون تو دیگر نبیند سوار	بمردی وگردی که کارزار
دریغ آن همه مردی ورای تو	دریغ آن رخ و برز وبالای تو
دریغ این غم وحسرت جانگسل	زمادر جدا وز پدر داغ دل
چنین است کردار چرخ بلند	بدستی کلاه وبدیگر کمند
چو شادان نشیند کسی با کلاه	بخم کمندش رباید زگاه
چرا مهر باید همی برجهان	چوباید خرامید باهمرهان
یکی دایره آمده چنبری	فراوان درین دایره داوری
نه هر پادشاه ونه هربنده را	شناسد نه نادان نه داننده را
جهان سرگذشتست ازهر کسی	چنین گونه گون بازی آرد بسی
چو اندیشهٔ بود گردد دراز	همی گشت باید سوی خاک باز
اگر چرخ را هست ازین آگهی	همانا که گشته است مغزش تهی
چناندان کزین گردش آگاه نیست	بچون وچرا سوی او راه نیست
بدین رفتن اکنون نباید گریست	ندانم فرجام اکار چیست)

زاری تهمینه مادرسهراب

وله

بمادر خبر شد که سهراب گرد	زتیغ پدر خسته گشت ومرد
خروشید وجوشید وجامه درید	بزاری بران کودک نارسید
بزد چنگ وبدرید پیراهنش	درخشان شد آن لعل زیبا تنش
برآورد بانگ وغریو وخروش	زمان تازمان زوهمیرفت هوش
فرو برد ناخن دودیده بکند	برآورد بالا در آتش فکند
مران زلف چون تابداده کمند	بانگشت بپیچید وازبن کند
روان کشته ازروی اوجوی خون	زمان تازمان اندر آمد نگون
همه خاک تیره بسر برفکند	بدندان زبازوی خود گوشت کند
بسر برفکند آتش وبرفروخت	همی موی مشکین بآتش بسوخت
همی گفت کای جان مادر کنون	کجائی سرشته بخاک وبخون

فردوسی

غریب واسیر ونژند ونزار	بخاک اندرون آن تن نامدار
دوچشمم بره بود گفتم مگر	زسهراب ورستم بیابم خبر
گمانم چنان بود گفتم کنون	بگشتی بگرد جهان اندرون
پدر را همی جستی ویافتی	کنون بآمدن تیز بشتافتی
چه دانستم ای پور کآید خبر	که رستم بخنجر دریدت جگر
دریغش نیامد ازآن روی تو	ازان برز وبالای وبازوی تو
وزان کرد گاهش نیامد دریغ	که ببرید رستم به برنده تیغ
به پرورده بودم تنش را بناز	برخشنده روز وشبان دراز
کنون آن بخون اندرون غرقه گشت	کفن برتن پاک اوخرقه گشت
کنون من کرا گیرم اندر کنار	که خواهد بدن مر مرا غمگسار
کرا گویم این درد وتیمار خویش	کرا خوانم اکنون بجای تو پیش
دریغا تن وجان وچشم وچراغ	بخاک اندرون مانده ازکاخ وباغ
پدر جستی ای گرد لشکر پناه	بجای پدر گورت آمد براه
ازامید نومید گشتی نوزار	بخفتی بخاک اندرون زار وخوار
ازان پیش کودشنه را برکشید	جگرگاه سیمین تو بردرید
چرا آن نشانی که مادرت داد	ندادی بروتا بگردیش یاد
نشان داده بد از پدر مادرت	زبهر چه نامد همی باورت
چرا نامدم با تو اندر سفر	که گشتی بگودان گیتی سمر
مرا رستم ازدور بشناختی	ترا بامن ای پور بنواختی)

هفتخوان اسفندیار

وله

سخنگوی دهقان چو بنهاد خوان	یکی داستان راند از هفتخوان
یکی جام زرین بکف در گرفت	زگشتاسب آنکه سخن برگرفت
زروئین دژ وکار اسفندیار	زراه وز آمیزش گرگسار
چنین گفت چون او بیامد ببلخ	زبان وروان پرزگفتار تلخ
زپیش پدر رفت اسفندیار	سوی راه توران اباگرگسار
همی راند تا پیشش آمد دوراه	سراپرده وخیمه زد باسپاه
بفرمود تاخوان بیاراستند	می ورود ورامشگران خواستند
برفتند گردان لشکر همه	نشستند برخوان شاه رمه
وزان پس بفرمود تا گرگسار	شد خسته دل پیش اسفندیار
بفرمود تاجام زرین چهار	دمادم به بستند برگرگسار
وزان پس بدو گفت کای خیره بخت	رسانم ترا من بتاج وبه تخت
گرایدونکه هرچت بپرسم توراست	بگوئی همه بوم ترکان توراست

چو پیروز کشتم سپارم ترا
بخورشید تابان برآرم ترا
نیازارم آنرا که پیوند تست
همانرا کجا خویش وفرزند تست
وکر هیچ کردی بکرد دروغ
نکیرد دروغت برمن فروغ
میانت بخنجر کنم بردو نیم
دل انجمن کردد ازتو به بیم
چنین داد پاسخ ورا کرکسار
که ای نامور فرخ اسفندیار
زمن نشنود شاه جز کفت راست
توآن کن که ازپادشاهان سزاست
بدو کفت روئین دژ کنون بکجاست
که آن مرز ازمرز ایران جداست
بدوچند راهست وفرسنك چند
کدامست بروی ده بی کزند
سپه چند باشد بکفتار اوی
زبالای دژ هرچه دانی بکوی
چنین داد پاسخ وراکرکسار
که ای نیکدل فرخ اسفندیار
سه راهست ازایدر بدان بارکاه
که ارجاسب خواندش به پیکارکاه
یکی درسه ماه ویکی دردوماه
سپه را همیراند باید براه
یکی راه پرآب وخرکاه وشهر
کنند برزکان توران دو بهر
وکر آنکه راهش بود دردو ماه
سپه را خورش تنك باشد براه
کیانیست آبشخور چار پای
فرود آمدن را نیابی توجای
سه دیکر ببرد بیك هفته راه
بهشتم بروئین دژ آید سپاه
پراز شیر وکرکست وز اژدها
که از جنك شان کس نیابد رها
فریب زن جادو از کرك وشیر
فزونست زان اژدهای دلیر
رهش پرزخورداست کاید بزیر
بود کور وآهو دراو جمله سیر
زن جادو از جاودان بکذرد
بافسون وتندل کسی نشمرد
یکی را زدریا برآرد بماه
یکی رانکون اندر آرد بچاه
بیابان وسیمرغ وسرمای سخت
که چون باد خیزد بدرد درخت
وزان پس چوروئین دژ آید پدید
نه دژ دید از افسان کسی نه‌شنید
سر باره برتر زابر سیاه
بدو در فراوان سلیح وسپاه
بکرد اندرش آب ورود روان
که از دیدنش تازه کردد روان
بکشتی برو بکذرد شهریار
چو آید بهامون زبهر شکار
بصد سال اکر ماند اندر حصار
زهامون نبایدش چیزی بکار
هم اندر دژش کشتمند وکیا
درخت برومند وهم آسیا
چو اسفندیار این سخنها شنید
زمانی به پیچید ودم درکشید
بدو کفت مارا جز این راه نیست
بکیتی به از راه کوتاه نیست
چنین پاسخ آورد پس کرکسار
که بر هفتخوان هرکز ای شهریار
بزور و بازار نکذشت کس
مکر کز تن خویشتن کرد بس
بدو نامور کفت اکر با منی
به بینی دل و زور اهرمنی

به پیشم چه آید چکونه نخست
که باید زپیکار اوراه جست
چنین داد پاسخ ورا کرکسار
که ای نامور مرد ناباك دار
نخستین به پیش تو آید دو کرك
نرو ماده هریك چو پیل سترك
بسان کوزنان بسر بر سرو
همی رزم شیران کنند آرزو
دو دندان بکردار پیل ژیان
چه فربه بر و یال ولاغرمیان
بفرمود تاهمچنانش به بند
بخرکاه بردند زار ونژند
بیاراست خرم یکی بارکاه
بسر برنهاد آن کیانی کلاه
همه هرچه کفت اندران جای پاك
شنید ونیامدش ازهیچ باك
چوخورشید بنمود تاج از فراز
هوا پرزمین نیز بکشاد راز
زدرکاه برخاست آوای کوس
زمین آهنین شد سپهر آبنوس
سوی هفتخوان رو بتوران نهاد
همی رفت بالشکر آباد وشاد
چو از راه نزدیك منزل رسید
زلشکر جهاندیده برکزید
بشوتن یکی مرد بیدار بود
سپه را زدشمن نکهدار بود
بدوکفت لشکر بآئین بدار
همی پیچم ازکفته کرکسار
منم پیشرو کر بمن بد رسد
بدین کهتران بد نیاید سزد
بیامد بپوشید خفتان جنك
کشیدند براسب شبرنك تنك
سپهبد براسب اندر آورد پای
توکفتی که کردون برآمد زجای
سپهبد چو آمد بنزدیك کرك
بیفشرد زان همچو پیل سترك
بدیدند کرکان برو یال اوی
میان ویلی چنك وکوپال اوی
زهامون سوی اونهادند روی
دو پیل دژآکاه ودوجنکجوی
کمانرا بزه کرد مرد دلیر
بغرید برسان درنده شیر
باهر یکشان تیرباران کرفت
به تندی کمین سواران کرفت
زپیکان پولاد کشتند سست
نیامد یکی پیش او تندرست
نکه کرد روشندل اسفندیار
بدید آنکه زوسست کشتند وزار
یکی تیغ زهرابکون برکشید
عنانرا کران کرد وسر درکشید
سراشان بشمشیر برکرد چاك
کل انکیخت ازخون ایشان زخاك
فرود آمد ازنامور بارکی
بیزدان بنمود بیچارکی
سلیح وتن ازخون ایشان بشست
برانخاك برپاك جای بجست
بران ریك سرسوی خورشید کرد
دلی پرزدرد ورخی پرزکرد
همی کفت کای داور دادکر
تو دادی مرا زور وفرو هنر
توکردی ددانرا بدین خاك جای
توباشی بهر نیکئی رهنمای
چو آمد سپاه بشوتن فراز
بدیدند یل را بجای نماز
بماندند ازان کار کردان شکفت
سپه یکسر اندیشه اندر کرفت

فردوسی

که این ترك خونیم یابیل مست * که جاوید بادا دل و بخ و دست
غم آمد همی بهره گرکسار * زگرکان جنگی و اسفندیار
یکی خوان وزین بیاراستند * خورشها بخوردند و می خواستند
بفرمود تابسته را پیش اوی * ببردند لرزان و پرآب روی
سه جام میش داد و پرسش گرفت * که اکنون چه گوئی چه بینم شگفت
چنین گفت با ناور گرکسار * که ای ناور شیر دل شهریار
دگر منزلت شیر آید بجنگ * که با جنگ او برنتابد نهنگ
عقاب دلاور پران راه شیر * نپرد اگر چند باشد دلیر
بخندید روشندل اسفندیار * بدو گفت کای ترك ناساز کار
به بینی که فردا ابا نره شیر * چه گوید بشمشیر مرد دلیر
چو تاریك شد شب بفرمود شاه * ازان جایگه برگرفتند راه
شب تیره لشکر همی راند تیز * دو دیده پرازخون و دل پرستیز

خوان دوم

وله

چو خورشید ازان چادر لاجورد * برآمد بپوشید دیبای زرد
سپهبد بجای دلیران رسید * بهامون به پرخاش شیران رسید
بیامد چو با شیر نزدیك شد * جهان بر دل شیر تاریك شد
یکی نره شیر و دگر ماده شیر * برفتند پرخاشجوی و دلیر
چو نر اندر آمد یکی تیغ زد * بشد رنگ رویش چو رنگ بسد
زسر تا میانش بدو نیم گشت * دل شیر ماده پراز بیم گشت
چو جفتش برآشفت و آمد فراز * یکی تیغ زد بر سرش سرفراز
بریك اندر افتاد غلطان سرش * زخون لعل شد دشت و رنگین برش
بآب اندر آمد سر و تن بشست * نگهدار جز پاك یزدان نجست
چنین گفت کای داور داد پاك * بدستم ددانرا تو کردی هلاك
هم اندر زمان لشکر آنجا رسید * بشوتن برو یال شیران بدید
بر اسفندیار آفرین هر کسی * بخواندند ازاندازه افزون بسی
وزان پس بیامد یل رهنمای * بنزدیك خرگاه و پرده سرای
نهادند خوان و خورشهای نغز * بنزد شهنشاه پاکیزه مغز
بفرمود تا پیش او گرکسار * بیامد بد اندیش و بد روزگار
سه جام می لعل فامش بداد * چو اهریمن ازجام می گشت شاد
بدو گفت کای مرد بدبخت و خوار * زدیدار فردا چه داری بیار
چنین گفت کای شاه برز منش * زتو دور بادا بد بدکنش
چو آتش به پیکار بشتافتی * چنین و بلاها گذر یافتی

(ندانی)

فردوسی

ندانی که فردا چه آیدت پیش * به بخشای بر بخت بیدار خویش
وزاید ر چو فردا بمنزل رسی * یکی کار پیش است ازین یك بسی
یکی اژدها پیشت آید دژم * که ماهی برآرد زدریا بدم
همی آتش افروزد ازکام اوی * یکی کوه خاراست اندام اوی
ازین راه اگر بازگردی رواست * روانم بر این پندمن گواست
چنین داد پاسخ که ای بدنشان * به بندت همی برد خواهم کشان
به بینی چنین تیزچنگ اژدها * زشمشیر تیزم نیابد رها
بفرمود تا درگران آورند * سرافراز چوب گران آورند
یکی نغز گردون چوبین بساخت * بگردش درون تیغها درنشاخت
بسر بر یکی کرد صندوق نغز * بیاراست آن درگر پاك مغز
بصندوق در مرد دیهیم جوی * دو اسب گرانمایه بست اندروی
نشست آزمونرا بصندوق شاه * زمانی همی راند اسبان براه
زره دار با خنجر کابلی * بسر برنهاده کلاه یلی
چو شد جنگ آن اژدها ساخته * جهانجوی ازان رنج پرداخته
جهان گشته چون روی زنگی سیاه * زبرج حمل تاج بنموده ماه
نشست از بر جولك اسفندیار * برفت ازپسش لشکر نامدار

خوان سیوم

وله

دگر روز چون گشت روشن جهان * درفش شب تیره شد درنهان
بپوشید جوشن جهاندار کرد * سپه را بفرخ پشوتن سپرد
بیاورد گردون و صندوق شیر * نشست اندرو شهریار دلیر
دو اسب گرانمایه بست اندروی * سوی اژدها تیز بنهاد روی
زدور اژدها بانك گردون شنید * خرامیدن اسب جنگی بدید
زجای اندر آمد چو کوه سیاه * تو گفتی که تاریك شد مهر و ماه
دو چشمش چو دو چشمه تابان زخون * همی آتش آمد زکامش برون
دهن باز کرده چو غار سیاه * همی کرد غران بد و درنگاه
چو اسفندیار آن شگفتی بدید * بیزدان پناهید ودم درکشید
همی جست اسب ازگزندش رها * بدم درکشید اسب را اژدها
فروبرد گردون و اسباب هم * بصندوق درگشته جنگی دژم
بکامش چو آن تیغها دربماند * چو دریای سبز ازدهن برفشاند
نه بیرون توانست کردن زکام * چو شمشیر بد تیغ و کامش نیام
زگردون وازتیغها شد غمی * بروز اندر آوردش لختی کمی
برآمد زصندوق گرد دلیر * یکی تیز شمشیر و جنگ شیر

فردوسی

بشمشیر مغزش همی کرد چاك
همی دود زهرش برآمد زخاك

ازان دود وآن زهر مدهوش کشت
چو کوهی بیفتاد و بیهوش کشت

بشوتن بیامد هم اندر زمان
پس پشت او با سپاهی کران

بترسید کورا برآمد بروی
دلش کشت پرخون و پرآب روی

سپاهش همه ناله برداشتند
پیاده شدند اسب بکذاشتند

همه لشکرش زار وکریان شدند
چو بر آتش تیز بریان شدند

بشوتن بیامد هم اندر شتاب
همی ریخت برتارکش پر کلاب

جهانجوی چون چشم را بازکرد
بکردان کردنکش آواز کرد

که بیهوش کشتم من ازدود زهر
زرخش نیامد مرا هیچ بهر

ازار خاك برخاست شد سوی آب
چو مستی که بیدار کردد زخواب

زکنجور خود جامهٔ نو بجست
بآب اندر آمد سر وتن بشست

بیامد بسوی خداوند پاك
همی کشت پیچان وکریان بخاك

همی کفت کاین اژدها را که کشت
مکر آنکه بودش جهاندار پشت

سپاهش همی خواندند آفرین
همه پیش دادار سر بر زمین

ازان کار پردرد شد کرکسار
کجا زنده شد مرده اسفندیار

بفرمود تادر زمان کرکسار
بیامد نوان پیش اسفندیار

می خسروانی سه جامش بداد
بخندید وزان اژدها کرد یاد

بدو کفت کای مردم بی بها
ببین آندم آهنج نر اژدها

ازین پس بمنزل چه پیش آیدم
کجا رنج وتیمار بیش آیدم

بدو کفت کای شاه پیروزه کر
همی یابی از اختر نیك بر

چو فردا تو در منزل آئی فرود
به پیشت زن جادو آرد درود

که دیداست ازین پیش لشکر بسی
نکرداست پیچان روان کسی

چو خواهد بیابان چو دریا کند
ز بالای خورشید پهنا کند

ورا غول خوانند شاهان بنام
بروز جوانی مشو پیش دام

به پیروزی از اژدها باز کرد
نباید که نام اندر آری بکرد

جهانجوی کفت ای بدشوخ روی
زمن هرچه بینی تو فردا بکوی

به پیروزی داد کر یك خدای
سر جادوان اندر آرم زپای

خوان چهارم

وله

چو پیراهن زرد پوشید روز
سوی باختر کشت کیتی فروز

سپه برکرفت و بنه برنهاد
زیزدان نیکی دهش کرد یاد

شب تیره لشکر همی راند شاه
چو خورشید بفراشت زرین کلاه

چو یاقوت شد روی برج بره
بخندید روی زمین یکسره

(سپه را)

فردوسی

سپه را همه باپشوتن سپرد
یکی جام زرین برازمی ببرد

یکی پربهاتر طنبور خواست
همی زره پیش آمدش سورخواست

همی شد برین سان یل اسفندیار
چو شیر دژاکاه در مرغزار

یکی بیشهٔ دید همچون بهشت
که کفتی سپهر اندر ولاله کشت

ندید از درخت اندر و آفتاب
بهر جای جوئی روان چون کلاب

فرود آمد ازبارکی چون سزید
زبیشه لب چشمهٔ برکزید

یکی جام زرین بکف برنهاد
درآندم که ازمی دلش کشت شاد

هم آنکاه طنبور در برکرفت
سرائیدن از کام دل برکرفت

همی کفت باخود یل اسفندیار
که هرکزنه بینم می ومیکسار

نه بینم جز ازشیر ونر اژدها
زچنك بلاها نیابم رها

نیابم همی زین جهان بهرهٔ
بدیدار فرخ پری چهرهٔ

نیابم زیزدان همی کام دل
مرا کر دهد چهرهٔ دل کسل

زن جادو آوز اسفندیار
چو بشنید چون کل شد اندر بهار

چنین کفت کامد هزبری بدام
ابا جامه ورود وشادی وجام

پر آژنك روی و بدآئین وزشت
بدان تیرکی جادوئیها نوشت

بسان یکی ترك شد خوب روی
چو دیبای چینی رخ ومشکبوی

ببالای سرو وچو خورشید روی
فروهشته ازمشك تاپای موی

بیامد بنزدیك اسفندیار
دورخ چون کلستان وکل در کنار

جهانجوی چون روی اورا بدید
سرود ومی ورود برتر کشید

چنین کفت کای داد کریك خدای
بکوه و بیابان توئی رهنمای

بجستم هم اکنون پری چهرهٔ
به تن شهرهٔ زو مرا بهرهٔ

بداد آفریننده دادار داد
دل وجان پاکم پرستنده باد

کزاینکونه اینجای دادش بمن
پری روی در مرغزار چمن

طلب کرد نزدیك خود ماهروی
بیامد هم آنکاه نزدیك اوی

یکی جام پر بادهٔ مشکبوی
بدو داد تا لعلکون کرد روی

چو دانست کوجادوی پرفن است
بد اندیش و بدکوهر وبدتن است

یکی نغز پولاد زنجیر داشت
نهان کرده ازجادو آژیر داشت

ببازوش بربسته بدزردهشت
بکشتاسب آورده بود ازبهشت

بینداخت زنجیر درکردنش
بدانسان که نیرو ببرد ازتنش

زن جادو ازخویشتن شیر کرد
جهانجوی آهنك شمشیر کرد

بدو کفت برمن نیاری کزند
اکر آهنین کوه کردی بلند

بیارای زان سان که هست آن رخت
بشمشیر یابند کنون پاسخت

بزنجیر شد کنده پیری تباه
سر وموی چون برف وروی سیاه

چوان دید پیروزه گر شهریار	بغرید مانند شیر شکار
یکی تیز خنجر بزد بر برش	بخاك اندر آمد سر وپیکرش
چو جادو بمرد آسمان تیره گشت	بدانسان که چشم اندرو خیره گشت
یکی باد وابری برآمد سیاه	بپوشید دیدار خورشید وماه
ببالا برآمد جهانجوی مرد	چورعد خروشان یکی ویله کرد
پشوتن بیامد سبك باسپاه	چنین گفت کای نامبردار شاه
نه با زخم تو پای دارد نهنگ	نه جادو نه گرگ ونه شیر و پلنگ
بمانی برین هم نشان فراز	جهانرا بمهر تو بادا نیاز
ازین پس چو پرداخت ازآفرین	جهان پهلوان خسرو پاکدین
بدان بیشه اندر سرا پرده زد	نهادند خوانرا چنان چون سزد
بدژخیم فرمود اسفندیار	که باید بدبخت را ایدر آر
ببردند اورا بر شهریار	چو دیدار او دید اسفندیار
سه جام می خسروانی بداد	چوشد گرگسار ازمی لعل شاد
بدو گفت کای ترك برگشته بخت	سر پیر جادو ببین بردرخت
که گفتی که هامون چودریا کند	سرخویشرا بر ثریا کند
دگر منزل اکنون چه بینم شگفت	گزان جادو اندازه باید گرفت
چنین داد پاسخ وراگرگسار	که ای پیل جنگی که کارزار
بدین منزلت کار دشوار تر	گراینده تر باش وبیدار تر
یکی کوه بینی سراندر هوا	براو بر یکی مرغ فرمان روا
که سیمرغ خواندورا کار جوی	چو پرنده کوهیست پیکارجوی
اگر پیل بیند برآرد بچنگ	زدریا نهنگ وزخشکی پلنگ
نه بیند زبرداشتن هیچ رنج	مراوراچو گرگ وچه جادو مسنج
دوبچه است با او ببالای اوی	همان رای پیوسته بارای اوی
چواو درهوا رفت وگسترد پر	ندارد زمین توش وخورشید فر
اگر باز گردی بوی سود مند	نیازی بسیمرغ وکوه بلند
تهمتن بخندید وگفت ای شگفت	به پیکان بدوزم مراورا دو کفت
ببرم بشمشیر هندی برش	بخاك اندر آرم زبالا سرش

خوان پنجم

ولـه

چوخورشید تابنده بنمود پشت	دل خاور از پشت اوشد درشت
سرجنگجویان سپر پرگرفت	سخنهای سیمرغ درسر گرفت
همه شب همی راند خود با گروه	چوخورشید تابان برآمد زکوه
چراغ زمانه زمین تازه کرد	دو دشت پردیگر اندازه کرد

سپه را بسالار لشکر سپرد	همان اسب وصندوق وگردون ببرد
همی رفت چون باد فرمانروا	یکی کوه را دید سر در هوا
بدانسایه دار اسب وگردون بداشت	روانرا باندیشه اندر گماشت
چوسیمرغ ازکوه صندوق دید	پسش نالهٔ کوس بابوق دید
زکوه اندر آمد چوابر سیاه	نه خورشید پیدا نه تابنده ماه
بدان بد که گردون بگیرد بچنگ	برانسان که نخجیر گیرد پلنگ
بدان تیغها زد دوبال ودو پر	نماند ایچ سیمرغ را زور وفر
بچنگ وبمنقار چندی طپید	چونیرو بشد زان سپس آرمید
چودیدند سیمرغ را بچگان	خروشان وخون ازدو دیده چکان
چنان بر پریدند زان جایگاه	که ازسایهشان دیده گم کرد راه
چوسیمرغ زان زخمها گشت سست	بخون اسب وصندوق گردون بشست
زصندوق بیرون شد اسفندیار	بغرید با آلت کارزار
همی زد برو تیغ تا پاره گشت	چنان چاره گر مرغ بیچاره گشت
به پیش جهان آفرین دادخواه	که دادش بهرنیك وبد دستگاه
چنین گفت کای داور دادگر	تودادی مرا زور وهوش وهنر
توبردی تن جادوانرا زجای	تو بودی بهر نیکیم رهنمای
هم آنگه خروش آمد ازکرنای	پشوتن بیاورد لشکر زجای
ازان مرغ کس روی هامون ندید	جز ازنام وچنگال پرخون ندید
زمین کوه تاکوه جز خون نبود	زپیش تو گوئی که هامون نبود
بدیدند پرخون تن شاه را	بگه خیره کردی رخ ماه را
براو آفرین خواند یکسر سران	سواران جنگی وگند آوران
که جاوید بادا جهان پهلوان	خردمند وبیدار وروشن روان
شنید این سخن درزمان گرگسار	که پیروز شد نامور شهریار
تنش گشت لرزان ورخساره زرد	همی رفت گریان ودل پر زدرد
سرا پرده زد شهریار جهان	بگردش دلیران روشن روان
زمین را بدیبا بیاراستند	نشستند برخوان ومی خواستند
وزان پس بفرمود تا گرگسار	بیامد برنامور شهریار
بدادش سه جام دمادم نبید	رخش شد بسان گل شنبلید
بدوگفت ای بد تن بدنهان	نگه کن بدین کار گردان جهان
نه سیمرغ پیدا نه شیر ونه گرگ	نه آن تیز چنگ اژدهای سترگ
بآواز گفت آزمان گرگسار	که ای نامور فرخ اسفندیار
ترا یار بود ایزد نیك بخت	بیار آمد آن خسروانی درخت
یکی کار پیش است فردا که مرد	نبیند بشد ازو کار نبرد

نه گرز وکمان یادت آید نه تیغ / نه بینی درجنگ وراه گریغ
ببالای یك نیزه برف آیدت / برخ روزگار شگرف آیدت
بمانی تو بالشکر نامدار / ببرف اندرای فرخ اسفندیار
اگر باز گردی نباید شگفت / زگفتار من کین نباید گرفت
همی ویژه درخون لشکر شوی / تو پی داری ازراه دیگر شوی
مرا این درست است کز باد سخت / بدرد زمین و ببرد درخت
وزان پس که اندر بیابان رسی / یکی منزل آید بفرسنگ سی
همه ریگ تفتست باخاك وشخ / براو نگذرد مور ومرغ وملخ
نه بینی بجائی یکی قطره آب / زمینش همی جوشد از آفتاب
نه برخاك او شیر یابد گذر / نه اندر هوا کرکس تیز پر
نه برشخ وریگش بروید گیا / زمینش روان ریگ چون توتیا
برانی برین گونه فرسنگ چل / نه بامرد جان ونه بااسب دل
وز آنجا بروئین دژ آید سپاه / به بینی یکی مایه ور جایگاه
زمینش بکام نیاز اندراست / سرباره باخور براز اندراست
زبیرون نخواهد خورش چارپای / زلشکر سواری نماند بجای
از ایران وتوران اگرصد هزار / بیایند گردان خنجر گذار
نشینند صد سال گرد اندرش / همی تیرباران کنند ازبرش
فزونی همانست وکمز همان / چوحلقه است بردر بد بدگمان
چو ایرانیان گفتن گرگسار / شنیدند گشتند بادرد یار
بگفتند کای شاه آزاد مرد / بگرد بلا تا توانی مگرد
اگر گرگسار این سخنها که گفت / چنین است اینهم نماند نهفت
بدین جایگه مرگ را آمدیم / نه فرسودن ترك را آمدیم
چنین راه دشوار بگذاشتی / بلای دد ودام برداشتی
کس از نامداران وشاهان گرد / چنین رنجها برنیارد شمرد
که پیش تو آمد بدین هفتخوان / برین برجهان آفرین را بخوان
چو پیروز گرباز گردی زراه / بدل شاد وخرم شوی نزد شاه
براهی دگر گر شوی کینه ساز / همه شهر توران برنجت نماز
بدینسان که گوید همی گرگسار / تن خویشرا خوارمایه مدار
بخون یکی لشکر اندر مشو / که چرخ کهن بازی آرد نو
ازان پس که گشتیم پیروز وشاد / نباید سرخویش دادن بباد
چو بشنید گفتار ایشان جوان / سپه را بگفت آن یل پهلوان
چه باید مرا ترس دادن همی / در ترس برخود گشادن همی
شما گفت از ایران به بند آمدید / نه از بهر نام بلند آمدید

چو این بود گفتارتان سربسر / چه بستید بامن دراین ره کمر
که ازگفت این ترك شوریده بخت / بلرزه فتادید همچون درخت
کجا آنهمه خلعت وپند شاه / کمرهای زرین وتخت وکلاه
کجا آن همه عهد وسوگند وبند / بیزدان وبا اختر سودمند
که اکنون چنین سست شد پایتان / بیکره پراگنده شد رایتان
شما باز گردید پیروز وشاد / مرا کار جز رزم جستن مباد
جهاندار پیروز یار منست / سراختر اندر کنار منست
بمردی نباید کسی همرهم / اگر جان ستانم وگر جان دهم
بدشمن نمایم هنر هرچه هست / زمردی وپیروزی وزوردست
بیابند هم بیگمان آگهی / ازین نامور فرشاهنشهی
بباژ چه کردم بمردی وزور / بنام خداوند کیهان وهور
چوایرانیان برگشادند چشم / بدیدند چشم ورا پرزخشم
برفتند پوزش کنان پیش شاه / که گرشاه بیند ببخشد گناه
فدای تو بادا تن وجان ما / چنین بود تابود پیمان ما
زبهر توای شاه غمخواره ایم / نه ازکوشش وجنگ بیچاره ایم
زما تابود زنده یك نامدار / نه پیچیم یکتن سر ازکار زار
سرمایه پیش تو افکنده باد / جهان امر ورای ترا بنده باد
سپهبد چو بشنید از ایشان سخن / بپیچید ازگفتهای کهن
بایرانیان آفرین کرد وگفت / که هرگز نماند هنر درنهفت
گراید ونکه گردیم پیروزگر / زرنج گذشته بیابیم بر
همی رای زد تاجهان شد خنك / وزید ازسرکوه بادی تنك
برآمد زدرگاه شیپور ونای / سپه برگرفتند یکسر زجای
بکردار آتش همی راندند / جهان آفرین را همی خواندند

خوان ششم

وله

سپیده چو ازکوه سربرکشید / شب آن چادر قیر برسر کشید
زخورشید تابان نهان کرد روی / همی رفت خور درپس پشت اوی
بمنزل رسید آن سپاه گران / همه گرزداران وجوشن وران
بهاری یکی خوش منش روز بود / دل افروز وهم گیتی افروز بود
سرا پرده وخیمه فرمود کی / بیاراست خوان وبیاورد می
هم اندر زمان تند بادی زکوه / برآمد که شد نامورزان ستوه
جهان یکسره گشت چون پرزاغ / ندانست کس بازهامون زراغ
ببارید ازان ابر تاریك برف / زمین شد پرازباد وبرف شگرف

سه روز و سه شب هم بدانسان بدشت	دم باد از اندازه اندر گذشت
هوا بود شد برف چون تار گشت	سپهدار از آنچاره بیچار گشت
بآواز پیش پشوتن بگفت	که این کار ما گشت با درد جفت
بمردی شدم در دم اژدها	کنون زورمندی ندارد بها
همه پیش یزدان نیایش کنید	بخوانید اورا ستایش کنید
مگر کین بلاها زما بگذرد	کزین پس کسی مان بکس نشمرد
پشوتن بیامد بیزد خدا	که او بود بر نیکوئی رهنما
سپه یکسره دست برداشتند	نیایش زاندازه بگذاشتند
هم آنگه بیامد یکی باد خوش	ببرد ابر و روی هوا گشت کش
چو ایرانیانرا دل آمد بجای	ببودند در پیش یزدان بپای
سراپرده و خیمها گشت تر	زسرما کسی را نبد پای و پر
هم انجا ببودند گردان سه روز	چهارم چو بفروخت گیتی فروز
سپهبد گرانمایگانرا بخواند	بسی داستانهای نیکو براند
چنین گفت کاینجا بمانید بار	مدارید جز آلت کارزار
هرآنکس که او هست سرهنگ فش	کبابندورا مایه صدبارکش
به بنجاه آب و خورش برنهد	دگر آلت پرورش برنهد
فزونی هم ایدر بمانید بار	گشادست بر ما در کردگار
چو نومید گردد زیزدان کسی	ازو نیك بختی نیابد بسی
به نیروی یزدان بیابیم دست	بدان گنش مردم بت پرست
ازان ژ کاك توانگر شوید	همه باژ با گنج و افسر شوید

خوان هفتم

وله

چو خور خاور رزد در سر اشید	بشد باختر چون گل شنبلید
بنه برنهادند گردان همه	برفتند با شهریار رمه
چو بگذشت از تیره شب یك زمان	خروش کلنك آمد از آسمان
برآشفت از آواز اسفندیار	پیامی فرستاد زی گرگسار
که گفتی بدین منزل آب نیست	هم اینجای آرامش و خواب نیست
کنون ز آسمان خاست بانك کلنك	دل ما چرا کردی از آب تنك
چنین داد پاسخ که ایدر ستور	نیامد مگر چشمهٔ آب شور
دگر چشمهٔ آب یابی چو زهر	ازان آب مرغ و ددانراست بهر
سپهبد چنین گفت کز گرگسار	یکی راهبر ساختم کینه دار
زگفتار او تیز لشکر براند	جهاندار نیکی دهش را بخواند
چو یکپاس از تیره شب در گذشت	خروش جلب آمد از پیش دشت

بجنبید بر بارگی شاه نو	زقلب سپه رفت تا پیش رو
سپهدار چون پیش لشکر کشید	یکی ژرف دریای بی بن بدید
هیونی که بود اندران کاروان	کجا پیشرو داشتی ساربان
یکی پیشرو غرقه گشت اندر آب	سپهبد بدو چنك زد در شتاب
گرفتش دران برکشیدش زگل	بترسید بدخواه ترك چگل
بفرمود تا گرگسار از ژند	شود داغدل پیش با پای بند
بدو گفت کای بر یمن خاکسار	چو ژی بکا آوریدی چو مار
نگفتی که ایدر نیابی تو آب	بسوزد ترا تابش آفتاب
چرا کردی ای بدتن ار آب خاك	سپه را همه کرده بودی هلاك
چنین داد پاسخ که مرگ سپاه	مرا روشائیست چون هور و ماه
نه بینم همی از تو جز پای بند	چو خواهم ترا جز بلا و گزند
سپهبد بخندید و بگشاد چشم	فروماند ازان ترك و ننمود خشم
بدو گفت کای کم خرد گرگسار	چو پیروز گردم من از کارزار
بروئین دژت بر سپهبد کنم	مبادا که هرگز بتو بد کنم
همه پادشاهی سراسر تراست	چو با من کی در سخن رای راست
نیازارم آنرا که فرزند تست	نه آنرا که او نیز پیوند تست
چو بشنید گفتار او گرگسار	پرامید شد جانش از شهریار
زگفتار او ماند اندر شگفت	زمین را ببوسید و پوزش گرفت
بدو گفت شاه آنچه گفتی گذشت	زگفتار خامت نگشت آبدشت
گذرگاه این آب دریا کجاست	بباید نمودن بما راه راست
بدو گفت با آهن از آب گیر	نباید گذر بر و پیکان تیر
چو پای من از بند بیرون کنی	بر این آب دریا تو افسون کنی
تهمتن فروماند اندر شگفت	بفرمود تا بند ازو برگرفت
بدریای آب اندرون گرگسار	بیامد هیونی گرفته مهار
بجائی که پایاب را بد گذر	روان گشت و لشکر پس یکدگر
سپهبد بفرمود تا مشك آب	پر از باد کردند هم در شتاب
به بستند بر پهلوی بارگی	سپه اندر آمد بیکبارگی
بیامد بخشکی سپاه و بنه	بشد میسره راست با میمنه
بنزدیك روئین دژ آمد فراز	چنان شد که فرسنك دوماند باز
سر جنگجویان بخوردن نشست	پرستنده شد جام باده بدست
بفرمود تا جوشن و خود و گبر	ببردند با تیغ پیش هژبر
گشاده بفرمود تا گرگسار	ببردند پیش یل اسفندیار
چنین گفت اکنون که رستی زبد	زتو خوبی و راست گفتن سزد

فردوسی

چو ازتن ببرم سر ارجاسب را / درفشان کنم جان لهراسب را
چو کهرم که ازخون فرشید ورد / دل لشکرم کرد پرخون ودرد
همان اندریمان که فیروز کشت / بکشت از بزرکان ماسی وهشت
سرانشان ببرم بکین نیا / بدیدارم ازهر دری کیمیا
همه کورشان کام شیران کنم / بکام دلیران ایران کنم
سراسر جکرشان بدوزم به تیر / بیارم زن وکودکانشان اسیر
تورا شاد خوانم ازین کردژم / بکوی آنچه داری بدل بیش وکم
دل کرکسار اندران تنك شد / زبان وروانش پرازجنك شد
بدو کفت تاچند کوئی چنین / که برتو مبادا بداد آفرین
همه اختر بد بجان تو باد / بریده بخنجر میان تو باد
بخاك اندر افکنده پرخون تنت / زمین بستزد کور پیراهنت
زکفتار اوتیز شد شهریار / برآشفت برخیره سرکرکسار
یکی تیغ هندی بزد برسرش / زنارك بدونیم شد تارش
بدریا فکندند تنش اندر زمان / خور ماهیان شد تن بدکما)
چو بشنید کفتار جانوسیار / سکندر چنین کفت باماهیار
که دشمن که افکندی اکنون کجاست / بباید نمودن مرا راه راست
برفتند هردو به پیش اندرون / دل وجان روی پرازخشم وخون
چو نزدیك شد روی اورا بدید / پرازخون برو روی چون شنبلید
بفرمود تاباره بکذاشتند / دو دستور اورا نکهداشتند
سکندر زاسب اندر آمد چوباد / سرمرد خسته بران برنهاد
نکه کرد تاخسته کوینده است / بمالید برچهر او هردو دست
زسر برکرفت افسر خسرویش / کشاد از بر آن جوشن پهلویش
زدیده بیارید بروی سرشك / تن خسته را دید دوراز پزشك
بدو کفت کاین برتو آسان شود / دل بدسکالت هراسان شود
تو برخیز ودرمهد زرین نشین / وکرهست نیروت برزین نشین
زهند وزروم پزشك آورم / زدرد توخونین سرشك آورم
سپارم تورا پادشاهی وتخت / چو بهترشوی مابه بندیم رخت
جفا پیشکان تورا هم کنون / بیاویزم ازدارها سرنکون
چو بشنید دارا باواز کفت / که همواره باتو خرد باد جفت
برآنم که از پاك دادار خویش / بیابی تو پاداش کفتار خویش
یکی آنکه کفتی که ایران توراست / سرتاج وتخت دلیران توراست
بمن مرك نزدیکتر زانکه تخت / بپرداخت تخت ازنکون کشته بخت
برین است فرجام چرخ بلند / خرامش همه رنج وسودش کزند

فردوسی

بمردی نکر تانکوئی که من / فزونم ازاین نامدار انجمن
بدونیك هردو زیزدان شناس / وزاو دار تازنده باشی سپاس
نمودار کفتار من من بسم / بران داستان عبرت هرکسم
که چندان بزرکی وشاهی وکنج / مرا بود وازمن نبد کس برنج
همان نیز چندان سلیح وسپاه / کرانمایه اسبان وتخت وکلاه
همان نیز فرزند وپیوستکان / چه پیوستکان داغ دل خستکان
زمین وزمان بنده بدپیش من / چنین بود تابخت بدخویش من
چو ازمن همه بخت بیکانه شد / همه کاخ وایوان چو ویرانه شد
زیکی جدامانده ام زین نشان / کرفتار در دست مردم کشان
زفرزند وخویشان شده ناامید / سیه شد جهان دیدکانم سفید
زخویشان کسی نیست فریادرس / امیدم بپروردکاراست وبس
بدینکونه خسته بخاك اندرم / زکیتی بدام هلاك اندرم
برین است آیین چرخ روان / اکر شهریاری اکر پهلوان
بزرکی بفرجام هم بکذرد / شکاراست مرکش همی بشکرد)

موعظه

وله

بدان ای پسر کاین سرای فریب / ندارد کسی شادمان بی نهیب
نکهدار تن باش وآن خرد / چو خواهی که روزت بد نکذرد
چو بردین کند شهریار آفرین / برادر شود پادشاهی ودین
چنان دین وشاهی بیکدیکرند / توکوئی که در زیرك چادرند
نه بی تخت شاهی بود دین بجای / نه بی دین بود شهریاری بپای
نه آن زین نه این زان بود بی نیاز / دو انباز دیدیمشان نیکساز
هرآنکس که برداد کرشهریار / کشاید زبان مرد دینش مدار
چو پرهیز کردی زتن خون مریز / که شد دشمن بدکنش درکریز
چو خواهد زدشمن کسی زینهار / تو زنهارده باش وکینه مدار
سر تخت شاهان بپیچد سه کار / نخستین زبیداد کر شهریار
دکر آنکه بی مایه را برکشد / زمرد هنرمند برترکشد
سه دیکر که باکنج خویشی کند / بدینار کوشد که بیشی کند
اکر پادشا آزکنج آورد / تن زیردستان برنج آورد
کجا کنج دهقان بود کنج اوست / اکرچند پرکوشش ورنج اوست
نکهبان بود شاه کنج ورا / بیار آورد شاخ رنج ورا
به بخشندکی یازوپیرو خرد / دروغ ایچ تابرتو برنکذرد
رخ مردرا تیره دارد دروغ / بلندیش هرکز نکیرد فروغ

بدان کوش تا دور باشی ز خشم — بمردی بخواب از گنهکار چشم
چو خشم آوری هم پشیمان شوی — بپوزش نگهبان درمان شوی
مجوی از دل عامیان راستی — که از جستجو آیدت کاستی
بترس از بد مردم بدنهان — که بر بدنهان تنگ باشد جهان
سخن هیچ مسرای با رازدار — که اورا بود نیز همراز و یار
چو رازت بشهر آشکارا شود — دل بخردت بیدا را شود
تو عیب کسان هیچگونه مجوی — که عیب آورد بر تو بر عیب گوی
نباید که باشی فراوان سخن — بروی کسان پارسائی مکن
سخن بشنو و بهترین یاد گیر — نگر تا کدام آیدت دلپذیر
هر آنکس که پوزش کند بر گناه — تو بپذیر و کین گذشته مخواه
چو دشمن بترسد شود چاپلوس — تو لشکر بیاری و بربند کوس
بجنگ آنگهی شو که دشمن ز جنگ — بپرهیز دوست کردش چنگ
وگر آشتی جوید و راستی — نه بینی بدلش اندرون کاستی
ازو باز بستان و کینه مجوی — نگهدار اورا همی آب روی)
دل هرکسی بندهٔ آرزوست — وزاو هر یکی را دگرگونه خوست
بخو هرکسی در جهان دیگر است — تو را باوی آمیزش اندر خور است
توانگر بود هرکرا آز نیست — خنک مرد کش آز انباز نیست
مدارا خرد را برادر بود — خرد بر سر جان چو افسر بود
چو دانا تورا دشمن جان بود — به از دوست مردی که نادان بود
اگر تخت جوئی هنر بایدت — چو بری دهد شاخ بر بایدت
چو پرسند پرسندگان از هنر — نشاید که پاسخ دهی از گهر
گهر بی هنر ناپسنداست و خوار — بدین داستان زد هوشیار
که ز گل نبوید ز رنگش مگوی — کز آتش نجوید کسی آب جوی
توانگر به بخشش بود شهریار — بگنج نهفته نشد نامدار
هر آنکس که جوید همی برتری — هنرها بباید بدین داوری
یکی رای و فرهنگ باید نخست — دوم آزمایش بباید درست
سیوم یار بایدت هنگام کار — ز هر نیک و بد برگرفتن شمار
چهارم خرد باید و راستی — بشستن دل از کژی و کاستی
به پنجم گرت زورمندی بود — بتن کوشش آری بلندی بود
ازین هر دو چون جفت گردد سخن — هنر خیره بی آزمایش مکن
چو کوشش نباشد تن زورمند — نیارد سر از آرزوها به بند
سخنگوی چون برگشاید سخن — بمان تا بگوید تو تندی مکن
ز گفتار گویا تو دانا شوی — بگوئی ازان پس کز او بشنوی

چو پرهیز کاری کند شهریار — بر آساید از کینهٔ روزگار
ز نا کردنی کار بر تافتن — به از دل باندوه و غم یافتن
بدانکه شود تاج خسرو بلند — که دانا بود نزد او ارجمند
بنادان اگر هیچ رای آورد — سر تخت خود زیر پای آورد
هر آنکس که باشد بزندان شاه — گنهکار اگر مردم بیگناه
بفرمان یزدان بباید گشاد — بزند اندرون اینچنین کرد یاد
وگر بدکنش باشد و شوخ و شوم — بپرداخت باید ازو روی بوم
که تا روز واژون برو نگذرد — تباهی سوی خان مردم برد
جهاندار باید که از دین و داد — بود در جهان تا بود شاه شاد
بود کار او آشکار و نهان — بتیغ از بد دیو شستن جهان
چو خسرو بفرهنگ دارد سپاه — بر آساید از درد فریاد خواه
فزودن بفرزند و مهر خویش — چو در آب دیدن بود چهر خویش
ز فرهنگ و از دانش آموختن — مجو چاره جز جانش افروختن
چو باشد جهانجوی را فر و هوش — نباید که دارد بیدگوی گوش
چو بر بدکنش دست گردد دراز — بخون جز بفرمان یزدان متاز
ز دستور بد گوهر و جفت بد — تباهی بدیهیم شاهی رسد)
چنین هم نگهدار تن در خورش — نباید که بگزایدت پرورش
ترا خورد بسیار بگزایدت — وگر کم خوری روز بفزایدت
زمی نیز توشاد مانی گزین — که مست از کسی نشنود آفرین)
ز گیتی دو چیز است جاوید و بس — دگر هرچه باشد نماند بکس
سخن گفتن نغز و کردار نیک — نماند چنان تا جهانست ریگ
ز خورشید و از آب و از باد و خاک — نگردد تبه نام و گفتار پاک
نباشد همی نیک و بد پایدار — همان به که نیکی بود یادگار
همان گنج و دینار و کاخ بلند — نخواهد بدن مر ترا سودمند
سخن ماند از تو همی یادگار — سخن را چنین خوار مایه مدار)
جهانا چه بدمهر و بدگوهری — که خود پرورانی و خود بشکری
نهانی ندانم ترا دوست کیست — بران آشکارت بباید گریست
نگه کن کجا آفریدون گرد — که از پیر ضحاک شاهی ببرد
ببد در جهان پنج صد سال شاه — بآخر شد و ماند ازو جایگاه
برفت و جهان دیگری را سپرد — بجز حسرت از دهر چیزی نبرد
چنینیم یکسر که و مه همه — تو خواهی شبان باش و خواهی رمه)
چپ و راست هرسو بتابم همی — سر و پای گردون نیابم همی
یکی بد کند نیک پیش آیدش — جهان بنده و بخت خویش آیدش

یکی جز به نیکی زمین نسپرد / همی از نژندی فرو پژمرد
مدار ایچ تیمار باجان بهم / بگیتی مکن جاودان دل دژم
که ناپایداراست وناسازکار / چنین بود تابود این روزکار
یکی دان ازو هرچه آید همی / چو جاوید باتو نپاید همی)
کنون بودنی هرچه بایست بود / ندارد غم ودرد واندیشه سود
چنین است کردار چرخ برین / کهی این برآن وکهی آن برین
کسی را که سالش بدوسی رسید / امید ازجهانش بباید برید
بجای عنانم عصا داد سال / پراکنده شدمال و برکشت حال)
چنین است رسم سرای سپنج / نمانی درو جاودانی مرنج
اکر شاه باشیم وکرزار دشت / نهالین زخاکست وبالین زخشت
بشادی نشین وهمه کام جوی / اکر کام دل یافتی نام جوی
همه کارهای جهانرا دراست / مکر مرك را کان در دیکراست)
اکر عمر باشد هزارو دویست / بجز خاك تیره ترا جای نیست
چنان دان که کیتی ترا دشمنست / زمین بستر وکور پیراهنست)
چنین است رسم سرای فریب / کهی برفراز وکهی برنشیب
چنین بود تابود کردان سپهر / کهی زهر جنکست وکه نوش مهر)
سپهدار وکرد نکشان آن زمان / کرفتند زاری سوی آسمان
که ای برتر ازدانش وهوش ورای / نه برجای ودرجای وهرجا بجای
همه بندهٔ پرکناه توایم / به بیچارکی دادخواه توایم
زافسون وازجادوئی برتری / جهاندار وبر داوران داوری
توباشی به بیچارکی دستکیر / توانا ابر آتش وزمهریر
ازین سخت سرما توفریادرس / نداریم جزتو کسی را بکس)
یکی را براری بچرخ بلند / یکی راکنی خوار وزار ونژند
یکی را زماه اندر آری بچاه / یکی را زچاه اندر آری بماه
یکی را براری وشاهی دهی / یکی را بدریا بماهی دهی
نه به آنت مهر ونه به اینت کین / که بدان توئی ای جهان آفرین
جهانرا بلندی وپستی توئی / ندانم چه هرچه هستی توئی)
زمین کرکشاده کندراز خویش / نماید سرانجام وآغاز خویش
کنارش پراز تاجداران بود / برش پرزخون سواران بود
پر ازمرد دانا بود دامنش / پر ازماه رخ جیب پیراهنش)
چه خرم کسی کو بهنکام دی / نهد پیش خود آذر ومرغ ومی
بتی ناربستان بدست آورد / که بزنار بستان شکست آورد
برون سرنمی آرد ازکنج کاخ / که اشکوفه آرد برون سرز شاخ)

چو تیره شود مرد را روزکار / همه آن کند کش نیاید بکار
فزون بود بیژن زهرمان بزور / هنرعیب کردد چو شد بخت شور)
بکیتی بجز پارسازن مجوی / زن بد کنش خواری آرد بروی
زن واژدها هردو درخاك به / جهان پاك ازین هردو ناپاك به)
دلاور که نندیشد از پیل وشیر / تو دیوانه خوانش مخوانش دلیر
شدن سوی جنك کسی کزتو بیش / بود مرك راباز رفتن به پیش
بجنك ارچه رفتن زبهروزیست / کریزان بهنکام پیروزیست
چو کویند ازجنك برکاشت پشت / ازان به که کویند دشمنش کشت)
قضا چون زکردون فروهشت پر / همه زیرکان کور کشتند وکر)
میازار موری که دانه کش است / که جان دارد وجان شیرین خوش است)
از امروز کاری بفردا ممان / که داند که فردا چه کردد زمان)
جهانرا چه سازی که خود ساختست / جهاندار ازین کار پرداختست)
کرا ازپس پرده دختر بود / اکر تاج دارد بداختر بود)
چو سالار شایسته باشد بجنك / نترسد سپاه ازدلاور نهنك)
جهان چون من وچون تو بسیار دید / نخواهد همی باکسی آرمید)
پسر را پدر کر بزندان کند / ازان به که دشمن کل افشان کند)
چو سرو ازین باغ کردد تهی / بکیرد کیا جای سرو سهی)
حدیثی بود مایهٔ کارزار / خلالی ستونی کند روزکار)
ستیزه بجائی رساند سخن / که ویران کند خاندان کهن)
سك کار دیده بکیرد پلنك / زروبه رمد شیر نادیده جنك)

وقعهٔ قادسیه

وله

عمر آنکه بد مؤمنانرا امیر / ستوده ورا خالق بی نظیر
کزین سعد وقاص را باسپاه / فرستاد تارزم جوید زشاه
چو بخت عرب برعجم چیره شد / همی بخت ساسانیان تیره شد
برآمد زشاهان جهانرا قفیز / نهان شد زر وکشت پیدا پشیز
همان زشت شد خوب وشد خوب زشت / شده راه دوزخ پدید از بهشت
دکرکونه شد چرخ کردون بچهر / زآزادکان پاك ببرید مهر
بداد جهان آفرین کردکار / بباید همی بنده را کرد کار
بآزاد وبنده را پای نیست / جزاو جانده وچهره آرای نیست
چو آکاه شد زان سخن یزدکرد / زهر سوسپاه اندر آورد کرد
بفرمود تاپور هرمزد راه / به پیماید وبرکشد باسپاه
که رستم بدش نام و بیدار بود / خردمند وکرد جهاندار بود

فردوسی

ستاره شمر بود و بسیار هوش	بکفتار موبد نهاده دو کوش
برفت وکرانمایکان رابه برد	هرآنکس که بودند بیدار وکرد
بدینکونه تاماه بکذاشت سی	همی رزم جستند تاقادسی
بدانست رستم شمار سپهر	ستاره شمر بود باداد ومهر
همی کفت کاین رزم راروی نیست	ره آب شاهان بدین جوی نیست
بیاورد صلاب واختر کرفت	زروز بلادست وسر کرفت

نامهٔ رستم بابرادرش

وله

یکی نامه سوی برادر بدرد	نبشت وسخنها همه یاد کرد
نخست آفرین کرد برکردکار	کزو دید نیك وبد روزکار
دکر کفت کز کردش آسمان	پژوهنده مردم شود بدکمان
کنهکارتر درزمانه منم	ازایرا کرفتار اهریمنم
که این خانه از پادشاهی تهیست	نه هنکام فیروزی و فرّ هیست
زچارم همی بنکرد آفتاب	بجنك بزرکانش آمد شتاب
زبهرام وزهره است مارا کزند	نشاید کذشتن زچرخ بلند
همان تیر وکیوان برابر شداست	عطارد ببرج دو پیکر شداست
چنین است وکاری بزرکیست پیش	همی سیر کردد دل ازجان خویش
همه بودنیها به بینم همی	وزان خامشی برکزینم همی
چوآکاه کشتم ازین راز چرخ	که مارا ازو نیست جز رنج برخ
بایرانیان زار وکریان شدم	زساسانیان نیز بریان شدم
دریغ آن سروتاج واورنك وتخت	دریغ آن بزرکی وآن فر وبخت
کزاین پس شکست آید ازتازیان	ستاره نکردد مکر برزیان
چونامه بخوانی توبا مهتران	برانداز وبرساز ولشکر بران
همی تاز تاآذر آبادکان	بجای بزرکان وآزادکان
همیدون کله هرچه داری زاسب	بپرسوی کنجور آذر کشسب
ززابلستان کرز ایران سپاه	هرآنکس که آیند زنهار خواه
بدار وبپوزش بیارای مهر	نکه کن بدین کارکردان سپهر
کزوشاد مانیم وزو پرنهیب	زمانی فراز وزمانی نشیب
سخن هرچه کفتم بمادر بکوی	نه بیند همانا مرا نیز روی
درودش ده ازما وبسیار پند	بدان تانباشد بکیتی نژند
وزآمن بدآکاهی آرد بسی	مباش اندرین کار غمکین بسی
چنان دان که اندر سرای سپنج	کسی کونهد کنج بادست رنج
زکنج جهان رنج بیش آورد	ازان رنج او دیکری برخورد

فردوسی

توبا هرکه ازدودهٔ ما بود	اکرپیر اکر مرد برنابود
همیشه به یزدان ستایش کنید	جهان آفرین را نیایش کنید
کهمن باسپاهی بسختی درم	برنج وغم وشور بختی درم
رهائی نیابم سرانجام ازین	خوشا باد نوشین ایران زمین
چوکیتی شود تار برشهریار	توکنج وتن وجان کرامی مدار
کزان تخمهٔ نامدار ارجمند	نمانده است جزشهریار بلند
نکهدار اورا بروز و بشب	که تاچون بود کارمن باعرب
زساسانیان یادکاراست وبس	کزاین پس نه بینند ازین خانه کس
دریغ آن سروتاج وآن مهروداد	که خواهد شدن تخت شاهی بباد
چوباتخت منبر برابر شود	همه نام بوبکر وعمر شود
نه تخت ونه دیهیم بینی نه شهر	زاختر همه تازیا راست بهر
چوروز اندر آید بروز دراز	شود شان سر ازخواسته بی نیاز
بپوشند ازایشان کروهی سیاه	زدیبا نهند ازبر سر کلاه
نه تخت ونه تاج ونه زرینه کفش	نه کوهر نه افسر نه رخشان درفش
برنجد یکی دیکری برخورد	بداد و به بخشش کسی ننکرد
شب آمد یکی چشم رخشان کند	نهفته کسی را خروشان کند
شتابان همه روزوشب دیکراست	کمر برمیان وکله برسراست
زپیمان بکردند وز راستی	کرامی شود کژی وکاستی
پیاده شود مردم رزم جوی	سوار آنکه لاف آرد وکفتکوی
کشاورز جنکی شود بی هنر	نژاد وبزرکی نیاید به بر
رباید همی این ازان آن ازین	زنفرین ندانند باز آفرین
بداندیش کردد پدر برپسر	پسر همچنین برپدر چاره کر
شود بندهٔ بی هنر شهریار	نژاد وبزرکی نیاید بکار
زیان کسان از پی سود خویش	بجویند ودین اندر آرند پیش
زبیشی وبیشی ندارند هوش	خورش کشکین آرند وپشمینه پوش
بریزند خون از پی خواسته	شود روزکار بد آراسته
دل من پرازخون شد وروی زرد	دهان خشك ولبها پر ازباد سرد
که تامن شدم پهلوان ازمیان	چنین تیره شد بخت ساسانیان
چنین بیوفا کشت کردان سپهر	دژم کشت وزما ببرید مهر
اکر نیزه برکوه روئین زنم	کذاره کند زانکه روئین تنم
کنون تیر وپیکان آهن کذار	همی بربرهنه نیاید بکار
همان تیغ کان کردن پیل وشیر	فکندی بزخم اندر آوردوزیر
نبرد همی پوست برتازیان	زدانش زبان آمدم برزبان

فردوسی

مرا کاشکی کز خرد نیستی کر آکاهی روز بد نیستی
بزرکان که ازقادسی بامنند درشتند باتازیان دشمنند
کمانند کاین بیشه پرخون شود زدشمن زمین رود جیحون شود
زراز سپهری کس آکاه نیست ندانند کاین رنج کوتاه نیست
تورا ای برادر تن آباد باد دل شاه ایران بتوشاد باد
که این قادسی دخمکاه منست کفن جوشن وخون کلاه منست
چنین است راز سپهر بلند تودل را بدرد من اندر مبند
تودیده زشاه جهان برمدار فدا کن تن خویش در کارزار

نامهٔ رستم بسعدبن وقاص

وله

یکی نامهٔ برحریر سفید نوشتند پربیم وچندی امید
بعنوان براز پور هرمزد شاه جهان پهلوان رستم کینه خواه
سوی سعد وقاص جوینده جنک پر ازرای وپردانش وپردرنك
سرنامه کفت ازجهاندار پاك نباید که باشیم بی ترس وباك
کز او بست برپای کردان سپهر همه پادشاهیش داداست ومهر
وزاو باد برشهریار آفرین که زیبای تاجست وتخت ونکین
که دارد بفراهرمن رابه بند خداوند تیغ وکلاه وکمند
به پیش آمد این ناپسندیده کار به بیهوده این رنج واین کارزار
بمن بازکوی آنچه شاه توکیست چه مردی وآئین وراه توچیست
بنزد که جوئی همی دستکاه برهنه سپهبد برهنه سپاه
به نانی توسیری وهم کرسنه نه پیل ونه تخت وباروبنه
بایران تورا زندکانی بس است که مهر وکله بهر دیکر کس است
که باپیل وفراست وباتاج وکاه پدر بر پدر نام بردار شاه
هرآنکه که برکاه خندان شود کشاده لب وسیم دندان شود
به بخشد بهای سرتا زیان که کنجش نکیرد زبخشش زیان
سك ویوز وبازش ده ودوهزار که بازنك وزلرند وباکوشوار
بسالی همه دشت نیزه وران نیارند خورد ازکران تاکران
که اورا بباید بیوز وبسك که بردشت نخجیر کیرد بتك
زشیر شتر خوردن وسوسمار عرب را بجائی رسیده است کار
که تاج کیانرا کنند آرزوی تفوباد برچرخ کردان تفوی
شمارا بدیده درون شرم نیست زراه خرد مهر وآزرم نیست
بدینچهروابن مهرواین راه وخوی همی تخت وتاج آیدت آرزوی
جهان کر باندازه جوئی همی سخن برکزافه نکوئی همی

(سخنکوی)

فردوسی

سخنکوی مردی برمافرست جهاندیده وکرد ودانا فرست
بدان تابکوید کهرای توچیست به تخت کیان رهنمای توکیست
سواری فرستم بنزدیك شاه بخواهم ازو هرکه خواهی بخواه
توجنك چنین پادشاهی مجوی کهفرجام این خواری آرد بروی
نکه کن بدین نامهٔ پندمن مکن چشم وکوش خردرا بلند)

هجو درحق سلطان محمودغزنوی

وله

ایاشاه محمود کشور کشای کرازمن نترسی بترس ازخدای
که بی دین وبی کیش خواندی مرا منم شیر نرمیش خواندی مرا
مرا سهم دادی که درپای پیل تنت را بسازم چودریای نیل
نترسم که دارم زروشندلی بدل مهر آل نبی وولی
اکردرکف پای پیلم کنی تن ناتوان همچو نیلم کنی
برین زادم وهم برین بکذرم ثنا کوی پیغمبر وحیدرم
بشیزی به از شهریاری چنین که نه کیش دارد نه آیین ودین
بسی رنج بردم درین سال سی عجم زنده کردم بدین پارسی
جهان کرده ام ازسخن چون بهشت کزین پیش تخم سخن کس نکشت
بسی تاجداران کردن کشان که دادم یکایك ازیشان نشان
همه مرده ازروزکار دراز شد ازکفت من نامشان زنده باز
چوعیسی من آن مردکانرا تمام سراسر همه زنده کردم بنام
یکی بندکی کردم ای شهریار که ماند زتو درجهان یادکار
بیفکندم ازنظم کاخی بلند که ازباد وباران نیابد کزند
نه زنیکونه دادی مرا تونوید نه این بودم ازشاه کیتی امید
بداندیشمرا روی نیکی مباد سخنهای نیکم ببد کرده یاد
برپادشه صورتم زشت کرد فروزنده اخکر چوانکشت کرد
اکرشاهرا شاه بودی پدر بسر برنهادی مرا تاج زر
اکر مادرشاه بانو بدی مرا سیم وزر تابزانو بدی
چواندر تبارش بزرکی نبود نیارست نام بزرکان شنود
چوسی سال بردم به شهنامه رنج که شاهم ببخشد بپاداش کنج
مرا زین جهان بی نیازی دهد میان یلان سرفرازی دهد
بپاداش من کنج را برکشاد بمن جز بهای فقاعی نداد
زبد اصل چشم بهی داشتن بود خاك در دیده انباشتن
جهانرا چنین است آیین وساز که سازد فرومایه را سرفراز
سر ناسزایان برافراشتن وزایشان امید بهی داشتن
سررشتهٔ خویش کم کردن است بجیب اندرون مار پروردن است

فردوسی

درختی که تلخ است اورا سرشت / گرش برنشانی بباغ بهشت
ورازجوی خلدش بهنگام آب / بهبیخ انگبین ریزی وشهد ناب
سرانجام گوهر بکار آورد / همان میوهٔ تلخ بار آورد
بعنبر فروشان اگر بگذری / شود جامهٔ توهمه عنبری
وگرتوشوی نزد انگشتگر / ازو جزسیاهی نیابی دگر
زبد گوهران بد نباشد عجب / نشاید سیاهی ستردن زشب
زنا پاك زاده مدارید امید / که زنگی بشستن نگرد وسفید

ازمرکزالادوار

فیضی هندی

ای همه درپرده نهان راز تو / بیخبر آغاز زآغاز تو
ای دوجهان ناظر ومنظور تو / کون ومکان سایهٔ ازنور تو
نقطهٔ پرکار تو دور محیط / حلقهٔ درگاه تو چرخ بسیط
پرتوی ازبود تو بود همه / ظل وجود تو وجود همه
روی خودازخویش نهان کرده تو / پردگی وپرده کش وپرده تو
ورنگرم سایه بجز نور نیست / این نظر ازدیده وران دور نیست
ای حد حسن تو پدیدار نه / وی بتجلی تو تکرار نه
حسن یکی جلوه برون ازشمار / بحر یکی موج هزاران هزار
بحر سخن تشنهٔ تحمید تو / ریك روان سبحهٔ توحید تو)
هرچه زگنجینهٔ کن یافتند / ازدرسلطان سخن یافتند
کارکشا اوست درین بارگاه / تخت نشین اوست درین بارگاه
ازتك وپو باز کشیده قدم / سیر جهان کرده بپای قلم
ماه سخن را بر ارباب هوش / مغرب ومشرق ززبانست وگوش
حرف که درسوز فشانی بود / مطلع خورشید معانی بود
مستی این باده ندارد خمار / مست معانی نشود هوشیار
عالم بالا برمعنی پسند / نیست بغیر ازسخنان بلند
وقت کسی خوش که بمعنی خوشست / سلسله های سخنش دلکشست
گاه بنثر است کواکب نثار / گاه بنظم است ثریا نگار
تانشود خون دل سنگین ترا / رو ندهد معنی رنگین ترا
تانشود طبع تو مشکل پسند / شعر تو مشکل که بود دلپسند
پیش سخن سنج فلک کوکبه / هست سخن مرتبه درمرتبه
بادهٔ این بزم بهرجام نیست / پرتو این شمع بهر شام نیست
گاه بود جلوهٔ معنی نخست / وزپی آن لفظ خرامد درست
گاه بجوئی ونیابی نشان / حرف گریزد زتو معنی کشان
گاه کند لفظ ومعانی هجوم / چون بشب تار درخشان نجوم

(برسر)

فیضی هندی

برسر هرگنج منه پای خویش / در بطلب ازدل دریای خویش
قصد خیال دگران تابکی / جود بمال دگران تابکی
قطع نظر کن زخیال دگر / زانکه پسر خوانده نگردد پسر
ذوق سخن ازدل هرکس مجوی / مایهٔ اکسیر زهر خس مجوی)
حسن رباید زره چشم هوش / نغمه درآید بدل ازراه گوش
نغمه چو با حسن فراهم شود / دیده ودل سوخته باهم شود
نغمهٔ گرم ومی باقی یکیست / دلشده را مطرب وساقی یکیست
عشق که عالم همه شیدای اوست / نغمه یکی موجهٔ دریای اوست)
پیش که هنگامهٔ عالم نبود / غلغل بازیچهٔ آدم نبود
پردگی غیب منزه زطنز / بود نهان درتتق کنت کنز
تعبیهٔ اسم ومسما نبود / جلوهٔ صورت زهیولا نبود
سلسلهٔ انفس وآفاق نه / هیچ بجز جلوهٔ اطلاق نه
بلکه در اطلاق زبان شهود / نسبت اطلاق برو قید بود
داشت یکدانه جهانی فراخ / نه چمن وهفت گل وچار شاخ
درپی این کشمکش امر کن / بود جهان منتظر امر کن
حسن ازل عاشق مرآت شد / نور قدم پرده کش ذات شد
بسکه سرعاشقی خویش داشت / هژده هزار آینه درپیش داشت
پرده نشینان شبستان غیب / باز کشیدند برون سر زجیب
خواب گرانان حریم قدم / چشم کشادند زخواب عدم
غنچهٔ ایجاد دمیدن گرفت / رایحهٔ فیض وزیدن گرفت
اول ازین باغ که بشکفت گل / بود نوابین جهان عقل کل
باز دگر شعشعه زد برق نور / نفس کل آمد بمقام ظهور
باز قدم پیش نهاد ازحجاب / طبع کل افکند زعارض نقاب
باز برانداخت زمخزن طلسم / پرده برافتاد زرخسار جسم
موجهٔ دریای قدم شد بلند / نه صدف چرخ بساحل فکند
باز درافتاد بعالم خروش / لجهٔ افضال درآمد بجوش
قطره زنان ابرعنایت رسید / چار چمن شد زعناصر پدید
نه کره چون گرم شد از سیرعشق / شد فلک آتشکدهٔ دیرعشق
زورقهٔ خاك بدریا فکند / رخت بدونیك ذر انجا فکند
ازتف خورشید حرارت اثر / ربعی ازین خاك نشد زآب تر
این همه اشکال چو تمهید یافت / صورت ترکیب موالید یافت
چون همه ادوار مرتب رسید / سیر بسایط بمرکب رسید
شکل مربع بهم آمیختند / نقش مثلث زوی انگیختند

فیضی هندی

یکسره این نقش بدایع نهاد　　پایهٔ ثابت قدمان جماد
هر یك ازان نقد سعادت بجیب　　فیض رسانندهٔ فیاض غیب
کوه ازو آمده زرین کمر　　وزپی بخشش بکمر بسته زر
قامتش ازبار عطای چنین　　تابکمر رفته فرو درزمین
یك نظر دلبری انداخته　　صبر زسیماب برون ساخته
سبزهٔ شادی وگل غم ازو　　زیستن ومردن عالم ازو
سور درین دائره باماتم است　　زهر کیا مهرکیا باهم است
کشتهٔ هوایش بفضای ظهور　　سلسله جنبان وحوش وطیور
رخش براه طلبش تاخته　　سر بزمین ادب انداخته
ناقه کف اندازره مانده پای　　رقص کنان رفته ببانك درای
آهوی سرکشتهٔ خارا شکاف　　دره عشقش بزمین مانده ناف
نعره زنان بلبل دستانسرای　　رفته ببویش سوی بستانسرای
کشته سمندر زوی آتش نشین　　ساخته خوش با نفس آتشین)
معرفت دل زسخن برسراست　　دل دکر وراه سخن دیکراست
نقش سویدا که دلش منزل است　　سهل مبین مردم چشم دل است
ازطرف راست بجیب برده سر　　تازچپ وراست شود باخبر
عالم ناسوت که موزون بود　　ربع جنوبیست که مسکون بود
در دوطرف حاکم ووالیست دل　　قطب جنوبی وشمالیست دل
قطب صفت کرچه نه جنبد زجای　　برصفت قطب بود رهنمای
ای سفر کعبهٔ کل کرده ساز　　ناقه چه رانی بزمین مجاز
رو بحریم حرم رازکن　　ترك ره کعبهٔ دل ساز کن
کعبهٔ کل سجده که خاکیان　　کعبهٔ دل قبلهٔ افلاکیان
کعبهٔ کل کرچه زمزم بشور　　کعبهٔ دل غرقه بدریای نور
کعبهٔ کل راست زمین غیرذرع　　کعبهٔ دل را چمن اصل وفرع
دره دل ره مده از ممکنات　　کعبه مکن خانهٔ لات ومنات
چند کند نفس تو ازکافری　　کعبهٔ دل بتکدهٔ آذری
دل که ازو دین تو روشن شود　　حیفکه ناقوس برهمن شود
دل مشکن عارف آکاه را　　زانکه نکین است یدالله را)
عقل چرا غیست باین نه رواق　　شعله زنان ازسراین پیش طاق
برق تجلی چوسحر تاب زد　　شعشعه برعقل ره خواب زد
ازپی این تازه چراغ ظهور　　رشته زروح آمد وروغن زنور
نور بسیطی وخرد اوج تست　　بحر محیطی وسخن موج تست
نکهت دانش بدماغ تو بس　　روشنی عقل چراغ تو بس)

(ای

فیضی هندی

ای بزبان تیغ سخن آخته　　وزورق چند سپر ساخته
چند شود عمر تو در نحوصرف　　پیش رووبکذرازین صوت وحرف
خنده برآن جاهل عالم نما　　کونشناسد حد خود ازعما
بانفس کوته ونفس ترزند　　لاف مسیحا نفسی تابچند
حیفکه کردید بصد مکروریو　　محکمهٔ شرع نبی جای دیو
نسخهٔ ابلیس سراپای تو　　دفتر تلبیس فتاوای تو
فتویٔ توساده زمهر قبول　　کشتهٔ فتوای تو آل رسول
ای که بدین نوع کنی علم نشر　　چیست جواب تو بدیوان حشر
پیچش دستار تو هیچست هیچ　　برسر خود رودهٔ شیطان میچ
وای فقیهان زنا پیشه وای　　نفس پرستان خباثت کرای
کرده ببر کسوت ابنای جنس　　ازره تحقیق شیاطین انس
تانبود شاهد زرین نقاب　　کیسه بدوزند زجلد کتاب
بردل شان تهمت ایمان منه　　پرملك برسر شیطان منه
نیست درین طائفه جز مکروفن　　راهبران کشته وهم راهزن)
دیده چومیدان نظر آب زد　　حسن زصد پرده برون تاب زد
حسن نکه رابنکه مست دید　　تادو جهان آینه دردست دید
شعشعهٔ نیرذات است حسن　　جوهرمرأت صفات است حسن
عشق بحسن است بهم دلنشین　　موم در آمیخته با انکبین
آنکه جهان آینهٔ ذات اوست　　حسن بتان جوهر مرأت اوست
حسن برآتش ننهد همچومشك　　دل که چوآتش نبود کرم وخشك
سنك بود سینه که رنجور نیست　　خام بود زخم که ناسور نیست)
صبح ازل ریخت چوباران عشق　　شد دوجهان غرقهٔ طوفان عشق
بارقهٔ عشق چوکردد بلند　　کوه سراسیمه جهد چون سپند
غم زدل سوخته خواهد رواج　　شعله خورد عشق سمندر مزاج
بحر محبت چوزند موج خون　　کیست کزین ورطه کشد سربرون
آنکه برون کرد سری برنکرد　　آنکه درون رفت قدم برنکرد
سینه چوازعشق شود باغ باغ　　آتش ازین شعله شود داغ داغ)

قاآنی

قاآنی

الا ای نیوشندهٔ هوشیار　　یکی نغز کفت آرمت کوش دار
بکیتی بسی رفت کفت وشنید　　که تا آفرینش جهان شد پدید
باندازهٔ وهم خود هرکسی　　سخنهای بیهوده راند بسی
چو مرد ازخرد ره نداند برون　　خرد را شمارد همی رهنمون

قاآنی

کرش ازخرد راه بیرون بدی	شنا سائیش خلق افزون بدی
نه بینی مکر کودک شیر خوار	که بادام وجوزش تهی درکنار
ابا پوست بکذاردش دردهان	نداند که مغزش بود درمیان
همی خاید آن جوز و بادام را	بنا کام رنجه کند کام را
ولیکن پس از یکد وسال دکر	که خلقش شود دانشش بیشتر
چو بادام وجوزش تهی درکنار	شود مغزرا زان میان خواستار
بیندازد آن پوست را از برون	که تا مغز پیدا شود ازدرون
تو آن طفلی و وهم تو کام تو	زمین وزمان جوز وبادام تو
نه بینی دران بودنیهای نغز	همی پوست خائی ابرجای مغز
مکر فیض عشقت شود رهنمون	که تا مغز از پوست آری برون
کس این مغز را بازدارد پوست	که باخویش دشمن شود بهر دوست
کسی پا کذارد درین دایره	کش ازعشق درجان فتد نایره
کسی را ازاین پرده داند درست	که بی پرده جان برفشاند نخست
تنی کردد آ که زسر خدای	که ازجان ودل سرنماید فدای
نبند بشد از تیغ وتیر وکمان	نپرهیزد اززخم کرز وسنان
ننالد کر از زخم تیر درشت	شود تنش برکونه خار پشت
نترسد کرش تیر وخنجر زنند	نترسد کرش پتک برسر زنند
وکر خیمه سوزندش وبارکاه	نکردد زسوز درون دادخواه
پسررا اکر کشته بیند به پیش	غم دل نهان دارد ازجان خویش
واکر خسته بیند برادر به تیغ	نه بندد زبان ازفسوس ودریغ
وکر دختران بسته بیند به بند	ویا خواهران راسر اندر کمند
نکوید بجز شکر پروردکار	نموید بران بستکان زار زار
ولی اینهم ازجر بی اجر نیست	که زخمی که جانان زند زجر نیست
مکر دیده باشی بعشق مجاز	که معشوق باعاشق ایدر بناز
برویش زند لطمه برپشت مشت	دلش نرم سازد بزخم درشت
بخندد همی عاشق از زخم یار	کزین زخم زخمی قوی تر بیار
پس ایدون زآیین عشق مجاز	بعشق حقیقی توان جست راز
که مشتاق یزدان بلاجو بود	خوشست از بلاچون بلازو بود
بلا هست تخم و ولا هست بر	باندازهٔ تخم خیزد ثمر
هر آنکس که افزون بلاکش بود	فزونتر دلش در بلا خوش بود)
محمدشه آن شاه درویش دوست	که شاهی اکر هست درویش اوست
چونور ازل پای تاسر صفا	نمودار از هستی مصطفا
نهان کوهر فقر در تاج او	دل مرد درویش معراج او

قاآنی

بروز وغا پیل کوشنده	بکاه سخا نیل جوشنده
دل رادش اندر تن پرشکوه	چودریای عمان درالبرز کوه
بدست اندرش خنجر تابدار	چوسیلی که آرد بدریا کذار
سنانش چوروز قیامت دراز	دل دوزخ از کرمیش درکداز
بزین سمند اندرش کرز در	دماوند کوهی بالبرز در
پرندش زپشت سمندش عیان	چو ازتیغ کهسار سیلی دمان
ثنا تیره ابراست وشه آفتاب	برو ابرازچهر خورشید تاب
ملک چون خودازروز روشن تراست	چه محتاج مدح سخن کستراست)
جوانا مکندو از پیران بدین ناز	که هم پیران جوان بودند زاغاز
بترس از روزکار ناتوانی	مزن لاف ازجوانی تاتوانی
زپیران در جوانی عبرتی کیر	که کیرند ازتوعبرت چون شوی پیر
به پیران درجوانی رام شورام	یکی زاغاز بنکر سوی انجام
جوان بودیم ماهم روز کاری	برخ هریک چوخرم نوبهاری
جوانا سعی کن تادرجوانی	به پیری زنده دل خودرا رسانی)
ما براحباب نقد جان بخشیم	جنس معنی برایکان بخشیم
هرکسی کان متاع نپذیرد	نقد از داده بازپس کیرد)
بغیر ازمال کس را نیست کامی	ولی هرکس بر اوبنهاده نامی
نیاز وهدیه خوانندش فقیران	خراج ومال کویندش اسیران
بصدنامش اکرخوانندا کر بیست	چونیکو بنکری غیر از یکی نیست)
هیچ دیدستی که برجای خراب	بیش از معموره تابد آفتاب
پس بهر جائی که ویران تربود	چشمهٔ خورشید تابان تر بود
در بیابان چون در و دیوار نیست	لاجرم درروی بجز انوار نیست
کلبهٔ درویش چون باشد خراب	پربود ازنور ماه وآفتاب
چون بود آباد کاخ مهتران	آفتاب وماه کم تابد در آن)
هر آنکس کنج عزلت برکزیند	نه رنج کس دهد نه رنج بیند
نمی افتد ازان سیمرغ در دام	که در کنج قناعت جسته آرام
خموشی نیز کنجی هست مستور	که دارد اهل دل را ازخطر دور
نبودی مرغ را کر حسن کفتار	نکشتی درقفس هرکز کرفتار)
قضا شخصیست پنج انکشت دارد	چوخواهد ازکسی کامی برآرد
دوبرچشمش نهد آنکه دوبرکوش	یکی برلب نهد کو یا که خاموش

قاسم الانوار

ازمعنوی

باء بسم الله الرحمن الرحیم	کشت چون مفتاح ازوحی علیم

شیخ ابراهیم کلشنی

کرچو بسم الله مفتاح ازلدن   کوکلید آمد زفتاح سخن
تاکشاید کنج معنی ازکلام   فتح سازد روزن دار السلام
باه بسم الله زفتاح نخست   شد کلید کنج معنی هر که جست
زان به بی شد ابتداء معنوی   که بوحی الله کند زو پی روی
هان زاسم ذات بیچون کرد کار   شد نخست ازمعنوی آغاز کار)
بشنواز نی چون زدم ساز آورد   ساز سوزان ازچه دمساز آورد
ساز نی از سوز عشق آرد نوا   کز نوا ذوقی دهد عشاق را
نی نوا آرد بدم ازسوز ساز   کز دمی همدم ورا سازست راز
نی زعشق آرد بدم ازهمدمی   ساز ذوق آمیز از بیچون دمی
سازنی ازذوق عشق است وکزان   عاشقان شداز سماعش لب کزان
عشق ونی همدم صفت دم میکشند   یکدکر را دم ده وهم دم کشند
دردمی دم این بود ازنی شکفت   که زیکدم دونفس سازند جفت
طاقشان ازجفت کوزاندم دمی   کوچو همدم دونمود از یك دمی
نی نوای عاشقان ازدم دهد   دردمی که عشق اورادم دهد
ساز نی از ذوق اوسوزان دمست   که طرب درسوز سازش مدغمست
زان چومستان می شوند ازخمر ذوق   نعره وافغان کنند ازفرط شوق
نی زدم ساز آورد ازدم نوا   بهر مشتاقان خود ازدم نوا
ساز وسوز عشق نی را دمبدم   ازعدم موجود شان سازد بدم
نی نفس را همدمست ازرازعشق   همچونی کودم ده ودمسازعشق
نی زشوق عشق آرد شان بسوز   کزمذاق وی شود آتش فروز
نی زساز عشق سوزان دم بود   ساز وسوز ازوی برهمدم بود
نی زعشق آرد نفس را بهرساز   کز نفس بشنو بیانم جانکداز
بی نفس کی بشنود کس ساز نی   ساز سوزان دم زراز آواز نی
کرنسازد عشق نی را نغمه ساز   کی زنی بشنود کس چون سازراز
نی زعشق آرد نوا عشاق را   تاطلب افزون کند مشتاق را
نی بساز آرد خبر از سر عشق   کزنفس سازاست مارا برعشق
نی زدمساز آورد سوزش پدید   بی دم ازنی سازسوزان که شنید
نی بساز آرد زدمسازش بیان   دردمی کزدم شود چون ترجمان
نی نفس را ازدم نایی بساز   بهر سوزش آورد نالان براز
نی نوای عشق آرد ازنفس   زان بنالد اوزدم همچون جرس
ناله وافغان نی ازدم بود   کزدم نایی بدم همدم بود
نی زدمساز است نالان در نوا   نی زدم کی باشد ازباد هوا
نالهٔ نی ازبر دمسازیست   کین دمی باهمدم انبازیست

من نیم جزدم بدانید ای امم   زان ندانم نی شده نی را زدم
ترجمان نسبت نیم این دم زدم   چون نیم جزدم شده کو یا عدم
نیست ازمن ناله چون من نی شدم   نی به نی همدم شود زان نی شدم
ذوق بخشد ازنوا عشاق را   ساز سوزش ازدمش مشتاق را
لذت شیرین زجان بدهد دمی   ذوق شوق وساز سوزش همدمی
نی ازین دم بشنواند دمبدم   ساز سوزان از نوایش برامم
عشق ذوقم خواست شیرین ازشکر   کرد پرور کفت مجزی من شکر
بی دم اوکی نفس آید زمن   تاشوم زان نغمه ساز انجمن
من کیم بی عشق تاساز آورم   چون نیم بی همدمی ساز آورم
عشق چون سازند کی خواهد زمن   نغمه سازم میکند اندر زمن
عشق ازین رو کردنام نی که دید   کشتنم بی وی زخون ناپدید
عشق مارا چون عدم انکاشت هست   زان وجودم ازمیان برداشت هست
عشق ازانم سر بسر کرده تهی   تاکند پر نغمه ام ازآکهی
ناله ام ذوق است بشنو ازنوا   چونکه دمساز مرا زان شد نوا
ساز سوز من بدان ای اهل راز   نیست ازمن بلکه هست ازنغمه ساز
دمبدم افغان من زان دم بود   کز نفس دمساز من همدم بود
ازدم دمساز راز آور شدم   نالش اندر سوز وساز آور شدم
نی شود اندر نوا عشاق ساز   پرنکرده عشق مارا نغمه ساز
چونکه خواهد عشق نی سازی کند   زان چونی زن کردما ازدم تند
لب نهد کرد ابم ازهمدمی   کز دمش نالان کند مارا دمی
بی دم اوکی نفس آید زمن   تا شوم نالان میان انجمن
بی دم اوحی کیم تادم زنم   شی ازان دم میشوم بی وی نیم
من نیم بی دم زدم شی میشوم   مرده ام بی دم زدم حی میشوم
زندکی ازدم بود بی دم زمن   کووجودی جز عدم اندر زمن
ازنیستان عشق بهردم مرا   کاشت خواهان تاکند همدم مرا
ازنیستان عشق مارازان برید   کوز دمسازی فغانم را شنید
عشق بهر سازشم چون دم دهد   هرکه سازم بشنود سوز کبد
سوز عشق ازسوز سازمن شنو   آنکهان زاشنیدنش بیهوش شو
هوش بیهوشی کزیده کوش کن   سوز سازی ازدم من بی سخن
سرعشق وعاشق ساز منست   واندران سرانکه دمساز منست
سوزعشقست این دم اندرسازشم   اول آخر ساز را آوزشم
ظاهر و باطن نفس مارا زعشق   پرسد که فاش سازم را زعشق
عشق راشیدا صفت آغاز نیست   بی نظیر است او ورا آنباز نیست

غیر او کوتا بود اورا نظیر
غیررا ازغیرت اوندهد وجود
هردم ازشانش به بیند روی خویش
نو بنو بیچون صفت ازهمدمی
غیر وجه خود نه بیند آن غیور
کل یوم هو فی شأن زین نظر
چون توانا قادراست وکردکار
بسکه قدرت دارد آن قادر ودود
کی بیك شی او دو باره می کند
کوچورب ازوجه خود مرآت ساز
نی زدمسازش ازین قدرت بیان
تاشوند آکه زسر همدمش
حکمت دمساز خود ازجود بود
دمبدم نالان زدم بهروی است
کای کروه طالبان این بشنوید
کزدمش زنده بسازد همچومن
نی بساز این راز را آرد بدم
دم شناس ودم کزین چون من دمی
هر که شد با اهل دم همدم دم اوست
دم وجودم میدهد بیدم نیم
دل تهی کن همچومن شو دم شناس
تانسازد کس چومن دلرا تهی
سازمن ازسوزدم زین آکهیست
نی زدم زین آکهی سازآوراست
کوچونی سر پاتهی دل تهی اهل راز
روچونی شوسر بسر تودل تهی
هر که شد چون تهی دل نغمه ساز
ناله ام بهر دیست ازسر علن
نالهٔ نی بهر همسازاست راز
چون نیاید نی ازان نغمه سرا
نی بناله از بر دمسازیست
نی بناله همدمش جوینده است
نی زبهر همدمست وناله ساز

بسکه ازغیرت نشد شرکت پذیر
کزعدم روآورد سوی شهود
وجه خودراکرده بهرش همچو کیش
وجه خود بیند زمن بیچون دمی
آن وشانی کو بود بیچون ظهور
قول حقست این شنو ازداد کر
کی به بیند غیر شانش استوار
درشهادت بیند اوغیب ازوجود
تامکرر بیند آن وجه احد
کزمحبت شان خود بیند بساز
طالبانرا ازدم آرد ترجمان
قدرتش ازهمدمش چونکه دمش
نی بخواهد کوید آن کزدم شنود
کین نفس درمن زنفخ آن حی است
مرده سان خودرا بزنده دم دهید
مرشما را زنده ساز انجمن
که نیم بی دم شنو ای اهل دم
تاشوی دم را چومن تو همدمی
سردم را همدم وهم محرم اوست
چون عدم بی اوازان دردم نیم
کوچومن ازدم یکی همدم شناس
کی زصاحب دم بیابد آکهی
بسکه زان هردم سراسر دل تهیست
کزنوا عشاق را راز آوراست
تاشود آکه ازان سوز وساز
کرز دمسازش بخواهی آکهی
اوست آکاه ازدم دمساز راز
بوکه یابم ساز را همراز من
ازدم نائی زساز جانکداز
ناله وافغان برآرد ازنوا
کزدم نائی بهم انبازیست
کزنوا عشاق را پوینده است
کوچونی باشد تهی دل اهل راز

نی چوخود خواهدزدم زنده نفس
هر که زاندم حی نشدشی کی بود
شی بجویم کوزحی زنده شده
هر کزان حی دم چومن سازنده نیست
هر که زان دم ساز ما را بشنود
آنکه شد دانا وجود از زنده دم
کو یکی خواهنده اورا درجهان
دمبدم زان میکشم ازدم دمی
هرنفس خواهم ازان زنده روان
نی چوخواهان نفس شدزآکهی
نی همی کوید دمی سازش بسوز
ازحیات طیبه زنده است نی
دمبدم رو دم طلب ازنفخ حی
چو زدمسازاست سازنی پدید
نی که ازدم درنوا ساز آورد
نی همین کوید که عشاق ازنوا
بی دم دمساز بود آور نیم
دم وجودم ازعدم ساز آورد
ازدم دمساز من سرت شنو
هر که زین سرآکهست اوحی بود
سازوسوزنی ازین است ای کزین
سر من ازنالشم هر که شناخت
دمبدم فریاد من در انجمن
چون نداند عشق را جزعشق چیست
نی صفت ازسوز وساز آور کلام
کس نداند سرآن بیچون زبان
چون نکنجد بسکه بیچونست وی
حیرت اهل النهی زین است وبس
عقل کی عاجز زادراك ویست
درك اوزادراك لااحصی ثنا
انبیا واولیا عاجز صفات
چونکه بی کیف است آن بیچون وجود
مرعدم راکس نکفت ازدیده ور

تاشود همدم بپاینده نفس
زنده وپاینده چون حی کی بود
ازبقا باقی وپاینده شده
سوزشش ازسازخوش آینده نیست
چون فلك کرد سرش بهرم تند
سرنهد چون خور بپایش دمبدم
تاکندزنده زدم چون من روان
بوکه یابم زنده دم زان همدمی
همدمی را زان زدم آرم فغان
سر بسر بهر نفس شدزان تهی
شوچومن نالان دم ازکفتن بدوز
کوچو اوپاینده دم ازشیٔ حی
که ازان دم هست سوز سازنی
بی دم ازنی ساز سوزان که شنید
سر همدم ازنوا راز آورد
ساز من رازاست زباد هوا
چون عدم کشته وجود آورنیم
کزنوا عشاق را راز آورد
همدمم کشته بدم کزدل کرو
زین شهادت غیب ونادرشی بود
کزشهادت غیب را چون من کزین
زین شهادت کی بسوی غیب تاخت
بهرغیب است ازنفس پیوود من
سوزوسازم را زدم دانده نیست
چون بیان معنوی درهرمقام
کزنفس نی را بسازد ترجمان
خودشکفت این است ازاحوال نی
که نتاند درکش ادراکی زکس
پیش آن شی جزوکل چون لاشی است
آمد از سرور کزین ابیا
کشته اندرکنه آن بی کیف ذات
پس چه کوید کیف زاهل شهود
کوکشاید دروجود ازخودبصر

کاشفی

عشق نی راز بی نظری کرد نام   که عدم دیدش وجود ازوی تمام
حیرت اهل النهی این دانش است   کزوجود کس عدم سان بینش است
بوالعجب آن بینش بیرنکی است   دانشش مرعاقلانرا دنکی است
کاندرو دانشوران نادان صفت   مانده ازحیرت زخود بی معرفت
هرکه در رنك است او بیرنك را   کی تواند دید آن بیرنك را
رنك بیرنکی کزیده ساده شو   آنکهان بیرنك را آماده شو
کرچه کردد سادکی هم رنك او   ساده کفتن بهر تعبیراست ازو
هرچه زان بیرنك سازی همچو رنك   کردد ازوی رنك بیرنکی چورنك
نی بیان رنك بیرنکی کند   چونکه نائی کردنی زان دم تند
چون نیم من زاروافغانم ازوست   کین وجودم ازعدم دلخواه اوست
ای نوا بخشندهٔ هر بی نوا   ده نوای فقرم از وجه غنا
ازکرم ده ای کریم دادکر   چون وجودم از عدم دادی دکر
صد نوا دادی عدم را ازوجود   صدچه باشد ازشمارو عد فزود
جزءوکل را ازعدم دادن وجود   حکمت است ازقدرت توای ودود
آفرینش مر عدم را قدرتست   بود آن نابود عین حکمتست
ای توانا کردکار مستعان   غیرجودت چیست اندر دوجهان
جزءوکل این کائنات ازجود تو   ظاهر و باطن شده موجود تو
یك نفس بی قدرتت کس کی کشد   چون ازان قدرت شده حکمت جسد
زندکی کون وبود کائنات   یك دم ازنفخ تو ای محی الموات
روز وشب از امر تو کردان شدند   بی قرار آسا چو سر کردان شدند
در کمال قدرتت ای مستعان   معرفت عجز آمد ازدانشوران
دانش کنهت محال وممتنع   ار نبودی کی بشد مما منع
ای شده بیچون صفات ازفکرها   نیست در ذاتت تفکر زان روا
هرچه کویند از کمال وصف تو   هست ازان برتر کمال وصف تو
ای منزه از همه وزنور نور   هم منزه هم مشبه ازتو دور
ای مقدس ذاتت ازفکر همه   هم زفهم ادراك کس ذکر همه
از جلال کبریای عزتت   حیرت اندر والهان قدرتت
ای کریم وای رحیم ومستعان   درد تو خواهم من ازدرمان جان
دردتو درمان جان شد چون مرا   خواهشم درداست اندردوسرا
درد خواهم درد درمانم بجان   کرتو ندهی درد درمانم بجان
کز محبت دردتو درمان ماست   شوق وذوق اودرون جان ماست
درد تو ازجمله درمانها به است   لذتش درجانم ازجانها به است
جان جانم درد بی درمان تست   من چه دارم هرچه دارم آن تست

کاشفی

یکنفس کر ذوق شوق تو کشم   به زصد شیرین روان آید چشم
زان نفس ده بخشم ای وهاب هو   کز نفخت فیه قدسی دم بد او
تا که جزء وکل ازان نفخه حیات   زندکی پیدا شود در کائنات
زنده سازد چون دم قدرت دمم   مرده دلهارا که باشد درامم
می شود زان زنده دم مرده دلان   خواهشم زانست ازتو مستعان
رحمت عام تو ای دیان فرد   بخشش خاصان بسازم زاهل درد)
چون فؤادم نار دل کستر شود   نار ونور اندر بهم پرورشود
سر نور ونار از عین فؤاد   بینم ودانم زوی چبود مراد
بهر این بینش شنو وحی خدا   ما کذب عین الفؤاد مارأی
هر کرا از چشم دل بینش بود   وزیقین بی شك ورا دانش بود
خاصه چشمی که بود عین فؤاد   ای خنك آن دیده کزوی برکشاد
کر تجلی چون کلیم الله او   بیند ازنور الهی نار هو
سر آن نار الهی را زنور   کس بداند کوشود دك همچو طور
ای کریم وای رحیم وای غفور   خواهشم آکاهی زان نار ونور
روشنی سان روشنی ای کردکار   چون کلیمت ده هزاران نور نار
زان ضیای روشن ازصد آفتاب   شمع جان خواهم زنورت نارتاب
کی شود که چون شجر یارب مرا   از تجلی سازیم روشن ضیا
روشنی را روشنی زان نور نور   میدهد روشن ضیا ازضوء هور
چونکه موسی اقتباس نار کرد   از تجلی نار ونور اظهار کرد
روشنی را زان ضیا دادی چونور   تا که روشن شد روان ازضوء هور
کاشفی هم خواهد ای حی ودود   از ضیاروشن روان آن نور بود
یك نظر زان روشنی خواهم دهی   کز ضیا تابم نماید چون مهی
تا جهان کهنه را نوتابشی   چون ضیا آرم بسر از مهوشی

ازکلشن راز

شیخ محمود شبستری

بنام آنکه جان را فکرت آموخت   چراغ دل بنور جان بر افروخت
زفضلش هردوعالم کشت روشن   زفیضش خاك آدم کشت کلشن
توانائی که دریك طرفة العین   زکاف ونون پدید آورد کونین
چو قاف قدرتش دم برقلم زد   هزاران نقش برلوح عدم زد
ازان دم کشت پیدا هردو عالم   وزآن دم شد هویدا جان آدم
درآدم شد پدید این عقل وتمیز   که تا دانست زان اصل همه چیز
چوخودرا دید یك شخص معین   تصور کرد تاخود کیستم من
زجزوی سوی کلی یك سفر کرد   وزانجا باز بر عالم کذر کرد

جهان را دید امری اعتباری   چو واحد کشته در اعداد ساری
جهان امر وخلق از یکنفس شد   که هم آندم که آمد بازپس شد
ولی اینجایکه آمد شدن نیست   شدن چون بنکری جز آمدن نیست
باصل خویش راجع کشت اشیا   همه یك چیز شد پنهان و پیدا
تعالی الله قدیمی کو بیك دم   کند آغاز وانجام دوعالم
همه ازوهم تست این صورت غیر   که نقطه دایره است از سرعت سیر
یکی خطست از اول تا بآخر   برو خلق جهان کشته مسافر
در این ره انبیا چون ساربانند   دلیل ورهنمای کاروانند
و زایشان سید ما کشت سالار   هم او اول هم او آخر دراین کار
احد در میم احمد کشت ظاهر   در این دور اول آمد عین آخر
بروختم آمده پایان این راه   در این منزل شده ادعوا الی الله
مقام دلکشایش جمع جمعست   جمال جانفزایش شمع جمعست
شدا ودر پیش وجانها جمله در پی   کرفته جمله دلها دامن وی
در این ره اولیا باز ازپس وپیش   نشانی میدهند ازمنزل خویش
بحد خویش چون کشتند واقف   سخن کفتند ازمعروف وعارف
یکی در بحر وحدت کفت انا الحق   یکی ازقرب وبعد سیر زورق
یکی را علم ظاهر بود حاصل   نشانی داد ازخشکی ساحل
یکی کوهر برآورد وحزف شد   یکی بکذاشت آن نزد صدف شد
یکی در جزء وکل کفت این سخن باز   یکی کرد ازقدیم ومحدث آغاز
یکی اززلف وخال وخط بیان کرد   شراب وشمع وشاهد راعیان کرد
سخنها چون بوفق منزل افتاد   درافهام خلایق مشکل افتاد
کسی کواندرین معنی است حیران   ضروری میشود دانستن آن)
کذشته هفت وده ازهفتصد سال   زهجرت ناکهان درماه شوال
رسولی باهزاران لطف واحسان   رسید ازخدمت اهل خراسان
بزرکی کاندر آنجا بود مشهور   باقسام هنر چون چشمهٔ نور
نوشته نامهٔ درباب معنی   فرستاده برارباب معنی
در آنجا مشکلی چند ازعبارت   زمشکلهای اصحاب اشارت
بنظم آورده وپرسیده یك یك   جهان معنی اندر لفظ اندك
رسول آن نامه را برخواند ناکاه   فتاد اقوال آن حالی درافواه
درآن مجلس عزیزان جمله حاضر   بدین درویش هریك کشته ناظر
یکی کوبود مردکار دیده   زما صد بار این معنی شنیده
مرا کفتا جوابی کوی دردم   کز آنجا نفع کیرند اهل عالم
بدو کفتم چه حاجت کان مسائل   نوشتم بارها اندر رسائل

یکی کفتا ولی بر وفق مسئول   زتو منظوم میداریم مامول
پس از الحاح ایشان کردم آغاز   جواب نامه در الفاظ ایجاز
بیك لحظه میان جمع بسیار   بکفتم این سخن بی فکر وتکرار
کنون ازلطف واحسانی که دارند   زما این خوردکیها درکذارند
همه دانند کاین کس درهمه عمر   نکرده هیچ قصد کفتن شعر
برآن طبع اکرچه بود قادر   ولی کفتن نبود الا بنادر
زنثر ارچه کتب بسیار میساخت   بنظم مثنوی هرکز نپرداخت
عروض وقافیه معنی نسنجد   بهر ظرفی دراو معنی نکنجد
معانی هرکز اندر حرف ناید   که بحر قلزم اندر ظرف ناید
چوما ازحرف خود در تنکنائیم   چرا چیزی دکر بروی فزائیم
نه فخر است این سخن ازباب شکر است   بنزد اهل دین تمهید عذر راست
مرا ازشاعری خود عار ناید   که درصد قرن چون عطار ناید
اکرچه زین نمط صد عالم اسرار   بود یك شمه از دکان عطار
چه عطاری که عطار جهان است   سخنهای وی اندر مغز جانست
ولی این برسبیل اتفاقست   نه چون دیو از فرشته استراقست
علی الجمله جواب نامه دردم   نوشتم یك بیك نه بیش ونه کم
رسول آن نامه را بستد باعزاز   وزآن راهی که آمد بازشد باز
دکرباره عزیزی کار فرمای   مرا کفتا براو چیزی بیفزای
هرآن معنی که کفتی درمیان آر   زعین علم باعلم عیان آر
نمیدیدم در اوقات آن مجالی   که پردازم بدو از ذوق حالی
که وصف او بکفتکو محال است   که صاحب حال داند کاین چه حالست
ولی بر وفق قول قائل دین   نکردم رد سؤال سائل دین
پی آن تاشود روشنتر اسرار   درآمد طوطی نطقم بکفتار
بعون وفضل وتوفیق خداوند   بکفتم جمله را درساعتی چند
دل ازحضرت چونام نامه درخواست   جواب آمد بدل کاین کلشن ماست
چوحضرت کرد نام نامه کلشن   شود زوچشم دلها جمله روشن)

﴿ نخست ازفکر خویشم در تحیر   چه چیز است آنکه کویندش تفکر ﴾

مرا کفتی بکو چبود تفکر   کزین معنی بماندم در تحیر
تفکر رفتن ازباطل سوی حق   بجز واندر بدیدن کل مطلق
حکیمان کاندرین کردند تصنیف   چنین کفتند در هنکام تعریف
که چون حاصل شود دردل تصور   نخستین نام وی باشد تذکر
وزو چون بکذری هنکام فکرت   بود نام وی اندر عرف عبرت

تصور کان بود بهر تدبر
بنزد اهل عقل آمد تفکر

ز ترتیب تصورهای معلوم
شود تصدیق نامفهوم مفهوم

ولی ترتیب مذکور از چه وچون
بود محتاج استعمال قانون

مقدم چون پدر تالی چو مادر
نتیجه هست فرزند ای برادر

دکر باره در او چون نیست تأیید
هر آینه که باشد محض تقلید

ره دور ودراز است این رها کن
چو موسی یکزمان ترك عصا کن

درادر وادی ایمن زمانی
شنوانی انا الله بیکمانی

درآدر وادی ایمن که ناکاه
درختی کویدت انی انا الله

محقق را که از وحدت شهود است
نخستین نظره بر نور وجود است

دلی کز معرفت نور وصفا دید
ز هر چیزی که دید اول خدا دید

بود فکر نکو را شرط تجرید
پس آنکه لمعهٔ ازبرق تأیید

هر آنکس را که ایزد راه ننمود
ز استعمال منطق هیچ نکشود

حکیم فلسفی چون هست حیران
نمی بیند از اشیا غیر امکان

زامکان میکند اثبات واجب
ازان حیران شد اندر ذات واجب

کهی ازدور دارد سیر معکوس
کهی اندر تسلسل کشته محبوس

چو عقلش کرد در هستی توغل
فرو پیچید پایش در تسلسل

ظهور جملهٔ اشیا بضد است
ولی حق را نه مانند ونه نداست

چو نبود ذات حق را ضد وهمتا
ندانم تا چکونه داند اورا

ندارد واجب از ممکن نمونه
چکونه داندش آخر چکونه

زهی نادان که او خورشید تابان
بنور شمع جوید در بیابان)

اکر خورشید بر یك حال بودی
شعاع او بیك منوال بودی

ندانستی کسی کاین پرتو اوست
نبودی هیچ فرق ازمغز تا پوست

چو نور حق ندارد نقل وتحویل
نیاید اندر و تغییر و تبدیل

جهان جمله فروغ نور حق دان
حق اندر وی ز پیدائیست پنهان

تو پنداری جهان خود هست دایم
بذات خویشتن پیوسته قائم

کسی کو عقل دور اندیش دارد
بسی سرکشتکی در پیش دارد

ز دور اندیشی عقل فضولی
یکی شد فلسفی دیکر حلولی

خرد را نیست تاب نور آن روی
برو ازبهر او چشم دکر جوی

دو چشم فلسفی چون بود احول
ز وحدت دیدن حق شد معطل

ز نابینائی آمد رای تشبیه
ز یکچشمی است ادراکات تنزیه

تناسخ زان سبب شد کفر وباطل
که آن از تنك چشمی کشت حاصل

چو اکمه بی نصیب از هر کمال است
کسی کورا طریق اعتزال است

رمد دارد دو چشم اهل ظاهر
که ازظاهر نه بیند جز مظاهر

(کلامی)

کلامی کو ندارد ذوق توحید
بتاریکی دراست از غیم تقلید

در او هرچه بکفتند از کم وبیش
نشانی داده اند از منزل خویش

منزه ذاتش از چند وچه وچوند
تعالی شانه عما یقولون)

کدامین فکر ما را شرط راه است
چرا که طاعت است و که کناه است

در آلا فکر کردن شرط راه است
ولی در ذات حق محض کناه است

بود در ذات حق اندیشه باطل
محال محض دان تحصیل حاصل

چو آیات است روشن کشته از ذات
نکردد ذات او روشن ز آیات

همه عالم بنور اوست پیدا
کجا او کردد از عالم هویدا

نکنجد نور ذات اندر مظاهر
که سبحات جلالش هست قاهر

رها کن عقل را با حق همیباش
که تاب خور ندارد چشم خفاش

در آن موضع که نور حق دلیلست
چه جای کفتکوی جبرئیل است

فرشته کرچه دارد قرب درکاه
نکنجد در مقام لی مع الله

چو نور او ملك را پر بسوزد
خرد را جمله پا وسر بسوزد

بود نور خرد در ذات انور
بسان چشم سر در چشمهٔ خور

چو مبصر با بصر نزدیك کردد
بصر ز ادراك او تاریك کردد

سیاهی کر بدانی نور ذاتست
بتاریکی درون آب حیاتست

سیه جز قابض نور بصر نیست
نظر بکذار کان جای نظر نیست

چه نسبت خاك را با عالم پاك
که ادراك است عجز از درك ادراك

سیه روئی ز ممکن در دو عالم
جدا هرکز نشد والله اعلم

سواد الوجه فی الدارین درویش
سواد اعظم آمد بی کم وبیش

چه میکویم که هست این نکته باریك
شب روشن میان روز تاریك

درین مشهد که انوار تجلی است
سخن دارم ولی ناکفتن اولی است)

اکر خواهی که بینی چشمهٔ خور
ترا حاجت فتد با چشم دیکر

چو چشم سر ندارد طاقت وتاب
توان خورشید تابان دید در آب

ازو چون روشنی کمتر نماید
در ادراك تو حالی میفزاید

عدم آیینهٔ هستی است مطلق
کزو پیداست عکس تابش حق

عدم چون کشت هستی را مقابل
ازو عکسی شد اندر حال حاصل

شد آن وحدت ازین کثرت پدیدار
یکی را چون شمردی کشت بسیار

عدد کرچه یکی دارد بدایت
ولیکن نبودش هرکز نهایت

عدم در ذات خود چون بود صافی
ازو با ظاهر آمد کنج مخفی

حدیث کنت کنزا را فرو خوان
که تا پیدا ببینی سر پنهان

عدم آیینه عالم عکس انسان
چو چشم عکس در وی شخص پنهان

توچشم عکسی واونوردیده‌است   بدیده دیدهٔ را دیده دیده‌است
چو نیکو بنکری در اصل این کار   هم اوبیننده هم دیده‌است ودیدار
جهان انسان شدوانسان جهانی   ازین پاکیزه ترنبود بیانی
حدیث قدسی این معنی بیان کرد   وبی یبصر وبی یسمع عیان کرد
جهان را سربسر آئینهٔ دان   بهریك ذره درصد مهر تابان
اکریك قطره را دل برشکافی   برون آید ازوصد بحر صافی
بهرجزوی زخاك او بنکری راست   هزاران آدم اندروی هویداست
باعضا پشهٔ همچند پیل است   دراسما قطرهٔ مانند نیل است
دل هر حبهٔ صد خرمن آمد   جهانی در دل یك ارزن آمد
به پر پشهٔ دربای جانی   درون نقطهٔ چشم آسمانی
بدان خوردی که آمد حبهٔ دل   خداوند دوعالم راست منزل
درو در جمع کشته بر دو عالم   کهی ابلیس کردد کاه آدم
ببین عالم بهم درهم سرشته   ملك دردیو وشیطان درفرشته
همه باهم بهم چون دانه وبر   زکافر مؤمن ومؤمن زکافر
بهم جمع آمده در نقطهٔ خال   همه دور زمان روزومه وسال
ازل عین ابد افتاد باهم   نزول عیسی وایجاد آدم
زهریك نقطه زین دورمسلسل   هزاران شکل میکردد مشکل
زهریك نقطه دوری کشته دایر   هم اومرکز هم اودردورسایر
اکریك ذره را برکیری از جای   خلل یابد همه عالم سراپای
همه سرکشته ویکجزو ازایشان   برون ننهاده پای از حدامکان
تعین هریکیرا کرده محبوس   بجزویت زکلی کشته مأیوس
توکوئی دائما در سیر وحبسند   که پیوسته میان خلع ولبسند
همه در جنبش ودایم درآرام   نه آغاز یکی پیدانه انجام
همه ازذات خود پیوسته آکاه   وزآنجاراه برده تابدرکاه
بزیر پردهٔ هرذره پنهان   جمال جانفزای روی جانان)
تو ازعالم همین لفظی شنیدی   بیابرکو که ازعالم چه دیدی
چه دانستی زصورت یازمعنی   چه باشد آخرت چونست دنیی
بکوسیمرغ وکوه قاف چبود   بهشت ودوزخ واعراف چبود
کدامست آنجهان کونیست پیدا   که یك روزش بود یکسال اینجا
همین نبود جهان آخر که دیدی   نه مالایبصرون آخر شنیدی
بیا بنما که جابلقا کدام است   جهان وشهر جابلسا چه نام است
مشارق بامغارب هم بیندیش   چواین عالم ندارد جزیکی بیش
بیان مثلهن ازابن عباس   شنو پس خویشتن رانیك بشناس

تودرخوابی واین دیدن خیالست   هرآنچه دیدهٔ ازوی مثال است
بصبح حشر چون کردی تو بیدار   بدانی کاین همه وهمست وپندار
چو برخیزد خیال ازچشم احول   زمین وآسمان کردد مبدل
چوخورشید عیان بنمایدت چهر   نماند نور خورشید ومه ومهر
فتد یکتاب ازو برسنك خاره   شود چون پشم رنکین پاره پاره
بدان اکنون که کردن میتوانی   چو نتوانی چه سود آنکه که دانی
چه میکویم حدیث عالم دل   ترا ای سرنشیب وپای درکل
جهان آن تو وتو مانده عاجز   زتو محروم ترکس دیده هرکز
چو محبوسان بیك منزل نشسته   بدست خویش پای خویش بسته
نشستی چون زنان درکوی ادبار   نمیکردی زجهل خویشتن عار
دلیران جهان آغشته درخون   توسر پوشیده ننهی پای بیرون
چه کردی فهم ازین دین العجایز   که برخود جهل میداری تو جایز
زنان چون ناقصان عقل ودینند   چرا مردان ره ایشان کزینند
اکر مردی برون آی ونظر کن   هرآنچه آید به پیشت زو کذر کن
میاسا روز وشب اندر مراحل   مشو موقوف همراه رواحل
خلیل آسا برو حق را طلب کن   شبی را روز وروزی را بشب کن
ستاره بامه وخورشید اکبر   بود حس وخیال وعقل انور
بکردان ازهمه ای راه رو روی   همیشه لااحب الآفلین کوی
ویا چون موسی عمران دراین راه   برو تابشنوی انی انا الله
ترا تاکوه هستی پیش باقی است   جواب لفظ ارنی لن ترانی است
حقیقت کهربا ذات توکاه است   اکرکوه توئی نبود چه راه است
تجلی کر رسد برکوه هستی   شود چون خاك ره هستی زپستی
کدائی کردد ازیك جذبه شاهی   بیك لحظه دهد کوهی بکاهی
برو اندرپی خواجه باسری   تفرج کن همه آیات کبری
برون آی ازسرای امهانی   بکو مطلق حدیث من رآنی
کذاری کن زکنج کاف کونین   نشین برقاف قرب قاب قوسین
دهد حق مرترا آنچه که خواهی   نمایندت همه اشیا کماهی)
بنزد آنکه جانش درتجلی است   همه عالم کتاب حق تعالی است
عرض اعراب وجوهر چون حروفست   مراتب همچو آیات وقوفست
ازو هرعالمی چون سورهٔ خاص   یکی زو فاتحه وآن دیکر اخلاص
نخستین آیتش عقل کل آمد   که درروی همچوبای بسمل آمد
دوم نفس کل آمد آیت نور   که چون مصباح شد درغایت نور
سوم آیت ازآن شد عرش رحمان   چهارم آیة الکرسی همیخوان

پس ازوی جرمهای آسمانیست / که دروی سورهٔ سبع المثانی است
نظر کن باز در جرم عناصر / که هر یك آیتی هستند باهر
پس ازعنصر بود جرم سه مولود / که نتوان کردن این آیات معدود
بآخر گشت نازل نفس انسان / که برناس آمد آخر ختم قرآن)
مشو محبوس ارکان وطبایع / برون آی ونظر کن در صنایع
تفکر کن تو در خلق سموات / که تا ممدوح حق گردی درآیات
به بین یکره که تا خود عرش اعظم / چگونه شد محیط هردو عالم
چرا کردند نامش عرش رحمن / چه نسبت دارد او با قلب انسان
چرا درجنبشند این هر دو مادام / که یك لحظه نمیگیرند آرام
مگر دل مرکز عرش بسیط است / که این چون نقطه وآن دور محیط است
برآید در شبانروزی کم و بیش / سراپای تو عرش ایمرد درویش
ازو در جنبش اجسام مدور / چرا گشتند یکره نیك بنگر
زمشرق تا بمغرب همچو دولاب / همیگردند دایم بیخور وخواب
بهر روز وشبی این چرخ اعظم / کند دور تمامی گرد عالم
وزاو افلاك دیگر هم بدینسان / بچرخ اندر همی باشند گردان
ولی برعکس دور چرخ اطلس / همیگردند این هشت مقوس
معدل کرسی ذات البروج است / که اورانه تفاوت نه فروجست
حمل با ثور وباجوزا و خرچنك / بروبر همچو شیر وخوشه آونك
دگر میزان وعقرب پس کمان است / زجدی ودلو وحوت انجانشانست
ثوابت یکهزار و بیست وچارند / که برکرسی مقام خویش دارند
بهفتم چرخ کیوان پاسبانست / ششم برجیس را جای ومکانست
بود پنجم فلك مریخ را جای / بچارم آفتاب عالم آرای
سیم زهره دوم جای عطارد / قمر برچرخ دنیا گشت دارد
زحل راجدی ودلو ومشتری باز / بقوس وحوت کرد انجام وآغاز
حمل باعقرب آمد جای بهرام / اسد خورشید را شد جای آرام
چو زهره ثور ومیزان ساخت گوشه / عطارد رفت در جوزا وخوشه
قمر خرچنك را همجنس خود دید / ذنب چون راس شد یکعقده بگزید
قمر را بیست وهشت آمد منازل / شود با آفتاب آنگه مقابل
پس ازوی همچو عرجون قدیم است / زتقدیر عزیزی کو علیم است
کلام حق همه ناطق براین است / که باطل دیدن از ضعف یقین است
اگر درفکر گردی مرد کامل / هر آینه که گوئی نیست باطل
وجود پشه دارد حکمت تام / نباشد در وجود شیر بهرام
ولی چون بنگری در اصل هر کار / فلك را بینی اندر حکم جبار

(منجم)

منجم چون زایمان بی نصیب است / اثر گوید که از شکل غریب است
نمی بیند که این چرخ مدور / زحکم وامر حق گشته مسخر)
تو گوئی هست این افلاك دوار / بگردش دایما چون چرخ فخار
ازو هر لحظه آن دانای داور / زآب وگل کند یکظرف دیگر
هر آنچه در زمان ودر مکان است / زیك استاده ازیك کاردانست
کواکب گرهمه اهل کمالند / چرا هر لحظه درنقص و وبالند
چرا که در حضیض و که در اوجند / گهی تنها فتاده گاه زوجند
همه درجای سیر ولون واشکال / چه میگردند آخر مختلف حال
دل چرخ ازچه شد آخر پر آتش / زشوق کیست او اندر کشاکش
همه انجم بر او گردون پیاده / گهی بالا و گه شیب او فتاده
عناصر باد وآب وآتش وخاك / گرفته جای خود درشیب افلاك
ملازم هر یکی درمرکز خویش / که ننهد پای یکذره پس و پیش
چهار اضداد در طبع مراکز / بهم جمع آمده کس دیده هرگز
مخالف هر یکی در ذات وصورت / شده یکچیز ازحکم ضرورت
موالید ثلثه گشته زایشان / جماد آنگه نبات آنگاه حیوان
هیولا را نهاده در میانه / زصورت گشته فارغ صوفیانه
همه از حکم وامر وداد داور / بپا استاده وگشته مسخر
جماد ازقهر برخاك او فتاده / نبات از مهر برپا ایستاده
فروغ جانور ازصدق واخلاص / پی ابقاء جنس ونوع اجناس
همه برحکم داور داده اقرار / مراورا روز وشب گشته طلبکار)
باصل خویش یکره نیك بنگر / که مادر را پدر شد باز مادر
جهان راسربسر درخویش می بین / هر آنچه آخر آید پیش می بین
درآخر گشت پیدا نفس آدم / طفیل ذات اوشد هردو عالم
نه آخر علت غائی در آخر / همیگردد بذات خویش ظاهر
ظلومی وجهولی ضد نورند / ولیکن مظهر عین ظهورند
چو پشت آینه باشد مکدر / نماید روی شخص ازروی دیگر
شعاع آفتاب ازچارم افلاك / نگردد منعکس جز برسر خاك
تو بودی عکس معبود ملائك / ازآن گشتی تو مسجود ملائك
بود ازهر تنی پیش تو جانی / وزو در بسته باتو ریسمانی
ازآن گشتند امرت را مسخر / که جان هر یکی در تست مضمر
تو مغز عالمی زان درمیانی / بدان خود را که تو جان جهانی
ترا ربع شمالی گشت مسکن / که دل درجانب چپ باشد از تن
جهان عقل وجان سرمایهٔ تست / زمین وآسمان پیرایهٔ تست

ببین ار بستی کان عین هستی است   بلندرا نگر کو ذات پستی است
طبیعی قوهٔ تو ده هزار است   ارادی بر تر از حصر وشمار است
وزان هر یك شده موقوف آلات   ز اعضا وجوارح وز رطوبات
حکیمان اندرین کشتند حیران   فرو ماندند در تشریح انسان
نبرده هیچکس ره سوی این کار   بعجز خویش هر یك داده اقرار
زحق با هر یکی حظی وقسمی است   معاد ومبداء هر یك زاسمی است
ازان اسمند موجودات قایم   بدان اسمند در تسبیح دایم
بمبداء هر یکی زان مصدری شد   بوقت باز کشتن چون دری شد
ازان در کاول آمد هم بدر شد   اکرچه در معاش او در بدر شد
ازان دانستهٔ تو جمله اسما   که هستی صورت عکس مسمی
ظهور وقدرت وعلم وارادت   بهتست ای بندهٔ صاحب سعادت
سمیعی وبصیری حی وکویا   بقاداری نه از خود لیك ازانجا
زهی اول که عین آخر آمد   زهی باطن که عین ظاهر آمد
تو ازخود روز وشب اندر کمانی   همان بهتر که خود را می ندانی
چو انجام تفکر شد تحیر   بدینجا ختم شد بحث تفکر)

﴿ که باشم من مرا از من خبر کن   چه معنی دارد اندر خود سفر کن ﴾

■ کر کردی سئوال از من که من چیست   مرا از من خبر کن تا که من کیست
چو هست مطلق آمد در اشارت   بلفظ من کنند ازوی عبارت
حقیقت کز تعین شد معین   تو اورا در عبارت کفتهٔ من
من وتو عارض ذات وجودیم   مشبکهای مشکات شهودیم
همه یك نور دان اشباح وارواح   که از آئینه پیدا که زمصباح
تو کوئی لفظ من در هر عبارت   بسوی روح میباشد اشارت
چو کردی پیشوای خود خردرا   نمیدانی زجز وخویش خودرا
بروای خواجه خودرا نیك بشناس   که نبود فربهی مانند آماس
من وتو برتر از جان وتن آمد   که این هردو زاجزای من آمد
بلفظ من ■ انسانست مخصوص   که تا کوئی بدان جانست مخصوص
یکی ره برتر از کون ومکان شو   جهان بکذار وخود جان جهان شو
زخط وهمی وهای هویت   دو چشمی میشود در وقت رؤیت
نماند درمیانه رهرو وراه   چو های هو شود ملحق بالله
بود هستی بهشت امکان چو دوزخ   من وتو در میان مانند برزخ
چو برخیزد ترا این پرده ازپیش   نماند نیز حکم مذهب وکیش
همه حکم شریعت از من وتست   که آن بر بستهٔ جان وتن تست

من وتو چون نماند در میانه   چه کعبه چه کنشت ودیر خانه
تعین نقطهٔ وهمی است برعین   چو صافی کشت وهمت غین شد عین
دو خطوه بیش نبود راه سالك   اکرچه دارد او چندین مهالك
یك از های هویت در کذشتن   دوم صحرای هستی در نوشتن
درین مشهد یکی شد جمع وافراد   چو واحد ساری اندر عین اعداد
تو آن جمعی که عین وحدت آمد   تو آن وحدت که عین کثرت آمد
کسی این سر شناسد کو کذر کرد   زجزوی سوی کلی یك سفر کرد)

﴿ مسافر چون بود رهرو کدامست   کرا کویم کو مرد تمام است ﴾

دکر کفتی مسافر کیست در راه   کسی کو شد ز اصل خویش آکاه
مسافر آن بود کو بکذرد زود   زخود صافی شود چون آتش از دود
سلوکش سیر کشفی دان زامکان   سوی واجب بترك نون نقصان
بعکس سیر اول در منازل   رود تا کردد او انسان کامل
بدان اول که تا چون کشت موجود   که تا انسان کامل کشت مولود
در اطوار جمادی بود پیدا   پس از روح اضافی کشت دانا
پس آنکه جنبشی کرد او زقدرت   پس از وی شد زحق صاحب ارادت
بطفلی کرد از واحساس عالم   درو بالفعل شد وسواس آدم
چو جزویات شد در وی مرتب   بکلیات ره برد از مرکب
غضب شد اندرو پیدا وشهوت   وز ایشان خواست بخل وحرص ونخوت
بفعل آمد صفتهای ذمیمه   بتر شد از دد ودیو وبهیمه
تنزل را بود این نقطه سافل   که شد با نقطهٔ وحدت مقابل
شد از افعال کثرت بی نهایت   مقابل کشت از آن رو با بدایت
اکر کردد مقید اندرین دام   بکمراهی بود کمتر زانعام
مکر نوری رسد از عالم جان   زفیض جذبه یا ازعکس برهان
دلش با لطف حق همراز کردد   از آن راهی که آمد باز کردد
زجذبه یا زبرهان یقینی   رهی یابد بایمان یقینی
کند رجعت ازین سجین فجار   رخ آرد سوی علیین ابرار
بتوبه متصف کردد در آندم   شود در اصطفی زاولاد آدم
زافعال نکوهیده شود پاك   چو ادریس نبی آید برافلاك
چو یابد از صفات بد نجاتی   شود چون نوح او صاحب ثباتی
نماید قدرت جزویش در کل   خلیل آسا بود اهل توکل
ارادت با رضای حق شود ضم   رود چون موسی اندر باب اعظم
زجهل خویشتن یابد رهائی   چو عیسی نبی کردد سمائی

دهد یکباره هستی را بتاراج
درآید از پی احمد بمعراج

رسد چون نقطهٔ آخر باول
درآنجا نه ملک گنجد نه مرسل)

نبی چون آفتاب آمد ولی ماه
مقابل گردد اندر لی مع الله

نبوت درکمال خویش صافی است
ولایت اندرو پیدانه مخفی است

ولایت درولی پوشیده باید
ولی اندر نبی پیدانماید

ولی ازپی روی چون همدم آمد
نبی را در ولایت محرم آمد

زآن کنتم تحبون یابد اوراه
بخلوتخانهٔ یحببکم الله

دران خلوت سرا محبوب گردد
بحق یکبارهگی مجذوب گردد

بود تابع ولی ازروی معنی
بود عابد ولی درکوی معنی

ولی وقتی رسد کارش باتمام
که باآغاز گردد بازانجام)

کسی مرد تمام است از تمامی
کند در خواجکی کارغلامی

پس آنگاهی که ببرید اومسافت
نهد حق برسرش تاج خلافت

بقائی یابد او بعد ازفنا باز
رود انجام ره دیگر بآغاز

شریعت راشعار خویش سازد
طریقت را دثار خویش سازد

حقیقت خود مقام ذات اودان
شده جامع میان کفر وایمان

باخلاق حمیده گشته موصوف
بعلم وزهد وتقوی بوده معروف

همه با او ولی اوازهمه دور
بزیر قبهای چرخ مستور)

تبه گردد سراسر مغزبادام
گرش ازپوست بخراشی که خام

ولی چون پخته شد بی پوست نیکوست
اگر مغزش برآری برکنی پوست

شریعت پوست مغز آمد حقیقت
میان این وآن باشد طریقت

خلل در راه سالک نقص مغزاست
چومغزش پخته شد بی پوست نغزاست

چوعارف بایقین خویش پیوست
رسیده گشت مغزو پوست بشکست

وجودش اندرین عالم نپاید
برون رفت ودگر هرگز نیاید

وگربا پوست یابد تابش خور
دراین نشأت کند یکدور دیگر

درختی گردد او از آب وازخاک
که شاخش بگذرد ازهفتم افلاک

همان دانه برون آید دگربار
یکی صدگشته از تقدیر جبار

چوسیر حبه برخط شجر شد
زنقطه خط زخط دوری دگر شد

چوشد در دایره سالک مکمل
رسد آن نقطهٔ آخر بأول

دگر باره شود مانند پرگار
برآن کاری که اول بود درکار

چوکرد او قطع یکباره مسافت
نهد حق برسرش تاج خلافت

تناسخ نبود این کزروی معنی
ظهورات است درعین تجلی

وقد سالوا وقالوا بالنهایة
فقیل هی الرجوع الی البدایة)

نبوت را ظهور ازآدم آمد
کمالش در وجود خاتم آمد

ولایت بود باقی تاسفر کرد
چونقطه درجهان دوری دگر کرد

ظهور کلی او شد بخاتم
بدو گردد تمامی دور عالم

وجود اولیا اورا چو عضوند
که او کل است وایشان همچوجزوند

چواو ازخواجه یابد نسبت تام
ازو باظاهر آید رحمت عام

شود او مقتدای هرد عالم
خلیفه گردد از اولاد آدم)

چونور آفتاب ازشب جداشد
ترا صبح طلوع استوی شد

وگرباره زدور چرخ دوار
زوال وعصر ومغرب شد پدیدار

بود نور نبی خورشید اعظم
گه ازموسی پدیدو گه زآدم

اگر تاریخ عالم را بخوانی
مراتب را یکایک باز دانی

زخود هردم ظهور سایهٔ شد
که آن معراج دین را پایهٔ شد

زمان خواجه خط استوی بود
که ازهرظل وظلمت اصطفا بود

بخط استوی برقامت راست
ندارد پیش وپس سایه چپ وراست

چوکرد او برصراط حق اقامت
بامر فاستقم میداشت قامت

نبودش سایه کودارد سیاهی
زهی نور خدا ظل الهی

وراقبله میان غرب وشرقست
ازآن رو درمیان نور غرقست

بدست اوچوشد شیطان مسلمان
بزیر پای اوشد سایه پنهان

مراتب جمله زیرپایهٔ اوست
وجود خاکیان ازسایهٔ اوست

زنورش شد ولایت سایه گستر
مغارب بامشارق شد برابر

زهر سایه که اول گشت حاصل
درآخر شد یکی دیگر مقابل

کنون هرعالمی باشد زامت
رسولیرا مقابل درنبوت

نبی چون درنبوت بود اکمل
بود ازهر ولی ناچار افضل

ولایت شد بخاتم جمله ظاهر
باول نقطه هم ختم آمد آخر

ازو عالم شود پرامن وایمان
جماد وجانور یابند ازوجان

نماند درجهان یکنفس کافر
شود عدل حقیقی جمله ظاهر

بود از سر وحدت واقف حق
در او پیدا نماید وجه مطلق)

﴿ که شد برسر وحدت واقف آخر
شناسای چه باشد عارف آخر ﴾

کسی برسر وحدت گشت واقف
که او واقف نشد اندر مواقف

دل عارف شناسای وجوداست
وجود مطلق اورا درشهوداست

بجز هست حقیقی هست نشناخت
ویاهستی که هستی پاک در باخت

وجود تو همه خاراست وخاشاک
برون انداز ازخود جمله را پاک

برو تو خانهٔ دل را فروروب
مهیا کن مقام وجای محبوب

چوتو بیرون شوی اواندر آید
بتوبی تو جمال خود نماید

کسی کو از نوافل کشت محبوب بلای نفی کرد او خانه جاروب
درون جان محبوب او مکان یافت ز بی یسمع و بی یبصر نشان یافت
زهستی تابود باقی براو شین نیابد علم عارف صورت عین
موانع تانکردانی زخود دور درون خانهٔ دل نایدت نور
موانع اندرین عالم چهار است طهارت کردن ازوی هم چهار است
نخستین پاکی از احداث وانجاس دوم ازمعصیت وزشر وسواس
سیم پاکی زاخلاق ذمیمه است که باوی آدمی همچون بهیمه است
چهارم پاکی سراست ازغیر که اینجا منتهی میکرددش سیر
هرآنکو کردحاصل این طهارات شود بی شك سزاوار مناجات
توتاخود را بکلی در نبازی نمازت کی شود هرکز نمازی
چوذاتت پاك کردد ازهمه شین نمازت کردد آنکه قرة العین
نماند در میانه هیچ تمیز شودمعروف وعارف جمله یکچیز)

﴿ اکرمعروف وعارف ذات پاکست چه سودا برسراین مشت خاکست ﴾

مکن در نعمت حق ناسپاسی که توحق را بنور حق شناسی
جزاومعروف وعارف نیست دریاب ولیکن خاك میابد زخورتاب
عجب نبود که ذره دارد امید هوای تاب مهر ونور خورشید
بیاد آور مقام حال فطرت کزانجاباز دانی اصل فکرت
الست بربکم ایزد چراکفت که بوداوکاندرآنساعت بلی کفت
درآن روزی که کلهامی سرشتند بدل در حصه ایمان می نوشتند
اکر آن نامه رایکره بخوانی هرآن چندی که خواهی بازدانی
توبستی عهد عقدبندکی دوش ولی کردی بنادانی فراموش
کلام حق بدان کشته است منزل که تا یادت دهدآن عهد اول
اکر تودیدهٔ حق را باآغاز دراینجاهم توانی دیدنش باز
صفاتش را ببین امروزاینجا که تا ذاتش توانی دید فردا
وکرنه رنج خود ضایع مکردان برو بنیوش لا تهدی زقرآن
ندارد باورت اکمه زالوان اکرصدسال کوئی نقل و برهان
سپید وزردوسرخ وسبزوکاهی بنزدوی نباشد جزسیاهی
نکرتا کور مادرزاد بدحال کجا بینا شود ازکحل کحال
خرد از دیدن احوال عقبی بود چون کور مادر زاد دنیی
ورای عقل طوری دارد انسان که بشناسد بدان اسرار پنهان
بسان آتش اندرسنك وآهن نهاداست ایزد اندرجان ودرتن
ازان مجموع پیدا کرد این راز چو بشنیدی برو باخود بپرداز

چو برهم اوفتاداین سنك وآهن ز نورش هردوعالم کشت روشن
توئی تو نسخهٔ نور الهی بجواز خویش هرچیزی که خواهی

﴿ کدامین نقطه رانطقست اناالحق چه کوئی هرزه بودآن رمز مطلق ﴾

اناالحق کشف اسراراست مطلق جزازحق کیست تاکوید اناالحق
همه ذرات عالم همچو منصور توخواهی مست کیر وخواه مخمور
دراین تسبیح وتهلیلند دایم بدین معنی همی باشند دایم
اکرخواهی که کردد برتوآسان وان من شئ رایکره فرو خوان
چوکردی خویشتن را پنبه کاری توهم حلاج واران دم برآری
برآور پنبهٔ پندارت از کوش ندای واحد القهار بنیوش
ندامی آیدازحق بردوامت چرا کشتی توموقوف قیامت
درآدر وادی ایمن که ناکاه درختی کویدت انی انا الله
هرآنکس را که اندردل شکی نیست یقین داند که هستی جزیکی نیست
انانیت بود حق را سزاوار که هوغیب است وغایب وهم وپندار
جناب حضرت حق رادوئی نیست درانحضرت من وما وتوئی نیست
من وماوتو واوهست یکچیز که دروحدت نباشد هیچ تمیز
هرآنکوخالی ازخودچون خلاشد اناالحق اندروصوت وصداشد
شود باوجه باقی غیرهالك یکی کردد سلوك وسیر وسالك
تعین بود کز هستی جداشد نه حق بنده ونه بنده خداشد
حلول واتحاد ازغیرخیزد ولی وحدت همه ازسیرخیزد
حلول واتحاد اینجا محالست که دروحدت دوئی عین ضلالست
وجود خلق درکثرت نموداست نه هرجا مینماید عین بوداست)
بنه آئینهٔ اندر برابر دراو بنکر ببین آنشخص دیکر
یکی ره باز بین تاچیست آنعکس نه این است ونه آن پس کیست آنعکس
چومن هستم بذات خود معین ندانم تاچه باشد سایهٔ من
عدم باهستی آخرچون شودضم نباشد نور وظلمت هردوباهم
چوماضی نیست مستقبل مه وسال چه باشدغیرازین یکنقطهٔ حال
یکی نقطه است وهمی کشته ساری توآن رانام کرده نهر جاری
جزازمن اندرین صحرادکرکیست بکوبامن که تاصوت وصداچیست
عرض فانی است جوهرزومرکب بکوکی بود یاخود کومرکب
زطول وعرض وازعمق است اجسام وجودش چون پدیدآید زاعدام
ازین جنس است اصل جمله عالم چو دانستی بیار ایمان وفالزم
جزازحق نیست دیکر هستی الحق هوالحق کوی وخواهی کواناالحق

نبود وهمی از هستی جدا کن   نه بیگانه خود را آشنا کن)

چرا مخلوق را کویند واصل   سلوک و سیر او چون کشت حاصل

وصال حق ز خلقیت جدائیست   ز خود بیگانه کشتن آشنائیست
چو ممکن کرد امکان برفشاند   بجز واجب دکر چیزی نماند
وجود هر دو عالم چون خیال است   که در وقت بقا عین زوال است
نه مخلوقست آنکو کشت واصل   نکوید این سخن را مرد کامل
عدم کی راه یابد اندرین باب   چه نسبت خاك را با رب ارباب
عدم چبود که با حق واصل آید   وزو سیر و سلوکی حاصل آید
اکر جانت بود زین معنی آکاه   بکوئی در زمان استغفرالله
تو معدوم و عدم پیوسته ساکن   بواجب کی رسد معدوم ممکن
ندارد هیچ جوهر بی عرض عین   عرض چبود ولایبقی زمانین
حکیمی کاندرین فن کرد تصنیف   بطول و عرض و عمقش کرد تعریف
هیولی چیست جز معدوم مطلق   که میکردد بدان صورت محقق
چو صورت بی هیولی در قدم نیست   هیولی نیز بی او جز عدم نیست
شده اجسام عالم زین دو معدوم   که جز معدوم از ایشان نیست معلوم
ببین تو هستیت را بی کم و بیش   نه معدوم و نه موجود است در خویش
نظر کن در حقیقت سوی امکان   که بی او هستی آمد عین نقصان
وجود اندر کمال خویش ساریست   تعینها امور اعتباریست
امور اعتباری نیست موجود   عدد بسیار و یک چیز است معدود
جهان را نیست هستی جز مجازی   سراسر کار او لهو است و بازی)
بخاری مرتفع کردد ز دریا   بامر حق فرو بارد بصحرا
شعاع آفتاب از چرخ چارم   فرود آید شود ترکیب با هم
کند کرمی دکره عزم بالا   در آویزد بدو آن آب دریا
چو با ایشان شود آب و هوا ضم   برون آید نبات سبز و خرم
غذای جانور کردد ز تبدیل   خورد انسان و یابد باز تحلیل
شود یك نقطه و کردد در اطوار   وزو انسان شود پیدا دکربار
چو نور نفس کویا بر تن آید   یکی جسم لطیف روشن آید
شود طفل و جوان و کهل و هم پیر   بداند عقل و رای و علم و تدبیر
رسد آنکه اجل از عالم پاك   رود پاکی بپاکی خاك با خاك
همه اجزای عالم چون نباتند   که یکقطره ز دریای حیاتند
زمان چون بکذرد بروی شود باز   همه انجام ایشان همچو آغاز
رود هر یك از ایشان سوی مرکز   که نکذارد طبیعت خوی مرکز

چو دریائیست وحدت لیك پرخون   کزو خیزد هزاران موج مجنون
نکر تا قطرهٔ باران ز دریا   چکونه یافت چندین شکل و اسما
بخار و ابر و باران و نم و کل   نبات و جانور انسان کامل
همه یکقطره بود آخر ز اول   کزو شد این همه اشیا ممثل
جهان از عقل و نفس و چرخ و اجرام   چو آن یکقطره دان ز آغاز و انجام
اجل چون در رسد از چرخ و انجم   شود هستی همه در نیستی کم
چو موجی بر زند کردد جهان طمس   یقین کردد که ان لم تغن بالامس
خیال از پیش برخیزد بیکبار   نماند غیر حق در دار دیار
ترا قربی شود آن لحظه حاصل   شوی تو بی تو با دوست واصل
وصال اینجایکه رفع خیالست   چو غیر از پیش برخیزد وصالست
مکو ممکن ز حد خویش بکذشت   نه او واجب شد و نه واجب او کشت
هر آنکو در معانی کشت فایق   نکوید کاین بود قلب حقایق
هزاران نشأه داری خواجه در پیش   برو آمد شد خود را بیندیش
ز بحث جزو و کل نشأت انسان   بکویم یکبیك پیدا و پنهان)

وصال ممکن و واجب بهم چیست   حدیث قرب و بعد و بیش و کم چیست

ز من بشنو حدیث بی کم و بیش   ز نزدیکی تو دور افتادی از خویش
چو هستی را ظهوری در عدم شد   از آنجا قرب و بعد و بیش و کم شد
قریب آنست کو را رش نور است   بعید آن نیستی کز هست دور است
اکر نوری ز خود در تو رساند   ترا از هستی خود وارهاند
چه حاصل مر ترا زین بود و نابود   کزو کاهیت خوف و که رجا بود
نترسد زو کسی کو را شناسد   که طفل از سایهٔ خود میهراسد
نماند خوف اکر کردی روانه   نخواهد اسب تازی تازیانه
ترا از آتش دوزخ چه باکست   که از هستی تن و جان تو پاکست
از آتش زر خالص برفروزد   چو غشی نبودش دیکر چه سوزد
ترا غیر تو چیزی نیست در پیش   ولیکن از وجود خود بیندیش
اکر در خویشتن کردی کرفتار   حجاب تو شود عالم بیك بار
توئی در دور هستی جزو سافل   توئی با نقطهٔ اول مقابل
تعینهای عالم بر تو طاریست   از آن کوئی چو شیطان همچو من کیست
وز آن کوئی مرا خود اختیاریست   تن من مرکب و جانم سواریست
زمام تن بدست جان نهادند   همه تکلیف بر تو زان نهادند
بدانی کاین ره آتش پرستی است   همه این آفت و شومی ز هستی است
کدامین اختیار ای مرد جاهل   کسی را کو بود بالذات باطل

چو بود تست یکسر همچو نابود
نکوئی کاختیارت ازکجا بود

کسی کورا وجود ازخود نباشد
بذات خویش نیك وبد نباشد

کرا دیدی تواندر جمله عالم
که یك دم شادمانی یافت بیغم

کرا شد حاصل آخر جمله امید
که ماند اندر کامی تابجاوید

مراتب باقی واهل مراتب
بزیر امر حق والله غالب

مؤثرحق شناس اندر همه جای
زحد خویشتن بیرون منه پای

زحال خویش بنکر اینقدر چیست
وزآنجا بازدان کاهل قدرکیست

علوم دین زاخلاق فرشته است
نباشد دردلی کوسك سرشت است

حدیث مصطفی آخر همین است
نکو بشنو که والله این چنین است

هرآنکس را که مذهب غیرجبراست
نبی فرمود کوما نند کبراست

چنان کان کبر یزدان واهرمن کفت
مران نادان احمق ماومن کفت

بما افعال را نسبت مجازیست
نسب خود درحقیقت لهو وبازیست

نبودی تو که فعلت آفریدند
ترا ازبهر کاری برکزیدند

بقدرت بی سبب دانای برحق
بعلم خویش حکمی کرده مطلق

مقدر کشته پیش ازجان وازتن
برای هر یکی کاری معین

یکی هفصد هزاران ساله طاعت
بجا آورد وکردش طوق لعنت

وکر ازمعصیت نور وصفادید
چو توبه کرد نور اصطفی دید

عجبتر آنکه این ازترك مأمور
شد ازالطاف حق مرحوم ومغفور

مرآن دیکر زمنهی کشته ملعون
زهی فعل توبیچند وچه وچون

جناب کبریائی لاابالی است
منزه ازقیاسات خیالی است

چه بود اندر ازل ایزد نااهل
که این یك شد محمد وآن ابوجهل

کسی کو باخدا چون وچرا کفت
چو مشرك حضرتش را نامسزا کفت

ورا زیبد که پرسد ازچه وچون
نباشد اعتراض از بنده موزون

خداوندی همه درکبریائی است
نه علت لایق فعل خدا نیست

سزاوارخدائی لطف وقهراست
ولیکن بندکی درعین فقراست

کرامات آدمیرا اضطراریست
نه آن کورا نصیب اختیاریست

نبوده هیچ چیزش هرکزازخود
پس آنکه پرسدش ازنیك واز بد

نه ظلم است این که عین علم وعدلست
نه جوراست این که محض لطف وفضل است

ندارد اختیار وکشته مأمور
زهی مسکین که شد مختار ومجبور

بشرعت زان سبب تکلیف کردند
که ازذات خودت تعریف کردند

چو ازتکلیف حق بیرون شوی تو
بیکبار ازمیان بیرون روی تو

بکایت رهائی یابی ازخویش
غنی کردی بحق ایمرد درویش

برو جان بدرتن در قضاده
بتقدیرات یزدانی رضاده)

چه بحراست آنکه نطقش ساحل آمد
زقعر او چه کوهر حاصل آمد

یکی دریاست هستی نطق ساحل
صدف حرف وجواهر دانش دل

بهر موجی هزاران درشهوار
برون ریزد زنص ونقل واخبار

هزاران موج خیزد هردم ازوی
نکردد قطرهٔ هرکز کم ازوی

وجود علم ازان دریای ژرفست
غلاف در او ازصوت وحرفست

معانی چون کند اینجا تنزل
ضرورت باشد اورا ازتمثل)

شنیدستم که اندر ماه نیسان
صدف بالارود ازقعر عمان

زشیب قعر بحر آید برافراز
بروی بحر بنشیند دهن باز

بخاری مرتفع کردد زدریا
بامر حق فرو بارد درانجا

چکد اندر دهانش قطرهٔ چند
شود بسته دهان او بصد بند

رود درقعر دریا بادل پر
شود آن قطرهٔ باران یکی در

بقعر اندر رود غواص دریا
وزو آرد برون لؤلوی لالا

تن توساحل وهستی چودریاست
بخارش فیض وباران علم اسماست

خرد غواص این بحر عظیم است
که اورا صد جواهر درکلیم است

دل آمد علم را مانند یکظرف
صدف برعلم دل صوتست یاحرف

نفس کرددروان چون برق لامع
رسدزو حرفها برکوش سامع

صدف بشکن برون کن درشهوار
بیفکن پوست مغزنغز بردار

لغت بااشتقاق ونحو باصرف
همی کردد همه پیرامن حرف

هرآنکو جمله عمرخود دراین کرد
بهرزه صرف عمرنازنین کرد

زجوزش قشرسبز افتاددردست
بیابد مغزهر کو پوست بشکست

ولی بی پوست نابخته است هرمغز
زعلم ظاهر آمد علم دین نغز

زمن جان برا درپند بنیوش
بجان ودل برو درعلم دین کوش

که عالم دردو عالم سروری یافت
اکر کهتربد ازوی مهتری یافت

عمل کان ازسراحوال باشد
بسی بهتر زعلم قال باشد

ولی کاری که ازآب وکل آید
نه چون علم است کوکار دل آید

میان جسم وجان بنکرچه فرقست
که این راغرب کیری آن چه شرقست

از انجاباز دان احوال اعمال
به نسبت باعلوم قال باحال

نه علمست آنکه دارد میل دینی
که صورت دارد امانیست معنی

نکردد جمع هرکز علم باآز
ملك خواهی سك ازخوددوربانداز

که علم دین زاخلاق فرشته است
نباشد دردلی کوسك سرشت است

حدیث مصطفی آخرهمین است
نکو بشنو کبالله این چنین است

درون خانهٔ چون هست صورت
فرشته ناید اندروی ضرورت

برو بزدای ازوی تختهٔ دل   که تا سازد ملك پیش تو منزل
ازان تحصیل کن علم وراثت   زبهر آخرت میکن حراثت
کتاب حق بخوان ازنفس وافاق   مزین شو باصل جمله اخلاق)
اصول خلق نیك آمد عدالت   پس ازوی حکمت وعفت شجاعت
حکیمی راست کرداراست وکفتار   کسی کومتصف کردد بدین چار
بحکمت باشدش جان ودل آکه   نه کربز باشد ونه نیز ابله
بعفت شهوت خود کرده مستور   شره همچون خمود ازوی شده دور
شجاع وصافی ازذل وتکبر   مبرا ذاتش از جبن وتهور
عدالت چون شعار ذات اوشد   ندارد ظلم ازان خلقش نکوشد
همه اخلاق نیکو درمیانست   که ازافراط وتفریطش کرانست
میانه چون صراط مستقیم است   زهردو جانبش قعر جحیم است
بباریکی وتیزی مو وشمشیر   نه روی کشتن وبودن براودیر
عدالت چون یکی داردزاضداد   همی هفت آمد این اضداد اعداد
بزیر هرعدد سری نهفت است   وزآن درهای دوزخ نیز هفت است
چنان کز ظلم شد دوزخ مهیا   بهشت آمد همیشه عدل را جا
جزای عدل نور ورحمت آمد   سزای ظلم لعن وزحمت آمد
ظهور نیکوئی در اعتدال است   عدالت جسم را اقصی الکمال است
مرکب چون شود مانند یکچیز   ز اجزا دور کردد عقل وتمیز
بسیط الذات را مانند کردد   میان این وآن پیوند کردد
نه پیوندی که ازترکیب اجزاست   که روح ازوصف جسمیت مبراست
چو آب وکل شود یکباره صافی   رسد ازحق بدوروح اضافی
چو یابد تسویه اجزای ارکان   درو کیرد فروغ عالم جان
شعاع جان سوی تن وقت تعدیل   چو خورشید وزمین آید بتمثیل)
اکرچه خور بچرخ چارمین است   شعاعش نور تدبیر زمین است
طبیعتهای عنصر نزد خور نیست   کواکب جمله سرد وخشك وتر نیست
عناصر جمله ازوی کرم وسرد است   سپید وسبز وسرخ وآل وزرد است
چو از تعدیل کشت ارکان موافق   ز جنبش کشت کویا نفس ناطق
نکاح معنوی افتاد در دین   جهان را نفس کلی داد کابین
ازایشان می پدید آید فصاحت   علوم ونطق واخلاق وصباحت
ملاحت ازجهان بی مثالی   درآمد همچو رند لاابالی
بشهرستان نیکوئی علم زد   همه ترتیب عالم را بهم زد
کهی بررخش حسن اوشهسوار است   کهی باتیغ نطق آبدار است
چو درشخص است کویندش ملاحت   چو درنطق است خوانندش فصاحت

ولی وشاه ودرویش وپیر   همه درتحت حکم او مسخر
درون حسن روی نیکوان چیست   نه آن حسن است تنها کوئی آن کیست
جز از حق مینیاید دلربائی   که شرکت نیست کس را درخدائی
کجا شهوت دل مردم رباید   که حق که که زباطل مینماید
مؤثر حق شناس اندر همه جای   زحد خویشتن بیرون منه پای
حق اندر کسوت حق دین حق دان   حق اندر باطل آمد کار شیطان)

﴾ چه جزو است آنکه او از کل فزونست   طریق جستن آن جزو چونست ﴿

وجود آنجزو دان کز کل فزونست   که موجود است کل وین بازکونست
بود موجود را کثرت برونی   که از وحدت ندارد جز درونی
وجود کل زکثرت کشت ظاهر   که او دروحدت جزویست سائر
چوکل ازروی ظاهر کشت بسیار   شود ازجزو خود کمتر بمقدار
نه آخر واجب آمد جزو هستی   که هستی کرد اورا زیر دستی
ندارد کل وجودی درحقیقت   که اوچون عارضی شد برحقیقت
وجود کل کثیر واحد آید   کثیر از روی وحدت می نماید
عرض دان هستی کو اجتماعی است   عرض سوی عدم بالذات ساعیست
بهر جزوی زکل کان نیست کردد   کل اندر دم ز امکان نیست کردد
جهان کل است در یکطرفة العین   عدم کردد ولا یبقی زمانین
بهر لحظه جوان این کهنه پیراست   بهردم اندرو حشر ونشراست
دکر باره شود پیدا جهانی   بهر لحظه زمین وآسمانی
در اوچیزی دوساعت مینماید   درآن لحظه که میمیرد بزاید
ولیکن طامة الکبری نه این است   که این یوم عمل وآن یوم دین است
ازان تا این بسی فرقست زنهار   بنادانی مکن خود را کرفتار
نظر بکشای در تفصیل واجمال   نکر درساعت وروز ومه وسال)
اکر خواهی که این معنی بدانی   ترا هم هست مرك وزندکانی
زهرچه درجهان ازشیب وبالاست   مثالش درتن وجان تو پیداست
جهان چون تست یکشخص معین   تو اورا کشته چون جان او تراتن
سه کونه نوع انسان را مماتست   یکی هرلحظه وآن برحسب ذاتست
دودیکر زان ممات اختیاریست   سیم مردن مراورا اضطراریست
چومرك وزندکی باشد مقابل   سه نوع آید حیاتش درسه منزل
جهان را نیست مرك اختیاری   که آن را درهمه عالم توداری
ولی هرلحظه میکردد مبدل   درآخر میشود مانند اول
هرآنچ آن کردد اندر حشر پیدا   زتو درنزع میکردد هویدا

تن تو چون زمین سر آسمانست
حواست انجم وخورشید جانست

چو کوه است استخوانهائی که سختست
نبات موی واعضا چون درختست

تنت در وقت مردن از ندامت
بلرزد چون زمین روز قیامت

دماغ آشفته وجان تیره کردد
حواست همچو انجم خیره کردد

مسامت کردد ازخوی همچو دریا
تو در وی غرقه کشته بی سرو پا

شود ازبان کنش ایمرد مسکین
زسستی استخوانها پشم رنکین

بهم پیچیده کردد ساق باساق
همه جفتی شود ازجفت خود طاق

چو روح ازتن بکلیت جدا شد
زمینت قاع صفصف لاتری شد

بدین منوال باشد کار عالم
که تو درخویش می بینی در آندم

بقا حق راست باقی جمله فانی است
بیانش جمله درسبع المثانی است

چو کل من علیها فان بیان کرد
انی خلق جدید هم عیان کرد

شود ایجاد واعدام دو عالم
چو خلق وبعث نفس ابن آدم

همیشه خلق درخلق جدیداست
اکرچه مدت عمرش مدیداست

همیشه فیض فضل حق تعالی
بود ازشان خویش اندر تجلی

از انجانب بود ایجاد وتکمیل
وزاین جانب بود هرلحظه تبدیل

ولیکن چون کذشت این طور دنیا
بقای کل بود در دار عقبی

که هرچیزی که بینی بالضرورت
دو عالم دارد ازمعنی وصورت

وصال اولین عین فراقست
مر آن دیکر زعند الله باقست

مظاهر چون فتد بروفق ظاهر
در اول مینماید عین آخر

بقا اسم وجود آمد ولیکن
بجائی کان بود سایر چو ساکن

هر آنچه هست بالقوه دراین دار
بفعل آید دران عالم بیکبار)

زتو هر فعل کاول کشت ظاهر
بران کردی بیازی چند قادر

بهر کاری اکر نفعست اکر ضر
شود درنفس توچیزی مدخر

بعادت حالیا باخوی کردد
بمدت میوها خشبوی کردد

ازان آموخت انسان پیشه هارا
وزان ترکیب کرد اندیشه هارا

همه افعال واقوال مدخر
هویدا کرده اند روز محشر

چو عریان کردی ازپیراهن تن
شود عیب وهنر یکباره روشن

تنت باشد ولیکن بی کدورت
که بنماید در او چون آب صورت

همه پیدا شود انجا ضمایر
فرو خوان آیت تبلی السرایر

دکر باره بوفق عالم خاص
شود اخلاق تو اجسام اشخاص

چنانکه ازقوهٔ عنصر دراینجا
موالید سه کانه کشت پیدا

همه اخلاق مادر عالم جان
کهی انوار کرد ▪ کاه نیران

زمین مرتفع کردد زهستی
نماند در نظر بالا و پستی

نماند مرکب اندر دار حیوان
بیک رنکی برآید قالب و جان

بود پا وسر وچشم تو چون دل
شود صافی زظلمت صورت کل

کند هم نور حق برتو تجلی
به بینی بجهت حق را تعالی

دوعالم راهمه برهم زنی تو
ندانم تاچه مستیها کنی تو

سقاهم ربهم خبود بیندیش
طهوری چیست صافی بودن ازخویش

خوشا آندم که مابخویش باشیم
غنی مطلق ودرویش باشیم

نه دین نه عقل نه تقوی نه ادراک
فتاده مست وحیران برسر خاک

بهشت وحور وخلد آنجاچه سنجد
که بیکانه دران خلوت نکنجد

زهی شربت زهی لذت زهی ذوق
زهی حیرت زهی دولت زهی شوق

چو رویت دیدم وخوردم می ازوی
ندانم تاچه خواهد شد پس ازوی

پی هر مستئی باشد خماری
دراین اندیشه دل خون کشت باری)

﴿ قدیم ومحدث ازهم چون جداشد
که این عالم شدان دیکر خداشد ﴾

قدیم ومحدث ازهم خود جدا نیست
که ازهستی است باقی دایما نیست

همه آنست واین مانند عنقاست
جزا زحق جمله اسم بی مسماست

نه آن این کردد ونه این شود آن
همه اشکال کردد بر تو آسان

عدم موجود کردد این محال است
وجود ازروی هستی لایزال است

جهان خود جمله امر اعتباریست
چو آن یکنقطه کاندر دور ساریست

یکی کردد شمار آید بناچار
نکردد واحد ازاعداد بسیار

برو یک نقطهٔ آتش بکردان
که بینی دایره ازسرعت آن

حدیث ماسوی الله را رها کن
بعقل خویش این را زان جدا کن

عدم مانند هستی بود یکتا
همه کثرت زنسبت کشت پیدا

چه شک داری درآن کین چون خیالست
که باوحدت دوئی عین ضلالست

ظهور اختلاف وکثرت شان
شده پیدا ز بوقلمون امکان

وجود هریکی چون بود واحد
بوحدانیت حق کشت شاهد)

▪ چه خواهد مرد معنی زین عبارت
که دارد سوی چشم ولب اشارت ▪

▪ چه جوید ازسر زلف وخط وخال
کسی کاندر مقاماتست واحوال ▪

هر آنچیزی که در عالم عیان است
چو عکسی زآفتاب آنجهان است

جهان چون خط وخال وچشم وابروست
که هرچیزی بجای خویش نیکوست

تجلی که جمال وکه جلال است
رخ وزلف آن معانیرا مثال است

صفات حق تعالی لطف وقهراست
رخ وزلف بتان رازان دو بهراست

چو محسوس آید این الفاظ مسموع
نخست ازبهر محسوس است موضوع

ندارد عالم معنی نهایت
کجا داند مر اورا لفظ وغایت

هر آن معنی که شد از ذوق پیدا   کجا تعبیر لفظی یابد او را
چو اهل دل کند تفسیر معنی   بمانندی کند تعبیر معنی
که محسوسات ازان عالم چو سایه است   که این چون طفل و او مانند دایه است
بنزد من خود الفاظ مأول   بدان معنی فتاد از وضع اول
بمحسوسات خاص از عرف عامست   چه داند عام کان معنی کدامست
نظر چون درجهان عقل کردند   از آنجا لفظها را نقل کردند
تناسب را رعایت کرد عاقل   چو سوی لفظ معنی گشت نازل
ولی تشبیه کلی نیست ممکن   ز جستجوی او میباش ساکن
برین معنی کسی را بر تو دق نیست   که صاحب مذهب اینجا غیر حق نیست
ولی تا با خودی زنهار زنهار   عبارات شریعت را نگهدار
که رخصت اهل دل را در سه حالست   فنا و سکر و ان دیگر دلال است
هر آنکس کو شناسد این سه حالت   بداند وضع الفظ و دلالت
ترا چون نیست احوال مواجید   مشو کافر بنادانی و تقلید
مجازی نیست احوال حقیقت   نه هرکس یابد اسرار طریقت
گزاف ایدوست ناید ز اهل تحقیق   مراین را کشف باید یا نه تصدیق
بگفتم وضع والفاظ و معانی   ترا سر بسته گرداری بدانی
نظر کن در معانی سوی غایت   لوازم را یکایك کن رعایت
بوجهی خاص ازان تشبیه میکن   ز دیگر وجهها تنزیه میکن
چو شد این قاعده یکسر مقرر   نمایم زان مثال چند دیگر)
نگر کز چشم شاهد کیست پیدا   رعایت را لوازم دار آنجا
ز چشمش خواست بیماری و مستی   ز لعلش نیستی در تحت هستی
ز چشم اوست دلها مست و مخمور   ز لعل اوست جانها جمله مستور
ز چشمش خون مادر جوش دایم   ز لعلش جان ما مدهوش دایم
ز چشم او همه دلها جگر خوار   لب لعلش شفای جان بیمار
بچشمش گرچه عالم درنیاید   لبش هر ساعتی لطفی نماید
دمی از مردمی دلها نوا زد   دمی بیچاره کان را چاره سازد
بشوخی جان دهد در آب و در خاك   بدم دادن زند آتش در افلاك
ازو هر غمزه دام و دانهٔ شد   وزو هر گوشهٔ میخانهٔ شد
ز غمزه میدهد هستی بغارت   ببوسه میکند بازش عمارت
چو از چشم و لبش خواهی کناری   مراین گوید که نی آن گوید آری
بغمزه چشم او دل می رباید   بعشوه لعل او جان میفزاید
ز غمزه عالمرا کار سازد   ببوسه هر زمان جان مینوازد
ازو یکغمزه و جان دادن از ما   وزو یکبوسه و استادن از ما

ز لمح بالبصر شد کار عالم   ز نفخ روح پیدا گشت آدم
چو از چشم و لبش اندیشه کردند   جهانی می پرستی پیشه کردند
نیابد درد و چشمش جمله هستی   درو چون آید آخر خواب و مستی
وجود ما همه مستی است یا خواب   چه نسبت خاك را با رب ارباب
خرد دارد ازین صد گونه اشگفت   که ولتصنع علی عینی چرا گفت)
حدیث زلف جانان بس درازاست   چه شاید گفت ازو چه جای راز است
مپرس ازمن حدیث زلف پرچین   مجنبانید زنجیر مجانین
ز قدش راستی گفتم سخن دوش   سر زلفش مرا گفتا فرو پوش
کژی بر راستی زو گشت غالب   وزاو در پیچش آمد راه طالب
همه دلها ازو گشته مسلسل   همه جانها ازو گشته مقلقل
معلق صد هزاران دل ز هر سو   نشد یك دل برون از حلقهٔ او
گر او زلفین مشکین برفشاند   بعالم در یکی کافر نماند
وگر بگذاردش پیوسته ساکن   نماند در جهان یکنفس مؤمن
چو دام فتنه میشد چنبر او   بشوخی باز کرد ازتن سر او
وگر ببریده شد زلفش چه غم بود   که گرکم شد شب اندر روز افزود
نیابد زلف او یك لحظه آرام   گهی بام آورد گاهی کند شام
چو او برکاروان عقل ره زد   بدست خویشتن بروی گره زد
ز روی و زلف خود صد روز و شب کرد   بسی بازیچهای بوالعجب کرد
گل آدم درآندم شد مخمر   که دارد بوی آن زلف معطر
دل ما دارد از زلفش نشانی   که خود ساکن نمیگردد زمانی
ازان هر لحظه کار از سر گرفتم   ز جان خویشتن دل برگرفتم
ازان گردد دل از زلفش مشوش   که از رویش دلی دارد پر آتش)
رخ اینجا مظهر حسن خدائیست   مراد از خط جناب کبریائیست
رخش خطی کشید اندر نکوئی   که از ما نیست بیرون خوبروئی
خط آمد سبزه زار عالم جان   ازان کردند نامش آب حیوان
ز تاریکی زلفش روز و شب کن   ز خطش چشمهٔ حیوان طلب کن
خضر وار از مقام بی نشانی   بخور چون خطش آب زندگانی
اگر روی و خطش بینی تو بی شك   بدانی کثرت از وحدت یکایك
ز رویش باز دانی کار عالم   ز خطش باز خوانی سر مبهم
کسی کو خطش از روی نکو دید   دل من روی او در خط او دید
مگر رخسار او سبع المثانی است   که هر حرفی ازو بحر معانیست
نهفته زیر هر موئی ازو باز   هزاران بحر علم از عالم راز
ببین بر آب قلب عرش رحمن   ز خط عارض زیبای جانان)

برآن رخ نقطهٔ خالش بسیط است   که اصل مرکز ودور محیط است
ازو شد خط دور هردو عالم   وزو شد خط نقش قلب آدم
ازان حال دل پرخون تباه است   که عکس نقطهٔ خال سیاه است
زخالش حال جزخون شدن نیست   کزان منزل ره بیرون شدن نیست
بوحدت درنباشد هیچ کثرت   دونقطه نبود اندر اصل وحدت
ندانم خال او عکس دل ماست   ویادل عکس خال روی زیباست
اکرهست این دل ما عکس آن خال   چرا می باشد آخر مختلف حال
دل اندر روی او یا اوست دردل   مرا پوشید کشت این راز مشکل
زعکس خال او دل کشت پیدا   ویاعکس دل آنجا شد هویدا
کهی چون چشم مخمورش خرابست   کهی چون زلف اودر اضطرابست
کهی روشن چوآن روی چوماه است   کهی تاریك چون زلف سیاهست
کهی مسجد بود کاهی کنشت است   کهی دوزخ بود کاهی بهشت است
کهی برتر بود ازهفتم افلاك   کهی افتد بزیر تودهٔ خاك
پس از زهد وورع کردد دکربار   شراب وشمع وشاهد را طلبکار

﴿شراب وشمع وشاهد را چه معنی است   خراباتی شدن آخر چه دعویست﴾

شراب وشمع وشاهد عین معنیست   که در هرصورتی اورا تجلی است
شراب وشمع وشاهد نور عرفان   به بین شاهد که ازکس نیست پنهان
شراب اینجا زجاجه شمع مصباح   بود شاهد فروغ نور ارواح
زشاهد بردل موسی شررشد   شرابش آتش وشمعش شجر شد
شراب وشمع جام ونوراسری است   ولی شاهد همان آیات کبری است
شراب وشمع وشاهد جمله حاضر   مشو غافل زشاهد بازی آخر
شراب بیخودی درکش زمانی   مکر ازدست خود یابی امانی
بخورمی تاز خویشت وارهاند   وجود قطره در دریا رساند
شرابی خور که جامش روی یاراست   پیاله چشم مست باده خواراست
شرابی را طلب بی ساغر وجام   شراب باده خوار ساقی آشام
شرابی خور زوجه جام باقی   سقاهم ربهم او راست ساقی
طهور آن می بود کزلوث هستی   ترا پاکی دهد دروقت مستی
بخورمی وارهان خودراز سردی   که بدمستی بهست ازنیك مردی
کسی کوافتد ازدرکاه حق دور   حجاب ظلمت اورا بهتر ازنور
که آدم را ز ظلمت صد مدد شد   زنور ابلیس ملعون ابد شد
اکرآینهٔ دل را زدوده است   چوخودرا بنکرد روی چه سوداست
زرویش پرتوی چون برمی افتاد   بسی شکل حبابی بروی افتاد

جهان وجان در وشکل حبابست   حبابش اولیائی را قبابست
شده زوعقل کل حیران مدهوش   نهاده نفس کل را حلقه درکوش
همه عالم چو یکخمخانهٔ اوست   دل هرذرهٔ پیمانهٔ اوست
خرد مست وملایك مست وجان مست   هوامست وزمین مست آسمان مست
فلك سرکشته ازوی درتکاپوی   هوا دردل بامید یکی بوی
ملایك خورده صاف ازکوزهٔ پاك   بجرعه ریخته دردی برین خاك
عناصر کشته زان یکجرعه سرخوش   فتاده که درآب وکه درآتش
زبوی جرعهٔ کافتاده برخاك   برآمد آدمی تاشد برافلاك
زعکس اوتن پژمرده جان یافت   زتابش جان افسرده روان یافت
جهان خلق ازو سرکشته دایم   زخان ومان خود برکشته دایم
یکی ازبوی دردش عاقل آمد   یکی ازرنك صافش ناقل آمد
یکی ازنیم جرعه کشته صادق   یکی ازیك صراحی کشته عاشق
یکی دیکر فروبرده بیك بار   می ومیخانه وساقی وخمار
کشیده جمله ومانده دهن باز   زهی دریادل ورند سرافراز
درآشامیده هستی را بیکبار   فراغت یافته زاقرار وانکار
شده فارغ ززهد خشك وطامات   کرفته دامن پیر خرابات
خراباتی شدن ازخود رهائی است   خودی کفراست اکرخود پارسائیست
نشانی داده اندت ازخرابات   که التوحید اسقاط الاضافات
خرابات ازجهان بیمثالی است   مقام عاشقان لاابالیست
خرابات آشیان مرغ جانست   خرابات آستان لامکان است
خراباتی خراب اندر خرابست   که درصحرای اوعالم سرابست
خراباتست بیحد ونهایت   نه آغازش کسی دیده نه غایت
اکر صد سال دروی میشتابی   نه کس را ونه خودرا بازیابی
کروهی اندروبی پا وبی سر   همه نه مؤمن ونه نیز کافر
شراب بیخودی درسر کرفته   بترك جمله خیر وشر کرفته
شرابی خورده هریك بی اب وکام   فراغت یافته ازننك وازنام
حدیث ماجرا وشطح وطامات   خیال خلوت ونور کرامات
ببوی دردئی ازدست داده   زذوق نیستی مست اوفتاده
عصا ورکوه وتسبیح ومسواك   کروکرده بدردی جمله را پاك
میان آب وکل افتان وخیزان   بجای اشك خون ازدیده ریزان
دمی ازسرخوشی در عالم ناز   شده چون شاطران کردن افراز
کهی ازروسیاهی روبدیوار   کهی ازسرخ روئی برسردار
کهی اندر سماع شوق جانان   شده بی پاوسرچون چرخ کردان

بهر نغمه که از مطرب شنیده   بد و وجدی ازان عالم رسیده

سماع جان نه آخر صوت وحرفست   که درهر پردهٔ سری شکرفست

زسر بیرون کشیده دلق ده توی   مجرد کشته ازهر رنك وهر بوی

فروشسته بدان صاف مروق   همه رنك سیاه وسبز وازرق

یکی پیمانه خورده ازمی صاف   شده زان صوفیان صاف اوصاف

بجان خاك مزابل پاك رفته   زهرچه دیده از صدیك نکفته

کرفته دامن رندان خمار   زشیخی ومریدی کشته بیزار

چه شیخی ومریدی این چه قیداست   چه جای زهد وتقوی این چه شیداست

اکر روی توباشد درکه ومه   بت و زنار وترسائی ترابه)

بت وزنار وترسائی در این کوی   همه کفراست اکرنه چیست برکوی

بت اینجا مظهرعشقست ووحدت   بود زنار بستن عقد خدمت

چو کفر ودین بود قایم بهستی   شود توحید عین بت پرستی

چو اشیا هست هستی را مظاهر   ازان جمله یکی بت باشد آخر

نکو اندیشه کن ایمرد عاقل   که بت ازروی هستی نیست باطل

بدان کایزد تعالی خالق اوست   زنیکو هرچه صادر کشت نیکوست

وجود انجا که باشد محض خیراست   اکرشری بود دروی زغیر است

مسلمان کر بدانستی که بت چیست   یقین کردی که دین دربت پرستی است

وکرمشرك زبت آکاه کشتی   کجا دردین خود کمراه کشتی

ندید او ازبت الا خلق ظاهر   بدان علت شد اندر شرع کافر

تو هم کر زو نه بینی حق پنهان   بشرع اندر نخوانندت مسلمان

زاسلام مجازی کشته بیزار   اکر کفر حقیقی شد پدیدار

درون هر تنی جانیست پنهان   بزیر کفر ایمانیست پنهان

همیشه کفر در تسبیح حقست   وان من شیٔ کفت اینجا چه دقست

چه میکویم که دور افتادم ازراه   فذرهم بعد ما جائت قل الله

هم او کفت وهم او کرد وهم او بود   نکو کفت ونکو کرد ونکو بود

بدین خوبی رخ بت راکه آراست   که کشتی بت پرست ارحق نمیخواست

یکی کوی ویکی بین ویکی دان   بدین ختم آمد اصل وفرع ایمان

نه من میکویم این بشنوز قرآن   تفاوت نیست اندر خلق رحمان)

نظر کردم بدیدم اصل هرکار   نشان خدمت آمد عقد زنار

نباشد اهل دانش را معول   زهر چیزی مکر بر وضع اول

میان دربند چون مردان مهدی   درآورز مرهٔ اوفوا بعهدی

برخش علم وچوکان هدایت   زمیدان دربا کوی سعادت

ترا ازبهر کاری آفریدند   اکرچه خلق بسیار آفریدند

پدر چون علم ومادر هست اعمال   بسان قرة العین است احوال

نباشد بی پدر انسان شکی نیست   مسیح اندرجهان بیش ازیکی نیست

رها کن ترهات وشطح وطامات   خیال خلوت ونور کرامات

کرامات تو اندرحق پرستی است   جزآن کبر وریا وعجب ومستی است

دران هرچیز کان نزباب فقراست   همه اسباب استدراج ومکر است

که ز ابلیس لعین بی شهادت   شود صادر هزاران خرق عادت

که ازدیوارت آید کاه ازبام   کهی در دل نشیند که در اندام

بسی داند ز تو احوال پنهان   درآرد درتو کفر وفسق وعصیان

شد ابلیست امام ودرپسی تو   بد ولیکن بدینها کی رسی تو

کرامات تو کر درخود نمائی است   تو فرعونی واین دعوی خدائیست

کسی کوراست باحق آشنائی   نیاید هرکز ازوی خود نمائی

همه روی تو در خلقست زنهار   مکن خودرا بدین علت کرفتار

چو با عامه نشینی مسخ کردی   چه جای مسخ یکره نسخ کردی

مبادا هیچ باعامت سروکار   که ازفطرت شوی ناکه نکونسار

تلف کردی بهرزه نازنین عمر   نکوئی وچه کاراست این چنین عمر

بجمعیت لقب کردند تشویش   خری راپیشواکرده زهی ریش

فتاده سروری اکنون بجهال   ازین کشتند مردم مختلف حال

نکر دجال اعور تاچکونه   فرستاده است درعالم نمونه

نمونه بازبین ایمرد حساس   خر اوراکه نامش هست حساس

خرانرا بین همه درتنك آن خر   شده ازجهل پیش آهنك آن خر

چوخواجه قصهٔ آخرزمان کرد   بچندین جای ازین معنی بیان کرد

نکر آخر که کور وکر شبان شد   علوم دین همه برآسمان شد

نماند اندر میانه رفق وآزرم   نمیدارد کسی ازجاهلی شرم

همه احوال عالم باژ کونه است   اکر توعاقلی بنکر که چونست

کسی کزباب لعن وطرد ومقتست   پدر نیکو بد اکنون شیخ وقتست

خضر میکشت آن فرزند طالح   که اورا بد پدر با جد صالح

کنون باشیخ خود کردی تو ایخر   خریرا کز خری هست ازتو کمتر

چو اولا یعرف الهر من البر   چکونه پاك کرداند ترا سر

وکردارد نشان باب خودپور   چکویم چون بود نور علی نور

پسر کونیك رای ونیکبخت است   چو میوهٔ زبدهٔ سر درخت است

ولیکن شیخ دین کی کردد آنکو   نداند نیك ازبد بدز نیکو

مریدی علم دین آموختن بود   چراغ جان زدین افروختن بود

کسی ازمرده علم آموخت هرگز   زخاکستر چراغ افروخت هرگز
مرا در دل همی آید کزاین کار   به بندم درمیان خویش زنار
نه زان معنی که من شهرت ندارم   که دارم لیك ازوی هست عارم
شریکم چون خسیس آمد دراین کار   خمول ازشهرتم اولی به بسیار
دگر باره رسید الهام ازحق   که برحکمت مگیر ازابلهی دق
اگر کناس نبود در ممالك   همه خلق اوفتند اندر مهالك
بود جنسیت آخر علت ضم   چنین آمد جهان والله اعلم
ولیك ازصحبت نااهل بگریز   عبادت خواهی ازعادت نه‌پرهیز
نگردد جمع باعادت عبادت   عبادت میکنی بگذر ز عادت)
زترسائی غرض تجرید دیدم   خلاص از ربقهٔ تقلید دیدم
جناب قدس وحدت دیرجانست   که سیمرغ بقارا آشیان است
زروح الله پیدا گشت این کار   که از روح القدس آمد پدیدار
هم ازالله درپیش توجانیست   که ازروح‌القدس دروی نشانیست
اگریابی خلاص ازنفس ناسوت   درآئی درجناب قدس لاهوت
هرآنکس کومجرد چون ملك شد   چوروح‌الله برچارم فلك شد)
بود محبوس طفل شیرخواره   بنزد مادر اندر گاهواره
چوگشت او بالغ ومرد سفر شد   اگر مرد است همراه پدر شد
عناصر مر تراچون ام سفلی‌است   توفرزند وپدر آبای علویست
ازآن گفته است عیسی گاه اسرا   که آهنگ پدر دارم ببالا
توهم جان پدر سوی پدرشو   بدررفتند همراهان بدرشو
اگرخواهی که گردی مرغ پرواز   جهان جیفه پیش کرکس انداز
بدونان ده مراین دنیای غدار   که جزسك‌را نشاید داد مردار
نسب چبود مناسب را طلب کن   بحق روآور وترك نسب کن
به بحر نیستی هرکو فروشد   فلا انساب نقد وقت اوشد
هرآن نسبت که پیداشد زشهوت   ندارد حاصلی جز کبر ونخوت
اگر شهوت نبودی درمیانه   نسبها جمله میگشتی فسانه
چو شهوت درمیانه کارگر شد   یکی مادرشد آن دیگر پدرشد
نمیگویم که مادریا پدر کیست   که با ایشان بعزت بایدت زیست
نهاده ناقصی را نام خواهر   حسودی را لقب کرده برادر
عدوی خویش را فرزند خوانی   زخود بیگانه خویشاوند خوانی
مرا باری بگو تاخال وعم کیست   وزایشان حاصلی جزدردوغم چیست
رفیقانی که باتو درطریقند   پی هزل ای برادر هم رفیقند
بگوی جدا گریك دم نشینی   چگویم من ازایشان تاچه بینی

همه افسانه وافسون وبنداست   بجان خواجه کاینها ریشخنداست
بمردی وارهان خودرا چومردان   ولیکن حق کس ضایع مگردان
زشرع ار یکدقیقه ماند مهمل   شوی درهر دو کون ازدین معطل
حقوق شرع را زنهار مگذار   ولیکن خویشتن را هم نگهدار
زر وزن نیست الا مایهٔ غم   بجا بگذار چون عیسی مریم
حقیقی شو زهرقید ومذاهب   درادر دیر دین مانند راهب
ترا تا در نظر اغیار غیراست   اگر درمسجدی آن عین دیراست
چو برخیزد زپیشت کسوت غیر   شود بهرتو مسجد صورت دیر
نمیدانم بهر حالی که هستی   خلاف ازنفس بیرون کن که رستی
بت وزنار وترسائی وناقوس   اشارت شد همه برترك ناموس
اگرخواهی که گردی بندهٔ خاص   مهیا شو برای صدق واخلاص
بروخود را ز راه خویش برگیر   بهر یك لحظه ایمانی زسرگیر
بباطن نفس ماچون هست کافر   مشو ایمن بدین اسلام ظاهر
زنو هرلحظه ایمان تازه گردان   مسلمان شو مسلمان شو مسلمان
بسی ایمان بود کزکفر زاید   نه کفراست آنکه او ایمان فزاید
ریا وسمعه وناموس بگذار   بیفکن خرقه وبربند زنار
چوپیر ماشو اندر کفر فردی   اگر مردی بده دل را بمردی
مجرد شو زهر اقرار وانکار   بترسازاده ده دل را بیکبار)
بت ترسابچه نوریست باهر   که ازروی بتان دارد مظاهر
کشد اوجمله دلهارا وثاقی   گهی گردد مغنی گاه ساقی
زهی مطرب که ازیکنغمهٔ خوش   زند درخرمن صد زاهد آتش
زهی ساقی که اوازیك پیاله   کند بیخود دوصد هفتاد ساله
رود درخانقه مست شبانه   کند افسون صوفی را فسانه
رود درمدرسه چون مست مستور   فقیه ازوی شده بیچاره مخمور
وگر درمسجد آید در سحرگاه   نبگذارد دراو یك مرد آگاه
زعشقش زاهدان بیچاره گشته   زخان ومان خود آواره گشته
یکی مؤمن دگررا کافر اوکرد   همه عالم پراز شور وشر اوکرد
خرابات ازلبش معمور گشته   مساجد از رخش پرنور گشته
همه کارمن ازوی شد میسر   بدو دیدم خلاص ازنفس کافر
دلم ازدانش خود صدحجب داشت   زعجب ونخوت وتلبیس وپنداشت
درآمد ازدرم آن بت سحرگاه   مرا ازخواب غفلت کرد آگاه
زرویش خلوت جان گشت روشن   بدو دیدم که تاخود کیستم من
چوکردم در رخ خوبش نگاهی   برآمد ازمیان جانم آهی

شبستری

مرا کفتا که ای شیاد سالوس	بسر شد عمرت اندر نام وناموس
ببین تاعلم وزهد وکبرو پنداشت	ترا ای نارسیده از چه وداشت
نظر کردن برویم نیم ساعت	همی ارزد هزاران ساله طاعت
علی الجمله رخ آن عالم آرای	مرا بامن نمود آندم سراپای
سیه شد روی جانم از خجالت	زفوت عمر وایام بطالت
چودید آن ماه کزروی چوخورشید	ببریدم من ازجان خود امید
یکی پیمانه پرکرد وبمن داد	که از آب وی آتش برمن افتاد
کنون کفت ازمی بیرنك وبی بوی	نقوش تختهٔ هستی فروشوی
چوآشامیدم آن پیمانه را پاك	درافتادم زمستی برسر خاك
کنون نه نیستم درخود نه هستم	نه هشیارم نه مخمورم نه مستم
کهی چون چشم اودارم سری خوش	کهی چون زلف او باشم مشوش
کهی ازخوی خود درکلخنم من	کهی از روی اودرکلشنم من)
از آن کلشن کرفتم شمهٔ باز	نهادم نام او راکلشن راز
دراو ازراز دل کلهاشکفته است	که تا اکنون کسی دیکر نکفته است
زبان سوسن او جمله کویاست	عیون نرکس اوجمله بیناست
تأمل کن بچشم دل یکایك	که تا برخیزد ازپیش تواین شك
ببی منقول ومعقول حقایق	مصفا کرده در علم دقایق
بچشم منکری منکر دراو خوار	که کلها کردد اندر چشم توخار
نشان ناشناسی ناسپاسی است	شناسائی حق درحق شناسی است
غرض زین جمله آن کز ما کند یاد	عزیزی کویدم رحمت براو باد
بنام خویش کردم ختم پایان	الهی عاقبت محمود کردان

ازلیلی ومجنون

مکتبی

ای براحدیثت زآغاز	خلق ازل وابد هم آواز
ای برتر ازانکه دیده جوید	یانطق زبان بریده کوید
نی ازکنه منت زبان بود	نی باشدت ازعذاب من سود
ازسوزش ماچونیست سودی	کوشمع ترا مباش دودی
خاکم تو سرشتهٔ وشاید	کردست توهیچ بدنیاید)
پهلوی قبیله بود کوهی	مه کنکرهٔ فلك شکوهی
برقلهٔ آن فلك حصاری	بردامن آن زمین غباری
برپشت وی آسمان نمودی	چون برشتری جل کبودی
آن کوه که بود بحر نامش	مجنون شده بود مرغ بامش
بریشتهٔ کوه چون رسیدی	آهی بسپهر برکشیدی

(کفتی)

مکتبی

کفتی بفغان وناله کایدوست	زندان شده بی تو برتنم پوست
درکوه کریختم بدین حال	طوفان غمت همان بدنبال
کربی تو روم بچرخ اخضر	هم بکذرد آب چشمم ازسر)
چون قصهٔ عشق آن دوغمخوار	افتاد زخانها ببازار
روزی برداوری ملك دار	میشد پدرش میان بازار
ناکاه شنید کز سرائی	بانالهٔ نی غزل سرائی
میخواند قصیده های موزون	ازلیلی دردمند ومجنون
کفت این غزل ازکجا شنفتی	وین شعر زکفتهٔ که کفتی
کفت این غزلست شعر مجنون	آن ابله جان آتشین خون
دیوانهٔ دختر جیله است	آن دختر شاه این قبیله است
ترسید که فاش کردد این راز	آماج ترانه کردد این ساز
بامسنك سلامتی زدستی	برکوهرش آورد شکستی
فرمود که خونیٔ بپوید	وآن عاشق خون کرفته جوید
تایافت چومرده اش بهٔ تنکی	باعضو شکسته زیر سنکی
خونی زخیال خود خجل ماند	پایش زسرشك او بکل ماند
میکفت وهمیکریست چون میغ	چون برق جهنده برزمین تیغ
برریزش خون اوچه خیزم	خونی که ندارد اوچه ریزم
کفتا برم ای جوان چه پوئی	کرنه اجلی زمن چه جوئی
بادود دلم زدور دیدی	درجستن آتشی دویدی
بوسید زمین ورفتش ازپیش	جای سراو بکف سر خویش
پیش ملك آمد ازره دور	کای قهر ترا زمانه مقهور
چندانکه خرابها دویدم	آن خانه خراب را ندیدم
مانا که بدشت مرده باشد	یاجانوریش خورده باشد)
چون سبزه زخاك سر برآورد	طاوس بهار پر برآورد
خوبان چو بهار وکل بخنده	لیلی چو بنفشه سرفکنده
بکریخت ازانمیان پری وار	آورد زباغ زو بدیوار
بکریست که ای بهار وباغم	ای باغ وبهار بی تو داغم
دوراز چمن رخت بکلزار	دردیده کل است ودر دلم خار)
چون مدت انفراد مجنون	بکذشت زامتداد کردون
دست پدر از دوای آن پور	چون دست زمین زآسمان دور)
آتش زنه وار پیر دلتنك	میکوفت قد خمیده برسنك
زآتش زنه اش بسنك ساده	آتش بدل جهان فتاده
تاکه زکوی شنید شوری	چون نالهٔ مردهٔ زکوری

مکتبی

شد پیر شکسته دل بآواز   دیدش نه چنانکه دید از آغاز
افتاده بآتش دل تنك   چسپیده کباب وار بر سنك
چون دید پدر بیر کرفتش   چون نور بدیده در کرفتش
مجنون نشناخت کاو چه کس بود   هرچند که مرغ آن قفس بود
کفتا چه طلب کنی ازین عور   توزنده چه میکنی درین کور
کفتا پدر توام باین سوز   وز روز بد توام باین روز
هریك دلی از فراق پر درد   این کریه بران وآن برین کرد
وانکاه بکریه چشم بستند   در پرسش یکدکر نشستند
کرد آمده خویش وآشنایش   کندند بدیده خار پایش
در بستن زخم او بچاره   کردند هزار پاره جامه)
پیرم بدل آتشم میفکیز   در پنبه میفکن آتش تیز
از پیری من یکی بندیش   اندیشه کن ازجوانی خویش
آب از حرکت غبار کیرد   صافی شود ار قرار کیرد
سرکشتکی توهمچو افلاك   بسیار چومن نشانده برخاك
کر بابدر آشنا نکردی   وزراه ستیزه بر نکردی
آن خاك بسر کنم که غمناك   در حشر بر آورم سر ازخاك
کفتا نشنیدم ای پدر پند   کانکشت زمانه کوشم آکند
نشنید نصیحت توکوشم   شاید زجواب اکر خموشم
کفتی که زروی خاك برخیز   زین وادی هولناك بکریز
صدکوه بدل چه کونه خیزم   صد خار بپای چون کریزم
درخانه بری کرم بدین سوز   ازخانه برانیم در آن روز
آن یار چو نیست در سرایم   درخانه بدیدن که آیم
چندان نه دویده ام ز آغاز   این ره که توانم آمدن باز
نه چرخ اکر رسن شود پر   برنایم ازین چه رسن بر
آنکار که خاك پاك کردی   در کودکیم بخاك کردی)
شد خاك بسر کنان وغمناك   در خاك نشست بر سر خاك
بکریست بدرد وناله وآه   کای سوی توتا قیامتم راه
دانم که زمن بداغ مردی   وزمن کلها بخاك بردی
از شرم توچون بروز محشر   از خاك لحد برآورم سر)
از غمزدکان حال مجنون   یك سوخته بود خال مجنون
کفتش که پدر بداغ کشتی   هم زرم نکشتی ازدرشتی
وا کنون زغمت چودور مادر   تاموی سراست غرق آذر
زان پنبه که صبح وشام ریسد   مشکل کفنی تمام ریسد

مکتبی

مجنون چو نظر بمادر افکند   برجست وبپای او سر افکند
مادر زدو دیده نم فشانید   برکنده نهال را نشانید
کای مونس رنج وراحت من   هم مرهم وهم جراحت من
چون تیر کمان بکرم خیزی   زادی زمن وزمن کریزی
برخیز بیا وما در پیر   در خاك سپار وراه خود کیر
بکذار که بی تو شام وشبکیر   اطفال بهیمه را دهم شیر
آهوی تورا بدن بخارم   آهوبره همرهش بیارم
کفت این وکشود کیسواز بند   یکدست بمویکی بفرزند
مجنون بجواب مادر پیر   کفتا چه کنم که رفت تقدیر
جرم ازتو نه ازمن حزین بود   کزبطن توسر نوشتم این بود
زفتی که سیاه کونه باشد   جرم از خم نیل ازونه باشد
آبستنیت که شد وبالم   شد طبل رحیل من بعالم
شیر تومرا چه سود دردشت   چون زهر فراق کار کرکشت)
بشاشهٔ داستان چنین داد   این دخت جمیله را بداماد
کان لحظه که لیلی ازجهان رفت   خورشید زمین بآسمان رفت
مجنون بخرابهٔ همی کشت   آکه نه که مه زبام بکذشت
ناکاه یکی دوید پیشش   وزنیش زبان شکافت ریشش
بنیادت ازین جهان برافتاد   کارت بجهان دیکر افتاد
مجنون زچنان زبان کستاخ   لرزید چواز دم تبر شاخ
وانکاه زجای خاست رنجور   سوی در لیلی آمد ازدور
نزدیك جنازه رفت بیهوش   بکرفت جنازه را در آغوش
نالید چنانکه داستانش   بشنید درآن جهان فغانش)

شاه صبرقمی

دریانه که عالمی پراز موج   کاهی بحضیض وکاه براوج
کشتی نه که دوزخی فسرده   یك تابوت وهزار مرده

اشبو منظومه سنبلزاده وهبی دیوانده مندرجدر

میرزا نصیر اصفهانی

شبی با نوجوانی کفت پیری   کهن دردی کش صافی ضمیری
چوجم صاحب دلی روشن روانی   درین دیر کهن پیر مغانی
که باد نوبهار ازابر آزار   شنیدم خیمه زد درطرف کلزار
بهر کلبن هزاری ساز برداشت   بهر سروی تذرو آواز برداشت
صلای یوسف کل شد جهانکیر   زلیخای جوان شد عالم پیر
مشو غافل که ایام بهار است   سراسر کوه وصحرا لاله زار است

جهان رشك نكارستان چين است　　صبا مشك ختن در آستين است
زمان عيسى دم وعنبر سرشت است　　زمين مينووش ازارد بهشت است
چومى باران نيسان خوشكوار است　　قدح دردست ابر نو بهار است
شراب فيض درميناى ابر است　　پيابى رشحهٔ صهباى ابر است
رخ كلرا كه عكس روى يار است　　هوا مشاطه آب آينه دار است
كلستان خوش چوروى باده نوش است　　چمن دلكش چوكوى ميفروش است
پريشان زلف سنبل ازنسيم است　　نسيم ازبوى اوعنبر شميم است
بنفشه در كنار جويباران　　چوخط كرد اب سيمين عذاران
قد سرو سهى درطرف كلزار　　دهد ياد از نهال قامت يار
صنوبر چون جوانان دوش بردوش　　سمن چون كلرخان سيمين بناكوش
سحر نركس خمار آلوده خيزد　　شكرخند ازدهان غنچه ريزد
چومستان ارغوان را دست ايام　　شراب ارغوانى كرده درجام
فروزان لاله همچو روى مستان　　شقايق چون عذارمى پرستان
سحركاهان نسيم آهسته خيزد　　چنان كزبرك كل شبنم نريزد
چنان جنباند اندر آينه آب　　كران جنبش نيفتد عكس درتاب
چمن را ابر آذارى نوازد　　بباراني كه خاكش كل نسازد
ترشحهاى ابراز هركنارى　　بود چندانكه بنشاند غبارى
نقاب افكنده باد ازچهرهٔ كل　　كرفته شور درشوريده بلبل
دل آشفتكانرا پرده ازدست　　پريشان نالهاى قمرى مست
بسير كل بهر سو كلعذاران　　پريشان روچو ابر نو بهاران
چمان درهر چمن باليده سروى　　خرامان هرطرف رعنا تذروى
كرفته هركلى درهر كنارى　　بپاى كلبنى دست نكارى
پرى پيكر بتان چون سرو همدوش　　همه چوركل پرند وپرنيان پوش
همه ازتاب مى افروخته كل　　خمارش نركس وآشفته سنبل
همه بركرد كل سنبل دميده　　همه مشكين رقم برمه كشيده
همه سرخوش زجام ارغوانى　　همه جوياى عيش وكامرانى
كنون اندرسرهر كس هوائيست　　بهر شاخى زهرمرغى نوائيست
قدح دردست مستان درلب جوست　　كف ساقى زمينا رشك مينوست
همه چون شاخ كل پيمانه دردست　　تماشائى خراب وباغبان مست
مرا باآنكه وقت ازمن كذشت است　　چوشام هجرروزم تيره كشت است
اكر پيرانه سربودى دماغى　　دماغ ازباده مى شستم بباغى
ولى پيرى چنانم برده ازكار　　كه نشناسم مى ازخون وكل ازخار
ترا امروز روز نوجوانيست　　زمان عيش ووقت كامرانيست

كه كفتت درچنين فصلى حزين باش　　چومن تنهانشين خلوت كزين باش
به پيران كهن غم سازكار است　　توشادى كن ترا باغم چه كار است
زمان خوشدلى تنكست درياب　　شتاب عمر بين درعيش بشتاب
بساط ازخانه بيرون نه كه وقتست　　قدم برطرف هامون نه كه وقتست
چمن پيرائى دست صبا بين　　صبا را برچمن صنعت نما بين
كزين هم صحبتى روشن روانى　　خردمندى ظريفى نكته دانى
جهان پيمودهٔ آكه زكارى　　زغم فرسودهٔ كامل عيارى
زجزو آشنائى نكته دانى　　رموز عشق را روشن بيانى
چومن دردوستى صاحب وفائى　　زكين بيكانه بامهر آشنائى
كه درپاى دلش از كلعذارى　　بود خارى ودامنكير خارى
زخودرائى جفائى ديده باشد　　جفا ازبيوفائى ديده باشد
شب هجرش جكرخون كرده باشد　　سرشكش چهرهٔ كلكون كرده باشد
دلشرا خورده باشد شيشه برسنك　　رخ ازغم كرده باشد كهربا رنك
رهكوى بتى پيموده باشد　　جبين برخاك پائى سوده باشد
برخسارى نكاهى كرده باشد　　بدل دزديده آهى كرده باشد
كهن صحرا نورد وادى عشق　　درين وادى دليلش هادى عشق
زهمرازيش جانرا بهره وركن　　بهمراهيش درهر سو كذركن
كهى بردامن دشتى روان شو　　كهى بركشتهٔ دامن كشان شو
نسيم آسا كهى برسبزه بكذر　　كهى بركل كهى برلاله بنكر
كهى سوى سمن كه ياسمن بين　　بهرجا روى يار خويشتن بين
كهى بشنو پيام آشنائى　　زنالان مرغكى دستان سرائى
كهى بادوستان بنشين وياران　　كهى خوش بكذران باكلعذاران
كهى پنهان باميد نكاهى　　سرره كير برمژكان سياهى
تمتع كير هرجائى درنكى　　زهركل بوى وازهر لاله رنكى
بروز ابر درباغى وطن كن　　چوكلبن تكيه برسرو چمن كن
باهنك تذروان خوش آواز　　ببانك بلبلان نغمه پرداز
چونركس برلب جوئى قدح كير　　چوشاخ كل زكلروئى فرح كير
دل ازكف ده عوض بستان زساقى　　مى كز لعل ساقى مانده باقى
كه اين مى چارهٔ افسرده كانست　　روان بخش دل ازغم مرده كانست
بهار عمر را وقت اينقدر نيست　　چوفصل كل دوروزى بيشتر نيست
بهوش ارباشى ازغم خسته باشى　　بمستى كوش كزغم رسته باشى
چوكفت اين پند پيراز مهربانى　　لبش خاموش شد از درفشانى
برآورد آن جوان باخاطر تنك　　خروش دلخراش ازسينه چون چنك

بگفتا ای مرشدای دانای اسرار	بهر کوشی توانی شد سزاوار
ز بلبل ز گل افسانه نیکوست	حدیث از شمع با پروانه نیکوست
بمستان نقل میخواران خوش آید	بیاران قصهٔ یاران خوش آید
کسی کاندر سرش سودای لیلیست	ز سلمی با سعادش کی تسلیست
بشیرین هر کرا پیوند جانست	وصال شکرش بر دل کرانست
سری کو خاك راه مقبلانست	هوایش خدمت صاحبدلانست
بمن غم مهربان یار است بکذار	مرا با غم سرو کار است بکذار
فسون کم با من از میخانه میکو	مکو از کوی زان ویرانه میکو
اکرچه کفتهٔ یونا نیانست	که می جان پرور روحانیانست
نشاط آموز دلهای نژند است	پسند طبع هر مشکل پسنداست
دماغ عارفان زان عنبرین بوست	صفای صوفیان از صافی اوست
همه دیر مغان زان رشك مینوست	همه کوی مغان زان عنبرین بوست
حکیمان جمله کردانشورانند	علاج جهل غیر ازمی ندانند
خلل در کار عقل از باده نقل است	که می هر قطره‌اش دریای عقل است
چنان آیینهٔ جان می زداید	که دروی عکس جانان می نماید
غم دیرینه کردر سینه داری	چه غم کر بادهٔ دیرینه‌داری
که جام باده کرزجم یادکار است	مزاج اهل غم را سازکار است
دوچیز آرد پس از پیری جوانی	رخ کلرنك و راح ارغوانی
برد اندہ دوچیز از سینهٔ تنك	نی خوش نغمه و مرغ خوش آهنك
ولی کر نغمه کرمی کر بهاراست	نباشد خوش چو دور از روی یاراست
اکر جانان نباشد جان نباشد	چه سود ازجان اکر جانان نباشد
مبادا عیش بی یاران جانی	که بی یاران غم آرد شادمانی
جفاکش چون وفاکیشان نباشند	پریشان باش اکر ایشان نباشند
چو خالی کشت بزم از میکساران	حریفان جملکی رفتند و یاران
ز صوفی مشربان کس نیست باقی	نه مینا ماند و نی ساغر نه ساقی
کنون تار طرب بکسسته بهتر	می و مطرب چو دل بشکسته بهتر
بهاران کو پس از یاران نیاید	سحر کل نشکفد باران نیاید
چو آیم سوی باغ از منزل تنك	چو بینم ازغم آساید دل تنك
نه خندان غنچه نه سرو ازغم آزاد	نه کل خرم نه بلبل خاطرش شاد
فلك را جور بی اندازه کشت است	جهان را رسم و آیین تازه کشت است
هزار امروز هم آواز زاغ است	کل از بی رونقیها خار باغ است
نه بالد سبزه از پژمردکیها	بنالد قمری ازافسردکیها
مبارك فال مرغان جغد شومست	همایون پر هما هم بال بومست

سها درجلوه کاه خود نمائیست	بمهرش دعوی صاحب ضیا نیست
بتیغ از زیر جوهر میفروشد	صفا خارا بکوهر میفروشد
دری کش جز کف شاهان صدف نیست	بهایش قیمت مشت خذف نیست
چراغ جهل کش پرتو دروغ است	فروزان شمع دانش بی فروغ است
وفا را اسم ورسمی درمیان نیست	زیاری نام واز یاران نشان نیست
جهان خرمی بارفتکان رفت	بغم ماندیم ما وکاروان رفت
کنون درهیچ بانك جرس نیست	درین وادی کسی فریادرس نیست
بکفتش پیر کای فرزانه فرزند	دل ازدور فلك میدار خرسند
که این کردندهٔ دیرینه بنیاد	که دهقانیست چابکدست استاد
درین بستان کند هر لحظه کاری	بیارد از پس هردی بهاری
جوان کفتش که ای پیر خردمند	سخن خوش کفتی اما لب فروبند
که من خوی زمانرا می شناسم	سرشت آسمانرا می شناسم
فلك را عادت دیرینه اینست	که با آزادکان دائم بکینست
بجان می پرورد بیحاصلی را	کزو دل بشکند صاحب دلی را
فکم اعلی بلیدا فوق رأس	واخلی صدره من هم بأس
وکم اعطی لبیبا کأس بأس	سقاه الله من یأس بکأس
درین خاك طلسم سست بنیاد	شنیدم وقتی ازفرزانه استاد
خوش الحان طایری دربوستانی	بشاخی ریخت طرح آشیانی
بمحنت خار وخاشاکی کشیدی	بدان شاخش بصد امید چیدی
خس خشکی چو برخاری فزودی	عودی ازشعف دلکش سرودی
چو طرفی زان خراب آباد کردی	ز شادی نغمهٔ بنیاد کردی
چو وقت آمد که بختش یاور آید	کل امیدش ازکابن برآید
دران فرخنده جا منزل کزیند	دران خرمسرا خوشدل نشیند
که ابری ناکهان دامن کشان شد	وزان برقی عجب آتش فشان شد
شراری ریخت برکاشانهٔ او	که درهم سوخت عشرتخانهٔ او
بجانکذاشت دراندك زمانی	ازان جز مشت خاکستر نشانی
چو دیدان بازی ازچرخ غم اندوز	کشید ازدل چو برق آهی جهانسوز
نه دست آنکه با کردون ستیزد	نه پای آنکه از دوران کریزد
بکریدی کهی برخویشتن سخت	بخندیدی کهی ازسستی بخت
دلش هرچند زخمی بس عجب داشت	ولی دامان صبر ازدست نکذاشت
غبار از خاطر آشفته میرفت	فریب خویشتن میداد ومیکفت
بدل کو باش خاشاکی بخاکی	چه درکف هست خاکی نیست باکی
جهان کر جمله ازمن رفت کورو	زمشتی خاك در بزم طرحش ازو

میرزا نصیر

وراز برقم برون شد خرمن از دست	بحمدالله کف خاکسترم هست
بسازم بستر از خاکستر گرم	وزان پهلو نهم بر بستر نرم
ولی غافل که این چرخ دل آزار	چه طرح نوز کین ریزد دکربار
هنوز این حرف را کفت آن بلاکش	که ناکه صرصری آمد بجنبش
چه صرصر برده از شاخ آشیانها	خراب از جنبش آن خانمانها
بیك جنبش اساسش را زجا برد	خراب آباد او با صبا برد
بران بستر که بود از خستکیها	بآن صدکونه اش دلبستکیها
چنان زد پشت پا از هر کناری	که شد هر ذره از خاکش غباری
نماندش یك کف خاك آن غم اندیش	که افشاند ز حسرت بر سر خویش
نه امروزش چنین رفتار بود است	فلك تا بوده اینش کار بود است
مرا بکذار تا خاموش باشم	زبان بندم سراپا کوش باشم
نه خون از لطف خویشم بنده کردی	زفیض دم دلمرا زنده کردی
چو دریا درفشان از جوش بنشین	سخن سر کردهٔ خاموش بنشین
ولی بکذار ازین افسانه کفتن	حدیث از بزم واز میخانه کفتن
مخوان از دشت و باغ و راغ نیرنك	بمرغی کامدش در این قفس تنك
که جای جسم و جان هر یك جهانیست	جدا هر طائری را آشیانیست
خدا در هر سری سری نهاداست	دری بر هر دل از راهی کشاداست
بهر جا از قضا کاری وکشتیست	بهر مشتی کلی دیکر سرشتیست
کسی کو خاك پای مقبلانست	هوایش خدمت صاحبدلانست
نیارد سر فرود از بیم و امید	زتاج کیقباد و تخت جمشید
نه کنج شایکان یابد نه شبدیز	نه لحن باربد نه بزم پرویز
زمستی کرچه شوری در سرم هست	ولی ذوق شراب دیکرم هست
می زالایش هر شیشهٔ پاك	خمش آیینهٔ اسرار افلاك
می جامش روان سینه چاکان	می مینای آن دلهای پاکان
می کز خطهٔ عقلش سفرهاست	می کز عالم عشقش خبرهاست
می دور از مذاق میفروشان	صفا بخش ضمیر دردنوشان
می کز سر وحدت خواندم باز	زاطوار حقیقت کویدم باز
می پرورده در خمخانهٔ غیب	شراب میکشان بزم لاریب
کزان پیر حقیقت جرعه نوشست	همه بیهوش اما عین هوشست
کرم کن قطرهٔ از روی یاری	مرا زان باده کر در سینه داری
زعیش افسانه ام بر دل وبالست	سخن از عشق کو عالم خیالست
چه خوش کفت آن برهنه پای سرمست	چو رخت از طرف آن میخانه بربست
که دنیا محفلش سوری ندارد	کشیدم باده اش زوری ندارد

میرزا نصیر

می میکش که بزمش لامکانست	می میجو که کویش بی نشانست
زجام وحدت آنانی که مستند	دوعالم را بسر ساغر شکستند
جوان بشنید ازان روشن روان پیر	جواب ازنکته دانی کرد تقدیر
بکفت ای درغم اندوزی نوآموز	طلب کار بلائی عافیت سوز
نکردستی سفر در وادی عشق	خطر دارد کذر در وادی عشق
برین صحرا کذشتن صعب کاریست	بخون غلطیده اش هر سو شکاریست
دران نه منزلی نه مامنی هست	پس هر سنك پنهان رهزنی هست
سراسر رهروان وادی عشق	خرابی خوانده اند آبادی عشق
خرد را پای در این راه لنکست	بهر کامش هزاران کوه و سنکست
زهر دامن بهر خاریش باریست	صد از ره مانده اش در هر کناریست
صفیر عقل اکر روح الامین است	که فرخ طائر خلد برین است
در آن وادی که عشق آتش فروزد	اکر جنبد پر و بالش بسوزد
خموشی به در این سربسته رازاست	که شب کوتاه این افسانه درازاست

از یوسف و زلیخا

ناظم هروی

خدایا چون سپهرم سینه بکشای	دلم طوطی کن و آیینه بنمای
که آرایم رخ معنی چو اختر	لب الفاظ را شویم بشکر
زبانم یوسف مصر بیان کن	زلیخای امیدم را جوان کن
عروجم ده بمعراج رسائی	بتحقیقم چو توفیق آشنائی
کلیم آرزویم را درین کار	ید بیضا برار ازجیب کفتار)
بنام آنکه یك نامش کریمست	بهار لطفش آمرزش نسیمست
وجود عالم وایجاد مردم	زصبح التفاتش یك تبسم
محیطی چون دل از یك قطره خون ساخت	درآن با آن بزرکی لنکر انداخت
ازل آخر زمان مدت اوست	ابد آغاز صبح دولت اوست)
رسول هاشمی شاه رسولان	محمد قبلهٔ صاحب قبولان
بدأب ممکن اما واجب آثار	بطور بنده اما صاحب اطوار
مصفا ذاتش ازغش چون بسایط	مبرا علمش ازشرط شرایط
سبق ناخوانده درهر علم اعلم	قلم نکرفته درخطش دوعالم
بلی آنرا که خالق باشد استاد	بود ازمکتب شاکردی آزاد
ازان بی سایه در آفاق تأیید	که باشد فارغ ازتقلید خورشید
که از پیغمبران درپایهٔ اوست	اکر دارد نظیری سایهٔ اوست
ازان چشم فلك روشن روان شد	که آن آیینه را آیینه دان شد
چنان بکذشت ازین نه چرخ شفاف	که سیلاب نکه ازعینك صاف

سراپایش لباس سروری یافت   زیاد از رتبهٔ پیغمبری یادت)
چو یوسف را ترقی بخش ایجاد   در آغوش ترقی پرورش داد
زخوبی هردمش حسن دگر بود   دمی گر قطره دیگر دم گهر بود
ز طفلی تا بزرگی بود دمساز   نمودی حسن انجامش در آغاز
گلش در غنچهٔ رنگ هوش می برد   چراغش گل زمستی دوش می برد
خرامش سرورا اندام می داد   لبش یاقوت را دشنام می داد
مصفا گردنی چون ساعد حور   فروزان چهرهٔ چون پنجهٔ نور
دو چشمش چشمهٔ خضر از سیاهی   دران از عکس مژگان جوش ماهی
دهانی پرابش جام ملاحت   میانی در کنارش صد نزاکت
لبش رنگ بدخشانی شکسته   نگاه مایلی در چشم بسته
جبینش گر بخواب آینه دیدی   شدی آب و بروی خود چکیدی
نمودی پیکرش از جامه جاوید   چنان کز ابر نازک تاب خورشید
رخی معشوق بلبل بیقرارش   قدی مطلوب قمری طوقدارش)
باندک وقتی آن بت شد جهانگیر   چنان دلها بشهرت کرد تسخیر
معنبر گیسوان پیچیده دروی   چو بر آینه جوهر موج بر می
مپرس از سنبلین زلف نامش   که باشد بوی مشک آهوی دامش
جبین آینهٔ رخسار مقصود   دوابرویش دومیل سرمه آلود
که حسنش کرد چون مشاطه رادست   بهر جا هر یکی افتادش از دست
دو چشمش چشمهٔ ناز و کرشمه   ز مژگان ماهیان بر گرد چشمه
خدا در چشمه ماهی آفریده است   در اینجا چشمه در ماهی که دیده است
نگاهی چون حیا خوش لطف و بد قهر   یکی تریاق از و خورده یکی زهر
دهانی تنگ از و راه تعقل   چو چشم بلبلی بر چهرهٔ گل
لب از بس نازک و شفاف بودش   نمی خندید و دندان می نمودش
نمیدانم چه سرزد از زبانش   که دندان کرد پر گوهر دهانش
زبانی ترجمان دفتر گل   بیانی راوی دیوان بلبل
زنخدانی ز شادابی لبالب   بخویش از پستیش مالیده غبغب
بگردش مضطرب دلهای آگاه   چو جوش کاروانی بر سر چاه
چه گردن کشتهٔ او شمع کافور   بلورین دستهٔ آینهٔ نور
قلم را آنچنان وصفش برافروخت   که طومار بیاض صبح را سوخت
زده از ساعد فیض آفرینش   بجوی شیر دامن آستینش
دو پستانش دو نار و برگ گلبوست   که طفل دلبری پروردهٔ اوست
شکم چون سطح آبی روشن و صاف   دران وارون حباب ساغر ناف
ندانم نیست چون پیدا نشانش   نزاکت دست چون زد در میانش

سرینش تا چو صبح آراست خرگاه   ز دعوی سست شد پس نیمهٔ ماه
صبا گوئی گل و نسرین زگلشن   بمژگان رفته یکجا کرده خرمن
بوصفش گرچه بر سیمین سریوم   مبادا لغزش اندازد بزوم
فزونتر زین خیال آشفته رانیست   که کشف راز خوبان بیحیائیست
نگردد تا رخ سرخ ادب زرد   پس و پیش سخن باید نظر کرد
برآرم زین ضمیر اندیشه را مو   گذارم این ورق در زیر زانو
بشرح لوح زانویش قلم را   بگردانم چو زانو بند برپا
دو چینی کاسهٔ آینه گوهر   شکسته رنگ فغفوری سکندر
ز سیمین ساق آن گلدستهٔ نور   شکسته تا بگردن ساعد حور
در آتش عقل کان آب مصفا   برنگ شعله چون استاده برپا
ز فکر ساعدش خوبان آفاق   بحال آنکه ساید ساق بر ساق
لطیف اندام پای تازه و تر   چو پشت دست بادام مقشر
خلیدی گر بران مژگان بلبل   رسیدی تا بساقش روغن گل
بکفش غنچه گر پایش رسیدی   چو گلبرگش بناخن خون دویدی
قماش پیرهن نازکتر از تن   هوای صبح بر گل سایه افکن
دل شاهان بران کاکل چنان بند   که بر سنبل پریشان قطرهٔ چند)
خرامان گشت چون سرو روانی   بسوی آب دادش زندگانی
برآمد از لباس آن نازک اندام   چو نور از دیده و روغن ز بادام
کتان گردی بسویش گر نظاره   شدی چون دام ماهی پاره پاره)
بزرگان بساط مالداری   امیران دیار شهریاری
بدا رالبیع یوسف می دویدند   متاع رغبت از هم می خریدند
کهن زالی عصایش دست مایه   شب مولود گردون بوده دایه
مخبط کرده پیری آنچنانش   که دندان رفته از یاد دهانش
زده موی دماغش بر شکم شاخ   زنخدان سینه اش را کرده سوراخ
نظر گاهی که بر گردون گشادی   چو کشتی خشک بر پشت اوفتادی
چنانش دیدها افتاده در کو   که دیدی از پس سر ظلمت و ضو
دهانش را ز بی آبی زبانی   چو کرم تشنهٔ در استخوانی
کشیده از دو سو بالا دو شانه   سری در وی چو در منقار دانه
بگرد آسیای مرگ لرزان   بدوش افکنده از پستان دو انبان
ز جوش رعشه اعضایش محرا   کف دیگ وجودش استخوانها
دو ابرو موج شیر دود خورده   دو لب یک نیمه نارنج فشرده
براه از صدمهٔ پرواز رنگش   فتادی از خرد رفتار لنگش
وجودش خشک تا حدی صدفسان   که میشد در دهانش آب دندان

چو چادر از سفیدی موی بر سر / چو کرد از بی قراری جامه در بر
چو فانوس استخوانش ظاهر از پوست / ولی باطن چو شمعش روشنی دوست
زجام کبریای عشق مستان / درآمد در صف یوسف پرستان
بدستش مطرب آسا رشتهٔ چند / سرود این نغمهٔ تأثیر پیوند
که بااین مایه‌ام کز ذوق سوداست / نیم گستاخ عشقم کار فرماست
پریشانیست عاشق را بضاعت / درین حج نیست لازم استطاعت)
زلیخا باز تعظیم جنون کرد / وداع صبر و پدرود سکون کرد
بیوسف گفت کای آیینهٔ ناز / که بیند کارم از تو عکس پرداز
تو ابر ترمن آتشدیده خرمن / مروت نیست بی لطفیت بر من
بگنج سیم وزر زانت خریدم / در آغوش محبت پروریدم
که یکدم از رضایم سر نه پیچی / وگر پیچی دم دیگر نه پیچی
بحکم شرع باشد نامناسب / خلاف بنده از فرمان صاحب
جوابش داد یوسف بنده کردار / که نافرمان نیم الا درین کار
بهر خدمت که مشکلتر ازان نیست / قبولم تن دهد ترسم زجان نیست
ولی همت بکاری کی گمارم / کی رحمن را بقهاری درآرم
زلیخا از شکوه نام قهار / بخود پیچید اما همچو زنار
بدست کوته از دامان ایمان / بتی آورد بیرون از گریبان
بزر کش پردهٔ پیچید و بنهفت / سبب پرسید یوسف مضطرب گفت
که معبود من است این شکل زیبا / پرستار ویم پنهان و پیدا
تنش زرین و پا یاقوت و مرجان / سرش یکدانه مروارید غلطان
خداوندی ازین سنگین بهاتر / ندارد سومنات هفت کشور
زگردن زان برآوردم که با من / نباشد چون کنی دستم بگردن
بدو خندید یوسف کای خطا کیش / شدی خود شاهد بدکاری خویش
ترا شرم از وجودی ریخت در سر / که باشد موجدش حکاک وزرگر
مرا چون شرم ازان صانع نباشد / که از گل جوهر جان می تراشد
دم یوسف زد آتش در زلیخا / زر خالص نشد آن سیم سیما
بیوسف گفت ازین افسانه خوانی / چه حاصل کی دهد خوابم گرانی
بگستاخی دلش گستاخ تر شد / بجنبش دست و پایش بال و پر شد
زجا جست و گرفتش تنگ در بر / شد آغوش عرض لبریز جوهر
چنان پیچید بر یوسف بابرام / که آمد بر زبان از هر دو یک نام
دران حالت که شیطان جوانی / کند روح ملک را نفسرانی
قوی برهان حق یعنی نبوت / اشارت کرد یوسف را بعصمت
چنان شد قاصد دفع زلیخا / گران شد دور چون آدم ز حوا

زگردن ساعد از سادش گره رست / سلامت زان دو گرداب خطر جست
بقهری کرد عزمش راه در سر / که از بیم شکستن باز شد در
غلط گفتم کسی کز خلوت کام / گریزد در ره عصمت نهد گام
گشایش ریزدش توفیق در کار / پرد قفل درش چون مرغ دیوار
بهر درکافتاب آسا شتابید / بروی خود زمشرق باز گردید
زلیخا در قفایش مضطرب حال / گریزان شرم و بی شرمی ز دنبال
که از رفتن بگرداند رهش را / برجعت منقلب سازد مهش را
نمی دانست آن غفلت گرفته / که برگشتن ندارد عمر رفته
گرفتش پیرهن در آخرین در / نمودش چون قلم چاک از پس سر
بکوشش یوسف دلریش و محزون / زقیدش بازجست و رفت بیرون)
زلیخا مطرب ساز شکسته / نی در ناخن حسرت نشسته
زسودای نیستان بند در کار / مقامی ساخت از نی در ره یار
براهش خانهٔ از نی بنا کرد / درون نی بسان ناله جا کرد
بطرح چشمه اما چشم گریان / سفید از گریه اش گردیده مژگان
زلیخای حزین از جوش مردم / شدی خندان گذشتی از تبسم
که این غوغا دهد تن را حیاتم / نماید ره بصدر التفاتم
بطبعم ریزد این شور استقامت / که بوی زندگی دارد قیامت
بزحمت رفتی از نی پست بیرون / چنان کز رخنه های زخم دل خون
نشستی بردر وکردی تماشا / بچشم دل رخ آن ماه سیما
ز بویش مغز جان کردی معطر / فشاندی بر رخ آب از گرد اشکر
طپیدی چون شدی خلوت دران راه / غبار آلوده برگردیدی از راه
که شاید رخ تواند سود جائی / که انجا رخش یوسف سود پائی
پس آنکه بار و بال غم و درد / بکنج آن قفس پرواز میکرد
خموشی را سخن پرداز کردی / شکایت را بلند آواز کردی
که چون من تیره ایامی درین دار / ندارد یاد دهری عاشق زار
وجودم تا بایجاد آشنا شد / چها دیدم چها کردم چها شد
خوش آن وقتی که صاحب جاه بودم / سریر سروری را شاه بودم
خرامیدی سمندم باد صرصر / چو آب ناودان کعبه در زر
یکی کردم خراج روم و ری را / خریدم یوسف فرخنده پی را
کنون او شاه و من زیندسان گدایم / مقامش تخت زر من بی نوایم
در این فکرها میزد شب و روز / بنور و سایه پا میزد شب و روز
همان هرگاه یوسف باصد اعزاز / بسمت خانه اش میشد سبکتاز
برون می آمد آن سر تا قدم درد / همان کاری که اول کرد میکرد

ناظم هروی

نمی کنجی بجایش ملتفت لیك   که فرصت دوروغوغا بو نزدیك)
زلیخا شد درآن مجلس چو داخل   بکل جزو ضعفی کشته واصل
هیولائی درآمد درنظرها   زنقش صورت معنی مبرا
شده هرمویش ازجور زمانه   سفید وخشك چون دندان شانه
لباسی تار وپودش ریشهٔ غم   کر ازلیف خرما بسته محکم
پرندی برسر آن کرد پیکر   که زان نظاره کردی خاك برسر
بدست رعشه پردازش عصائی   عصاکش جذبهٔ شوق رسائی
چنانش بوی یوسف مستی افزود   که ازخود رفتنش باز آمدن بود
دمی چون درمقام بیخودی ماند   برویش اشك شادی آبی افشاند)
بحکم حق چو یوسف کشت آکاه   که خار احتیاطی نیست درراه
زنقش هرتأمل ساده کردید   بفکر کار خیر آماده کردید
بحکم میمنت وقتی که ساعت   سلیمان بود وبلقیس سعادت
مسیحا باخضر زانو شکستند   زلیخارا بیوسف عقد بستند
رسوم شرعشان آن کار فرمود   بهمشان ورنه پیوند ازل بود
زلیخا شد چراغ حجله خانه   بشکر این تجلی زد زبانه
که آخر ماه بختش بی کلف شد   کنار یوسفش بیت الشرف شد
پرستاران بپایش جبهه سودند   بکردش دعوی خدمت نمودند
چنان کردند ازان مه کسب انوار   که شد خط شعاعی هر پرستار
زلیخا دید یوسف را چو درپیش   بتعظیم حضورش رفت ازخویش
نمودش دست در کردن حایل   زیوسف نیز شد تأخیر زایل
کشیدش دربغل زد دوش بردوش   برآمد ازبهار وباده باجوش
صدای بوسه در وقتی که دانی   بود آواز آب زندکانی
زلعل غنچه چون صد کونه کل چید   ره باغ نهان ازشوق پرسید
برآمد چشمهٔ اززیر دامان   که کشتی ماهی ازکرمیش بریان
دواتی دید پرشنجرف بخواست   بشق کامرانی خامه برخاست
زبس باریك کردش فکر انشا   قلم راساخت درشق قلم جا
نهاد ازشوخ طبعی بی توقف   بحرف بکر انکشت تصرف
بسیمای بی فرو شد شاخ ازرز   برآمد جامهٔ یاقوتی دربر
نهالی شد روان درباغ نسرین   بجیب غنچه شبنم ریخت کلچین
چنان درخرق عادت عشق کوشید   که آتش بی کداز ازپنبه جوشید)
بقا دودیست بیجان برنسیمی   جهان کردی برخسار یتیمی
زدودی چند ریزی شمع محفل   زکردی چند داری پای درکل
اکر پیغمبری عالم بدنت   وکر شاهی جهان زیرنکینت

ناظم هروی

اجل چون برسرت تازد تکاور   نه امت یاورت کردد نه لشکر
تو ازخاکی مبر ازیاد خودرا   مکن چون آسمان برباد خودرا
شود غم شادی ارفرمان پذیری   تسلی شو بمردن تانمیری
بغفلت مکذران تافرصتی هست   که خواهی سوخت چون فرصت شد ازدست
درین کلشن زپروازت چه خیزد   که پیش ازپرکشودن بال ریزد
بزانوی غم اینجا کر کذاری   سر ازجیب نشاط انجا براری
میا سادر ره طاعت نفس وار   که فرصت اندکست وکار بسیار
بسوی رفتکان لب تشنه بشتاب   که درزیر زمین صافی تراست آب

ازمخزن الاسرار

شیخ نظامی

بسم الله الرحمن الرحیم   هست کلید درکنج حکیم
فاتحهٔ فکرت وختم سخن   نام خدایست برو ختم کن
پیش وجود همه آیند کان   پیش بقای همه پایند کان
قافله سالار جهان قدم   مرسله پیوند کلوی قلم
مبدع هرچشمه که جودیش هست   مخترع هرچه وجودیش هست
اول وآخر بوجود وحیات   هست کن ونیست کن کائنات
باجبروتش که دوعالم کست   اول ما وآخرما یکدمست
نیست دربن دیرکه دیرپای   کولمن الملك زند جز خدای
کرسرچرخست پرازطوق اوست   کردل خاکست پرازشوق اوست
رشتهٔ خاك ازدر اودانه ایست   ازکل باغش ارم افسانه ایست
ای همه هستی زتو پیدا شده   خاك ضعیف ازتو توانا شده
زیرنشین علمت کائنات   ما بتو قائم چو تو قائم بذات
هستی توصورت وپیوندنی   تو بکس وکس بتو مانندنی
ما همه فانی وبقایس ترا   ملك تعالی وتقدس ترا
آنچه تغیر نپذیرد توئی   وآنکه نمردست ونمیرد توئی
چارهٔ ماساز که بی یاوریم   کرتو برانی بکه روی آوریم
این چه زبان وچه زبانداییست   کفته وناکفته پشیمانیست
چون خجلم ازسخن خام خویش   هم تو ببامرز بانعام خویش
پیش توکربی سروپا آمدیم   هم بامید تو خدا آمدیم
یارشو ای مونس غم خوارکان   چاره کن چارهٔ بیچاره کان
قافله شد واپسی مابه بین   ای کس مابیکسی مابه بین)
تختهٔ اول که الف نقش بست   بردر مجموعهٔ احمد نشست
حلقهٔ حی را کاف اقلیم داد   طوق زدال وکر ازمیم داد

شیخ نظامی

لاجرم او یافت ازین میم ودال
بود درین کنبد فیروزه خشت
رسم ترنجست که در روزکار
کنت نبیا علم پیش برد
امی کویا بزبان فصیح
چون الف راست بعهد ووفا
از سخن او ادب آوازهٔ
جنبش اول که قلم برکرفت
پردهٔ خلوت چودر انداختند
بی سخن آوازهٔ عالم نبود
کرنه سخن رشتهٔ جان تافتی
صدر نشین‌تر زسخن نیست کس
قافیه سنجان که سخن برکشند
بلبل عرشند سخن پروران
زآتش فکرت که پریشان شوند
پردهٔ رازی که سخن پروریست
پیش وپس بست صف کبریا
شعر بمن صومعه بنیاد شد
زاهد وراهب سوی من تاخته
هرچه وجودست زنو یا کهن
صنعت من پردهٔ جادو شکیب
بابل من کنجهٔ هاروت سوز
زهرهٔ این منطقه میزانیست
تا سخنست از سخن آوازه باد
تیغی از الماس سخن ساختم
کرچه خود این پایهٔ بی همسریست
صحبت کیتی که تمنا کند
خاك شد آنکس که درین خاك زیست
هرورقی چهرهٔ آزاده ایست
هرکلی رنکین که بباغ زمیست
روزی خود را زکیا ساختن

دائرهٔ دولت وخط کمال
تازه ترنجی زسرای بهشت
پیش دهد میوه پس آرد بهار
ختم نبوت به محمد سپرد
ازالف آدم ومیم مسیح
اول واخر شده برانبیا
وزکمر او فلك اندازهٔ)
حرف نخستین زسخن درکرفت
جلوهٔ اول بسخن ساختند
این همه کفتند وسخن کم نبود
جان سراین رشته کجا یافتی
دولت این ملك سخن راست بس
کنج دو عالم بسخن درکشند
بازچه مانند به این دیکران
بافلك ازجملهٔ خویشان شوند
سایهٔ ازسایهٔ پیغمبریست
پس شعرا آمد وپیش انبیا
ساغری از مصطبه آزاد شد
هردو بمن خرقه در انداخته
فتنه شود برمن جادوسخن
سحر من افسون ملائك فریب
زهرهٔ من خاتم انجم فروز
لاجرمش منطق زوحانیست
نام نظامی بسخن تازه باد
هرکه پس آمد سرش انداختم
پای مراهم سر بالا تریست)
با که وفا کرد که با ما کند
خاك چه داند که درین خاك کیست
هر قدمی فرق ملك زاده ایست
قطرهٔ از خون دل آدمیست)
به که به منت زکسی خداستن)

شیخ نظامی

سرزهوا تافتن ازسروریست
کربخورش پیش کسی زیستی
تا نکنی جای قدم استوار
درهمه کاری که کرائی نخست
شرط بود دیده بره داشتن
من که چنین عیب شمار توأم
آینه چون نقش تو بنمود راست

ترك هوا قوت پیغمبریست)
هرکه بسی خورد بسی زیستی)
پای منه درطلب هیچ کار
رخنهٔ بیرون شدنش بین درست
خویشتن ازچاه نکه داشتن)
دربد ونیك آینه دار توأم
خودشکن آینه شکستن خطاست

از خسرو وشیرین

وله

کر ایشان داشتندی تخت با تاج
زند برهر کسی فصاد صد نیش
چه خوش باغیست باغ زندکانی
چه خرم کاخ شد کاخ زمانه
ازان سرد آمد این قصر دلاویز
زفردا و زدی کس رانشان نیست
یك امروز است مارا نقد ایام
بیا تا یك دهن پرخنده داریم
بترك خواب می باید بسی کفت
چه خوشتر زان که بعداز انتظاری
اکرچه آفت عمر انتظار است
اکرچه دزد باصد زهره باشد
مرادان به که دیر آید ترادست
نباید راه روکو زود راند
نظر کردم زروزی تجربه هست
چو اول دست راخارش خوش افتد
همیدون جام دنیا خوش کواراست
رها کن غم که دنیا غم نیرزد
اکرخواهی جهان در پیش کردن
کرت صد کنج درهم یك درم نیست
جهان ازنام آنکس تنك دارد
غم روزی مخور تا روز ماند
چنین کفتند دانایان هشیاز
زن از پهلوی چپ کویند برخاست

تو تاج وتخت می بخشی بمحتاج)
ولی دستش بلرزد برك خویش)
کرایمن باشد ازباد خزانی
کرش بودی اساس جاودانه
که چون جا کرم باشد کویدت خیز
که دی رفتست وفردا در میانیست
بروهم اعتمادی نیست تا شام
بمی جان وجهان را زنده داریم
که زیر خاك می باید بسی خفت)
بامید رسد امیدواری
چو سر با وصل دارد سهل کار است)
چو بایکش میرتی بد زهره باشد)
که هرکو زود خورشد زود شد مست
که هرکو زود راند زود ماند)
خورشهای جهان چون خارش دست
باخر دست دردست آتش افتد
باول مستی آخر هم خماراست
مکش سختی که سختی هم نیرزد
شکم واری نخواهی پیش خوردن
نصیبت زین جهان جز یك شکم نیست
که از بهر جهان دل تنك دارد
که خود روزی رسان روزی رساند
که نیك وبد پدید آید بدیدار)
مجوی از جانب چپ جانب راست

بسی کردند مردان چاره سازی	ندیدند از یکی زن راست بازی
اکر غیرت بری بادرد باشی	وکر بی غیرتی نامرد باشی
برو تنها دم از شادی برآور	جو سوسن نام آزادی برآور)
مرا بکذار تا کریم بدین روز	تو مادر مرده را شیون میاموز)
کند هرجنس باهم جنس پرواز	کبوتر با کبوتر باز با باز
نشاید باد را در خاك بستن	نه باهم آب وآتش را نشستن)
به معزولی به چشمم در نشستی	چو طالع کشتی ازمن چشم بستی
چو بی یار آمدی من بودمت یار	چو در کار آمدی من رفتم ازکار)
نشاید کرد خود را چارهٔ کار	که بیمار است رای مرد بیمار
سخن در تندرستی تندرست است	که درستی همه تدبیر سست است
طبیب ارچند کیرد نبض در دست	به بیماری بدیکر کس دهد دست)
پدر کز من روانش باد پرنور	مرا پیرانه پندی داد مشهور
که از بی دولتان بکریز چون تیر	وطن در کوی صاحب دولتان کیر
بهای در بزرك از بهر آنیست	کز اول با بزرکان هم نشین است)
نه دانش باشد آنکس را ز فرهنك	که وقت آشتی پیش آورد جنك
خردمندی که درجنکی نهد پای	بماند آشتی را درمیان جای
درین جنك آشتی رنکی برانکیز	زمانی تازه شو تا کی شوی تیز)
قدم برداشتی ورنجه بودی	کرم کردی خداوندی نمودی)
بزیر پای پیلان در شدن پست	به از پیش خسیسان داشتن دست
بناخن سنك برکندن زکهسار	به از حاجت بنزد ناسزاوار)
مشو درخون چون من زیردستی	چه نقصان کعبه را از بت پرستی)
نهادستی زعشقم حلقه درکوش	بدین عیبم خریدی باز مفروش
تمنای من از عمر و جوانی	رضای تست وآنکه زندکانی
کرفتم هرچه من کردم کناهست	نه آخر آب چشمم عذرخواه است
قلم برصرف کش بی آبیم را	شفیع آرم بتو بی خوابیم را
ازین پس سرز پایت برندارم	رخ از خاك سرایت برندارم
کنم درخانهٔ یك چشم جایت	بدیکر چشم رویم خاك پایت
به پیغامی زتو راضیست کوشم	برآیم زین اکر زین بیش کوشم
نصیب من زتو درجمله هستی	سلامی بود وآن هم باز بستی
اکر محروم شد کوش ازسلامت	زبان را تازه می دارم بنامت
وکر راضی شدی کین دل خرابست	رضای دوستان جستن صوابست
نداری دل که آئی درکنارم	وکرداری من این طالع ندارم
منم عاشق مرا غم ساز کار است	تو معشوقی ترا باغم چه کار است

تو بامن ناتوانی نازمی ساز	که تاجانم برآید میکشم ناز
تو کرسازی زکریه من برآنم	که سوزم درغمت تامی توانم
وکر جان می دهم درمهربانی	ترا باشد که باشد زندکانی
اکر من برنخوردم ازنکوئی	تو برخوردار باش ازخوبروئی
مرا کر روز وروزی رفت برباد	ترا هر روز روزازروز به باد)
پری پیکر برون آمد زخرکاه	چنان کز زیر ابر آید برون ماه
چوعیاران سرمست آن پری چهر	بپای شه در افتاد ازسر مهر
چوشه معشوق رامولای خوددید	سراو را بزیر پای خود دید
زشادی ساختش برفرق خودجای	که شه را تاج برسر به که برپای)
زشادی چون تواند ماند باقی	که مه مطرب شودخورشیدساقی)
چو آمد مهر شیرین درمداین	غنی شد دامن خاك ازخزاین
بهرکامی که شد چون نو بهاری	شهنشه ریخت درپایش نثاری
چنین کز بس درم دریزان شاهی	درم روید هنوز از پشت ماهی)
زهستی تاعدم موئی امید است	دریغا کانه مکر موئی سفیداست
چو در موی سیاه آمد سفیدی	پدید آمد امید ناامیدی
جوانی چیست سودائیست درسر	وزان سودا تمنائیست در بز
چو پیری برولایت کشت والی	برون رفت ازسران سوداچه نالی
جوانی کفت پیری را چه تدبیر	که یارازمن کریزد چون شوم پیر
جوابش داد پیر نغز کفتار	که در پیری توهم بکریزی از یار
برآن سر کآسمان سیماب ریزد	چوسیماب ازهمه شادی کریزد
مه نوتابه بدری نور کیرد	چودر بدری رسد نقصان پذیرد)
شنیدستم که هرکوکب جهانیست	جداکانه زمین وآسما نیست)
توآن بودی که پیش ازصحبت خاك	ولایت داشتی بربام افلاك
زتو کرباز پرسند آن نشانها	نیاری هیچ صرفی یاد ازانها
چوروزی بکذری زین محنت آباد	ازان ترسم کزین هم ناوری یاد
کسی کو یاد نارد قصهٔ دوش	تواند کردن امشب را فراموش
تفکر در مناجات الهی	وسیله شد بمقصودی که خواهی
نمودش کزنمود آسمانیست	تفکرها تصرفهای جانیست)
نه هرزن زن بود هرزاده فرزند	نه هرکل میوه دارد هرنی قند
بسابیکانه کزصاحب وفائی	زخویشان پیش دارد آشنائی)
نباید کرد برآواز خود زور	که بس بیمار واکشت ازلب کور
نه هرکوزنده اوراتب نکیرد	نه هرکس راکه تب کیرد بمیرد
بدانائی زدل بردار غم را	که غم غم میکشد چون ریك نم را

شیخ نظامی

دو کس را روزکار آرزم داداست	یکی کومرد ودیکر کوزناد است
نماند کس درین دیر سپنجی	تو نیز اندر نمانی تا نرنجی
اکر بودی جهان را پایداری	بهر کس چون رسیدی شهریاری
فلك کر مملکت پاینده دادی	زخسرو تا بخسرو چون فتادی
اکر دنیا نماند با تو مخروش	چنان پندار کامد بارت ازدوش
زتو پامال ماند یاتو مانی	پس آن به کو نماند تا تو مانی
کرت عقلیست بی پیوند می باش	که بابخت ازو خرسند می باش
نه ایمن تر زخرسندی جهانیست	نه برآسودکی نزهت ستانیست
چو نانی هست وآبی پای در کش	که هست آزاد طبعی کشوری خوش)
سرای آفرینش سرسری نیست	زمین وآسمان بی داوری نیست)
چنان رفتم که سوی کعبه محتاج	چنان باز آمدم کاحمد زمعراج

ازمجنون ولیلی

وله

تامن منم از طریق زوری	نازرد زمن جناح موری
دانم که غضب نهفته بهتر	وین کفته که شد نکفته بهتر
لیکن بحساب کار دانی	بی غیرتیست بی زبانی
آنکس که زشهر آشنا ئیست	داندکه متاع من بجا ئیست
وانکو بکژی بمن کشد دست	خصمش نه منم که جزمنی هست
آزار مکن کسی میازار	کازرده تو به که خلق بازار
کردل نهی ای پسر برین پند	ازپند پدر شوی برومند
در شعر مپیچ ودرفن او	چون اکذب اوست احسن او
زین فن مطلب بلند نامی	کین ختم شداست برنظامی
نظم ارچه بمرتبت بلنداست	آن علم طلب که سودمنداست
در جدول این خط قیاسی	میکوش بخویشتن شناسی
تشریح نهاد خود بیاموز	کین معرفتیست خاطر افروز
پیغمبر کفت علم علمان	علم الابدان وعلم الادیان
در ناف دو علم بوی طیب است	وان هردو فقیه یاطبیب است
می باش فقیه طاعت آموز	لیکن نه فقیه رحلت اندوز
می باش طبیب عیسوی هش	لیکن نه طبیب آدمی کش
جائی که بزرك بایدت بود	فرزندی من ندارت سود
چون شیر بخودسپه شکن باش	فرزند خصال خویشتن باش
دولت طلبی سبب نکه دار	باخلق خدا ادب نکه دار
وانجاکه فسانهٔ سکالی	ازترس خدا مباش خالی

شیخ نظامی

آن شغل طلب زروی حالت	کز کرده نباشدت خجالت
از صحبت پادشا به پرهیز	چون پنبهٔ خشك زآتش تیز
آن آتش اکرچه پر زنور است	ایمن شود آنکسی که دور است)
خویشان همه درنیاز با او	هریك شده چاره ساز با او
بیچارکی ورا چو دیدند	درچاره کری زبان کشیدند
کفتند باتفاق یکسر	کز کعبه کشاده کردد آن در
حاجتکه جملهٔ جهانست	محراب زمین وآسمانست
چون موسم حج رسید برخاست	اشتر طلبید ومحمل آراست
فرزند عزیزرا بصد جهد	بنشاند چوماه در یکی مهد
آمد سوی کعبه سینه پرجوش	چون کعبه نهاد حلقه درکوش
بکرفت برفق دست فرزند	در سایهٔ کعبه داشت یك چند
کفت ای پسر این نه جای بازیست	بشتاب که جای چاره سازیست
در حلقهٔ کعبه حلقه کن دست	کز حلقهٔ غم بدو توان رست
کو یارب ازین کزاف کاری	توفیق دهم برستکاری
رحمت کن ودرپناهم آور	زین شیفتکی براهم آور
دریاب که مبتلای عشقم	آزاد کن ازبلای عشقم
مجنون چوحدیث عشق بشنید	اول بکریست پس بخندید
ازجای چومار حلقه برجست	در حلقهٔ زلف کعبه زد دست
میکفت کرفته حلقه دربر	کامروز منم چوحلقه بردر
در حلقهٔ عشق جان فروشم	بی حلقهٔ او مباد کوشم
کویند زعشق کن جدائی	این نیست طریق آشنائی
من قوت زعشق می پذیرم	کرمیرد عشق من بمیرم
پروردهٔ عشق شد سرشتم	جزعشق مباد سرنوشتم
یارب بخدائی خدائیت	وانکه بکمال پادشائیت
کز عشق بغایتی رسانم	کوماند اکرچه من نمانم
کرچه زشراب عشق مستم	عاشق تر ازین کنم که هستم
کویند که خود زعشق واکن	لیلی طلبی زدل رهاکن
یارب تومرا بروی لیلی	هرلحظه بده زیاده میلی
ازعمر من آنچه هست برجای	بستان وبعمر لیلی افزای
می داشت پدر بسوی اوکوش	چون قصه شنید کشت خاموش)
چون سبزه کشید کل بصحرا	شد خاك بروی کل مطرا
ازلالهٔ لعل واز کل زرد	کیتی علم دورنك برکرد
ازبرك ونوا بباغ وبستان	بابرك ونوا هزار دستان

هر فاخته برسر چناری   در زمزمهٔ حدیث یاری
درفصل کلی چنین همایون   لیلی زوثاق رفت بیرون
بودش غرض آنکه درپناهی   چون سوختکان برآرد آهی
با بلبل مست راز کوید   غمهای کذشته بازکوید
یابد زنسیم کلستانی   ازیار غریب خود نشانی
باسروقدان لاله رخسار   آمد بنشاط وخنده درکار
بایك چندی برین برانداخت   آخر زنشاط که برون تاخت
تنها بنشست زیر سروی   چون در برطوطی تذروی
نالید بناله درنهانی   میکفت زروی مهربانی
ای یار موافق وفادار   ای چون مهرم بمن سزاوار
ای ازدر آنکه درچنین باغ   آیی وستانی از دلم داغ
کیرم زمنت فراغ باشد   پروای سرای وباغ باشد
آخر بزبان نیك نامی   کم زانکه فرستیم پیامی
ناکرده سخن هنوز آغاز   کزرهکذری برآمد آواز
شخص غزلی چودر مکنون   می خواند زکفتهای مجنون
کای برده زمن صلاح کارم   امید توباد پرده دارم
جزباد رخت مباد یادم   جزکار غمت مباد کارم
درعشق تورفت عقل وصبرم   دردور تورفت روزکارم
دریاشد ازآب چشم خونی   ازبهر کنار توکنارم
بی من تومرا مکوکه چونی   کزعشق تومن بحال زارم
ازحسرت روی چون نکارت   رخ کشت زخون دل فکارم
یاد سر زلف بی قرارت   چون زلف توکرد بی قرارم
اینست بروز وشب سرودم   اینست بنزد تو دردودم
کای بخت بحال من نظرکن   وزبیخبری مرا خبرکن
مجنون بمیان موج خونست   لیلی بحساب کار چونست
مجنون جکری همی خراشد   لیلی نمك ازکه می تراشد
مجنون بخدنك یارسفتست   لیلی بکدام یار جفتست
مجنون همه درد وداغ دارد   لیلی چه بهار وباغ دارد
مجنون کرنیاز بشدد   لیلی برخ که باز خندد
مجنون بفراق دل رمیدست   لیلی بچه حجت آرمیدست
لیلی چوسماع این غزل کرد   بکریست وبکریه سنك حل کرد)
ای کز تو وفاست بیوفائی   پیش توخطاست بی خطائی
من بانو چونبستم خطاکار   باشم بخطا جزا کرفتار

(چون)

چون یست مرا بر تورهی   زن بس من و وشهٔ واهی)
آن پیر پسر بباد داده   یعقوب زیوسف اوفتاده
چون مجنون رمیده دل دید   زآرایش او امید ببرید
آسود زچاره باز جستن   زنکی ختنی نشد بشستن
بسیار دوید ومال درباخت   اقبال بدو نظر نینداخت
زان درد سقیم کشت ونومید   کامید بهی نداشت جاوید
پیری وضعیفی وزبونی   کردش برحیل رهنمونی
ترسید کاجل بسر درآید   بیکانه کسی زدر درآید
بکرفت عصا چوناتوانان   بکزید تنی دو ازجوانان
شد بازبجست وجوی فرزند   برهرچه کند خدای خرسند
برکشت بکرد کوه وصحرا   در ریك سیاه ودشت خضرا
میزد بامید دست وپائی   ازوی اثری ندید جائی
بسیار بهرسویی دوان شد   خون ازره دیده اش روان شد
تا عاقبتش یکی نشان داد   کاینك بفلان عقوبت آباد
جایی وچه جای ازین مغاکی   ماندهٔ کور هولناکی
ره پیش کرفت پیر مظلوم   یکسر بدوید نابدان بوم
دیدش بچنان که دیده میخواست   زان دیده دلش زجای برخاست
بی شخص رونده دید جانی   درپوست کشیده استخوانی
آواره ازین جهان هستی   متواری راه بت پرستی
جویی بخیال باز بسته   مویی زدهان مرك رسته
برروی زمین زسك دوانتر   وززر زمینیان نهانتر
دیك جسدش زجوش رفته   افتاده ومغز وهوش رفته
مانندهٔ ماربیچ برپیچ   پیچیده سرا زکلاه وسرپیچ
آهسته فراز رفت وبنشست   مالید برفق برسرش دست
خون جکر ازجکر برانکیخت   هم برجکر ازجکر همی ریخت
مجنون چو کشاد دیده را باز   شخصی برخویش دید دمساز
در روی پدر نظاره میکرد   نشناخت وزوکناره میکرد
آنکو خودرا کند فراموش   یاد دکری کجا کند کوش
کفتا چه کسی زمن چه خواهی   ای من رهی وتواز چه راهی
کفتا پدر توام بدین روز   می بینم توبدین جکر سوز
مجنون چوشناختش که اوکیست   درپای وی اوفتاد وبکریست
ازهر دوسرشك دیده بکشاد   او بوسه برین واوبرین داد
کردند زروی بیقراری   برخود بهزار نوحه زاری

گفت ای پسر این نه جای خوابست کایام دواسبه در شتابست
زین ره که کیاش تیغ تیزاست بگریز که مصلحت گریزاست
بهتر سگ کوی خویش بودن تا ذل غریبی آزمودن
چندانک دویدنی دویدی جائی نرسیدنی رسیدی
زنیسان که تو زخم ورنج بینی فرسوده شوی گر آهنینی
امروز که روز عمر برجاست می باید کرد کار خود راست
فرداکه اجل عنان بگیرد عذر توجهان کجا پذیرد
امروز بخور جهد می سوز تابوی خوشیت باشد آن روز
پیشینه عیار مرگ می سنج تامرگ رسد نباشدت رنج
ازحربهٔ مرگ جان کسی برد کوپیش زمرگ خویشتن مرد
روزی دوکه باتو هم عنانم خالی مشو ازرکاب جانم
امشب که عنان زمن بتابی فرداکه طلب کنی نیابی
من میگذرم تو در امان باش غم کشت مرا تو شادمان باش
ای جان پدر بیاو بشتاب تاجان پدر نرفته دریاب
زآن پیش که من درآیم ازپای درخانهٔ خویش گرم کن جای
تاچون اجلم رسد بمیرم دانم که کسی است جایگیرم
نه پسندد هیچ دوست دشمن من مرده توخالی ازسر من
بیگانه کسی زدر درآید اندوختهٔ مرا رباید
ترسم که بکوچ رانده باشم آئی تو ومن نمانده باشم
سر برسر خاك من بمالی نالی زفرق وسخت نالی
گرچه نفست چو دود باشد زان دود مراچه سود باشد
مجنون سیاه مغز بیهوش چون کرد نصیحت پدرگوش
گفت ای نفس توجان فزایم اندیشهٔ توگره گشایم
فرمان تو کردنیست دانم کوشم که کنم نمی توانم
درخاطر من که عشق ورزد عالم همه حبهٔ نبرزد
بختم نه چنان بیاد داداست کزهیچ شنیده امنه یاداست
هریادکه بود رفتم ازیاد جز فرموشی نماند برباد
کز زندکه رود درین زمانم پرسی که چه میکنی ندانم
دانم پدری ومن غلامت آگاه نیم که چیست نامت
تنها نه پدر زیاد من رفت خود یادمن ازنهاد من رفت
درخود غلطم که چیست نامم معشوقم عاشقم کدامم
چون برق دلم زگرمی افروخت دلگرمی من وجود من سوخت
دروحشت خویش گشته ام گم وحشی زیدمیان مردم

مائل بخرابیست رایم آن به که خرابه گشت جایم
یك حرف مگیر ازانکه خواندی پندار که نطفهٔ نراندی
گوری بکن وبنه دران دست انکار که مردهٔ دران هست
کفنی که دم رحیل پیش است این کم شده دررحیل خویش است
برمرگ تو زنده اشك ریزد من مرده زمردهٔ چه خیزد
چون دید پدر که دردمنداست در عالم عشق شهربند است
برداشت ازو امید به بود کان رشتهٔ تب رازگره بود
گفت ای جگر جگر خور من هم غل منی هم افسرمن
نومیدی توسماع کردم خودرا وترا وداع کردم
افتاد بدرزکار بگری بگری تو وزار وزار بگری
درگردنم آردست وبرخیز آبی زسرشك بردلم ریز
تاغسل کفن کنم برآن آب درمهد لحد خوشم بود خواب
دربرگیرم نه جای نازاست تانوشه کنم که ره درازاست
زین عالم رخت برنهادم در عالم دیگر اوفتادم
هم دود نیم زعالم تو می میرم ومی خورم غم تو
باآنکه چتودیده نازنینی بدرود که دیگرم نبینی
بدرود که خویش ازمیان رفت مادیر شدیم وکاروان رفت
بدرودکه رخت راه بستم درکشتی رفتگان نشستم
بدرود که عزم کوچ کردم رفتم نه چنان که باز کردم
بدرود که شاد باش وبی غم کزمن بغمت بریده شد دم
بدرود که حاجتت رواباد صد جان نه یکی ترا فداباد
بدرود که باد کار توراست کزکار خودم امید برخاست
بدرودکه روزبد مبیناد خوش برسر گورمن نشیناد
چون ازسراین درود بگذشت بدرودش کرد وباز پس گشت
آمد بسرای خویش رنجور نزدیك که جان ازو شود دور
روزی دو زراه ناتوانی میکرد زغصه زندگانی
تا که اجل ازکمین برون تاخت ناساخته کار کار اوساخت
عالم خوش خورکه عالم اینست تو درغم عالمی غم اینست
عمراست غرض بعمر درپیچ چون عمر نماند گومان هیچ
نیکی کن وازبدی میندیش نیك آید نیك را فرا پیش
بد باتو نکرد هرکه بدکرد کان بد به یقین بجان خودکرد
هرنیك وبدی که درنوا نیست درگنبد عالمش صدا نیست
باکوه کسی که راز گوید کوه آنچه شنید بازگوید

درچرخ بلند اکر بلندی   میکن نظری بهوش مندی
کس سر زفلك بدر نبرداست   وین رقعه کسی بسر نبرداست
روزی زقضا بوقت شبکیر   میرفت شکارئی به نخجیر
برنجد نشسته بود مجنون   چون برسر تاج درمکنون
صیاد چودید برکذر شیر   بکشاد زبان بروچوشمشیر
پرسید ورا چو سوکواران   کای دور ز اهل بیت و یاران
فارغ ازپیش نوپسی هست   یاجز لیلی تراکسی هست
نه مادر ونه پدر بیادت   بی شرم کسی که شرم بادت
چون توخلفی بخاك بهتر   کز ناخلفی برآوری سر
کیم زپدر بزندکانی   دوری طلبیدی ازجوانی
چون مرد پدر ترا بقباد   آخر کم ازآن که آریش یاد
آئی بزیارتش زمانی   وآری زترحمش نشانی
مجنون زنوای آن کج آهنك   نالید وخمید راست چون چنك
خودرا زدریغ برزمین زد   بسیار طبنجه برجبین زد
زآرام وقرار کشت خالی   تاکور پدر دوید حالی
چون شوشهٔ تربت پدر دید   الماس شکسته درجکر دید
برتربت اوفتاد بیهوش   بکرفتش چون جکر درآغوش
غلطید برآن زمین زمانی   میجست زهمنشین نشانی
کفت ای پدر ای پدر کجائی   کافسر بسرم نمی نمائی
ای غم خورمن کجات جویم   تیمار غم توبا که کویم
توبی پسری صلاح دیدی   زان روی بخاك درکشیدی
من بی پدری ندیده بودم   تلخست کنون که آزمودم
فریاد که دورم ازتو فریاد   فریاد رسی نه جز تو برباد
یارم توبدی ویاورم تو   نیروی دل دلاورم تو
استاد طریقتم توبودی   غم خوار حقیقتم توبودی
بی نور تو درمجاز ماندم   افسوس که ازتوباز ماندم
فریاد برآید از نهادم   کآید زنصیحت تویادم
لفظی بمراد تو نکفتم   یکشب بمراد تو نخفتم
توبزم نشاط من نهاده   من برسر سنکی اوفتاده
توکفته دعا اثر نکرده   من کشته درخت برنخورده
جان دوستی ترا بهردم   یاد آرم جان برآرم ازغم
آزردمت ای پدر نه برجای   وای ازبحلم نمیکنی وای
ای نوردهٔ ستارهٔ من   خشنودی تست چارهٔ من

کردرحق توشدم کنهکار   کشتم بکناه خود کرفتار
زین کونه دریغ وآه میکرد   روزی بسخن سیاه میکرد
می برد زبهر دلفروزی   روزی بشبی شبی بروزی)
درعشق که وصل نیك بابست   شادی بخیال وبابخوابست)
لیلی بودم ولیك اکنون   مجنون ترم ازهزار مجنون
زان شیفتهٔ سیه ستاره   من شیفته ترهزار باره
او کرچه نشانه کاه درد است   آخر نه چومن زنست مرداست
درشیوهٔ عشق هست چالاك   کزهیچ کسی نبایدش باك
مسکین من بیکسم که یکدم   باکس نزنم دلیر ازین غم
ترسم که زبی کسی وخامی   بیکانه شوم زنیك نامی
ازیك طرفم غم غریبان   وزسوی دکر غم رقیبان
تن زین دوعلاقهٔ قوی دست   درکش مکش اوفتاده پیوست
زن کیر که خود بخون دلیرست   زن باشد اکرچه نره شیرست
زین غم چونمی توان بریدن   تن دردادم بغم کشیدن
لیکن جکرم بزیر خونست   کان یار که بی منست چونست
بی من ورق که می شمارد   وایام چکونه می کذارد
صاحب سفر کدام راهست   سیرش بکدام جایکاهست
هم صحبتی که می کزیند   بارش که وباکه می نشیند

نامهٔ لیلی بمجنون

وله

این نامه بنام پادشاهی   جان زنده کن خرد پناهی
دانا ترجمه کار دانان   دانای زبان بی زبانان
قسام سفیدی وسیاهی   روزی ده جمله مرغ وماهی
جان داد وبجا نور جهان داد   زین بیش خزینه چون توان داد
آراست بنور عقل جانرا   بفروخت بهردو این جهانرا
این نامه که هست چون پرندی   ازدلشدهٔ بدرد مندی
یعنی زمن حصار بسته   نزدیك توای قفص شکسته
ای یار قدیم عهد چونی   وی مهدی هفت مهدچونی
ای باخون داده کوه رارنك   ساکن شده چون عقیق درسنك
ای زخمه که ملامت من   هم قافلهٔ قیامت من
ای دل بوفای من سپرده   من سرزوفای تو نبرده
چونی وچکونهٔ چه سازی   من باتو توباکه عشق بازی
چون بخت تودرفراقم ازتو   جفت توام ارچه طاقم ازتو

وان جفت نهادا گرچه جفت است
سر با سرمن شبی نخفت است
کنج گهرم که در بمهر است
چون غنچهٔ باغ سر بمهر است
من خواستمی کزین جهانم
باشد چو توبی هم آشیانم
چون با تو نمی توان بهم زیست
زین سان که منم گناه من چیست
آن دل که رضای تو نگیرد
به کز بقضای بد بمیرد
گر زانکه تن از توهست مهجور
جانم ز تو نیست یکزمان دور
از رنج دل تو هستم آگاه
هم چاره شکسته شد درین راه
روزی دو درین رحیل خانه
می باید ساخت باز مانه
بفکن چو خران درازی از گوش
کوتاهی عمر بین وخاموش
فریاد زیکسی نه رایست
آخر کس بیکسان خدایست
دل تنگ مباش اگر کست نیست
من کس نیم آخر این بست نیست
گر رفت پدر سرت بماناد
کو کان بشکن گهر بماناد
مجنون چو بخواند نامهٔ دوست
افتاد برون چو پسته از پوست
جز یادبش از دهن نیامد
یك لحظه بخویشتن نیامد
چون شد بقرار خود تنومند
بشمرد بگریه ساعتی چند
آن قاصد را بداشت برجای
که بوسه بدست داد که پای
گفتا که نه کاغذ ونه خامه
چون راست کنم جواب نامه
قاصد زمیان گشاد درجی
چابك شده چون وکیل خرجی
اسباب دبیری که باید
بسپرد بدو چنانکه شاید
مجنون قلم رونده برداشت
نقشی بهزار نکته بنگاشت
چون نامه تمام کرد سربست
بفکند به پیش قاصد ازدست
قاصد ستد و روید چون باد
زان گونه که بود نامه را داد
لیلی چو بنامه در نظر کرد
اشکش بچکید ونامه ترکرد
بود اول آن خجسته برکار
نام ملکی که نیستش یار
دانای نهان وآشکارا
کوداد گهر زسنگ خارا
سیراب کن بهار خندان
فریاد رس نیاز مندان
وانکه بجگر کبابی خویش
گفته سخن خرابی خویش
کین نامه زمن که بیقرارم
نزدیك توای قرار کارم
یعنی زمن کلید در سنگ
نزدیك تو ای خزینه درچنك
ای کعبهٔ من جمال رویت
محراب من آستان رویت
ای گنج ولی بدست اغیار
زان گنج بدست دوستان مار
این چوب که دود بیشهٔ تست
مشکن که هلاك تیشهٔ تست
بنواز مرا مزن که خاکم
افروخته کن که درد ناکم

گر بنوازی بهسارت آرم
ورزخم زنی غبارت آرم
آنچه ازغم تودرین مقامست
بنمای مراکه تاکرامست
اینست که عهد من شکستی
درعهدهٔ دیگری نشستی
بامن بزبان فریب سازی
با او بمراد مهر بازی
گر عاشقی آه صادقت کو
بامن نفسی موافقت کو
درعشق توچون موافقی نیست
این سلطنتیست عاشقی نیست
دیداست که تاجهان چنین است
بی نیش مگس کس انگبین است
گر من شدم از چراغ تودوز
پروانهٔ تو مباد بی نور
ای نیك وبد مزاجم از تو
دردم زتو وعلاجم ازتو
هرچند حصارت آهنین است
لؤلؤ ترت صدف نشین است
ازحلقهٔ زلف پرشکنجت
در دامن اژدهاست گنجت
دانی که زدوست داری خویش
باشد دل دوستان بد اندیش
بر من زتو صد هوس نشیند
گر بر تو یکی مگس نشیند
نالم زغم تو چون ننالم
آگاه نهٔ که برچه حالم
شوریده ترم ازانکه دیدی
مجنون ترازانکه می شنیدی
یارب چه خوش آن می فغانه
گز دست توام دهد زمانه
بامن تو نشسته دست دردست
من کشته زبادهٔ تو سرمست
ازدست ودهان تو بپاپی
که بوسه ستانم وگهی می
گاهی زآب توی مزم نوش
گاه آورمت چو جان در آغوش
که برزنخ تو دست سنبم
گاهی شکر ازلبت ربایم
این جمله که گفته ام فسانه است
باتو سختی مرا بهانه است
گرچه من ازین حساب دورم
دیدار ترا زخود غیورم
برپای طمع نهاده ام بند
از تو بحکایت توخرسند
گر باتو هزار شب نشینم
از رشك تو در توهم نه بینم
چون عشق توروی می نماید
گر روی توغائبست شاید
عشق تو رفیق راز من باد
زخم توجگر نواز من باد
چون عشق تودرمن استواراست
باصورت تو مراچه کار است
گر من شدم ازفراق مهجور
باد ازفراق چون توئی دور
هر سر که نشد مطیع رایت
انداخته باد زیر پایت)
مجنون زنفیر های مادر
افروخت چو شعلهای آزر
گفت ای قدم تو افسر من
رشح صدف توگوهر من
نالیده زنالهٔ توگشتم
خاك در تو در بهشتم
گر زانکه مرا بعقل ره نیست
دانی که مرا درین گنه نیست

کار من اکر چنین بد افتاد	این کار مرا نه ازخود افتاد
کوشیدن ما کجا کند سود	این کار فتاد و بودنی بود
عشق بچنین بلا وزاری	دانی که نباشد اختیاری
من دربی آنکه مرغ جانم	ازقالب این قفص رهانم
دردام کشی مرا دکرباز	نادر دوقفص شوم کرفتار
دعوت مکنم بخانه بردن	ترسم زوبال خانه مردن
من زنده وبه که دشت کیرم	باآنکه بخانه دربمیرم)
هر روز جهان بجان ربائیست	انصاف ده این چه بیوفائیست
این عهد شکن که روزکاراست	چون برزکران تخم کاراست
کارد دوسه تخم را در آغاز	چون کشته رسید بدرود باز
افروزد هرشبی چراغی	برجان نهدش زدود داغی)
ای غافل ازانکه مردنی هست	آکه نه که جان سپردنی هست
تاکی بخودت غرور باشد	مرك از تو بمرك دور باشد
داری دوسه میخ زنك خورده	وآن هم بزکات کرد کرده
ازشادی آن قراضهٔ چند	کوئی که منم جهان خداوند
آنکاه رسی بسر بلندی	کاین شوی ازنیاز مندی
آن ذوق نشد هنوزت ازیاد	کزحاجت خلق باش آزاد
چون مشعله دست رنج خودخور	چون بیلهٔ قزکنج خودخور)
پرهیز نه| دفع یك کزنداست	در راحت ورنج سودمنداست
در راحت ازو ثبات یابند	وزرنج بدو نجات یابند)
لیلی زسریر سر بلندی	افتاد بچاه دردمندی
زان روزکه یار ازوجداشد	سروش زکداختن کیاشد
بمادر خویش راز بکشاد	یکباره درنیاز بکشاد
کای مادر مهربان چه تدبیر	کاهو بره زهر خورد باشیر
خون میخوم این چه مهربانیست	جان میکنم اینچه زندکانیست
چندان جکر نهفته خوردم	کزدل بدهن رسید دردم
چون جان زلبم نفس کشاید	کرراز کشاده کشت شاید
چون پرده زراز برکرفتم	بد رود که راه برکرفتم
در کردنم آردست یکبار	خون من وکردن توزنهار
کان لحظه که جان سپرده باشم	ازدوری دوست مرده باشم
سرمه زخیال دوست برکش	نیلم زغبار دوست درکش
فرقم بکلاب اشك ترکن	عطرم زشمامهٔ جکر کن
خون کن کفتم که من شهیدم	تاباشد رنك روز عیدم

آراسته کن عروس دارم	بسیار بخاك پرده دارم
آوارهٔ من چوکردد آکاه	کاآواره شدم من ازوطنکاه
دانم که زراه سوکواری	آید بسلام این عماری
چون برسر خاك من نشیند	مه جوید لیك خاك بیند
برخاك من آن غریب خاکی	نالد بدریغ ودرد ناکی
یاریست عجب عزیز یاریست	ازمن به بر تو یادکاریست
ازبهر خدا نکو شداری	دروی نکنی نظر بخواری
آندم که نیابیش بجوئی	وآن وجه که دانیش بکوئی
من داشته ام عزیز وارش	تونیز چومن عزیز دارش
کولیلی ازین سرای دلکیر	آن لحظه که می برید زنجیر
ازمهر تو تن بخاك میداد	برباد تو جان پاك میداد
در عاشقی تو صادقی کرد	جان برسر عشق وعاشقی کرد
احوال چوپرسدت که چون رفت	باعشق تو ازجهان برون رفت
تاداشت درین جهان شماری	جزباغم تو نداشت کاری
وآن لحظه که درغم تو میمرد	غمهای ترا بتوشه می برد
وامروز که درنقاب خاکست	هم درهوس تودردناکست
چون منتظران درین کذرکاه	هست ازقبل توچشم درراه
می باید تاتو بربی آیی	سرباز پس است تاکی آیی
یکره برهان زانتظارش	درشو بخزینهٔ کنارش
این پند بدوده اززبانم	کای جان من وهلاك جانم
زنهار نظر مدار ازین پس	جزبرکرم خدای برکس
این کفت وبکریه دیده ترکرد	آهنك ولایت دکر کرد
چون را زنهفته برزبان داد	جانان طلبید لیك جان داد
ازحادثهٔ وفات آن ماه	چون زید شکسته دل شد آکاه
کریان شد وتلخ تلخ بکریست	بی کریهٔ تلخ درجهان کیست
آمد سوی آن حظیره جوشان	چون ابر بهارکه فروشان
وزروضهٔ آن چراغ تابان	بکرفت سبك ره بیابان
آمد برآن زراه برده	تاریك شب وچراغ مرده
کریان کریان نشست پیشش	شورید باآب چشم خویشش
میکوفت زکریه برزمین بر	میزد بدریغ دست برسر
مجنون که نشان درنك اودید	وزشورش جان تنك اودید
کفتا چه رسیدت ای برادر	کزدرد نفس برآری آزد
کفت ازپی آنکه بخت برکشت	اندازهٔ کارها دکر کشت

ای تو زفراق دوست ناشاد ・ ناشادی تو مبارکت باد
آبی سیه از زمین برآمد ・ مرك ازدر آهنین درآمد
بارید بباغ ما تکرکی ・ کز کابن ما نماند برکی
لیلی سپرو رخت ازین جهان برد ・ باداغ توزیست هم برآن مرد
مجنون کناره کرده ازهوش ・ چون این بشنید کشت خاموش
چون صاعقه شعلهٔ برافروخت ・ زان برق هم اوفتاد وهم سوخت
یك لحظه دران فتادکی ماند ・ برجست و بچرخ سر برافشاند
کای بی نمك این چه شور بختیست ・ باسست رکابی این چه سختیست
این صاعقه برکیاه ریزند ・ بامورچهٔ چنین ستیزند
موری وهزار دوزخ ازپس ・ صد مورچه را مزارهٔ بس
خونابه بقدر جام دادن ・ ساغر بقیاس کام دادن
شمشیر کشیدنت چرا بود ・ این پشه نه آخر اژدها بود
این عربده می نمود عذرا ・ چون وحش دوان بکوه وصحرا
جان خسته وجامه پاره کرده ・ بروی ددکان نظاره کرده
زان کونه که او سرشك رانده ・ چشم همه پرز اشك مانده
زید ازپی او چو سایه پویان ・ وزسایهٔ او خلاص جویان
چون کوه بکوه دست بردشت ・ کریان وجزع کنان همی کشت
زانجا که مزاج طبع راخوست ・ کرد آرزوی زیارت دوست
از زید نشان تربتش جست ・ بروی چو کیاه تربتش رست
آمد نه چنانکه هم نشستان ・ شوریده سر آنچنانکه مستان
رسواترا زان که باز کویند ・ غمکین ترازان که باز جویند
سر کوفته وجکر دریده ・ موی ازسر وکوش بربریده
قامت زده وشکسته قامت ・ انکیخته ازجهان قیامت
چون دید جمال تربت ازدور ・ افتاد چنانکه سایه ازنور
غلطید چنانکه مار غلطد ・ یا کرم که زیر خار غلطد
در شوشهٔ تربتش بصد رنج ・ پیچید چو مار برسر کنج
ازبسکه سرشك لاله کون ریخت ・ لاله زکیاه کورش انکیخت
خوناب جکر چو شمع پالود ・ بکشاد زبان آتش آلود
کاوخ چه کنم چه چاره سازم ・ کز درد چو شمع می کدازم
بودم کلی آبدار در دست ・ باد آمد وبرکهاش بشکست
سروی زچمن کزیدم آزاد ・ دست اجلش بباد درداد
بشکفت بهاری از درختم ・ درداکه نکه نداشت بختم
یك دسته بنفشه داشتم جست ・ پاکیزه چنانکه از دلم رست

بیداد کری زمن ربودش ・ من کاشته بودم او درودش
آنکاه بدخمه سرفروکرد ・ می کفت وهمی کریست ازدرد
کای تازه کل خزان رسیده ・ رفته زجهان جهان ندیده
ای باغ دلی خراب کرده ・ برداده ولیك برنخورده
چونی زکزند خاك چونی ・ درظلمت این مغاك چونی
آن خالك مشکدانه چونست ・ وآن چشمك آهوانه چونست
در چشم که جلوه می نمائی ・ درمغز که نافه می کشائی
چونست عقیق آبدارت ・ وآن غالیهای تاب دارت
سروت بکدام جویبارست ・ ای ماه ترا چه جای غارست
چون میکذرانی اندرین غار ・ چونی زکزندهای آن خار
درغار همیشه جای مارست ・ بزمت بکدام لاله زارست
برخار تو غم خورم که باری ・ چون غم نخورم که یارغاری
هم کنج شدی که در زمینی ・ کر کنج نهٔ چرا چنینی
درصورت اکر زمن نهانی ・ لیك آه صفت درون جانی
کردور شدی زچشم رنجور ・ یك چشم زد از دلم نهٔ دور
کرنقش تو از میانه برخاست ・ اندوه تو جاودانه برجاست
من کز تو بباد دل نهادم ・ یاد تو کجا رود زیادم
رفتی توازین خرابه رستی ・ در بزمکه ارم نشستی
من نیز چو برکشایم این بند ・ آیم بتو بعد روزکی چند
تاطوف زدم بکرد مهدت ・ خالی نیم از وفای عهدت
تاباتو درآمدم درین خاك ・ باداکفنت زخون من پاك
پیوسته بهشت جای بادت ・ جان در حرم خدای بادت
این کفت ونهاد دست بردست ・ چرخی زد ودست بنده بشکست
برداشت ره ولایت خویش ・ مشتی ددکانش ازپس وپیش
درکفتن حالت فراقی ・ حرفی زوفا نماند باقی
میداد زکریه ریك را رنك ・ میزد سر ازدریغ برسنك
دررهکذری نماند خاری ・ کزناله درو نزد شراری
درهیچ رهی نماند سنکی ・ کزخون خودش نداد رنکی
چون سخت شدی زکریه کارش ・ برخاستی آرزوی یارش
ازکوه درآمدی چو سیلی ・ رفتی سوی روضه کاه لیلی
سر بر سر خاك او نهادی ・ برخاك هزار بوسه دادی
باتربت آن بت وفادار ・ کفتی غم دل بزاری زار

نظامی

او بسر شغل محنت خویش   وان دام و ددایستاده درپیش
چشم از ره او جدا نکردند   کس را براورها نکردند
زینسان ورقی سیاه میکرد   عمری بهوس تباه میکرد
روزی دوسه باسکان آن ده   میزیست چنانکه مرك ازان به
دردیدهٔ مور بود جایش   کز کور بکور بود پایش
وآخر چوبکار خویش درماند   اونیز رحیل نامه برخواند
انکشت کش سخن سرایان   این قصه چنین برد بهپایان
کان سوخته خرمن زمانه   شد خرمنش ازسرشك دانه
دست آس فلك شکست خردش   چون خرد شکست باد بردش
زان حال که بود زار ترکشت   بی زور تر و نزار ترکشت
جانی زقدم رسیده بالب   روزی بستم کشیده تاشب
نالید زروی درد ناکی   آمد سوی آن غریب خاکی
درحلقهٔ آن حضیره افتاد   کشتیش درآب تیره افتاد
غلطید چو مور خسته کرده   پیچید چومار زخم خورده
بیتی دوسه زار زار برخواند   اشکی دوسه تلخ تلخ بفشاند
برداشت بسوی آسمان دست   انکشت کشاد و دیده بربست
کای خالق هرچه آفریدی   سوکند بهرچه میکزیدی
کز محنت خویش وارهانم   در حضرت یار خود رسانم
این کفت ونهاد برزمین سر   وآن تربت را کشید دربر
چون تربت دوست دربرآورد   ای دوست بکفت وجان برآورد
اونیز کذشت ازین کذرکاه   آن کیست که نکذرد ازین راه
بس خیل کزید کان وپاکان   کردند برو سرشك باران
شستند بآب دیده کانش   باآب دو چشم خونچکانش
پهلو که دخمه را کشادند   درپهلوی لیلیش نهادند
خفتند بناز تاقیامت   برخاست زراهشان ملامت
بودند درین جهان بیك عهد   خفتنددران جهان بیك مهد)
برکردن هیچ نیك خواهی   شمشیر مکن بهر کناهی
دشمن چو بعذر شد زبانش   ایمن شود ازدرت مرانش
قادر شو و بردبار می باش   میمی خور وهوشیار می باش
رای تو اکرچه هست هشیار   رای دکران زدست مکذار
هرجاکه قدم نهی فرایش   باز آمدن قدم بیندیش
مفرست پیام داد جویان   الا بزبان راست کویان
درقول چنان کن استواری   کایمن شود ازتو زینهاری

(مشمار)

نظامی

مشمار عدوی خویش را خرد   خارازره خود چنین توان برد
درکوش کسی میفکن آن راز   کازرده شوی زکفتنش باز
وانراکه زنی زبیخ برکن   وانراکه تو برکشی میفکن
درکشتن آن که بازبونیست   تعجیل مکن اکرچه خونیست
برهرچه عمارتش خرابست   بشتاب که مصلحت شتابست
بشتاب که راحت ازجهان رفت   آهسته مران که کار وان رفت
این هفت سرای اژدها خوار   درکرد تو حلقه بست زنهار
کر در فکری بغرق وپایت   در حلقهٔ اژدهاست جایت

ازهفت پیکر

وله

زآفرینش نزاد مادر کن   هیچ فرزند خوبتر زسخن
تانکوئی سخن وران مردند   سربرآب سخن فرو بردند
چون بری نام هرکرا خواهی   سربرآرد زآب چون ماهی
بنکر ازهرچه آفرید خدای   تاازو جز سخن چه ماند بجای
یادکاری کز آدمی زادست   سخنست آن دکر همه بادست)
کوهر نیك را زعقد مریز   وآنکه بدکوهرست ازو بکریز
بدکهر باکسی وفا نکند   نیکی اصل خود خطا نکند
هرکه زآموختن ندارد ننك   دربرآرد زلعل ولعل ازسنك
عقل باجان عطیهٔ احدیست   جان باعقل زندهٔ ابدیست)
من که قانع شدم بدانهٔ خویش   خرمم اندر آشیانهٔ خویش
سروری به که یارمن باشد   بت پرستی نه کار من باشد
شیرازان پایه سربزرکی یافت   کهسراز طوق هرکسی برتافت
نانی ازنان خود دهی بسکان   به که حلوا خوری زخوان کسان
آسمان را ترازوی دوسراست   دریکی سنك ودر دکر کهراست
از ترازوی او جهان دورنك   که کهر درکف آورد که سنك
کاهی آید زکوهری سنکی   کاه لعلی زکهر با رنکی)
کرترا این حدیث روشن نیست   عهده براویست برمن نیست)
درجنان دور غم کجا باشد   که بدو زهره کوخدا باشد)
آنکه دزعقل پستیش نبود   می خورد لیك مستیش نبود
ابلهان مست و بیخبر باشند   هوشیاران می دکر باشند)
کر بدونیك بود روی نهفت   مردکان را بدی نشاید کفت

از شرف نامه

شیخ نظامی

خدایا جهان پادشائی تراست	زما خدمت آید خدائی تراست
پناه بلندی وپستی توئی	همه نیستند آنچه هستی توئی
همه آفریداست بالا وپست	توئی آفرینندهٔ هرچه هست
توئی کاسمان را برافراختی	زمین را گذرگاه او ساختی
توئی کآفریدی زیك قطره‌آب	گهرهای روشن‌تر از آفتاب
نبارد هوا گرنکوئی ببار	زمین ناور دگرنکوئی بیار
زگرمی وسردی وخشکی وتر	سرشتی باندازه دریك دگر
چنان برکشیدی وبستی نگار	که به زان نباید خرد رابکار
نبود آفرینش توبودی خدای	نباشد همان هم توباشی بجای
چنان بستی این طاق نیلوفری	که اندیشه رانیست زوبرتری
سری کزتو گردد بلندی گرای	بافکندن کس نیفتد زپای
کسی‌را که قهرتواش سرفکند	بیامرزی کس نگردد بلند
اگر پای پیلست اگر پرمور	بهریك تودادی ضعیف وزور
چونبر و فرستی بتقدیر پاك	زموری بماری برآری هلاك
که ازنطفهٔ نیك بختی دهی	که ازاستخوانی درختی دهی
که آری جنبدی زبتخانهٔ	گهی آشنائی زبیگانهٔ
گرآلوده گشتم من‌اندیشه نیست	که‌جز گردره خاك راپیشه نیست
گناه من ار نامدی در شمار	ترانام کی بودی آمرزگار
توگفتی که‌هرکس که‌درپیچ وتاب	دعائی کند من کنم مستجاب
چو عاجز رهاننده دانم ترا	بدین عاجزی چون نخوانم ترا
توئی کزشکستن رهائی دهی	وگر بشکنی مومیائی دهی
بشکرم رسان اول آنکه بگنج	نخستم صبوری ده آنگاه رنج
بلائی که باشم دران ناصبور	زمن دور دارای زبیداد دور
گرم در بلائی کنی مبتلا	صبوریم ده اول آنکه بلا
برون اوفتم ازپراکندگی	نیفتم برون باتو ازبندگی
بهرگوشه کافتم ثناخوانمت	بهرجاکه باشم خدا دانمت
عقوبت مکن عذرخواه آمدم	بدرگاه تو روسیاه آمدم
سیاه مراهم توگردان سفید	مگردانم ازدرگهت ناامید
سرشت مراکآفریدی زخاك	سرشته توکردی بنا پاك و پاك
اگرنیکم وگربدم درسرشت	قضای تواین نقش برمن نوشت
رهی پیشم آورکه فرجام کار	توخشنود باشی ومن رستگار

(جزآن)

نظامی

جزآن نیستم چارهٔ درسرشت	که سربربگردانم ازسر نوشت
نویسم خطی زین‌ستایش گری	مسجل بامضای پیغمبری
گواهی درو بازکین چار یار	که صد آفرین باد برهر چهار
ضمان دار عالم سیه تاسفید	شفاعت‌کن روزبیم وامید
شب ازچتر معراج اوسایهٔ	وزان نردبان آسمان پایهٔ
برون جسته ازکندهٔ چاربند	فرس رانده برهفت چرخ بلند
براقی شتابنده زیرش چوبرق	ستانش چوخورشید درنورغرق
چنان تند شد تیزی گام او	سبق برداز جنبش آرام او
زخرپشتهٔ آسمان درگذشت	زمین وزمان را ورق درنوشت
مجرد روی رابجائی رساند	که ازبود او هیچ باونماند
چوشد دره نیستی چرخزن	برون آمد ازهستی خویشتن
در آن دائره گردش راه او	نبود ازسر او قدمگاه او
رهی رفت درزیروبالا دلیر	که در دائره نیست بالا وزیر
کلامی که بی آیت آمد شنید	لقائی که اوبودنی بود دید
به ازگوهر جان نثارش کنیم	ثناخوانی چاریارش کنیم
گهرچون چهارست وگوهرچهار	فروشنده را بافضولی چه‌کار
همیدون دربن چشم روشن دماغ	ابوبکر شمعیست عثمان چراغ
بمهر علی گرچه محکم پیم	زعشق عمرنیز درهم نیم
بدان چار سلطان درویش نام	زده چار تکبیر دولت تمام)
میانجی چنان کن براه صواب	که هم سیخ برجابود هم کباب)
اگرراست خواهی سخنهای راست	نشاید در آرایش نظم خواست
سخن گوچوگوهر برآرد فروغ	چو بی نورافتد نماید دروغ
دروغی که ماننده باشد براست	به‌از راستی کز درستی جداست)
وزیری چنان پادشاهی چنان	جهان چون نگیرد قرار جنان)
درین آسیادانه بینی بسی	بنوبت درآس‌افکند هرکسی)
درختی که اوسر برآرد بلند	بدیگر درختان رساند گزند)
زپیران دوچیزست باز یب‌وساز	یکی درستودن یکی درنماز
جهان برجوانان جنگ آزمای	رهاکن فروکن تو پیرانه پای
تن ناتوان کی سواری کند	سلاح شکسته چه یاری کند
نفس‌رانکه دار درکام خویش	نفس برمزن جز بهنگام خویش
خرسی‌بو که پیکه نوا برکشید	سرش را بکه باز باید برید
خطرهاست درکار شاهان بسی	که باشاه خویشی ندارد کسی
همانا که پیوند شاه آتش است	باتش درازدور دیدن خوش است

نصیحت موافق بود شاه را
کراز کرد خالی کند راه را)

شکیب آورد بندها را کلید
شکیبنده را کس پشیمان ندید

چراغ اربکرمی نیفروختی
نه خود را نه پروانه را سوختی)

کسی راست خرما ز نخل بلند
که بر نخل خرما رساند کمند

چه پنداشتی در جهان نیست کس
جهاندار تنها تو باشی و بس

بهر زیر برکی شتابنده ایست
بهر منزلی راه جوینده ایست

عنان باز کش زین تمنای خام
که سیمرغ را کس نیارد بدام

ترا تاج یاور مرا تیغ یار
منم تیغ زن کر توئی تاجدار

کر افکند برکار تو بخت نور
من از بختیاری نیم نیز دور

مزن تکیه بر مسند و تخت خویش
که هر تخت را تختهٔ هست پیش

چو بخش سکندر بود تخت و جام
ز دارا چه آید بجز کار خام)

جهان چون تو داری جهاندار باش
که خفتند خصمان تو بیدار باش

سر از ظلم ترس کاری مدار
بترس از کسی کو نشد ترس کار

چه بندی دل خود در آن رخت و مال
که هستش کمی رنج و بیشی وبال)

فراوان خزینه فراوان غمست
کست انده آنرا که دنیا کمست

چه خوش کفت جمشید بارای زن
که یا پرده یا کور به جای زن

مشو بر زن ایمن که زن پارساست
که خر بسته به کرچه کرد آشناست

هزار آفرین بر زن خوب رای
که ما را بمردی شود رهنمای)

ستم را زبان عدل را سود ازوست
خدا راضی و خلق خشنود ازوست

بتدبیر پیران کند کارها
جوانان برد سوی پیکارها

سخن نشنود کان نباشد درست
نکیرد پذیرفتهٔ خویش سست

سخا و دهش دارد و مردمی
سرو شیست در صورت آدمی

خردمند آهسته و تیز هوش
بخلوت سخنکو بانجم خموش

فراوان شکیبست و اندك سخن
که راستی راست چون سرو بن

سیاست کند چون شود کینه ور
ببخشاید آنکه که یابد ظفر

نیندیشد از هیچ خونخوارهٔ
مکر کز ضعیفی و بیچارهٔ)

پذیرندهٔ مهر نامت شوم
درم ناخریده غلامت شوم

زبانی ندارد که در ملك شاه
زیاده شود بندهٔ نیك خواه)

چو می خوردی از لطف اندام وی
ز حلقش پدید آمدی رنك می)

زن از سیم تن پاکه رو بین تنست
ز مردی چه لافد که زن هم زنست

اکر ماهی از سنك خارا بود
شکار نهنکان دریا بود

ز کاغذ نشاید سپر ساختن
پس انکاه درآبش انداختن)

زروسی نجوید کسی مردمی
که جز کوهری نیستشان زآدمی

بخود نادلیرند و برخون دلیر
همه رهزنانند چون کرك و شیر)

در آن ترك خرکاهی آورد دست
شکنج نقابش ز رخ برشکست

چه دید آفتی دید ز اندیشه دور
نه آفت یکی آفتابی ز نور

پری پیکری شوخ و مست آمده
پری وار در شب بدست آمده

بهشتی رخی در رخش تافته
ز مالك رضوان کذر یافته

بهر ناوك غمزه کانداختی
شکاری ز روحانیان ساختی

چو سروی بسر سبزی آراسته
وزو سرو و کل عاریت خواسته

کنیزی که صاحب غلامش بود
ببین تا چه دلها بدامش بود)

هزیمت درافتاد بدخواه را
جهان داد شاهی جهان شاه را

ز روسی بسی جوی خون ریختند
کرفتند و کشتند و آویختند

ز بس روسیان سر انداخته
تو کفتی زمین از بدن ساخته

قدر مایهٔ ماند بی برك و ساز
کریزان سوی روس رفتند باز)

چو تا ربع یکروزه دارد جهان
چرا کنج یکساله دارد نهان

بیا تا نشینیم و شادی کنیم
شبی در جهان کیقبادی کنیم

یك امشب ز دولت ستانیم داد
ز دی و ز فردا نیاریم یاد

دمی را که سرمایهٔ زندکیست
بتلخی سپردن نه فرزانکیست

چنان بر زن این دم که دادش دهی
که بادش بر دکر ببادش دهی

فدا کن درم خوشدلی را بسیج
که ارزان بود دل خریدن بهیچ

ز بهر درم تند و بدخو مباش
تو باید که باشی درم کو مباش

بآسان کذاری دمی میکذار
که آسان زید مرد آسان کذار

بهنکام کل خوش بود روزکار
بخندد جهان چون بخندد بهار

کل سرخ چون کله بندد بباغ
فروزد ز هر کوشهٔ صد چراغ)

چو اسکندر آن شب بهر تمام
بیاد لب دوست پر کرد جام

طلب کرد یار دلارام را
پری پیکر تازه اندام را

ز نا محرمان کرد خرکه تهی
که بی غیر بهتر که مجلس تهی

بفرمان شه چنك را ساز کرد
در درج کوهر ز لب باز کرد

بر آهنك خود ساز را کر دجفت
سرودی بآواز آن ساز کفت

که از شادی امشب جهان را نویست
همه شادی از دولت خسرویست

ملك کو ز خورشید بالاترست
رخ من ز خورشید والاترست

شه ار شد فریدون زرینه کفش
بفحش منم کاویانی درفش

شه ار کیقباد بلند افسرست
مرا افسر از مشك و از عنبرست

شه ار هست کاوس فیروز تاج
زمن بایدش خواستن تخت عاج

شه ار چون سلیمان شود دیو بند
مرا در جهان هست دیوانه بند

شه ارزنك عالم كرفت اى شكفت / من آن را كرفتم كه عالم كرفت
اكرچه كمند جهانكير شاه / فكندست دركردن مهر وماه
كمندى من از زلف خودسازمش / نترسم بكردن در اندازمش
كر اورا كمندى بود ماهكير / مرا هم كمندى بود شاهكير
كر او ناوك اندازد از زوردست / مرا غمزهٔ ناوك انداز هست
كر او سر برآرد بخون ريختن / من ازچهره خون دانم انكيختن
كر اوقصد شمشير بازى كند / مرا عشوه شمشير سازى كند
كر او حقها دارد از لعل پر / مرا حقهٔ هست پر لعل و در
كر اوشاه عالم شد ازسرورى / منم شاه خوبان بجان پرورى
چو برقع براندازم ازروى خويش / جهانى ستانم بيك موى خويش
چو برمه كشم كيسوى عنبرين / بيكسو كشم ماه را برزمين
چو برتنك شكر عقيق آورم / زپسته شراب رحيق آورم
اكر كيميا سنك را زر كند / نسيم من ازخاك عنبر كند
بچشمى دلى خسته بريان كنم / بچشمى دكر غارت جان كنم
فريبم بدرمان وسوزم بدرد / منم كين كنم جزمن اين كس نكرد
اكر راهبم بيند ازره دور / برد سجده چون كبر بر پيش نور
اكر زاهدى باشد ازخاره سنك / درآرم برقصش بيك بانك چنك
كنم سيمكارى كه سيمين تنم / ولى قفل كنجينه را نشكنم
درباغ مارا كه شد ناپديد / بجز باغبان كس نداند كليد
رطبهاى تر كرچه دارم بسى / بجز خار خشكم نبيند كسى
چو زلفم درآيد ببازى كرى / بدام آورد پاى كبك درى
بنا كوشم ار بركشايد نقاب / دهان كل سرخ كردد پرآب
چو پيدا كنم لطف اندام را / سرين بشكنم مغز بادام را
چو ساعد كشايم زبازوى نرم / سخن را ورق درنوردم زشرم
شكر چاشنيكير نوش منست / قمر حلقه دركوش كوش منست
دهانم كرو بست با مشترى / كرو بردم اينك بانكشترى
بك افسون چشمم ببابل رسيد / كزو آمد اين جادو يها پديد
چو حلقه كنم زلف برطرف كوش / بيا تادلى رفته بينى زهوش
كرشمه چو درچشم مست آورم / صدازدست رفته بدست آورم
زموئى بعاشق دهم طوق وتاج / بموئى زخلخ ستانم خراج
لبم لعل را كار سازى كند / خيالم بخورشيد بازى كند
مغ دير سيمين صنم خواندم / صنمخانه باغ ارم خواندم
چو شد نار پستانم انكيخته / زبستان دل نار شد ريخته

(زنارم)

زنارم كه نارنج نوروزيست / كرابخت كوئى كرا روزيست
من وآب سرخ وسرسبز شاه / جهانكو فروشو باب سياه
بدانم كه دستان بكار آورم / چرچنك خودت دركنار آورم
بشرطى كنم جاى خودجاى تو / كه هركز نتابم سرازراى تو
چنان خسبم از مهر با آفتاب / كه سر درقيامت برآرم زخواب
كرابيست كو زندكانى دهد / وكر سايهٔ كوجوانى دهد
كند وصل من زندكانى دراز / جوانى دهم چون برآيم براز
سكندر بحيوان خطامبرود / من اينجا سكندر بكجا ميرود
اكر راه ظلمات مى بايدش / سرزلف من راه بنمايدش
جهان خسروا چند كردن كشى / بدين صيد آبى مشو آتشى
مكن تركى اى ميل من سوى تو / كه ترك توام ملك هندوى تو
بدين آسمانى زمين توام / زچشم ودلى درد چين توام
چو ساقى شوم مى نباشد حرام / چو مطرب شوم نوش ريزم بجام
زدور اين چنين دلبريها كنم / درآغوش جان پروريها كنم
من وناله چنك ونوشينه مى / زمن عاشقانى شكيبندكى
چو تو شهريارى بود يار من / نباشد بجز خرمى كار من
چو من نيست اندرجهان كس بكام / از بدست كاندر جهانم بنام
درآمدشه ازمهر آن نوش وناز / بدان زخمهٔ چنك چون جره باز
تذروى بهارى درآمد بغنج / برون آمد ازمهد زرين ترنج
سرا بود خالى ومعشوقه مست / عنان رفت يكباره شه را زدست
شب خلوت وماه روئى چنان / ازو چون توان دركشيدن عنان
كوزن ژيان را در افكند شير / بتاراج كاهش درآيد دلير
زمانى چو شكر لبش ميكزيد / زمانى چونيشكرش مى مزيد
ببردركرفت آن سمن سينه را / زدر قفل برداشت كنجينه را
نخورده بى ديد نوشين كوار / يكى باغ دربسته پرسيب ونار
عقيق نيازرده برمهر خويش / نكينى بالماس ناكشته ريش
زشيرين بسى شكر انكيخته / چو شير وشكر درهم آميخته
ازان كرمى وآتش افزون شدن / زجوشنده خون خواست بيرون شدن
بهر در خزيده چو ياقوت وقند / ببادام وروغن درافتاده بند
درى هردو چون لام الف كمزده / دوحرف از يكى جنس برهم زده
چو لؤلؤ ناسفته را لعل سفت / هم آسود لؤلؤ وهم لعل خفت
سكندر بدان چشمهٔ زندكى / بسى كرد شادى وفرخندكى
شب وروز جزعيش كارى نداشت / زدوران بدل هيچ بارى نداشت

نظامی

دلارام در بر بکام دلش   شکفته ز هر غنچهٔ صد کاش
کهی عیش میکرد وکاهی شکار   کهی نار میخورد وکه آب نار
بعالم به از خوشدلی کار نیست   ولی خوشدلی دائما یار نیست
چنین چند شب دل بشادی سپرد   ازان مرحله رخت بیرون نبرد

از اقبال نامه

وله

همه کار شاهان شوریده خواب   از اندازه نشناختن شد خراب
که ره را سراز پای نشناختند   بسی کلاهی بینداختند
بزرك اندك وخرد بسیار برد   شکوه بزرکان ازین کشت خرد
بجائی که بی دانش آید بجوش   ز طبل دریده برآرد خروش
مراتب نکه دار تا وقت کار   شمردن توانی یکی تا هزار
مکش برکهن شاه نوخیز را   ازین کشت شیرویه پرویز را
مزن تیشه برسال خورده درخت   که ضحاك ازین کشت بی تاج وتخت
جهاندار چون ابر وچون آفتاب   باندازه بخشد هم آتش هم آب)
مریز آب خود را درین تیره خاك   کزان باشد این آدمی تابناك
در آن قطرهٔ آب نار یخته   بسی خرمیهاست آمیخته
بچندین کنیزان وحشی نژاد   مده خرمن عمر خود را بباد
یکی جفت تنها ترا بس بود   که بسیار کس مرده بیکس بود
چو یکرنك خواهی که باشد پسر   چو دل باشد یك مادر ویك پدر)
کسی کو زمردم کریزنده تر   بر او میل مردم ستیزنده تر)
خداترس را ساز کارست بخت   بود ناخداترس را کار سخت
به پیروزی خود قوی دل مباش   زترس خدا هیچ غافل مباش
سبق برد خواهی تك آهسته دار   حسد را بخود راه بربسته دار
حسد مرد را دل بدرد آورد   میان دو آزاده کرد آورد
بکینه مبر هیچکس را زجای   چو ازجای بردی درآرش زپای
کرت باکسی هست کین کهن   نژادش بکن یکسر از بیخ وبن
مخواه ازکسی کین آبای او   نظر پیش کن درمحابای او
برادر بجای برادر مکیر   که بس فرق باشد زخون تابشیر
مکو راز خود باکس ار نشنوی   کزان کفتن آخر پشیمان شوی
چون آمرزش ایزدی بایدت   نباید در دل بدی آیدت
مکن بد که هرکس که او بد کند   نه باکس کند بلکه باخود کند
منه بردل نیك نامان غبار   که بدنامی آرد سرانجام کار
مکن کار بدکوهران را بلند   که پروردن کارت آرد کزند

(میامیز)

نظامی

میامیز باهیچ بدکوهری   مده کیمیائی بخاکستری
بدانکس که باسخت روئی بود   درشتی به ازنرم خوئی بود
چو اورا دهی نوش نیش آردت   سرش بشکنی مغز پیش آردت
رسول توانا توانا فرست   بدانا هم ازجنس دانا فرست
بجائی که کارت درآید بتنك   بزر دادن آهن برآور زسنك
خزینه زبهر زر افکندن است   زراز بهر دشمن پراکندن است
خزینه که باقیست برتست بار   چودادی بدان می شوی رستکار
اکر مقبلی مقبلانرا شناس   که اقبال دارد زاقبال پاس
مده ناکسانرا سوی خویش راه   که انکور ازانکور کردد سیاه
بسختی در اختر مشو بدکمان   که فرخ برآید زمان تازمان
مشو ناامید ار شود کار سخت   دل خود قوی کن بنیروی بخت
مینداز سنکی به بالا دلیر   دکرکون شود کار کاید بزیر
بجای توکر بد کند ناکسی   تونیز ارکنی نیك کن باکسی
هم آنرا هم این را فراموش کن   زبان از بد خلق خاموش کن
لب ازخندهٔ خرمی درمبند   غمین باش پنهان وپیدا بخند
نمودار اکر نیك اکر بدکند   باندازهٔ کوهر خود کند
درین باجکه هرکه بیدار نیست   جهانبانی اورا سزاوار نیست
بروز وبشب بزم شاهنشهی   زدا تا نباید که باشد تهی
شه آن به که بردانش آرد شتاب   نباید که بفریبدش خورد وخواب
کس ازروزی خویش می نکذرد   باندازهٔ خویش روزی خورد
جهان آنکسی راست کودر جهان   خورد توشهٔ راه باهمرهان
سلامت در اقلیم آسود کیست   چوزین بکذری جمله بیهود کیست
حریصی مکن کین سرای تو نیست   درو جز یکی نان برای تو نیست
حریصی مکن ازحریصان کریز   چو ابر آب روی بزرکان مریز
بیك قرص قانع شو ازخاك وآب   نهٔ بهتر آخر تو از آفتاب
زکم خوارکی کم شود رنج مرد   نه بسیار ماند آنکه بسیار خورد
چنان خور تو وخشك این خورد کاه   که اندازهٔ طبع داری نکاه
ببخش وبخور بازمان اندکی   که برجای خویشست ازین سر یکی
چودادی وخوردی وماندی بجای   جهان را توئی بهترین کدخدای
سخن کفتن نرم فرزانکیست   درشتی نمودن زدیوانکیست
مشو نرم کفتار بازیردست   که الماس ازارزیر کیرد شکست
چو شه بارعیت برابر شود   رعیت برشه دلاور شود

نظامی

ازشرفنامه

بیا ساقی ازمی نشان ده مرا	ازان داروی بیهشان ده مرا
بدان داروی تلخ بیهش کنم	مگر خویشتن را فراموش کنم
می کو چو آب زلال آمده است	بهر مذهبی در حلال آمده است)
بیا ساقی آن ارغوانی شراب	بمن ده که تا مست باشم خراب
مگر زان خرابی نوائی زنم	خراباتیان را ندائی زنم)
بیاساقی آن آب یاقوت بار	درافکن بدان جام یاقوت وار
سفالینه جامی که درجان اوست	سفال زمین خاك میدان اوست)
بیا ساقی آن می که جام زغم	رهاند دل درد مند ازستم
بده تا ازو شادی آید بکار	شود این دل ازهر غمی رستگار)
بیا ساقی آن راحت انگیز روح	بده تا صبوحی کنم در صبوح
صبوحی که باآب کوثر کنم	حلال است اگرتا بمحشر کنم)
بیا ساقی از خم دهقان پیر	می درقدح ریز چون شهد وشیر
نه آن می که آمد بمذهب حرام	می کاصل مذهب بدو شد تمام)
بیا ساقی ازخود رهائیم ده	زرخشنده می روشنائیم ده
می کوز محنت رهائی دهد	باآزردگان مومیائی دهد)
بیا ساقی آن بادهٔ سالخورد	بمن ده که رنگ رخم گشت زرد
می کوست داروی هر ناتوان	کزو پیر فرتوت گردد جوان)
بیا ساقی ازمی مراست کن	چومی میدهی نقل دردست کن
ازان می که دلرا بدو خوش کنم	بدوزخ درش طلق آتش کنم)
بیا ساقی آن می که فرخ پی است	بمن ده که داروی مردان می است
می کوست حلوای هر غمکشی	ندیده بجز آفتاب آتشی)
بیا ساقی آن جام آینه فام	بمن ده که دردست بجای جام
کزان جام کیخسرو آیین شوم	بدان جام روشن جهان بین شوم
بیا ساقی آن بادهٔ روح بخش	بکام دلم برفشان چون درخش
من اورا خورم دلفروزی بود	مرا اوخورد خاك روزی بود)
بیا ساقی آن آتش توبه سوز	باتشکده مغز من برفروز
بمجلس فروزی دلم خوش بود	که چون شمع برفرقم آتش بود)
بیا ساقی ازبهر دفع خمار	دوای دل درد مندم برآر
شرابی بمن ده که مستی کنم	بدان آب آتش پرستی کنم)

(بیا)

نظامی

بیا ساقی ازمی مرا سورکن	جهان ازپی شغل پرنور کن
میی کو مراره بمنزل برد	همه دل برند اوغم ازدل برد)
بیا ساقی آن شبچراغ مغان	بیاور زمن برمیاور فغان
چراغی کزو چشمها روشن است	چراغ تنم را ازو روغن است)
بیا ساقی آن می که محنت براست	بچون من کسی ده که محنت خوراست
مگر بوی راحت بجانم رسد	زمحنت زمانی امانم رسد)
بیا ساقی آن می که ساز آورد	جوانی دهد عمر باز آورد
بمن ده که هراین دو کم کرده ام	قناعت بخوبان خم کرده ام)
بیا ساقی آن جام زرین بیار	که ماند ازفریدون وجم یادگار
می ناب ده عاشق ناب را	بمستی توان کردن این خواب را
بیا ساقی آن زر بگداخته	که کو کرد سرخست ازو ساخته
بمن ده که تا زر دوائی کنم	مس خویشرا کیمیائی کنم)
بیا ساقی آن رشك ماه معین	که یك قطره بهتر زدنیا ودین
بده کاصل هر شادکامی دروست	بدنیا ودین نیکنامی دروست)
بیا ساقی آن بادهٔ چون گلاب	برافشان بمن تا درآیم زخواب
گلابی که آب جگرها دروست	دوای همه دردسرها دروست)
بیا ساقی آن باده بردست گیر	که ازخوردنش نیست مارا گزیر
نه بادهٔ جگر گوشهٔ آفتاب	که هم آتش آمد بگوهر هم آب)
بیا ساقی ازخاك ظلمات رنگ	بجوی وبیار آب حیوان بچنگ
بدان آب روشن نظر کن مرا	وزین زندگی زنده ترکن مرا)
بیا ساقی آن باده بردار زود	که بی باده شادی نشاید نمود
بیك جرعه زان باده یاریم ده	زچنگ اجل رستگار یم ده)

حکایه

مملکت ازعدل شود پایدار	کار تو ازعدل تو گیرد قرار
صید کنان مرکب نوشیروان	دور شد ازکوکبهٔ خسروان
مونس خسرو شده دستور بس	خسرو ودستور دگر هیچ کس
شاه دران ناحیهٔ صید تاب	دید دهی چون دل دشمن خراب
تنگ دو مرغ آمده در یکدگر	وزدل شه قافیه شان تنگ تر
گفت بدستور چه دم میزنند	چیست صفیری که بهم میزنند
گفت وزیر ای ملك نامدار	گویم اگر شه بود آموزگار
این دو نوا کز پی رامشگریست	خطبهٔ از بهر زنا شوهریست
دختری این مرغ بدان مرغ داد	شیر بها خواهد ازو بامداد
کین ده ویران بگذاری بما	نیز چنین چند سپاری بما
آن دگرش گوید ازین درگذر	جور ملك بین وبرو غم مخور

شیخ نظامی

کرملك اینست نه بس روزکار … زین ده ویران دهمت صد هزار
درملك این لفظ چنان در کرفت … کاه برآورد وفغان در کرفت
شاه دران باده چنان کرم کشت … کز نفسش نعل فرس نرم کشت
دست بسر برزد ولختی کریست … حاصل بیداد بجز کریه چیست
چونکه بلشکرکه ورایت رسید … بوی نوازش بولایت رسید
داد بکسترد وستم درنوشت … تا نفس آخر ازان برنوشت)

ازسوز وکداز

نوعی همدانی

چنین زد نغمه پرداز حکایت … نمك از زخمه برتار روایت
که در عهد چنین آسودکی سنج … دو بی دل را رسید از عاشقی رنج
دو هندو زادهٔ مشرب فرشته … بشر خلقت ولی قدسی سرشته
زطفلی شیر حسرت خوارهٔ عشق … وفا پروردهٔ کهوارهٔ عشق
چو حسن وعشق رسم آباد عالم … بطفلی نامزد کردیده باهم
هوس کستاخ رو در حیله بازی … بهم دزدیده میکردند بازی
هوس از نخل خواهش نابرومند … بصد خواهش بیك نظاره خرسند
هوس آتش پرست ودیده خونبار … بهم این نغمه میکردند تکرار
که چند از هم تهی آغوش بودن … قدح ناخوردن وبی هوش بودن
بما زین بیش تنهائی روا نیست … که تنهائی سزا غیر از خدا نیست
بسر خشت لحد را برنهادن … به از تنها به بالین سر نهادن
جوانی چون نسیم نوبهار است … ولی بر رنك وبوی کل سوار است
چو سال انتظار از ده فزون شد … لوای طاقت از هر سو نکون شد
هجوم شوق بر دل پا بیفشرد … شکیب اندر لکدکوب هوس مرد
چو از آغوش شوق این شعله برزد … پسر این نغمه بر کوش پدر زد
که بر من تلخ همچون آب وهم خفت … شکیبم طاق شد از فرقت جفت
تمنای دلم کن زود حاصل … وکرنه هم تمنا مرد وهم دل
اجابت کن مراد نارواییم … وکرنه از در عصیان درآیم
معاذالله زدین بیکانه کردم … که بیزار بت وبتخانه کردم
بکردانم بر آتش سومنات … شکست آرم بلات وهم منات
چو بر مغز پدر این ماجرا ریخت … توکفتی ابر آتش بر کیا ریخت
سخن از لب سفر ناکرده در کوش … جوابش چاره جوئی بود وخاموش
زبیم خوی چرخ آبنوسی … همانـدم ساخت ترتیب عروسی
تمنا را بصد پیرایه پیراست … مهیا شد فزونتر زانچه می خواست
چو کنج خاطر از اندیشه پرداخت … بر دختر همانـدم قاصدی تاخت

نوعی همدانی

که ای کاشانه تان از حسن آباد … رسید اینك بسوی حجله داماد
زمین وآسمانرا تحت تافوق … بیارایید از پیرایهٔ ذوق
شکرلب چون شنید این مژده برخاست … قدخود را بچشم خود بیاراست
بروی زانوی مشاطه بنشست … چو ساغر برلب وآیینه بردست
ولی مه در نقاب سایه حیف است … چنان روئی بهر پیرایه حیف است
نکارین عارضش خرم بهاری … بهاری را چه آراید نکاری
پس از یك هفته ترتیب عروسی … زمین داد آسمانرا خاکبوسی
چوشد از هر دو جانب ساخته کار … منجم نقش ساعت زد به پرکار
ز اختر ساعت سعدی کزیدند … چودر در رشتهٔ طالع کشیدند
همه غافل زلعبت باز کردون … که تا آرد چه لعب از پرده بیرون
چوصبح این لعبت خاور نشین … لوای شعله زد بردشت ایمن
جکر خون عاشق شوریده ایام … در آغاز محبت حسرت انجام
چوکنج از خانهٔ ویران در آمد … توکفتی یوسف از زندان برآمد
سوار شوق مستعجل نمی رفت … قدم می رفت اما دل نمی رفت
رسیدند از قضا در تنکنائی … چو دهلیز عدم تاریك جائی
پرونش چون درون دخمه تاریك … رهی چون نقب موران تنك و باریك
ز بس لرزان کوس آتشین دم … بنایش چون مقوا ریخت ازهم
چو از هم ریخت آن فرسوده پیکر … نهان شد زیر خشتش صدسر
چنان باخاك خشتش تخم سر کشت … که خشت از سر ندانستی سر از خشت
خروش از چرخ نیلی پوش برخاست … زهر دل صد قیامت جوش برخاست
نوای مطربان شد نوحه آهنك … شکستی کریه ناخن دردل چنك
چو در شهر این صدای ناخوش افتاد … همی کفتی که در شهر آتش افتاد
رفیقان پسر سرمست ومجنون … نشسته تاکمر درخاك ودرخون
اکر خاکش بمژکان بیختندی … بمرکش برسر خود ریختندی
مژه درخاك چندان غوطه دادند … کزان کاوش رك دریا کشادند
چو کاوش یافت آن خاك جکرتاب … برون آمد زخاك آن درسیراب
چوآن کوهر زخاك وکل برآمد … کهر از چشم ولعل از دل برآمد
غبار آلوده بردندش مشوش … که کرد ازتن بشویندش باتش
برسم ملت آتش پرستان … بروسازند آتش باغ وبستان
چوآن خواب پریشان دید دختر … چوکل برباد حسرت داد معجر
زناخن بر کل رو خار بشکست … زسیلی شیشه برکلزار بشکست
بدست خود زچشم توتیاسای … مژه برکند چون خار از کف پای
زبس بارید بر کل ابر سیلی … حنا بر ناخنش کردید نیلی

زناخن جوی خون بر سینه می بست
زخون زنکار بر آینه می بست

برهنه پا وسر چون شعلهٔ خون
همی گفتی که لیلی کشته مجنون

چوشب ککشته راهان مشوش
خرامان شد باستقبال آتش

زشوق سوختن در آتش دوست
نمی گنجید همچو شعله در پوست

بخاکستر پرستیدن همی رفت
تومیگفتی بگل چیدن همی رفت

تمام راه با آتش جدل داشت
پر پروانه کوئی در بغل داشت

برهمن ملتان بت پرستار
هدایت مرشد ناقوس وزنار

که شونش ازتمنا فرد سازند
بطبعش مهر آتش سرد سازند

ولی آن مست آتش آشنائی
زبان نشناس کافر ماجرائی

بگفت ار بت بمنع من گراید
سجود بت دگر ازمن نیاید

وگرعیسی شکست آرد بکارم
زبان بر تهمت ازمریم ندارم

اگر مادر به پندم اب بسوزد
زبان در نغمهٔ یارب بسوزد

کسی را اختیار جان کس نیست
نه خود جان منست این جان کس نیست

چرا تازنده ام شرمنده باشم
که سوزد دلبر ومن زنده باشم

من اب تشنه جان کزجان شدم سیر
اگر آتش نباشد زهر وشمشیر

مهندس فطرتان دانش آموز
ز احکام نصیحت حیرت اندوز

چو ازهر مکر وحیلت باز رستند
زبان بستند و بر ماتم نشستند)

چوشاه این ماجرا بشنید بگریست
که عشقا اینهمه کافر دلی چیست

زغیرت ماند درآن ناتوان دل
بر آتش گشت شاه مهربان دل

طلب کرد آن بت کافر لقب را
بکوثر بار داد آن تشنه لب را

بفرمان شه آمد آتش آلود
چو سرکش شعلهٔ پیچیده در دود

خرامان شد چوگل بر تخت آتش
بدستی دل بدستی تخت آتش

شه ازلطفش به پای تخت بنشاند
جواهر های اب برفرقش افشاند

کشیدش ازنوازش دست برسر
سراو تخت ودست شه شد افسر

تسلی داد از مسکین نوازی
بشیرین بذلهای لطف بازی

بفرزندی خودداد اختصاصش
بعصمتگاه خلوت کرد خاصش

هزارش اسب تازی داد وصد فیل
متاع خز و دیبا میل در میل

هزاران حقه ازیاقوت وگوهر
هزاران نافها ازمشک اذفر

ولیکن آن زن مردانه همت
شکراب طوطی پروانه همت

زصد عالم تمنا برتمی
نمیشد جز بجان دادن تسلی

لبش جز گوهر آتش نمی سفت
بغیر از سوختن چیزی نمی گفت)

چو عاجز شد شه ازدلجوئی او
عنان برتافت زآتش خوئی او

اجازت گونهٔ دادش نه ازدل
زشادی برپرید آن مرغ بسمل

هنوز زحرف رخصت لب تهی جام
که شوقش بود در ره شعله آشام

باخر آن سپهر دانش وداد
قرار چاره وبیچارگی داد

اشارت کرد با پورجوانبخت
کهای چشم وچراغ افسر وتخت

بیراین شعله را تاکان آتش
بیفکن آتشی درجان آتش

بدلجوئیش چون شیر وشکر باش
چوخورشیدش با آتش راهبر باش

اگر زمی پذیرد یاورش باش
وگرسوزد چو آتش برسرش باش

بخر من عود وصندل برفروزان
برسم دخنه در آتش بسوزن

گل بخت بهارستان اقبال
مراد انس وجان شهزاده دانیال

بحکم شاه فرمان بخش دنیا
روان شد همره آن ناشکیبا

جهانی کرده وقف ازهر کناره
متاع جان بتاراج نظاره

شهش درهر نظر دادی پیامی
بهر گامی روا کردیش کامی

تمام ره باوافسانه میخواند
دلش میداد ورخش آهسته میراند

ولی اواز دوعالم بیخبر بود
بجانش شوق آتش کارگر بود

بجان آمد زبس افسون پرستی
فغان برداشت ازوسواس هستی

بشه گفتا مرا بدنام کردی
بافسون روزعیشم شام کردی

زصبرم رنجه خواهد گشت یارم
بخواهد مرد آتش زانتظارم

دلم سرمست واشوقاه عشق است
بنی هرمویم آتشگاه عشق است

باخر چون شه عاقل فرو ماند
گلاب یأس برسوز دل افشاند

اجازت داد کاتش برفروزید
درآتش هردورا باهم بسوزید

چو ازشه نغمهٔ رخصت شنیدند
بسوی هیمه چون آتش دویدند

زبس چیدند باهم صندل وعود
جهان پرشد زدود عنبر آلود

نخست آن کشته را دروی نهادند
شجر آسا به مجمر جای دادند

چو ازدودش بدماغ دختر آمیخت
شدش جا عطسه وبرخاك ره ریخت

سپندآسا بوجد افتاد و برخاست
بشکر شد زبان چون شعله آراست

همی رفت وبتحریك زمانی
زغم میسوخت بی آتش جهانی

چنان مستانه در آتش نظر کرد
که ازبد مستیش آتش حذر کرد

بپایش شعله چون گل برکف دست
زخون شعله برپایش حنا بست

درآتش شد چو صرصر پای کوبان
غبار ازخویش ودود ازشعله روبان

زآتش وعده گاه یار پرسید
سراغ جلوهٔ دیدار پرسید

خبر داد آتش ازسوز درونش
بکوثر گشت آتش رهنمونش

چوآگه شد زجایش برسرش تاخت
نقابشرا ببوس ازرو بر انداخت

نوعی همدانی

سر شوریده بزانو نهادش — لبش بوسید و رو برو نهادش
کشیدش تنکتر از جان در آغوش — چو جانان یافت کرد از جان فراموش
بنوعی امتزاج آن دو تن شد — که جان این تن اورا کفن شد
دمی چون ابر رحمت زار بکریست — که مارا شرم باد از تهمت زیست
ز غم مست از شراب کریه مدهوش — بر آتش تاخت شه همچو سیاوش
بکفت ای شیردل معشوق صادق — همین باشد عروج عشق عاشق
تسلی شو که کار خویش کردی — بدعوی زانچه کردی بیش کردی
کنون شهری ز تیمارت خرابست — کر از آتش برون آئی صوابست
ز دلها پیش ازین جیحون میالای — جهان خواهی بیاساید بیاسای
بیا بکذر وکر زین خوی سرکش — برون آ چون طلا از کوره بیغش
همین کآوازه آمد بکوشش — باستقبال آن برخاست هوشش
که ای کامل عیار نکته سنجان — مرنجانم مرنجانم مرنجان
پس از عمری نصیبم شد وصالی — وصالی بی وفاتر از خیالی
دم وصلم زمان واپسین است — بعمر خویشم آسایش همین است
کنون کش یافتم بی رنج اغیار — رها کردن زهی ننک وزهی عار
بمردن دستش از دامن ندارم — دلم دارد وفا کر من ندارم
اکر راه وفاداری نپویم — بمحشر چون جواب عشق کویم
هوس از عشق من شرمنده بهتر — بمرک من محبت زنده بهتر
لبش باشاه در کفت وشنو بود — ولی هر ذره اش آتش درو بود
چنان طوفان آتش رخ برافروخت — که حرفش در ره کوش و زبان سوخت
هزارش موج آتش در رک و پوست — ولی مغز دلش آغشتهٔ دوست
ز کرمی کشت آتش بر تنش خشک — شد او خاکستر و خاکسترش مشک
چو طوفان محبت آتش افروخت — زنی خودرا برای مردهٔ سوخت
ترا نوعی ز مردی شرم بادا — وزین دون همتی آزرم بادا
که نتوانی قدم برجان فشردن — برای زندهٔ جاوید مردن

از فرهاد وشیرین

وحشی

الهی سینهٔ ده آتش افروز — دران سینه دلی واندل همه سوز
هرآن دل را که سوزی نیست دل نیست — دل افسرده خود جز آب وکل نیست
دلم پرشعله کردان سینه پردود — زبانم را بکفتن آتش آلود
دلم را داغ عشقی برجبین ده — بیانم را زبانی آتشین ده
سخن کز سوز دل تابی ندارد — چکد کر آب ازو آبی ندارد
ندارد راه فکرم روشنائی — ز لطفت پرتوی دارم کدائی

وحشی

اکر لطف تو نبود پرتو انداز — بکجا فکر و بکجا کنجینهٔ راز
ز کنج راز در هر کنج سینه — نهاده خازن دل صد دفینه
ولی لطف تو کر نبود بصد رنج — بشیرینی کس نیابد زان همه کنج
چو در هر کنج صد کنجینه داری — نمیخواهم که نومیدم کذاری
بنام چاشنی بخش زبانها — حلاوت سنج معنی در بیانها
شکرپاش زبانهای شکرریز — بشیرین نکتههای حالت انکیز
بشهدی داده خوبان را شکرخند — که دل بادل تواند داد پیوند
نهاد از آتشی بر عاشقان داغ — که داغ او زند صد طعنه بر باغ
یکیرا ساخت شیرین کار وطناز — که شیرینی تو شیرین نازکن ناز
یکیرا تیشهٔ برسر فرستاده — که جان میکن تو فرهادی تو فرهاد
عزیزان را عزیزی او دهد باز — بهر ناچیزی چیز او دهد باز
اکر عزت دهد روناز میکن — وکرنه چشم حسرت باز میکن
مبادا آنکه کس را او کند خوار — که خوار او شدن کاریست دشوار
چو خواهد کس بسختی شب کند روز — ازو راحت رمد چون آهو از یوز
وکر خواهد که با راحت فتد کار — نهد پا برسر تخت از سر دار
بسنکی بخشد آنسان اعتباری — که بر تاجش نشاند تاجداری
بلند آن سر که او خواهد بلندش — نژندان دل که او خواهد نژندش
بخاک تیرهٔ بخشد عطایش — چنان قدری که کردد دیده جایش
ز کل از سنک از کل کیر تا خار — ازو هر چیز با خاصیتی یار
نروید از زمین شاخ کیاهی — که نوشته است بر برکش دوائی
بدان غاری که در صحرا فتاده — دوای درد بیماری نهاده
در نابسته احسانش کشاده است — بهر کس هرچه باید داد داده است
ضروریات هر کس از کم و بیش — مهیا کرده و بنهاده در پیش
بترتیبی نهاده وضع عالم — که نه یکموی باشد بیش و نه کم
کلید قفل بند آرزوها — نهایت بین راه جستجوها
اکر لطفش قرین حال کردد — همه ادبارها اقبال کردد
وکر توفیق او یکسو نهد پای — نه از تدبیر کار آید نه از رای
دران موقف که حکمش روی پیچ است — همه تدبیر ما هیچ است هیچ است
خرد را کر نبخشد روشنائی — بماند تا ابد در تیره رائی
کمال عقل آن باشد درین راه — که کوید نیستم از هیچ آکاه)
یکی میل است با هر ذره رقاص — کشان آن ذره را با مقصد خاص
رساند کلشنی را تا بکلشن — دواند کلخنی را تا بکلخن
اکر پوئی ز اسفل تا بعالی — نه بینی ذرهٔ زین میل خالی

زآتش تا بباد و ز آب تا خاك
ز زیر خاك تا بالای افلاك
همین میلست اکردانی همین میل
جنیبت در جنیبت در خیل خیل
سر این رشتهای پیچ در پیچ
همین میلست و باقی هیچ در هیچ
ازین میلست هرجنبش که بینی
بچشم آسمانی و زمینی
همین میل آمد و باکاه پیوست
که محکم کاهرا باکهربا بست
بهر طبعی نهاده آرزوئی
تك و پو داده هر یکرا بسوئی
برون آورده مجنونرا مشوش
به لیلی داده زنجیرش که میکش
زشیرین کوهکن را داده شیون
فکنده بیستون پیشش که میکن
ز تاب شمع کشته آتش افروز
زده پروانه را آتش که میسوز
زکل بربسته بلبل را پروبال
شکسته خار در پایش که مینال
غرض این میل چون کردد قوی پی
شود عشق ودر آید دررك و پی
وجود عشق کش عالم طفیل است
زاستیلای قبض و بسط میل است
نه بینی هیچ جز میلی در آغاز
باصل عشق اکر جوئی نشان باز
اکر یك شعله ور خود صد هزاراست
باصلش باز کردی یك شراراست
شراری باشد اول آتش انکیز
کز استیلاش خیزد آتش تیز
کسی کش نیست این آتش فسردست
سراپا کر همه جانست مردست
اکرصد آب حیوان خورده باشی
چوعشق درتو باشد مرده باشی)
به مجنون کفت روزی عیبجوئی
که پیدا کن به از لیلی نکوئی
که لیلی کرچه درچشم تو حوریست
بهرعضوی زعضو اوقصوریست
زحرف عیب جومجنون برآشفت
درآن آشفتکی خندان شد وکفت
که کر در دیدهٔ مجنون نشینی
بغیر از خوبی لیلی نه بینی
توکی دانی که لیلی چون نکویست
کزان چشمت همی برزلف وروییست
تومو بینی ومجنون پیچش مو
تو ابرو او اشارتهای ابرو
توقد بینی ومجنون جلوه وناز
تو چشم واونکاه ناوك انداز
تولب می بینی ودندان که چونست
دل مجنون زشکر خنده خونست
کسی کورا تو لیلی کردهٔ نام
نه آن لیلیست کزمن برده آرام
اکر میبود لیلی بدنمی بود
ترا رد کردن اوحدنمی بود)
مزاج عشق بس مشکل پسنداست
قبول عشق برطاق بلنداست
شکار عشق نبود هرهوسناك
نه بندد عشق هرصیدی بفتراك
همه بحراست عشق بیکرانه
دران آتش زبانه در زبانه
اکر مرغابئی انجا مزن پر
درین آتش سمندر شو سمندر
دلیل آنکه عشقش درنهاداست
وفا وعهد در ترك مراداست
غرضهارا همه یکسو نهادن
عنان دل بدست دوست دادن

نه هجرت غم دهد نه وصل شادی
یکی دانی مراد ونامرادی
اکر صد سال پامالت کند درد
نیامیزد بطرف دامنت کرد
بهر فکر و بهر حال و بهر کار
چه در فقر وچه درننك وچه درعار
بهر صورت که نبود ناکزیرت
بجزمعشوق نبود در ضمیرت)
بهر جا حسن بیرون می نهد پای
زعشق آنجارخی باشد زمین سای
نیازی هست هر جاهست نازی
نباشد ناز اکر نبود نیازی
نکاهی باید از مجنون در آغاز
که آید چشم لیلی برسر ناز
ایاز ار جلوهٔ نارد ببازار
نیابد همچو محمودی خریدار
میان حسن وعشق افتاداین شور
زما غیر نکاهی ناید از دور
نه عذرا آکهی دارد نه وامق
که میکردند چون معشوق وعاشق
نیاز وناز را رایت بعیوق
نه عاشق زان هنوز آکه نه معشوق
زراه نسبت هرروح باروح
دری از آشنائی هست مفتوح
ازان در کان بروی هردو بازاست
ره آمد شد ناز ونیاز است
میان آن دودل کاندربود باز
بود درراه دائم قاصد راز
اکر عالم همه کردند همدست
کان این مهرکان در توان بست
تنی سهلست کردن ازتنی دور
دل ازدل دور کردن نیست مقدور
دران قربی که باشد قرب جانی
خللکی افکند بعد مکانی
غرض از آشنائیهای جانست
چه غم کرصد بیابان درمیانست
که مجنون خواه درحی خواه در دشت
بجولانکاه لیلی میکند کشت
نهانی صحبت جانها بجانها
عجب مهریست محکم برزبانها
خوشاجائی که آنجاا ومن نیست
نکهبانرا مجال دم زدن نیست)
درین خرم اساس دیربنیاد
بشغلی خاطر هر کس بودشاد
بودهر دل بذوقی خاص خرسند
ز مشغولی زشغلی خاص در بند
برون ازنسبت هر اشتراکی
سرشته هرکلی از آب وخاکی
ازان کل شاخ امیدی دمیده
بنشوی خاص ازان کل سرکشیده
بنوعی کشته هرشاخی برومند
یکی را زهر در بارد یکی قند
مذاق هر یك ازشاخی برد بهر
یکی را قند قیمت شد یکی زهر
کسی کزقند باشد چاشنی یاب
زاندك تلخئ کردد عنان تاب
ولی آنکس که باتلخی کند خوی
نسازد یك جهان زهرش ترشروی)
مرازین کفتکوی عشق بنیاد
که دارد نسبت ازشیرین وفرهاد
غرض عشق است وشرح نسبت عشق
بیان عشق ورنج محنت عشق
دروغی میسرایم راست مانند
به نسبت میدهم باعشق پیوند
منم فرهاد وشیرین آن شکرخند
کزوچون کوهکن جان بایدم کند

چه فرهاد وچه شیرین بهانه است
سخن اینست ودیگرها افسانه است)

چو خسرو جست ازشیرین جدائی
معطل ماند شغل دلربائی

بغایت خاطر شیرین حزین ماند
وزان بیرونقی اندوهکین ماند

زنی یاری داش بودی چنان تنك
که بودی بادر ودیوار در جنك

داش در تنکنای سینه خسته
بلب جان درخبر کیری نشسته

خبر دادند شیرین راکه خسرو
بشکر کرد پیوند هوس نو

ازان پیمان شکن یارهوس کوش
تف غیرت نهادش برجکر سوز

ازان زخمیکه درجان کار کرداشت
کذار کریه برخون جکرداشت

دوجا غیرت کند زور آزمائی
چنان کیرد کزان نتوان رهائی

یکی آنجا که بیند عاشق ازدور
زشمع خویش بزم غیر پرنور

دکر جائی که محبوب جفا کیش
به بند نو کلی بابلبل خویش

چوشیرین را زطبعی غیرت اندوز
شکست اندر دل آن خارجکرسوز

بر آن می بود کار وچارهٔ نیش
که ببرون آردش ازسینهٔ خویش

ولی هر چند کوشش بیش میکرد
دل خودرا فزونتر ریش میکرد

نه خسرو در دلش جا آنچنان داشت
که آسان مهرش ازدل برتوان داشت

چو در طبع کسی ذوقی کند جای
عجب دارم کزان بیرون نهد پای

زبیخ وبن درختی کی توان کند
کزان برجا نماند ریشهٔ چند

نهالی بود خسرو رسته زان کل
زبیخش ریشه کندن بود مشکل

نمیرفت ازدل شیرین خیالش
که باجان داشت پیوند نهانش)

زهپرواز مرغی کرفتد دور
قفس باشد بچشمش کلشن حور

رمد طبعش زفکر آب ودانه
ارم باشد براو صیاد خانه

نهد کل زیر پا آسیب خارش
نماید آشیان سوراخ مارش

دلشیرین که مرغ بسته پر بود
پرش ساعت بساعت بسته تر بود

یکی را از پرستاران خود خواند
کشید آهی واشك ازدیده افشاند

که دیدی آشنائیهای مردم
بمردم بیوفائیهای مردم)

ملال خاطر شیرین چو دیدند
پرستاران جنیبتها کشیدند

بکوه ودشت میراندند ابرش
رضای خاطر شیرین عنانکش

کر آهوئی بدیدندی براغی
کرفتندی ازان آهو سراغی

بدین هنجار روزی چند کشتند
که تا آخر بدشتی برکذشتند

هوایش اعتدال از جان کرفته
نم از سر چشمهٔ حیوان کرفته

زکس کر سایه برخاکش فتادی
زجا جستی و برپا ایستادی

اکر مرغی بشاخش آرمیدی
کشادی سایه اش بال وپریدی

کاش چون کارخان پرورده ناز
نوی بلبلانش عشق پرداز

توکفتی حسن خیزد از فضایش
فروغ عشق خیزد از هوایش

بشیرین آکهی دادند از انجای
ازان آب وهوای رغبت فزای

زکنج چشم شیرین اشك غلطید
بحبخت خود میان کریه خندید

که کویا بخت شیرین راندانید
که بروی این همه افسانه خوانید

اکر سوی ارم شیرین نهد روی
زلاله رنك بکریزد زکل بوی

اکر چین است اکر بتخانهٔ چین
بود زندان چو خوشدل نیست شیرین

دل خوش یادمی آرد زکلزار
چو دل خوش نیست کل خاراست ومسمار

اکر دل خوش بودمی خوشکوار است
شراب تلخ درغم زهر مار است

مها کو شد خوش جائیست دلکش
هوا خوش دشت خوش کهسار هم خوش

بلی اطراف دشت ودامن دشت
بود خوش کر بذوقی دل توان کشت

بلی می خوش بود در دشت وکهسار
ولی کریار باشد لیك کویار

بود بر بلبلان کل آتشین داغ
کش افتد ازقفس نظاره در باغ)

یکی صیاد مرغی بسته پرداشت
به بستان بردو بند ازپاش برداشت

زدندش طایران بوستانی
صلای صحبت هم آشیانی

چو پرزد دید بال خویش بسته
عدوی خانه در پهلو نشسته

برآورد از شکاف سینهٔ خویش
صفیری دلخراش ازسینهٔ ریش

که مرغی راچه ذوق ازسرو وشمشاد
که پروازش بود در دست صیاد

شما کازادکان شاخسارید
نشاط سرو وکل فرصت شمارید

که صیاد مرا بامن شماریست
مرا هم درشکنج دام کاریست)

چه خوش عهدیست عهد عشقبازی
خصوصا اول اوجانکدازی

چو دید ازدور شیرین عاشق نو
سبك درتاخت کلکون سبکرو

سخن را چاشنی داد ازشکر خند
بکفتا خیز مقدم ای هنرمند

بکو تا چیست نامت وزکجائی
که کویا سالها شد آشنائی

جوابش داد کای ماه قصب پوش
مبادت ازخشن پوشان فراموش

یکی مسکینم ازچین نام فرهاد
غلام تو ولی ازخویش آزاد

بشیرین بذلها شیرین شکر ریز
برون داد این فریب عشوه آمیز

که مارا بندهٔ باید وفادار
که شکر بزد اکر بیند صد آزار

قبول خدمت ما سخت کاریست
وزین خدمت دکر کونه شماریست

دلی باید زآهن جانی ازسنك
که بتواند زدن درکار ماچنك

اکر این جان ودل داری بیاپیش
وکرنه باش بر آزادی خویش

بکفتش کاین دل وجان جای عشقست
وجودم عرصهٔ غوغای عشقست

اکر بر سر زنی شمشیر تیزم
مبادا قوت پای کریزم

همیشه کار جوئت امتحان باد
دلمرا تاب وجانرا توان باد

مرا آزار کن تا می توانی / وفاداری به بین وسخت جانی
دل وجان کردم از فولاد آنروز / که برق ناامیدم شد جهانسوز
بشایان کورهٔ در امتحانم / که نابینی چوفولاداست جانم
بکفتش ترسم این جان چوفولاد / که ازسختیش بامن میکنی یاد
چو خوی کرم آتش برفروزد / که کر یاقوت هم باشد بسوزد
جواب کرم کفتش آتش آلود / کهایک جان برآر ازخرمنش دود
درآن وادی که میل دل زند کام / چه باشد جن کهاوراکس بردنام
شکرلب کفت کاین میل ازکجاخاست / بکفت از یکدوحرف آشناخاست
بکفتش از چه حرف آشنا بود / بکفتا مژدهٔ چند ازوفا بود
بکفت از کارخان پند وفا کس / بکفت این آرزو دمشاقرا بس
بکفت این عشقبازان خود کیانند / بکفتا سخت قومی مهربانند
بکفتا تاکیست این مهربانی / بکفتا هست تاکردند فانی
بکفتا چون فنا کردند عشاق / بکفتا همچنان باشند مشتاق
بکفتا نخل مشتاقی دهد بار / بکفت آری ولی حرمان بسیار
بکفتادرد حرمانراچه درمان / بکفتا آه آه از درد حرمان
بکفتا لاف عشق وناله بیجاست / بکفتادرد حرمان ناله فرماست
بکفت ازصبر باید چاره سازی / بکفتا صبر کو در عشقبازی
بکفت ازعشقبازی چیست مقصود / بکفتا رستکی ازبود ونابود
بکفتا میتوان بادوست پیوست / بکفت آری اکر ازجان توان رست
بکفتا وصل به یاهجر ازدوست / بکفتا هرچه میل خاطر اوست
زهررشته که شیرین عقده بکشاد / یکی کوهر درآویخت فرهاد
چوحسن وعشق درجولانکه ناز / عنان دادند لختی درتک وتاز
نکهبانان زهرسو در رسیدند / دومرغ همنوا دم درکشیدند
حکایت ماند برلب نیم کفته / شکسته مثقب ودر نیم سفته
سخن راپردهٔ نو باز کردند / زپرده نغمهٔ نوساز کردند
اکرچه ظاهرا صورت دکر بود / ولی پنهان نوای بیشتر بود
نوای عشقبازان خوش نوائیست / که برآهنک اوراره بجائیست
اکرچه صدنوا خیزدازین چنک / چونیکو بنکری باشد یک آهنک)

از ذیل بوحشی

وصال

هزاران پرده برقانون عشق است / بهرنغمه ازان افسون عشق است
بهردم عشق پرافسون ونیرنک / زهر پرده نوائی سازد آهنک
اکر کوش تو بااسرار عشق است / همه کفتارها کفتار عشق است

مرا زافسانه کهن نیست کامی / که برنظم کسان بخشم تمامی
چه حاجت کسترانیدن خوان خودرا / خورم برخوان مردم نان خودرا
غرض عشق است واوصاف کمالش / سراید خواه وحشی یاوصالش)
چوفرهاد از پی خدمت کمر بست / میان در عهدهٔ این کار بربست
بکلکون برنشست آن سرو آزاد / چوسایه در پیش افتاد فرهاد
چنین رفتند تانزدیک کوهی / خجسته پیکری فرخ شکوهی
یکی کوه ازبلندی آسمان رنک / ازان خورشیدومه راشیشه برسنک
هزاران چون مجره جویبارش / هزاران جدی وثورازهر کنارش
پراز کهف ازشرافت هرشکافش / هزاران قلعه همچون کوه قافش
نشیب او بکمر دون رهنما بود / فرازش راخدا داند کجا بود
مدار آسمان پیرامن او / کواکب سنکهای دامن او
اشارت رفت ازانماه پریزاد / که آن کوه افکند ازتیشه فرهاد
مکر کوه وجود کوهکن بود / که اورا کوه کندن امر فرمود
اشارت شدکه درآیین یاری / ترا باید که کوه از پا در آری
که یعنی خویشرا ازپا درانداز / پس آنکه باجمالم عشق می باز
تراکوهی شده است این کوه پندار / مراخواهی زراه این کوه بردار)
بدوفرهاد کفت ای سرونوخیز / لبت جان پرور وزلفت دلاویز
بهر خدمت که فرمائی برانم / بجان کوشم درین ره تاتوانم
نه کوه سنک اکر باشد زفولاد / کنم بابازوی عشقت زبنیاد
شکفت از کفتهٔ فرهاد آن ماه / بسان غنچه ازباد سحرکاه
پس ازاین کفتکو وعهد وپیوند / قرار این داد شیرین شکرخند
که تا انجام کار آن شوخ طناز / بهر ز هفتکی جشنی کند ساز
بهرجشنی کند روزی دو منزل / بهر دشتی کشاید عقدهٔ دل
پس آنکه لعل شکربار بکشود / بصد شیرینی اورا کرد بدرود
بمرکب جست وکلکون را عنان داد / زفرهاد آن خبر دارد که جان داد
برفت از بیستون آن سرو آزاد / نه اوماند اندران وادی نه فرهاد)
خوشا عشقی که جان درتن بسوزد / ازویک شعله صد خرمن بسوزد
درآن هنکامه کاستیلای عشقست / صبوری کمترین یغمای عشقست
زعاشق چون برد صبر وقرارش / به پیش آرد خیال روی یارش
چو چندی باخیالش عشق بازد / پس آنکه از وصالش سرفرازد
بسی عشق اینچنین نیرنک دارد / که کاهی صلح وکاهی جنک دارد
ازان که آب ریزدکاه آتش / که کردد بخته خامی زین کشاکش
چوشد فرهاد بربالای آن کوه / تن وجانی بزیر کوه اندوه

نه دست ودل که اندر کار پیچد   نه آن سر نازکز ربار پیچد
بروز افغانی وشب یاربی داشت   زعمن عشق خوش روزوشبی داشت
بآخر کرد جائی خوش معین   که کاهی سزاوار نشیمن
در آنجا بادلی پر درد واندوه   بر آن شد تا تهی سازد دل کوه
پی صنعت میانرا بست چالاک   بضرب تیشه کرد آن کوه را چاک
چنان زد تیشه بر آن سنگ خاره   که شد آن کوه خاره پاره پاره
ولی درسینه بودش چون دلی تنگ   کهی بر سینه میزد گاه بر سنگ
ززخمش سنگ اثرها از برون داشت   ولیکن سینه خونها در درون داشت
چو دیدی ضرب خود در کار آن سنگ   زدی آهی وگفتی از دل تنگ
که اندر طالعم کاش آن هنر بود   که آهم را در آن دل این اثر بود
دگر گفتی هنر زین به کدامم   که آمد قرعهٔ عشقش بنامم
بجا جویم ازین خوشتر سرانجام   اسیر این کمندم صید این دام
شراری کز دل آن سنگ زادی   چو دل جایش دران سینه نهادی
که این از خوی شیرینم نشانیست   نه آتش بلکه آب زندگانیست)
خیال روی شیرینش باز داشت   که نقش آن صنم بر سنگ بنگاشت
نهانی عذر گفتی با خیالش   کزان بر سنگ می بندم وصالش
که از بس صدمه جای آن ندارم   که تا بر سینه نقش او نگارم
چنان تمثال آن گلچهره پرداخت   که بر خود نیز آنرا مشتبه ساخت
چنان محراب ابرو وا نمودش   که دل میخواست آوردن سجودش
چو نقش گوش او بست آن وفاکیش   نخستین بست راه نالهٔ خویش
درون سینه کردش کینهٔ خواش   نهان چون مهر او در سینهٔ خویش
دل او ساخت سخت بی‌مدارا   بسینه چون دلش یعنی که خارا
در آن بنمود از صنعتگری‌ها   همه آیین ورسم دلبریها
چنان کان دلربا بود آنچنان کرد   هر آنچ از کلک نتوان کرد آن کرد
بسی پرخنده یعنی کآشنایم   سری افکنده یعنی باوفایم
نگاهی گرم یعنی دلنوازم   زبانی نرم یعنی چاره سازم
چو شد فارغ ازان صورت نگاری   بپایش سر نهاد از بیقراری
فغان برداشت کای بت کام من ده   به بین بیطاقتی آرام من ده
ترا دانم نداری جان تنی تو   بت سنگی ومصنوع منی تو
ولی ره زد چنان سودای یارم   که غیر از بت پرستی نیست کارم
چنان عشق فسونگر بست دستم   که هم خود بتگر وهم بت پرستم
جهانی یکسر را بنگارند مادام   همه در بت پرستی خاص تا عام
همه از جرعهٔ پندار مستند   خیال خویش چون بت می پرستند)

بده ساقی شراب لعل رنگم   سراسر بشکنی آن بتها بسنگم
مگر در عاشقی نامم بر آید   زعمن عاشقی کامم بر آید
عجب دردیست خو با کام کردن   بسا که زهر غم در جام کردن
بسر بردن بشادی روزگاران   بسا که دور افتادن زیاران
عجب کاریست بعد از شهریاری   در افتادن بمسکینی وخواری
اگرچه کوهکن از جام شیرین   ندید از تلخکامی کام شیرین
وصال او دمی یا بیشتر بود   وزان یکدم نصیبش یکنظر بود
محبت تیر خود را کار میکرد   بفرهاد آنچه کرد آن یکنظر کرد
چو دید از یکنظر یکعمر شادی   رسیدش نیز عمری نامرادی
دران کوه آن جفاکش بادل تنگ   بجای تیشه سر میکوفت بر سنگ
ز سنگ از تیشه گاهی می تراشید   بناخن سینه گاهی می خراشید)
اثرها دارد این آه شبانه   ولی گر نیست عاشق در میانه
عجبها دارد این عشق پرافسون   ولی چون عاشق ازخودرفت بیرون
چو بیخود از دلی آهی بر آید   درون تیرگی ماهی بر آید
چو بیخویش آمد ازجانی فغانی   شود نامهربانی مهربانی
چو فرهاد آرزوها در درون کشت   کلید آرزوها یافت درمشت
بکلی کرد چون ازخود کرانه   بیامد تیر آهش بر نشانه
نمود از دولت عشق گرامیش   اثر در کام شیرین تلخکامیش)
چو آن مه بر فراز بیستون شد   تو گفتی مه بچرخ بیستون شد
تفرج را خرام آهسته میکرد   سخن با کوهکن سربسته میکرد
نخستین گفتش ای فرزانه استاد   که کار افکندمت باسنگ وپولاد
ندانم چونی از این رنج وآزار   کمانم آنکه فرسودی ازین کار
بسنگت هست چون پولاد پنجه   ویا چون سنگی ازپولاد رنجه
من این پولاد روییها نمودم   که با سنگت بپولاد آزمودم
جوابش داد آن پولاد بازو   که ای مهرومهت سنگ ترازو
چو در دل آتشی دارم نهانی   سزد گر سنگ وپولادم بخوانی
من آن سنگین دل و پولاد جانم   که از سنگی بسختی در نمانم
اگر زین سنگ وپولاد آتشی زاد   یقین میدان که عالم رفت بر باد
شکرلب گفت دشوار است بسیار   که از یکتن بر آید این همه کار
با انبازی نبازت هست دانم   بهر جا هست بر کویش بخوانم
بگفت این پیشه انبازی نخواهد   که این طایر هم آوازی نخواهد
اگر سیمرغ اگر سیصد هزار است   یک سیمرغ در این قاف کار است
درین کشور اگر چه هست دستور   که گیرد کار فرما چند من دور

ولی درشهر ما این رسم برپاست   که یك مزدور بابك كار فرماست
مرا کنجی نهان اندر نهاد است   که با او کنج یادآورد یاد است
بگفت این کنج را چون کردی انبوه   بگفت ازبسکه خوردم تیشه چون کوه
چو کوهم تیشهٔ غم بر دل آمد   که این کنج مرادم حاصل آمد
بگفت این کنجرا حاصل ندانم   بگفتا بی نیازی زن وآنم
بگفت این بی نیازی را غرض کو   بگفتا تا نیاز آرم بیك سو
بگفتا چون بیکسو شد نیازت   بگفتا کبرم این زلف درازت
بگفتا جز سیهروزی چه حاصل   بگفت این تیره روزی مقصد دل
بگفتا با که مقصد در میانست   بگفتا آنکه مقصودم عیانست
بگفتا کیست مقصودت بگو فاش   بگفتا جان فدای روی زیباش
بگفتا چیست جان گفتا نثارت   بگفتا چیست تن گفتا غبارت
بدل گفتا چه داری گفت یادت   مرادت گفت چه گفتا مرادت
بگفتا بیخودی گفتا ز رویت   بگفت آشفتهٔ گفتا ز مویت
بگفت از عاشقی یاری غرض چیست   بگفتا عشقبازان را غرض نیست
بگفتا محرمت گفتا که حرمان   بگفتا همنشینت گفت هجران
بگفتا جان درین ره برسر آید   بگفتا بالله ارجان درخور آید
زهر کاری بهر سوئی کشیدش   بکار عاشقی مردانه دیدش
بدل گفتا که این درعشق فردیست   براه عاشقی مردانه مردیست
بدامان از هوس ننشسته گردش   گواه عشق پاك اوست دردش
بساقی گفت اورا یك قدح ده   باین غمدیده داروی فرح ده
بساغر کرد ساقی بادهٔ ناب   فکند الفت میان آتش وآب
گرفت وداد ساغر کوهکن را   که درمان ساز غمهای کهن را
بدو فرهاد گفت ای دلنوازم   غمی گرنیست چونم چاره سازم
مرا آن باید ای شیرین شمائل   که افزون زاید اندوهت نه زائل
چو نوشید از لبش جام پیاپی   عنان خواهشی برد از کفش می
برآورد از دل پردرد فریاد   بگفت آه از دل پردرد فرهاد
که مسکین را عجب کاری فتاده   که کارش باچنین یاری فتاده
نیاز خسرو اندر وی نگیرد   بجا نازش نیاز من پذیرد
درین در که که شاهان تا امیدند   گدایان کی بمقصودی رسیدند
دلم شد صید آن ترك شکاری   که شیر از همی بندد بخواری
دریغا زین تن فرسودهٔ دل   دریغا محنت بیهودهٔ دل
زپا افتاد وبگریست آنچنان زار   کز آن کهسار سیلی شد نگونسار
شراب کهنه وعشق وجوانی   درافکندش زپا آنسان که دانی

شکرآب گشت عطرافشان مویش   زچشم تر گلاب افشاند رویش
که ای سودائی زنجیر مویم   گذشته زآرزوها آرزویم
مپندار اینچنین نامهربانم   که رسم مهربانی را ندانم
هنوز آن عقل وآن فرهنگ دارم   که باعشق وهوس فرقی گذارم
اگر زهرم ولی پازهر دارم   بجائی لطف وجائی قهر دارم
سمومم لیك خاشاك هوارا   نسیمم لیك گلزار وفارا
سرم باتاج شاهان سرکش افتاد   ولی سوز گدایانم خوش افتاد
تو خسرو را مبین کش تاب دادم   برنجور هوس جلاب دادم
گلش را باشکر پیوند کردم   وزان گلشکرش خرسند کردم
چوهم آهو مرا شد صید وهم شیر   برم آنرا بباغ این را بزنجیر
مرا خود نیز هست آن هوشیاری   که دانم جای کین وجای یاری
بگلزار وفا آن باغبانم   که خار اندازم وگل برنشانم
بدلجوئیش طرحی تازه افکند   سخن را داد باسوگند پیوند
بچشمم گفت آن خونخوار جادو   که مست افتاد درمحراب ابرو
بوصلم یعنی ایام جوانی   بلعلم یعنی آب زندگانی
باشوب جهان یعنی برویم   بتاراج جهان یعنی بمویم
که تاسروم خرام آموز گشته   جمالم تاجهان افروز گشته
ندیدم راست کاری بافروغی   سراسر بود لافی ودروغی
که باخسرو که باهرکس نشستم   چودیدم یك نظر زودیده بستم
همه درفکر خویش وکام خویشند   همه دربند ننگ ونام خویشند
اگر خواهی بماند راز پنهان   بدل آن راز پنهان دار چون جهان
چوراز کوهکن چون گوه شد فاش   بسر افکند خسرو فکر یغمش
که آن گوهر که درخورد شهان بود   چودل درسینهٔ پاکش نهان بود
چنین گویند کز شیرین وفرهاد   خبر درمحفل پرویز افتاد
بحدی خاطر خسرو برآشفت   که نه خوردش بخاطر ماند ونه خفت
چنانش آتش غیرت برافروخت   که یاقوتی که بودش درگر سوخت
اگرچه غیرت اندر هرتنی هست   بود برخسروانش بیشتر دست
که درویش ارچه غیرتمند باشد   بعجز خویشتن دربند باشد
ولی غیرت چو باقدرت کند زور   حریف ارچرخ باشد نیست معذور)
برافسون رای خسرورا برآن داشت   که می باید بشیرین نامه بنگاشت
دبیر آمد بکف بگرفت خامه   پرندچین گشوده بهر نامه
طراز پرنیان نام خدا کرد   که چرخ بیستون را او بنا کرد
فلك را زینت افزا شد زانجم   خرد دروی چو وهم اندر خرد گم

سرگردنکشان درچنبر او   رخ شاهان عالم بردر او
ادب فرمای عشاق ازنکویان   بساط آرای خاك ازلاله رویان
بلا پیداکن ازبالا بلندان   خرد شیداکن ازمشکین کمندان
یکی را سرنهد دردامن دوست   یکی راخون کند درگردن دوست
باین درد وبآن درمان فرستد   بهرکس هرچه شاید آن فرستد
ازان پس ازشه باداد وآیین   سوی بیدادگر بانوی شیرین
نگاری زود رنج وتلخ پاسخ   بتی دیر آشتی شیرین وفرخ
قدم پیمای بزم بی وفائی   نوا پرداز قانون جدائی
بدل سنك افکن مینای طاقت   بخوی آتشزن کشت محبت
بصورت نازنین وشوخ وچالاك   بدل دور ازهمه خوبان هوسناك
که تاچند ازستیز طبع خونریز   دل خود میخوری وخون پرویز
خریداری شنیدم گردت آهنك   که نبوددر ترازویش بجز سنك
توهم دل درهوای او نهادی   گرفتی سنگی وسنگیش دادی
بجز رسوائی خودزین چه بینی   که برشاهی گدائی برگزینی
خوشست این رسم باشاهان که دانی   بمسکینان بیدل مهربانی
نه باشاهی که ازشاهی گذشته   به پیشت خط مسکینی نوشته
خوشست این شیوه باعالم نکوئی   بیك جانب نهادن زشت روئی
نه دل پرداختن ازشاه عالم   نشستن باگدائی شاد وخرم
مرا ازخلق عالم خود یکی گیر   زافزونی گذشتم اندکی گیر
خوشست این ره بطبع خلق بودن   مدارا باهمه عالم نمودن
نه ازسرباز کردن سروری را   گزیدن رند بی پاوسری را
چوشه را گوهر ارزنده باشی   گدائی را نیرزد بنده باشی
ازین بگذشته بازیاران جدائی   بهر بیگانه کردن آشنائی
گرفتم گرشکر آزرده بودی   که ازرشکش بسی خون خورده بودی
نشاید درهلاك خویش کوشی   چنین ازرشك شکر زهرنوشی
چوغیرت دامنت ناچار بگرفت   برغم گل نشاید خار بگرفت
مرا کام دل وجان ازشکر نیست   بغیر ازشهوت تن بیشتر نیست
خلل آرد بملك خوبروئی   گرفتم من نگفتم خود نکوئی
ازان آتش که عشقت درمن افروخت   وجودم جمله ازسرتاقدم سوخت
توخود بفشانی ونپسندیم نیز   که خویش آبی زنم برآتش تیز
چوشیرین همچو فرهادیش باید   چرا پرویز را شکر نشاید
توتا درفکر خویش وکام خویشی   نه خصم من که خصم نام خویشی
برغم من بهر کس آشنائی   بمن گر دشمن باخود چرائی

زمن ازبیم بدنامی گذشتی   بنام دیگران بدنام گشتی
بکام دوستان بدنام بودن   ازان بهتر که دشمن کام بودن
کنون باشکوهای من چه سازی   بطعن وخندهٔ دشمن چه سازی)
چوشیرین حرف حرف نامه را دید   بخویش ازتاب دل چون نامه پیچید
پس آنکه نامهٔ شه را بینداخت   زنرگس یاسمن را ارغوان ساخت
چولختی ارغوان بریاسمن کشت   بتلخی پاسخ آن نامه بنوشت
که ازما آفرین برآن خداوند   که نبود درخداوندیش مانند
سپهر ازوی بلند وخاك ازو پست   بلند وپست را او میکند هست
یکی راطبع آتشناك داده   یکی را مسکنت چون خاك داده
یکی را بارنه کرد وقوی دست   یکی را بارکش فرمود وپابست
بخسرو داد مغروری که میباز   بشیرین داد مسکینی که میساز
بخسرو هرچه خواهی گفت میگوی   بشیرین هرچه جوید گفت میجوی
کرم گستر خدیوا سرفرازا   عدالت پرورا مسکین نوازا
زهی هرکام ازاختر جسته دیده   شکر را رام وشیرین را رمیده
رسید آن نامه یعنی خنجر تیز   رسید آن نامه یعنی تیغ خونریز
روان افروخت مارا همچو آذر   جگر پرورد لیکن همچو خنجر
نمود آن ناوك زهراب داده   برون ازآنچه میجستی زیاده
اگر چندانکه میجوئی فزونتر   جگر چندانکه خواهی غرق خونتر
کدامین طالع این امداد کرده   که شاه ازمستمندان یاد کرده
زبی انصافی شاهم بفریاد   کزین سان بسته شیرین رابفرهاد
زدی طعنم که گرمسکین نوازی   چرا با بیدلی چون من نسازی
توشاهی پادشاهان ارجمندند   نیاز عشق برخود چون پسندند
تونازك طبع وشیرین آتشین خو   بهم کی سرکنند آن طبع واین خو
بیك تلخی که ازشیرین چشیدی   بدرد خود زشکر چاره دیدی
ترا جز کامرانی خو نباشد   شکر گرهست شیرین گو نباشد
چرا تلخی زشیرین بایدت برد   چوشیرینی زشکر میتوان خورد
دگر فرموده شه کزرشك شکر   چوشیرین داشتی جائی پرآذر
چرا بدنام کردی خویشتن را   بیاری برگزیدی کوهکن را
شکر دور ازتو چندانی ندارد   که شیرینش بانسانی شمارد
چه جای آنکه بی انصافی آرم   چنین همسنك مردانش شمارم
تونیز ای شه بدکس رامکن یاد   میالا خویشرا درطعن فرهاد
مبین نادیده مردم را بخواری   که دوراست ازطریق شهریاری
چه کارت باگدائی گوشه گیری   ستمکش خستهٔ زاری حقیری

اسیر محنت و درد جهانی   بلای آسمانی را نشانی
زسختیهای دوران خورده نیرنگ   فتاده کار او باتیشه وسنگ
بدست آورد باصد گونه تشویش   لب نانی بزور بازوی خویش
بخسته خاطرش دلجوئی کن   نه اندر گفته اش بدگوئی کن
قرار زحمت ماداده برخویش   اگر بگذاردش طعن بداندیش
زسختیهای سنگش نیست آزار   مگر ازسخت گوئیهای اغیار
اگرچه باکسی کاری ندارم   که بدناکرده سوگندی بیارم
مگر ازکار فرماگر بمزدور   رود لطفی زتهمت نیست معذور
ولیکن زانچه درمکنون شاهست   خدا داند که شیرین بیگناهست
مگربی تهمت آزادی نیابی   دلی ناکرده خون شادی نیابی
مگر تازهر درکامی نریزی   بعشرت باده درجامی نریزی
دگرکافسوس شیرین خورده بودی   غم ناموس شیرین خورده بودی
مخور شاها مخور اندوه شیرین   مفرما تلخ برخود عیش شیرین
مخور چندین غم شیرین نباید   که در عیش تونقصانی درآید
ترا پروای شیرین اینقدر نیست   ازینها جزتمنای شکر نیست
چه برمن ترسی ازبدنامی ای شاه   گزین ره دیگر آنرا دادهٔ راه
زرسوائی کسی را گرگزنداست   چه طبع شه چنین رسوا پسنداست
چرا رسوائی خودرا نجویم   که پیش شه فزاید آب رویم
مرا دامان بحمد الله پاکست   زحرف عیب جویانم چه باکست
زخسرو بهتری اندر جهان کو   زمن کاری که دیدی بازبرگو
چه افسونهای شیرین کاربردی   که از حلوای شیرینم نخوردی
چو راه دل نزد افسون شاهم   که خواهد بردن از افسون زراهم
اگرشیرین زافسون نرم گشتی   بجا دل بانوشکر گرم گشتی
اگردرمن هوسرا راه بودی   کنیه شکر گویم شاه بودی
هوس دشمن شدم روزم سیه گشت   وفاجستم چنین کارم تبه گشت
فریب هرهوسناکی نخوردم   که خسرو از هوسناکان شمردم
توخودرا پاس دار ازحرف بدگو   چوخود بهترشدی در پاس من بو)
وزان پس کردکلگو را سبکخیز   بکوه بیستون برغم پرویز
همی رفتی وباخود راز گفتی   غم ودرد گذشته باز گفتی
بدل گفتی که ای سودا گرفته   من از دستت ره صحرا گرفته
بچندین محنتم کردی گرفتار   نمیدانم ولی باخصم خونخوار
زشهر وآشنایان دورم از دل   بجان زار وبتن رنجورم ازدل
بتی بودم زسرتا پا دلارا   چنان گشتم که نشناسم سراز پا

(زگیسو)

زگیسو داشتم زنجیر شیران   بزنجیر اوفتادم چون اسیران
هرآن خنجر که از مژگان کشیدم   بمن برگشت وزهر آن چشیدم
کمند زلف بهر صید بودم   چودیدم خویشتن درقید بودم
لبم کآب حیات عاشقانست   برای خویش مرگ جاودانست
بنرگس جادوئی تعلیم کردم   بجادو خویشرا تسلیم کردم
فروزان بود چهر آتشینم   ندانستم که در آتش نشینم
چوشمشیرم برابروی خمیده   کنون شمشیر بررویم کشیده
دل سنگین بد درسینهٔ من   کنون سنگی بود برکینهٔ من
مرا چاهی که بدسیب زنخدان   درانچاهم کنون چون ماه کنعان
وزان آتش که خوی من برافروخت   مرا خود خرمن صبروسکون سوخت
بلا بودم چوبالا می نمودم   ولی آخر بلای خویش بودم
بخود خصمی زدشمن بیش کردم   که کردست آنچه من باخویش کردم
غزالی کو وصال شیر جوید   نخست ازجان شیرین دست شوید
طمع بستن بکس وآنکه به پرویز   بود پهلو زدن بر خنجر تیز
وفاجستن زکس وآنکه زخسرو   بود عمر گذشته جستن از نو
گذشتم در رهش ازشهریاری   چرا او بنگرد درمن بخواری
چومن آیم بپای خود ز ارمن   ازین افزون سزاواراست برمن
ببست از دیگرانم چشم امید   بچشم دیگرانم کاش میدید
گراز چشم بزرگی دیده برخویش   ازوکم نیستم گر نیستم بیش
از آن بگذر که درارمن امیرم   بملک دلبری صاحب سریرم
اگر فر جهاندار یست دارم   وگر فرهنگ دلداریست دارم
بدو ازمهر همدردی نمودم   زنی بودم جوانمردی نمودم
وفاداری خوشست امانه چندان   که باز آرد چنین خواری وحرمان
بشکر بست خودراوین نه بس بود   مرا بندد بفرهاد این چه کس بود
برمردان نهد پتیارهٔ را   گزو رسوا کند بیچارهٔ را
شه آفاق داند خویشتن را   فقیر بی سروپا کوهکن را
هماره در دل این اندیشه دارد   که او خنجر بدست این تیشه دارد)
بکوه آمد نگار لاله رخسار   چوخورشیدی که آرامد بکهسار
رسید آنجا که مرد آهنین دست   بکوه آن نقشهای طرفه بربست
شده صد پاره کوه ازعشق پرزور   بدانسان کزتجلی سینهٔ طور
همی شد تابسنگی شد مقابل   که بد تمثال آن شیرین شمائل
بگفت این سینهٔ فرهاد زار است   که در وی نقش شیرین آشکاراست
بشوخی گفت کای مرد هنرور   توگوئی بوده شیرینت برابر

وصال

مرا خود بیکنظر افزون ندیدی — چنان این صورت دلکش کشیدی
بکفت آن یکنظر ازچشم دل بود — ازآتش دست هجران محو نمود
چو دیدم بروخت ازدیدهٔ دل — ازان دارم شب وروزت مقابل)

ازهفت منظر

هاتفی

ای سـپهر جمال را مه نو — نکتهٔ چند کویمت بشـنو
تانکرده نقاب رویت موی — زوی روکشاده برسرکوی
هرکه چیزی برایکان دهدت — نستانی اکرچه جان دهدت
میکن از صحبت بدان پرهیز — همچوخاشاك خشك ازآتش تیز
تارخت سادهٔ وجیل بود — می مخور کرچه سلسبیل بود
پسرانی که باده خواه شدند — ازمی سرخ روسیاه شـدند
پسران را کند دوکار خراب — هوس زینت وهوای شراب
وای برآن پسر هزاران وای — که بودمی پرست وخود آرای

وله

اکر بیضهٔ زاغ ظلمت سرشت — نهی زیر طاوس باغ بهشت
بهنکام آن بیضه پروزدنش — زانجیر جنت دهی ارزنش
دهی آبش ازچشمهٔ سلسبیل — بدان بیضه دم دردمد جبریل
شود عاقبت بیضهٔ زاغ زاغ — برد رنج بیهوده طاوس باغ

هلالی

بار دیکرکه خسرو انجم — سرطارا کرفت ازبن قلزم
رك وپی ازتف سموم کداخت — مغزدراستخوان چوموم کداخت
آب دریا فتاد درکم وکاست — تابحدی که کرداز وبرخاست
مرغ کزآب داشت مسکن خویش — بود بریان میان زوغن خویش
هرکه میراند توسن سرکش — توسنش نعل داشت درآتش
آن کواکب نمود شب بفلك — که عرق ریختند خیل ملك
شد عرق ریز زوی ماهوشان — قرص خورشید شد ستاره‌فشان

تمت

﴿ مطبعهٔ عامرهٔ دهٔ طبع اولنمشدر ﴾

سنه ۱۲۹۲

Süleymaniye [illegible]
Kısmı: Hacı Mahmud Ef.
Yeni Kayıt: 3291
Eski Kayıt No: